This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

Digitized by Google

DAVIDIS REGIS AC PROPHETÆ ALIORVMQVE SACRORVM VATVM

Psalmi,

EX HEBRAICA VERITATE in Latinum carmen à BENEDICTO ARIA MONTANO obseruantissimè conuersi.

Cum argumentis & elucidationibus, quibus singulorum Psalmorum sententia plenè exponitur, & orationis filum deducitur, eiusdem interpretis opera & studio adiunctis.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini,
Architypographi Regij.
M. D. LXXIIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

CHRISTOPHORVS PLANTINVS

CHRISTIANO LECTORI

SALVTEM.

ACRORVM *librorum omnium, qui ex Hebraica veritate in Græcam & Latinam linguam translati sunt, difficillimam & obscurissimam esse orationem, qua Dauidis Psalterium versum est, adeò omnibus est compertum atque exploratum, vt si ostendere quis paret, actum (quod dici solet) agere videatur: neque alio argumento sententia hæc indiget, quàm lectione ipsa plurimorum Psalmorum. Quid enim difficilius legi vel audiri potest, quàm*; Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent, in corda inimicorum Regis: &; Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ: & posteriora dorsi eius in pallore auri. Dum discernit cælestis reges super eam, niue dealbabuntur in Selmon: mons Dei, mons pinguis. Mons coagulatus, mons pinguis: vt quid suspicamini montes coagulatos? &c. Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantiũ, Dominus in eis in Sinai in sancto, *& cætera. quæ si ad hanc rationem obseruentur, non dubium est, quin maximam psalmorum partem simili nota sibi sint vendicatura. Fuêre quidem complures, qui præter vulgatam communem versionem, qua Romana mater nostra Ecclesia vtitur, siue sententiæ magis explicandæ causa, siue alio consilio ducti, varias olim & nostro etiam sæculo interpretationes elaborarunt; à quibus quid quantúmve in aliis libris præstitum sit, examinare & expendere neque meæ facultatis neque loci huius esse arbitror. illud certè manifestum est, si parum in aliis, minimũ in Psalterio vertendo præter vulgatam quã vocamus interpretationem fuisse per illos promotum. Nam si quis sententiam planiorem ac faciliorem nonnullis in locis reddidisse*

videatur, orationis tamen grauitatem, ac sublimem illum tenorẽ & sonitum, quem nostra versio refert, amisisse deprehenditur. Etenim cùm in sacris scripturis vertendis normam illam religiosè teneri oportere & sancti patres & viri docti affirment, vt non solùm sententiæ pondera exhibeantur omnia, sed ne verborum vlla vis ac significationis elegantia desideretur, accidit, vt quicunque eos libros, qui vario ac multiplici carminis genere Hebraicè constant, vt Iob, Psalterium, & Cantica sacra, in Græcum vel Romanum sermonem vertere studeat, si solutæ orationis stylum obseruare velit, quemadmodum plerique omnes alij præter nostrum interpretem voluisse videntur, ieiunam dictionem & elegantiæ illius, quæ apud Hebræos auditur, expertem sonet; sin verò (vt interpres noster idq; rectius multo fecit) poëticum illud dicẽdi artificium imitari conetur, elegantiorem quidem & quæ mysterium magis redoleat dictionem, verùm obscuriorem & explicatu difficiliorem exhibeat. Manifestè quidem apparet poëtica elegantia in nostro, qui in sacris templis quotidie canitur, Psalterio, vt, In exitu Israel de Ægypto, domus Iacob de populo barbaro. Facta est Iudęa sanctificatio eius, Israël potestas eius. Mare vidit & fugit, Iordanis conuersus est retrorsum, *& cæteris huius modi quã plurimis: in quibus quãuis prosa oratione ab interprete nostro versis, tamen, vt ille aiebat, inuenias etiam disiecti membra poëtæ. Huius verò rei rationem sæpè mecum putanti mihi illa sententia perpetuò hæsit, ea, quæ à primo auctore carmine scripta & poëticis figuris atque schematis exornata essent, non posse in aliam linguam commodiùs quàm carmine verti, vt vtrique parti, & sententiarum videlicet grauitati, & dictionis ac verborum elegantiæ satisfieret. Nam cum carminis natura sublimiorem & metaphoris aliisque figuris ornatiorem stylum postulante aptè conuenire possit ea, quæ in aliis linguis cultis præcipuè, qualem Romanam esse scimus, poëticæ orationis forma obseruari solet, modò ingenio tractetur vtriusque linguæ perito ac*

Digitized by Google

poëticæ tum facultatis, tum etiam disciplinæ compote. Igitur cùm ad literarum præcipuè sacrarum cultum & naturæ quadam propensione, & studio etiam ardenti incitatus, animatusque semper fuerim, atque aliorum qui in hoc genere ad publicam vtilitatem operam diligentiamque ponunt, conatus & labores pro artis opisque meæ modulis adiuuare perpetuò nitar; Benedictum Ariã, quem omnibus viribus totoque pectore ad sacra pietatis studia iuuanda & promouenda incumbere, ferè omnes, qui virum cognouêre, sciunt, superiori anno rogabam, nunquid animum ad hãc Psalterij explicandi rationem adiecisset: tunc verò is mihi specimẽ ostendit Psalmorum quorundam, quos ex Hebraico idiomate ac stylo Latinè canere meditatus fuisset, vt illa animi recreatione Petri Veleij Gueuaræ Hispalensis Ecclesiæ iurisconsulti Canonici, ac Prioris, pietatis Christianæ studiosissimi, & religionis colentissimi viri absentis desiderium leniret. Namq; solet idem Benedictus, vt mihi sæpè retulit, in iis lucubrationibus aut meditationibus, quas vel quotidiano & grauiore vel intermisto & iucundiore studio susceperit, aliquem ex amicis, quos plurimos optimos & piissimos habet, veluti præsentem proponere, quem inter agendum sæpè intueri & identidem consulere sibi videtur, atque hoc pacto & laborem libentius perfert, & illius, cui ita laborat, amici absentiam solatur: interea verò absentis viri personam induit ad ea relegenda & corrigenda, quæ ab ipso conscribuntur; ita fit, vt quamuis vel solitarius in agris vel in penetralibus domi reclusus, tamen in amicorum suorum dulcissimo colloquio versetur. Illo igitur mihi ostenso specimine cùm vehementer afficerer, videreque mihi viderer voti mei erga vtramque sacrorum psalmorum partem sententiam videlicet & orationem, optatissimum euentum, si ad finem vsq; id opus perduceretur, pro amicitia mihi cũ illo sancita, & pro cognito illius erga sacrosanctam Ecclesiã & pietatis amatores studio, rogare & hortari eundem cœpi, vt iuxta exempli illius formã totum Psalterium nobis ex Hebraico carmine interpretaretur,

quod ille superioris anni festiuis diebus Deo honestos ac pios conatus promouente absoluit, atque Latinis hominibus fidelissimam paraphrasim exhibuit; cuius quantus, quamque iucundus lectoribus sit futurus vsus, præterquàm quòd doctissimorum censorum iudicio pronuntiatum est, omnium etiam bene de bonis rebus sentientium testimoniis declaratum iri spero. Vt verò ipse etiam officium, quod in hoc apud Montanum promouendo opere cœperam, edendo etiam ad publicam vtilitatem pro mea parte absoluerem, quam potui magnam diligentiam adhibui, vt eleganti characterũ genere, accurateque correctum atque omnino sartum tectum idem opus curarem, adiuncto ipso Hebraici Psalterij exemplari, eoque sine punctis, vt olim fuisse videtur cùm ab interprete nostro versum est, quò facilius cognosci possit fons, ex quo illa variarum versionum diuersitas emanauit, aliis aliter copioseè fluentem aquam deriuantibus, neque tamen ob eam rem inuicem pugnãtibus; quos quemadmodum coniungi posse contingat, satis clarè hæc Benedicti Ariæ paraphrasis à verborum vel simplici vel multiplici significatione nusquàm discedens docuisse mihi videtur: cuius viri labore dum tu pie lector frueris, candido & vti Christianũ decet sincero animo vt vtaris obsecro; Deumq; preceris, vt huic viro & omnibus catholicæ Ecclesiæ ministris mentem spiritumque suggerat & augeat, quo in communẽ vtilitatem atque ædificationem corporis Christi mystici sanctam atque assiduam ipsique Deo probandam operam nauent omnes. Vale Antuerpiæ Cal. Augusti. 1573.

B. ARIÆ

Digitized by Google

B. ARIÆ MONTANO

SVO ANDR. MASIVS S. D.

REMITTO tibi mi Aria doctissime animóque meo carissime, eam Psalmorum tuorum partem, quam mihi abs te discedenti mense Ianuario legendam dederas: de quibus, vt, pro nostra familiaritate, apertè & ingenuè tibi, quod sentio, dicã: non possum non vehementer probare industriam tuam, & fidem, quibus & religiosissimè, & luculentissimè; quidquid in Hebræo est, Latinis verbis expressisti: vsque adeò vt prorsus nihil vsquam; ne vnum quidem Dei proprium nomen, non enodatum, scitissimeque explicatum prętermisisse videaris. In eo autem etiam admirari debeo artificiosam tuam dexteritatem; quòd tam angustis religiosæ interpretationis determinata cancellis verba tam commodè & facilè flectere, atque aptare in poëticos numeros potueris: & quæ alij interpretes soluta liberaque oratione vix Latinè, ea tu carmine eleganter & numerosè dixeris. Quapropter non solùm hortor, verùm etiam obsecro te, vt istos tuos versus; in quibus sanctam grauitatem lepida suauitas mirificè commendat; per primum otium non nihil elimatos atque expolitos (ab ipsa enim incude etiã tum calentes mihi tradideras) Plantino nostro des edendos in vulgus. Legent enim profectò (si quid iudico) studiosi non solùm lubentissimè, quia metro constant: quod orationis genus hymnorum est proprium; atque ab ipsis auctoribus sacris obseruatum vsurpatumque: verùm etiam vtilissimè, & magno cum fructu; quia tanta cum fide, tamque planè ad verbum de Hebræis sunt expressi, vt certiorem interpretem (de nouis loquor) consulere nullum

lum illi queant. Scripsit quidem M. Antonius Flaminius, vir in omni vita suauissimus, (fuit enim magna mihi cum eo familiaritas) multos Psalmos suauissimis carminibus; sed aliorum interpretum incertam secutus fidem: cùm nesciret ipse literas Hebraicas. Scripsit & Georgius Buchananus Psalmos omnes poëticis non solùm numeris, sed etiam elegantiis ornamentisque omnibus exculti ssimos, ornatissimosque: sed παραφρασικῶς. Quare horum, aut si qui sunt his similes alij; vel, si fieri potest, præstantiores etiam: Ego enim ista mea breui enumeratione, neminem excludisse videri volo istius certaminis pulcherrima gloria: horum, inquam, labores; etsi vtilissimi illi quidem sunt, ac prorsus immortalitate digni, tuis tamen laboribus diuersa & multo certiore institutis ratione, non debent obstare; & in vulgus exeundi viam præcludere. Qui cùm sis Hebraicè cumprimis doctus: (hoc enim certò comperi,) nihil tibi vsquam quantauis metri necessitate constricto, dicendum putauisti, quod ibidem non alicuius Hebræi verbi notatione cõtineretur. Et hæc quidem de tuis Psalmis mea est sententia, mi Aria. Ceterùm, quia pro illo Dei nomine יהוה; quod maiores nostri & Græci, & Latini, inde vsque à nostræ Ecclesiæ initiis; siue Iudaica superstitione non repudiata; siue iudicio, & cum aliquo mysterio; ineffabile esse dixerunt; &, Dominum, conuerterunt; tu vbique, IAS, reddidisti, velim mihi explices, quo hoc consilio, quáue ratione feceris. Etenim si illius vocis sonum; qui est Iehoua, aut Ioua; repræsentare voluisti, Iouis tibi potius, dicendum erat. quod nomen si quis existimet veteres ex Hebræorum arcanis (vt multa) sumpsisse; neque temerè Deo summo attribuisse, minus ille fortassis aberret à vero, quàm qui à iuuando illos deduxisse putant. Sed hoc, propter peruagatam superstitionem nimis iam odiosum

ſum eſt. Sin autem Hebraici nominis enodationem voluiſſes facere; non dixiſſes, opinor, Ias, ſed ens; vt Græci optimè, ὁ ὤν vel τὸ ὄν. Eſt enim nomen יהוה diuinæ eſſentiæ impoſitum. Memini quidem Plutarchum dicere libello illo doctiſſimo, de figura ει apud Delphos conſecrata; poſtquam multis verbis mirabiliter diſputauit; de ſolo Deo verè dici poſſe, quod ſit; Eum, inquam, dicere memini, fuiſſe ex antiquis aliquos, qui Deum nomine, εἶθι, ſalutandum putarent. Verùm neque hoc ſatis conſonat tuo Ias. Quare ſuſpicor te Hebræorum יה exprimere voluiſſe. Atqui rurſus non intelligo, cur dimidiatum quàm integrum nomen dicere malueris. Sed ego conſilij tui rationem ex te ipſo audiam faciliùs, citiuſque, vt video, quàm coniecturis aſſequar. Vale mi Aria, & me, quod facis, amato ex animo. Tertio Nonas Martias, Zeuenera. CIↃ. IↃ. LXXII.

Digitized by Google

D. BEN. ARIÆ MONTANO

IOHAN. HARLEMIVS

S. P. D.

POSTEA *quàm Psalmos tuos accepi, vir clarissime, nihil mihi potius fuit, quàm vt eos cum Hebraico textu conferrem, & tanquam ad sui fontis originem reuocarem. Feci id in nonnullis, facturus idem perlibenter in omnibus, nisi me cum assiduum, ac pene quotidianum munus docendi, tum mea non tenuis modò, sed etiam afflicta valetudo prohibuissent. Verùm ex iis versibus tuis, quos diligenter consideraui, facilè de vniuersi operis pulchritudine, atque elegantia coniecturam facere potui: reperi enim id quod me admodum delectabat, & in summam admirationem rapiebat; ita te accuratè singularum vocum Hebraicarum vim, & energeiam expressisse, vt ne apicem quidem vllum, quem Latino carmine non redderes, tibi prætereundum existimaueris. quòd si vox aliqua Hebræa multiplicem, vel ambiguam significationem habebat, vidi te illam quoque multiplicitatem, aut verius, diuinarum literarum copiosam fecunditatem Latinis verbis indicasse; vel commoda aliqua periphrasi, quod Latinæ linguæ deerat, magno iudicio suppleuisse. Præterea nomina diuina, quæ apud Hebræos varia sunt, & singula tamen singularem aliquam Dei proprietatem continent, non sine diligenti cura vbique à te obseruata, & suis quæque propriis, atque accommodatis nominibus, quantum fieri poterat, expressa animaduerti; quod eo consilio te feciſſe existimo, quòd sciebas in iis magna frequenter recondita esse mysteria, quæ penitus non apparerent, si vno semper, & eodẽ nomine Latino* [Deus] *vel* [Dominus] *vt pleriq; interpretes fecerunt, diuersa illa nomina redderentur. Hoc tuum insti-*

inſtitutum, antequàm ex carmine Pſalmis præfixo perſpexiſſem, vehementer mirabar, te pro diuino illo & ineffabili Dei nomine יהוה, quod Græci τετραγράμματον, i. quatuor literarum appellant, vocem IAS *Latinis hominibus, vt tunc exiſtimabam, incognitam, paſſim in carmine tuo vſurpaſſe. quod & alia quædam ſimilia qui minus attendent, iudicabunt fortaſſe pleraque carmina eſſe obſcuriora: verùm id nemini mirum videri debet, cùm ferè omnia ex abditiſſimis Hebraicæ linguæ theſauris petita ſint. Itaque librum tuum pium ac eruditum eſſe cenſeo; & ſacræ linguæ, diuinarumque literarum ſtudioſis, ſi prælo committatur, vtilem ac fructuoſum futurum eſſe non dubito. neque labor aut moleſtia, quæ ſententiarum obſcuritatem neceſſariò comitatur, recuſari debet, cùm eam & carminis ſuauitas & eruditionis vtilitas vberrimè compenſent. Vale Louanio 11. Kalend. Iulij. An°. CIↃ. IↃ. LXXIII.*

Digitized by Google

FRANCISCVS RAFELENGIVS

PLANTINI GENER BENED. ARIÆ MONTANO S.

QVANTVM & voluptatis & emoluméti ex tuæ poëticę Pſalmorum Paraphraſeos lectione ceperim, ſermone explicare non poſſem; vir doctiſsime, mihiq; plurimùm colende. Præter natiuam enim ac genuinã poëſeos elegantiam, quæ in hoc opere perſpicuis & claris argumẽtis eluceſcit, illud ſingulare ac inauditum interpretationis genus, quo pro admirando diuini numinis tibi infuſo munere, cuius ſpiritu feruẽte totus cales, recõditos ac diuinos Pſalmographi ſenſus apertis, ſuccinctis, & Hebraicæ veritati conſonis verbis enucleas, me ad ſtuporem vſq; rapuit: adeò vt tua ope ad infinitorum locorũ difficillimos ac intricatiſſimos nexus enodandos aditum patere, fateri non verear. Ceterùm animi mei deſiderio vix temperare valeo, quin omnium ſtudioſorum nomine te obſecrem, vt illis ſummariis argumentis & annotatiunculis, quibus, pro exuberante materiæ, quam tibi cæleſtis ſpiritus ſuggerit, fertilitate, quaſdam margines illuſtrare cœpiſti (quippe cùm ſint admodũ concinnæ, & cuiuſq; Pſalmi medullam breuiſſimè contineãt) reliquos Pſalmos exornare pergas; ne ij qui ad ſacrorum oraculorum myſteria intelligenda adſpirant, tanto beneficio ſe priuari meritò conquerantur. Vale.

D. GEOR-

Digitized by Google

D. GEORGII STENII
S. THEOLOGIÆ LICENCIATI AD LECTOREM CARMEN.

MIRARIS, *Lector, ſeſſëi cantica vatis*
Rurſus in Auſonios eſſe relata modos?
Siſte, nec, vt damnet cenſoria virgula carmen,
Iudicij laxes illicò frena tui.
Sunt ea Romana ſæpè illuſtrata poëſi:
Ingenij maneat gloria cuique ſui.
Si (mihi crede) ſacrum libeat ſpectare poëtam,
Inter præcipuos hic tibi primus erit.
Fige oculos, terſoq́ vide ſermone leporem
Seruata Hymnorum priſtina vbique fide.
Purius ex ipſis ſaliunt quòd fontibus vndæ
Quid mirum, quàm ſi turbido ab amne fluãt?
Non niſi ab Hebræi genuino idiomate textus
In Latium expreſſit ſingula verba ſonum.
Non Iouis hic nomen, non numina vana deorum,
Non gentilitias fértve refértve phraſes.
Apta Deo imponens, quo ignorata priori,
Sanctis dat rebus nomina ſancta ſuis.
Auctorem reuerere, vt ſit Bene-dictus יה-ו
Heſperij felix lausq́ decusq́ ſoli.

Digitized by Google

Hos Psalmorum libros Benedictus Arias Montanus à se ex Hebraica lectione & phrasi ad verbum in Latinum carmen conuersos doctissimis & pientissimis Censoribus legitimis examinandos & iudicandos exhibet, illud professus imprimis, nullum esse in tota versione verbum, nullum schema, nullum ornamentum, cuius ratio aperta ex Hebræorum verborum significatione reddi non possit, nihilque hîc esse ab interprete allatum præter Latina verba & carminum genera. Id quod quatuor in sacris linguis peritissimorum virorum testimoniis operis initio assutis constare potest. Quorum iudicio & sententia idem interpres argumentorum & elucidationum adscriptione singulorum Psalmorum filum & orationis contextum prosequutus est.

B. Arias Montanus

CENSORVM ANTVERPIENSIVM IVDICIVM.

Paraphrastica hæc conscriptio Psalmorum, carmine à doctiss. viro B. Aria Montano edita, nihil habet S. Romanæ Ecclesiæ fidei contrarium, aut Reipub. offensiuum: immò omnino vtile fore iudicamus, vt typis in multorum vtilitatem exprimatur.

Quod attestamur

FRANCISCVS SONNIVS,
Episcopus Antuerpiensis.

Sebastianus Baer Delphius insignis Cathedral. Ecclesiæ S. Mariæ Hantuerpien. plebanus & Canonicus.

Sylvester Pardo.

THEO-

Digitized by Google

THEOLOGORVM LOVANIENSIVM ET CENSORVM IVDICIVM.

Hos doctiſſimi viri Benedicti Ariæ Montani, S. Theologię profeſſoris eruditiſſimi, Pſalmos nihil habere fidei Catholicæ contrarium, ſed plurimum, quod ad pleniorem intelligentiam vulgatæ editionis cõducat, quodq; ad profundos & varios textus Hebraici ſenſus eruendos & obſeruandos proſit, atteſtamur : ac proinde vtiliter imprimi poſſe cenſemus. Louanij 17. Calend. Iulias 1573.

Auguſtinus Hunnæus ſacræ Theologiæ profeſſor Regius.

Cornelius Reyneri Goudanus, ſacræ Theologiæ in alma Vniuerſitate Louanienſi ordinarius profeſſor.

Ioannes Molanus, Apoſtolicus & Regius librorum cenſor.

Georgius Lapidanus Benedictinus, S. Theologiæ Licent. linguarum ſacrarum ſtudioſus.

Digitized by Google

REGIA CATHOLICA MAIESTAS GRATIA SVA PECVLIARI CHRISTOPHORO PLANTINO ARCHITYPOGRAPHO SVO POTESTATEM FECIT IMPRIMENDI PSALMOS DAVIDIS PROPHETÆ, ET ALIORVM SS. VATVM EX HEBRAICA VERITATE IN LATINVM CARMEN, A BEN. ARIA MONTANO CONVERSOS, CVM ARGVMENTIS, &c. ATQVE EVM LIBRVM PER OMNES SVAS PROVINCIAS LIBERE DISTRAHENDI, VT LATIVS EXPRESSVM EST IN LITTERIS.

DAT. BRVXELLÆ XVII. IVLII CIↃ. IↃ. LXXIII.

Subſign.

I. Boudevvins.

Digitized by Google

BENEDICTI ARIÆ MONTANI DE PSALMORVM STVDIO ATQVE VSV; AD LYRAM.

Carmen dicolon diſtrophon.

Pſalmorũ verſio ex Hebraica veritate in Latinũ carmen feſtis anni 1572. diebus poſt peractũ ſacrũ ſuſcepta & exhibita fuit.

FESTIS quid mediter pius
Diuini vel agam tempora poſt ſacri?
O me quæ teneris ſoles
Delectare modis barbyte, cur diu
Laxis artubus horrida
Et ſuſpenſa taces? deſere ferreos
Vncos, excute puluerem, ac
Neruos imparium turbine clauium
Contentos anima in ſonum;
Et gratam ſuperis lætitiam moue
Mecum. ſi libet ordinem
Exercere nouum; carmina concines,
Olim quæ veniens polo
Dictabat facili numine Spiritus,
Iudæ in montibus arduis,
Formoſo ante alios, ſed magis & pio,
Paſtori niuei gregis;
Cui rexiſſe pecus, cui Deus aſperos
Vrſos ſternere; cui dabat
Perfregiſſe feris ora Leonibus.
Illum ſæpe virente ſub
Vmbra ſicamini, roboris aut ſacri,
Intentum patrii Dei

Sicaminos arbor ruſtica in Syria Palæſtinæ ſiluis frequens.

Dicendis iuuenem laudibus vndique
Ambibat tacitus diu
Armenti pater, & lanigeri gregis
Dorso cum pecore accubans
Pugnax dux & aquæ & graminis immemor:
Progressumq; etiam loco,
Immotis oculis, composito & gradu,
(Ne turbet strepitus sonum)
Certos visa sequi turma per ordines.
Illis carminibus feræ
Victæ vel fugiunt, vel pecori vago
Parcunt, omnis & inscio
(Is dum pastor adest) horribilis metus;
Errent valle vel infima, aut
Propter lustra cubent vel saliant licèt.
Illum sæpe comantibus
Ramis excipiens pennigerum genus
Aut tutæ è silicis domo
Attendit, veritum sacra silentia
Cantu rumpere garrulo; aut
Alarum strepitu vel pede concito.
Donec vox pueri modis
Intermissa suis sisteret, ac sonos
Plectro sollicito excitis
Nervi continuis ictibus ederent:
Tunc silua iuga frondea,
Collis cum tumidis montibus herbifer,

Et

Digitized by Google

Et cum fontibus integris
Deducta irriguis flumina vallibus,
Lenis verbere spiritus
Atque vnda tremulis cursibus, agnitam
Sancta vocis imaginem,
Excepti referunt carminis & modos.
Ramis multa loquacibus
Tunc respondet auis versicolor; magis
Suaues concinit & magis
Distinguit numeros, & minuit breueis,
Paruo gutture mobilis,
Et lingua docilis fingere Dædala.
Tunc & nomen amabile Nominis diuini laudes.
Sanctis personuit sæpius in locis,
Nomen perpetuò efficax,
Quod cælum recreat, quod superos fouet,
Regna & concutit infera,
Quod sciso in pelago fornicibus cauis
Vndas concamerat leueis,
Et muros liquidis fluctibus extruit;
Quod montes trepidi pauent,
Amnes & refluis gurgitibus timent.
Idem terrigenûm pios
Permulcens animos afficit & trahit;
Et mortalia spernere,
Atque optare decus perpetuum monet,
Angustamq; sequi viam,

Digitized by Google

Ac dat regna poli ſcandere lucida;
Mortalémque vicem ſuper
Et dici & fieri atque eſſe iubet viros
Natos & ſobolem Dei,
Regéſque æthereis in ſoliis locat.
Illi vt carmina nomini
Plectro Ieſſiades concinuit nouo,
Dauidis carmina & Pſalmos omnis Eccleſia omnibus ætatibus frequentauit.
Almi numine ſpiritus
Dictata; innumeris gentibus omnium
Linguarum vario ſono
Poſt excepta, ſacris ædibus & choris,
Nullos irrita per dies,
Conſtant, & reſonant, culta parentibus,
Natis culta minoribus,
Pſalmorum lectio & cantus perpetuo dulcis, iucundiſſimi, ac commodiſſimi vſus.
Vt ſæclis noua & vt grata prioribus,
Et grata & noua poſteris
Sæclis, perpetuo ac dulcia munere.
Non Sol quippe bonus magis
Ignes ac repetit commoda lumina,
Tellus queis calet infima,
Queis fœtus varios concipit & fouet,
Certa ac temporibus ſuis
Fundit multiiugis vſibus editos;
Quàm ſummus ſuperûm pater
Virtutem voluit carminibus pij
Vatis multiplicem dari,
Quæ mœſtis animis gaudia candida,

Puram

Puram & lætitiam ferant;
Quæ spem, quæq; fidem mentibus anxiis
Addant, quique diu miser
Pressit corda labor, discutiant, graui &
Pectus pondere subleuent,
Et fomenta malis vulneribus parent.
Hoc cantu rabidus furor,
Hoc cantu residet victa superbia.
Illis ambitio impotens
Ponit carminibus flamina, queis valet
Orbis vertere turbidi
Fundamenta suis sedibus eruta.
Et quæ incendia, flammeas
Assueúitque faces subdere mentibus
Vis inclusa Libidinis,
Fixa ac Luciferi fraudibus inuidi
Morbis causa tenacibus,
Imbelli his numeris considet impetu.
Segnis Desidia & graui
Somno mersa hominum viscera deserit,
Concedítque bonis locum
Curis & studiis. Denique cantibus
Illis cuncta vel abstinent,
Vel parcunt vitia impellere turpibus
Humanos animos dolis;
Virtutúmque choros vincere promptius,
Sese ac tollere sentiunt:

Digitized by Google

Et verſare nouis pectora motibus,
Exercereq́ nobili
Vires arte, magis reddere & vtiles.
Quid mirum? tremit hos modos
Ac audire fugit, nec patitur ferox
Atri rex Erebi, genus
Qui mortale malis fraudibus impulit,
Caſu ac præcipites dedit,
Detruſitq́ patres, primaq́ pignora
Deflorata parentibus,
Natorumq́ adeo ſæcula poſterûm.
Illa & carmina fulgido
Deductos videas æthere Nuncios,
Et ſentire iuuantia
Et verbis totidem excepta reponere.
Illa è ſedibus editis
Et cæli ſolio adducere commodum,
Præſentemq́ ſolent Deum,
Qui votis faciles annuat exitus.
Hæc nos carmina, Barbyte,
Romanis cupimus legibus ac modis
Senſu aptare tamen ſuo,
Auctorem & veterem fallere neſcio.
Ergo tu numeros comes
Ac voces fidibus funde loquacibus,
Nunquam gratior aut mihi
Ante, aut muneribus commodior tuis.

Verſionis Pſalmorum ratio ac forma.

AD

AD VATEM DAVIDEM
Elegiacum carmen.

Iessiadæ mens alma Deo pastoris amati
Esse tui in numero me sine, quæso, gregis.
Nãq; ego iam primis laudes meditatus ab annis
Diuinas tenui carmine composui.
Sed mihi non vanum memini dixisse magistrũ,
Nil fore par numeris carminibusq; tuis.
Ille erat exultus vates, castusq; sacerdos,
Ad sacra templa idem dux mihi sæpe fuit.
Carmina & ipse sacra hũc recinẽtẽ sæpe videbã;
Et stupui, Psalmos dum canit ille tuos.
Semper grata, noua ac semper, mirandaq; dicta
Sunt tua visa mihi, sint repetita licèt.
Libera Romanis numeris, pede libera quamuis,
Mirabar versus pondera ferre sui.
Hæc ego vt excipiam melius collata profani
Vulgi conspectus & populum fugio.
Abdor & in siluis, nemorosa ac rupis in antro;
Scire auido sedes hæc mihi amica fuit.
Hîc sensi turbis hominum strepituq; remotus,
Quàm tua Iessiades carmina dulce sonent.
Vatibus hæc Graiis vidi ac præstare Latinis,
Quantum nocturnis ignibus alma dies.
Illic te attentè sensi diuina ferentem
Commoda, vt humanum viceris ingenium:

Vtq;

Iohannes Chirosius sacerdos poëticæ disciplinæ Mõtano præceptor fuit.

Psalmi etiam oratione soluta versi, poëticam dictionẽ referunt semper.

Secessus Ariæ Montani in rupe Aracenensi.

Vtq́ pedes numeríque modos ac dulcia iungas
Dignaq́ue ſuſceptis verba miniſtra tuis.
O vtinam, dixi, referentem carmina vatem
Audiat hæc noſter me, probet atq; chorus.
Ergo age, méque tuo cupidum pater imbue ſenſu,
Eſſe iube & certum me tibi diſcipulum.
Dic quo monte ſedẽs, quæ proxima culmina cælo,
Dum dicenda vides, ipſe tenere ſoles?
Flumine quo ſitiens, largo quo fonte bibebas,
Vt flueres pura voce canorus olor?
Nũ tenuit Tabor meditãtẽ, aut arduus Hermõ,
Conſtrictis Sanir num tenuítve feris?
An fragrans Galaad, lætis Carmelus & hortis?
An tibi cantatus, cultus & ille Sion?
Nũ te & aquis æſtate amplis recreauit Iarden;
Cinereth. *Et lacus, à cithara cui bene nomen ineſt?*
Suſpirata tibi an putei ſacra lympha paterni,
Et fuſa ante altum te metuente Deum?
Nam certũ eſt, quocũq; feras, & adire periclũ,
Atque tenere tuas, te præeunte, vias.
An tibi nullus aquæ dederat liquor, aëris aut vis
Tam pulchris vati carminibus fluere?
Sed magis æthereis delapſus ſpiritus oris
Inuaſit pectus corripuítque tuum.
Cernere & hic maiora dedit, q̃ lumina poſſint
Humana ex altis nobilibúſque iugis.
Nulla vt lingua licet nitidis puriſſima lymphis

Par

Digitized by Google

Par fluat eloquio, quod dedit ille, tuo.
Spiritus ille vbicunque manet, fit nobilis aura;
Erumpunt fontes exaturantis aquæ.
Illi me cupidum; quoniam tu gratus amaris,
Et curare vales; conciliare ſtude.
Non ego quid poſcã, te pluſquàm, dicere magnũ,
Ponere & arcanis dicta aliena tuis.
Sat mihi, ſatq; meis fuerit, dum te ſequor vſque,
Signa tenere tui non temerata pedis:
Comminus atq; tuas dum certior haurio voces,
Legitima attenta reddere verba fide.
Hæc numero reſtricta ſat eſt retuliſſe Latino;
Ponere Romani carminis apta modis.
Tunc ego & antiquos vates ſuperare videbor;
Tunc ego quos florẽs nunc quoq; cingit honor.
Non amo laudari, quòd vel mage dulcia fingã,
Vel magis exacto compoſitóve gradu,
Dum fidus quæ tu cecinisti ſenſa reponam,
Non melius priſcis, at meliora canam.
Quidquid & in nobis contingat fortè placere,
Id totum volumus muneris eſſe tui.
Non deerit, noſtros qui verſus culpet inertes;
In me ſurget edax inuidiæq; furor.
Et quibus antiqua eſt tãtum laudata vetuſtas,
Aut procul à patrio gloria nata ſolo:
Fabula quóſve iuuat, laus vel malè ficta Tyrãni
Indigni, atque alio non relegenda die.

Diligens interpretis in vertendo fides, religioſaque profeſſio.

Quanquã interpretationis elegantia inferior videatur antiquorũ aut nouorum vatũ numeris & vocibus, argumẽtũ tamen omnes ethnicos poẽtas vincit.

Non laborat interpres aut curat, quantũ sibi honoris, sed quantũ vtilitatis legentibus accedat.

In me quisquis erit, quidquid libet ingerat, ipse
Excipiam tacitus, compositusq; feram:
Dũ modò quæ inculto carpat mihi reddita versu,
Is tua dicta auidus proficiensq; legat.
Si legere hæc nolit propter me, ac tangere vitet
Arduus ascito quisque supercilio:
At leget hæc comitum mitissima turma tuorum
Iessiades, & grex audiet ipse tuus:
Queis Rex, vel pastor, quocũq; & cultus amictu,
Murice, vel pingui vellere, diligeris.
Vos etiam Coreh pueri lectissima proles,
Queis dedit arcano concinere ore Deus:
Inter vestra lyrã ne spernite & organa nostrã,
Quæ cupit in vestros grata venire sinus.
Hæc postrema strepet, sensu tamen apta fideli,
Attendens vestras excipiensq; notas.

In magni atrij pulpitis Leuitę ac Sacerdotes canebant. Secundũ atriũ ab æde, in quo viri erant, cui proximũ erat fœminarum. Atrium profanũ postremũ, & ab æde remotissimum. profitetur se nolle inter profanos vates, sed inter pios conferi.

Quam si prima minus digneutur & atria fano
Proxima, sublimes quò decet ire sonos:
Accinat è medio quo surgunt pulpita muro,
Audire hanc populus possit vt ipse pius.
Parcite ad extremas illam remouere profani,
Impuriq; gregis complicitiq; fores.

EIVS-

Digitized by Google

EIVSDEM BENED. ARIÆ MONTANI, DE DIVINORVM NOminum vſu & interpretatione.

ANne ego (quanquam ſenior ſacerdos
Templa præſtantis celebrare Chriſti
Suetus arcanas repetam frequenter
Voluere chartas)
Audeam paruo ingenio ſuperni
Extimum Regis ſuperantis orbem
In breues nomen numeros vocare &
Cogere magnum?
Qui neque antiquis patribus probandæ
Laude doctrinæ, propriíve ſenſus
Par; neque exemplo valeam quietæ
Siſtere vitæ.
Adde & impuri violenta ſæcli,
Fraudis ac plena, & ſceleris cruenti
Tempora, & ſordes, luteamque fæcem
Putris Adami.
Non procul mundi penitus ruentis
Fine ab extremo, niſi fallit aut mens,
Aut pater ſumma miſeratus arce
Suſtinet orbem,
Penè nutantem, nimiumque inanem;
Quippe virtutes ſolidæ relictis

Iam diu terris petiere cæli
Templa ſuperni.
Quis rapit me, quis furor vſque, vt audax
Nomen appellem validè ſacratum,
Quod pij Vates veriti colebant
Dicere parci!
Quin & expertes vitij, beatas
Qui tenent ſedes Animi, ter amplis
Nomen æternum excipiunt profati
Laudibus antè.
Me ſed afflicti populi piorum
Commouet conſtans ſtudium iuuandi,
Vrget & feruens amor, atque cura
Publica pulſat.
Namque præduro miſeris labore
Vna ſolamen pietas opemque
Admouet; cunctis clypeus periclis
Præſidiumque.
Format & puras renouatque mentes
Mentio ſacri repetita Verbi,
Atque promiſſi recreantis auctor
Sæpe vocatus.
Ergo nil quanquam ingenio, meis vel
Vocibus poſſit tibi laudis addi,
Iſtud ac nomen renuat prophana
Damnet & ora:

Nomē illud diuinum τετραγράμματον antiquis magna reuerentia obſeruatū, ac rarò vſurpatum.

Seraphim ab Iſaia auditi, nomen illud appellare, præfari prius ter, Sanctus, Sanctus, Sanctus.

Solamē ac præſidium magnū ex diuinarum rerum meditatione etiam in maxima humanarum rerū perturbatione.

Meorū bonorum non eges, gaudes tamen pios homines aliorum piorū diligētia & ſtudio iuuari.

Si

Si tamen quicquam populis piorum,
(Quos Fides, quos Spes animat, tuiq́ue
Vis potens Verbi) ceciniſſe Vates
Vtile poſſum:
Te meis certum facilemq́ue votis
Redde qui cælis humiles ab altis
Deſpicis terras, genus atque paſcis
Omne animantum.
Sponte qui Natum proprium dediſti
Sortis & carnis properare noſtræ
Compotem, humanæ ac medicam ſalutis
Sugere mortem:
Noſtra dignatus cumulare ſancto
Pectora inſtinctu, patere in ſonori
Nomina hæc, queis tu coleris, venire
Carminis artem.
Non opus noſtrum meditor nouúmue;
Sed quod antiqui meminere patres;
Fidus interpres cupio decenti
Reddere verſu.
Hæc tibi quondam placuere; ſanctis
Semper audita & placuere templis:
Nunc tibi vt grata hæc petimus tuiſq́ue
Commoda conſtent.
Sed prius nomen fateor colendum
Vincere & noſtras ſuperare leges;

Pſalteriũ vertitur carmine opus antiquum & ſacrum. Eadem nomina vel pronunciationevel interpretatione iam fuere ab antiquis vſurpata.

Lectio & meditatio Pſalmorũ Deo grata, & Eccleſię ſemper iucunda atq; vtilis.

Nomen illud nim in Græci aut Latini carminis numeros cogi non poteſt.

Digitized by Google

Quod tuo Moſes tremebundus olim
Audiit ore.

Eiuſdem nomi nis ſignificatio nullo ſimplici verbo Latino aut Græco ple nè excipitur.

Nulla vis noſtris valet æqua verbis
Illius plenum reſerare ſenſum,
Noſter aut verſus pariter notanda
Ferre elementa.

Quamobrem pars illius nominis vſurpan da eſt reuerenter ad carmen ita vt videatur incipi, ſed non finiri noſtris pedibus illius quantitas. Hebræa lingua ſo lũ poteſt hoc nomine in car minibus vti. Erit igitur nobis IAH frequens in vſu, vox quę dimidium continet integri nominis.

Aſt dabis primæ monumenta partis
Cedere in noſtros numeros; tuumque
Eſto, cui linguæ placeat canendum
Cedere totum.

Ergo te dicam reuerenter IAM:
Nomen hoc noſtris ſonet excolendum
Verſibus; nomen reſonet Latinis
Auribus IÆ.

Neque hoc interpres ſuo ingenio aut conſilio admittit; ſed ſecutus Hebraicã linguã & prophetas ipſos qui ſæpè vtũtur illa parte nominis diuini IAH in ſignificatione tõtius: verùm alio ſignificandi modo.

Non ego hoc primus memorem; nefas id
Sit mihi audenti temerare: magnum
Sic tuum Vates breuiare nomen
Vidimus almos.

Nomen IAH quotidie ferè in noſtris templis & choris ſacris celebratur.

Ipſæ & arcanæ docuere linguæ
Nomini huic denſas repetiſſe laudes:
Et canit Graius chorus & Latinus
Sæpe Halelu IAH.

Caſibus tantùm variare iuſtis
Non malè audaces petimus, quòd ipſis
Plenius rebus videatur aptus
Poſcere ſermo.

Te

Te petens IAS Domine ô vocabo;
Vatis exponam tibi dicta & IÆ;
Te canens IAM memorabo ſummo
Doctus ab IA.

Tantum cupit interpres aptare caſibus Latinis nomen ad maiorē ſermonis ac ſententię diſtinctionem, vt aptātur alia Hebraica nomina, Adamº, Abrahamus, Dauid, Ioſephus, Iacobus, Ioachimus, ſic IAS, IAE, IAM, IA, ab IA.

Nomen hoc præſtans referet benigno
Numine & certo faciliq́ue promptum
Eſſe te nobis, validumq́ue dicti
Pollicitiq́ue.

Quidquid humani generis ſaluti
Commodum dicis, ſtatuis, paraſq́ue,
Expediſq́ue auctor, facis & probas, hoc
Nomine firmas.

Viribus FORTEM ſolidè ac POTENTEM
אל Dicimus, quando ſonat EL tuorum
Ore facundo recinente Vatum
Pontificumq́ue.

Aliud nomen ſiue cognomē potius Dei, EL.

Qui vales terræ, ac pelagi profundi,
FORTIS, & cæli nitidas creare,
Vertere ac moles, renouare & ampla
Mœnia rurſum,

Vt regis noſtrum genus, atque mundi
Temperas curſum, bonus & gubernas,
אלהים Integer IVDEX, DEVS, atque PRINCEPS
ARBITER audis.

Nominis ELOHIM ſiue cognomenti ſignificatio & vſus. Primū nomē, quo Spiritus ille, quē Deum dicimus, indicatus eſt in ſacris libris, eſt ELOHIM, quod Gubernatorem, rectorem, principē, Angelos & Iudices ſignificat, non ſolùm Hebræis, ſed aliis etiam nationibus notū & cultum.

Sic tui primùm docuit legentes
Spiritus index ELOHIM, relatum

Sæpius

Sæpius nomen variiſque notum
Gentibus olim.

Cognominis Tzebaoth interpretatio & vſurpatio. Hoc cognomẽ interpres hic vertit VLTOR, VINDEX, BELLIPOTENS, ARMIPOTENS. idque ex recta ſignificatione petitum eſt.

Aſt vbi humanæ mala culpa fraudis
Pertinax lentam tibi concit iram,
Et paras dignas ſcelerum graueſque
Sumere pœnas;
Intonat verbum rigidum TSEBAOTH, צבאות
Quod pauet latè ſinuoſa Tellus:
VLTOR & VINDEX memorare, BELLI-que
ARMIPOTENS-que.

Exercitus qui ad vltionẽ ſcelerum Deo parent, ſuperiores & inferiores: ab his publicæ calamitates inferuntur.

Nam tuos turmæ vigilant ſupernæ &
Inferæ ad nutus, variæ nocentum
Spiritus, Peſtes, gladij, Fameſque,
Lædere promptæ.

Deprecatur huius nominis ſe ueritatem & experiẽtiam in Catholicos: eandem verò in Chriſtianæ religionis hoſtes, atque in publicæ pacis & concordiæ turbatores; quales ſchiſmatici & hæretici ſunt, imprecatur.

Ne diu noſtris vitiis ſeuerum
Nomen hoc firmes; magis in ſuperbos
Vtere hoc Maurọs: inimica pacis
Sentiat hoc gens.
Tuque iam nobis placidum te & IAM,
Et proba FORTEM ſimul & PATRONVM,
PRINCIPEM ſummũ, ac DOMINVM vocari
Numine dextro.

PSAL-

Digitized by Google

PSALMORVM
LIBER I.

PSAL. I.
Beatus vir qui non abiit in consilio impiorũ.

ARGVMENTVM.

BONORVM & malorum hominum studia, conatus, actiones, mores, & vtrorumque fines atque exitus hoc Psalmo indicantur breuissimè, sed sapientissimè. Duplex enim vitæ genus esse ostenditur: Alterum eorum, qui viuendi rationem omnem ex diuinæ legis præscripto instituunt, ad eamque normam sese comparant & exercent, cupiuntque Spiritus diuini virtute illam legem in cordibus inscribi suis: horum omnem actionem Deo probari affirmat Propheta. Alterum verò eorum, qui à recta ratione consultò discedentes, corruptis moribus & peruersis actionibus sese contaminant, atque alios exemplo sermoneque suo in eandem sectam inducunt. illorum exitum beatissimum, horum verò miserrimum & detestatissimum esse declarat. idque ex Dei iudicio proficisci ait, qui res humanas cùm verè curet, rectè institutas fouet, promouet, & secundo numine constabilit. prauas verò, quòd oderit, sua ipsorum malitia perire finit.

ODE DICOLOS DISTROPHOS.

1 אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב׃

1 ON *qui consilio malo*
Aut decreta volens impia suscipit,
Aut qui mille nocens vias
Insistit scelerum, criminis ac doli;
Nec qui simplicium vafer
Derisor cathedris considet inuidis:
Ast ille innumeris modis
Felix, multiplici & sorte beatior,

2 כי אם בתורת יהוה חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה׃

2 *Quisquis perpetuos dies,*
Et noctes vigiles, gratáque tempora,
Et mente & studio frequens
Impendit monitis, legibus ac Dei.

3 והיה כעץ שתול על פלגי

3 *Ille (est quale oleæ genus,)*
Vt stirps ad placidi consita fluminis
E Ripas,

1 Humanarũ actionum liberarũ tria genera sunt; consiliũ, in quo intellectus & volũtas continẽtur; conatus, in quo studiũ. deinde etiam defensio & cõstantia.

Ast ille.] Verbũ Hebraicũ אשרי exponitur.

2 Virtꝰ & probitas actionũ bonarũ & cõstantia definitur.

Impendit.] Humanę vitæ causa agitur iudice Deo, qui reddit vnicuique nõ secundum orationem, & verba, sed secundum opera sua. in eo iudicio duplices partes versantur & examinantur, Pietatis videlicet & improbitatis. Permagni retulerit ad simplicem & genuinã Psalmorum expositionẽ cognoscere translationum & allegoriarũ, in singulis vel Psalmis, vel Psalmorũ partibus sumptarum figuram.

3 Hic arcana oratione significatur Spiritus sanctus antiquis vatibus exoptatissimus qui legem inscribit in cordibus sanctorum, atq. velle, amare, & perficere donat pro bona voluntate.

Digitized by Google

Ripas, quam vitreus petit
Permixta & saturat temperie liquor;
Hæc spes agricolæ bonas
Explet baccifero votaque munere:
Quam nec destituit decor,
Nec vestis foliis densa virentibus;
Quamuis aura niualibus
Ventis vel feriat flammiferis nemus.
Hæc quos flore nitens nouo
Fructus pollicita est, prospera consouet,
Autumnoque refert suo,
Maturisque probat viribus integros.

4 *Contrà sed genus improbum*
Infestis agitur perpetuò malis:
Magno vt turbinis impetu
Gluma impulsa vagum permeat æthera,
Nusquam & docta quiescere,
Terris præcipiti concutitur fuga.

5 *Ergò nulla vel impios*
Iura admota fouent, vel ratio iuuat,
Quin causæ penitus grauis
Succumbant stabili iudicio Dei:
Nec quos inficiet scelus,
Iustorum excipiet concilium virum:

6 *Namque horum facilem viam*
Rex Diuûm placido numine comprobat:
Illum at callibus auijs
Errantem exitium peruoluit gregem.

פרי אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח ׃

4 לא כן הרשעים כי אם כמוץ אשר תדפנו רוח ׃

5 על כן לא יקמו רשעים במשפט וחטאים בעדת צדיקים ׃

6 כי יודע יהוה דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד ׃

Hæc quos.] Actiones omnes ex diuino spiritu inspiratæ, quæ ad diuinæ legis normam instituûntur, Deo gratæ probatæque sunt, & sua natura vtiles & suaues.

4 Improborû neq. consilium neq. studiû cõstans aut certũ est, sed temporaneum & caducũ ac fluxũ, vtpote fundamento solido minimè innixum. Nomẽ in his Psalmis frequentissimum רשע, quia latius est quàm Impius apud Latinos, plerũq; in his carminibus vertitur Improbus. Improbꝰ enim est q causam peruersam partesque tenet & fouet iniquas, etiam si impius non sit: atq. in hanc significationem Hebraicũ רשע ab antiquis prophetis perpetuò fere vsurpatur.

5 Improbos ad iudicij integri examen reuocatos, quamuis oratio aliqua fucis & coloribus splendida vel defendere vel excusare videatur, nulla tamen æquà ratio tuetur.

Nec quos.] Interest maximè inter iustos & peccatores, ita vt nullus peccator iustus dici possit, aut iustorum gaudiis frui, iusti enim sunt ex grege Dei, peccatores ex grege diaboli.

PSAL.

PSALM. II.

Quare fremuerunt Gentes.

ARGVMENTVM.

TOTVS Psalmus propheticus est, Dauidi à Spiritu sancto adscriptus. Sensit rex ille in se ipso exemplum Christi à Deo mittendi, in regemque vniuerso orbi constituendi. cuius legibus & imperiis pusillus & simplex grex ex corde & studio omni pariturus esset: cæteri verò homines, qui humanam ambitionem & vitæ corruptionem sequuntur, omni consilio, studio & conatu repugnaturi; id autem frustra, quòd nulla sapientia, vel diabolica, vel humana, nulla vis, nulla potentia sit esseue possit, quæ certum Deo & constitutum consilium, quo minus suo tempore expediatur, aut frangere, aut impedire valeat.

ODE DICOLOS DISTROPHOS.

1 למה רגשו גוים ולאמים יהגו ריק׃

1 QVID *iste gentium tumultus omnium,*
Manuque pacta fœdera,
Cui tanta mundus extruit pericula?
Cui tendit immanes minas?

2 יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נסדו יחד על יהוה ועל משיחו׃

2 *Terræque iuncta conferunt negotia*
Cum regibus simul duces,
Omnes vt alta cœpta dissipent, sacri
Vnctumque deturbent Dei.

3 ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו׃

3 *Rumpamus arcta vincula, & graue imperi*
Age, heus, repellamus iugum;
Et colla reges atque gentes libera
Spretis feramus legibus.

4 יושב בשמים ישחק אדני ילעג למו׃

4 *Ast, qui poli patentis alto culmine*
Astrisque rector insidet,
Curam inquietam & insolentes impetus
Ansusque ridens despicit.

5 אז ידבר אליהם באפו ובחרונו יבהלמו׃

5 *Verbisque promptus intonabit acribus*
Queis corda dura concutit,
Et queis furentes frangit ille spiritus
Terrore perculsos graui.

1 Gentes omnes Euangelio obsistentes præuidebat vates. Namq. Euangeliũ damnat ambitionẽ, cupiditatem & libidinem, atque luxuriam, quibus pleriq omnes homines vitiis tenentur captiui, & quodãmodo veluti veterno turbati, ita vt medicum & medicinam auersentur.

2 Eiusmodi principes, quales fuerũt Herodes & Pilatꝰ, alter inter Iudæos, hoc est, populũ qui religionem ac veri Dei cognitionẽ puram profitebantur Rex; alter qui gentiũ partes ageret, gentilis ipse, & Romani imperij minister, hos alij terræ principes imitantur.

3 Oratio gentiũ & principũ studio eodem contra Christi doctrinam coniurantiũm.

4 Qui in altissimo loco est, vt in cælo, & melius videt, et illæsus ipse atque incolumis turbare & dissijcere potest cõsilia et actiones atque conuentus eorum qui sunt inferiùs. hac imagine indicatur sapientia, prouidẽtia & virtus Dei, atque etiam hominũ ridicula stultitia.

Ripas, quam vitreus petit
Permixta & saturat temperie liquor;
Hæc spes agricolæ bonas
Explet baccifero votaque munere:
Quam nec destituit decor,
Nec vestis foliis densa virentibus;
Quamuis aura niualibus
Ventis vel feriat flammiferis nemus.
Hæc quos flore nitens nouo
Fructus pollicita est, prospera confouet,
Autumnoque refert suo,
Maturisque probat viribus integros.
4 *Contrà sed genus improbum*
Infestis agitur perpetuò malis:
Magno vt turbinis impetu
Gluma impulsa vagum permeat æthera,
Nusquam & docta quiescere,
Terris præcipiti concutitur fuga.
5 *Ergò nulla vel impios*
Iura admota fouent, vel ratio iuuat,
Quin causæ penitus graui
Succumbant stabili iudicio Dei:
Nec quos inficiet scelus,
Iustorum excipiet concilium virûm:
6 *Namque horum facilem viam*
Rex Diuûm placido numine comprobat:
Illum at callibus auijs
Errantem exitium peruoliit gregem.

פרי אשר פריו ירתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח׃

4 לא כן הרשעים כי אם כמוץ אשר תדפנו רוח׃

5 על כן לא יקמו רשעים במשפט וחטאים בעדת צדיקים׃

6 כי יודע יהוה דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד׃

Hæc quos.] Actiones omnes ex diuino spiritu inspiratæ, quæ ad diuinæ legis normam instituûntur, Deo gratæ probatæque sunt, & sua natura vtiles & suaues.

4 Improborû neq. consilium neq. studiû cõstans aut certũ est, sed temporaneum & caducũ ac fluxũ, vtpote fundamento solido minimè innixum. Nomẽ in his Psalmis frequentissimum רשע, quia latius est quàm Impius apud Latinos, plerũq; in his carminibus vertitur Improbus. Improbꝰ enim est q causam peruersam partesque tenet & fouet iniquas, etiam si impius non sit: atq. in hanc significationem Hebraicũ רשע ab antiquis prophetis perpetuò ferè vsurpatur.

5 Improbos ad iudicij integri examen reuocatos, quamuis oratio aliqua fucis & coloribus splendida vel defendere vel excusare videatur, nulla tamen æquatio tuetur.

Nec quos.] Interest maximè inter iustos & peccatores, ita vt nullus peccator iustus dici possit, aut iustorum gaudiis frui, iusti enim sunt ex grege Dei, peccatores ex grege diaboli.

PSAL.

PSALM. II.

Quare fremuerunt Gentes.

ARGVMENTVM.

TOTVS Psalmus propheticus est, Dauidi à Spiritu sancto adscriptus. Sensit rex ille in se ipso exemplum Christi à Deo mittendi, in regemque vniuerso orbi constituendi. cuius legibus & imperiis pusillus & simplex grex ex corde & studio omni pariturus esset: cæteri verò homines, qui humanam ambitionem & vitæ corruptionem sequuntur, omni consilio, studio & conatu repugnaturi; id autem frustra, quòd nulla sapientia, vel diabolica, vel humana, nulla vis, nulla potentia sit esseue possit, quæ certum Deo & constitutum consilium, quominus suo tempore expediatur, aut frangere, aut impedire valeat.

ODE DICOLOS DISTROPHOS.

1 למה רגשו גוים ולאמים יהגו ריק׃

1 QVID *iste gentium tumultus omnium,*
Manúque pacta fœdera,
Cui tanta mundus extruit pericula?
Cui tendit immanes minas?

2 יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נ סדו יחד על יהוה ועל משיחו׃

2 *Terræque iuncta conferunt negotia*
Cum regibus simul duces,
Omnes vt alta cœpta dissipent, sacri
Vnctumque deturbent Dei.

3 ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו׃

3 *Rumpamus arcta vincula, & graue imperi*
Age, heus, repellamus iugum;
Et colla reges atque gentes libera
Spretis feramus legibus.

4 יושב בשמים ישחק אדני ילעג למו׃

4 *Ast, qui poli patentis alto culmine*
Astrisque rector insidet,
Curam inquietam & insolentes impetus
Aususque ridens despicit.

5 אז ידבר אליהמו באפו ובחרונו יבהלמו׃

5 *Verbisque promptus intonabit acribus*
Queis corda dura concutit,
Et queis furentes frangit ille spiritus
Terrore perculsos graui.

1 Gentes omnes Euangelio obsistentes præuidebat vates. Namq. Euangeliũ damnat ambitionẽ, cupiditatem & libidinem, atque luxuriam, quibus pleriq omnes homines vitiis tenentur captiui, & quodãmodo veluti veterno turbati, ita vt medicum & medicinam aueríentur.

2 Eiusmodi principes, quales fuerũt Herodes & Pilatus, alter inter Iudæos, hoc est, populũ qui religionem ac veri Dei cognitionẽ puram profitebantur Rex; alter qui gentiũ partes ageret, gentilis ipse, & Romani imperij minister, hos alij terræ principes imitantur.

3 Oratio gentiũ & principũ studio eodem contra. Christi doctrinam coniurantiũm.

4 Qui in altissimo loco est, vt in cælo, & melius videt, et illæsus ipse atque incolumis turbare & dissicere potest cõsilia et actiones atque conuentus eorum qui sunt inferiùs. hac imagine indicatur sapientia, prouidẽtia & virtus Dei, atque etiam hominũ ridicula stultitia.

6 Inducitur oratio Dei, certo ac decreto cõsilio instituta.

6 *Vltrò ipse Regem quippe quem dedi meum*
Certo probatum numine,
Almi Sionis arce summa iusseram
Tenere sceptra regia.

6 ואני נסכתי מלכי על ציון הר קדשי׃

7 Dei filij oratio affirmãtis, sibi patris iussa & iura tradita sequuto, regnũ vel omnibus repugnantibus inuitis, imò superatis, victis, & protritis, esse capessendum.

Sic fatus.] Æterna filij Dei generatio. Deus in luce perpetua, imò ipsa Lux perpetua est.

7 *Iam sancta magni iura proponam Patris,*
Qui me benignus vnxerat:
Sic fatus IAS, *Gratus es mi filius*
Productus hoc nouo die,
Die perennis lucis vsque compote
Præsens mihi qui permanet:

7 אספרה אל חק יהוה אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך׃

8 Petes, *& addam cuncta regna gentium,*
Addicta nutibus tuis.
Has non mouendo iure princeps possides,
Hæresque prolatus tene,
Ac esto regno meta per gentes tuo,
Idemque terris terminus:

8 שאל ממני ואתנה גוים נחלתך ואחזתך אפסי ארץ׃

8 Ecclesia Christi per vniuersum orbẽ terrarum dilatanda, & omnium nationum hominibus propaganda Spiritus sancti virtute.

9 *Tuque insolentem ferreis ages gregem*
Sceptris, modesto præuius;
Durosque franges imminutis viribus,
Percussa testa vt dissilit.

9 תרעם בשבט ברזל ככלי יוצר תנפצם׃

9 Duplex Euangelij virtus, in eos qui pereunt, & in eos qui salui fiunt.

10 *Ergò potentes stulta corda principes*
Cum regibusque iudices,
Mentem furoris cogitate liuidi
Fraudumque matrem linquere:
Prudentioris atque normam consili
Vestris inite commodis:

10 ועתה מלכים השכילו הוסרו שפטי ארץ׃

10 Consilium & admonitio Spiritus sancti, qui vult omnes homines saluos fieri, neminem verò petire.

11 IAE *timore patris almi numina*
Cultu & sacrate debito:
Edico cuius hæc tremenda pectore
Mandata fido condite;

11 עבדו את יהוה ביראה וגילו ברעדה׃

12 Natumque gratis turba docta plausibus
Efferte regemque optimum:

12 נשקו בר פן

11 Ex antiquo more suscipiẽdi reges.

יאנף ותאבדו דרך כי יבער כמעט אפו אשרי כל חוסי בו׃

Feruentis iræ ne reiectos fulmine
Viaéque mentisque impotes,
Vestris perire cogat ille erroribus
(Contempta quæ vis est Dei)
Quum missa longo & sæpè lenta tempore
Referuet indignatio,
Hora repentè cuncta consumens breui
Nasóque adurens vindice:
At liberatos excipit fauens pios,
Quos spes tuetur ac fides.

Viaque mentisque &c.]Indurationis iusto Dei iudicio aliquando accidentis significatio.

PSAL. III.

Domine quid multiplicati sunt.

ARGVMENTVM.

EXPONIT suam querelam Deo misericordi promissorum & propositorum tenacissimo, cuius consilio, prouidentia, & promissis omnes res suas inniti affirmat, ideoque eas labefactatum iri non timet, adeò vt in mediis laboribus præsentibus honestæ vitæ ac pietatis munia omnia intrepidus & constanti animo obeat, quanquam ipsum aduersarij vehementer perturbare studeant. sed exemplis rerum præteritarum, se futurarum constabilitionem sperare expectareque ait, auctore Deo; cui qui fidit, nunquam fallitur.

א מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו׃

Psalmus Dauid, cùm fugeret à facie Absalom filij sui.

ODE DICOLOS DISTROPHOS.

ב יהוה מה רבו צרי רבים קמים עלי׃

2 IAs *potenti cuius orbis dextera*
Permutat alternas vices;
Vides vt in me crescat hostilis timor,
Et quanta consurgat manus?

ג רבים אמרים לנפשי אין ישועתה לו באלהים סלה׃

3 *Minata turba quàm meæ vitæ neges*
Ex te salutem PRINCIPE,

ד ואתה יהוה מגן בעדי כבודי ומרים ראשי׃

4 *Ex te parato semper auxili mihi*
Scuto, salutis ac duce;

Cuius benigno victor ipse numine
Tollam coronatum caput.

5 Ex notis experimentis cognouit, Deum suorum preces audire, votaq. secundare honesta.

5 IAS *vocantem & VSQVE sacro me suo*
De monte præsens audijt.
6 *Pauoris expers noctis horas dormio*
Dulcis soporis arbiter.
Inde excitatus integréque ad munia
Reuértor & preces pias,
Spe vt qui beata nixus IAE *commoror*
Susceptus vltro prouido.
7 *Arcto licet me multa gentis agmine*
Armata vallent millia,
Omnes & vnum hoc feruidi petant caput,
Terrere non tamen valent.
8 IAS *ab alto surge, siste mi,* DEVS,
Ades salutis efficax,
Potens superbis hostibus malas quate,
Et frange dentes improbos.

9 Sententia qua oratio claudit, & spes cõfirmatur. Deus & salutis in periculis, & amplitudinis in secundis rebus auctor est suis.

9 *Munimen* IAS *est pijs tutissimum,*
Salutis ac summum decus.

5 קולי אל יהוה אקרא ויענני מהר קדשו סלה׃
6 אני שכבתי ואישנה הקיצותי כי יהוה יסמכני׃
7 לא אירא מרבבות עם אשר סביב שתו עלי׃
8 קומה יהוה הושיעני אלהי כי הכית את כל איבי לחי שני רשעים שברת׃
9 ליהוה הישועה על עמך ברכתך סלה׃

PSAL. IIII. Cùm inuocarem.

ARGVMENTVM.

DAVID calumniæ & afflictionis sibi aduersariorum studio & opera allatæ, querelam Deo exponit; quem vt initi regni auctorem, sic etiam assertorem appellat; non quòd sibi regnum arroget vti digno ob virtutem propriam, aut ambitionis alicuius persuasionem, sed ob liberam & benignam Dei voluntatem, à quo vt vnctus, ita multis virtutibus ad regnum & ineundum, & administrandum instructus, auctusque fuerit: curat etiam aduersarios suos ad sanam mentem reuocare: qui si sem omnem attentè ac sine perturbatione perpendant, intelligent profectò nihil sapientius esse, quàm diuinæ voluntati agnitæ obtemperare, ex qua omnis vera beatitas hominibus optanda & speranda proficiscitur.

Ad præstantem in Neghinoth Psalmus Dauid.

ODE TRICOLOS TETRASTROPHOS.

O Sancte

למנצח בנגינות מזמור לדוד׃

2 בקראי ענני אלהי צדקי בצר הרחבת לי חנני ושמע תפלתי׃

2 O Sancte noſtri pectoris ARBITER
Verique compos iudicij DEVS,
Adſis vocanti ſeruo in arctis
Temporibus dubiisque vindex.

3 בני איש עד מתי כבודי לכלמה תאהבו ריק תבקשו כזב סלה׃

3 Quis ſæuientinam inuidiæ modus
Aut quis furori, dicite principes!
Vanis meum non vos pudebit
Conſiliis decus abrogare?

4 ודעו כי הפלה יהוה חסיד לו יהוה ישמע בקראי אליו׃

4 IAE potentis, diſcite, numine
Me tam ſtupendis creſcere dotibus,
Quem ſemper ipſe IAS vocantem
Excipiat foueatque cuſtos.

5 רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודמו סלה׃

5 Ergo trementi conſilio exciti,
Errore duci parcite deuio, ac
Verſate per noctem modeſtas
Corde nouum ſapiente curas.

6 זבחו זבחי צדק ובטחו אל יהוה׃

6 Puri innocentes officij vices
Aris placentem ponite victimam,
Mollibit auerſum Tonantem hæc,
Credite, ſpemque dabit ſecundam.

7 רבים אמרים מי יראנו טוב נסה עלינו אור פניך יהוה׃

7 Incerta veri turba rogat bonum,
Hoc inquietis & ſtudiis petit:
Iſtius at vultus Deus mi
Da iubar emicuiſſe fauſtum.

8 נתתה שמחה בלבבי מעת דגנם ותירושם רבו׃

8 Nil ipſe mirans, nil capiens mihi,
Horum beatis gratulor horreis,
Vndantis & maſti lagenas
Specto probans oculo irretorto:

9 בשלום יחד אשכבה ואישן כי אתה יהוה לבדד לבטח תושיבני׃

9 Dum ſolus adſis tu mihi maximus
Theſaurus IAS alma beatitas:
Te namque ſortitus benignum,
Nil metuam cupiamue præter.

PSAL.

Apertiſſimè imago hæc Chriſtum ſignificat.

4 Hoc intelligite, me qui ſuſceptus, delectus, gratus, & probatus Deo ad regnum fuerim, tanto admirabilioribus virtutibus ſpectandum eſſe, quanto maioribus conatibus & ſtudiis à vobis impugnandum duxeritis; ille enim appellatus mihi præſto erit.

5 Nocte homines cùm ſoli ſunt, liberiùs & ſapientiùs rationes rerum æſtimare poſſunt.

Incerta turba.] Multi animi vitio cęci, dicũt ſe cupere cognoſcere & doceri manifeſtè, quæ partes potiores ſint, Dauidisne an aduerſariorũ, cùm tamẽ ſignũ lucidiſſimũ prouidẽtiæ diuinæ apud regem ipſum Dauid eſſet, tanquã à Deo ſublatũ vexillum. id nimirũ erat, vt ipſe fatetur, quòd cùm alij omnibus rebus abundarent, tamen in ſummis perturbatione ac trepidatione eſſent. ipſe verò cæteris vitæ cõmoditatibus carens, vnico Dei prouidẽtis numine et ſubſidio ac præſidio vitam ageret lõgè iucũdiorem & beatiorem quàm aduerſarij.

PSAL. V.

Verba mea auribus percipe Domine.

ARGVMENTVM.

VNDIQVE oppressus vates ab hostibus & inimicis, qui violentia, fraude ac dolo ipsum impetebant, Deum appellat, cuius tutelæ & arbitrio vitam resque suas omnes commiserat; certissimè sciens, Deum natura sua & violentiam & dolum auersari, simplicitatem ac probitatem tueri; à probis & piis studiosè ac diligenter quæsitum, inueniri: atque eius rei exemplum in se quoque edendum sperat, ex inimicorum impetu & insidiis euasuro, atque ad sacrum templum gratulationis causa deuenturo, ita vt hac re pij confirmentur.

1 *Ad præstantem super Nehiloth Psalmus Dauid.* — 1 לַמְנַצֵּחַ אֶל הַנְּחִילוֹת מִזְמוֹר לְדָוִד׃

ODE DICOLOS DISTROPHOS.

2 *AVribus attentis* IAS *mea dicta reconde,*
Mæstam & querelam percipe: — 2 אֲמָרַי הַאֲזִינָה יְהוָה בִּינָה הֲגִיגִי׃

3 *Teque meos gemitus, Regemque, Deumque vocantis,*
Sentire curator proba. — 3 הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי מַלְכִּי וֵאלֹהָי כִּי אֵלֶיךָ אֶתְפַּלָּל׃

4 IAS *manè tuas mea vox pertingat ad aures,*
Te manè nam spectans peto. — 4 יְהוָה בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעֱרָךְ לָךְ וַאֲצַפֶּה׃

5 *Nec placet improbitas* FORTI *tibi, nec malus arces*
Diuertet hospes in tuas. — 5 כִּי לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע אַתָּה לֹא יְגָרְךָ רָע׃

6 *Te tumidus procul absistit iactator, & omnis*
Inuisus est prauus tibi. — 6 לֹא יִתְיַצְּבוּ הוֹלְלִים לְנֶגֶד עֵינֶיךָ שָׂנֵאתָ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן׃

7 *Vaniloquos perdes* IAS *: fætentque cruenti,*
Et fraudis auctores, Deo. — 7 תְּאַבֵּד דֹּבְרֵי כָזָב אִישׁ דָּמִים וּמִרְמָה יְתָעֵב יְהוָה׃

Quanquam mundi sapientia magna mole magnas res aduersus simplicitatē meā moueat, tamen ego alia via, malis ignota, à Deo deductus, eorum conatus irritos reddam, quia sapientia mundi stultitia est Deo.

8 *Ipse pius sacra templa, tuas ædesque reuisam*
Magnæ salutis conscius: — 8 וַאֲנִי בְרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ׃

9 IAS *insidiis tutum me tramite recto*
Deductor æquus perferas. — 9 יְהוָה נְחֵנִי בְצִדְקָתֶךָ לְמַעַן שׁוֹרְרָי הַיְשֵׁר לְפָנַי דַּרְכֶּךָ׃

10 *Nil firmū ore sonant, meditantur pectore iniqua hi*
Queis guttur vt bustum patet. — 10 כִּי אֵין בְּפִיהוּ מְכוֹנָה קִרְבָּם

Multifi-

חוות קבר פתח גרגם לשתם יחליקון׃

Multifida lingua artifices miſcere venenum;

יא האשימם אלהים יפלו מטעצותיהם ברב פשעיהם הריחמו כי מרו בך׃

11 *Hos* ARBITER *tu reſpue:*
Degeneres tibiq́ue aduerſos impelle ſiniſtra in
Commenta caſuros ſua.

יב וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ורחבך עליהם ויעלצו בך אהבי שמך׃

12 *Aſt tibi qui ſeſe credunt, lætentur, & vſque*
Fundant ouantes carmina.

יג כי אתה רחבך צדיק יהוה כמגן רצון תעטרנו׃

13 *Tu placida lætos recreabis nominis vmbra,*
Cultus amantes & tui:
Namque fouent iuſtum tua numina fauſta latentem
Scuto fauente ſub tuo.

Solenne eſt Prophetę huic Pſalmum ſententia vtiliſſima cõcludere.

PSAL. VI.

Domine ne in furore tuo arguas me.

ARGVMENTVM.

GRAVISSIMI morbi languore afflictus, hunc Pſalmũ vates compoſuit, exiſtimans ſe à Deo offenſo ob humanam aliquam culpam, quæ in antiquorum temporum viris nonnunquam deprehendebatur, ita fuiſſe à Deo correptum. deprecatur igitur diuinam iram, quæ, cùm incenditur, ſeueriſſima eſſe ſolet. appellat identidem nomen illud יהוה, quod ad miſericordiæ rationes appellari plerumque ſolet. illius nominis fidem & tutelam ſibi inuocanti certam eſſe cupit. ad hanc rem morbi ſui grauitatem corporis animiq́ue ſtatum depingit, vt miſericordiam Dei magis moueat. auget commiſerationem expoſitione lætitiæ magnæ, qua aduerſarij ſui, qui eidem Deo inuiſi erant, ob ſuam ipſius miſeriam geſtiebant. his iiſdem rebus ipſe confirmatur in ſpe recuperandæ ſanitatis, adeò vt illum grauiſſimũ laborem in apertius & illuſtrius diuinæ miſericordiæ atque virtutis exemplum, maioremq́ue aduerſariorum pudefactionem euaſurum eſſe affirmet.

א למנצח בנגינות על השמינית מזמור לדוד׃

1 *Ad præſtantem in Neghinoth ſuper octauam,*
Pſalmus Dauid.

ODE TRICOLOS TETRASTROPHOS.

ב יהוה אל באפך תוכיחני ואל בחמתך תיסרני׃

2 O *Parce naſo me miſerum tuo*
IAS *ſeuero inuoluere crimini,*
Iraq́ue deſiſte incalente
Emeritas celerare pœnas:

2 *Naſo.*] אף. Naſus præcipuè inter omnes faciei partes iram indicat, calidiſſima cordis & ſtomachi aſpiratione æſtuans. Verſio hęc omnem Hebraicã poeſim refert.

F IAH

Digitized by Google

3 IAH *comminutum me rigidè foue*
Miſertus IAS, *& medica manu*
Defende, quem robur ſolutis
Oſſibus exanimat reuulſum.
4 *Iamque inquietis viſceribus breuis*
Vitæ cadentis ſpiritus euolat;
At tu ſalutis auctor IAS
Quémue modum ſtatuis laborum?
5 IAS *reuerſus (nam potes) expedi*
Languore vitam protinus obruttam;
Ac dexter afferto ſalutem
Numine præfacilis benigno.
6 *Obliuioſæ mortis in horridis*
Concluſus antris haud memor eſt tui:
Quis dictus eſt muto in ſepulchro
Poſſe tuum celebrare numen?
7 *Nullum eſt gementis pectoris otium;*
Nocteis per omneis lectulus innatat;
Humentis & ſtratum cubilis
Continuis lachrymis liqueſcit.
8 *Exeſus atra mœſtitia color*
Perdurat hoſteis inter & æmulos,
Qui me, neque immunem dolorum,
Inuidiæ laqueis coarctant.
9 *At vos nefando qui ſtudio mali*
Ardetis omnes, me procul irriti
Abſiſtite; IAM *quippe vox hæc*
Atque mei tetigere fletus.
10 *Hic ſupplicantis vocibus annuit*
IAS *petiti muneris efficax;*

3 Si morbus hic in me miſſus eſt corripiendi cauſa, correpto à Deo ſum & afflicto, vt pene iã nihil reliquũ ſit præter mortem, quod ſubire poſſim. oportunũ igitur iã ſatis eſſe videtur, vt illa miſericordia erga me vtatis, quã tuũ iſtud nomẽ promittit.

6 Quòd ſi ad mortẽ vſq. me corripere velis, quî poterit tuũ conſiliũ atq. iudiciũ vel à me cõfeſſione publica & gratulatione laudari, vel ab aliis in exemplũ cognoſci? idemq. erit de miſericordia tua quã ego celebrare cupio.

7 Si verò ad meæ culpæ agnitionem, deteſtationem, & pœnitẽtiæ partem contritionem dictã ſpectat, in ipſo lecto decumbẽs, quanquã morbo afflictus & exhauſtus, tamen perpetuò meam culpam defleo. idq. ipſa facies mea indicat. itaque quod tu probare ſoles, hoc eſt, pœnitẽtiã, in me vides & cognoſcis: ſed afflictio mea iã ad id quod improbas, peruenit, hoc eſt, aduerſariorum meorum de mea miſeria lætitiam, & oportunitatem mihi commodiùs nocendi.

9 Enthuſiaſmo certam & veluti præſentem ſibi ex Deo promittit ſalutem.

ג יהוה כי אמלל אני רפאני יהוה כי נבהלו עצמי׃

ד ונפשי נבהלה מאד ואת יהוה עד מתי׃

ה שובה יהוה חלצה נפשי הושיעני למען חסדך׃

ו כי אין במות זכרך בשאול מי יודה לך׃

ז יגעתי באנחתי אשחה בכל לילה מטתי בדמעתי ארשי אמסה׃

ח עששה מכעס עיני עתקה בכל צוררי׃

ט סורו ממני כל פעלי און כי שמע יהוה קול בכיי׃

י שמע יהוה תחנתי יהוה תפלתי יקח׃

Non

Digitized by Google

יא יבשו ויבהלו מאד כל איבי ישבו יבשו רגע׃

Non auſpicati voti vt hoſtes
Pertrepidum referant pudorem.

PSAL. VII.

Domine Deus meus in te ſperaui.

ARGVMENTVM.

SAVLIS pater Cis filij ſui partes ex humano magis ſtudio quàm certo iudicio cùm foueret, Dauidis cauſam, violentia, calumnia, dolo, infamia, ac maledicentia, vt mores hominum ſua ipſorum amantium ſunt, proſequebatur. eam cauſam à populo & vulgo, qui fortunam ſequi, & oppreſſiores damnare plerumque odiſſéque ſolet, ad Deum iuſtum iudicem transfert vates, cui ſtudia actionesque ſuas & aduerſariorum etiam exponit, examinandas & iudicandas vtraſque partes permittit: fretus æquitate illius iudicij, à quo ſe ſperat victorem euaſurum cum ſumma iudicis ipſius laude, innocentiæ commendatione, & improbitatis infamia.

א שגיון לדוד אשר שר ליהוה על דברי כוש בן ימיני׃

SIGAION *Dauid, qui cecinit Domino ſuper verba Cus filij Iemini.*

ODE TRICOLOS TETRASTROPHOS.

ב יהוה אלהי בך חסיתי הושיעני מכל רדפי והצילני׃

2 *O Forte rebus præſidium meis,*
Atque orbis IAS *arbiter vnice*
Aſſertor æquus me ſequentum
Faucibus eripias cruentis:

ג פן יטרף כאריה נפשי פרק ואין מציל׃

3 *Namque hoſtis artus vt laniet meos*
Viuentis audax, obſidet vt leo,
Si fortè contingat carentem
Vindice me & gregibus reuulſum.

ד יהוה אלהי אם עשיתי זאת אם יש עול בכפי׃

4 *O Rector* IAS, *ſi facinus malum*
Prudens peregi, ſi dolus improbas
Palmas notauit; vel nocentum
Crimina criminibus repono.

ה אם גמלתי שלמי רע ואחלצה צוררי ריקם׃

5 *Si me vel is qui non meritum premit,*
Fraude abdicata, ferre poteſt reum,
Non ceſſet hoſtili minacem in
Me ſtudio properare curſum:

2 Tu iuſtus iudex es, & violentiæ vindex, ego iniuſtè affligor, idq. violentiſſimè. náque vt imbellis aliqua præda petor à lupis, vrſis, & leonibus multis rapaciſſimis atq. auidiſſimis.

4 Si regnum per vim & crudelitatem, atq. temeritatem & ambitionē, vel cupiditatem affecto, vel ſi factas mihi ſæpè iniurias vlciſcor:

5 Quocunque nomine ego accuſari ſine calumnia poſſim, nō recuſo omnem pœnā, non ſolùm vt ſecundū leges puniar, ſed vt aduerſariorum crudelitati permittar.

6 Composque vitam præcipitet grauem,
Terram cruore is dum satiet meo,
Nostrumque nec certo in sepulchro
Puluis iners decus VSQVE celet.

7 Exurge naso quo tremeris, tuo, &
Me, IAS, prementum pectora turgida
Contunde, sublimisque monstra
Iura tibi placuisse recta.

8 Te spissa, gentes, agmina iudicem &
Spectare mores conueniunt tuos:
Excelsus assertorque recti
Sedibus ergo tuis coruſca.

9 IAS, nam & orbem iudicio regis,
Causam probata lance, precor, meam
Expende, & immunes petentis
Cerne manusque animumque purum.

10 Iamque impiorum nequities ferox,
Firmante, desit, iustitiam Deo,
Qui corda rimatur, videtque
Renibus interiora pressis.

11 Scutum & latenti præsidium mihi est,
PRINCEPS que rectis corde salutifer,
12 Aequusque iudex est celestis
Assiduo OMNIPOTENS furore.

13 Ac ni relictis pœniteat malis,
Ensem ille stringens exacuit suum,
Contorquet intenditque neruos
Arcubus experiens aduncis.

14 Funesta demum tela volantibus
Pennis adaptat sufficiens, celer
Plenis vt ardentes premendo
Conficiat cuneos pharetris.

6 ידקו אויב נפשי וישג וירמס לארץ חיי וכבודי לעפר ישכן סלה:

7 קומה יהוה באפך הנשא בעברות צוררי ועורה אלי משפט צויתה:

8 ועדת לאמים תסובבך ועליה למרום שובה:

9 יהוה ידין עמים שפטני יהוה כצדקי 1 וכתמי עלי:

10 יגמר נא רע רשעים ותכונן צדיק ובחן לבות וכליות אלהים צדיק:

11 מגני על אלהים מושיע ישרי לב:

12 אלהים שופט צדיק ואל זעם בכל יום:

13 אם לא ישוב חרבו ילטוש קשתו דרך ויכוננה:

14 ולו הכין כלי מות חציו לדלקים יפעל:

7 Sed cùm te iudice atque cognitore non modò ad calumniam, sed ad terribilem crudelitatem rapiar immeritus, tuum est non modò iudicem, sed vindicem celerrimum agere.

8 Diuinæ prouidentiæ argumẽta grauissima ex bonorum & malorum, iustorum & improborum exitu ac fine plerique omnes homines petere solent.

9 Hic est præsens causa, cuius iudicij spectatores multi sunt, partis vtriusque rationes omnibus ferè notæ, saltem facultates vtriusque; nã meæ imbecillæ sunt, aduersariorum potentissimæ.

10 Quòd ad voluntatẽ attinet, & animi impulsum, quòd isti in me accusare velle videntur, cùm facultatem docere non possint: Deus est animorum cognitor, illi me sisto iudicandum. cui quòd probaturum meas partes credam, fido etiam omnino meam salutem fore curæ, & vltionem improborũ non negligendam, præcipuè forti ad vlciscendum.

11 Quòd si aliquando dissimulare & connivere, ac cessare videatur in malis vlciscẽdis, id agit, quoniam misericors est, vt improbos ad sanam mentem & ad bonã frugem illa sua cunctatione reuocet. id quod ego quoque meis aduersariis optarim.

14 Si verò improbi patientia Dei abutantur, expectationis moram pœnarum grauitate persoluunt.

En qui

15 הנה יחבל אוון והרה עמל וילד שקר׃

15 *En qui labore hic nequitiem malo*
Hauſit, dolorum pignora concipit;
Mendaxque producit malignos
Parturiens meditator auſus.

16 בור כרה ויחפרהו ויפל בשחת יפעל׃

16 *Excidit altam quam foueam, ſuos*
Auctor ſubibit, nec fugiet, dolos.

17 ישוב עמלו בראשו ועל קרקדו חמסו ירד׃

17 *Iniuſtus & vertex ruinam*
Excipiet meritamque fraudem.

18 אודה יהוה כצדקו אזמרה שם יהוה עליון׃

18 *Aſt ipſe iuſti iudiciis Dei*
Victor dicatum carmen & offeram;
Laudes & aptatis ſuperno
Attribuam fidibus parenti.

15 Theſis cauſæ hypotheſi adiungitur. Ita, inquit, fiet, vt qui (interim dū Deus expectat ad pœnitentiā) ſuſceptum ſemel conſilium de me affligēdo iniquis modis fouet & promouet, omnique ſtudio, conatu ac diligentia perſequitur; ſibi iiſdem ipſis artibus magnum malum ipſe moliatur.

PSAL. VIII.

Domine Dominus noſter.

ARGVMENTVM.

DIVINAM potentiam, ſapientiam, & benignitatem omnibus hominibus ad cognoſcendum & admirandum expoſitam eſſe confirmat vates, idque duobus nominibus. omnium videlicet corporum ac rerum, quæ in mundo vniuerſo ſunt, decore, nitore, atque efficientia, & vnius humanæ naturæ amplificatione: quæ cùm ſua ſponte fragilis ſit & caduca, tamen diuino beneficio, cæteris rebus tanquam princeps præexcellat; adeò vt ſupremis ſpiritibus angelicis tantum non æqualis initio conſtituta ſit, ſed eadem aliquando maiori quàm angelorum gloria fuerit ornanda & amplificanda; atque hac ſignificatione Chriſti myſterium indicabatur, per quem homines ad dignitatem filiorum Dei erant euehendi.

1 לַמְנַצֵּחַ עַל הַגִּתִּית מִזְמוֹר לְדָוִד׃

1 *Ad præſtantem ſuper Githith. Pſalmus Dauid.*

ODE SAPPHICA.

2 יהוה אֲדֹנֵינוּ מַה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם׃

2 *GEntis ô noſtræ moderator IAS,*
Vt tuum terræ ſpatiis remotis
Nomen excellit, ſuperas micanti atque
Æthera laude!

3 מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ

3 *Ore lactentis validam puelli*
Inſtruis molem; penitus repulſus

3 Adeò manifeſta ſunt laudis tuæ argumenta, vt puerorū, infantiū, & nōdum ablactatorū, nutibus, ſignis, & vocibus indicentur: ita vt vel philoſophi impij vel inuiti redarguantur ſuæ ſtultitiæ ex ſuis ipſorū præceptis & placitis.

Digitized by Google

Aristoteles premit diuinitatem, Epicurus tollit, qui se vindicé hominum iactat.

Cedat vt pressor tuus, & superbo
Nomine vindex.

4 *Vt stupens cæli radiantis orbes*
(Qui tuis constant digitis) reuiso,
Menstruam & Lunam vicibusque sancta
Sidera certis!

5 *Quidve mortaleis sobolemque Adami*
Dicam? vt hos cures memor & secundo
Numine attendas, foueasque magnis
Crescere donis.

6 Prima hominis cõstitutio & conditio admirãda fuit, cuius virtutum adhuc post naturæ casum & degenerationé summa quædã mirabilis superfuit, & antiquæ dignitatis illustria signa reliqua fuerunt.

6 *Huic, parem, Princeps, animis honorem*
Penè supremis, generi addidisti,
Vndique & mirè celebri, & decôris
Dotibus aucto.

7 *Condidit quidquid tua sacra dextra,*
Gentis humanæ imperiis benignus
Annuis; cuncta huic, pedibus domanda, & Vsibus aptas.

6 *Vndiq. & mirè.*] Hoc loco significatur mysterium Christi.

7 *Pedibus, vsibus.*] Vtrunque significat רגל apud Hebræos.

8 *Quot greges agri pecorum, iugales*
Quotque alunt saltus nemorum, feroxque
Quadrupes quamuis patulis vagatur
Plurima campis:

9 *Quæque libratis secat alta pennis*
Nubila & cælum volucris; marisque
Monstra, quàm multis peragratur ingens
Piscibus æquor.

10 Conclusio argumentationis, quę propositio initio fuerat. cõtinet autem significationem negotij per Christum cõficiendi, quo Dei nomen in omni terra sanctificetur.

10 *Prolis ô nostræ* MODERATOR IAS
Vnice IAS *vt tua fama cunctis*
Eminet quantum celebranda vasti
Finibus orbis!

לחשבית אויב
ומתנקם:

4 כי אראה
שמיך מעשה
אצבעתיך ירח
וכוכבים אשר
כוננתה:

5 מה אנוש כי
תזכרנו ובן אדם
כי תפקדנו:

6 ותחסרהו
מעט מאלהים
וכבוד והדר
תעטרהו:

7 תמשילהו
במעשי ידיך כל
שתה תחת
רגליו:

8 צנה ואלפים
כלם וגם
בהמות שדי:

9 צפור שמים
ודגי הים עבר
ארחות ימים:

10 יהוה אדנינו
מה אדיר שמך
בכל הארץ:

PSAL.

Digitized by Google

PSAL. IX.

Confitebor tibi Domine in toto corde meo.

ARGVMENTVM.

EXEMPLO diuinitus edito in morte Nebal Carmeli, quem per Metathesin antiquo more poetarum Laben vates appellat, diuini iudicij admirandam integritatem commendat, & miris laudibus celebrat, gratulaturque suam ipsius causam ita fuisse Deo probatam. vtitur elegantissima interdum parecbasi & varia, qua alios ad similium diuinarum laudum studium inuitat. Improborum mores notat, eorum exitus indicat in vniuersum: redit ad priuatam Nebalis causam; eius partes vt à Deo examinatæ & iudicatæ sint, ostendit. ex omnibus locis ad piorum vsum, & improborum reprehensionem & animaduersionem sententias profert sapientissimas.

למנצח על מות לבן משורר לדוד ו 1

Ad præstantem super mortem Laben.
Psalmus Dauid.

ODE TRICOLOS TETRASTROPHOS.

אודה יהוה בכל לבי אספרה כל נפלאותיך ז 2

2 *CORdis dicatis laudibus integri*
IAM te, honoro & carmine, proferam,
Miranda professus, tuique
Consilij imperijque testis.

אשמחה ואעלצה בך אזמרה שמך עליון 3

3 *Expleta lætus pectora gaudio*
Cogar sonoris vocibus edere
Cantus, & æternam superni
Nominis auxilijque famam:

בשוב אויבי אחור יכשלו ויאבדו מפניך ז 4

4 *Hosteis retusis viribus vt meos*
Cerno ruenteis præcipiti fuga,
Votisque detrusos malignis
Vindice te meritos perire.

כי עשית משפטי ודיני ישבת לכסא שופט צדק ו 5

5 *Causæ innocentis iudicium meæ*
Æquis tulisti lancibus arbiter,
Innixus auditor fideli
Sede manens, bonus atque iudex:

4 Quotidie video exempla iudicij Dei in aduersarios meos; cùm ipse nullam dem operam vltioni: sed Deus ipse iudex integerrimus, qui causam innocentiæ & simplicitatis summa æquitate aduersus malitiam & potentiam iudicat.

Tu se-

Digitized by Google

6 Perpetuum enim Deo est rectissimè iudicare, integrum iudicia exercere, & iudicata exequi.

6 Tu separator turbida gentium
Fundis tremendis vocibus agmina;
Vnaque deducis malorum
Nomina cum iugulis securi.

6 נערת גוים
אבדת רשע
שמם מחית
לעולם ועד׃

7 Videmus multa exempla superbissimæ olim potentiæ, cuius vis, impetus & amplitudo omnis te iudice & vltore corruit, vnà cum famæ ac nominis monumentis.

7 Iamque hostis absunt arma minantia
Nunquam nouandis commoda cotibus;
Vrbesque constructæque moles
Alta ruunt monumenta famæ.

7 והאויב תמו
חרבות לנצח
ועירים נתשת
אבד זכרם
המה׃

8 Tu autem semper manes eadem virtute integerrimus, eadem iustitiæ voluntate constantissimus, igitur in similibus argumentis similia exempla perpetuò expectanda sunt piis. quibus inuocatus Deus quamquam oppressissimis, opportunè tamen semper aderit.

8 IAS sed omni tempore permanet,
Thronumque firmat iustitiæ suum;
9 Terrasque mortalesque tumultus
Iudiciis moderatur æquis.

8 ויהוה לעולם
ישב כונן
למשפט כסאו׃

9 והוא ישפט
תבל בצדק ידין
לאמים
במישרים׃

10 Sublime pressis præsidium bonus
IAS vocato numine, constitit
Præsens, nec ignorandus arctis
Temporibus dubiisque vindex.

10 ויהי יהוה
משגב לדך
משגב לעתות
בצרה׃

11 Atq. hæc ratio & cognitio tuæ virtutis ac voluntatis certa esse debet omni orbi, apud eos qui nominis tui notitiam habent, nedum ijs quibus te propinquũ magis præbes.

11 Ergò tui gens conscia numinis
IAS per omnes spe repetit dies,
Nunquam remissa te fouentem
Se tibi qui exposuere, cura.

11 ויבטחו בך
יודעי שמך כי
לא עזבת דרשיך
יהוה׃

12 Quamobrem huius Dei curæ laudem Ecclesiæ celebrem, esse oportet, quæ pijs spem expectationemque confirmet, apud quos ipse domicilium collocauit.

12 Sionis IAM dicite præsidem,
Gentesque vates ferte per vltimas,
Vt norit infractus stupendas
Consilij stabilire sortes.

12 זמרו ליהוה
יושב ציון הגידו
בעמים
עלילותיו׃

13 Expositio moris diuini.

13 Cùm figit vltor pectora noxia,
Causas piorum persequitur memor,
Obliuiosa nec querelas
Aure pias gemitusque condit.

13 כי דרש
דמים אותם זכר
לא שכח צעקת
עניים׃

14 Redit ad Thesim. Eundem te mihi exhibe, quem aliis iniustè oppressis, teque inuocantibus exhibere soles, præcipuè cùm ipse Ecclesiæ tuæ, tibi ad laudem nominis tui dicatæ, parcs sis.

14 Vt rebus hostes inuideant meis
IAS memento commiserans pater;
Ac mortis hærentem propinquis
Postibus eripias redemptor.

14 חנני יהוה
ראה עניי
משנאי מרוממי
משערי מות׃

Sionis

Digitized by Google

15 לשון אספרה כל תהלתיך בשערי בת ציון אגילה בישועתך׃

15 *Sionis alta ad mœnia debitis*
Vt mira dicam munera laudibus,
Præsentis ac testem salutis
Expediam tibi lætus hymnum.

15 Ita fiet, vt ipse etiam tuæ amplitudinis ex ipso in me edito exemplo celebrem in eadem Ecclesia.

16 טבעו גוים בשחת עשו ברשת זו טמנו נלכדה רגלם׃

16 *Defossa gentes subruit æmulas*
Fraus, & latentis, retia, pars doli,
Quæ crura tendentum, pedesque
Artificis tenuere sæuos.

16 Sententia ad rem accommodata de malorum fine & exitu.

17 נודע יהוה בשפט עשה בפעל כפיו נוקש רשע הגיון סלה׃

17 *Atque æquus* IAS *emicat arbiter,*
Dum fraudis auctor decipitur malæ,
Et iura laudandumque cunctis
Consilium enituere seclis.

17 Spectatus malorum casus diuinum iudicium obseruantibus apertè indicat, & manifestandum proponit.

18 ישובו רשעים לשאולה כל גוים שכחי אלהים׃

18 *Expectat atrox scilicet improbos*
Inferna sedes exitij domus;
Gentesque neglectus recidet
Æthera QVI REGIT *atque terras.*

18 Compertissimum est, omnes gentes, quæ Gubernatorem orbis obliuiscuntur, dignos impietate sua exitus habere, & vbique terrarum innocentiæ oppressæ vltorem tandem ELOHIM demonstrati.

19 כי לא לנצח ישכח אביון תקות עניים תאבד לעד׃

19 *Namque indigentem subsidio pium*
Non vsque rector deseruit poli,
Attenta neu fidensque semper
Irrita spes miseris peribit.

Nedum illic demonstrandũ sperari oporteat, vbi sese nomine illo misericordiæ promissionibus insigni patefacere ipse voluit.

20 קומה יהוה אל יעז אנוש ישפטו גוים על פניך׃

20 IAS *supernis surgito legibus;*
Mortalis & ne plus vigeat sine;
Præsensque dissertorque recti
Dispositas preme iure gentes.

20 Hoc nomine te etiam notum cupio esse gentibus omnibus, quibus nomine Elohim notus es, vt sciant gentes vnum tantum esse Deum;

21 שיתה יהוה מורה להם ידעו גוים אנושׁ המה סלה׃

21 IAS *pauorem pectoribus tui*
Sanctique sensum numinis iniice;
Mortalis agnoscatque sortis
Gens hominum malè sana fines.

eiusque consilium & voluntatem plenius ac melius cognoscant. agnoscant quoque se mortales, fragiles, caducos, atque tuum consilium impedire minimè valentes: ita fiet, vt illi sibi melius consulant, concedentes rerum omnium auctoritatem tibi vt propriam & perpetuam.

Digitized by Google

PSAL. X.

Vt quid Domine recessisti longè.

ARGVMENTVM.

MVNDVS omnis in maligno positus est, ita vt in omni loco probi & tenues per potentiam vel fraudem opprimantur ab improbis, non metuentibus Deum iudicem & vindicem, imò nec humanarum rerum curatorem esse credentibus. Quam ob rem Psalmus hic à Propheta compositus est, quo Deus appellatur, vt sese orbis iudicem & gubernatorem, pauperumque oppressorũ assertorem, vt verbo & promisso proprio nominauit, re etiam exemploque frequenti ostendat: ita eueniet vt Dei gloria manifestissima amplissimaque constet, & probitas tranquillitate & securitate, vt par est, fruatur.

ODE DICOLOS TETRASTROPHOS.

1 IAS *quid penitus dissitus heu procul*
Cessas? quid miseris temporibus lates?
2 *Exercetur inops, dum furit impius*
Fraude vt dispereat sua.
3 *Compos non domitæ namque libidinis*
Gaudet magnificis laudibus improbus;
Venalisque fauet plausibus huic cliens,
IAM *spernere nec pauet.*
4 *Gestu præcipiti dum furit impius,*
Nec curat superos, se neque cogitat;
Quin & sepositum consiliis DEVM,
Actis arguit & suis.
5 *Illius dubiis perpetuò vijs*
Fraudes atque mali mille latent doli;
Altè posthabitis iudiciis tuis
Hostes ventilet vt suos.
6 *Ille & cuncta sibi sæcula commodis*
Promittit varia sorte carentibus;
7 *Os diris precibus peierat, & malas*
Lingua dissimulat vices.
8 *Tectus gramineis insidias locis*
Occultamque necem, qua perit, impius

1 למה יהוה תעמד ברחוק תעלים לעתות בצרה׃

2 בגאות רשע ידלק עני יתפשו במזמות זו חשבו׃

3 כי הלל רשע על תאות נפשו ובצעברך נאץ יהוה׃

4 רשע כגבה אפו בל ידרש אין אלהים כל מזמותיו׃

5 יחילו דרכו בכל עת מרומים משפטיך מנגדו כל צורריו יפיח בהם׃

6 אמר בלבו בל אמוט לדר ודר אשר לא ברע׃

7 אלה פיהו מלא ומרמות ותך תחת לשונו עמל ואון׃

8 ישב במארב חצרים במסתרים

1 *Fraude vt.*] Optat & cupit vt fraus in auctores suos recidat. præstat, inquit, vt pereat improbus sua fraude, quã vt exerceatur pius & probus.

3 Namq. alias malitia virtutis occupat laudẽ, & alit assentatores, à quibus illa simplicitati & innocentiæ, imo Deo ipsi præfertur.

4 Tandemque eò peruenit insolẽtiæ malitia impunita, vt ipsum Deũ è cælo, atque adeò ex mundi gubernaculo deijcere saltem studio, sententia & oratione moliatur.

5 Describitur malitiæ humanæ arrogantia, ad mouendam indignationem Dei, cuius virtus, & simplicitas, ac puritas tantum nefas non tolerabit.

7 Vtitur nomine Dei malitia, sed ad execrationes, ad fraudes & fallacias: itaque omnibus modis offendit Deum, siue nominet, siue non.

8 Pulchris rerum speciebus ad decipiendũ abutitur.

Obser-

Digitized by Google

יהרג נקי עיניו לחלכה יצפנו׃

Obſeruat, miſerum & ſubſidij impotem
Intentis oculis petit.

9 יארב בסתר כאריה בסכו יארב לחטוף עני יחטף עני במשכו ברשתו׃

9 *Antris vtque rapax excubat abditis,*
Imbellemque trahit vi pecudem leo;
Hic tendit miſeris inſidias ferox
Captos implicet vt plagis.

10 ודכה ישח ונפל בעצומיו חלכאים׃

10 *Hinc, quando innumeris callidus artibus*
Occultatque animum, flectit & improbum,
Crebrò prævalidis viribus integros
Proſternit pauidos greges.

11 אמר בלבו שכח אל הסתיר פניו בל ראה לנצח׃

11 *Sic ſecum: Superos aut latet, aut nihil*
Noſtrum ſollicitat, cunctaque negligit
FORTIS, *non oculos vertere ad infimas*
Terras perpetuò volet.

12 קומה יהוה אל נשא ידך אל תשכח עניים׃

12 IAS OMNIPOTENS, *numina iam manus*
Exurgens ſtatue, vt præmineant, tuæ;
Namque oppreſſa malis pauperies diu
Non fert immemorem Deum.

13 על מה נאץ רשע אלהים אמר בלבו לא תדרש׃

13 *Nam quid ſancta* DEI *numina prouidi*
Infandis violat vocibus impius,
Audet dum tacitus dicere (proh nefas)
Te curare hominem nihil.

14 ראתה כי אתה עמל וכעס תביט לתת בידך עליך יעזב חלכה יתום אתה תוית עזר׃

14 *Atqui pauperiem proſpicis & graues*
Queſtus, lata pijs quos mala concitant;
Imponisque manu, quin miſeri tuo &
Orbi in præſidio latent.

15 שבר זרוע רשע ורע תדרוש רשעו בל תמצא׃

15 *Iam pridem nimijs cædibus effera*
Prauorum horriſono brachia fulmine
Contunde, vt repetens crimina ab improbis,
Ceſſaſſe inuenias tamen.

16 יהוה מלך עולם ועד

16 *Nam rex perpetua in ſæcula permanet*
IAS, *deficiat gens licet improba*

9 Omnes violétiæ, fraudis, ac doli artes tractat vt voti compos crudelitatem & sæuitiam in humiliores exerceat.

10 Itaque in humanum genus iniurioſus ac sæuiſſimus eſt, contra Dei decretum & voluntatē, & in Deum ipſum impius & contumelioſus.

11 Vtitur aliquādo genere orationis in ſpeciē plauſibili, ſed reapſe pernitioſiſſimo, nimirum, Deum alrlorem eſſe, & quietiorem, quàm vt humana adeo humilia curare velle putandus ſit.

12. 13. Sed hoc non ferendum eſt IAE, qui hoc nomine ſe miſericordem & benignū, nomine verò 11 fortem eſſe declarauit.

14 Maximè cùm tu editis oraculis receperis in te cauſam, & defenſionem, atque tutelam miſerorū & calamitoſorū.

15 Cùm igitur tu hoc conſilio ſis, vt miſeros defendas, optarem ipſe vt vires improbis præfringas, ita vt inepti & imbelles reddantur ad nocendum: vnde eueniet, vt miſeri antè defendantur quàm læſi ſint. cuperem, inquam, omnino, cateret orbis nocentibus hominibus, eodem tempore ſublatis è medio, quo facinora ab ipſis ſuſcipiuntur.

16 Si quis dicat: ſic periret maxima pars hominum, & orbis incultus & horridus redderetur: reſpondebo, nihil ex ea re diuinę dignitati detrahi, ſiquidē etiamſi impij omnes perirent, ipſe rex permaneret in æternum, ſuoſque pios regeret, qui verè illius regni ciues ſunt.

Digitized by Google

Terræ exacta procul finibus è suæ;
Sunt queis prouideat Deus.

אבדו גוים מארצו׃

17 Explebis itaque desiderium pauperũ, quibus te præsentem & consulentem es pollicitus. statues tuæ iustitiç exemplum; confirmabis consilium decretumque tuũ in terris; cuius summa est, vt mortalis & se agnoscat, & te cognoscat.

17 *Tu desiderium, votaque pauperum*
Ias, cernis enim, cordaque perficis,
Aurem qui penitus supplicibus tuam
Dictis & precibus tenent:

17 תאוה ענוים שמעת יהוה תכין לבם תקשיב אזנך׃

18 *Orbi vt iudicium suscipias graue,*
Oppressumque leues vindice numine,
Ne mortalis adhuc deprimat infimo in
Terrarum orbe suum genus.

18 לשפט יתום ודך בל יוסיף עוד לערץ אנוש מן הארץ׃

PSAL. XI.

In Domino confido, quomodo dicitis animæ meæ.

ARGVMENTVM.

TVRBATIS & iam trepidantibus Saulis rebus, cùm multi Dauid ad fugam & remotissimũ exilium incitarent, alias ex illorum sententia periculum Regisque iram & vltionem euasurum minimè: ipse hunc Psalmum composuit, asserens nullam sibi esse fugiendi causam, speranti & confidenti in Deo, cuius consilio is motus in regno Saulis excitatus esset, nulla sua ambitione, sed mera Dei voluntate, eaque iustissima, qui corda hominum cùm cognoscat, acta & facta omnia videat, singulos iustissimo examine iudicat, & præmio vel vitij vel virtutis digno afficit.

1 Ipse obpropriam imbecillitatem & humilitatem non est quod metuam & desperem, quippe qui in misericordiis Dei virtute, præsidio ac tutela lateo.

Ad præstantem, Dauidis.

א למנצח לדוד

ODE TRICOLOS TETRASTROPHOS.

2 Scio equidé malignorum & improborum hominum esse, infectari & infestare probos & innocentes quasi suarum calamitatum aut molestiarũ auctores: neque miror ad hunc modum me ab aduersariis vrgeri.

IAE *benigna tutò animam meam*
In spe latentem turba quid improba
Terretis, in monteis volucris
Proripitor trepidante penna.

ביהוה חסיתי איך תאמרו לנפשי נדו הרכם צפור׃

2 *Tentis nocentes arcubus impij*
Neruo sagittas addere tortiles
Nunquam remittunt, vt latenti
Fraude viros feriant modestos.

כי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו חצם על יתר ליורה בעפל לישרי לב׃

Quòd

Digitized by Google

3 כי חשתורת יהרסון צדיק מה פעל׃

3 *Quòd ſi maligniſ artibus edita*
Fundo ruerunt mœnia ab intimo,
Cur iuſtus vltores timebit?
Quam ſceleris ſubiítve culpam?

3 Sed immerito ſummaq. iniuria probi ab improbis infeſtantur: nõ enim proborũ fraude aut violentia improborũ res corruunt, ſed ſua ipſarum malitia, quòd fideli & recto fundamento caruerint, ideoq. durare non valuerint.

4 יהוה בהיכל קדשו יהוה בשמים כסאו עיניו יחזו עפעפיו יבחנו בני אדם׃

4 IAS, *ſacrata ac regia cui domus,*
Sedes & alto conſtat in æthere,
Inde ille terrarum colonos
Luminibus videt irretortis.

5 יהוה צדיק יבחן ורשע ואהב חמס שנאה נפשו׃

5 IAS *piorum perſpicit & fouet*
Mentem, & probandos conſilij modos;
Oditque molitos tyrannos
Omne nefas, ſcelerumque monſtra.

4. 5. Imo harum mutationũ auctor eſt Deus, qui cùm in alto ſedeat, videt quicquid in terris ab hominibus agitur, & omnia integerrimo iudicio iudicat & gubernat.

6 ימטר על רשעים פחים אש וגפרית ורוח זלעפות מנת כוסם׃

6 *Permixta & ignis ſulfura funibus*
Et fulminanti ſpiritus impetu:
Hæc vltionis pars ſceleſtos
Vaſe ſuo manet ebibenda.

6 Idem maxima virtute valet ſubitò omnia mutare, & quæ videbãtur firmiſſima & ſtabiliſſima, demoliri.

7 כי צדיק יהוה צדקות אהב ישר יחזו פניו׃

7 *Nam iuſtus* IAS *iuſtaque præmiis*
Conferre certis nomina diligit;
Examen ac vultu probandum
Noſſe valet ſemel intuenti.

7 Quanquam verò fortiſſimus ſit, nihil violenter agit, ſed iuſtiſſimè omnia: nouit enim ius & æſtimat certiſſimè vel ſolo intuitu: id quod homines non aſſequuntur plerũque.

PSAL. XII.

Saluum me fac Domine, quoniam defecit ſanctus.

ARGVMENTVM.

HVMANAE malitiæ impotentiam nimium iam in orbe creuiſſe conqueritur vates; acceſſiſſe etiam inſolentiã nullo modo ferendam Deo; imò nec diutius diſſimulandã, quippe cuius dicta, pacta, & promiſſa nunquam negligenda aut minuenda extent, profeſſi videlicet ſe eſſe tutorem, patronum & vindicem pauperum atque oppreſſorum, id autem exemplis multis iam ſpectatum, noua etiam cauſa exiſtente, ſpectandum denuò eſſe.

1 למנצח על השמינית מזמור לדוד׃

1 *Ad præſtantem ſuper octauam. Pſalmus Dauid.*

ODE DICOLOS DISTROPHOS.

2 Calumniam, fraudé, & cætera ſcelera ab hominibus aduerſus alios homines ſuſcepta, per alios homines legis tuæ atque iuris etiam miniſtros vindicari, ꝓpulſariq; iuſſiſti, aliàs verò, te oppreſſorũ vltorem, & propugnatorem grauiſſimum oſtenſum iri es profeſſus: ſed res adeũ locum redacta eſt, vt cùm neminem habeat correctorem & aſſertorem, te vnicum & certiſſimum atque conſtantiſſimum poſtulet.

3 Namque omnia ſunt proditionibus, fraudibus, iniuriis, & dolis plena: atque adeò excogitatis orationibus ſcelera omnia non modò diſſimulantur, ſed defenduntur etiam: obuoluitur enim vitium ſpecie decora, ita vt cùm inter homines agatur, nemo ſit qui non ſperet ſe poſſe alium fallere, & arte, ingenio, atque eloquẽtia veritatem inuertere, vanitatem proferre probabilem, admirandaque ſpecie laudãdam exhibere. Non enim agnoſcunt alium arbitrũ aut Dominum, cui vitæ & actionum rationem reddant, præter homines; quibus imponere facile poſſe ſperant: ita alij aliis imponunt. miſerrimi verò ſunt qui ſimpliciores ſunt: namque ab improbiſſimis opprimuntur, addita oppreſſioni ſuperbiſſima oratione.

6. 7. At verò Deus ſe declarauit eorũ qui opprimuntur tutorem, & quæ ille dixit ſemel ac promiſit, certiſſima veriſſimaque ſunt, neque torqueri in alium ſenſum poſſunt, quippe quæ puriſſima & ſimpliciſſima conſtent. non ſunt vt hominum verba.

2 IAS *adeſ redemptor & vindex; pius*
Nam nullus extat, aut probus:
Rarum eſt nepotes inter Adæ perfidos
Veracis exemplum viri.
3 *Qui verba vanis adparata vocibus*
Vtrinque fallentes ferunt;
Docti labellis inſonare lubricis,
Binis loquuntur cordibus.
4 IAS *doloſi labra vt oris lubrica*
Linguamque ſcindat improbam:
Hæc qui inſolente proferunt audacia,
5 *Nos lingua noſtra principes,*
Noſtriq́ue labri compotes agnouerit,
Quis tutor eſt nobis datus?
6 *Vindex auaræ fraudis, inquit, pauperum*
Direpta quærens pignora,
Gementis excitatus vſque egenuli
Lugubribus ſuſpiriis
IAS *ſalutis auctor, inſurgam modo*
Et liberabo hoc retibus.
7 *Quæ dixit* IAS *dicta pura, candida;*
Argenti & excretum genus,
Cauo perurens ſcoriam quod fictili
Ignis recoxit ſeptimus.
8 IAS *redemptor ô tuum cuſtos pecus*
Seruabis, & reges bonus;
Aſſertor ac de gentis impuræ manu
In ſæcla duces poſtera:

ב הושיעה יהוה כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם:

ג שוא ידברו איש את רעהו שפת חלקות בלב ולב ידברו:

ד יכרת יהוה כל שפתי חלקות לשון מדברת גדלות:

ה אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו:

ו משד עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר יהוה אשית בישע יפיח לו:

ז אמרות יהוה אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזקק שבעתים:

ח אתה יהוה תשמרם תצרנו מן הדור זו לעולם:

Cauo fictili.] Vas conflatorium ex terra, quam lutum ſapientiæ Chimici vocant, ipſum vas vulgo Chriſol dicitur.

8 Vnde fit, vt ſperem, vel affirmem potiùs, te ſimplicibus & probis eſſe conſulturum ſemper; improbis & fraudulentis pro merito relaturum.

Nam

Digitized by Google

9 שביבי רשעים יתהלכון סרס זלות לבני אדם:

9 *Nam cuncta ferãent conuoluta ab improbis,*
Nuſquam & quieti ſunt pij:
Furente quum terrenus arte filius
Inſurgit, & potens viget.

9 Tu enim vis orbẽ ſuis legibus & muneribus perſeuerare, & nõ diſſipari naturas rerũ, ſed omnia per tyrannos & improbos impuroſq. homines, qui velut fœces ſũt, turbantur, omnia permiſcẽtur & confunduntur.

PSAL. XIII.

Vſquequo Domine obliuiſceris me in finem?

ARGVMENTVM.

DAVID maximis curis variiſque conſiliis exercebatur, cùm ab inimicis peteretur & vexaretur; namque ipſa humanæ naturæ conditio, ipſa fragilitas & imbecillitas hac etiam parte laborat, vt in rebus anguſtis animo ſemper fluctuanti ſit, niſi tandem ſeſe omnino Deo regendum, gubernandumque committat & tradat homo: tunc enim rectiſſimè ſibi conſulit, cùm cogitationes & curas ſuas in Deum reiicit; qui etiam ſuos aliquando huiuſmodi cogitationibus exerceri ſinit, vt tandem eruditi cognoſcant, omnia ſua in diuino præſidio eſſe collocanda. id agit in hoc Pſalmo vates: aſſerens nihil ſibi accedere ex ſuis cogitationibus, deliberationibus, & conſiliis præter mæſtitiam, dolorem & afflictionem atque confectionem ſui ipſius, ideoque Deum ſibi appellari, cui ſuam commendatam velit ſalutem, vtpote ſapientiſſimo ac potentiſſimo, & iniurioſorum hominum vindici. cui liberationis & ſalutis obtentæ gratulationis carmina dedicaturum ſe vouet.

1 למנצח מזמור לדוד:

1 *Ad præſtantem, Pſalmus Dauid.*

ODE TRICOLOS: TETRASTROPHOS.

2 עד אנה יהוה תשכחני נצח עד אנה תסתיר את פניך ממני:

2 IAS *profundæ quem ſtatuis modum*
Obliuionis, qua premor heu, tuæ?
Quem negligendi, vt iam negata
Me videas recreesque vultu?

3 עד אנה אשית עצות בנפשי יגון בלבבי יומם עד אנה ירום איבי עלי:

3 *Quem vel laboris conſilij (et), meum*
Queis nocte feruens pectus inæſtuat?
Exercet aut quæ cor perennes
Anxietas, agitatque ſoles?
Quisve inſolenti finis erit, meum
Inſtanti & hoſti, vt comminuat caput?

4 הביטה ענני יהוה אלהי

4 *Auditor aduerte, atque vindex*
Excipe iam famuli querelam:

Noſtrisque

2 Querela oratione exoritur; quòd à Deo permiſſus ſit ſuis cogitationibus & curis exerceri, cũ tamẽ ille promiſſa præſtare ſoleat, vt ex nomine appellato conſtat.

3 Nullũ otiũ ſibi, nullã vacationẽ à curis aut noctu aut interdiu eſſe ait. ex eaq. re nihil aliud effici, quàm vt hoſtiũ & aduerſariorũ vis, fiducia & audacia creſcat, dum ipſe intẽtus eſt cõſiliis verſandis, idq. fruſtra.

4 Non ſolùm proſpiciendũ eſt, ne ego aduerſariis commoditatem & materiam dem triũphandi de caſu meo, ſed nec ſinendus ſum à te vacillare & labi, quoniam hoc pacto etiã iactabunt hoſtes ſuã de me victoriã, dicẽtq. me illorũ virtute & ſapiẽtia in eũ lapſum fũiſſe impulſum

sum, idque iactabũt aduersus prouidentiam & promissionem tuam.

Nostrisque lucem luminibus tuam
Præbe, sopore vt non moriar graui;
Neu iactet hostis prævalentem
Se mihi, neu sua gesta cantet.
Namque inuidorum turba laboribus
Gaudebit amens (si mouear) meis:

6 Ego cupio (idque paro & sedulo agam) cogitationes meas, & cor totum potius in carminibus laudum tuarũ componendis, & canẽdis ponere, quàm huiusmodi quibus nunc vexor consiliis tempus terere cum tristitia ac dolore.

Ast ipse nostrum in te tuoque
Munere præsidium locaui.
Compos salutis, spero, breui tuæ
Gaudebit altis visceribus meum
Cor, & dicatis semper IAM
Carminibus referam benignum.

PSAL. XIIII.

Dixit insipiens in corde suo.

ARGVMENTVM.

PRIMAM scelerum causam esse hominum stultitiam, quæ eò erroris quosdam adduxerit, vt Deum aut non esse, aut res humanas negligere existimauerint. hos omniũ corruptissimos esse, sed non ideo cæteros iustos atque integros omnes debere censeri, quando ex Adæ filiis nemo sit, qui exacto illo Dei examine probari vndique possit. itaque iudicio Dei omnia sub peccato conclusa esse vates affirmat. verùm quosdam esse qui Deum cùm norint, tamen sceleribus offendant, & iniuriis aduersus innocentiores conflatis, quosdam qui timeant Deum, asserentes illum esse iustorum gubernatorem. sed hi ab aliis irridentur, qui vident inopes subsidio Dei misericordis fidere. Prosilit hinc vates in magnam exclamationem, optans & cupiens, vt Christus ille iam extet, per quem piis salus erat præstanda. tunc enim magno discrimine, aperto & notissimo distabit populus Dei verus ab improbis.

2 Quanquam multa de virtutibus atque pietate, de vitę innocentia & integritate à multis disseritur, quædam à quibusdam agantur & curentur: tamen ex quo Adam peccauit, nullus est absolutè bonus iudicio Dei, cuius egent omnes gloria.

1 *Ad præstantem, Dauidis.*

ODE TRICOLOS TETRASTROPHOS.

DEmens corde ferox sic statuit suo,
Nullus nam est homines qui videat Deus;
Hinc corruptio morum,
Hinc nullum studium boni.
2 IAS *ætherei arcibus & genus*
Obseruans hominum, quis sapiat, DEVM

Quis

חיש משכיל ה׳ ארץ אדמים׃

Quis curétve, colátve,
Quærit cognitor optimus.

3 הכל סר יחדו נאלחו אין עשה טוב אין גם אחד׃

3 *Defecere ſimul, turbaque perdita eſt*
Omnis, nec ſtudio qui caleat boni,
Vnum comperias, vel
Cuius facta Deus probet.

4 הלוא ידעו כל פעלי און אכלי עמי אכלו לחם יהוה לא קראו׃

4 *An non artifices fraudis, & impij*
Norunt quid referam? qui populum meum
Eſcarum inſtar habent, nec
IAM *vel memores vocant.*

4 Ipſorum conſcientias cito & appello teſtes, qui peruersè & iniuſtè agunt, contra fas, contra æquitatē.

5 שם פחדו פחד כי אלהים בדור צדיק׃

5 *Illic icta tremor pectora concutit,*
Iudex fertur vbi, creditur & Deus,
Iuſtæ ſæcula gentis
Qui certus probet ac regat.

5 Verum eſt quoſdā eſſe, qui Deum non ament quidem toto corde, tota anima, tota virtute, &c. ſed timeant & vereantur: hi credunt Deum gubernare iuſtorum hominum genus.

6 עצת עני תביישו כי יהוה מחסהו׃

6 *Turbetis miſeri conſilium pium*
IAM *qui poſuit præſidium ſibi?*

6 Apoſtrophe in eos qui iuſtos irrident, quòd Domino tātùm fidant, cùm nihilo propterea proſperiores eſſe videantur.

7 מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב יהוה שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל׃

7 *Quiſnam ex arce Sionis*
Iſraelis amabilem
Rebus præſtet opem, quis properet citam?
IAS *cùm populi reſtituet ſui*
Res, gaudebit Iacob,
Fiet lætus & Iſrael.

6 Studetis pudefacere calamitoſum, quòd ſuas rēs Deo commiſerit.

7 Hic eſt ſcopus omnium prophetarum, optare & expectare Chriſtum, qui tanta proſperitate, tanta lætitia ſpirituali ſuos affecturus erat, vt omnes qui viderent eos, cognoſcerent, quòd iſti ſunt populus, cui benedixit Dominus. Magnum myſterium hîc latet.

PSAL. XV.

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo.

ARGVMENTVM.

SVPERIORIS fini adnectitur huius Pſalmi ſententia, deſcribens atq. indicans eos, qui ad veræ & æternæ ſalutis per Chriſtum afferendæ communionem recipiendi ſunt, hoc eſt, homines; qui, quanquam ex Adam genus duxerint, & originalem culpam contraxerint, tamē innocenter quod in ipſis diuina gratia adiutis fuerit, viuere ſtuduerint, nihil in ſe, aut in proximum vllum criminis admittentes. partitur autem omnia noxarum genera exactiſſimè, & officiorum etiam partes indicat.

Digitized by Google

1 *Psalmus Dauidis.* 1 מזמור לדוד

ODE DICOLOS DISTROPHOS.

יהוה מי יגור באהלך מי ישכן בהר קדשך׃

IAs receptus quis sub alta culmina
Vmbræ morabitur tuæ?
Quis monte ciuis numini sacro tuo
Sedes habebit conditas?

1 *Vmbra.*] Pro tabernaculo vmbram vertimus, carminis causa.

2 *Qui rectus arcta semper incedit via,*
Et iura fasque percolit:

ב הולך תמים ופעל צדק ודבר אמת בלבבו׃

3 *Qui corde puro vera semper cogitat,*
Linguaque profert simplici;
Afferre cuiquam incommoda expers, inscius
Quemquam probris lacessere:

ג לא רגל על לשנו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרבו׃

4 *Vilesque curas, vana quæque cognita.*
Fastidiosè reijcit.
Miratur idem culta quos probat fides,
IAEque deducit timor.

4 Oportet etiam magnanimos rerumque caducarum ac vilium cõtemptores esse eos, qui ad Dei ciuitatem aspirent.

ד נבזה בעיניו נמאס ואת יראי יהוה יכבד נשבע להרע ולא ימר׃

Clementia.

Iuratus, & si damna deprendat sua,
Non deterit fratrem tamen.

Misericordia.

5 *Ipse innocentem commodat pecuniam,*
Nec auget vllo fœnore;

Integritas in iudiciis & testimoniis.

Vt immerentem fraude pertentet virum
Nullo domandus munere.
Hæc qui peregit, rectus incedit, neque
Labetur vllo sæculo.

ה כספו לא נתן בנשך ושחד על נקי לא לקח עשה אלה לא ימוט לעולם׃

PSAL. XVI.

Conserua me Domine, quoniam speraui in te.

ARGVMENTVM.

CHRISTI publicæ salutis negotium meditantis, & iamiam inituri oratio est, à Dauide propheuico spiritu inducta. in qua negotij illius cura, fomentum, secundatio, prosperitas & exitus Deo patri à filio commendatur, cuius gloria magna ex eadem expeditione promulganda erat, cum admiranda piorũ hominum amplificatione, ad quos totius negotij fructus & vtili-

& vtilitas pertinebat, vtpote qui ex filiis Adæ in filios Dei essent mutandi. id quod re ipsa euenturum sibi & ipsis Christus promittit, ex consilio, prouidentia, & virtute patris, qui ipsum pro hominibus ad mortem traditum, à mortuis erat suscitaturus quàm maturrimè, cuius resurrectio vitam & resurrectionem hominum erat effectura.

Monile Dauidis.

א מכתם לדוד

Ode Sapphica.

שמרני אל כי חסיתי בך׃

SIs mihi custos, tibi nam POTENTI
innititur constans mea spes fidesque,

1 Appello te Deum misericordem & fortem, qui quod pollicitus es, præstare maximè & plenissimè potes; adeò enim magnus es, vt non augeatis meo bono hoc quod cogito efficere, sed colaris potiùs; quia ego tuam voluntatem, vt seruus Domini, facio. sunt verba Christi humiliati in forma serui.

ב אמרת ליהוה אדני אתה טובתי בל עליך׃

2 Dixit hæc IAM Dominum, mei qui
Munere regni

ג לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי בם׃

3 Non eget, sanctis magis adparati;
Terra quos iustos memorat colonos,
Hos ego cunctis stabilire magnos
Destino votis.

ד ירבו עצבותם אחר מהרו בל אסיך נסכיהם מדם ובל אשא את שמותם על שפתי׃

4 Mille & ærumnis miseri modisque
Sunt, quibus cordi est alius salutis
Auctor; ipse horum minimè administer
Partibus addar:
Siue quis fuso vitulæ cruore
Libet, appellans repetita falsi
Numinis nostro procul amouenda
Nomina ab ore.

4 Nullus enim alius salutis auctor est hominibus præter te; cætera quæ coluntur, numina non sunt, sed materies laborum hominum infanda.

ה יהוה מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי׃

5 Pars mei ast IAS celebranda census
Est, & æterni calicis, meæ tu
Dextera nunquam minuente firmas
Munera sortis.

5 Solus Deus misericors est, beatitudo mea, verba Christi corporis mystici sui personam sustinentis.

ו חבלים נפלו לי בנעימים אף נחלת שפרה עלי׃

6 Nam mei quantum patuere fundi
Funibus tensis, nitet alma passim
Gratia & summum decus atque pleno
Copia cornu.

6 *Copia cornu.*] Non est aliena translatio ab Hebraica lectione.

ז אברך את יהוה אשר יעצני אף

7 Conditis IAM celebrabo magnum
Versibus, cuius monitu probandas

7 Ego, inquit Christus, in hoc veni in mundum, vt perpetuo studio mediter & curem Dei cõsilia, etiam nocte cùm quiescendum esset.

Noctibus totis recolente verſo
Pectore curas.

לילות יסרוני
כליותי׃

8 *Semper eſt præſens mihi dexter* IAS,
Qui dat, vt magnis penitus periclis
Septus, immotus maneam ruinæ
Protinus expers.

8 שויתי יהוה
לנגדי תמיד כי
מימיני בל
אמוט׃

9.10 11. Nullam difficultatem negotij à me ſuſcepti horreo, Deo meo mihi proſpiciente & præſente. Qui me ad mortem vſque deductum, tamen ſuſcitabit; imò maxima virtute amplificabit, vt ipſe refurgam integer & incorruptus è ſepulchro.

9 *Ergo præſtanti ſtudio meum cor*
Gaudet exultans, decus atque ſurgit;
Certaque & lethum domitura, carnem
Suſtinet hanc ſpes.

9 לכן שמח
לבי ויגל כבודי
אף בשרי ישכן
לבטח׃

10 *Nam neque infernis animam ſub vmbris,*
Nec tui fœda patiere corpus
Tabe dilecti minui, aut profanæ
Cedere morti.

10 כי לא תעזב
נפשי לשאול
לא תתן חסידך
לראות שחת׃

11 *Tu mihi, vt vitas repetam, viarum es*
Auctor & ductor: ſaturante ſemper
Dextera & vultu decus atque plena
Gaudia præſtas.

11 תודיעני
ארח חיים שבע
שמחות את
פניך נעמות
בימינך נצח׃

PSALM. XVII.
Exaudi Domine iuſtitiam meam.

ARGVMENTVM.

IMPORTVNISSIMIS & frequentiſſimis aduerſariorum inſidiis circumuentus vates, Deum inuocabat, atque ad ſuam cauſam cognoſcendam ſapientiſſimum & integerrimum iudicem, ad vitam verò ſuam propugnandam & tuendam potentiſſimũ vindicem & aſſertorem appellabat, honeſtam ſuam petitionem & orationem probans, quòd ipſe innocens & imbecillus, atque humilis, adeoque pauperrimus à fraudulentis, iniuriosis, potentibus, diuitibus, & opulentiſſimis impeteretur, ex quo ipſe pernitiem expectabat, niſi à Deo, cuius vnico præſidio fidebat, defenderetur, cum magna ipſius Dei laude, & publica prouidentiæ prædicatione. affirmat autem ſe nihil aduerſariis nocere, nihil inuidiſſe vnquam ipſorum proſperitatem, vtpote qui ſolum Deum ſuorum omnium votorum & maximi boni ſibi ſummam ſtatuerit.

1 *Oratio Dauid.*

א תפלה לדוד

ODE EADEM.

Poſco

Digitized by Google

שמעה יהוה צדק הקשיבה רנתי האזינה תפלתי בלא שפתי מרמה׃

POſco ſi iuſtum, famuli querelas
Excipe ô magnum mihi numen IAS;
Fraudis experti auxilium rogantis
Annue voci.

2 מלפניך משפטי יצא עיניך תחזינה מישרים׃

2 *Te meæ ſummum cupiens adopto*
Arbitrum cauſæ, penitus valentem
Facta quæ conſtent oculis probanda
Cernere puris.

3 בחנת לבי פקדת לילה צרפתני בל תמצא זמתי בלי יעבר פי׃

3 *Intimos cordis penetras receſſus,*
Nocte me obſeruas, tacitosque rimes
Excoquis, nec tu mea verba curis
Diſſona ſentis.

4 לפעלות אדם בדבר שפתיך אני שמרתי ארחות פרץ׃

4 *Ipſe verborum memor at tuorum*
Luſtro dum ſpectans homines, nocentum
Semitas certè varias latronum
Viſere cogor.

5 תמך אשרי במעגלותיך בלי נמוטו פעמי׃

5 *Ac tuis noſtri duce te rotentur*
Orbitis greſſus, mea ne viarum
Lubrico tandem tremebunda curſu
Crura vagentur.

6 אני קראתיך כי תענני אל הטה אזנך לי שמע אמרתי׃

6 *Te voco* FORTEM, *facilem & vocanti*
Tu meis aurem ſolitam querelis
Admoue; & quod nunc referam, benignus
Excipe dictum.

7 הפלה חסדיך מושיע חוסים מקמיהם בימינך׃

7 *Ede mirandis tua dona geſtis,*
Meque (fidentes tibi namque ſeruas)
Eripe inſtantum gregibus ſuperbis
Vindice dextra.

8 שמרני כאישון בת עין בצל כנפיך תסתירני׃

8 *Me foue, vt puris oculis micantem*
Lucę pupillam, dubioque caſu
Me tuis tutum, procul & timore
Siſte ſub alis.

2 Innocétiam & ſimplicitatem tibi gratam eſſe ſcio, meá cauſam igitur examinandam tuo iudicio committo; quod integerrimú, ſapientiſſimum et præſtantiſſimum eſt.

3 Non ſolùm facta & orationé, ſed cogitationes omnes meas, etiam nocturnas ſecretiores ac liberiores à te obſeruari cognoſciqúe ſcio: qui tamé omnia ſibi atque inter ſe conſtare in me intellexeris. Nihil enim latere aut fugere iudiciú iſtud poteſt, quia acerrimum eſt.

4 Quod ad aduerſariorum menté, & voluntatem attinet, ipſe ego meo craſſo ingenio verború tuorum luce prætenſa, facile cognoſco, malitiam & improbitaté quorundam hominum & fallaciam, atque fraudem, quæ nihil aliud ſunt, quàm latrociniorum ſtudia varia quidem, vt variæ ſunt latronum ſemitæ, ſed tamen omnia ſunt latrocinia.

Latrones autem illud agunt ſemper, vt minimo ſuo incommodo maximo damno afficiant innocentes, ideoque tempora obſeruant & loca; quamobrem luce tua ac tutela & fortitudine tua omnino egeo. tu autè ſeruare ſoles, incolumesque deducere eos, qui ſe tibi ſanctè commendant.

9 *Improbis raptæ cupidisque prædæ*
Hostibus circum premor, atque densa

9.10.11. Aduersariorum meorum crudelitas maxima est.

10 *Corporum mole, & grauibus minantum*
Vocibus angor.

11 *Qua pedem simplex moueam, notantes*
Signa perlustrant oculisque acutis
Quà plagas tendant, laqueosque terræ in
Puluere celent.

9 מפני רשעים זו שדוני איבי בנפש יקיפו עלי:
10 חלבמו סגרו פימו דברו בגאות:
11 אשרנו עתה סבבוני עיניהם ישיתו לנטות בארץ:

12 Promptitudo & sagacitas ingens.

12 *Qualis est prædæ rabido leoni*
Ardor; occultis, catulo aut feroci,
Qui fame obseruans stimulante, captat
Tempora, lustris.

12 דמינו כאריה יכסוף לטרוף וככפיר ישב במסתרים:

13 Magna ergo virtute & celeritate, hoc est, tua opus est, vt ego famulus tuus eripiar, nam in me liberando tua res agitur.

13 *Ergo præuerte & rapidos furores*
Dissipa exurgens, famuli tuique,
Improbis, isto gladio petitam,
Eripe vitam.

13 קומה יהוה קדמה פניו הכריעהו פלטה נפשי מרשע חרבך:

14 Isti namq vitioso tantùm consilio & proposito nocere mihi student, nihil enim à me expectare possunt præter vitã meã, cui insidiantur; aliàs enim nullis egent rebus ad hanc vitam, quam ipsi amant, cõmodis & iucundis: plenissimi adeò sunt, vt vel ipsis reliquarũ reliquiis rerum, hæredes suos ditissimos facere possint.

14 *Eripe ingenti auxilio manuque*
Me viris IAS *nimium prophanis,*
Grata præsentis quibus vsque constant
Munera vitæ.
His, tuis, venter satur est auarus,
Quas mare & tellus epulas recondit;
Plurima his diues soboles vel ipsis
Relliquijs est.

14 ממתים ידך יהוה ממתים מחלד חלקם בחיים וצפינך תמלא בטנם ישבעו בנים והניחו יתרם לעולליהם:

15 Atque ego præter te, nullas diuitias aut duco aut habeo, te vnum expeto. & tum ditissimus ero, cùm tu te mihi præbere volueris per Christum tuum, qui est imago tua. Concluditur Psalmus illo admirabili noui Testamenti mysterio.

15 *Ast mihi sortis satis est beatæ,*
Istius iusti speciem nitoris
Cernere; vtque in me tua, te benigno,
Surgat imago.

15 אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך:

PSAL.

Digitized by Google

PSAL. XVIII.

Diligam te Domine fortitudo mea.

ARGVMENTVM.

DAVID post bella hostium, insidias inimicorum, obtrectationes & pericula omnia superata, victor, & regni à Deo promissi compos, carmen gratulatorium Deo cecinit, eodem plane artificio, quo Mosis & Deboræ diuina prorsus cantica constant; in quo se perpetuum famulum amantem & fidelem Deo tradit, suæ salutis atque prosperitatis auctori vnico, sapientissimo, ac potentissimo & prouidentissimo: commemorat autem narratione post exordium instituta, humilem rerum suarum conditionem præteritam, in qua Deus sapientiæ, prouidentiæ & virtutis suæ exempla edere voluerit, sese liberans à potentissimis, sæuissimis & astutissimis hostibus & inimicis, ac tandem abalienatorum à se populorum animos ipsi concilians; quod genus etiam victoriæ maximum est. Constat Psalmus genere dicendi sublimi, omnibus ornamentis, iuxta singularum partium rationem apprimè instructo.

א לַמְנַצֵּחַ לְעֶבֶד יְהוָה לְדָוִד אֲשֶׁר דִּבֶּר לַיהוָה אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם הִצִּיל יְהוָה אֹתוֹ מִכַּף כָּל אֹיְבָיו וּמִיַּד שָׁאוּל וַיֹּאמַר

1 *Ad præstantem famuli Domini, Dauid inquam, qui locutus est Domino verba cantici huius, quo die liberauit Dominus ipsum è palma omniũ hostium suorum, & è palma Saulis, & dixit:*

ODE DICOLOS DISTROPHOS.

ב אֲרַחֲמְךָ יְהוָה חִזְקִי׃

2 VIsceribus totis IAS te semper amabo,
Qui mea vis, mea robora solus.

2 Periculorum omnium propulsatorem meum te confiteor, tibique vitam debere meam, & salutem agnosco, ergo & animum etiam trado.

ג יְהוָה סַלְעִי וּמְצוּדָתִי וּמְפַלְטִי אֵלִי צוּרִי אֶחֱסֶה בּוֹ מָגִנִּי וְקֶרֶן יִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי׃

3 *Rupes præsidiumque meum est, me liberat* IAS;
Is meus est FORTIS, *mea petra;*
Cui nitor, clypeusque mihi, cornuque salutis
Cunctis perfugiumque periclis.

ד מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמִן אֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ׃

4 *Inuoco dum supplex illustrem laudibus* IAM,
Hostibus eripior violentis.

4 Humanarum rerũ curatorem, & piorum tutorem affirmo te esse ipso experimẽto.

ה אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי מָוֶת וְנַחֲלֵי בְלִיָּעַל יבעתוני

5 *Me mors lethiferis laqueis ambire, malorum*
Certabant turbare fluenta.

6 Non enim ex leuibus, sed ex grauissimis periculis, humanasq. vires superantibus, ereptum me video.

ו חֶבְלֵי שְׁאוֹל סַבּוּנִי קִדְּמוּנִי מוֹקְשֵׁי מָוֶת׃

6 *Vndique cingebant atri tormenta sepulchri*
Me, prætensaque vincula mortis.

ז בַּצַּר לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל אֱלֹהַי אֲשַׁוֵּעַ וַיִּשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ קוֹלִי וְשַׁוְעָתִי לְפָנָיו תָּבוֹא בְאָזְנָיו׃

7 IAM æger pressusq. voco (*mihi* NVMINA *nota*)
Consueto clamore cietur.
Audijt ille meam vocem, questumque superna
Præsentem auribus excipit arce.

7 *Mihi numina nota cietur.*] Ita Hebraicè etiam, vbi Dei nomẽ plurale singulari verbo adiungitur.
Dei virtus & potẽtia atque maiestas indicatur ex loco in quo sedet, & arcem habet videlicet ex cælo.

Tunc

Digitized by Google

8 Tunc concussa alto tremefactáque terra fragore est,
Montesque ab radicibus imis
Contremuere graui turbati numinis ira,
Quam nec ferre queat ferus orcus.

9 Virtus, efficacitasque Dei, deinde etiam infinita illa maiestas & inuisibilis natura his versibus à 9. ad 16. significatur.

9 Illius in vultu fumus, déque ore perurens
Ignis carbonesque volabant.
10 Deflexisque polis descendit, subdita nubes
Densa pedes occultat eunti.
11 Cherubeo inuectus curru secat aëra pennis,
Quas venti mouere volucres.
12 Obscuráque latens caligine nubibus vnda
Densatis tentoria figit.
13 Illo densa etiam nubes fulgente soluta est,
Carbo micans grandoque ruebat.
14 Intonuitque polis IAS, vocemque supernus
Edit agens cum grandine fulgur.
15 Fulminaque ingeminat (sua tela) ac discutit hostes,
Crebro & fulgure perdit iniquos.
16 Tunc & aquis exhausta solo patuere profundo
Flumina, tunc imi situs orbis.
Tantum IAS tua vox valet immutare, minax cùm
Spiritus ille grauis tonat iræ.

17 Thesis. huiusmodi virtute & efficacitate affuit mihi Deus liberando.

17 Ille manum eripiens mihi tunc porrexit ab alto,
Meque altis protraxit ab vndis.

18 Liberatus sum ab inimicis fortissimis, callidissimis, & promptissimis, iisdemque sæuissimis, qui nullã oportunitatem ad me perdendum prætermittebant.

18 Sic ex hoste fero me liberat, atque potentum
Quæ me presserat inuida turba.
19 Illi etenim, cùm iam strages inopina teneret,
Me subito pressere tumultu.
20 Sed mihi præsidium est IAS, baculusque labanti;
Ille locum me duxit in amplum.
Illo ego sum duris ereptus vindice rebus,
Illo inquam mihi numine dextro.

8 ותגעש ותרעש הארץ ומוסדי ההרים ירגזו ויתגעשו כי חרה לו:

9 עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל גחלים בערו ממנו:

10 ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו:

11 וירכב על כרוב ויעף וידא על כנפי רוח:

12 ישת חשך סתרו סביבותיו סכתו חשכת מים עבי שחקים:

13 מנגה נגדו עביו עברו ברד וגחלי אש:

14 וירעם בשמים יהוה ועליון יתן קלו ברד וגחלי אש:

15 וישלח חציו ויפיצם וברקים רב ויהמם:

16 ויראו אפיקי מים ויגלו מוסדות תבל מגערתך יהוה מנשמת רוח אפך:

17 ישלח משרום יקחני יששני ממים רבים:

18 יצילני מאיבי עז ומשנאי כי אמצו ממני:

19 יקדמוני ביום אידי ויהי יהוה למשען לי:

20 ויוציאני למרחב יחלצני כי חפץ בי:

Integri-

Digitized by Google

21 ינטלני יהוה כצדקי כבר ידי ישיב לי:

22 כי שמרתי דרכי יהוה ולא רשעתי מאלהי:

23 כי כל משפטיו לנגדי וחקתיו לא אסיר מכני:

24 ואהי תמים עמו ואשתמר מעוני:

25 וישב יהוה לי כצדקי כבר ידי לנגד עיניו:

26 עם חסיד תתחסד עם גבר תמים תתמם:

27 עם נבר תתברר ועם עקש תתפתל:

28 כי אתה עם עני תושיע ועיניך רמות תשפיל:

29 כי אתה תאיר נרי יהוה אלהי יגיה חשכי:

30 כי בך ארץ גדוד ובאלהי אדלג שור:

31 האל תמים דרכו אמרת יהוה צרופה מגן הוא לכל החוסים בו:

32 כי מי אלוה מבלעדי יהוה ומי צור זולתי אלהינו:

33 האל המאזרני חיל ויתן תמים דרכי:

34 משוה רגלי כאילות ועל במותי יעמידני:

35 מלמד ידי למלחמה ונחתה קשת נחושה זרועתי:

21 *Integritati* IAS *noſtræ ſua iura reponit,*
Immunesque manus probat idem.

22 *Quippe vias* IAE *tenui, nec* PRINCIPIS *vnquã*
Vlla mei mandata refregi.

23 *Cuncta mihi ante oculos etenim conſulta Tonantis,*
Cuius nec decreta refugi:

24 *Simplicitas mea certa illi, ſtudiumque cauendi*
Delicti molimina praui.

25 *Iusque meum, immunesque manus qui nouerat* IAS,
Reddidit ipſe mihi vſque benignus.

26 *Ipſe pijs pius esque viris, esque integer idem*
Integris facilisque patronus:

27 *Simplicibus ſimplex, inuiſa fraude dolosis*
Callidus es, cautusque vaferque.

28 *Pauperis es populi ſeruator, deijcis altum*
Faſtum hominumque oculosque ſuperbos.

29 IAS *tu noſtræ fers lumina clara lucernæ;*
Is tenebras mihi diſcutit auctor.

30 *Te duce per cuneos penetro, præcinctaque muris*
Tranſiliens feror oppida victor.

31 *Integer eſt* FORTIS, *ſolidis quoque moribus,* IAE
Omnia purgatiſſima dicta.
Æneus eſt clypeus cunctis qui ſpemque fidemque
Hoc vno fixere patrono.

32 *Quodnam etenim numen præter memorabitur* IAM?
Quæ tutela, meus niſi PRINCEPS?

33 FORTIS *is eſt, qui præualido me robore cinxit,*
Inſtrauitque viam mihi firmam.

34 *Qui facit vt poſſim pedibus præcurrere ceruas,*
Atque iugis conſiſtere in altis.

35 *Ille meas ad bella manus exercet, & arcus*
Dat chalybum his fregiſſe lacertis.

21 Fortiſſimus IAS Deus illa ſua fortitudine ſemper iuſtè vtitur, probos & integros liberandò ab improbis, qui ſua fortitudine abutuntur.

26 Deus hominibus talem ſeſe exhibet, quali eos eſſe animo cognoſcit; verùm exceſſu maximo, vt humanis diuina præſtãt.

30 Oſtendit Deus in mea imbecillitate ſuã ſummam virtutẽ, non ſolũ vt pericula euadam, ſed vt magnas res aggrediar, ac dextrimẽ optimoque ſucceſſu geram.

36 *Ipſe ſalutarem clypeum mihi porrigis, atque*
Dexter ades, me & numine fulcis.
Quoque magis me velle pati mala dura videris,
Hoc mage me amplificat tua virtus.

Non tam elucet diuinæ prouidentiæ virtus in leuioribus & facilioribus, quàm in difficillimis & penè impoſſibilibus, per hominem imbecilli naturæ mei ſimillimum expediendis.

37 *Ipſe meum extendis greſſum, perque ardua firmis*
Tu mihi das percurrere talis;
38 *Hoſteis vt penitus valeam tenuiſſe ſecutus,*
Non vllisque reuertar inultis:
39 *Vulnere nequicquam conatos ſiſtere noſtris*
Sub pedibus cumulabo cruento.
40 *Tu me namque alacri accingens ad bella vigore,*
Cunctos infeſtos mihi flectis.
41 *Tuque hoſteis mihi terga dare ac mihi cedere cogis;*
Cæſa cadit mihi & inuida turba.

42 Dei auxilium fruſtra implorabant improbi, aduerſus conſilium tuum agentes.

42 *Auctorem caſſo illi* IAM *clamore ſalutis*
Tunc ſurdum in ſua vota vocabunt.
43 *Quos ego comminuam ceu nubem pulueris Eurus,*
Vtque lutum tenuabo viarum.

44 Superatis periculis, bellis compoſitis, reliquum erat populi ſtudia mihi conciliare varia, illa, & plerumq. temeraria atque inſolentia, ſed omnia tu breuiſſimè pacaſti, atque adeò non meam gentem modò ad obſequium, ſed finitimas ad timorem & reuerentiam mei conuertiſti.

44 *Præcipitis mihi tu ſedas ſtudia improba vulgi;*
Tuque caput me gentibus addis:
45 *Ignotumque mihi populum ſeruire vel ipſa*
Fama, mihi & parere iubebit.
46 *Quique alias partes ſtudio feruente fouebant,*
Se ſimulare meos properabunt.
Frondibus en ſimiles illi fluxere, ſuisque
In ſeptis tremuere pauentes.

47 Epilogus, quo redit vates ad gratulationem ac Dei laudẽ, quam perpetuam in orbe fore vaticinatur.

47 *Viuat petra mea, & victor celebretur & altus*
IAS *atque Deus mihi fauſtus.*
48 FORTIS *et ille, hoſteis quo vindice et auſpice preſſi,*
Quo populos ad fræna coegi.
49 *Ille & me incolumem eripuit quoq. ab hoſtibus, altũ*
Me ſuper infeſtos dedit hoſteis.

Liberum

Digitized by Google

מאיש חמס תצילני׃

Liberum ab iniuſtis conatibus vſque ferocis
Me dedit ille viriſque potentis.

50 על כן אודך בגוים יהוה ולשמך אזמרה׃

50 *Ergo tuas* IAS *laudes per regna per omnes*
Ipſe memor referam bene gentes.
Carminibuſque tuum celebrabo in tempora nomen
Gentibus à cunctis referendum.

51 מגדל ישועות כלכו ועשה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם׃

51 *Te mihi ſacrato regi auctoremque ſalutis*
Cantabunt ſemperque fauentem:
Teque Dauid regnum ac ſobolem creuiſſe benigne
Cuncta canent ex ordine ſæcla.

PSAL. XIX.

Cæli enarrant gloriam Dei.

ARGVMENTVM.

PSALMVS hic continet omnes rationes cognoſcendi Deum, ætatumque omnium, Naturalis, & ſcriptæ legis atque gratiæ ſummam indicat. Docet inuiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt conſpici hominibus, qui oculis ac ratione rectè vtuntur, quamuis nulla alia diſciplina inſtructis. hæc eſt prima Pſalmi pars.

א למנצח מזמור לדוד׃

1 *Ad præſtantem, Pſalmus Dauid.*

ODE SAPPHICA.

ב חשמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע׃

2 FORTIS *immenſum decus & potentis*
Dexteræ numen docet inde apertum
Siderum curſu radiante cælum,
Narrat & æther.

ג יום ליום יביע אמר ולילה ללילה יחוה דעת׃

3 *Dicit hinc certis numeris dierum*
Ordo; nec fuſcos variata vultus
Nox tacet, magni aut patitur latere
PRINCIPIS *artem.*

ד אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם׃

4 *Nullus eſt ſermo ſonitusque verbis*
Qui ſibi lucis ferat aut polorum
Vocem inauditam; ſonat illa ſurdis
Auribus vſque.

2 Superior, inquit, & inferior cælorū regio ſchola eſt, qua homines vel ipſo tantùm ſpectaculo illius diſcordis concordiæ rerum atque effectuum ab ipſa editorum docentur Dei ſapientiā & virtutem ſempiternam.

3 Illæ prælectiones huius ſcholę nūquam intermittuntur, imò aſſiduę ſunt; nam dies ſuam partem docet, nox rurſus etiam ſuā. neque opus eſt longo itinere, vt perueniatur ad ſcholam hāc, namque ipſa omnes homines vbique continet.

4 Neque varias linguas diſcere opus eſt, in quibus hæc ſapientia contineatur; namque cælorum ſermo cunctis eſt notus, & vox etiam ſine ſono vllo auditur.

Digitized by Google

5 Ipſi præceptores, cælum, dies, nox, æther, & cæteri, ſuas ſententias perferũt in omnes hominum regiones, hoc eſt, ſuis motibus & efficiẽtiis omnes, qui inſtrui velint, inſtruunt.

Inter hos præcones & prælectores vnus maximè conſpicuus eſt ſol, qui lumine efficientiiſque ſuis omnia luſtrat & peruadit, idque celerrimè.

5 Quà patent terræ, penetrant canentis
Ætheris verſus, ſonat & rotatus
Vltimis curſu properante ſermo
Finibus orbis.
Is domum in cælis poſuit ſerenis
Luminis ſoli celeri miniſtro;
6 Qui velut ſponſus thalamis decorus
Emicat altis.
Ille ceu doctus ſuperare curſor
Prodit exultans, volat & reuerſus,
Fine ab extremo repetitque metæ
Signa petitæ.

5 בכל הארץ יצא קום ובקצות תבל מליהם לשמש שם אהל בהם׃

6 והוא כחתן יצא מחפתו ישיש כגבור לרוץ ארח׃

7 Quod ſi quiſpiam cæcus ſit, qui ſolem ſibi viſum neget, at non negare poteſt caloris ſenſum, qui ad infimas vſque terræ & maris partes penetrat.

9 Secunda Pſalmi pars.

Quanquam magna, clara, & manifeſta ſit doctrina, quæ ex naturæ contemplatione Deum cognoſcere docet, tamen lex ab ipſo Deo lata & publicata, ſingulari beneficio longè melius ac plenius animos hominũ non modò erudit, verùm docet, inſtruit, illuſtrat & afficit, nãque hæc non tantùm naturales, ſed ſupernaturales & morales diſciplinas continet.

10 Illa lex ſcripta rectéque cognita, Domini timorem in hominum animis efficit, qui initium ſapientiæ, diſciplina ſapientiæ, & corona ſapientiæ eſt. continet lex illa æquitatis ac iuris fundamenta omnia. continet omnia quæ ſcitu vtilia ſunt, elegantiſſima oratione pertractata.

7 Qui licet cæli teneat remotas
Orbitas alti, tamen vſque ad imas
Efficax terræ validis cauernas
Ignibus intrat.
8 Quam tamen puram tulit almus IAS,
Lex valet laſſam recreare mentem,
Et rudem dictis docilem diſertis
Inſtruit IAS.
9 Mandat is quidquid penitus probandum,
Corda permulcens iuuat; ille quidquid
Præcipit, purum eſt, oculoſque claro
Lumine complet.
10 Caſtus eſt IAE timor ac perennis,
Iura ſunt IAE quibus ipſa iuſti
Veritas mater, quibus ipſa & æqui
Munera fulgent.
11 Splendidis gemmis potiora & auro,
Mella quæ vincunt, fluidum & fauorum
Nectar, & quidquid placet appetenti
Dulcius ori.

7 מקצה השמים מוצאו ותקופתו על קצותם ואין נסתר מחמתו׃

8 תורת יהוה תמימה משיבת נפש עדות יהוה נאמנה מחכימת פתי׃

9 פקודי יהוה ישרים משמחי לב מצות יהוה ברה מאירת עינים׃

10 יראת יהוה טהורה עומדת לעד משפטי יהוה אמת צדקו יחדו׃

11 הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים׃

Adde

12 גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב:

12 *Adde quòd te qui colit, ille dictis*
Accipit certus, sibi magna tandem
Esse te magno officij patrono
Præmia culti.

12 Continet lex diuina veram bonorum & malorum finis cognitionem.

13 שגיאות מי יבין מנסתרות נקני:

13 *Quis tamen lapsus celeres ad unguem*
Præcauet doctus? precor expiato
Quod mihi errorum latitare cæco in
Pectore nosti.

14 גם מזדים חשך עבדך אל ימשלו בי אז איתם ונקיתי מפשע רב:

14 *Motibusque idem famulum superbis*
Subtrahe, heu ne me superent; ego tunc
Integer, culpa procul & manebo
Purus & insons.

13. 14. Sed cùm lex illa peccatum & concupiscentiam peccati euellere non possit, reliquum est Euangelium, quod credentibus & obedientibus sanctum Dei Spiritum promittit & donat tãdem per Christum; in quem omnes prophetæ intendebant: illius spiritus virtute & efficientia superantur etiam occulta & latentia veteris hominis vitia, & purgantur.

15 יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יהוה צורי וגאלי:

15 *Vt probes oris bona dicta nostri,*
Votaque ut præsens animi secundes;
Robur es magnum, meus & redemptor
Et decus IAS.

15 Hoc à te impetrare maximum beneficium, Deus mi, cupio, à te, inquam, misericordissimo & efficacissimo.

PSAL. XX.

Exaudiat te Dominus.

ARGVMENTVM.

DAVID rege ad finitimos hostes debellandos pacemq. populo constituendã, expeditionẽ faciente, pius & salutis publicę studiosus populus vota suscipit, quibus regem Deo commendaret optimo, sospitali atque Ecclesiæ suæ amatori, cuius præsidio ipse populus regi victoriam, & sibi ipsi prosperitatem promittit. hoc est Psalmi ad literam argumentum, quod reapse atque prophetæ consilio ad Christum propriè pertinet, cuius imaginem Dauid multis in rebus tulit.

1 למנצח מזמור לדוד:

1 *Ad præstantem, Psalmus Dauid.*

ODE DICOLOS DISTROPHOS.

2 יענך יהוה ביום צרה, ישגבך שם אלהי יעקב:

2 DVris *temporibus tua*
IAS *vota, bonus protegere, audiat:*
Et quo iam ex humili pater
Iacob, emineas nomine tu Dei.

2 Vt Iacob ex humili conditione atque trepidatione ac metu fratris, Dei virtute ac numine sublatus est ad dignitatem nominis Israel: sic tu Dauid ex hostili bello atque bellicis difficultatibus euades victor & lætus ad populi tranquillitatem. Sic tu Christe ex illa maximaexpeditione, quam completurus es in Ierusalem, victor ac triumphans, orbiq; omni salutaris existes.

3 ישלח עזרך מקדש ומציון יסעדך:

3 *Ille è sede tibi sacra*
Adsit, rupe & opem ferre Sionia;

4 Expeditionum inita à sacrificiis auspicabantur antiqui. Christus idem fecit in sacramẽti Eucharistię admirabili arcano.

4 *Illum & thura vocent, pio*
Quæ permixta dabas plurima munere:
VSQVE *aris tibi quod sacris*
Fumat, gratificos in cineres eat.

4 יזכר כל מנחתיך ועולתך ידשנה סלה:

5 *Ille & pectore ab intimo*
Quæ nunc vota cies, promoueat volens:
Et quod consilio graui
Vrges, prosper iter propositum beet.

5 יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא:

6 Populus pace iam per victoris virtutem regis parta, carmina gratulatoria communi plausu canenda vouet.

6 *Nos cantabimus obuij*
Te læti & reduce & sospite; tunc Dei
Nostri nomen amabile
Hastis impositum signiferis chorus
Tollet; cùm tibi prospera
IAS *vota dabit prouidus omnia.*

6 נרננה בישועתך ובשם אלהינו נדגל ימלא יהוה כל משאלותיך:

7 Enthusiasmus propheticus, quo voti sui secundationem à Deo sibi populus promittit.

7 *Iam mens certa refert mihi*
IAM *mirifico numine dexterum,*
Vnctum qui incolumem suum
Orantem excipiat sedibus è poli:
Hunc & vindice numine
Ac dextræ validis viribus eruat.

7 עתה ידעתי כי הושיע יהוה משיחו יענהו משמי קדשו בגבורות ישע ימינו:

8 Salutem populo pio non humana aut virtute aut arte, sed Dei voluntate & prouidẽtia afferẽdam cognouimus, idque nostris carminibus exponemus.

8 *Hi currus celebrent citos;*
Hi iactent & equos atque equitum manus;
At noster memor in Dei
IAE *plausus erit nomine plurimus.*

8 אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם יהוה אלהינו נזכיר:

9 *Illis crura cadentibus*
Sunt curuata; dabit sistere nos Deus;
Qui nos amplificat Deus,
Qui nos vlterius crescere prouehit.

9 המה כרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד:

10 Apostrophe, qua votũ repetitur, & supplicatio fit publicè.

10 IAS *tu incolumem dabis*
Regem: iam facilis sentit & approbat
Quas fundit populus preces,
Illum quo petimus solliciti die.

10 יהוה הושיעה המלך יעננו ביום קראנו:

PSAL.

Digitized by Google

PSAL. XXI.

Domine in virtute tua lætabitur rex.

ARGVMENTVM.

SVPERIORIS voti continuationem continet hic Psalmus, peracto iam sacrificio, & rege ad expeditionem proficiscente, qui totus diuinæ virtuti cùm niteretur, certam sibi iam promittebat victoriam. hanc autem spem sibi confirmat populus exemplis iam spectatis secundarum rerum & prosperitatis regis à Deo editis. additur exhortatio ad regem, & promissio victoriæ ac triumphi; ex hostibus omnino superatis & excisis, vouetur carmen gratulatorium Deo salutari.

1 לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃

Ad præstantem, Psalmus Dauid.

ODE TRICOLOS TETRASTROPHOS.

2 יְהוָה בְּעֻזְּךָ יִשְׂמַח מָלֶךְ וּבִישׁוּעָתְךָ מַה יָּגִיל מְאֹד׃

2 IAS *tuo Rex munere præpotens*
Exultat, ô quæ gaudia sospitem

3 תַּאֲוַת לִבּוֹ נָתַתָּ לוֹ וַאֲרֻשַּׁת שְׂפָתָיו בַּל מָנַעְתָּ סֶלָה׃

3 *Tentant; cupitam qui salutem*
VSQVE *refert duce te & petitam.*

4 כִּי תְקַדְּמֶנּוּ בִּרְכוֹת טוּב תָּשִׁית לְרֹאשׁוֹ עֲטֶרֶת פָּז׃

4 *Hunc tu beare & diuite copia*
Pergis bonorum; & prouidus efficis,
Vt regnet æternùm nitenti
Ille caput decoratus auro.

5 חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ נָתַתָּה לּוֹ אֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד׃

5 *Vitas roganti largior annuis*
Post sæcla, totos viuere per dies;

6 גָּדוֹל כְּבוֹדוֹ בִּישׁוּעָתֶךָ הוֹד וְהָדָר תְּשַׁוֶּה עָלָיו׃

6 *Huiusque seruati patronus*
Amplificas decus atque laudem.

7 כִּי תְשִׁיתֵהוּ בְרָכוֹת לָעַד תְּחַדֵּהוּ בְשִׂמְחָה אֶת פָּנֶיךָ׃

7 *Hic prosper omni tempore permanet,*
Vultusque lætus luminibus tui:

8 כִּי הַמֶּלֶךְ בֹּטֵחַ בַּיהוָה וּבְחֶסֶד עֶלְיוֹן בַּל יִמּוֹט׃

8 *Nam fretus* IAE *rex superni*
Muneribus stabilis fruetur.

9 תִּמְצָא יָדְךָ לְכָל אֹיְבֶיךָ יְמִינְךָ תִּמְצָא שֹׂנְאֶיךָ׃

9 *Iam tu inuidentum victor & hostium*
Præsente fundes agmina dextera:

10 תְּשִׁיתֵמוֹ כְּתַנּוּר אֵשׁ לְעֵת פָּנֶיךָ יְהוָה בְּאַפּוֹ וְתֹאכְלֵם אֵשׁ׃

10 *Fornacis hos* IAS*que flammis*
Tempore non dubio peruret.

11 פִּרְיָמוֹ מֵאָרֶץ תְּאַבֵּד וְזַרְעָם מִבְּנֵי אָדָם׃

11 *Fructumque gentis, semina & improbæ*
Summota terris atque hominum choris
Tolles,

1 Imaginem & rem vna oratione significat Psalmus.

2. 3. Ex regij animi constantia, alacritate et promptitudine promittimus nobis victoriam, te Deo auctore.

4 Qui multis argumentis ostendisti regem hunc tibi dilectum esse, Dauid, inquam, dilectum, sed Christum dilectissimum.

5 Vitas huius sæculi & futuri periuit Dauid, ex Dei benignitate obtinuit, sed Christus veras vitas excellenti ratione suis impetrauit & tribuit.

7 Apertè hîc regnum Christi significatur.

9 Dauid visibiles hostes, Christus visibiles etiam, sed maximè inuisibiles omnium atrocissimos vicit, fudit & perdidit: hoc præcinebat futurum vates.

11 Dauid nationes quasdam prorsus deleuit: Christus peccata & semen peccati, hoc est, corpus peccati, abstulit.

Digitized by Google

12 כי נשו עליך רעה חשבו מזמה בל יוכלו׃

13 כי תשיתמו שכם במיתריך תכונן על פניהם׃

14 רומה יהוה בעזך נשירה ונזמרה גבורתך׃

12 *Tolles, malorum quæ labores*
Mente tibi inualida parabat.

13 *Hos tu sinistros ante humerum tibi*
Fallente nunquam constitues manu;
Et certus in prospecta neruos
Expedies iaculator ora.

14 *Tvo te robore præpotens*
Victorem & altè conspicuum dabis;
Nos ista mirati sequemur
Carminibus fidibusque gesta.

13 *sinistros ante hum.*] Habitus est eorũ qui arcu iaculantur.

14 Sanctificabitur nomen tuum, tuque victoriæ ac triumphi auctor cognoscetis. idque nos cantibus & plausibus celebrabimus.

PSAL. XXII.

Deus Deus meus respice in me.

ARGVMENTVM.

PLANE propheticus est Psalmus: neque video qua parte conuenire rebus Dauid possit, cùm totus omnino Christi rebus quadret. Fuit autem cõpositus à propheta Christi agonem illum acerbissimũ contemplanti & præuidenti: Christi, inquam, in cruce pendentis totius mundi peccatis à se susceptis pressi, ac diuinæ iræ plagas & pacis nostræ disciplinam sustinentis: aduersariorum iniuriis, maledictis, & contumeliis onerati: laborum suorum exitus Deo patri commendantis, quem prosperum & omni orbi vtilem ac salutarem futurum ipse Christus sperans, diuinarum laudum publicè & priuatè decantandarum voto sibi confirmat.

1 לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשָּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד׃

1 *Ad præstantem super ceruam auroræ.*
Psalmus Dauid.

ODE DICOLOS TETRASTROPHOS.

2 אֵלִי אֵלִי לָמָּה עֲזַבְתָּנִי רָחוֹק מִישׁוּעָתִי דִּבְרֵי שַׁאֲגָתִי׃

2 OFORTIS *mihi, mi* FORTIS *ades mihi,*
Cur me terribili tempore deseris?
Cur semota salus, dum rugio dolens,
A verbis profugit meis?

3 אֱלֹהַי אֶקְרָא יוֹמָם וְלֹא תַעֲנֶה וְלַיְלָה וְלֹא דוּמִיָּה לִי׃

3 *Totam luce Deus te voco per diem;*
Respondes tamen haud tu mihi; noctibus
Appello vigil, heu nec modus additur
Clamandi, aut requies mihi.

2 Christus tempore quo potestas tenebris facta est, acerbissimè percussus fuit, patre permittente, atq adeò interim deserente, dũ illa hora transiret, vt illius liuore nos sanaremur.

Sed

Digitized by Google

4 ואתה קדוש יושב תהלות ישראל:

4 *Sed tu ſanctus eras, ſanctus & inſides,*
Atque immota tenes numina laudibus
Olim culta bonis, quas tuus Iſrael
Miris concinuit modis.

4 Tua illa magna potentia virtusque ſempiterna, qua te probaſti ſingularem populi tui tutorem & conſeruatorem, manifeſtè conſtitit & conſtat; tua etiam magna miſericordia & prouidẽtia, qua vocatus piis ſemper affuiſti.

5 בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו:

5 *Tu noſtris proauis ſpes Deus efficax,*
Quos ſpes certa dedit viuere ſoſpites:

6 אליך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בושו:

6 *Hos clamore citus dum rapis è malo,*
Speraſſe haud puduit viros.

7 ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובוי עם:

7 *Nunc ſum vermis ego, non vir, & infimum*
Quem ducunt homines dedecus, vt vides:

7 Harum tuarum virtutum efficientia opus eſt mihi ad infimum humilitatis locum deducto, atque ab hominibus derito, quaſi à te ſim derelictus, & dignè mea culpa hoc ſupplicium luam. ſarcaſmi & irriſiones atque inſultationes ipſis corporis cruciatibus leuiores minimè mihi ſunt.

8 כל רואי ילעיגו לי יפטירו בשפה יניעו ראש:

8 *Deriſor populus me labiis petit*
Inſanis, caput & mouet.

9 גל אל יהוה יפלטהו יצילהו כי חפץ בו:

9 *Hic IAM in ſolidum vertitur, vt rota,*
Euadat dubiis hoc duce caſibus;
Hunc ipſe eripiet, linquite, namque amat
Dilectumque fouet Deus.

10 כי אתה גחי מבטן מבטיחי על שדי אמי:

10 *Alui aſt ipſe tamen de latebris tener*
Erupi expoſitus numine iam tuo:
Tu me, dum genitrix vbere paſceret,
Iam ſpe fulcieras bona.

Myſterium admirabilis generationis Chriſti.

10. 11. Sed quod ad humanitatẽ pertinet, etiã ego à te ex anguſtiſſimo loco mirabiliter ſum eductus in lucem, adeò vt mea genitura, mea natiuitas, mea educatio ſuper naturę vices tibi vni auctori accepta referatur.

11 עליך השלכתי מרחם מבטן אמי אלי אתה:

11 *Dumque ipſe ex vtero ſoluerer, vnicus*
Tu exceptor fueras; matris in intimis
Tu mi FORTIS eras viſceribus Deus
Mirandisque modis pater.

12 Ergo qui me ex illis vteri materni anguſtiis & infantiæ imbecillitate ad vitæ vſum integrum deduxiſti, perfice in me id, quã ob rem natus ſum in mundo, adſis mihi in hoc labore, quem vni mihi ſuſceptum & toleratum eſſe voluiſti: maximè cùm nullum habeam adiutorẽ præter vnum te, cæteros omnes qui me ambiunt, aduerſarios ſæuiſſimos ſentiens

12 אל תרחק ממני כי צרה קרובה כי אין עזר:

12 *Anguſtis igitur dum propius premor*
Rebus, ne abfueris longius: en mihi,
(Ni tu præſidio ſubuenias citò)
Mortale auxilium vacat.

13 סבבוני פרים רבים אבירי בשן כתרוני:

13 *Vt tauri innumeri me obſideant vides,*
Quot Baſſan validos ſaltibus educat:

13 *Tauri.*] Viſibiles & inuiſibiles inimici validiſſimi, quorum impetum Chriſtus pro nobis ſuſtinuit, & noſtra cauſa perfregit.

14 פצו עלי פיהם אריה שורף ושואג:

14 *In me os, quæ eſt rabies ſæua leonibus,*
Et rictus patulos ferunt.

K *Inſtar*

14. 19. Conditio Christi secundum carnem, eo tempore quo languores nostros tulit.

15 *Instar fluxit aquæ & disperijt vigor,*
Et corpus fluidis soluitur artubus.
Vt cera, in mediis visceribus nimis
Cor pressum mihi liquitur.
16 *Vis, ceu testa recens cocta, peraruit;*
Hæret lingua rigens faucibus asperis:
Qualis mortis inest pulueribus color,
Est pellis mihi lurida.

15 כמים
נשפכתי
והתפרדו כל
עצמותי היתה
לבי כדונג נמס
בתוך מעי׃

16 יבש כחרש
כחי ולשוני
מדבק מלקוחי
ולעפר מות
תשפתני׃

17 Canes dicuntur in Scriptura allegoricos Gētiles, quibus ministris Iudæi vsi sunt ad crucifigendū Christum.

17 *Nam me prærabidi turba nocens canes*
Circumducta feris rictibus obsidet;
Perfodere meas cum pedibus manus
Frendens vnguibus vt leo.

17 כי סבבוני
כלבים עדת
מרעים הקיפוני
כארי ידי ורגלי׃

Perfodere.] Sic habet antiqua Hebraica lectio. quidam codices habent: vt leo manus meæ. vtraque lectio simul aptissimè conuenit Christo.

18 *Ossa vt cuncta ego iam dinumerem mea,*
Me cerno: ast oculis inuida perfidis
Hæc me turba videt, spectat & insolens,
Irridetque meam vicem.

18 אספר כל
עצמותי המה
יביטו יראו בי׃

19 *Diuisere meas, ceu spolium, sibi*
Vestes: ac tunicam diuidi inutilem
Sortis iudicio tollere singuli
Contendunt, cupidè & petunt.

19 יחלקו בגדי
להם ועל לבושי
יפילו גורל׃

20 IAS *tu mihi nunc non procul hæseris,*
Fer mi fortis opem, sed propera ô vigor:
21 *Ex ferro hanc animam protinus vnicam*
Defende èque canum manu.

20 ואתה יהוה
אל תרחק
אילותי לעזרתי
חושה׃

21 הצילה
מחרב נפשי
מיד כלב
יחידתי׃

22 Diabolus crudelissimus ad omne sæuitiæ genus instigabat eos qui Christū crucifixerunt, si quomodo posset salutis negotium interturbare.

22 *Tu me de rabidis eripe rictibus,*
Queis pressum impatiens me lacerat leo;
Et queis me validus rhinoceros iacit,
Altum cornibus excipe.

22 הושיעני
מפי אריה
ומקרני רמים
עניתני׃

23 Ad vitam restitutus Christus, æterni patris virtutem discipulis suis demonstrauit per Spiritum sanctum: id quod futurū in ipso mortis articulo etiam sibi promittebat Iesus Christus.

23 *Sospesque ipse tuam fratribus omnibus*
Virtutem referam, nominis ac tui
Tunc laudes recinam cœtibus integris
Mirantum, ac repetam frequens.

23 אספרה
שמך לאחי
בתוך קהל
אהללך׃

IAM

24 ירחי יחות הללוהו כל זרע יעקב כבדוהו] ונזרי מכבו כל זרע ישראל:

24 IAM *qui colitis, laudibus inclytis*
Cantate, altisonis tollite plausibus
LVCTATI *soboles, semen & Israel;*
Sacro suscipite hunc metu.

LVCTATI.] Idem significat Iaacob Hebræis, quod Luctarus Latinis.

25 כי לא בזה ולא שקץ עניות עני ולא הסתיר פניו ממנו ובשועתו אליו שמע:

25 *Namque ille haud inopes prospicere abnuit,*
Nec fastu miserum despicit inuido,
Nec vultus famulo distinuit sacros,
Sed præsens querulum audijt.

25 Ex cognita Dei natura, & experimentis perspecta sibi, atque corpori suo mystico, salutem & vitam præsagit Christus.

26 מאתך תהלתי בקהל רב נדרי אשלם נגד יראיו:

26 *Vnum te referet laus mea principem*
Audita innumeros per populos: tibi
Soluam vota pios inter ouans choros,
Magnum qui metuunt Deum.

26. 27. Omnia hæc plena sunt mysteriis efficacitatis Christi Iesu à mortuis excitati.

27 יאכלו ענוים וישבעו יהללו יחי דרשיו יחי לבבכם לעד:

27 *Libabitque epulas turba modestior;*
Et lætum peragent hunc saturi diem:
IAM *qui celebrant, laude canent noua;*
Viuant corda diu pia.

28 יזכרו וישבו אל יהוה כל אפסי ארץ וישתחוו לפניך כל משפחות גוים:

28 *Telluris memores vndique termini*
IAM *deposita stultitia petent,*
Quem diuisa locis agmina Gentium
Votis supplicibus colent.

28 In vniuerso mundo prædicandum erat Euangelium crucis & resurrectionis Christi.

29 כי ליהוה המלוכה ומושל בגוים:

29 IAS *regnum etenim iure tenet suo;*
Huic cedetque hominum cuncta potentia:
Ille æquo varias (nam sapit, & valet)
Gentes imperio regit.

29 Regnum Dei diuina potentia in hominibus stabilièdum post Christi resurrectionem.

30 אכלו וישתחוו כל דשני ארץ לפניו יכרעו כל יורדי עפר ונפשו לא חיתה:

30 *Et quotquot saturat delitiis ferax*
Tellus, cum dapibus suscipiam meis;
Mirati superûm munera, supplices
Grates exolüent pij.

30 Arcana significatio donorum Spiritus sancti, per Christum distribuendorum.

Hoc præsente graui corruet impetu,
Quisquis delituit puluere sordido,
Cuius non animam numine viuido
Magnus restituit pater.

Excæcatorum, qui Euangelio non crediderint & obtemperauerint, exitus.

31 *Sed ſemen, placido pectore quod colet*
Illa ætate Deum, cedet amabilem
Conſcriptum Domini ac principis in gregem,
Iunctum ciuibus & poli.

32 In nobis completa eſt prophetia hæc.

32 *Illi pòſt genito iuſtitiam Dei*
Narrantes populo, nuntia deferent:
Dicent pollicitis denique vt efficax
Numen conſtiterit ſuis.

PSAL. XXIII.

Dominus regit me.

ARGVMENTVM.

EORVM qui ſeſe curæ & prouidentiæ miſericordiſſimi Dei regendos commiſerint, feliciſſimam, ab omni graui animorũ periculo & difficultate maximè alienam, omni oportunarum ad ſalutem rerũ copia affluentem conditionẽ hoc Pſalmo, ſub paſtoris & pecoris imaginibus, depingit Dauid, vtriuſque Teſtamenti tempora ſignificans.

1 *Pſalmus Dauid.*

ODE SAPPHICA.

1 Diuinæ legis doctrina paſcitur animus meus, ſalutifero cibo, iis qui ſe regendos Deo miſericordi tradunt.

DVm ſalutaris mihi paſtor IAS
Conſulit, felix ego nil egebo;
2 *Ille me caulis ſtabulat virenti*
Gramine lætis.

Quo poſſim pabulum illud diuinæ legis commodè concoquere, & in meam ſaluté ac vitam digerere, diuina gratia eodem auctore reficior.

Ille me lenis fluuij quietos
Riuulos propter medium per æſtum
Ducit, ac lympha recreat liquenti hæc
Languida membra.

3 Hoc paſtore omnẽ vitæ curſum rectè inſtituo, & ab omnibus difficultatibus & erroribus auertor.

3 *Callibus rectis bonus atque iuſtis*
Orbitis ducet pecus, & vaganti abuertet errore: hæc bene certa cura eſt
Nominis almi.

4 Huius præſidio ac doctrina, huius verbo confiſus, nullum vel maximum periculum non ſuperabo.

4 *Pone me, lethi ad tenebras, profundis*
Vallibus, pallens vbi ſemper horror
Excubat;

Digitized by Google

Excubat; nulla hîc mala te pericla
Rege timebo.
Quem geris dextra, baculus, potenti,
Et pedum, cunctis metuenda monstris
Arma, securum insidiis iubent me
Viuere cunctis.

Timor Dei efficacissimus, quo quisquis affectus purè est, neminem alium timet, neque dæmonem ipsum.

5 *Inuido atque hosti ante oculos refertam*
Instruis mensam mihi tu, caputque
Dum bibo plenis pateris, fragranti in-
ungis oliuo.

5 Restat autem mihi alius pastus, alius cibus per te exhibendus Christi virtute, quo planè saginer cœlestibus donis.

6 *Quin beans virtus tua me sequetur,*
Luce dum vitæ fruor hac serenæ;
Mox dies IAE *innumeros beata vt*
Verser in aula.

6 Id fiet cùm tu non solùm in futura, sed in hac etiam vita Spiritum sanctum tuum mihi donaueris.

PSAL. XXIIII.
Domini est terra, & plenitudo eius.

ARGVMENTVM.

PSALMVS hic noui Testamenti mysteriis plenus, à Dauid decantatus est solenni aliqua pompa, cuiusmodi fuit illa qua translata est arca ex domo ObedEdom Hierosolymam. in quo magnam diuinæ maiestatis misericordiam erga Israelitas præstitam celebrat vates. Nam cùm Deus sit totius terræ orbis Dominus, singularis gratiæ ac prouidentiæ suæ exempla edere voluit in Ecclesia, quæ olim apud Israelitas, nunc apud Christianos est; in qua Ecclesia ipse certa ac singulari tutela atque cura consulit familiaribus suis; quorum certa signa describuntur. ij sunt qui piè viuere volunt. eos admissos ille suscipit, & magno numine protegit, sese illis præsentem multis beneficiis exhibens, magna cum maiestate & tremenda cæteris gentibus.

1.2. Omnis terra subest Deo gubernatori, omnes homines à Deo curantur, atque ad agnitionem veritatis vocantur; ideo terram Deus non modò solidam fecit, quam possent homines peragrare, sed mari interiecto ac fluminibus frequentibus ductis, eam habiliorem ad hominum communicationem reddidit: in eadem suam domum ipse locauit, quæ ab hominibus adiri possit, verùm non omnibus; sed qui virtutis ac pietatis rectam atque expeditam viam insistunt.

Psalmus Dauid.

1

ODE DICOLOS DISTROPHOS.

TErra parens opibus plena, & quos cõtinet orbis
Magni IAE *sunt sæcla virorum.*
2 *Is terram super imposuit maria omnia firmam;*
Fluminibusque aptauit agendis.
3 *Quis nam* IAE *subeat montem, loca sancta tenere*
IAE quis poterit pede recto?

4 *Immunes quisquis palmas extendit in altum;*
Cui nullis tumidum est vitiis cor.
Quiq. animo vanum cupijt nihil improbus, arte &
Iurando semotus ab omni est.
5 *Hunc charum & iustum, numerosa ac dote beatum*
Rex suus efficiet bonus IAS.
6 *Hoc genus est sobolesque illum quærentis Iacob,*
Lumina qui tua visere tendunt.

4 נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה׃
5 ישא ברכה מאת יהוה וצדקה מאלהי ישעו׃
6 זה דור דורשו מבקשי פניך - יעקב סלה׃

Vos portæ.] Huiusmodi carminibus celebrabatur Dei maiestas, cùm arca inferretur in terrá Chanaan, vnà cum tabernaculo & populi exercitu; itè cùm transferretur arca Hierosolymam; sed apertè significatur Dei & Christi eius triumphus, qui Euangelij enũtiatione, Domino confirmante, per totũm orbem ducendus à vatibus prędicabatur.

7 *Vos portæ mundi, & vos ostia tollite limen,*
Rex summi quibus intret honoris.
8 *Quis nam iste immensi penitus rex dignus honoris,*
Cui porta est angustior orbis?
Armipotens IAS *qui fortia prælia vincit,*
IAS, *numine qui omnipotens est.*
9 *Vos portæ, & mundi vos ostia tollite limen,*
Rex alti quibus intret honoris.
10 *Quis nam iste æterni venit huc Rex dignus honoris,*
Quem capiunt minus ostia mundi?
Agminibus magnis ille est qui præsidet IAS:
Huic, nam Rex est, plaudite, honoris.

7 שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד׃
8 מי זה מלך הכבוד יהוה עזוז וגבור יהוה גבור מלחמה׃
9 שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד׃
10 מי הוא זה מלך הכבוד יהוה צבאות הוא מלך הכבוד סלה׃

8 Qui fortia prœlia vincit, cuius numine hostes visibiles & inuisibiles superantur, Aegyptij, Chananæi, Palæstini, Græci, & tandem peccata, ac diabolus.

10 Deus exercituum superiorum & inferiorum.

PSAL. XXV.

Ad te Domine leuaui animam meam.

ARGVMENTVM.

MALA deprecatur misericordiæ fide & spe, quibus præstare se ait hostibus, qui mala fide & calumnia iniuriosè se opprimunt.

Dauidis.

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON acrosticon, vt in Hebræo est.

א *ATtollens animum, te peto, maximi*
IAS *præsidij te mihi* PRINCIPE
ב *Blando, fidere frustrà*
Hostes me haud videant mei.

א לדוד
אליך יהוה נפשי אשא׃
ב אלהי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי׃

e. t. 3. Gloriæ tuæ causa agitur, cùm quis in te verè sperás liberatur à periculis, id ego nominis tui ergò posco.

Gentis

3 גם כל קויך לא יבשו יבשו התבוגדים ריקם׃

ג *Gentis ne patere vt ſpes pereat piæ,*
Confundatque tuos ſollicitus pudor,
Sed qui vana petunt, teque
Auertunt, premat hos pudor.

4 דרכיך יהוה הודיעני ארחותיך למדני׃

ד *Dexter ſiſte tuis me docilem vijs,*
IAS, *meque tuas inſtrue ſemitas,*

5 הדריכני באמתך ולמדני כי אתה אלהי ישעי אותך קויתי כל היום׃

ה *Hinc anquirere verum*
Duc me, quà valeam, tuum.
Valde ſi ſoleo te mihi PRINCIPEM
Exſpectare dies per ſolidos, meæ
Auctoremque ſalutis,
Me nunc diſcipulum doce.

6 זכר רחמיך יהוה וחסדיך כי מעולם המה׃

ז *Zelatorque tuis conſulito artibus,*
IAS, *orbe nouo nempe prioribus;*
Queis nos te proprium, queis
Clementem & canimus bonum.

7 חטאות נעורי ופשעי אל תזכר כחסדך זכר לי אתה למען טובך יהוה׃

ח *Heu peccata quibus me iuuenem leuis*
Ætas diſtinuit, crimina & improba,
Ne cures memor IAS;
Me cura vt memor ac bonus.

8 טוב וישר יהוה על כן יורה חטאים בדרך׃

ט *Totus nempe bonus, rectus, & integer*
IAS *eſt; ideò gaudet amabilem,*
Quos peccata malignè
Fallunt, ducere per viam.

9 ידרך ענוים במשפט וילמד ענוים דרכו׃

י *Iure oppreſſa hominum corda reget bono,*
Deducetque ſua rectè humiles via,
Nunquam fallere quenquam
Certus, diſcere qui cupit.

10 כל ארחות יהוה חסד ואמת לנצרי בריתו ועדתיו׃

כ *Cunctæ, quas ſolet inſiſtere ſemitas*
IAS, *ſancta quibus fœdera ſint ſua, &*
Queis reſponſa placebunt,
Sunt verum atque benignitas.

Ius æquitasque poſtulat, vt qui vanis diis vel conſiliis fidunt, ipſi pudefiant: non autem qui fiduciam ſuam in te vero & potentiſſimo Deo collocarunt.

4 Ipſe ego adeò tibi fido, adeò credo, vt nullam vitæ partem ſine numine, conſilio, & documento tuo tranſigere velim: te ducem, te principem miles ipſe, diſcipulus, atque cliens perpetuò ſequi, ſub tua diſciplina militare.

6 Propria tibi etiã eſt miſericordia, benignitas, et liberalitas, quibꝰ vſus es ante mũdum conditũ; quippe quòd mundum condideris, benignitatis tuæ fuit. igitur antiquũ te obtinere par eſt, cùm ſis Deus & immutabilis.

7 Peccata mea ſunt recentiora, & ex iuuentutis temeritate profecta. hæc mala ſunt, quorum me piget, occultata iam & abolita velim. tu antiquæ miſericordiæ, quam cõſtare ſemper decet, memor, obliuiſcere meorum peccatorum.

8 Dei naturam appello cõſtantiſſimam, cuius voluntas eſt, deuios ad viam reducere, quos ſub militiæ ſuæ ſignis ſacramentũ præſtare & ſeruare nouerit.

10 Nihil eſt quòd fallar, nihil quòd deſperem, modò purè ſanctèq. velim pactũ eius obſeruare, quoniam Deus iis qui animo ſtudioſoque ſunt hoc, perpetuò clemẽter, miſericorditer, & conſtanter conſulit, quacunque via vel ſemita illos deducat.

Longè

Digitized by Google

11 Ideo ego agnoscés meam prauitaté, Dei misericordis nomen constantissimum efficacissimumque appello.

11 לְמַעַן שִׁמְךָ יְהוָה וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב הוּא׃

11 ל *Longè intorta licet sit mihi prauitas,*
Ias, missa tamen soluitur; hoc tuo
Certè perfacile vsque est
(Nam Ias dicere) nomini.

12 Vidimus multa exempla & perpetua ferè eorum, qui sese Deo docendos ac regendos tradiderunt, quos ipsos prosperati & prosperitatis suæ hæredes filios suos reliquisse cognouimus.

12 מִי זֶה הָאִישׁ יְרֵא יְהוָה יוֹרֶנּוּ בְּדֶרֶךְ יִבְחָר׃

12 מ *Magnum Iam metuens quis colet? optimam*
Certè discet enim doctior is viam:

13 נַפְשׁוֹ בְּטוֹב תָּלִין וְזַרְעוֹ יִירַשׁ אָרֶץ׃

13 נ *Namque is sorte beatus*
Terræ ac semine principe est.

14 Quæ verò Deus oracula sua arcana de misericordia sua illa maxima per Christū olim tribuenda timétibus se enuntiauit, illa certa fide & spe retinétur à piis, quam ob rem non dubito illius misericordiam expoſcere.

14 סוֹד יְהוָה לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם׃

14 ס *Sacra arcana pijs integra permanent*
Iae, & quæ teneant fœdera dulcia
Nullo tempore vana,
Digna ac perpetuò coli.

15 עֵינַי תָּמִיד אֶל יְהוָה כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלָי׃

15 ע *Omnes ipse meis luminibus dies*
Iam prospiciam, qui expediat meos
Duri cassibus hostis,
Firmetque incolumes pedes.

16 Et quoniam misericordia in alienis miseriis subleuandis spectatur, ipse tibi mearū rerum statum afflictum expono.

16 פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי יָחִיד וְעָנִי אָנִי׃

16 פ *Pressum me atque hominum in cœtibus vnicè*
Desertum miserans respice, ab omnibus

17 צָרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ מִמְּצוֹקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי׃

17 צ *(Sat cordi anxia cura est)*
Me discriminibus rape.

18 רְאֵה עָנְיִי וְעֲמָלִי וְשָׂא לְכָל חַטֹּאתָי׃

18 ר *Raptatum varijs sæpè doloribus*
Afflictumque vide, ignoscéque turpibus
Cunctis criminibus, queis
Hæc sum commeritus pati.

19.20. Misericordiæ autem præcipuè est, ignoscere peccatis, quę calamitatem & miseriam effecerunt; itaq. morbum cum causa curare, tuum est, medici sapiétissimi opus. Verum est me iustè pati meos labores, sed ego te appello misericordem: at verò hostes mei indignè, hoc est, nullo suo iure me premunt, & te nō inuocant, non colunt; decet ergo te potius mihi, quàm illis consulere.

19 רְאֵה אֹיְבַי כִּי רַבּוּ וְשִׂנְאַת חָמָס שָׂנְאוּנִי׃

19 ר *Rursus prævalidis aspice viribus*
Hostis, inuidia heu quos agitat mei,
Nullo iure petentes
Me, sed consilio fero.

20 שָׁמְרָה נַפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אַל אֵבוֹשׁ כִּי חָסִיתִי בָךְ׃

20 ש *Sperantemque tuo præsidio erue,*
Et serua hanc animam, spes tua quam souet;
Nec turbet famulum isto
Confisum auxilio pudor.

Thesau-

Digitized by Google

21 תם וישר יצרוני כי קויתיך׃

21 ת *Thesauris veluti vasa reconditis*
Sic me simplicitas seruet & æquitas;
Expecto facilem te,
A te subsidium peto.

22 פדה אלהים את ישראל מכל צרותיו׃

22 פ PRINCEPS *ipse tuum casibus arduis*
Susceptum redimas protinus Israel;
Vindexque eripe cunctis
Arctè queis premitur malis.

2 Illi nullas virtutes afferunt, ad quas respicias, cùm sint potentissimi, malitiosi, et callidi. ipse verò, quauis peccator, tamen simplicitatem & bonam mentem sine fallacia & fuco tibi propono, ad quę tu respicere soles.

22 Decet autem te qui te Israelis Principem, & gubernatorẽ ac protectorem declarasti, illum ex angustis rebus eripere. itaque & priuato & publico nomine hoc efficies.

PSAL. XXVI.

Iudica me Domine, quoniam ego in innoc.

ARGVMENTVM.

VITAE suæ integritatem Deo examinandam, fouendam, & protegendam commendat Dauid: quam etsi ex humanæ carnis imbecillitate minùs absolutam & exactam confiteatur, attamen à malo studio, mala mente, ac pertinaci peruicacia, vel affectato errore alienam esse profitetur, idq. Deo probandum exponit, cuius misericordiam appellat, & clementiam ad ea expianda, quæ aliqua ex parte maculata & contaminata deprehendentur. Manifestum enim sibi esse ait, Deum exigere ab hominibus bonam voluntatem, studium, & conatum purum & integrum; quidquid verò desit ad exactissimæ sanctitatis puritatem, ipsius clementia & misericordia suppleri, interim dum ille diuinus spiritus nondum datus est, qui excoctis omnibus vitiis, animis hominum dat & velle & perficere pro bona voluntate.

Dauidis.

I

1 לדוד

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

שפטני יהוה כי אני בתמי הלכתי וביהוה בטחתי לא אמעד׃

ME suscipe IAS *arbiter integris*
Vitæ ambulantem moribus; vnico
Sermone me iuuantis IAE
Non trepidus refugúsve, fido.

2 בחנני יהוה ונסני צרופה כליותי ולבי׃

2 IAS *paratus sæpè periculis*
Tentator vrens méque probans, age;
Committe flammis atque renes
Corque meum speculare viuis.

2 Voluntatẽ & mentem mihi simplicem & sanam esse, examinatis internis affectibus, iudicabis.

3 כי חסדך לנגד עיני והתהלכתי באמתך׃

3 *Promissa dicto certa satis tuo*
Constant apertos ante oculos mihi;
His (vera nam vigent) receptis
Quidquid ago, ingredior minister.

3 Fidem etiam in misericordia tua cõstantissimam ipse profiteor.

L *Me nec*

Digitized by Google

4 Me nec virorum vana mouentium
Vnquam assidentem concilio dedi,
Astuta nec me turba cæcis
Ducta viris comitem notauit.
5 Cœtus nocentum, & terribiles choros
Odi, profanum nil placuit mihi;
Sedisséque auersor malignis
Sedibus, & fugio remotus.
6 Firmare vt, IAS, hæc valeam, manus
Puris lauabo fontibus, ac tuam
Immunis aram sæpe circum
Ibo equidem, intrepidusque tangam:
7 Vt voce laudis confitear tibi
Præsente acutis auribus Israel;
Narremque miratus tuorum
Cuncta operum mihi quanta constent.
8 IAS amaui (scis etenim) tuæ
Ædis carentes crimine fornices,
Tentorij, & quæ tu decoras
Muneribus loca sancta magnis.
9 Ne (quæso) sensus addideris meos
Turbæ scelestûm, viuere, neu puter
Vixisse cum sæuis cruentûm
Agminibus socius virorum;
10 Incesta quorum fraus manibus viget,
Plena est iniquo dextera munere:
11 Tu me misertus (nam peregi
Integer) ô redime absolutor.
12 Immotus æquis moribus ac solo
Pes (non timebo) quin steterit meus,
IAM salutarem ac beantem
Cœtibus vt memorem refertis.

4 לא ישבתי
עם שוא
ועם נעלמים
לא אבוא:

5 שנאתי קהל
מרעים ועם
רשעים לא
אשב:

6 ארחץ בנקיון
כפי ואסובבה
את מזבחך
יהוה:

7 לשמע בקול
תודה ולספר
כל נפלאותיך:

8 יהוה אהבתי
מעון ביתך
ומקום משכן
כבודך:

9 אל תאסף עם
חטאים נפשי
ועם אנשי דמים
חייי:

10 אשר
בידיהם זמה
וימינם מלאה
שחד:

11 ואני בתמי
אלך פדני
וחנני:

12 רגלי עמדה
במישור
במקהלים
אברך יהוה:

4 Consuetudinē eorū qui me corrumpere, à teque abstrahere & abalienare possunt, quantum in me est, fugio & auersor.

Primùm enim eos qui apertè vana docent & disputant respui semper.

Deinde etiam eos qui occulta fraude aut malitiosa interpretatione ius, æquitatem & virtutē circumueniunt & produnt.

5 Nec iis addor, qui iniuriam per vim inferunt, neque qui peruersis causis & iudiciis alios opprimunt.

6 Adeò verum est me nullis huiusmodi criminibus teneri, vt coram te manibus innocentiā professus lotis, & altari tuo lustrato, te testem adhibens, possim pro concione legem tuā interpretari, & narrare mirabilia tua, illa quæ pertinent ad mores, hæc ad fidem, & tamen à nemine, vt prævaricator, reprehendar.

8 Ego enim cupio esse familiaris tuus, hocq. præcipuè optaui semper, vt in tuam domū non indignè admittar, ad eamque rem me, quam potui, diligenter comparaui.

9 Quam ob rem ne me enumeres inter prophanos & maculatos, qui ad extimum atrium relegantur in templo tuo.

11 Et quoniam adhuc redemptione tua me egere sentiō (quanquā enim egerim quod debui, seruus inutilis fum) tu impartire mihi illam misericordiæ tuæ redemptionem.

12 Quā cum te donā te obtinuero, & rectissimè incedam, & tibi vni acceptam gratulabundo, carmine publicè referam.

PSAL.

Digitized by Google

PSAL. XXVII.
Dominus illuminatio mea.

ARGVMENTVM.

QVO tempore Dauid à Saule & cæteris oppreſſus aduerſariis maxima violentia infeſtaretur, in Domini tabernaculum venit, ſub Abiathar principe ſacerdotũ, vbi loci ſancti contemplatione animatus, ſpem conceptam ſuæ ſalutis confirmabat ſibi: ex quo argumento hunc Pſalmum cecinit, in quo ſe neminem timere ait, vtpote qui totius vitæ ſuæ momenta & ſalutis rationes Deo miſericordi & conſtanti commendauerit, ſumma fide nixus ipſius promiſſorum, neque ille ipſe aliud ſibi vnquam optarit aut petierit, quàm vt poſſet vnus è pio populo Dei ædem gratus & placens frequentare, id quod aduerſarij impedire omnino conentur; eſſe autem ſuum votum adeò honeſtum vt irritum fore non timeat, imò ratiſſimũ optimo euentu ſperet, atque à ſe ipſo decantandum miris Dei laudibus, quibus pij edocti, diuinæ miſericordiæ & veritati omni fide atque ſpe innitantur.

Imaginem etiam Chriſti ſuſtinet in hoc Pſalmo propheta.

א לדוד יהוה אורי וישעי ממי אירא יהוה מעוז חיי ממי אפחד׃

I

Dauidis.

IAS *ſalutis lux mihi proſperæ, hoc*
Præſente quemquam num metuam virum?
Munimen IAS *ipſe vitæ eſt*
Vſque meæ, anne homines pauebo?

1 Deus eſt ductor meus, qui me incolumem deducit, quem timebo?
Ille eſt vitæ meæ præſidium, cuius ope, cuius tutela ac virtute munitus ſum.

ב בקרב עלי מרעים לאכל את בשרי צרי ואיבי לי המה כשלו ונפלו׃

2 *Me dum paratis noxia prœliis,*
Eſura carnem, gens premeret, meam,
Hoſtesque tendentes pericla
Arcta mihi, cecidere capti.

2 Nam in bellicis diſcriminibus cùm irruerent hoſtes in me ſæui, & mortis meæ cupidiſſimi, ipſo propugnatore ceciderũt.

ג אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח׃

3 *Me fixa quamuis caſtra minantium*
Vallent, timore haud cor paueat meum;
Inſurgat omnis pugna in vnum
Me, tamen intrepidus manebo.

3 Iam ergo aſſiduis Dei beneficiis edoctꝰ, neque magnum exercitum timebo: maximè cùm ego neque auaritia, neque ambitione vlla laborem, quibus homines in pericula incidunt meritò, ſed vnico pietatis ſtudio flagrem: adeò vt nihil ego mihi maius optarim, quàm poſſe vitam tranſigere in domo Dei mei, ibique quietus operam dare diuinis laudibus.

ד אחת שאלתי מאת יהוה אותה אבקש שבתי בבית יהוה כל ימי חיי לחזות בנעם יהוה ולבקר בהיכלו׃

4 *Hæc vna voti ſumma frequens mei eſt*
Vrgenda, vt IAE *conſideam domo,*
Vitamque per totam decori
IAE adeam ſpeculator aulam.

ה כי יצפנני בסכה ביום רעה יסתירני בסתר אהלו בצור ירוממני׃

5 *Me nam receptum tempore turbido*
Tentorij vmbra proteget in ſui,
Tutum & tabernacli latebris
Rupe iterum in ſolida reponet.

5 Hoc votum meum Deo probatum ratumque iri ſpero.

Digitized by Google

6 Tantò etiam mihi gratius & suauius illud tempus erit, quò maioribus periculis liber gratulatorũ carmen cum sacrificio confessionis me canẽtem videro.

6 *Ereptus alto vertice ab hostibus,*
Me qui petitum perdere cinxerant,
Iam victor ad puluinar IAE
Sacra feram altisonumque carmen.

7 Quod votum quia tu ex animo profectũ cognoscis, oro à te vt audiatur, & euentu secundetur suo.

7 IA *ô vocantis vocibus efficax*
Misertus adsis, mens mea nam suo
8 *Intenta te vultu requiret;*
IA H*que tuas facies requiram.*
9 *Celaris istas ne facies mihi,*
Vultuque verso desere ne tuum,
PRINCEPS *salutis auctor ante*
Tu mihi, me, precor, haud relinquas.

10 Quanquam ego in eo statu sim, vt etiã à parentibus deserar; tamen à te, qui neminem times, qui semper misericors es, me nũquam deserendũ esse confido.

10 *Vterque quanquam me timidus parens*
Cautus periclum auertere, deserat;
IAS *misertus atque tutor*
Me tamen excipiet benignus.

11 Igitur cùm te vnicum tutorem, ducem & propugnatorẽ mihi proposuerim, tibi cõmendo rerum mearũ rationes omnes dirigendas, quamuis difficillimas, meo & aliorum hominum iudicio.

11 IAS, *tuam dux me doceas viam,*
Rectoque des insistere tramite,
Securus vt sæuas nocentum
Insidiasque dolumque temnam.

12 Aduersarij mei mendacio, vanitate, dolo, & calliditate vtũtur aduersum me. his artibus ego quid opponam, nõ habeo, nisi virtutem, simplicitatem, & misericordiam tuam, quibus ego omnino fido.

12 *Ne me scelestis arbitriis virûm*
Tradas prementum, respice vt inuidè
Mentita testes turba crimen
Conflat ouans mihi & instat vrgens.

13 Huic fidei meæ tuam misericordiam exhibebis. namque alias ego aduersum tãtam potentiam & malitiam quid possem, nisi tuo prȩsidio niterer.

13 *De me quid actum, quid foret improbis?*
Ni certus IAS *visere crederem,*
Vt possit in terra piorum
Protegere & recreare vitas.

14 Concluditur Psalmus sententiosa paræsi, vt multi alij.

14 IAM *potentem nil pauidus mane,*
Exspecta & IAM *pectore viuido,*
Nullisque deiectum periclis
Firma animum, intrepidusque persta.

PSAL.

6 ועתה ירום
ראשי על איבי
סביבותי
ואזבחה באהלו
זבחי תרועה
אשירה ואזמרה
ליהוה׃

7 שמע יהוה
קולי אקרא
וחנני וענני׃

8 לך אמר לבי
בקשו פני את
פניך יהוה
אבקש׃

9 אל תסתר
פניך ממני אל
תט באף עבדך
עזרתי היית אל
תששני ואל
תעזבני אלהי
ישעי׃

10 כי אבי
ואמי עזבוני
ויהוה יאספני׃

11 הורני יהוה
דרכך ונחני
בארח מישור
למען שוררי׃

12 אל תתנני
בנפש צרי כי
קמו בי עדי
שקר ויפח
חמס׃

13 לולא
האמנתי לראות
בטוב יהוה
בארץ חיים׃

14 קוה אל
יהוה חזק ויאמץ
לבך וקוה אל
יהוה׃

Digitized by Google

PSAL. XXVIII.

Ad te Domine clamabo, Deus meus ne sileas à me.

ARGVMENTVM.

SE causamque suam commendat, nec vanam, neque malis artibus aut ambitione susceptam, vt fieri solet, faciuntque aduersarij. eam autem & Deo probandam & fouendam esse sperat, ideoque gratulatorij carminis & laudum vota concipit.

לדוד 1

Dauidis.

ODE DICOLOS TETRASTROPHOS.

אליך יהוה אקרא צורי אל תחרש ממני פן תחשה ממני ונמשלתי עם יורדי בור׃

I AS, *præsidium nam voco te meum,*
Ne cesses mihi, ne vel sileas tuo;
Obscurum miser heu te sine conferar
Deducto in barathrum gregi.

1 Cùm ego adhuc viuens inter pericula & difficultates maximas, te inuocem atq. appellé, ne quæso me inter eos qui iá mortui sunt, & in cõmune sepulchrum demissi, quorum non es memor amplius, reputes.

שמע קול תחנוני בשועי אליך בנשאי ידי אל דביר קדשך׃

2 *Clamorem, tibi quem profero, supplicem*
Audi, si innocuas explicui manus,
Intentusque adytis prospicio sacram
Ædem nominibus tuis.

2 Nam adhuc viuo, adhuc loquor, adhuc moueor, te vocans, & manus tollo è regione tẽpli tui; sentiens qua parte illud situm sit: audi ergo me nondũ cõclamantem, qui tuũ beneficium cupio, posco, & sentire possum. tu soles audire eos qui te colentes appellant, & inuocant, nisi vel ob fraudem & noxã indigni sint qui exaudiantur, sed neq. horũ in numero me ponas adeò alienum ab eorum consiliis & studiis atque tu scis.

אל תמשכני עם רשעים ועם פעלי און דברי שלום עם רעיהם ורעות בלבבם׃

3 *Ne me iunge parem cœtibus improbis,*
Nec quicis vana placent acta nocentibus;
Qui sermone suos pacifico trahunt,
Fraudant pectore proximos.

4 Ego non deprecor, quin vnicuique, vt declarasti, retribuas pro vniuscuiusq. operum & studiorum ratione.

תן להם כפעלם וכרע מעלליהם כמעשה ידיהם תן להם השב גמולם להם׃

4 *Horum redde igitur digna nefariis*
Actis & studiis lædere feruidis;
Mercedemque operis quæ deceat manus
Horum & præmia reddito.

5 Quia nõ solũ malè agunt, sed neq. te verentur, nec tua facta agnoscunt, aut prouidentiam tuam intelligunt: quamobrẽ hos oportet iustitiæ tuæ documentis corripi, erudiendos hoc modo in prouidentiæ tuæ exemplis.

כי לא יבינו אל פעלת יהוה ואל מעשה ידיו יהרסם ולא יבנם׃

5 IAE *nam indociles acta, opus & bonum*
Obseruare, mala stultitia negant:
Horum ille artificum diruet impium,
Nunquam & restituet, genus.

6 At ego qui laudare & celebrare soleo Deum, audientẽ meã supplicationem, qui eum mearum omniũ rerum præsidiũ agnosco & prædico, qui præterita beneficia ab eo accepta cõmemoro, spero futuræ etiam salutis compos, laudes me decantaturum, idque iam meditor.

ברוך יהוה כי שמע קול תחנוני׃

6 IAE *semper ego commemorem pias*
Laudes, quem mea vox supplicis attigit.

יהוה עזי ומגני בו בטח

7 IAS *est clypeus, robur & est mihi,*
Cui cor se dederat meum.

Digitized by Google

Huius ſubſidium dum peto, dexterum
Expertus ſolido pectore gaudium,
Expreſſiſſe piis carminibus paro
Laudes illius & decus.

לבי ובשרי
ירננו לבי
בשמך אשורנו׃

8 Carminis autem argumentum eſt mihi illud perpetuum, Dei curam & tutelã ſalutaré manifeſtis argumentis, & frequentibus erga vnctũ ſuum cõſtare. quam ob rem ſalutem & proſperitatem populi ſui, cuius gubernandi cauſa vnctum ſuum conſtituit, atque adeò inceptorũ & propoſiti ſui de populi æterna felicitate, eſſe etiam illi commendandam.

8 IAS *illa ſuis firma potentia eſt:*
Hoc auctore ſalus plurima præſidi
Chriſto conſtiterit, quem voluit bonus
Regemque inſtituit ſuum.

8 יהוה עז לעמו
מעוז ישועות
משיחו הוא׃

9 *O ſerua populum proſpiciens tuum,*
Proſperque ipſe tuo conſule prædio;
Hos tu paſtor agens euehe ſæculis
Felix omnibus & foue.

9 הושיעה את
עמך וברך את
נחלתך ורעם
ונשאם עד
העולם׃

PSAL. XXIX.

Afferte Domino filij Dei.

ARGVMENTVM.

PROVIDENTIAM probat, & religionem incutit ex efficientia Dei in ſublimibus, quæ vel impios plurimùm terret: Deum tandem regem perpetuum eſſe dicit, qui malis vltione, bonis verò beneficio ſeſe probet.

1 Dauidis.

1 מזמור לדוד

CARMEN SAPPHICVM.

1 Fortiſſimi quique terræ agnoſcentes veſtram conditionem, fatemini Deo proprių eſſe robur, illi eſſe veram & ſolidam maieſtatem, idque verbis, geſtu atque habitu ſignificate.

FOrtium terræ pueri virorum
Robur huic IAE *proprium potenti*
Cedite immenſum, celebres & IAE
Cedite laudes.

הבו ליהוה בני
אלים הבו ליהוה
כבוד ועז׃

2 *Debitam ſummo reuerenter* IAE
Nominis famam, decus atque cunctis
Partibus pulchrum, penitusque ſanctum
Cedite proni.

2 הבו ליהוה
כבוד שמו
השתחוו ליהוה
בהדרת קדש׃

3 Nam quantũ Deus valeat efficere, quamque fortiter ac terribiliter, vel ſola voce ſua, ſatis indicant vétorum, & aquæ, ac maris tempeſtates, quas nemo fortiſſimo excitare, nemo ſedare poteſt; nemo non timet & horret.

3 *Vox aquis* IAE *validiſque ventis*
Imperat, FORTIS *tonat ille compos*
Gloriæ, & fluctus pelagi profundos
Commouet IAS.

3 קול יהוה
על המים אל
הכבוד הרעים
יהוה על מים
רבים׃

Vox

Digitized by Google

4 קול יהוה בכח קול יהוה בהדר׃

4 *Vox potens* IAE *probat obſtupendam*
Vim, decus ſummum probat illa magnis
Vſibus rerumque hominumque mundum
Clara per omnem.

5 קול יהוה שבר ארזים וישבר יהוה את ארזי הלבנון׃

5 *Vox minax* IAE *valet vſque ab imis*
Stirpibus cedros ruere: ipſe & IAS
Strauit excelſas Libani virentis
Sæpè cupreſſos.

6 וירקידם כמו עגל לבנון ושריון כמו בן ראמים׃

6 *Quæ velut fortes ſaliunt iuuenci;*
Sarion, ſummum & Libani cacumen
Inſtar exultant catuli ferocis
Rhinocerotis.

7 קול יהוה חצב להבות אש׃

7 *Flammeos* IAE *iaculatur ignes*

8 קול יהוה יחיל מדבר יחיל יהוה מדבר קדש׃

8 *Vox tonans, tractus quatit & remotos:*
Parturit vaſti tremefacta ab IA
Silua Cadeſſi.

9 קול יהוה יחולל אילות ויחשף יערות ובהיכלו כלו אמר כבוד׃

9 *Cogit* IAE *vox properare duro*
Fœtibus ceruas vtero tumentes:
Frondibus nudat nemus: huius almo
Gloria templo

10 יהוה למבול ישב וישב יהוה מלך לעולם׃

13 *Vocibus cunctis ſonet: vnus* IAS
Æthere vltrices ſolüente nubes
Sedit IAS *Rex, patulo & ſedebit*
Prouidus orbi:

11 יהוה עז לעמו יתן יהוה יברך את עמו בשלום׃

11 *Robur & charo populo benignus*
Proferet fauſtum moderator IAS:
Præſide hoc tutum populum ſecunda
Proſpiciet pax.

1 Magnas, proceras, & altiſſimis radicibus terræ infixas arbores ſternit: nedum homines bipedes & labiles proruat. *Cupreſſos.*] Larices Hebraic. quæ cedrorum genus ſunt, vt & cupreſſi.

7 Sed illud magis omnibus horrendum eſt, quòd non ſolum vétus & aquæ, ſed ignis etiam flammæ immittuntur in terras, fulgura & fulmina voce illa Dei, quibus flammis mõtes etiam ipſi concutiuntur & finduntur vt parietes. & ceruæ quæ velociſſimæ ſunt, illã vocẽ tonitruũ audientes, nõ poſſunt effugere, imò ex maxima trepidatione pariunt.

8. 9. Ergo omnes confiteantur Deum hunc, illique tribuant fortitudinem vti propriam. id quod diluuij tempeſtate omni orbi demonſtrauit.

10 Atqui ille tam terribilis potentibus, mitis, proſper, fauẽsq. eſt piis, quos regit clemens & fouens, & per Chriſtum tãdem ſumma pace & proſperitate gubernabit.

PSAL.

PSAL. XXX.

Exaltabo te Domine, quoniam suscepisti me.

ARGVMENTVM.

DAVID omnibus difficultatibus superatis, regno iam potitus, atque domo familiaque sua constituta, cùm regni gubernaculum certo omnibus ordinibus & ministeriis inchoandis die condicto adiret, hunc Psalmum composuit; in quo Deo gratulatur, cuius consilio, præsidio, ope atq. auctoritate ex humilitatis & tenuitatis suæ infimo & obscuro loco per labores & pericula ærumnasque numero carentes, incolumis & victor ad illum tranquillum, amplum & splendidum regni & prosperitatis gradum fuerit deductus, dumque suas hoc Psalmo describit, Christi Iesu res non obscurè indicat.

1 *Psalmus cantici initiationis Domus Dauid.* 1 מזמור שיר חנכת הבית לדוד׃

ODE DICOLOS TETRASTROPHOS.

2 Magnificentiæ tuæ argumẽta manifestaque documenta in me ostensa profitebor Domine.

2 IAS *te hymnisonis laudibus efferam,* 2 ארוממך יהוה כי דליתני ולא
Qui me de misero sustuleris gradu; שמחת אויבי לי׃
Nec passus rabida es lætitia inuidos
Insultare malis meis.

3 Qui ex ærumnis maximis, in quibus præter vocem qua te inuocarem, nihil mihi virium reliquum iam erat, tua vnius virtute & ope sim liberatus.

3 *Vt te voce meum mœstisona Deum* 3 יהוה אלהי שועתי אליך
IAS *ingemui, questubus & piis* ותרפאני׃
Expectata meis te medico salus
Et membris rediit vigor.

5 Ergo mecum communi studio gratulamini Deo summis laudibus, quicunque pietate erga ipsum caletis, illiusque beneficia agnoscitis.

6 Qui adeò clemens, adeò benignus est, vt si quãcunque ob causam iratus sit, celeriter tamen iram deponit, neque diu vltionem exercet. at verò benigna munera sua & beneficia diutissimè prorogat, & amplificat latissimè. deinde si quos afflictionibus exercet, rursus consolatur, ac reficit copiosissimè. Solet autem exercere suos aliquando, ne humana oblitione sui insolescant: id quod ne mihi accideret, ipse prouidebat, dum secundè nauigãti tempestatem aliquam excitari passus est.

4 IAS *tu reducem tartareo specu* 4 יהוה העלית מן שאול נפשי
Hanc iussisti animam sistere, & è lacu, חייתני מיורדי
Quò iam præpropero funere veneram, בור׃
Viuum me reuocas bonus.

5 *Ergò experta cohors munera prospera* 5 זמרו ליהוה חסידיו והודו
IAE., *huic magnificis psallite laudibus,* לזכר קדשו׃
Hunc grato memores carmine & optimum,
Hunc & dicite maximum.

6 *Huic namque ira breui temporis horula* 7 כי רגע באפו
Durat, sed placidis muneribus fauor חיים ברצונו
Vitas perpetuas, vespere flentibus בערב ילין בכי
Manè his lætitiam refert. ולבקר רנה׃

7 *Hìc dum saluus ego diffluerem bonis,* 7 ואני אמרתי
Dixi, De stabili non mouear gradu, בשלוי בל
אמוט לעולם׃

Hæc

Digitized by Google

8 יהוה ברצונך העמדתה להרריי עז והסתרת פניך הייתי נבהל׃

8 *Hæc dum ſecla latent: namque meum tuus*
Montem munierat fauor.
IAS *heu facies dum remoues tuas,*
Turbatus miſeris excideram modis:

9 אליך יהוה אקרא ואל יהוה אתחנן׃

9 IAS *te precibus (ſicuti ſueueram*
IAM *ſuppliciter) voco.*

10 מה בצע בדמי ברדתי אל שחת היודך עפר היגיד אמתך׃

10 *Vſus quis fuerit ſanguinis heu mei,*
Cùm greſſu foueam præcipiti petam?
Num puluis fidei concelebret tuæ
Virtutem, aut referat cinis?

10 Petebam ſalutem à Domino, & vitam, quam illius laudibus celebrandis impenderem. Ego ſcio te non eſſe appetentē ſanguinis mei tua cauſa, quia tibi nullus vſus eſt ex mea morte: mea igitur eſt cauſa, quam ob rem in periculum deductus ſum.

11 שמע יהוה וחנני יהוה היה עזר לי׃

11 *Hos* IAS *gemitus auribus excipe,*
IAS *me miſerum commiſerans iuua,*
Auctor præſidio quo ſolitus mihi
Adſis, auxilio & veni.

12 הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזרני שמחה׃

12 *Tunc triſtes elegos in placidum chorum*
Mutaſti, & rigidos, horrueram quibus,
Saccos, me exuere, & cingere gaudia,
Magnam & lætitiam iubes.

12 Ita vitā, lætitiam, pacem, & tranquillitatem omnia tibi acceptа refero. omnia igitur in nominis tui cultu ponere debeo; pro ſacco quo mæſtus cingebar, nunc gaudio exilio te auctore.

13 למען יזמרך כבוד ולא ידם יהוה אלהי לעולם אודך׃

13 *Vt te lætifico gloria carmine*
(Nec ceſſare ſciens) perſonet, ô Deus:
IAS *ſemper eris tu mihi, quem piis*
Æternùm fatear modis.

PSAL. XXXI.

In te Domine ſperaui, non confundar in æternum.

ARGVMENTVM.

DAVID vehementer & frequenter impetitus, atque non rarò oppreſſus ab aduerſariis, hoc Pſalmo diuinum auxilium implorabat ſibi iam notum, multisque periculis comprobatum: quod adeò certum fore ſperabat, vt tanquam præſens ſentiret ac prædicaret, atque ad ſimilis ſpei exemplum pios omnes excitaret.

א למנצח׃ משכיל לדוד׃

1 *Ad præſtantem Pſalmus Dauid.*

ODE TRICOLOS TETRASTROPHOS.

2 Quãdo tu iustus es & misericors, ac potens, ne permittas me frustrari mea spe nitenti in tua iustitia & virtute, causę meę honestate proposita. erue me, vt & meam spem, & tuam iustitiam probes.

2 IAS *tui me robore numinis*
Fisum premat. ne sollicitus pudor
Vnquam; sed oppressum tua me
Eripe iustitia è periclis.

2 בך יהוה חסיתי אל אבושה לעולם בצדקתך פלטני

3 *Aurem mihi istam iam citus admoue*
Ereptor alti & præsidij domus,
Et rupis esto mî cacumen,
Ferque tuæ auxilium salutis.

3 הטה אלי אזנך מהרה הצילני היה לי לצור מעוז לבית מצודות להושיעני׃

4 Tu semper me susceptum defendisti, & promouisti, arq. hoc nomine cognosci etiã voluisti: adest tempus in quo idem nomen probes, eoque magis quo grauiori difficultate laboro.

4 *Nam petra, firmum & præsidium mihi es*
Dictus: tui nunc numinis ô memor
Me liberaturus benignè
Ductor age ac perage obsecutum.

4 כי סלעי ומצודתי אתה ולמען שמך תנחני ותנהלני׃

5 Namque grauibus periculis cingor, nimirum potẽtia, opibusq. aduersariorum fraude & calliditate, quibus ego superãdis par esse nequeo, nisi auxilio subsidioque tuo.

5 *Munimen, arx & tu mihi cognita es;*
Discriminosis eripe me plagis,
Quas fraude celatas maligna
Hostis atrox mihi iam tetendit.

5 תצינני מרשת זו טמנו לי כי אתה מעוזי׃

6 Nõ animam & vitam meam tantùm tibi liberandam commẽdo, sed spiritũ quo sapio, quo cogito, tibi regendum trado: ipse enim sine te nec volo nec possum mihi commodè consulere.

6 *Hunc ipse tradens, hunc manibus tuis*
Commendo, toto pectore spiritum:
IAS redemptorem mei te
Pollicitus dabis efficacem.

6 בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי יהוה אל אמת׃

7 Imò eos qui vanis consiliis, calliditatibꝰ, astutiisque operam dant, ego odi, nedum eiusmodi aliquid ipse in me admittam. omnem, inquam, spem meam in tuæ virtutis tutela collocaui.

7 *Odi nihil quos detinet & nihil;*
Qui vana seruant consilia; ast ego
IAE potenti nixus vsque
(Spes neque aget dubium) mãnebo.

7 שנאתי השמרים הבלי שוא ואני אל יהוה בטחתי׃

8 *Gaudebo dulci munere tam tuo*
Lætus, dolorem videris vt meum,
Non segnis agnouisse nostræ
Difficiles animæ labores.

8 אגילה ואשמחה בחסדך אשר ראית את עניי ידעת בצרות נפשי׃

9 Nec me tu in hostis tradideris manum: Sed liberatos cassibus inuidis, Et stare, & ire hos vsque latis Efficis ipse pedes plateis.

9 ולא הסגרתני ביד אויב הע.דת במרחב רגלי׃

IAS

10 חנני יהוה כי צר לי עששה בכעס עיני נפשי ובטני׃

10 IAS *miſertus rebus in arduis*
Me cerne felix, ira etenim meum
Corroſit ardens atque cura
Ventrem, oculos, animamque mæſtam.

10 Tu qui me ex anguſtiſſimis difficultatib⁹ liberare ſoles, habes nunc non minoré anteactis periculis me liberandi commoditaté; habes miſericordiæ erga me exhibédæ materiam: adeò enim anguſtè premor, vt toto corpore comprimar, atque oculorum ſenſu penè deficiar.

11 כי כלו ביגון חיי ושנותי באנחה כשל בעוני כחי ועצמי עששו׃

11 *Vides vt atra ſollicitudine*
Præciſa vitæ eſt tela fugax meæ,
Annique fluxerunt gemendo,
Viſque graui tenuata pœna,
Nullusque roſis oſſibus eſt vigor:

11 Nemo eſt qui me eripiat, multi qui premant, probriſque vexent; nemo qui vel cognoſcat, aut dicere audeat, me ipſi curæ eſſe, vt ſolet fieri, cùm quis à potentiſſimis opprimitur.

12 מכל צורריי הייתי חרפה ולשכניי מאד ופחד למיודעי ראי בחוץ נדדו ממני׃

12 *Vltraque cunctos, queis premor, inuidos*
Vicina me probris perurget
Turba malis, ſtolidumque damnat.
Qui norat olim me, ſibi nunc timens
Nouiſſe nollet; quique videt foris
Me vitat, auertensque curſum
Mutat iter, refugitque cautus.

13 נשכחתי כמת מלב חיתי ככלי אבד׃

13 *Obliuioſis pectoribus virûm*
(Extinctus ac ſi conderer) excidi
Abiectus, inſtar non probandæ
Fictilis ac pereuntis ollæ.

13 Cùm omnes, mei etiam propinqui, putent, nullum ſibi iam vſum ex me fore, periculum verò accidere poſſe metuunt, non modò me nō ſuſcipiunt, ſed quàm longiſſimè abiiciunt.

14 כי שמעתי דבת רבים מגור מסביב בהוסדם יחד עלי לקחת נפשי זממו׃

14 *Audire cogor, quam mihi plurimis*
Imponat atram colloquijs notam
Vulgus, quod obſediſſe tendit
Hanc animam, capere atque certat.

14 Imò & ſuæ ſaluti cauere, & potentioribus gratificari poſſe, exiſtimantes, multi me inſequuntur & vexant, perdereque cupiunt.

15 ואני עליך בטחתי יהוה אמרתי אלוהי אתה׃

15 *Aſt ipſe fidens præſidio tuo*
IAS *vocaui te mihi* PRINCIPEM,

15 Ego, vt dixi, ab omnibus deſeror; ſed vt tibi mea ſalus tribuatur, nullum ego vel habeo, vel volo auxiliatorem præter te vnum.

16 בידך עתותי הצילני מיד אויבי ומרדפי׃

16 *Momenta qui compos ſeuera*
Scripta manu mea cuncta ducis.
Tu me inuidentum libera ab hoſtium,
Me qui ſequuntur præcipites, manu;

16 Opportunitates mei liberandi, promouendi & amplificandi tua in manu ſunt, & potes quandocunque volueris, quidquid velis, præſtare.

17 האירה פניך על עבדך הושיעני בחסדך׃

17 *Oſtende ſeruator ſerena*
Ora mihi, nitidamque lucem.

2 Quãdo tu iustus es & misericors, ac potens, ne permittas me frustrari mea spe nitenti in tua iustitia & virtute, causę meę honestate proposita. erue me, vt & meam spem, & tuam iustitiam probes.

2 IAS *tui me robore numinis*
Fisum premat ne sollicitus pudor
Vnquam; sed oppressum tua me
Eripe iustitia è periclo.

2 בך יחסתי
חסיתי אל
אבושה לעולם
בצדקתך פלטני

3 *Aurem mihi istam iam citus admoue*
Ereptor alti & præsidij domus,
Et rupis esto mî cacumen,
Ferque tuæ auxilium salutis.

3 הטה אלי
אזנך מהרה
היה לי
לצור מעוז לבית
מצודות
להושיעני׃

4 Tu semper me susceptum defendisti, & promouisti, atq. hoc nomine cognosci etiã voluisti: adest tempus in quo idem nomen probes, eoque magis quo grauiori difficultate laboro.

4 *Nam petra, firmum & præsidium mihi es*
Dictus: tui nunc numinis ô memor
Me liberaturus benignè
Ductor age ac perage obsecutum.

4 כי סלעי
ומצודתי אתה
ולמען שמך
תנחני ותנהלני׃

5 Namque grauibus periculis cingor, nimirum potẽtia, opibusq. aduersariorum fraude & calliditate, quibus ego superãdis par esse nequeo, nisi auxilio subsidioque tuo.

5 *Munimen, arx & tu mihi cognita es;*
Discriminosis eripe me plagis,
Quas fraude celatas maligna
Hostis atrox mihi iam tetendit.

5 תוציאני
מרשת זו טמנו
לי כי אתה מעוזי׃

6 Nõ animam & vitam meam tantùm tibi liberandam commẽdo, sed spiritũ quo sapio, quo cogito, tibi regendum trado: ipse enim sine te nec volo nec possum mihi commodè consulere.

6 *Hunc ipse tradens, hunc manibus tuis*
Commendo, toto pectore spiritum:
IAS redemptorem mei te
Pollicitus dabis efficacem.

6 בידך אפקיד
רוחי פדיתה
אותי יהוה אל
אמת׃

7 Imò eos qui vanis consiliis, calliditatibꝰ, astutiisque operam dant, ego odi, nedum eiusmodi aliquid ipse in me admittam. omnem, inquam, spem meam in tuæ virtutis tutela collocaui.

7 *Odi nihil quos detinet & nihil;*
Qui vana seruant consilia; ast ego
IAE potenti nixus vsque
(Spes neque aget dubium) mãnebo.

7 שנאתי
השמרים הבלי
שוא ואני אל
יהוה בטחתי׃

8 *Gaudebo dulci munere tam tuo*
Lætus, dolorem videris vt meum,
Non segnis agnouisse nostræ
Difficiles animæ labores.

8 אגילה
ואשמחה
בחסדך אשר
ראית את עניי
ידעת בצרות
נפשי׃

9 *Nec me tu in hostis tradideris manum:*
Sed liberatos cassibus inuidis,
Et stare, & ire hos vsque latis
Efficis ipse pedes plateis.

9 ולא הסגרתני
ביד אויב
העמדת במרחב
רגלי׃

IAS

10 חנני יהוה כי צר לי עששה בכעס עיני נפשי ובטני׃

10 IAS *miſertus rebus in arduis*
Me cerne felix; ira etenim meum
Corroſit ardens atque cura
Ventrem, oculos, animamque mæſtam.

10 Tu qui me ex anguſtiſſimis difficultatib⁹ liberare ſoles, habes nunc non minoré anteactis periculis me liberandi commoditaté; habes miſericordiæ erga me exhibédæ materiam: adeò enim anguſtè premor, vt toto corpore comprimar, atque oculorum ſenſu penè deficiar.

11 כי כלו ביגון חיי ושנותי באנחה כשל בעוני כחי ועצמי עששו׃

11 *Vides vt atra ſollicitudine*
Præciſa vitæ eſt tela fugax meæ,
Annique fluxerunt gemendo,
Viſque graui tenuata pœna;
Nullusque roſis oſſibus eſt vigor:

11 Nemo eſt qui me eripiat, multi qui premant, probriſque vexent; nemo qui vel cognoſcat, aut dicere audeat, me ipſi curæ eſſe, vt ſolet fieri, cùm quis à potentiſſimis opprimitur.

12 מכל צורריי הייתי חרפה ולשכניי מאד ופחד לידעיי ראי בחוץ נדדו ממני׃

12 *Vltraque cunctos, queis premor, inuidos:*
Vicina me probris perurget
Turba malis, ſtolidumque damnat.
Qui norat olim me, ſibi nunc timens
Nouiſſe nollet; quique videt foris
Me vitat, auertensque curſum
Mutat iter, refugitque cautus.

13 נשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אבד׃

13 *Obliuioſis pectoribus virûm*
(Extinctus ac ſi conderer) excidi
Abiectus, inſtar non probandæ
Fictilis ac pereuntis ollæ.

13 Cùm omnes, mei etiam propinqui, putent, nullum ſibi iam vſum ex me fore, periculum verò accidere poſſe metuunt, non modò me nõ ſuſcipiunt, ſed quàm longiſſimè abiiciunt.

14 כי שמעתי דבת רבים מגור מסביב בהוסדם יחד עלי לקחת נפשי זממו׃

14 *Audire cogor, quam mihi plurimis*
Imponat atram colloquijs notam
Vulgus, quod obſedisſe tendit
Hanc animam, capere atque certat.

14 Imò & ſuæ ſaluti cauere, & potentioribus gratificari poſſe, exiſtimantes, multi me inſequuntur & vexant, perdereque cupiunt.

15 ואני עליך בטחתי יהוה אמרתי אלהי אתה׃

15 *Aſt ipſe fidens præſidio tuo*
IAS *vocaui te mihi* PRINCIPEM,

15 Ego, vt dixi, ab omnibus deſeror; ſed vt tibi mea ſalus tribuatur, nullum ego vel habeo, vel volo auxiliatorem præter te vnum.

16 בידך עיתותי הצילני מיד אויבי ומרדפי׃

16 *Momenta qui compos ſeuera*
Scripta manu mea cuncta ducis.
Tu me inuidentum libera ab hoſtium,
Me qui ſequuntur præcipites, manu;

16 Opportunitates mei liberandi, promouendi & amplificandi tua in manu ſunt, & potes quandocunque volueris, quidquid velis, præſtare.

17 האירה פניך על עבדך הושיעני בחסדך׃

17 *Oſtende ſeruator ſerena*
Ora mihi, nitidamque lucem.

18 Pudefactio non quadrat in simplices qui te appellant, sed in duplices, dolosos, fraudulentos, & violentos.

18 IAS *vocantem me auxilium tuum*
Nunquam pudebit (sat scio) at improbi
Torpente deuicti pudore
Horrificis lateant sepulchris:

19 *Assueta fastu fingere turgido*
In non merentem crimen, & inuidi
Vanique sermonis magistra,
Muta cadant labia & rigescant.

20 Soles tu arcanis consiliis & modis, quę neque cognosci, neq. præcaueri à malignis possunt, tuos iuuare apertissimo sapientiæ ac prouidentiæ tuæ testimonio.

20 *O quàm boni sunt plurima commoda,*
Quæ tu recondis te metuentibus,
Componis & fisis tua vi
(Terrigenûm grege teste) turbis.

21 *Latere tutos quos dabis in tui*
Vultus latebris, ne quis eis furens
Insurgat; & tectos sub vmbra,
Ne feriat mala lingua, condes.

22 Antequam Psalmũ finirem, me diuino auxilio mirabiliter liberatum ex illis angustiis sentio, atque ita tutũ, vt munitissima in vrbe me esse constitutum, prædicare possem.

22 IAE *perenni carmine gratulor,*
Miranda fausti commoda qui mihi
Produxit, ac tutum recincta
Mœnibus exhibuit me in vrbe.

23 Idq. contigit mihi, cùm maximè viderer iã relegatus ab Israelis regione, atque ad gentes alias à te alienas profugiens.

23 *Dixi, Timore ac præcipiti fuga*
Abscindor absens ex oculis tuis;
Exceptor audisti gementis,
Quam tibi proposui, querelam.

24 Ergo meo exemplo docti pij omnes, toto corde Deũ amate, suorum protectorem.

24 IAM *benignum qui colitis pij,*
Omnes soluto pectore amabitis;
Nam seruat hic IAS fideles;
Reddit item cumulum superbis.

25 Quod si quando accidat, vos difficultatibus magnis laborare; scitote id non vt pereatis, sed vt maiori cum fructu in illius gloriam euadatis, euenire: atq. animũ illius fide firmate, eritis enim fortissimi, ac tandem victores.

25 *Quicunque & IAM rebus in asperis*
Desideranti spe cupitis citum,
Durate; robusta hic viris nam
Corda dabit tolerare firmis.

18 יהוה אל אבוקשה כי קראתיך יבשו רשעים ידמו לשאול׃

19 תאלמנה שפתי שקר הדברות על צדיק עתק בגאוה ובוז׃

20 מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם׃

21 תסתירם בסתר פניך מרכסי איש תצפנם בסכה מריב לשונות׃

22 ברוך יהוה כי הפליא חסדו לי בעיר מצור׃

23 ואני אמרתי בחפזי נגרזתי מנגד עיניך אכן שמעת קול תחנוני בשועי אליך׃

24 אהבו את יהוה כל חסידיו אמונים נצר יהוה ומשלם על יתר עשה גאוה׃

25 חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים ליהוה׃

PSAL.

Digitized by Google

PSAL. XXXII.

Beati quorum remissæ sunt iniquitates.

ARGVMENTVM.

DESIDERATISSIMVM prophetis omnibus Christi mortis ac resurrectionis euentum, Dauid hoc Psalmo, ad piorum animos admonendos, decantabat, illa admiranda atque exoptanda conditione significata, qua ex veteris Adami in nouum mutatione erant vsuri, id efficiente Deo & Christo, per Spiritum sanctum ab ipsis in suos immisso. Sustinet hoc loco non suam tantùm personam Dauid, sed omnium hominum piorum. Hic Psalmus totus est mysteriis plenus.

א לדוד משכיל

1 *Dauidis animaduersio.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

אשרי כשוי פשע כסוי חטאה׃

BEatus vsque qui solutus ambulat,
Liberque prauo crimine;
Opertus atque tutus à nocentibus,
Intactus & culpis latet.

ב אשרי אדם לא יחשב יהוה לו עון ואין ברוחו רמיה׃

2 *Homo & beatus vsque cui non æstimat*
IAS remissum iam scelus:
Cuius reducto fraudulenta spiritu
Persona nulla conditur.

ג כי החרשתי בלו עצמי בשאגתי כל־היום׃

3 *Donec tacebam, cuncta consenescere*
Gementis ossa senseram:
Gementis ossa solibus cunctis mea,
Dolentis & graui malo.

ד כי יומם ולילה תכבד עלי ידך נהפך לשדי בחרבני קיץ סלה׃

4 *Noctes dies me dum grauis manus tua*
Vrget, premitque prævalens;
Arens vt æstas vrit incoquens sata,
Succus liquens perit meus.

ה חטאתי אודיעך ועוני לא כסיתי אמרתי אודה עלי פשעי ליהוה ואתה נשאת עון חטאתי סלה׃

5 *Culpam indicaui, nec latere distuli*
Delicta quæ gessi, tibi.
IAE improbanda operta, dixi, crimina
In me fatebor improbum:
At tu scelesti pondus VSQVE *criminis*
Clemens leuas & sustines.

Huius Psalmi interpretatio ex D. Paulo desumpta est.

1 Summus maximeq. exoptandus in hac vita status, est ab omni culpa interius exteriusque immunem esse.

2 Id vt contingat homini, Dei opus est, qui remittere & sepelire peccata præterita potest, & Spiritu sancto misso, animũ ad nouam vitã reformare.

3 Cùm nõ satis cognoscerem concupiscẽtiæ peccatum, videbã maximè corruptioni obnoxium, & remedium nõ inueniebam in me, quanquam tacitus cogitarem & conarer cogitationibus meis meum malum vel premere, vel dissimulare.

5 Sed cùm tandem ex lege agnoscerem, peccatum in me regnans causam esse tãtorum malorũ, Deum appellaui.

Digitized by Google

6 Igitur qui cupit liberari à corpore mortis huius, te precatur, in tempore quo impetrare potest, hoc est, pœnitentiæ tempore. ita fiet, vt cùm diluuiũ illud mortis & afflictionum atque dolorum Christi inundarit, corporis Christi membra viua non submergantur.

7 Namque in turela & præsidio tuæ virtutis diuinæ latebo, illo tẽpore à te susceptus, vt membrum corporis tui, atque ita euadam mortem meam morte tua, & liber canam carmen triumphale.

8 Prosopopœia, qua spiritus Christi pollicetur virtutẽ & efficientiam ac doctrinã à se communicatum iri, iis, quibus sese insinuarit.

9 Inuitatio & exhortatio ad pœnitẽtiam, quæ ab adultis necessariò debet præstari, diuino Christi dono affici volentibus. Ne, inquit, sitis tardi ad studium boni capessendum, ne legis tantùm metu, & maledicto, ac pœna terreamini, sed amate virtutem & probitatem.

10 Namque malos, qui formidine pœnæ tantùm aguntur, atq. eos etiã qui improbi sunt, quocunque improbitatis nomine notentur, multæ manent pœnæ.

Sed eos qui fide atque spe diuinæ misericordiæ ducuntur, Spiritus ille sanctus induet & ornabit magnis ornamentis, & Dei misericordia profectis.

11 Enthusiasmos futuræ salutis.

6 *Ergo precatur omnis expertus tuum*
. Numen petendi tempore:
Vndante certè vt multo aquarum flumine
Intactus ille prodeat.

7 *Tutela tu qua seruer, es præsens mihi,*
Angustijs méque expedis.
Quocumque vertar, clamo liber liberis
VSQVE *ô triumphe vocibus.*

8 *Certam monebo te meam docens viam,*
Tutus queas quà tendere:
Et consulenti doctor ipse lumine,
Præcessor ac ferar tuus.

9 *Qualeis equusque & mulus esse absistite*
Expers genus prudentiæ;
Pictis lupatis ora queis constringier
Duris capistris & solent:
Non parituris aut adhæsuris tibi
Ni sic coactis belluis.

10 *Plagæ & dolorum non ferenda pondera*
Manent nocentes impios.
Circumstat vsque munit & benignitas
IAE, *colentes spem ratam.*

11 IAM *canentes læta turba iustior*
Ouante plausu dicite,
Quòd corde rectos pulset, atque cantibus
Sonare festis incitet.

6 על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו׃

7 אתה סתר לי מצר תצרני רני פלט תסובבני סלה׃

8 אשכילך ואורך בדרך זו תלך איעצה עליך עיני׃

9 אל תהיו כפרס כפרד אין חבין במתג ורסן עדיו לבלום בל קרוב אליך׃

10 רבים מכאובים לרשע והבוטח ביהוה חסד יסובבנו׃

11 שמחו ביהוה וגילו צדיקים הרנינו כל ישרי לב׃

PSAL. XXXIII.
Exultate iusti in Domino.

ARGVMENTVM.

TOTIVS Ecclesiæ auctoritatem & vocem Psalmus refert; ideò nulli priuato auctori adscriptus videtur, sed Spiritui sancto, qui primus omnium Psalmorum auctor est. Continet paræneſin ad laudes Dei decantandas, his, quibus in eadem Ecclesia esse contigerit, vt veram religionẽ edoctis, & diuinæ potentiæ, sapientiæ ac misericordiæ cognitione præditis, nam qui hæc

Digitized by Google

hæc rectè nouit, causas, efficientias & fines omnium tam naturæ quàm humanarum rerum probè tenet, scitque vnde proficiscatur quidquid in orbe fit, atque temporariæ prosperitatis commoda, quomodo, à quo, & quatenus peti oporteat, intelligit; idemque veri boni spiritualis cognitione atque optione motus, petitionem & votum studiosè suscipit.

ODE TRICOLOS TETRASTROPHOS.

ז רננו צדיקים ביהוה לישרים נאוה תהלה ׃

1 IAM *iustitiæ carmine nobili*
Cultores canite, vt grata per integros
Exoptandaque laus est
Quos laudis studium decet.

4 Decet eos qui pietatis & iustitiæ studio tenentur, laudibus diuinis operam dare.

ב הודו ליהוה בכנור בנבל עשור זמרו לו ׃

2 IAM *vos cithara cum fidibus decem*
Laudantes tumido & dicite nablio.
Testudo accinat, hisque
Mixtum psallite canticum.

ג שירו לו שיר חדש היטיבו נגן בתרועה ׃

3 *Huic cantate nouum carmen, & optimis*
Aptate huic numeris lætitiæ modos,

ד כי ישר דבר יהוה וכל מעשהו באמונה ׃

4 *Rectè sistere verbum*
IAE *perualido suum.*

3. 4. Deo efficacissimo debetur laudis carmen.

ה אהב צדקה ומשפט חסד יהוה מלאה הארץ ׃

5 *Namque is iustitiam iuraque diligit:*
IAE *plena patet muneribus bonis*
Tellus omniparens, hunc
Auctorem celebrat suum.

5 Eidemque iustissimo, qui potètiam sua cum iustitia & æquitate maxima coniungit. præterea liberalissimo atque benignissimo, qui sponte sua tellurem auxit & ornauit.

ו בדבר יהוה שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם ׃

6 IAE *atque imperium constituit polos,*
Et quæ signifero militat æthere
Lucens turma phalanxque
Oris spiritus efficax.

6. 7. Pollet idem sapiètia infinita: id quod manifestè docet eçlorum mundique opificium nõ casu, aut naturæ ipsius virtute, sed Dei consilio certo ac verbo pronuntiato.

ז כנס כנד מי הים נתן באוצרות תהומות ׃

7 *Ille vndas liquidas congerit, & mare*
Ceu densum cumulum cogit, & abditis
Cellis condit abyssos,
Præscripto & cohibet loco.

ח יראו מיהוה כל הארץ ממנו יגורו כל ישבי תבל ׃

8 *Ergo* IAM *metuant finibus omnibus*
Terræ multijuges, hunc trepident simul,
Vasto quotquot in orbe
Sedes dispositas colunt.

8. 9. Quam ob rem omnes totius terræ homines, vel naturæ rerum contemplatione excitati, diligenter, tantarum rerum auctorem qua situm, & illum Deum nostrum esse cognoscentes, venerari ac religiosè colere debent.

Hoc

9 *Hoc dicente etenim quidquid adeſt, fuit;*
Hoc dictante etiam ſubſtitit audiens
Iuſſum reddere certum, &
Fines continuit ſuos.

9 כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמד׃

10 Illenõ ſolùm naturam reliquam, ſed hominum etiam res cognoſcit, ſuaq́ prouidentia diſponit, ita vt nec populi, nec nationes totæ cõiunctis conſiliis & viribus quicquam, Deo auerſante, efficere poſſint.

10 IAS *conſilia ac improba gentium*
Euentu ſolüens diſſipat irrito;
Frangitque acta frequenti
Suſcepta à populis manu.

10 יהוה חפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים׃

11 Cùm tamen ipſe vel volentibus, vel inuitis omnibus aliis, quotquot ín mundo ſunt, etiam temporibꝰ quæ maxima mutare poſſè videntur, ſuum conſilium maturè, atque certè re ipſa & euentu firmet.

11 IAE *conſilium permanet omnibus*
Sæcli temporibus; quæque agit arbitro
Corde is, deïjcit ætas
Nulla, aut imminuens mouet.

11 עצת יהוה לעולם תעמד מחשבות לבו לדר־ודר׃

12 Igitur illa Gens maximè ſapit, optimeq́. ſibi cõſulit; quæ omnium rerũ ſuarum ſummam ſibi in vnius Dei ſapientia ac volũtate præfinit.

12 *Felix multiplici ac ſorte beatior*
Gens, IAM *voluit quæ ſibi* PRINCIPEM:
Ille & quem populum optans
Sortem ſepoſuit ſuam.

12 אשרי הגוי אשר יהוה אלהיו העם בחר לנחלה לו׃

13 Qui rebus omniũ hominum admirãdæ prouidentiæ arbitrio conſulit, clauumque tenet, gubernatoris ſede conſidens.

13 IAS *proſpiciens ſedibus ætheris*
Adami ſobolem vidit; is omnibus
14 *Alto terricolisque*
Proſpexit ſolio è ſuo.

13 משמים הביט יהוה ראה את כל בני האדם׃
14 ממכון שבתו השגיח אל כל ישבי הארץ׃

15 Inde autem non modò facta, ſed cogitata hominũ cognoſcit.

15 *Quorum fictor item ſingula prouidus*
Nouit corda, ſimul cunctaque percipit
Quæ geſſere volentes,
Vel quæ facta parauerint.

15 היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם׃

16 Neque illius arbitriũ & imperiũ deuitare poteſt vlla maxima auctoritas, quãuis maximis inſtructa opibus: nullum robur, nulla fortitudo.

16 *Non rex multiplicis munere copiæ*
Seruatur; valido aut robore virium
Fortis liber abit, quin
Caſu corruat vltimo.

16 אין המלך נושע ברב חיל גבור לא ינצל ברב כח׃

17 Nulla magna & præſtans celeritas, aut natura aut arte comparata. ita videmus his rebus inſtructos multos, tamen vinci, ſuperari, & perire.

17 *Mendax fallit equus dum fugit impotens*
Seſſorem eripere; ac nec vegetis valet
Seſe viribus ipſum
Aut curſu eruere arduo.

17 שקר הסוס לתשועה וברב חילו לא ימלט׃

IAS

Digitized by Google

יח הנה עין יהוה אל יראיו למיחלים לחסדו׃

18 IAS *ecce ſuos ſeruat amans pios,*
Intentóque videns hos oculo fouet
Se quicunque benignum
Sperant, & precibus vocant.

18.19. Deus verò ſua tantùm prouidentia ſuos propugnat, protegit, ac fouet, quâuis cæteris humanis ſubſidiis carentes.

יט לחצל ממות נפשם ולחיותם ברעב׃

19 *Hos & mortiferis caſibus eripit,*
Nec ſæua patitur deficere in fame:

כ נפשנו חכתה ליהוה עזרנו ומגננו הוא׃

20 *Noſter ſpirat ad* IAM
Senſus, quem probat vnicum.

כא כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו׃

21 *Auctorem auxilij, quem clypeum ſacrum*
Nobis perpetuæ lætitiæ ducem
Noſtrum pectus habebit;
Cuius numine fidimus.

21 Ex quo fit, vt omnis vitæ atq. rerũ noſtrarum ſpes & fiducia in Deo collocata ſit, ab ijs qui illum rectè nouimus, & piè colimus.

כב יהי חסדך יהוה עלינו כאשר יחלנו לך׃

22 IAS *iſta, dabis, grata benignitas*
Nos ſemper populum ſuſcipiat tuum;
Vt nos excipimus te,
Noſtrumque expetimus Deum.

22 Non enim nos periculis eripere, & rebus oportunis ad vitã proſequi tantùm poteſt, ſed id quod ſummum & maximè optandum eſt, ſua illa maxima miſericordia eò deducere poteſt, vt dij & filij excelſi ſimus, atque hoc expectamus.

PSAL. XXXIIII.

Benedicam Dominum in omni tempore.

ARGVMENTVM.

DEI curam & prouidentiam erga pios hoc Pſalmo, ex præſenti ſui ipſius exemplo, prædicat vates; ad quam laudandam, & in ſuam ipſorum ſalutem optandam & expectandam omnes, qui iudicio valent, exhortatur, quippe quem nunquam defuturum credat iis, qui vitam ſuam eo modo inſtituerint, vt Deo ſe charos & curandos exhibeant. neque enim diuinæ vel voluntatis vel facultatis defectu, ſed humana culpa accidere ait, vt homines in pericula veniant, ex quibus liberari nequeant. quippe in hoc mundo plura pericula ſtruuntur iuſtis, quàm improbis, & tamen illi ſemper victores euadunt, auctore Deo. vnde fit, vt non ex periculorum neceſſitate, ſed ex abalienatione à Deo pereant ij qui pereunt.

א לדויד בשנותו את טעמו לפני אבימלך וינרשהו וילך׃

1 *Dauidis, cùm mutauit ſenſum ſuũ ante Abimelech,*
& relegauit eum, & abijt.

ODE DICOLOS DISTROPHOS.

ב אברכה את יהוה בכל עת

2 SIt *quæcunque dies volet,*
Iam gratifica voce canam bonum:

2 Nihil vnquam ego vel prudentiæ vel viribus meis adſcribam: eùm magnas vel difficultates euaſerim, vel proſperitates obtinuerim, omnia Deo miſericordi accepta referam.

N Cui

Cui laus ſemper erit frequens
Cantata ore piis carminibus meo.

ויסיד תהלתו בפי׃

3 Huius propoſitionẽ ego tantùm ero, ſed vt omnes boni atque pij ſint, operã dabo.

3 *Blandis mens mea plauſibus*
ב IAM *dicet enim tam ſibi commodum,*
Hæc cùm turba modeſtior
Mirata audierit, gaudeat illicet.

3 ביהוה תתהלל נפשי ישמעו ענוים וישמחו׃

4 *Gratis dicite laudibus*
ג IAM *magnificum, votáque vos mea*
Augete ô ſocij, ac Dei
Tollamus ſuperum nomen in æthera.

4 גדלו ליהוה אתי ונרוממה שמו יחדו׃

5 Semper Deus & cõſilij & auxilij oportuni auctor mihi fuit. Id quod exitu ſecundiſſimo ſum expertus.

5 *Duris conſului ducem*
ד IAM *temporibus, qui mihi proſperum*
Reſponſum retulit bonus,
Tutum & multiplici me dedit ex metu.

5 דרשתי את יהוה ועניני ומכל מגורותי הצילני׃

6 Neq. vnquam aliquis ſanctè Deo fidẽs, ſpe ſua fruſtratus inueniri potuit.

6 *Hunc qui reſpiciunt, nitent,*
ה *Queis non ora malus corripuit pudor.*

6 הביטו אליו ונהרו ופניהם אל יחפרו׃

7 Teſtes appello cunctos, omni humano auxilio deſtitutos, qui diuinũ ſubſidiũ inuocauerũt, & certiſſimũ ſenſerunt, vt ego ipſe vnus ex illis.

7 *Hæc ſcit qui miſer atque inops*
ז IAM *in vota ciens, auxilium & petens*
Senſit liber ab omnibus
Quàm multis penitus preſſus erat malis.

7 זה עני קרא ויהוה שמע ומכל צרותיו הושיעו׃

8 Statim atque Deus ſuos opprimi aut obſideri videt, mittit angelum ſuum qui vallet eos.

8 *Hinc illinc ſitus Angelus*
ח IAE *munit agens, liberat ac, pios.*

8 חנה מלאך יהוה סביב ליראיו ויחלצם׃

9 Cuperem vos omnes, qui aliis rebus vt vobis iucũdis aut vtilibus futuris ſtudetis, ſemel guſtare ſimplicem illam & ſuauiſſimam Dei bonitatem. nã ego profectò beatitudinem eſſe affirmo illius, qui in Deo vno ſuam fiduciam collocauit. manifeſtũ namq. eſt, in illo vno omnium bonorum ſummam eſſe.

9 *Si tantùm ſemel integro*
ט *Guſtu percipitis quàm bonus eſt ſuis*
IAS, *ſorte beatior*
Vir certè audierit, qui petit hunc fide.

9 טעמו וראו כי טוב יהוה אשרי הגבר יחסה בו׃

10 IAM *quos pia ſanctitas*
י *Vulgo ſepoſuit, vos colite, & metu*
Iuſto quærite: nam nihil
Numen qui metuunt illius, indigent.

10 יראו את יהוה קדשיו כי אין מחסור ליראיו׃

11 Cùm videamus fortes & potentes, qui alienis etiam rebus ſuas accumulant, fame & inopia laborare.

11 *Creuit ſæua leunculis*
כ *Et cum ſolicita pauperies fame:*

11 כפירים רשו ורעבו ודרשי

IAM

יהוה לא יחשוך כל שוב׃

IAM *qui ſtudiis petunt,*
Turbat nulla premens indiga vis boni.

12 לכן בניהם שמעו לי יראת יהוה אלמרכבתי׃

12 *Huc lecti pueri, vt metum*

ל IAE *vos doceam, currite protinus.*

13 מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב׃

13 *Multos quiſquis amas dies,*

מ *Qui viuis cupidus cernere commoda,*

14 כזר לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה׃

14 *Nectens vincla tuæ, caue*

נ *Linguæ, ne malè ſit, neu labiis dolus:*

15 סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו׃

15 *Semotus refuge ac malum,*

ס *Et pulchri ſtudiis, pacis & incuba.*

16 עיני יהוה אל צדיקים ואזניו אל שועתם׃

16 *Obiectos oculis pios*

ע IAS *cernit amans, auribus & capit*
Quidquid vel tacito ſinu
Implorant, querulis vocibus aut petunt.

17 פני יהוה בעושי רע להכריית מארץ זכרם׃

17 *Firmat ſed faciem trucem*

פ IAS, *falſidicos iudicet vt viros,*
Terris quos penitus ſolet
Delere, ac memori nomine Gentium.

18 צעקו וירוש שמע וכל צרותם הצילם׃

18 *Iuſtis vocibus adfuit*

צ IAS *eripiens caſibus omnibus:*

19 קרוב יהוה לנשברי לב ואת דכאי רוח יושיע׃

19 *Quin & corde dolentibus*

ק IAS *ſoſpes adeſt queis animus dolet.*

20 רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו יהוה׃

20 *Rara haud comperias mala*

ר *Quæ iuſtos varijs partibus impetant:*
IAS *prouidus omnibus*
Victores ſtatuens eruit è malis:

21 שמר כל עצמותיו אחת מהנה לא נשברה׃

21 *Seruans omnia roborat,*

ש *Cuſtoditque potens oſſa fidelium:*
Quorum nec minimum teri
Nec frangi patitur mille periculis.

22 תמותת רשע רעה ושנאי צדיק יאשמו׃

22 *Trux aſt improbitas neci*

ת *Tradet (nec dubium eſt) præcipitem impium.*

12 Sed oportet ſcire quibus artibus Deus ſuis cõciliatus curam impendat.

13 Siue vitam illam felicissimã, ſiue huius etiam vitæ dies tranquillos expetas, poteris vtrumque aſſequi ex diuino beneficio, dummodo ab omni malitia & fraude atque crimine alienus, ſimpliciter & purè pietatem ac probitatẽ colas. Hæc ſumma iuſtitiæ virtutis humanæ eſt, quam ita fouet Deus, vt ſemper aſpiciat, & appellatus perpetuò audiat.

17 Idem autem improbos & maledicos aſpicit quidem, ſed vt perdat, atq. vnà cum nominibus, & fama, ac celebritate demoliatur.

19 Deus eſt proximꝰ iis, qui corde ſunt fracto, püs, inquam, cognoſcentibus ſuã inopiam, ab inſolentia & iactantia alieniſſimis, qui ſpiritus non attollunt.

20 Signum eſt quòd iuſtus multis malis (vt mundus eſt) premitur, & tamen nunquã obruitur, ſed ſemper ſuperior euadit, id efficiente Deo, qui non ſolùm eos totos, ſed omnia eorũ oſſa conſeruat in numerato habens, tanquam cuſtodiæ ſuæ commiſſa.

22 At verò improbis ſua ipſorum malitia exitium molita tandem aſſert: & vidimus non ſolùm probos liberari & cuſtodiri, ſed eorum inimicos interire.

Iustos qui inuidia graui
Vrgent, intereunt emeritis modis.

23 Suos famulos sibi dicatos, non patitur Deus, ab aliis captos & oppressos, detineri; sed assertor redimit, atque expe⁹antes se perire non sinit.

23 *Præsenti redimens ope*
Ias tutor adest, queis colitur pijs:
Quorum spes bona non sinit
Deleri genus aut nomina viuida.

23 פדה יהוה נפש עבריו ולא יאשמו כל החוסים בו׃

Psal. XXXV.
Iudica Domine nocentes me.

ARGVMENTVM.

Magno impetu ac temeraria insolentia aduersariorum suorum vexatus, ad mortemque petitus, cùm violentiam ferre se non posse tantam intelligeret Dauid, hoc Psalmo Deum assertorem primum, & iniuriarum propulsatorem, deinde etiam iudicem integerrimum appellabat; affirmans se à gente Saulis per vim, fraudem, & calumniam ad mortem peti omnino immeritum, imò optimè de illis meritum. exponit officia sua erga inimicos: eorum quoque iniquitatem & sæuitiam in se indicat, quam ab integerrimo iudice ac Domino suo impunitam minimè fore credit. ex qua re euenturum asserit, vt diuini iudicij integritas, diuinæ tutelæ etiam certitudo & præstantia tam à se quàm ab aliis bonis ac piis perpetuò celebretur.

Refert etiam Christum hoc Psalmo propheta.

1 *Dauidis.* 1 לדוד

Carmen tricolon tetrastrophon.

1 Causam meam ad iudicium tuum afferre studentem, me quia non tantũ spatiũ violenti & inuasores habere sinunt, assertor Deus eripe. res agitur impetu ac tumultu, quem compesci prius oportet à te, deinde iudiciũ exerceri, violentia propulsata: alias antequam audiar, oppressus ab his peribo, & iniuria victrix euadet, latebitque in obscuro cùm innocentia mea, tum iudicij tui integritas, atque virtutis ad iniurias propulsandas præstantia.

Svsceptor Ias, quos mihi iurgia
Iniusta cernis promere, iurgio
Propulsa & expugna parantes
Bella mihi immeritamque pugnam.

ריבה יהוה את יריבי לחם את לחמי׃

2 *Et scuta & hastas fortiter arripe,*
Præsens vt adsis auxilio mihi:

2 החזק מגן וצנה וקומה בעזרתי׃

3 *Strictoque ferro occurre vindex*
Hostibus heu malè me insecutis.
Seruator adsum, dic animæ meæ.

3 הרק חנית וסגור לקראת רדפי אמר לנפשי ישעתך אני׃

4 *Hanc expetentes turpis agat pudor,*
Cedantque frustrati, mihi qui
Perniciem meditantur acrem.

4 יבשו ויכלמו מבקשי נפשי יסגו אחור ויחפרו חשבי רעתי׃

Vt ven-

Digitized by Google

5 יהיו כמוץ לפני רוח ומלאך יהוה דחה׃

5 *Vt ventus atri turbimis aridam*
Glumam, impetitos proruat Angelus:

5 Celeritate magna opus est, qualis est angelorum tuorum, qui hos perturbent ac dissipent, & expellant: nã aliàs, vt multi sunt, magno consensu atq. impetu celerrimè propositum suum peragent.

6 יהי דרכם חשך וחלקלקות ומלאך יהוה רדפם׃

6 *Et pellat actos infideli*
Vsque via in medijs tenebris:

7 כי חנם טמנו לי שחת רשתם חנם חפרו לנפשי׃

7 *Celare cæcis in puteis mihi*
Auſos doloſas non merito plagas,
Vitæque defodiſſe noxis
Vſque meæ foueam carenti.

7 Non enim me impetu tantùm, sed insidiis petunt, vt euadere nequeam.

8 תבואהו שואה לא ידע ורשתו אשר טמן תלכדו בשואה יפל בה׃

8 *Illum imparatum comprimat impetus,*
Detque in retruſas quas poſuit plagas:

9 ונפשי תגיל ביהוה תשיש בישועתו׃

9 IAM *ſalutarem mea vt mens*
Læta canens celebret ſupernum.

9. 10. Vt celerrimè obtentæ mihi salutis auctorem & agnoscam & celebrem, ac promissorum tuorum seruantissimum prædicem.

10 כל עצמותי תאמרנה יהוה מי כמוך מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגזלו׃

10 *Sedata magnis oſſa laboribus*
IA *ô vocabunt, quis ſimilis tui?*
Cui cura ſeruare à potenti
Vi miſerum ac tenuem rapina.

11 יקומון עדי חמס אשר לא ידעתי ישאלוני׃

11 *Mi ignota ſæuæ verba calumniæ*
Teſtes parantur fingere, qui bonum

11 Scio me ab his damnatum falsis testibus, à quibus postulor id quod omnino ignoro. susceptа autem est ab illis hæc calumnia, nulla mali aut damni accepti vlciscendi causa, imò pro beneficio maleficiũ reponitur. volunt nulli vsui vitæ meæ sit seminatũ beneficium.

12 ישלמוני רעה תחת טובה שכול לנפשי׃

12 *Factis rependant improbandis,*
Hancque animam ſterilem reponant.

13 ואני בחלותם לבושי שק עניתי בצום נפשי ותפלתי על חיקי תשוב׃

13 *Ægros at ipſe hos ſicubi cernerem,*
Saccis premebar ſupplicibus, fame
Ieiunus orabam, meum quæ
Verſa ſinum repetiſſe vellem.

13 Non modò beneficiis eos vltrò affeci, sed labore aliquo, vel leui affectos mœstitia, commiseratione ac deprecatione frequẽti sum prosecutus, quam deprecationem in me cedere optarim.

14 כרע כאח לי התהלכתי כאבל אם קדר שחותי׃

14 *Ceu frater, arctus ceu ſocius mihi*
Eſſet, premebar ſollicitus, velut
Materna pullatus gemebam
Funera curuus inopsque mentis.

14 Ex illorum calamitatibus, quamuis non ita magnis, ego tantum dolorem cõcipiebam, vt in animi dejectionem inciderem.

15 ובצלעי שמחו ונאספו נאספו עלי נכים ולא ידעתי קרעו ולא דמו׃

15 *Nutare ſi quid contigerat mihi,*
Læti coronas cogere, cogere,
Palmisque compoſi inſcientem
(Nec modus) ore fero increpabant.

15 Illi contrà quacunque aduersitatem meam impetu facto vrgebant, explosionibus & probris prosequebantur.

16 Scurrarum more in gratiam potentiorum, à quibus opprimebar, fabulas ac dicteria de me iactabãt, quælibet in quemuis opprobria fingere fæui.

16 Docti impudentes fingere fabulas
Scurras ſequuti, quemlibet vrere,
In meque ſtridentes caninis
Dentibus vſque mouent ſuſurros.

16 באחני לעגי
מעוג חרק עלי
שניהמו׃

17 Sed in tanta iniuria atque inſolentia quis modus erit coniuendi tibi Domine? cuius cùm ſeruus ego ſim, ad interitum rapior, cætera peculij mei quæ ad te pertinebãt, omnia direpta iam mihi ſunt, honor, fama, pax, quies, conſilium, vna tantùm vita mea poſtrema nunc petitur.

17 Quando videbis tu Domine ô meam
Vitam, maligno reſtitue impetu:
Quæ ſola iam vix eſt ſuperſtes,
Aſſere rictibus è leonum.

17 אדני כמתי
תראה השיבה
נפשי משאיהם
מכפירים
יחידתי׃

18 Cætu frequenti te celebrem mihi
Cantabo, denſis in populis tuas

18 אודך בקהל
רב בעם עצום
אהללך׃

19 Laudes reponam. noli vt hoſti
Gaudia ſuppeditem doloſo:
Neu qui malis me nunc odiis petunt,
Obliqua nictent lumina, neſcij

19 אל ישמחו
לי אויבי שקר
שנאי חנם
יקרצו עין׃

18. 19 Præſtat vt ego materiem lætitiæ & gratulationis ac prædicationis de te piis parẽ, quàm improbis his gaudij ac triũphi de innocentia parti.

Omnia enim fundamenta conſiliorum ſubrui oportet, iis qui mendacio & vanitate nituntur mala mente, maloque animo, & quietiſſimos quoſque ac mitiſſimos in terra infeſtant.

20 Sermone vel pacem vocare,
Eloquium aut poſuiſſe recto.
Quin quos quietos terra tenet viros
Excogitatis fraudibus opprimunt:

20 כי לא שלום
ידברו ועל רגעי
ארץ דברי
מרמות יחשבון׃

21 In meque diducunt ſolutum os,
Vidimus, euge, oculis ruentem.

21 וירחיבו
עלי פיהם אמרו
האח האח
ראתה עינינו׃

22 Hæc omnia à te ſpectata ſunt Domine, quorſum nam deducta ſint, apertè vidente: oportet ergo & aſſertoris & iudicis muneri exercendo conſuli.

22 IAS (vides nam) ne ſileas, mihi aut
Abſtes remotus te DOMINVM precor;

22 ראיתה
יהוה אל תחרש
אדני אל תרחק
ממני׃

23 Noſtrum excitatus cerne iudex
Iudicium DOMINE atque litem.

23 העירה
והקיצה
למשפטי אלהי
ואדני לריבי׃

24 Iudicis eſt ſedato iudicio vti, & ex legũ æquitate, non ex aduerſariorum libidine agere.

24 IAS tua me iuſtitia argue,
Appello certum te mihi IVDICEM;

24 שפטני
כצדקך יהוה
אלהי ואל
ישמחו לי׃

Non paſſus exultare noſtro
Hos cohibe & retine in labore.

25 Ab iſtis nihil aliud agitur, quàm vt te præſente abſumar, antequam defendendi tempus nanciſcar.

25 Ne gratulanti pectore proferant
Vah vota pulchrè noſtra valentia;

25 אל יאמרו
בלבם האח
נפשנו אל
יאמרו בלעטהו׃

Sermone neu iactent ſuperbo,
Perdidimus ſatis en voratum.

Turpis

26 יבשו ויחפרו יחדו שמחי רעתי ילבשו בשת וכלמה המגדילים עלי׃

26 *Turpis pudoris corripiat rubor*
Quoſcunque noſtrum lætificat malum,
Circumque perfundant pudenda
Probra mihi nimis imminentes.

26 Illis libido & improbitas ſua irrita, pudorem turpem repulſamque pariat.

27 ירנו וישמחו חפצי צדקי ויאמרו תמיד יגדל יהוה חפץ שלום עבדו׃

27 *Cantent volentes iuſtitiam meam,*
Lætique dicant, maximus optimus
IAS canatur, cui placet pax
Recta ſui & bene firma ſerui.

27 Lætitia verò illos perfundat, qui tuam erga pios famulos tuos prouidentiam & curam agnoſcent.

28 ולשוני תהגה צדקך כל היום תהלתך׃

28 *Munus tuæ tum iuſtitiæ mea*
Nunquam petitis lingua ſilentiis
Dum veſper, aurora ac manebunt,
Carminibus meditata dicet.

PSAL. XXXVI.

Dixit iniuſtus vt delinquat in ſemetipſo.

ARGVMENTVM.

MALI Deum negligunt, ideo ſcelera intrepidi ſuſcipiunt. At verò Deus miſericors eſt, qui illos aliquandiu impunitos ſinit, vt ad pœnitentiam reuocet; ſed idem iuſtus iudex, qui vt miſericordiam promiſſam præſtat: ſic etiam iudicium ſeuerè maturum exercet. Sapientum verò eſt nolle experiri illam expectationem Dei, ſed dare operam, vt miſericordiam beneficiis acceptis experiantur ſemper, maximè ſpiritualibus, quorum cauſa omnia agenda, omnia ferenda ſunt, quæ virtutis ratione conſeruare & promouere ſolent.

א למנצח לעבד יהוה לדוד׃

1 *Ad præſtantem ſerui Domini Dauidis.*

CARMEN DICOLON TETRASTROPHON.

ב נאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלהים לנגד עיניו׃

2 *AFfirmat tacito mi ſcelus impij*
Dum certo penitus pectore cogito,
Huic nulla ante oculos relligio aut decens
IAE ſiſtitur aut metus.

2 Profectò ſcelus ipſum malorum cùm à me cogitatur, indicat manifeſtè illos nullo Dei timore eſſe affectos.

ג כי החליק אליו בעיניו למצא עונו לשנא׃

3 *Cui ſtrata ante oculos mollis adeſt via,*
Offenſum ſcelus vt non odio abnuat:

3 Nam video illos ita ſecurè vitiorum & ſcelerum viam inſiſtere, imò percurrere, vt putem, nulla religione, nullo metus aut reuerentiæ ſcrupulo moleſtari.

ד דברי פיו און ומרמה חדל להשכיל להיטיב׃

4 *Sic prauum ſibi dux ore fouet dolum*
Præcepti indocilis boni.

ה און יחשב על משכבו יתיצב על דרך

5 *Secretis agitat praua cubilibus,*
Inſiſtitque viam certior haud probam,

Nunquam

Digitized by Google

Nunquam propositum pertimuit scelus,
Aut pœnam comitem mali.
6 IAS *nota tua est vsque benignitas,*
Cælos ac penetrat nubila veritas.
7 *Ista & iustitia est montibus amplior*
Longè & fortior inclytis.
Amplusque Oceanus iudiciis tuis
Angustius magis est; namque homines bonus
Seruas, atque genus quadrupedum simul
IAS *incolume efficis.*
8 IAS *omne tua vt summa benignitas*
Peruincit pretium; terrigenæ vt tuis
Alis suppositi præsidium sibi,
Vmbram & viuificam petant.
9 *Vbertate domus hos saturos tuæ*
Explebis placidi flumine gaudij:
10 *Nam vitæ est proprius fons tibi, luceque*
Nos lux perficiet tua.
11 *Produc, vt tua sit fausta benignitas*
His notus quibus es, mentibus & probis
Munus iustitiæ præniteat tuæ,
Queis fraus displicet impia.
12 *Me neu pes, sine, neu mos petat insolens,*
Neu migrare adigat me manus improba:
13 *Illic artifices præcipitat suos*
Prauum, restitui impotes.

לא שוב יקם
לא יאמן ׃

6 יהודה
נהשמים חסדך
אמונתך עד
שחקים ׃

7 צדקתך
כהרדי אל
משפטיך תהום
רב ׀ אדם
ובהמה תושיע
יהוה ׃

8 מה יקר
חסדך אלהים
ובני אדם בצל
כנפיך יחסיון ׃

9 ירוין מדשן
ביתך ונחל
עדניך תשקם ׃

10 כי עמך
מקור חיים
באורך נראה
אור ׃

11 משוך חסדך
לידעיך וצדקתך
לישרי לב ׃

12 אל תבואני
רגל גאוה ויד
רשעים אל
תנדני ׃

13 שם נפלו
פעלי און דחו
ולא יכלו קום ׃

Sed tamé quidquid impio cogitet & agat, tua misericordia, tua veritas, ac iustitia spectatissimæ sunt; adeò enim magnæ sunt, vt latere non possint.

7 Verùm quoniam rationes, quibus tu cõsilia tua inis & promoues, sunt profundissimæ & plurimæ, quas hominũ capere non possit ingenium, fit, vt recto, sed occulto nobis iudicio illos sinas insanire; hos affligi patiaris, tamé suo tempore & iudicium & iustitia proferũtur in lucem.

Videmus enim te adeò misericordé esse, vt cures non homines tantùm, sed iumenta etiam; quare & mali à te tolerantur, qui vt equus & mulus sunt.

8 Sed magnũ discrimen est inter curam, quam filiis hominum impendis, & eam, quá brutis: homines enim vt dignioris naturę, & quos tu amplificare volueris, familiari ac singulari tutela foues.

9. 10 Hos, inquam, ad lucem tuam deducere, hoc est, ad vitam æternam, quæ cognitione tui & filij tui à te mittendi definitur.

10 Igitur, quoniam pij malunt vti te misericorde & protectore atque amplificatore sũi, quàm patiente & dissimulatore, vt mali vtuntur, ostéde in his iuuandis ac fouendis singularem curam, & quæ plurimum præstet ei, quæ malis tolerandis adhibetur; nec patiatis me in aliquem errorem induci mea improbitate, aut alterius exemplo, aut culpa: est enim periculũ certum improbis, idq. grauissimum.

PSAL. XXXVII.

Noli æmulari in malignantibus.

ARGVMENTVM.

CONVENIT huius Psalmi sententia cum superiori. Postquam enim propheta de improborum via & exitu secum & cum Deo egerat, intellexeratque Dei iudicium certissimum esse erga probos & improbos, oportunè composito

composito Psalmo, exhortatur pios ad virtutis & pietatis viam studiosè persequendam, certa fide & spe animatos beneficiorum ac misericordiæ Dei erga bonos, & iudicij ac supplicij in malos constituendi.

1 לדוד

Dauidis.

ODE TRICOLOS TETRASTROPHOS.

אל תתחר במרעים אל תקנא בעשי עולה׃

א

ARdens nefandi ne artifices mali
Mirere, neu tu ijs inuideas, quibus
Iniuriarum ſæua mater
Fraus placet vtilitasque cæca:

1 Præſentem malorum proſperitatem ne miteris, aut inuideas.

2 כי כחציר מהרה ימלו וכירק דשא יבולון׃

2

Namque vt reciſum gramen abit citò,
Marcent cadentes, germinis vt viror,
Nec praua perſiſtit malorum
Longius, aut ſoboles niteſcit.

2 Sed exitum ipſum expecta, videbis eos perire cum totis familiis & rebus ſuis.

3 בטח ביהוה ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה׃

ב

3 IAE fidelis nitere numine,
Honeſti & vnum tu ſtudium pete;
Terris vt hæres haud mouenda
Sede habites fideique cultor.

3 Perſta in virtutis ſtudio, confiſus Dei miſericordis numine, qui te perpetuò conſeruabit.

4 והתענג על יהוה ויתן לך משאלות לבך׃

4

IAM vocabis delitias tibi,
Is vota cordis perficiet tui:

4 Si videas malos voluptatibus ac delitiis affluere, conſtitue tu tibi in Deo delitias omnes, quibus multò ſuauiùs fruêre, quàm illi ſuis terrenis. illi tuis non poſſunt frui, hoc eſt, diuinis: & hoc age, vt Deum tibi cõcilies, ſenties ſuauitatẽ & proſperitatem admirabilem, dabit tibi iuſtitiæ ſuæ donum lucidiſſimum & clariſſimum, veram felicitatem nullis tenebris contaminatam.

5 גל על יהוה דרכך ובטח עליו והוא יעשה׃

ג

5 Gratus fidelisque huic viam mox
Flecte tuam, experiere fauſtum.

6 והוציא כאור צדקך ומשפטך כצהרים׃

6

Is lucis inſtar iuſtitiam tuam
Et ius nitentem proferet in diem:

7 דום ליהוה והתחולל לו אל תתחר במצליח דרכו באיש עשה מזמות׃

ד

7 Dedas & IAE te, ſilensque
Hunc pius opperiare certum.
Ne proſperanteis arſeris in vias
Eius, malignum qui ſcelus explicat:

7. 8. Nõ ſolùm volote à malorum æmulatione & inuidia alienum eſſe, ſed nec etiã iratum & iniquo animo ferentem illorum proſperitatẽ: eſt enim potius dicenda miſerta, quàm proſperitas, vt exitu ipſo cognoſcetur: nam pereunt facilè, & non reſtituuntur. at verò qui in Deo ſpem ſuam collocant, hi permanent beati.

8 הרף מאף ועזוב חמה אל תתחר אך להרע׃

ה

8 Hærere néve iram furoris
Inuidulus patiare culpæ.

9 כי מרעים יכרתון וקוי יהוה המה יירשו ארץ׃

9

Scinduntur omnes qui mala perpetrant;
Quicunque at IAM ſpe repetunt bonum,
Terram replebunt incolentes,
Sedibus intrepidi quietis.

O Vix

10 Neque enim felicitas dicenda, quæ caduca, fluxa, ac momentanea est, vt eorũ qui in comœdiis aut ludis reges vel principes agunt.

10 ו Vix indicandi temporis improbus
Existet horis, mox aberit citò;
Dumque huius obseruas notatam,
Haud poteris reperire, sedem.

10 ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו:

11 Pij possident terram, fruuntur animorum tranquillitate, & veris delitiis.

11 Sed quos modestos simplicitas fouet,
Terram tenentes iure colent pio;
Hos pacis æternæ ministra
Semper habet placidos voluptas.

11 ועניים ירשו ארץ והתענגו על רב שלום:

12 Magno labore & studio, assidua cura, & irrequieto animo improbi probis malũ moliuntur, sed Deus illorum insaniam ridet, quibus proxima ruina iam imminet.

13 Non est ignota aut noua malorũ via, qui omnibus studiis, viribus, & fraudibus probos & simplices circumueniunt, sed hoc in ipsorũ auctorum caput recidit.

12 ז Deuoluit amens ingenium impius
Iusti vt quietem dissipet, ac fremit,
Ac dentibus stridet; propinquam huic
Ridet agens Dominus ruinam.

12 זמם רשע לצדיק וחרק עליו שניו:

13 ארני יסחק לו כי ראה כי יבוא יומו:

14 ח Heu peruicaces vt gladium improbi
Stringunt, & arcus tendere non timent;
His pauperes rectosque morum
Deijcere & iugulare tentant.

14 חרב פתחו רשעים ודרכו קשתם להפיל עני ואביון לטבוח ישרי דרך:

15 Districtus ensis cor subiens heri
Configet, arcus dissilient truces,
Fractique disiectis nocebunt
Particulis domino furenti.

15 חרבם תבוא בלבם וקשתותם תשברנה:

16 Minori labore, & cura iustus fruitur iucundissimè etiam rebus externis.

16 ט Tam parua iusti quàm videas viri
Angustioris munera prædij;
Hæc improborum crede magnas
Vincere opes nimium frequentum.

16 טוב מעט לצדיק מהמון רשעים רבים:

17 Namque impiorum brachia fortium
Confracta casus comminuet grauis:
Ias sed assertor proborum
Resque & opes animumque fulsit.

17 כי זרועות רשעים תשברנה וסומך צדיקים יהוה:

18 Impij non sunt temporis domini, ideò suas res constabilire non possunt. At verò rebus piorum permãsuris, Deus temporum Dominus nouit, & constituit suos dies.

18 י Ias probandos simplicium dies
Nouit beanti munere prouidus;
Hæreditas mansura quorum
Perpetuo statuetur æuo.

18 יודע יהוה ימי תמים ונחלתם לעולם תהיה:

Præsæ-

Digitized by Google

19 לא יבטו בערו רעה ובימי רעבון ישבעו׃

19 *Præſæuientis temporibus mali*
Illos pudor non conficit indigus:
Si regnet aut cunctis diebus
Dira fames, ſaturi hi manebunt.

20 כי השעים יאבדו ואיבי יהוה כיקר כרים כלו בעשן כלו׃

כ 20 *Conſumet atrox exitium improbos,*
IAE *furentum commoda & hoſtium,*
Vt mollium agnorum peribit
Pinguis adeps reſoluta fumo.

21 לוה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן׃

ל 21 *Luctatur arcta pauperie improbus,*
Soluenda nunquam debita congerens:
At iuſtus ærumnas miſertus
Munera diſtribuit benignè.

22 כי מברכיו יירשו ארץ ומקלליו יכרתו׃

22 *Is, queis miſertus proſpicit & fauet,*
Terras tenere ac perpetuas dabit;
Quos vrget idem non probatos,
Excidiis reſecantur altis.

23 מיהוה מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ׃

מ 23 *Munit probandis conſiliis pedes*
IAS *virorum, greſſibus & bonis*
Componit inſpector, ſacramque
Ipſe viam docet atque monſtrat.

24 כי יפל לא יוטל כי יהוה סומך ידו׃

24 *Quòd ſi periclis incidat arduis,*
Non ille caſu proteritur graui;
Præſente quippe hunc fulcit IAS
Ipſe manu, & retinet labantem.

25 נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם׃

נ 25 *Nunc iam ſeneſcens qui fueram puer,*
Iuſtum relictum non memini mihi
Viſum, neque illius miſellum
Progeniem rogitare panem.

26 כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה׃

26 *Hic & miſertus commodat, ac diem*
Nullum benigno fert ſine munere:
Huiuſque diteſcunt metentes
Semina poſt cumulata nati.

19 Illos dies à Deo ſic conſtitutos, nulla téporum viciſſitudo, vel naturalis, vel diuino conſilio ſingulari aliquo allata mutabit.

20 Perit omnis proſperitas improborum, perit autem ingratè & obſcurè, nullo ferè vſu; nam in fumum abit: non enim ſolida, & bene compacta caro, ſed pinguedo eſt. pingues non ſunt rectè valentes, neq. bona habitudine vt carnoſiores.

21 Videmus improbos, quamuis diuites putemus, ſemper egere, alieno ære plerunque grauari: iuſtis verò ſuas res ita ſuperare, vt cõmodare aliis poſſint.

22 Impij ſuis conſiliis ducuntur, quę plerumque inſana ſemper & incerta ſunt.

23 Pij Deo rectore gubernãtur, cuius via conſtans, certa & aperta eſt, cura etiam ad eos fouendos & promouendos cęrtiſſima.

24 Sunt pericula & labores in hac mortali vita, quibus tamen probi non obruuntur, Deo conſeruante & protegente.

25 Ipſe ego non ſolùm ex legis diuinæ lectione, ſed longa obſeruatione comperi, à me narrata eſſe certiſſima: vidi enim pios omnem caſum ſuperantes, permanere, atque ſuæ proſperitatis hæredes relinquere filios ſuos.

26 Vidi probum beneficiis aſſiduè ponédis ſtudentem, qua vita nulla ſuauior eſt. vidi eius poſteros illorum beneficiorũ fructum vberrimum colligentes.

10 Neque enim felicitas dicenda, quæ caduca, fluxa, ac momentanea est, vt eorũ qui in comœdiis aut ludis reges vel principes agunt.

10 ו Vix indicandi temporis improbus
Existet horis, mox aberit citò;
Dumque huius obseruas notatam,
Haud poteris reperire, sedem.

10 ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו:

11 Pij possident terram, fruuntur animorum tranquillitate, & veris delitiis.

11 Sed quos modestos simplicitas fouet,
Terram tenentes iure colent pio;
Hos pacis æternæ ministra
Semper habet placidos voluptas.

11 ועניים יירשו ארץ והתענגו על רב שלום:

12 Magno labore & studio, assidua cura, & irrequieto animo improbi probis malũ moliuntur, sed Deus illorum insaniam ridet, quibus proxima ruina iam imminet.

13 Non est ignota aut noua malorũ via, qui omnibus studiis, viribus, & fraudibus probos & simplices circumueniunt, sed hoc in ipsorũ auctorum caput recidit.

12 ז Deuoluit amens ingenium impius
Iusti vt quietem dissipet, ac fremit,
13 Ac dentibus stridet; propinquam huic
Ridet agens Dominus ruinam.

12 זומם רשע לצדיק וחרק עליו שניו:

13 אדני ישחק לו כי ראה כי יבוא יומו:

14 ח Heu peruicaces vt gladium improbi
Stringunt, & arcus tendere non timent;
His pauperes rectosque morum
Deijcere & iugulare tentant.

14 חרב פתחו רשעים ודרכו קשתם להפיל עני ואביון לטבוח ישרי דרך:

15 Districtus ensis cor subiens heri
Configet, arcus dissilient truces,
Fractique disiectis nocebunt
Particulis domino furenti.

15 חרבם תבוא בלבם וקשתותם תשברנה:

16 Minori labore, & cura iustus fruitur iucundissimè etiam rebus externis.

16 ט Tam parua iusti quàm videas viri
Angustioris munera prædij;
Hæc improborum crede magnas
Vincere opes nimium frequentum.

16 טוב מעט לצדיק מהמון רשעים רבים:

17 Namque impiorum brachia fortium
Confracta casus comminuet grauis:
Ias sed assertor proborum
Resque & opes animumque fulsit.

17 כי זרועות רשעים תשברנה וסומך צדיקים יהוה:

18 Impij non sunt temporis domini, ideò suas res constabilire non possunt. At verò rebus piorum permãsuris, Deus temporum Dominus nouit, & constituit suos dies.

18 י Ias probandos simplicium dies
Nouit beanti munere prouidus;
Hæreditas mansura quorum
Perpetuo statuetur æuo.

18 יודע יהוה ימי תמים ונחלתם לעולם תהיה:

Præsæ-

Digitized by Google

19 לא יבשו בעת רעה ובימי רעבון ישבעו׃

19 *Præſæuientis temporibus mali*
Illos pudor non conficit indigus:
Si regnet aut cunctis diebus
Dira fames, ſaturi hi manebunt.

20 כי רשעים יאבדו ואיבי יהוה כיקר כרים כלו בעשן כלו׃

20 כ *Conſumet atrox exitium improbos,*
IAE furentum commoda & hoſtium,
Vt mollium agnorum peribit
Pinguis adeps reſoluta fumo.

21 לוה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן׃

21 ל *Luctatur arcta pauperie improbus,*
Soluenda nunquam debita congerens:
At iuſtus ærumnas miſertus
Munera diſtribuit benignè.

22 כי מברכיו יירשו ארץ ומקולליו יכרתו׃

22 *Is, queis miſertus proſpicit & fauet,*
Terras tenere ac perpetuas dabit;
Quos vrget idem non probatos,
Excidiis reſecantur altis.

23 מיהוה מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ׃

23 מ *Munit probandis conſiliis pedes*
IAS virorum, greſſibus & bonis
Componit inſpector, ſacramque
Ipſe viam docet atque monſtrat.

24 כי יפל לא יוטל כי יהוה סומך ידו׃

24 *Quòd ſi periclis incidat arduis,*
Non ille caſu proteritur graui;
Præſente quippe hunc fulcit IAS
Ipſe manu, & retinet labantem.

25 נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם׃

25 נ *Nunc iam ſeneſcens qui fueram puer,*
Iuſtum relictum non memini mihi
Viſum, neque illius miſellum
Progeniem rogitare panem.

26 כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה׃

26 *Hic & miſertus commodat, ac diem*
Nullum benigno fert ſine munere:
Huiuſque diteſcunt metentes
Semina poſt cumulata nati.

19 Illos dies à Deo ſic conſtitutos, nulla téporum viciſſitudo, vel naturalis, vel diuino conſilio ſingulari aliquo allata mutabit.

20 Perit omnis proſperitas improborum, perit autem ingratè & obſcurè, nullo ferè vſu; nam in fumum abit: non enim ſolida, & bene compacta caro, ſed pinguedo eſt. pingues non ſunt rectè valentes, neq. bona habitudine vt carnoſiores.

21 Videmus improbos, quamuis diuites putemus, ſemper egere, alieno ære plerunque grauari: iuſtis verò ſuas res ita ſuperare, vt cõmodare aliis poſſint.

22 Impij ſuis conſiliis ducuntur, quę plerumque inſana ſemper & incerta ſunt.

23 Pij Deo rectore gubernãtur, cuius via conſtans, certa & aperta eſt, cura etiam ad eos fouendos & promouendos cęrtiſſima.

24 Sunt pericula & labores in hac mortali vita, quibus tamen probi non obruuntur, Deo conſeruante & protegente.

25 Ipſe ego non ſolùm ex legis diuinæ lectione, ſed longa obſeruatione comperi, à me narrata eſſe certiſſima: vidi enim pios omnem caſum ſuperantes, permanere, atque ſuæ proſperitatis hæredes relinquere filios ſuos.

26 Vidi probum beneficiis aſſiduè ponẽdis ſtudentem, qua vita nulla ſuauior eſt. vidi eius poſteros illorum beneficiorũ fructum vbertimum colligentes.

Digitized by Google

27 Ergo me consulto & auctore fugæ malũ, & sequere bonũ. hoc enim pacto verã beatitudinem summa cũ tranquillitate à Deo obtinebis.

27 מ *Suspecta factis crimina turpibus*
Vitabis, ardens & studiis bonum
Auctor sequeris; tunc quietus
Perpetuos habitabis annos.

27 סור מרע ועשה טוב ושכן לעולם:

28 Quandoquidem quæ Deus fouet & conseruat, illa manẽt & constant: quæ ille respuit, pereunt penitus.

28 IAS *pium nam ius amat & fouet,*
Seruansque charos deserit haud suos
Vnquam; sed inuisum improborum
Stirpe cadet pereunte semen.

28 כי יהוה אהב משפט ולא יעזב את חסידיו לעולם נשמרו חרץ רשעים נכרתו:

29 Cùm videamus probos permanere in terra, prudentis erit sapienter de finibus bonorum & malorũ sentire & loqui.

29 *Telluris hæres iusta cohors tenet*
Sedes, vt æuum proroget incola:

30 פ *Prudensque iusti os recta iusque*
Cogitat, eloquiturque lingua.

29 צדיקים יירשו ארץ וישכנו לעד עליה:

30 פי צדיק יהגה חכמה ולשונו תדבר משפט:

31 Est autem certissima via ad beatitudinẽ diuinæ legis custodia, in qua summa sapientia, nullus error est.

31 *Legem sui dum visceribus Dei*
Et corde scriptam continet integro,
Huic nulla vis instans valebit
Composítos temerare gressus.

31 תורת אלהיו בלבו לא תמעד אשריו:

32 Nec terrearis insidiis & malignitate improborum, cùm Deus probos defendat & tueatur.

32 צ *Stat, non paratum & quærit vt enecet*
Iustum doloso consilio improbus:

32 צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו:

33 Persiste in via Domini, & videbis tandem exitum tuum beatissimum, impiorũ verò miserrimum.

33 IAS *sed illum nec manu nec*
Iudicio huic superare tradet.

33 יהוה לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו:

34 ק *Quin spe frequentem tu colito viam*
IAE, *euehendus qua teneas diu*
Terras, & excisos malignos
Ipse homines videas superstes.

34 קוה אל יהוה ושמר דרכו וירוממך לרשת ארץ בהכרת רשעים תראה:

35 Homines vt arbores sunt, sed quidam fructiferis, quidã sterilibus persimiles: illas coli ac foueri ab agricolis videmus; has verò vbi nimium creuerint, ad vsum lignorũ excidi, atque à radicibus imis euelli.

35 ר *Radice vt alta prænitet ac viret*
Iniussa tellus quam tulit arborem,
Vidi malignum sic potentem
Magnâ soli spatia occupare.

35 רשיתי רשע ערין ומתערה כאזרח רענן:

36 *En ille tantus transiit, vt citò*
Iam nullus esset: quærere perstiti
Nusquam reperturus; notatis
Ante locis aberat recisus.

36 ויעבר והנה איננו ואבקשהו ולא נמצא:

Simplex

Digitized by Google

37 שמר תם וראה ישר כי אחרית לאיש שלום:

37 ש *Simplex probusque vt promineat vide,*
Ac diligenti iudicio tene,
Certasque constare adnotabis
Pacificum soboles virorum.

37 Non minori cura seruantur, fouentur, & plantantur bonarũ arborum propagines, quàm ipsæmet ex quibus natę sunt.

38 ופשעים נשמדו יחדו אחרית רשעים נכרתה:

38 *Exlex furentum turba perit simul*
Deleta; namque hic exitus improbos
Cunctosque conuoluet sceleſtos
Perpetuæ excidium ruinæ.

38 Noxiarum & inutilium arborum plantæ, vnà cum ipſis matribus euelluntur.

39 ותשועת צדיקים מיהוה מעזם בעת צרה:

39 ת *Tutore iustos percipiet salus*
IA, *hic prementis tempore turbinis*
Munimen illis est superni
Præsidij, validumque robur.

40 ויעזרם יהוה ויפלטם יפלטה מרשעים ויושיעם כי חסו בו:

40 *Succurret* IAS *liberet vt pios,*
Quos è malignis eruet, eruet:
Certaque perfundet salute,
Spesque dabit valuisse iustas.

PSAL. XXXVIII.

Domine ne in furore tuo arguas me.

ARGVMENTVM.

GRAVI animi ac corporis ægritudine afflictus Dauid, ob humana peccata, in quæ fortè inciderat, Deum flebili atque affectuosa oratione sibi placare studet, confessus primùm culpam suam, pœnam etiam correptionis sibi non casu, sed diuino iudicio illatam sentiens. Mouet diuinam clementiam laborum suorum commemoratione; atque aduersariorum in se insolentia indicata, se diuinæ misericordiæ inniti; aduersarios crudelitate, sæuitia, & furore agi narrat. quibus ipse nihil simile vel verbo referat, vt qui summa patientia Deum ad misericordiam oppressus, ipse ac tacens, illis verò magis insolescentibus excitare studeat. Psalmus videtur eo tempore compositus, quo ipse ciuilibus & intestinis bellis, Absalone auctore, vexabatur.

1 מזמור לדוד להזכיר:

1 *Psalmus Dauid ad commemorandum.*

CARMEN MONOCOLON IAMBICVM.

2 יהוה אל בקצפך תוכיחני ובחמתך תיסרני:

2 *ACcensus* IAS *ne, calens néue argue,*
Me nec furenti corripe ô precor manu.

3 כי חציך נחתו בי ותנחת עלי ידך:

3 *In me sagittæ namque delatæ tuæ,*
In me subitque vis tuæ manus grauis.

Digitized by Google

4 Corpore doloribus oppresso, & animi cõscientia irrequieta sunt, quæ corporis etiam morbũ auget.

4 *Nil carne sanum te æstuante est in mea,*
Peccata pacem nec relinquunt ossibus:

5 *Delicta verticem obruere nam meum,*
Quæ me grauante pondere validè opprimunt.

6 Video me nimium distulisse pœnitẽtiam & agnitionem solidã mearum culparum, atque confessionem; ideó putruisse illam tabem adeò, vt grauissimè nunc affligar.

6 *Fœtent tumoris tabe putrida vlcera,*
Monstrare stultus dum medenti distuli.

7 *Pressus dolore terga curuante, & nimis*
Obscurus omnes, ater &, dies ago.

8 *Fœdo redundant pure nostra & ilia,*
Nec sana ab vlla parte consistit caro.

9 *Ac debilis confractus vsque confremo,*
Tantus tumultus corde surgit intimo.

10 Quod maximè opto & cupio, id est, vt tibi recõcilier: nam iræ tuæ cogitatio me miserrimè angit.

10 IAS *auenti scis quid ipse pectore*
Poscam, mea ac te non latent suspiria.

11 *Cor inquietis vertitur præcordiis;*
Vires recedunt, luxque nulla luminum est.

11 Nullum præterea habeo consolatorem, aut mei curatorem, præter vnum te.

12 *Sperata mi tam turba amica proximi*
Fugere vulneris procul plagam mei.

13 Habeo autem aduersarios, inuidos, & maleuolos atque nocentes mihi quàm plurimos.

13 *At colligati, vita queis grauis mea,*
Atque inuidentum turba molitur mihi
Fraudes dolosque; quanta percurrit dies:

14 Horum ego maleficia in me patienter fero, ita vt surdus ac mutus videar; quam ob rem concocto dolore, vehementius affligor.

14 *Ceu surdus adstem, mutus aut ego, nihil*
Audire curo aut ore aperto proloqui:

15 *Instar stupentis auribus qui nescit*
Redarguenti pellere ore crimina.

15. 16 Nolo enim me ipse vlcisci, vel verbo & oratione, sed omnes res meas tibi gubernatori meo cõmitto.

16 *Respondeas, expecto namque* VINDICEM
IAS *meum te nomine acturum meo.*

17 Quando ego omnes res meas tibi committo, fac vt antè liberer quàm hi vel de fide in te mea, vel de prouidentia in me tua malè sentiant, rideantque delusam spem meam.

17 *Ridere, dixi, ô ne parent isti malis*
Nostris; triumphant si vacillet pes mihi:

18 *Nam claudicare pronus, heu, dolore sum*
Vrgente semper, vim refringit qui meam.

19 Quòd si ideo exerceor laboribus, vt re-

19 *Delicta sponte narro confessus mea,*

Et cura

4 אין מתם בבשרי מפני זעמך אין שלום בעצמי מפני חטאתי:
5 כי עונתי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו ממני:
6 הבאישו נמקו חבורתי מפני אולתי:
7 נעויתי שחותי עד מאד כל היום קודר הלכתי:
8 כי כסלי מלאו נלקה אין מתם בבשרי:
9 נפוגרתי ונדכיתי עד מאד שאגתי מנהמת לבי:
10 אדני נגדך כל תאותי ואנחתי ממך לא נסתרה:
11 לבי סחרחר עזבני כחי ואור עיני גם הם אין אתי:
12 אהבי ורעי מנגד נגעי יעמדו וקרובי מרחק עמדו:
13 וינקשו מבקשי נפשי ודרשי רעתי דברו הוות וממרמות כל היום יהגו:
14 ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו:
15 ואהי כאיש אשר לא שמע ואין בפיו תוכחות:
16 כי לך יהוה יחלתי אתה תענה אדני אלהי:
17 כי אמרתי פן ישמחו לי במוט רגלי עלי תגדילו:
18 כי אני לצלע נכון ומכאובי נגדי תמיד:
19 כי עוני אגיד אדאג מחטאתי:

Digitized by Google

Et cura aduror ipſe peccati graui.

20 ואיבי חיים עצמו ורבו שנאי שקר:
20 *Hoſteis valere at viribus cerno meos,*
Mihi inuidentes ac beari perfidos.

21 ומשלמי רעה תחת טובה ישטנוני תחת רדפי טוב:
21 *Malam reponunt mî bonorum gratiam:*
Bona aſſecutum me petunt calumniis.

22 אל תעזבני יהוה אלהי אל תרחק ממני:
22 *Me ne relinquas, te peto mî* PRINCIPEM,
Ias remotus neu procul ſiſtas mihi:

23 חושה לעזרתי אדני תשועתי:
23 *Feſtinus adſis iam mihi auctor auxili,*
Here ô ſalutis auctor iam note ac meæ.

deam ad ſanam mentem, fateor me agnoſcere culpam meam, ideoque miſericordiã poſco, & vitæ correctionem profiteor. potius vertendam opto indignationem in hoſtes, vt agnoſcant illi ſua crimina, quæ minimè agnoſcunt dum mihi præualent.

22 Ideo appello te principem & gubernatorem meum, mihi ſæpiſſimè notum, frequentiſſimè decantatum, vnicum ſalutis præſidium. qualem neque hoſtes ſibi agnoſcunt, atque adeò nec expetunt quidem.

PSAL. XXXIX.

Dixi, Cuſtodiam vias meas.

ARGVMENTVM.

TOTVS Pſalmus de diuinæ prouidentiæ, humanæ vitæ vſu & fine, ac de æterna ſalute eſt. Dum variis modis affligeretur propheta, conſtituit patientia, taciturnitate, ac tolerantia calamitatem ſuam perferre: ſed cùm videret ſe ab improbis tanquam impium aut perditum vrgeri, tandem erupit in querelam, qua Deo ſuarum rerum ſtatum exponit, cupiens vitæ tam acerbæ modum & finem cognoſcere, cuius breuitate animum conſolaretur ſuum: aſſerit autem ſe nihil habere in hac vita præter Deum, quam ob rem viuere velit; cætera quæ hominibus in vita expetenda, atque magnis laboribus quærenda videntur, ſibi nihili fieri, cùm præter Deum nihil ſit, quod beare poſſit in hac vita, cuius poſſeſſio in hac vita beat, ſed longè cumulatius in altera, quam ob rem piis alteram vitam graviorem & optabiliorem eſſe ait, vtpote Deo ſine vlla vel propriæ vel alienæ miſeriæ intermiſſione fruituris.

1 לסנצח לידיתון מזמור לדוד:
1 *Ad præſtantem ad Iedithun, Pſalmus Dauid.*

ODE DECOLOS DISTROPHOS.

2 אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי:
2 *OBſeruabo vias meas,*
Dixi, lingua nihil peccet vt inſolens;
Quamuis me improbus vrſerit,
Ori clauſtra meo prouidus inferam.

3 נאלמתי דומיה החשיתי מטוב ובאבי נעכר:
3 *Ac tam muta ſilentia*
Concepi, nihil vt proloquerer boni,
Dum qui me cruciat dolor,
Conturbata nimis membra furens quatit.

2 Ita volo viuere quietus & tranquillo, ac ſi nulla re huius mundi offenderer, adeò, vt non ſolùm factis, ſed nec verbis errem. tanquam nihil ad me attineat hæc propoſueram.

3 At verò video iſtud nimium ſilentium & mihi nocere, & aliis anſam dare ad detrahendum virtuti, probitati atque innocentiæ.

Cor

4 Tandem animi affectu permotus, cogor cogitata eloqui.

5 Scire cupio quàm longa reſtet mihi vita: nam quanquam vita hominis breuiſſima ſit, longa tamen videtur iis, quibus laboriosa eſt & anxia.

6 Hebraicè, *palmos dies.*] præciſos ac certos tuæ prouidentiæ, eosque breues, & vt verum fatear, nihil eſt vita hominis quanquam longiſſima, & actiones hominũ quæ in te non intenduntur, nihili ſunt, & tamen homines in nihili vita, nihil agendo ſolliciti admodũ ſunt; nam tota ſunt ad congerendas diuitias intenti, quibus tamẽ nec ipſi fruentur, nec ij fortaſſis quos maximè vellent.

8 Ego verò præter te vnum votorũ meorũ finem, nihil præterea in hac vita expeto, nihil cupio; vellemque mea omnia negotia in hoc tantum bonum dirigere: id autem efficere tu mihi potes, ſemotis peccatis meis, quę impediméto mihi eſſe poſſunt, ne te fruar. deinde efficе, vt hæc ſpes euentu ſuo nõ fruſtretur, ne ſtulti opprobrio mihi dent, quòd ignauus in vita fuerim, nihil præclari, vt illi putant, geſſerim ad meam amplitudinem: id tu prohibueris, vbi me voti compotem reddideris. Ego illis nihil reſpondeo, etiam ſi affligar, quia ſcio te omnia ſcire, & nihil ſine iudicio fieri, miſerere ergo mei.

12 Satis grauis eſt correptio tua, quæ verbis etiam cùm fiat, deterit foruſſimos; nedum homines vanos & fragiles.

4 *Cor in viſceribus calens*
Flammas, dum meditor, ſuſcitat igneas:
Quas ipſa opprimere impotens
Perruptis loquitur lingua ſilentiis.

5 IAS *indica & exitum,*
Et quàm longa mihi reſtet adhuc dies:
Mundo quàm nimium fruar,
Opto ſcire libens, quóve fruar modo.

6 *En palmos mihi das dies,*
Te præſente nihilque eſt ſpatium meum:
Quin nil quidquid id eſt homo,
Quiſquis conſtat homo, ſcilicet eſt nihil.

7 *Certè vmbræ & tenebræ viros*
Verſant, ſollicitatque hos trepidos nihil:
Illi plurima congerunt,
Ignari poſitum quis cumulum occupet.

8 *At nunc ô here quid velim*
Expectémve mihi, ſpes mea te petit:

9 *Cunctis me eripito meis*
Noxis, me ſtolidis dede nec in probrum.

10 *Mutus contineo meum*
Os, namque illa tuo non ſine numine.

11 *Parce ô verberibus grauis*
In me quæ renouas; heu pereo manus
Inflictu validо tuæ,
Impar dura Dei vulnera perpeti.

12 *Cùm tu crimina corripis,*
Obiurgasque virum, defluit huic decus;
Ceu veſtis tineis perit,
Omnis terrigena ac ſcilicet eſt nihil.

13 IAS *auribus excipe*
Clamorem atque preces, nec lachrymas meas

Surdus

4 חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני:

5 הודיעני יהוה קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני:

6 הנה טפחות נתתה ימי וחלדי כאין נגדך אך כל הבל כל אדם נצב סלה:

7 אך בצלם יתהלך איש אך הבל יהמיון יצבר ולא ידע מי אספם:

8 ועתה מה קויתי אדני תוחלתי לך היא:

9 מכל פשעי הצילני חרפת נבל אל תשימני:

10 נאלמתי לא אפתח פי כי אתה עשית:

11 הסר מעלי נגעך מתגרת ידך אני כליתי:

12 בתוכחות על עון יסרת איש ותמס כעש חמודו אך הבל כל אדם סלה:

13 שמעה תפלתי יהוה ושועתי האזינה

Digitized by Google

אל רמעתי אל
תחרש כי גר
אנכי עמך תושב
ככל אבותי׃

Surdus dissimules, vides
Me (quales proauos noueris) hospitem,
Terræque hospitis incolam;
Nec quicquam stabile hîc, nec proprium mihi est.

Ego nullum habeo in terris præsidiũ præter te, quippe peregrinus sum, vt Abraham, Isaac & Iacob, sólo tuo numine fisus, in terra, tanquam in aliena regione, habito.

14 השע ממני
ואבליגה בטרם
אלך ואינני׃

14 *Iam me solue precor, precor,*
Et cura sine me vt restituar graui,
Ne si progrediar nimis,
Pressus deficiam, nullus & auolem.

14 Matura, ó Domine, vt restituas me sanitati & quieti, ne adeò pressus peream sine vllo vitæ vsu, qualem ipse optarim.

PSAL. XL.

Expectans expectaui Dominum.

ARGVMENTVM.

NON tam suam, quàm Iesu Christi personam referebat Dauid, cùm hunc Psalmum conderet. Apertè enim significauit humanæ salutis Pontificem Christum pro vniuerso mundo litaturum sacrificio illo admirando corporis sui veri, cui mysticum corpus aptari Deus voluit, vt morte pro omnibus gustata, reconciliaretur mundus patri: id quoniam diuino consilio, iudicio, numine, & arcano modo effectum est, à Christo celebratur, qui patri suo gratulatur illam tantam expeditionem, victoriam, & amplitudinem à se partam: nam ipse & pater vnum cùm sint secundum diuinitatem, ambo simul in mysterio illo operabantur, Spiritu sancto etiam cooperante: sed huius rei auctoritas præcipua quadã ratione adscribitur patri; quia patris fuit decernere; filij, assentiri & obedire; Spiritus sancti, patris & filij voluntatem admirando modo & effectu coniungere.

1 לבנצח
לדוד מזמור׃

1 *Ad præstantem Dauidis Psalmus.*

CARMEN SAPPHICVM.

2 קוה קויתי
יהוה ויט אלי
וישמע שועתי׃

2 *NVmen vt sanctum mihi semper* IAE
Certus expecto, mihi flexus ille est,
Ac meæ vocem placidus querelæ
Audijt ægram.

2 Pressus hominum peccatis & debitis à me susceptis, implorauí Dei misericordis auxilium, quod certissimum expertus sum.

3 ויעלני מבור
שאון מטיט היון
ויקם על סלע
רגלי כונן
אשרי׃

3 *Ille me extractum puteo sonanti,*
Atque cœnosæ barathris lacunæ
Rupe firmato pede ferre gressus
Iussit in alta.

3 Huiusmodi conditionem subierã, cùm hominum omnium filiorum Adæ personam in iudicio illo Dei tremendo sustinerem. sed illius voluntate & consolatione recreatus sum, & animatus ad bibendum calicem illum acerbissimum.

4 ויתן בפי שיר
חדש תהלה
לאלהינו יראו׃

4 *Tunc nouum grato dedit ore carmen,*
Hanc Dei nostri celebrare laudem;

P *Dum*

4 Quam ob rem moneo omnes, vt suam spem in Deo purè sanctéque collocent.

Dum vident multi, metuent & IAM
Spéque fidéque.

ראיכם ויראו
ויבטחו ביהוה׃

5 *Ille vir multis numeris beatus,*
Fida cui spes est bene notus IAS,
Quique mendaces negat & superbos
Cernere nutus.

5 אשרי הגבר
אשר שם יהוה
מבטחו ולא פנה
אל רהבים
ושטי כזב׃

6 Non potest subduci summa laborum & afflictionum, quibus affectus sum ob humanum genus, sed te auctore omnia superaui.

6 *Plurimis* PRINCEPS *mihi es auctor* IAS,
Consul & rebus, tibi quæ stupens dum
Eloquor narrans, superant carentem
Nomine summam.

6 רבות עשית
אתה יהוה אלהי
נפלאתיך
ומחשבתיך
אלינו אין ערך
אליך אגידה
ואדברה עצמו
מספר׃

7 Nam cùm sacrificia quæ secundum legem offerebantur, nõ litarent apud te, vtpote quæ corpus peccati auferre nequibant, aptasti mihi corpus mysticum, quod ego in corpore meo vero sustinens, offerrem innocens pro debitoribus victima effectus.

7 *Victima & munus penitus probata haud*
Sunt tibi, aptasti mihi fictor aures;
Hostiæ haud fumos petis, expiantis
Nec sacra flammæ.

7 זבח ומנחה
לא חפצת אזנים
כריה לי עולת
וחטאת לא
שאלת׃

8 8 *Tunc libens dixi, Venio Deus mi,*
Déque me scriptum refero volumen:

8 אז אמרתי
הנה באתי
במגלת ספר
כתוב עלי׃

8. 9 Id ego volens libensque susceptum ad te defero sacrificandũ, & libri tui decretum implendum.

9 *Grata mi constant tua iussa, & imis*
Visceribus lex.

9 לעשות
רצונך אלהי
חפצתי ותורתך
בתוך מעי׃

10 Huius salutis compos gratulabor tibi cũ iis, qui te auctore per me seruabuntur.

10 *Nuntius iusti populo frequenti*
Sum tui & præco; mea labra nunquam
Continens clausi, vt mihi testis IAS
Conscius ipse es.

10 בשרתי צדק
בקהל רב הנה
שפתי לא אכלא
יהוה אתה
ידעת׃

11 Id autẽ perpetuò prædico, vt omnes in te fidant, te colant, te inuocent, qui salutis auctor es hominibus.

11 *Cor meum nunquam tua iusta celat*
Facta, veracem Dominum salutis
Dico te denso in populo benignum,
Teque fidelem.

11 צדקתך לא
כסיתי בתוך לבי
אמונתך
ותשועתך
אמרתי לא
כחדתי חסדך
ואמתך לקהל
רב׃

12 Igitur cùm in illo conflictu fuero, adsis mihi tua virtute, sapientia, & misericordia, mihi, inquam, & corpori meo mystico.

12 *Ne tuum clemens mihi pectus* IAS
Clauseris, quin me miseratus atque
Consili compos tuere, & potentis
Numinis vsu.

12 אתה יהוה
לא תכלא
רחמיך ממני
חסדך ואמתך
תמיד ינצרוני׃

13 Namque grauissimam & acerbissimam illam horam esse scio, in qua potestas tenebris facienda est, vt in me sæuiant hominum peccatis onustum.

13 *Me mali, turbæ numero carentes*
Obsident, curui & vitij phalanges

13 כי אפפו עלי
רעות עד אין
מספר השיגוני
עונתי ולא
יכלתי לראות

Oppri-

עצמו משערות ראשי ולבי עזבני׃

Opprimunt, quos non oculis notare aut
Cernere poßim.

14 רצה יהוה להצילני יהוה לעזרתי חושה׃

14 *Nam mei vincunt numero capillos*
Verticis, nec cor ſupereſt dolenti,
Sed volens IAS *propera, me & almus*
Eripe cuſtos.

15 יבשו ויחפרו יחד מבקשי נפשי לספותה יסגו אחור ויכלמו חפצי רעתי׃

15 *Turpis atque omnes pudeat repulſæ,*
Qui meam quærunt temerare vitam;
Qui malum mî iam expediunt, pudenda
Damna reportent.

16 ישמו על עקב בשתם האמרים לי האח האח׃

16 *Præmium turpi referant ruina*
Dedecus qui mî cupiunt, dolenti
Qui graui inſultant ſtrepitu, parati
Dicere vah, vah.

17 ישישו וישמחו בך כל מבקשיך יאמרו תמיד יגדל יהוה אהבי תשועתך׃

17 *Gaudeant qui te petiere læti,*
Quique amant, quam tu cupidis ſalutem
Efficis; magnis memorent ferendum
Laudibus IAM.

18 ואני עני ואביון אדני יחשב לי עזרתי ומפלטי אתה אלהי אל תאחר׃

18 *Ipſe inops, pauper licet atque egenus,*
Conſulet tutor mihi proſper IAS:
Sed precor ſoſpes mihi ne morere ô
Maxime PRINCEPS.

15 Hoſtis tuus ille antiquus cum omni ſuo exercitu viſibili & inuiſibili cedat repulſus & vict9, ita vt eius caput conteratur, quemadmodum oraculo tuo fuit certior factus, ille cupit impedire ſalutem publicam per me efficiendam.

16 Qui exiſtimant nihil efficacitatis eſſe in morte & cruce mea, et mihi inſultant quaſi vano & inani, Euangelij virtute conuicti, pudefiant.

17 Illi verò qui fide, ſpe, & charitate inſtructi, te petunt, & ſalutis per me partæ participes eſſe cupiũt, voti ſui compotes facti, lætique tibi gratulentur.

18 Hanc certiſſimam ſpem ego reporto, quanquam egenus factus pro debitis hominum, meque tibi Deus princeps efficietiſſime commendo, vt dexter adſis mihi hoc magnum certamen ſubituro.

PSAL. XLI.

Beatus vir qui intelligit ſuper egenum.

ARGVMENTVM.

DAVID morbo oppreſſus, diſcrimen eorum, qui ſibi vel malè vel bene vellent, cognouit, namque illorum ſimulatis officiis vehementer affligebatur, horum ſinceris recreabatur. ex ea re Pſalmum doctrinę plenum compoſuit, cuius exordium in commendandis pietatis & charitatis officiis, atque in ſubleuandis alienis miſeriis, quorum præmia certiſſima à Deo etiam in hac vita oportunis temporibus conſtant. deinde narrat ſuam afflictionẽ, quo pacto inimici & aduerſarij ſimulationibus auxerint; ſed Deus inuocatus verè & efficaciter leuauerit, qui ſummus & maximus conſolator afflictorum eſt; quos, quamuis ob peccata affligi ſinat, tamen ab aliis irrideri non vult, imò irriſores vlciſci ſolet grauiſſimẽ. Hanc Dei iuſtitiam & benignitatem laudibus in fine decantatis commendat.

1 *Ad præstantem Psalmus Dauidis.*

ODE TRICOLOS TETRASTROPHOS.

1 לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃

2 Multis nominibus beatus erit, quisquis tenuium & egenorũ cura tangitur, & consolationi operam dat.

2 *AVctus beato munere sortium est*
Is quisquis ægro consulit ac fauet.
Illum diebus sospes IAS
Casibus eripiet malisque.

2 אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְהוָה׃

3 Namque huiusmodi viri in rebus aduersis curam suscipiet Deus: non passurus illum ab aduersariis superari.

3 *Custos valentem hunc, hunc bene uiuidum*
IAS *beatum terricolam dabit,*
Cessisse nec dedet malignis
Hostibus atque animis nocentum.

3 יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וִיחַיֵּהוּ יְאֻשַּׁר בָּאָרֶץ וְאַל תִּתְּנֵהוּ בְּנֶפֶשׁ אֹיְבָיו׃

4 Morbo languenti viro huic Deus ipse lectum sternet, vt molliùs cubet.

5 Ipse enim cùm morbo affligeret, Deũ inuocaui, cuius correptionem in illo morbo agnoscebam, & intellexi quid distet bonus amicus à simulato & fraudulento, cuius animum & orationem ipso etiam morbo molestiores sentiebam.

4 *Lecto hunc iacentem corpore languidum*
IAS *fouebit fulciet ac bonus,*
Totum ac laboranti cubile
Sternet & in melius reponet.

4 יְהוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוִי כָּל מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ׃

5 *Namque ipse tristi murmure dixeram,*
IAS *misertus sis medicus mihi,*
Peccasse & in te confitentem
Hanc animam recrea misellam.

5 אֲנִי אָמַרְתִּי יְהוָה חָנֵּנִי רְפָאָה נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ׃

6 Extremæ malignitatis est, naturalibus aut aliàs casu aliquo allatis, etiam inimicorum aduersitatibus lętari, aut insultare: eiusmodi autem animis et orationibus meam ægritudinem aduersarij prosequebantur.

6 *Hostes maligno murmure proferunt*
Infausta, quantum percupiunt mihi,
Quando interibit nomen, atque hoc
Lucifugæ tenebræ recondent?

6 אוֹיְבַי יֹאמְרוּ רָע לִי מָתַי יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ׃

7 Simulabant se me officiosè inuisere, verùm id agebãt, vt obseruarent an peius haberem; id quod maximè cupiebant; & sibi persuadentes, oratione etiam in coronis & conuenticulis affirmabant.

7 *Ingressus vt me uisere fingeret,*
Vnusque & alter vana loquens manet,
Peruersaque obseruans maligno
Pectore proloquitur reuersus.

7 וְאִם בָּא לִרְאוֹתֶן שָׁוְא יְדַבֵּר לִבּוֹ יִקְבָּץ אָוֶן לוֹ יֵצֵא לְחוּץ יְדַבֵּר׃

8 *In me susurrant protinus inuidi,*
De me scelesta & perfida cogitant:

8 יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל שֹׂנְאָי עָלַי יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי׃

9 *Impotẽs.*] בליעל Nequam Latinè percussus, inquiũt, est hic impotentissimo ictu, ob impotens aliquod scelus.

9 *Hic iam laborans impotenti*
Pondere, non penitus resurget.

9 דְּבַר בְּלִיַּעַל יָצוּק בּוֹ וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא יוֹסִיף לָקוּם׃

10 Totus hic Psalmus à Dauide ad Christũ aptissimè transfertur.

10 *Quin ille pacis consocius meæ,*
Et cui solebam plurima credere,

10 גַּם אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר בָּטַחְתִּי בּוֹ אֹכֵל

Mensæ

לחפי תגריל עלי עקב:

Mensæ & sodalis non remotus,
Nunc pede me quatit insolenti.

11 ואתה יהוה חנני והקימני ואשלמה להם:

11 *At tu misertus me statuas precor*
IAS, *vt illis pro meritis feram.*

12 בזאת ידעתי כי חפצת בי כי לא ירוע איבי עלי:

12 *Te me probasse hinc disco, de me*
Quod minimè hostis atrox triumphat.

13 ואני בתמי תמכת בי ותציבני לפניך לעולם:

13 *Dumque ipse simplex integer atque ago,*
Tu me tueris, tu incolumem facis,
Tu me perennem das ministrum,
Ante tuos statuisque vultus.

14 ברוך יהוה אלהי ישראל מהעולם ועד העולם אמן ואמן:

14 IAE, *gubernat qui bonus Israel,*
Sæclum per omne huic plaudite, plaudite:
Illi sit ac splendor decusque
Perpetuos proprium per annos.

Inter hos etiam nō defuit, qui mihi insultaret, ex iis, quos ego charos habebam, quos vitæ ac mensæ socios, atque consiliorum participes feceram.

11. 12 Sed tu istam ingratitudinem nō feres, Deus misericors, neque istorum mores probare videri voles, sed magis improbare, me restituto in salutē.

12 Nam tu simplicitatem, non malitiam, foues & tueris.

14 Gratulandum igitur est Deo, qui Israelem sibi fidentem populum, & cum Deo potentem, ita gubernat, vt hominum prauorum libidini non permittat.

FINIS LIBRI PRIMI.

Digitized by Google

PSALMORVM

LIBER II.

PSAL. XLII.

Quemadmodum desiderat ceruus.

ARGVMENTVM.

DAVID propter bella ac seditiones à patria ciuitate exulans, cùm in montibus & incultis versaretur locis, vehementer dolebat, se illo otio esse priuatum, quod totum in diuino cultu frequentando, diuinis laudibus canendis, atque populis exemplo suo ad eandem pietatem instruendis ponere solitus erat; eoque dolore quotidie angebatur, sed longè vehementius diebus statis & sacris, cùm populi ex lege ac more ad sacram diuinorum beneficiorum commemorationem & gratulationem conuenire consueuerant. huiusmodi desiderium suum hoc Psalmo exponens, lamentatur, postulatq. à Deo eam, in qua tunc versaretur, tempestatem, in similem à se descriptæ tranquillitatem conuerti: id quod effectum iri sibi credens persuadet ac pollicetur, quam ob rem gratulationis votum Deo nuncupat.

1 *Ad præstantem, Animaduersio filijs Coreh.*

לכנצח משכיל לבני קרח:

CARMEN DICOLON TETRASTROPHON.

2 *MVgit ceruus velut, dum sitiens aquæ*
Ad riuos properat: sic anima hæc Deum
Te magnum cupiens icta fidelibus
Te desiderijs petit.

כאיל תערג על אפיקי מים כן נפשי תערג אליך אלהים:

3 *Magnum nempe anima hæc nostra sitit Deum*
FORTEM, *perpetuò qui viget & valet.*
O quando veniens aspiciam DEI
Vultus sorte beatior?

צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים:

4 *Heu mî sunt lachrymæ pro dapibus diu*
Et noctu, pariter tristis vt audio;
At nunc ille Deus, quem tibi PRINCIPEM
Affirmare soles, vbi est?

היתה לי דמעתי לחמם יומם ולילה באמר אלי כל היום איה אלהיך:

5 *Effundam ipse dolens hanc animam mihi,*
Dum tempus recolam, quo soleo Dei
Iunctis ordinibus, composito & gradu
Ædem visere maximi.

אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבר בסך אדרם עד בית אלהים

Dum

1 *Ceruus.*] Antiqui auctores in affectuosis similitudinibus fœminarum animantium nominibus studiosè vtebantur, quòd impotentioribus affectibus fœminæ, quàm mares agantur sic Dauid hîc & aliàs sæpè. sic prophetæ alij.

2 Anima mea sitit Deum fortem viuũ, qui ipsam vita satiare, & ex omni afflictione liberatam recreare potest.

4 Cibi & potus loco lachrymas ex oculis in os diffluentes haurio, & deglutio, cùm audio, & aduersarios, & aliquos ex iis, qui me sequuntur, dicentes me nõ esse curæ Deo, quippe cuius ciuitate & templo eiectus sim.

5 Subit animo meo deliquium vitæ cum recordatione dierum, quibus solenni pompa & ritu statis diebus Dei templum frequẽtare soleo.

Digitized by Google

בקול רנה
ותודה המון
חוגג ׃

Dum voces memini lætitiæ indices
Et laudum comites, carmina & inclyta,
Quæ festiua meis turba frequens choris
Sacro reddiderat die.

6 מה תשתוחחי
נפשי ותהמי
עלי הוחילי
לאלהים כי עוד
אודנו ישועות
פניו ׃

6 *Quid nunc vis animæ deijceris mihi?*
In me quidve fremis? certa mane DEVM,
Cuius fausta colam numina liber, &
Sospes vota canam pia.

6 Sed quid linquor animo, eo quòd hoc tempore absens à domo Dei sim, cùm sperem me propediem in pristinam conditionẽ restituendum diuino beneficio?

7 אלהי עלי
נפשי תשתוחח
על כן אזכרך
מארץ ירדן
והרמונים מהר
מצער ׃

7 *In me deijcitur mens mea mi* DEVS,
Vnde & te recolo rura per aspera
Iarden præcipitem qua lauat Hermonum &
Parui ad culmina Misgari.

7 Hermon & Misgar in quo oppidulũ illud fuit, ad quod Lot confugit. montes sunt Iordani vicini.

8 תהום אל
תהום קורא
לקול צנוריך כל
משבריך וגליך
עלי עברו ׃

8 *En turbata trahens vnda voragines*
In me congeminat, vocibus excita;
Ventorum ac pluuiæ defluuijs tuæ
Vndis, fluctibus obruor.

8 Non possum non sæpè cogitationibus tristibus agitari velut tempestatibus, cùm præteritæ quietis recordationi præsentis exilij imago coniungitur.

9 יומם יצוה
יהוה חסדו
ובלילה שירה
עמי תפלה לאל
חיי ׃

9 IAS *auxilium cùm daret, ac dies*
Iussisset facilis surgere prosperos;
Tunc noctu ipse canens dicere sueueram
FORTEM *præsidium meum.*

9 Maximè cùm recordor nocturnarum actionum mearũ, quæ omnes in Dei laudibus canendis versabãtur, quo tempore quietos agebam dies. nunc verò suspiriis & mæstitudine ac desideriis totas noctes cõsumo.

10 אומרה לאל
סלעי למה
שכחתני למה
קדר אהלך בלחץ
אויב ׃

10 *Nunc* FORTI *ipse meo conquerar (is mihi*
Rupes) me quid enim deseris immemor,
Pullatisve facis vestibus ingredi
Me cogentibus hostibus?

10 Ideò hanc querelam Deo exponam, præsidio meo vnico. quòd me quotidiana internarum cogitationum & externarum insultationum mæstitia totos dies agere sinat.

11 ברצח
בעצמותי
חרפוני צוררי
באמרם אלי
כל היום איה
אלהיך ׃

11 *Dissectis veluti me ossibus enecent,*
Probris conficiunt, queis premor hostibus,
Dum dicunt, vbi nunc, quem tibi PRINCIPEM
Affirmare soles DEVM?

12 מה
תשתוחחי נפשי
ומה תהמי עלי
הוחילי לאלהים
כי עוד אודנו
ישועות פני
ואלהי ׃

12 *Quid nunc ægra anima ô deijceris mihi?*
In me quidve fremis? certa mane DEVM,
Cuius fausta colam numina liber &
Sospes vota canam pia.

PSAL. XLIII.

Iudica me Deus, & discerne causam meam.

ARGVMENTVM.

EIVSDEM cum superiori argumenti Psalmus hic est, ideoque, vt videtur, inscriptione non indiget. Orat enim Rex propheta Deum, vt causam illam, quę inter ipsum & aduersarios suos est, iudicare & decernere maturet, in qua suas partes cum aduersariorum calumniis & violentia collatas, potiores & victrices euasuras, ex iusto Dei iudicio confidit; tum verò se patriæ ac regno restitutum iisdem rebus vacaturum pollicetur, quibus anteá; nempe sibi ac populo ex diuinis legibus gubernando, & diuino cultui in templo illo à Deo præcipuè instituto, exercendo, laudibusque diuinis decantandis.

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

1 IVDEX DEVS *me vlciscere, iurgium &*
Iurgare solers incipe tu meum;
Me gente defende ex proterua,
Atque viro nimium doloso.

2 *Tu (nam* DEVM *te præsidij mei*
Agnosco) cur me longius abijcis?
Cur ater incedam furente
Hoste dolens nimis ac premente?

3 *Lucem fidemque (vt pollicitus) tuam*
Mitte, vt sacrati montis in arduos
Ducar recessus; atque vt arceis
Quas colis, his ducibus reuisam.

4 *Inde vsque ad aram perueniam* DEI,
FORTEM *que gaudi lætitiam mei;*
Dicamque plectro tunc DEVM *te,*
Teque meum fidibus PATRONVM.

5 *Quid te meæ, quid vis animæ abijcis?*
Commota cur sic infremis? vt DEVM
Intaminata spe maneto,
Carmine quem celebrem: ponam:
Ille & salutis multiplicis mihi
Est auctor, illum dicere iam iuuat,

Spectata

1. 1 Iudicem ad causam, & assertorem ad iurgium ac violentiam te mihi Deum appello; quem mihi vtroque nomine constitutum semper affuisse agnoui.

2 Mitte iudicij tui claritatem & gratiam, vnà cum constantia dictorum tuorũ, quibus iustum iudicem, & oppressorum asserto rẽ te fore recepisti.

4 Veniam gratulabũdus ad altare Gubernatoris mundi fortissimi: ipsum fatebor mihi Deum assertorem & prospectorem,

1 שפטני אלהים וריבה ריבי מגוי לא חסיד מאיש מרמה ועולה תפלטני׃

2 כי אתה אלהי מעזי למה זנחתני למה קדר אתהלך בלחץ אויב׃

3 שלח אורך ואמתך המה ינחוני יביאוני אל הר קדשך ואל משכנותיך׃

4 ואבואה אל מזבח אלהים אל אל שמחת גילי ואודך בכנור אלהים אלהי׃

5 מה תשתוחחי נפשי ותהמי עלי הוחילי לאלהים כי עוד אודנו ישועות פני ואלהי׃

Spectata cuius tanta senſi
PRINCIPIS auxilia vſque mei.

PSAL. XLIIII.

Deus auribus noſtris audiuimus.

ARGVMENTVM.

ILLA tempora referre videtur Pſalmus hic, cùm Iſraelitæ à finitimis, partim Palæſtinis, partim Idumæis, Moabitis, Amalecitis, Amonitis, atque Aramæis bello vexabãtur, excurſionibuſq. & latrociniis infeſtabantur. ſed revera prophetia quædam apertiſſima eſt omnium temporum, quibus Eccleſia Dei ab inuiſibilibus aut viſibilibus hoſtibus eſt afflicta. id quod vocabulo Maſchil, quod hic Animaduerſionem interpretamur, cognoſci poteſt. Conqueritur ergo propheta apud Deum, quòd ſuum populum, quem ſingulari prouidẽtia fouere, ſibiq. adſcribere, atq. adeò adoptare ipſe vltrò voluerit, ſibique peculiarem eſſe maximis miraculis declarauerit, ita tamen ab hoſtibus viſibilibus & inuiſibilibus vexari & infeſtari permittat; id quod quanquam populi ipſius culpa & peccatis euenerit, tamen propter inſtitutum miſericordiæ ac ſalutis humanæ conſilium deprecatur vates, oratque Deum, vt opus ſuum in ipſo populo perficiat, memor ſancti illius nominis ſui, quod ſanctificari per omnia cupit. denique concepta per fidem ſpe, voto ſuo optimum euentum ex diuina clementia & benignitate vaticinatur.

1 לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח מַשְׂכִּיל׃

Filiis Coreh animaduerſio.

CARMEN HEROICVM.

2 אֱלֹהִים בְּאָזְנֵינוּ שָׁמָעְנוּ אֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ לָנוּ פֹּעַל פָּעַלְתָּ בִּימֵיהֶם בִּימֵי קֶדֶם׃

2 *QVæ* DEVS *antiquis geſſiſti geſta diebus,*
Certa olim victisque patrum narrata periclis,
Detulit ad noſtras ſermo veriſſimus aures:

3 אַתָּה יָדְךָ גוֹיִם הוֹרַשְׁתָּ וַתִּטָּעֵם רוֹעַ לְאֻמִּים וַתְּשַׁלְּחֵם׃

3 *Vt nempe ipſe manu diſiectis gentibus altè*
Miſeris hîc noſtri plantaria ſeminis, vtque
Contuderis validos populos, ſiluamque nocentum

4 כִּי לֹא בְחַרְבָּם יָרְשׁוּ אֶרֶץ וּזְרוֹעָם לֹא הוֹשִׁיעָה לָמוֹ כִּי יְמִינְךָ וּזְרוֹעֲךָ וְאוֹר פָּנֶיךָ כִּי רִצִּיתָם׃

4 *Abſtuleris; non arcu etenim validisve lacertis,*
Ipſi regna ſibi atque almam peperêre ſalutem:
Dextra tua & lux illa tui clariſſima vultus,
Illis ſumma fuit laudis, quibus ipſe volebas.

5 אַתָּה הוּא מַלְכִּי אֱלֹהִים צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב׃

5 *Tu* DEVS *ipſe mihi notus Rex, tu mihi* PRINCEPS,
Ergo Iacobæas memor ô decerne ſalutes:

6 בְּךָ צָרֵינוּ נְנַגֵּחַ בְּשִׁמְךָ נָבוּס קָמֵינוּ׃

6 *Nos, vt ad aſtra pilas tauri, iactabimus hoſtes*
Te duce; & aduerſos pedibus ſubigemus inulti.

1 Audiuimus certiſſimis auctoribus, quæ ta pro populo tuo, quem tibi ſingulariter delegeras, geſteris, magno deliberato atque exprompto expeditoque conſilio, quæ euentu ſuo non caritura credimus, & ſperamus, quandoquidem potentiſſimus & efficaciſſimus es, & quodcunque inchoas, perficere potes.

4 Rerum ipſarũ magnitudo, non humanam, ſed tuam efficiẽtiam manifeſtè oſtendit.

5 Vt Iacob ex humili conditione ad illam illuſtrem Iſraelis ſuſtuleris, notum mihi eſt, & omnibus qui te colunt; cupimus ergo idem conſilium à te foueri.

6 Tauris ſolebãt obiici pilæ magnæ & leues, quas illi validè iactabant.

Digitized by Google

7 Non me ſecurum facit arcus, nulla ſalutis
Spes mihi in enſe meo fuerit; cùm tu vndique preſſos
8 Hoſtibus infeſtis nos eripis, irrita quorum
Conſilia impurum tandem meruere pudorem.

9 Igitur vt omnis de rebus noſtris laus tibi adſcribitur ſummo iure, ita calamitas omnis noſtra non ex aduerſariorum noſtrorũ potentia, ſed ex tuo conſilio & permiſſu oriri, mentò exiſtimatur.

9 Cunctos ergo dies nobis laus vnica PRINCEPS
Hic erit; euge tuum nomen per ſæcla canemus:
10 Tu tamen excluſos nos abijcis, atque rubere
Deluſa ſpe ſæpè facis; nec ducis vt antè
11 Agmina noſtra, fuga aſt victos conuertis ab hoſte,
Simus vt infeſtis feralis præda cateruis:
12 Pars, pecora inuiſo veluti deuincta macello,
Tradimur; in Gentes alij diſpergimur abs te.

13 Adeò abiecti & viles apud te ſumus, vt inultos abduci & occidi patiaris: aut ſi quã vltionem ſumis de hoſtibus, ea tardiſſima eſt, vt non videatur noſtra cauſa ſumpta.

13 Nec præſente quidem pretio, nec vendere magno
Ipſe videre tuum populum; vicinus vt in nos
14 Inſultet probris, gens vndique & accola noſtras
Excipit ad riſum, ſæua & ludibria, clades.
15 Teque volente ſumus per gentes fabula, nulla eſt
Natio quin ſannis nos impetat atque cachinnis.
16 Totos vſque dies me præſens occupat ille,
Ille rubor turpis vultus qui velat amaros:
17 Hinc etenim inſultans vis & conuicia dura,
Hinc hoſtes inuiſa premit me turba nocensque.

18 Quanquam ſic afflicti & vexati, tamẽ tui cognitionem non amiſimus, te ſolum Deum verum credimus, quem nobis offenſum cùm ſentiamus, tamen miſericordem & placabilem atque clementem eſſe ſcimus, & nobis fore ſperamus.

18 Cuncta licet nos hæc ſenſu ſubeamus acerbo,
Non tamen eſt oblita tui mens noſtra, nec almum
19 Fallere fœdifragi pactum, nec corde proterui,
Auerſive tuo vel flexi calle notamur.
20 Nos tu contuſos adigis, latebriſque draconum
Obruis, ac tenebris lethi pallentis & vmbra.
21 Nominis immemores noſtri ſi PRINCIPIS vnquã
Suſtulimus tenſas aliena ad numina palmas:
22 Hæc DEVS inquiret iudex, cui cognita ſunt quæ
Corde latent hominum tectiſque incluſa medullis.

7 כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני׃
8 כי הושעתנו מצרינו ומשנאינו הבישות׃
9 באלהים הללנו כל היום ושמך לעולם נוֹדה סלה׃
10 אף זנחת ותכלימנו ולא תצא בצבאותינו׃
11 תשיבנו אחור מני צר ומשנאינו שסו לשמו׃
12 תתננו כצאן מאכל ובגוים זריתנו׃
13 תמכר עמך בלא הון ולא רבית בפחיריהם׃
14 תשימנו חרפה לשכנינו לעג וקלס לסביבותינו׃
15 תשימנו משל בגוים מנוד ראש בלאמים׃
16 כל היום כלמתי נגדי ובושת פני כסתני׃
17 מקול מחרף ומגדף מפני אויב ומתנקם׃
18 כל זאת באתנו ולא שכחנוך ולא שקרנו בבריתך׃
19 לא נסוג אחור לבנו ותט אשרינו מני ארחך׃
20 כי דכיתנו במקום תנים ותכס עלינו בצלמות׃
21 אם שכחנו שם אלהינו ונפרש כפינו לאל זר׃
22 הלוא אלהים יחקר זאת כי הוא יודע תעלמות לב׃

Imò

Digitized by Google

כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה׃

23 *Imò te propter cunctis impunè diebus*
Cædimur, vtque pecus lanienæ ducimur; ergo

עורה למה תישן אדני הקיצה אל תזנח לנצח׃

24 *Euigila ô* DOMINE, *heu quid somno mergeris? eia*
Surge, neque aut procul abſiſtas, nimiúmve moreris.

למה פניך תסתיר תשכח ענינו ולחצנו׃

25 *Curve tuam celas faciem, noſtræque ruinæ*
Immemor oppreſſos diſcrimine deſeris alto?

כי שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו׃

26 *Sordida vita iacet depreſſo in puluere, & hæret*
27 *Pectus humi noſtrum. Surge auxiliator & vltor,*

קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך׃

Teque proba nobis vindex, velut antè, benignum.

23 Quanquam ſciamus nos commeritos fuiſſe pœnas & ſrumnas, quas patimur, tamen aduerſarij noſtri non hoc ſtudio aut animo in nos ſæuiũt, ſed odio antiquo religionis tuæ, quæ illis inuiſa eſt, & à nobis colitur: itaque tua res agitur; tua prouidentia, tuæ religionis auctoritas ab illis oppugnatur, cùm nos opprimimur.

PSAL. XLV. Eructauit cor meum.

ARGVMENTVM.

EPITHALAMIVM eſt Chriſto & Eccleſiæ decantatum apertiſſimè, ſub Salomonis & filiæ regis Aegypti figura, ita tamen vt verum argumentum in ipſo carmine indicetur. docet admirandum eſſe illud coniugium, quod à Chriſto cum Eccleſia celebratum eſt. laudat Chriſti ipſius perſonã, & muneris regij exercitationem planè diuinam: oſtendit regnum eius ampliſſimum fore, & omnino proſperum, idq. æternum; & frequentiſſimum variis gentium familiis, quæ ad Euangelij lucem vocandæ admittendæque erant, ſuperatis & victis omnibus hoſtibus, viſibilibus & inuiſibilibus. hortatur ipſam Sponſam, vt dignitatem & locũ admirabilem, ad quæ ex Sponſi gratia ac benignitate euecta ipſa fuerit, agnoſcat, & omni erga Sponſum officio ac pietate retineat & conſeruet.

לדוד׃ שושנים לבני קרח משכיל שיר ידידת׃

1 *Ad præſtantem, ſuper lilia filiis Coreh, animaduerſio*
canticum amorum.

CARMEN SAPPHICVM.

רחש לבי דבר טוב אומר אני מעשי למלך לשוני עט סופר מהיר׃

2 *MEns bonum ſeruet meditata verbum*
Noſtra, quod plenum cupimus referri;
Rex modò his noſtris teneat canendos
Verſibus orſus.
Linguaque, vt mentis celeris miniſtra
Sit, mihi optanda eſt veluti ſtylus, quem
Scriba currenti digito tabellis
Læuibus infert.

2 Adeò magna cogitationũ mihi in hoc argumẽto copia, adeóq. exuberans eſt, vt optarim linguam habere promptiſſimam, quæ mentis dictata exciperet ac referret omnia.

יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך על כן ברכך אלהים לעולם׃

3 *Pulcher es, natos ſuperasque Adami*
Gratia, atque iſtis fluit ex labellis,
Se tibi ſæclo DEVS *vt benignum*
Annuit omni.

3 Chriſtus quãquam Adæ filius ſecundum carnem; tamen naturę & gratiæ pulchritudine præexcellit omnes filios Adam cæteros: quippe de cælo cæleſtis eſt, de cuius plenitudine omnes accepimus.

Digitized by Google

4 Virtus verbi Christi, & efficacitas maxima.

4 *Nunc latus ferro niueum coruſco*
O potens cinge, & decus atque honorem
Indue, hæc ſemper tibi namque certo
Munere conſtant.

4 חגר חרבך
על ירך גבור
הודך והדרך׃

5 Ille curru veritatis & æquitatis vectus, maximas res geſturus erat, quas & geſſit & gerit.

5 *Proſper aſcendas celer, ac decorus,*
Inſidens vero, & moderator æqui,
Tunc tua oſtendet noua monſtra rerum
Vincere dextra.

5 והדרך צלח
רכב על דבר
אמת וענוה צדק
ותורך נוראות
ימינך׃

6 Chriſti verba oppugnatores ſuos configunt, & conficiunt pectus eorum, penetrantia omnino.

6 *Vt leues ſternent populos ſagittæ*
Quas iacis dexter penitus ruenteis;
Sic tuos hoſteis & iniqua Regi
Pectora figent.

6 חציך שנונים
עמים ירלתיך
יפלו בלב איבי
המלך׃

7 Chriſti regnũ, quia iuſtitia Dei fundatum eſt, æternum erit.

7 *Iſtud æternos ſolium per annos*
Conſtat, atque ipſe es DEVS, *vſque regni*
Nam tui ſceptrum tenet æqua iuſtæ
Pondera libræ.

7 כסאך אלהים
עולם ועד שבט
מישור שבט
מלכותך׃

8 Optimi regis, qualis Chriſtus eſt, mens, animus & mores, quá ob rem præ omnibus regibus & prophetis Chriſtus à patre præſtantiſſimè eſt vnctus.

8 *Diligis iuſtum, fugis improbandi*
Quidquid eſt actus, DEVS *hinc tuus præ*
Cæteris læto ſociis bonum te in-
unxit oliuo.

8 אהבת צדק
ותשנא רשע
על כן משחך
אלהים אלהיך
שמן ששון
מחבריך׃

9 Chriſtus omnibus virtutum ornamẽtis, iiſque ſuauiſſimè fragrantibus, patri ſuo gratiſſimꝰ eſt, vt odore agri pleni, cui benedixit Deus.

9 *Muſcea ac tædas aloës odoras*
Spirat & ſuaueis caſias eburnis,
Quidquid expromptum loculis colit te
Veſte decora.

9 מר ואהלות
קציעות כל
בגדתיך מן
היכלי שן שמי
שמחוך׃

10 Eccleſia electiſſima, & Chriſti donis refertiſſima, non habens maculam aut rugam.

10 *Candidæ, regum ſoboles, puellæ*
Inter ancillas tibi ſunt honeſtas,
Eſt comas auro redimita puro
Dextera coniux.

10 בנות מלכים
ביקרותיך נצבה
שגל לימינך
בכתם אופיר׃

11 Chriſtiana Eccleſia ex Synagoga & gentilitate orta & cõflata eſt, virtute verbi Chriſti, ad honeſtiſſimum ac digniſſimum locum traducta.

11 *Nata, des aurem facilem, videnſque*
Audias noſtris monitis; paternæ
Te domus, chari generisve, nulla
Cura moretur.

11 שמעי בת
וראי והטי אזנך
ושכחי עמך
ובית אביך׃

Fac

Digitized by Google

12 ויחאו המלך יפיך כי הוא אדניך והשתחוי לו׃

12 *Fac tuum Rex vt cupiat decorem*
Quem tibi dat sors DOMINVM *beata;*
Tu modò hunc supplex venerere, amesque,
Suspiciasque.

12 Officium Sponsæ erga Christum, reuerentia, amor & obedientia.

13 ובת צר במנחה פניך יחלו עשירי עם׃

13 *Iam Tyrite gens opulenta multo*
Munere orabit, cupiet tuumque
Sæpius gratum decus & colendos
Cernere vultus.

13 Omnium gentiũ & dignitatum hominesse se in Ecclesiam insinuaturos, vt hoc modo ad Christi regnũ referantur. Tyrij ingeniosi, opuléti, diuites, & celebres, species pro genere.

14 כל כבודת בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה׃

14 *Tota miranda ac celebranda Regis*
Filia & magna est penitus, decet quam
Arte felici variata & auri
Pondere vestis.

Sponsa auro & margaritis atque gemmis, hoc est, variis Spiritus donis à Sponso aucta & ornata.

15 לרקמות תובל למלך בתולות אחריה רעותיה מובאות לך׃

15 *Ipsa iam picto decorata cultu*
Virginum pulchra comitante turba,
Quas sibi optarat, properabit almum
Visere Regem.

16 תובלנה בשמחת וגיל תבאינה בהיכל מלך׃

16 *Has chorus lætæ socians sequetur*
Vocibus pompæ, venientque in aulam
Regis & gratos thalamos potentis,
Plaudere promptæ.

17 תחת אבתיך יהיו בניך תשיתמו לשרים בכל הארץ׃

17 *Quod tui patres tenuere regnum,*
Quam dabis multam, soboles tenebit;
Principes natos statues patenti
Lætus in orbe.

17 In Christo benedicendæ erant omnes gentes terræ. nam hic versus Sponsum alloquitur.

18 אזכירה שמך בכל דר ודר על כן עמים יהודוך לעולם ועד׃

18 *Quod tuum vates memoro canendo,*
Nomen æternum referent per æuum
Laudibus crebris populi futuri
Tempore in omni.

18 Hoc vaticinium ita verum ac certũ est, vt affirmare possim perpetuò esse referendum in orbe: atque nomẽ tuum commemorandum semper maximis laudibus.

PSAL. XLVI.

Deus noſter refugium & virtus.

ARGVMENTVM.

CHRISTIANAE Eccleſiæ amplitudinē, & tranquillitatem, ac pacem ſpiritualem per Spiritum ſanctum à Deo efficiendam, vates hoc Pſalmo deſcribebat, affirmans Dei erga ipſam charitate, & prouidentia, atque efficacitate infinita hoc eſſe præſtandum, ita vt in maxima naturæ rerum perturbatione, in ſumma regnorum & populorum mundanorum diſſenſione ac difficultate, tamen interiori pace ac tranquillitate ſancti viri in Eccleſia fruantur.

1 *Ad præſtantem filiis Coreh ſuper Ghalamoth. Canticum.*

לבני קרח על עלמות שיר:

ODE TRICOLOS TETRASTROPHOS.

2 PRotector eſt & præſidium DEVS
Nobis probatus; quamlibet aſperis
Hoc experiri ſemper almum
Caſibus auxilium valemus.

אלהים לנו מחסה ועז עזרה בצרות נמצא מאד:

3 Etiam ſi natura rerum omnis perturbata miſceatur, tamen ſecuros reddet ſuos Deus.

3 *Mutetur ergo ſedibus infimis*
Conuulſa tellus, ſorbeat & mare
Monteis recedentes profundum;
Nos tamen impauidi hæc feremus.

על כן לא נירא בהמיר ארץ ובמוט הרים בלב ימים:

4 Orbis omnis hominumque mundanorū genus confuſis ordinibus periclitetur licet.

4 *Vndæ frementes fluctibus algidis*
Tollentur alto præcipites ſalo,
Quarum ſuperba vi trementes
Vſque ſonent trepidentque montes.

יהמו יחמרו מימיו ירעשו ההרים בגאותו סלה:

5 Gratia Spiritus ſancti recreat & conſeruat quietem & tranquillitatem animorū piorum.
Templum ſanctum Domini, quod pij & ſancti viri in Eccleſia ſunt.

5 *Riui ſacrati fluminis, hi DEI*
Vrbi quietam lætitiam ferent,
Qua ſancta dilatatur ædes
Principis hoſpitium ſuperni.

נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים קדש משכני עליון:

6 Deus huic ciuitati proſpicit & inuigilat, atque maturè oportuneque conſulit.

6 *Hanc, dum fouentis præſidio DEI*
Inſtructa conſtat, nil moueat loco;
Succurret huic PRINCEPS in ipſis
Manè citò properans periclis.

אלהים בקרבה בל תמוט יעזרה אלהים לפנות בקר:

7 Magna ſecuritas ex Deo piis conſtat, eo tempore quo mundus vacillare & ruere videtur.

7 *Percuſſa magnis regna tumultibus*
Nutent ruentum murmure gentium,

המו גוים מטו ממלכות

Et voce

Digitized by Google

נתן בקולו
חבוג ארץ׃

Et voce concurſus tremenda
Diſpereat liquefacta tellus.

8 יהוה צבאות
עמנו משגב לנו
אלהי יעקב
סלה׃

8 *Exemplo Iacobi, quem humilem & ſolùm in ſe ſidentẽ protexit ab omnibus aduerſatiis, & amplificauit.*

8 IAS *potentis numine vindicis*
Noſtrum tuetur perpetuò genus;
PRINCEPSque IACOBO *eſt patronus,*
Arx valida, edita & vſque nobis.

9 לכו חזו
מפעלות יהוה
אשר שם שמות
בארץ׃

9 *Venite geſta exemplaque cernite*
IAE, *valentis vertere funditus*
Terras, & extinxiſſe toto
Bella nimis furioſa in orbe.

9 *Namque Deus non ſolùm hominum, ſed totius mundi ac naturæ res præ arbitrio ſuo mouere & mutare poteſt.*

10 משבית
מלחמות עד
קצה הארץ
קשת ישבר
וקצץ חנית
עגלות ישרף
באש׃

10 *Arcum refringet, fruſtaque lanceæ*
Diſcindet; atris ignibus & citas
Vret quadrigas. ergo noto
Cedite numini & efficaci.

11 הרפו ודעו
כי אנכי אלהים
ארום בגוים
ארום בארץ׃

11 *Genteis per omneis, (quippe ego ſum* DEVS)
Terrasque tollar; viribus & potens,

11 *Sanctificabitur nomen meum in gentibus, ait Dominus, cùm ego in puſillo grege meo regnum conſtituero.*

12 יהוה צבאות
עמנו משגב לנו
אלהי יעקב
סלה׃

12 *Atque vltor* IAS *ille Iacob*
Arx valida eſt Deus VSQVE *nobis.*

PSAL. XLVII.

Omnes gentes plaudite manibus.

ARGVMENTVM.

PSALMVS datus eſt filiis Coreh ad canendũ, quo tempore vel arca in pompam duceretur, vel populus ex calamitate aliqua, in qua per gentes oppreſſus eſſet, liberaretur. in eo eſt perpetuũ monumentũ curæ ac ſingularis prouidentiæ Dei erga populum ſuum, & imago illius voluntatis atque benignitatis, qua Deus per Spiritum ſanctũ Chriſti Eccleſiam fouendam recepit, & ſemper fouit, maxima omniũ cognoſcentium admiratione: ſicut ſcriptum eſt: Omnes qui viderint eos, cognoſcent illos, quia iſti ſunt ſemen cui benedixit Dominus.

1 למנצח לבני
קרח מזמור׃

1 *Ad præſtantem filiis Coreh Pſalmus.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

2 כל העמים
תקעו כף הריעו
לאלהים בקול
רנה׃

2 PLauſu omnes populi vndique
Acclamate DEO, *ac vocibus aſſonis:*

3 כי יהוה
עליון נורא מלך
גדול על כל
הארץ׃

3 *Terris nam omnibus imperat*
IAS *terribilis, maximus & potens;*

Noſtris

Digitized by Google

Deus omnibus populis laudãdus & prædicandus, qui per ipsum aduocandi sunt ad lucem: ideoq. hanc sibi peculiarem hæreditatem sepposuit, vt indicaret quanti referat suis ipsius legibus & institutis, an aliis duci & gubernari. posuit igitur Israelem in lucem gentiũ: Israelem, inquam, spiritualem populum suum.

4 *Nostris qui pedibus dabit*
Deductos populos regnáque legibus:
5 *Nobis sepposuit bona*
Sortis perpetuæ dona benignior:
6 *Excelsum Isacidæ decus,*
Quodque ipse vsque fouens auctor amauerat,
Exceptus litui ac tubæ
Mixto IAS *sonitu prominuit* DEVS.
7 *Nostrum psallite* PRINCIPEM
Ac Regem canite hunc, psallite, psallite:
8 *Omnes nam imperio regit*
Terras ipse DEVS, *psallite doctius.*
9 *Rex hic gentibus est* DEVS,
Et sanctum solium sede tenet DEVS.
10 *Famosi in populis duces*
Addunt se socios ad populum DEI;
Cui se prouidus Abraham
Permittens retulit nomen honestius:
Cuncti nam proceres viri
Terras qui clypeis cunque tegunt suis,
Agnoscunt Dominum DEVM,
Atque alto solidè numine PRINCIPEM.

4 ידבר עמים תחתינו ולאמים תחת רגלינו׃
5 יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה׃
6 עלה אלהים בתרועה יהוה בקול שופר׃
7 זמרו אלהים זמרו זמרו למלכנו זמרו׃
7 כי מלך כל הארץ אלהים זמרו משכיל׃
9 מלך אלהים על גוים אלהים ישב על כסא קדשו׃
10 נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם כי לאלהים מגני ארץ מאד נעלה׃

8 *Psallite doctius.*] Hic versus indicat quid sit מַשְׂכִּיל, toties in Psalmorum inscriptionibus repetitum.

9. 10 Deus omnia gubernat, si quid sapientię in aliis populis est, ab ipso proficiscitur. sed quod summa, integra, & absoluta sapientia & prosperitas apud eos est, qui omnino diuini verbi doctrina atq. efficientia gubernãtur ac ducuntur; futurum est, vt terrę principes Deo cedant, regendosque se tradant.

PSAL. XLVIII.
Magnus Dominus & laudabilis nimis.

ARGVMENTVM.

LAVDATVR peculiaris populi Dei Ecclesia, sub imagine Sionis, vtpote quam gubernandam singulariterque fouendam, defendendam, & amplificandã Deus ipse susceperit, idq. effecerit multis miraculis, ipsius causa editis, multis beneficiis in ea collocatis, ac demum Spiritus sancti dono; cuius virtute, & efficientia Ecclesia maximè illustris, atque admirabilis reddita est, regnumque facta, in quo Deus per Christum perpetuò regnet.

1 *Canticum Psalmi filiorum Coreh.*

1 שיר מזמור לבני קרח׃

CARMEN SAPPHICVM.

Maximis

Digitized by Google

2 גדול יהוה ומהלל מאד בעיר אלהינו הר קדשו:

2 MAximis magnus celebratur IAS
Laudibus celsæ moderator arcis,
Monte quo se iam solido probauit
Numine sanctum.

2 In mõte Sion Deus singularia & conspicua sanctitudinis suæ signa collocauit. Quid sit sanctitas Dei, siue sanctitudo, aliàs docuimus.

3 יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קריית מלך רב:

3 Mons Sion tractu celebris nitenti, est
Omnibus terris decor & voluptas,
Regis vrbs magni hæc sedet, atque opacam
Spectat in arctον.

3 Temperamentum vrbis ex situ.

4 אלהים בארמנותיה נודע למשגב:

4 Arcibus cuius DEVS ipse notus
Tutor ac præses: sociata in vnum

4 Aded munita, præsidiisque diuinis instructa est Dei ciuitas, vt frustra à potentissimis aduersariis & hostibus tentari soleat.

5 כי הנה המלכים נועדו עברו יחדו:

5 Quam manus regum petijt minantum
Præterijtque.

6 חמה ראו כן תמהו נבהלו נחפזו

6 Hanc simul visam obstupuere, mente
Perdita, & cursu properante cæci; ac

7 רעדה אחזתם שם חיל כיולדה:

7 Impotes, valde doluere, vt ipso
Fœmina partu.

6. 7. 8. Principatus & potestates ac rectores mundi tenebratú harum, omnes conatus suos irritos senserunt, atque vt fœmina pariendi impos, doluerunt, dissipatiq. sunt, & protriti, vt naues Carthaginenses ab Euro. Vidimus exempla omnia, quæ & facta audieramus, & futura.

8 ברוח קדים תשבר אניות תרשיש:

8 Eurus & quantus rapidis procellis
Punicas frangit pelago carinas;
Quæ patres nobis retulere in IAE
Vidimus vrbe:

9 כאשר שמענו כן ראינו בעיר יהוה צבאות בעיר אלהינו אלהים יכוננה עד עולם סלה:

9 Vrbe, quam PRINCEPS DEVS ipse condit
Vltor & firmans fouet VSQVE in æuum:

10 דמינו אלהים חסדך בקרב היכלך:

10 Quin tua nos te DEVS ô manemus
Æde benignum.

10 Quamobrem speramus te Deum absoluturum & præstiturum in domo tua & templo tuo illam misericordiam promissam.

11 כשמך אלהים כן תהלתך על קצוי ארץ צדק מלאה ימינך:

11 Quà tuum perfert cita fama nomen,
Constat extremis tua laus in orbis
Finibus, iusti tua namque & æqui
Dextera plena est.

11 Scimus enim te summè efficacem potentemque, vt præstes quæ pollicitus es; & iustum, vt nunquam tuis promissa præstare negligas.

12 ישמח הר ציון תגלנה בנות יהודה למען משפטיך:

12 Iudice & ius te referente lætus
Mons Sion, Iudæ & soboles puellæ
Certa plaudentes cecinere grata
Carmina voce.

13 Lustrate ciuitatem Dei, videbitis constitutem & munitã ipsius principis præsidio & beneficio.

13 *Ambitus crebros properate in orbem, &*
Turribus quantus numerus Sionis
14 *Discite attenti, valideque vt extet*
Murus & arces.
Audiat vestro soboles futura ex
15 *Ore, vt hic noster* DEVS *est* PATRONVS,
Exitus fastos duce quo feremus
Tempore in omni.

יג סבו ציון והקיפוה ספרו מגדליה׃
יד שיתו לבכם לחילה פסגו ארמנותיה למען תספרו לדור אחרון׃
טו כי זה אלהים אלהינו עולם ועד הוא יהגנו על מות׃

35 Idem narrate posteritati vestræ, vt ex pe ient exitum secundum & pr sperũ omnium promissorum spiritualium, quæ à Deo pronũtiata sunt.

PSAL. XLIX.
Audite hæc omnes gentes.

ARGVMENTVM.

COMMVNIS omnibus hominibus doctrina hoc Psalmo cõstat. dc cet enim vates studia hominum, qui mundi rebus detinentur, hoc est, cupiditate & ambitione, quarum altera diuitias, altera mundanos honores appetit, neutra autem parte hominibus aut bonam valetudinem, aut longiorem vitam, aut beatitudinem conciliari, affirmat vates, sed magis laborem & solicitudinem augeri, atque curam temporibus tam aduersis, quàm placidis. Ideò igitur illos sapientissimè sibi consulere, & in posterum prospicere, qui omni vitæ actione Deum optant & quærunt, qui & obtineri potest, si purè, sanctè, & legitimè quæratur, & obtentus æternam beatitudinem suis præstat.

1 *Ad præstantem, filiis Coreh Psalmus.*

א לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח מִזְמוֹר׃

ODE DICOLOS DISTROPHOS.

ב שִׁמְעוּ זֹאת כָּל הָעַמִּים הַאֲזִינוּ כָּל יֹשְׁבֵי חָלֶד׃

2 *AVdite hæc populi auribus,*
Orbis qui incolitis quadrifidi domos;
3 *Adæ vos genus infimum,*
Summorumque etiam progenies virũm:
Quisquis diuitiis valet,
Vel quem semper egens pauperies premit.

ג גַּם בְּנֵי אָדָם גַּם בְּנֵי אִישׁ יָחַד עָשִׁיר וְאֶבְיוֹן׃

4 *Prudens quas sapientias*
Cor dictat, meditans proferet os meum:
5 *Auri exempla canam meæ;*
Edam ænigma sacri murmure barbiti.
6 *Nam cur temporibus malis*
Vallatus timeam, finibus aut meis?

ד פִּי יְדַבֵּר חָכְמוֹת וְהָגוּת לִבִּי תְּבוּנוֹת׃
ה אַטֶּה לְמָשָׁל אָזְנִי אֶפְתַּח בְּכִנּוֹר חִידָתִי׃
ו לָמָּה אִירָא בִּימֵי רָע עֲוֹן עֲקֵבַי יְסֹבֵנִי׃

9 *Auri exempla canem meæ.*] Exempla vobis proponã, qualia mihi ipsi in primis proposita esse volo, vt ad eam rationem vitã meam instituam: itaque non cantabo, nisi quæ ipse ad me am etiam vtilitatem sequi volo.
6 *Nam cur.*] Nõ est vt ego de exitu meo solicitus sim, cùm Deum mihi proposuerim summum bonum, quod expetam & consequar.

Hæc

ז הבטחים על חילם והרב עשרם יתהללו׃

7 *Hæc illi metuant, quibus*
Res & percelebres ſpem cumulant opes:

ח אח לא פדה יפדה איש לא יתן לאלהים כפרו׃

8 *Nullum nam redimet ſuus*
Frater, nec pretiis excipiet DEO.

ט ויקר פדין נפשם וחדל לעולם׃

9 *Vitæ cara redemptio eſt,*
Et quæ victa cadit perpetuò irrita.

י ויחי עוד לנצח לא יראה השחת׃

10 *Viuet, ſcilicet, omnibus*
Sæclis, nec tumulos ſentiet aut rogos.

10 Non ſperet diues ſtultus, ſe diuitiarum beneficio diutius victurum; cùm videat ſapientes mori, qui digniores vita ſunt, quàm diuites.

יא כי יראה חכמים ימותו יחד כסיל ובער יאבדו ועזבו לאחרים חילם׃

11 *Hîc ſpectet ſapientium*
Funus perpetuò viuus & integer!
Immò, ſtultus & inſciens,
Decretum ſtabile eſt, vt pereant ſimul.
Tunc quæ parta laboribus
Res multis fuerat, cedet ad alteros.

יב קרבם בתימו לעולם משכנתם לדר ודר קראו בשמותם עלי אדמות׃

12 *Illis pectore in intimo*
Ædes perpetuas pollicitis ſibi,
Et ſedes ſoboli inclytæ;
Quas non diruerint ſæcula plurima:
Illis nomina in vrbibus
Et fundata locis conſtiterant ſua.

12 Moriuntur, cùm tamé ita congeſſerint, aut congerendis diuitiis, opibus comparãdis, & honoribus obtinendis ſtuduerint, quaſi perpetuò eſſent victuri, illisque rebus aliquando ſuauiſſimè fruituri; id quod ſi minus aſſequi poſſent, tamen poſteritatem perpetuam cum vitæ & rerum ſuarum monumentis atque fama in æternum producturi; cùm tamé Deus nihil humanũ in terris perpetuum eſſe voluerit, neque in humanarum rerum natura ferat.

Sed illud ſtultiſſimum eſt, quòd anteceſſorum poſteri iiſdé ſtultitiæ viis inſiſtũt, cùm videant maiores ſuos ſpe & voto fruſtratos fuiſſe.

At verò pij, qui ſuã ſpem in Deo collocarunt, euadent in magnam ac diuinam lucem; illi verò alteri in tenebris ſepulchri & orci erunt.

יג תורם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו׃

13 *At ſors non homini dabit,*
Ornatu vt celebri permaneat diu;
Ergo vt quadrupedum genus,
Abſciſſi variis intereunt modis.

יד זה דרכם כסל למו ואחריהם בפיהם ירצו סלה׃

14 *Illis ſtultitiæ via hæc*
Quàm ſtulta: vſque volens poſteritas probat.

טו כצאן לשאול שתו מות ירעם וירדו בם ישרים לבקר ותרם לבלות שאול מזבל לו׃

15 *Hos imum in barathrum vt pecus*
Cogens mors adiget; queis præerunt pij
Cùm lux fulſerit ac dies.
Deturbata vetuſque his ſpecies ruet,
Aula quos propria exules
Orcus terrifico ſuſcipiet ſpecu:

16 אך אלהים יפדה נפשי מיד שאול כי יקחני סלה׃

16 *Vitam ſed redimet* DEVS
Semper me excipiens de barathro meam.

17 אל תירא כי יעשר איש כי ירבה כבוד ביתו׃

17 *Nullum tu metuas virum,*
Aut quem clara domus, diuitiæ aut beant;

18 כי לא במותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו׃

18 *Nam nil is moriens feret;*
Quem tandem ipſa comes gloria deſeret:

Iſti falluntur iudicio & opinione vulgi, à quo ſe audiũt quaſi beatos prædicari & admirationi eſſe, & credunt magis aliis de ſe, quàm ſibi ipſis, qui omnino non inueniũt in ſe id quod alij de illis prædicant.

19 כי נפשו בחייו יברך ויודך כי תיטיב לך׃

19 *Hæc dum vita manet breuis,*
Ad ſummum fruitur ſollicitis bonis.
Tunc te plauſibus excipit
Vulgus, dum frueris, lautiùs atque agis.

20 תבוא עד דור אבותיו עד נצח לא יראו אור׃

20 *Cumque ad ſæcla parentium*
Huius vita venit, perpetuò manet
Luce excluſus, & exteris
Concluſus tenebris cum grege lurido.

21 Ita euenit vt illa amplitudine, qua ſperabant ſe fore beatiores & ſapientiores, lõgè ſtultiores ac brutis ſimiles reddantur, atque non ſecus ac bruta pereant inſipientiſſimi.

21 אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו׃

21 *Hæc ſors* TERRIGENIS *data,*
Quos dementat agens præcipites honor;
Vt ceu quadrupedum genus
Scindantur variis & pereant malis.

PSAL. L. Deus deorum Dominus.

ARGVMENTVM.

PROPHETIA eſt Aſaph, qua inducitur Deus, qui miſſo in orbem Chriſto filio ſuo, per Euangelium vocaturus erat omnes gentes, & arguturus Iudæos, qui diuinæ legis ſolida parte, & vera diſciplina neglecta & prætermiſſa, partem tantùm ceremonialem iuxta literam ſuperſtitioſè admodum coluerint, veram illarũ ſignificationem ceremoniarũ ignorantes, & rationem ipſam quam ob rem inſtitutæ illæ fuerint, reiicientes. admonet autem in fine Pſalmi eos officij ſui, quod vt de integro ſuſcipiant & præſtẽt, hortatur, alioqui illam indurationis & reprobationis pœnam minatur, qua nunc Iudæi afficiuntur, docetque quonam modo vera & Deo probanda ſacrificiorum ratio iniri debeat.

1 מזמור לאסף

1 *Pſalmus Aſſaph.*

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

1 Deus ille Iſraelitis notus, miſericors, qui ilem mundi auctor & gubernator, idem etiã fortiſſimus & efficiẽtiſſimus eſt, totum orbem per Euangelium in iudicium eſt vocaturus.

אל אלהים יהוה דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבאו׃

I AS DEVS, *qui &* FORTIS, *auens loqui,*
Terram vocatam cominus arguet,
Sol vnde primo lucet ortu,
Quaque ſubit nitida ora celans.

Ille

2 מציון מכלל יפי אלהים הופיע׃

2 *Ille & decoris ſumma potens* DEVS
Monte è Sionis promicuit ſacro,
Noſter DEVS *non ille ſurdo aut*
Numine perueniet ſilente.

3 יבא אלהינו ואל יחרש אש לפניו תאכל וסביביו נשערה מאד׃

3 *Abſumet ignis præuius aſperum,*
Sordensque quidquid comperiet, citus;
Circumque conſurgens procella
Cuncta ruens penitus mouebit.

3 Euangelij virtus & efficacitas.

4 יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו׃

4 *Cælos vocabit protinus editos,*
Terramque certo non refugam loco,
Teſtes peracti nempe pacti, &
Iudicij huic populo ſeueri.

4 Eoſdem teſtes appellabit in iudicium aduerſus populũ ſuũ, quos cõſtituerat, cùm lege lata, cum populo eodem pactionem faceret: cælum videlicet & terram.

5 אספו לי חסידי כרתי בריתי עלי זבח׃

5 *Dicet; Meos huc cogite nunc Pios*
Mecum feriti fœderis obſides,
Queis pacta firmauit probando
Sacra pecus iugulata ritu.

5 Iubebit populum illum cogi ad conuentum & iudiciũ, quem ſingularibus beneficiis ſibi ſegregatũ, pactis, conuentis, & fœdere ſancito, atque ferito, deuinxerat.

6 ויגידו שמים צדקו כי אלהים שפט הוא סלה׃

6 *Cæli probabunt iuſtitiam Dei*
Nunc vſque prompti dicere: Iudicem
Audite me ius proloquentem
Vos populeô mihi iam dicate.

6 Cæli ipſi, vtpote permanentes, teſtabũtur; pactionem olim factam, ex parte Dei nunquam fuiſſe perturbatam.

7 שמעה עמי ואדברה ישראל ואעידה בך אלהים אלהיך אנכי׃

7 *Teſtata iura en perſequar, Iſrael,*
Tecum eſt quod actor nunc mihi poſtulem;
Scis me DEVM, *ſcis* PRAESIDENTEM
Eſſe tuum; tibi ſcis PATRONVM.

7 Tunc autem Deus huiuſmodi oratione compellabit populũ.

Hæc omnia munera erga te præſtiti ſemper.

8 לא על זבחיך אוכיחך ועולתיך לנגדי תמיד׃

8 *Non ipſe raras arguo victimas*
Quas parcus aris intuleris meis;
Non vſta totis infrequenter
Sacra mihi repetenda membris.

8 Et tamen non arguo te, quòd infrequẽs aut parcus fueris in victimis mihi ſacrificandis, non enim his ego indigeo mihi, neque huiuſmodi rebus paſcor.

9 לא אקח מביתך פר מכלאתיך עתודים׃

9 *Non aut iuuencos cornigeros domo,*
Hircóſve caulis excipiam tuis:

10 כי לי כל חיתו יער בהמות בהרי אלף׃

10 *Mi ſilua producit ferasque,*
Mille greges pariuntque montes.

10 Huiuſmodi res mihi ſuppetunt abundè, ſi vti his velim, vtpote quæ à me creantur & aluntur.

Digitized by Google

11 *Montes quot vsquam contineant aues*
Noui, neque agri me quadrupes fugit.
12 *Quòd si fames me tentet, haud te,*
Me vt dapibus cumules, rogabo:
Nam constat orbis multiparens mihi,
13 *Quidquidque pleno continet is sinu.*
Num carne tauri pascar ipse,
Númve capri saturer cruore?
14 *Discas dicatæ munera gratiæ*
Offerre, summo vota ferens DEO:
15 *Me vt liber in duris vocatum*
Temporibus celebres supernum.
16 *Ast aduocato sic* DEVS *improbo,*
Statuta, dixit, quid memoras mea?
Cur ore tentas improbando
Ipse meum meminisse pactum?
17 *Pertæsus ipse es discere quod decet,*
Ac verba suetus post mea ponere:
18 *Furisque conspecti administer*
Impiger es, sociusque mœchis.
19 *Proiecto & ore infanda iacis mala,*
Fraudemque lingua concipis improbam;
20 *Confingis in fratrem sedendo*
Dedecus, in sobolemque matris.
21 *Hæc dum patrares, quòd tacui, putas*
Me moris esse aut ingenij tui,
Sed te redargutum reumque
Crimininibus peragam relatis.
22 *Prudenter ergo cernite, qui* DEVM
Obliuioso pectore pellitis;
Ne raptor in prædam solutus
Nemine vos redimente vexem.

11 ידעתי כל
עוף הרים וזיז
שדי עמדי׃

12 אם ארעב
לא אמר לך כי
לי תבל ומלאה׃

13 האוכל בשר
אבירים ודם
עתודים אשתה׃

14 זבח לאלהים
תודה ושלם
לעליון נדריך׃

15 וקראני ביום
צרה אחלצך
ותכבדני׃

16 ולרשע אמר
אלהים מה לך
לספר חקי
ותשא בריתי
עלי פיך׃

17 ואתה שנאת
מוסר ותשלך
דברי אחריך׃

18 אם ראית
גנב ותרץ עמו
ועם מנאפים
חלקך׃

19 פיך שלחת
ברעה ולשונך
תצמיד מרמה׃

20 תשב באחיך
תדבר בבן אמך
תתן דפי׃

21 אלה עשית
ואחרישתי דמית
היות אהיה
כמוך אוכיחך
ואערכה לעיניך׃

22 בינו נא זאת
שכחי אלוה פן
אטרף ואין
מציל׃

11 Montes quot vsquam contineant aues] Omnes aues montium mihi sunt cognitæ.

12 Quòd si fames me tentet, haud te, Me vt dapibus cumules, rogabo:] Non indigeo tua ope, ut me alas.

13 Quidquidque pleno continet is sinu.] Omnia quæ in terra nascuntur.

13 Anne huiusmodi epulis afficiat Deus eum sim & Spiritus?

14 Discas dicatæ munera gratiæ Offerre, summo vota ferens DEO:] Gratias agere, & vota reddere.

15 Me vt liber in duris vocatum Temporibus celebres supernum.] Me inuocato in tribulatione, liberabo te, & glorificabis me.

14. 15 Cordis animique tui cogitationes & affectiones mihi primùm curato; his victimis facile apud me luabis, atq. luatione ipsa cognosces, quemadmodum huiusmodi hostiis delecter.

16 Ast aduocato sic DEVS improbo, Statuta, dixit, quid memoras mea?] Peccatori autem dixit Deus.

Cur ore tentas improbando Ipse meum meminisse pactum?] Quid tu loqueris de lege mea, & assumis pactum meum in os tuum?

16 Sed iudæo improbo, qui religionis ac pietatis summã in cæremoniarum nudo ac tenuo ritu statuit, & legis ac præceptorũ obseruationem negligit, acriter huiusmodi oratione increpabit Deus. Rom. c. 1.

17 Pertæsus ipse es discere quod decet, Ac verba suetus post mea ponere:] Odisti disciplinam, & abiecisti sermones meos post te.

18 Furisque conspecti administer Impiger es, sociusque mœchis.] Si videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas.

19 Proiecto & ore infanda iacis mala, Fraudemque lingua concipis improbam;] Malitiam emittebat os tuum, & dolos lingua tua componebat.

20 Confingis in fratrem sedendo Dedecus, in sobolemque matris.] Sedens contra fratrem tuum detrahebas, & contra filium matris tuæ ponebas offendiculum.

18. 19. 20 Peruersitas morum apud eos, qui Dei diuinæque legis notitiam profitentur.

21 Hæc dum patrares, quòd tacui, putas Me moris esse aut ingenij tui,] Hæc fecisti, & tacui: existimasti iniquitatem, me similem tui esse.

Sed te redargutum reumque Criminibus peragam relatis.] Arguam te, & statuam contra faciem tuam.

21 Putabas me dissimulantem ista scelera propter pœnitentiam, probare aut negligere, tuúmque similem esse, aut obliuiscì.

22 Prudenter ergo cernite, qui DEVM Obliuioso pectore pellitis;] Intelligite hæc, qui obliuiscimini Deum.

Ne raptor in prædam solutus Nemine vos redimente vexem.] Ne quando rapiam, & non sit qui liberet.

Me,

Digitized by Google

זבח תודה יכבדנני ושם דרך אראנו בישע אלהים

29 *Me, qui fatendo, ſacrificat pius,*
Is me probato munere ſuſpicit:
Conſtantque mores cui, ſalutem
Ipſe dabo reperire DIVAM.

23 Summa meæ voluntatis eſt, vt pietate & gratiarum a ione colat, ex cognitione beneficiorū à me collatorum, & promiſſorum per me ſa orum fide. præterea vt via morum rectè conſtituta petat cujcunque ego hæc cordi curæq. purè & ſanctè eſſe videro, oſtendam ſaluté illam diuinam, à me per Chriſtum donandam.

PSAL. LI.

Miſerere mei Deus.

ARGVMENTVM.

PSALMI cōdendi occaſio quæ fuerit, indicatur ſatis inſcriptione ipſa. Tota oratio in genere iudiciali eſt, in ſtatu deprecatorio. accuſat enim rex ſe ipſum, agnoſcit crimen, nullo modo defendit, tantùm precatur veniam à Deo, cuius miſericordia maxima erga pœnitentes innititur, pœnitentiam ſuam confeſſione criminis oſtendit apertiſſima: naturæ imbecillitatem, & prochiuitatē ſuam ad peccandum exponit, vt culpam aliquo modo eleuet, non vt defendat; nam in lege Deus facilioré veniam fore oſtenderat iis, qui per imprudentiam, errorem, aut imbecillitatem, quàm iis, qui per malitioſam & ſuperbam improbitatem peccarint. atque adeò hoc pacto ſtudet diuinam miſericordiam magis etiam mouere. orat non ſolùm culpam illam ſibi condonari, ſed naturam ſuam illam fragilem, & ad peccandum procliuem, mutari per Spiritum ſanctum, ita vt illius Spiritus virtute à vitio omni alienus, pietati & honeſtis Deoque gratiſſimis actionibus perpetuò operam det. ex eo autem beneficio maximam ſibi vtilitatem, magnā Dei nomini gloriam apud omnes, qui id cognouerint, futuram, magnum peccatoribus & improbis ad pœnitentiam exemplum ſtatutum iri affirmat & ſe perpetuæ Deo gratulationi deuouet.

למנצח מזמור לדוד

1 *Ad præſtantem, Pſalmus Dauid:*

בבוא אליו נתן הנביא כאשר בא אל בת שבע

2 *Cùm venit ad eum Nathan propheta, poſtquam*
ingreſſus eſt ad Bath Sabagh.

CARMEN IAMBICVM MONOCOLON, MONOSTROPHON.

חנני אלהים כחסדך כרב רחמיך מחה פשעי

3 *O Mi benignus parce, ceu ſoles,* DEVS,
Magna & tuorum vi efficaci viſcerum
Delere noxas perge perge iam meas.

4 הרבה ככבסני מעוני וממחטאתי טהרני

4 *Valde lauato criminum me ſordibus,*
Peccata purgans amoue prorſus mea.

כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד

5 *Noxas meas namque ipſe noui, nam ferox*
Peccatum oberrans ſemper inſtat mî meum.

לך לבדך חטאתי הרעתי בעיניך עשיתי למען תצדק בדברך תזכה בשפטך

6 *Peccator in te conſtiti audax vnicum,*
Geſſique te præſente turpe proh malum,

Vt con-

1. 4 Miſericordiæ tuę diuitiæ maximæ in maximis ſceleribus remittendis ſpectantur, item virtus efficientiaque tua in maximis & penitus hærentibus maculis lauandis; ergo propoſita tibi eſt in me miſericordiæ atq. efficacitatis tuæ oſtendendæ materia. ſed quoniā ſine pœnitentia hominum tu nulli remittis, ipſe agnoſco delictum, cuius me ſummè pœnitet, idq. confiteor.

6 Cùm ego eſſem rex, videbar mihi neminem admittendo crimini timere poſſe, præter te, quia cæteri inferiores me erant: neminem eſſe qui obſiſtere poſſet præſens mihi præter te, itaque te vnum vltorem & vindicem agnoſcebā; & tamen tam audax & improbus fui, vt aduerſum te tantum ſcelus ſuſceperim & perfecerim. itaque me tibi iudici iuſtè victū & damnatum fateor.

Digitized by Google

Vt conſtet vrgens veritas dicti tui;
Vincasque iudex non mouendo calculo.
7 *Atqui ecce prauo fictus ipſe ſum malo,*
Fœcunda culpis meque mater fouerat.
8 *En veritatem renibus vis abditis;*
Secreta mî ac tu detegis myſteria.
9 *Hyſſopus adſit me benignè vt expies,*
Albam lauansque fac niuem me vincere.
10 *Audire læto da mihi tu nuntium,*
Vt oſſa te premente tuſa gaudeant.
11 *Vultum reconde, noſtra nec tu conſpice*
Peccata, praui & criminis dele notas.
12 *Purum creato cor mihi ô potens* DEVS,
Pectus nouoque ſpiritu firma meum.
13 *Ne me repelle de tua præſentia,*
Sanctum tuum neu dimoue à me Spiritum:
14 *Tuæ ſalutis redde mî tu gaudia,*
Et liberalis me refiget ſpiritus.
15 *Doctor viarum ſic tuarum perfidis*
Ero, & redibit turba poſt te noxia.
16 *Pœnis cruentis erues me ſanguinum,*
PRINCEPS *ſalutis vnice ô* DEVS *meæ.*
17 *Tuum ſonabit lingua ius æquum mea,*
Laudes tuas vt os meum pronuntiet.
18 *Non vis, daturus quas tibi eſſem, victimas;*
Nec tu peruſtam poſcis auctor hoſtiam.
19 *Fractus* DEO *nam ſpiritus ſunt victimæ,*
Non fracta ſpernit, tunſa corda non DEVS.
20 *Auge Siona iam benignus & foue,*
Muros Salemi & alta pone mœnia.

7 Sed quanquam improbus fuerim in ſcelere aduerſum te admittendo, ſcelus fuit ex illo genere, quod humanam prauitatem & nequitiam magis quàm ſuperbam malitiam arguat. Fateor igitur me peccatorē, & ad peccandum procliuem: agnoſco intus intra renes abditiſſimos in ipſa conſcientia occulta veritatem, & eam ſapientiam de humanis tuiſq; rebus, quā tu mihi indicare ſoles: agnoſco, nemīnē eſſe vitio immunē natura, quando intra renes ipſos, & in occultis viſceribus regnat concupiſcētia peccādi: ideoque oportere peti tuam miſericordiā, & virtutē, quæ extincta intus concupiſcētia ac peccato, & vitio perfuto nouum cor creet, idq; foueat & conſeruet per ſpiritū ſanctū.

14 Illam ſaluté cupio à te promiſſam per Chriſtū tuum efficiēdā: qui ſpiritū ſanctū principem ſpiritū adoptionis filij ingenui tua auctoritate daturus eſt, remoto ſpiritu ſeruitutis in timore.

15 Hoc ſpiritu inſtructus, & tuo beneficio gaudens ac lætus indicabo improbis rationem, quam tenere ipſe ſoles in hominū peccatis condonādis. atq. hoc exēplū multos ad pœnitentiā excitabit.

18 Scio te nō exigere victimas illas figuratiuas, tanquam illis victus, remittas debita: ſed præcipuē pœnitētiam veram & puram peccatorū poſtulare.

7 הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי:
8 הן אמת חפצת בטחות ובסתם חכמה תודיעני:
9 תחטאני באזוב ואטהר תכבסני ומשלג אלבין:
10 תשמיעני ששון ושמחה תגלנה עצמות דכית:
11 הסתר פניך מחטאי וכל עונתי מחה:
12 לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי:
13 אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני:
14 השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני:
15 אלמדה פשעים דרכיך וחטאים אליך ישובו:
16 הצילני מדמים אלהים אלהי תשועתי תרנן לשוני צדקתך:
17 אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:
18 כי לא תחפץ זבח ואתנה עולה לא תרצה:
19 זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה:
20 היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלם:

20 Cupio iam ciuitatē iſtam tuam cæleſtem ædificari, iam cœptam amplificari & perfici donis diuinis & ſpiritualibus per Chriſtum conferendis; tunc enim in ſpiritu & veritate adoratus, acceptabis ſacrificia illa ſuauiſſima, quorum hæc legalia vmbra tantùm ſunt.

Tunc

Digitized by Google

21 אז תחפץ זבחי צדק עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים׃

21 *Tunc & probabis iusta sacra victimas,*
Consumpta adusta tunc frueris hostia;
Ardebit ara taurus ac frequens tua.

PSAL. LII.

Quid gloriaris in malitia.

ARGVMENTVM.

OSTENDIT hoc Psalmo vates improborum, quamuis ditissimorum, quamuis principum gratia, & opibus instructissimorum, non solùm consilia, verùm etiam res omnes labefactatum perditumque iri, iusto iudicio Dei potentissimi, qui innocentes à se susceptos, sibique fidentes, fouet, promouet, amplificat, & stabilit, & malos malè perdit. hoc autem exemplum in Doegh Idumæo improbissimo sui nominis & sacerdotum familiæ delatore, à Deo statuendum esse prædicit, vt cognoscant homines eum esse beatum, atque optimo successu prouehendum, quem Deus sibi addictum curat; eos verò qui Deo aduersantur, in extremas miserias præcipites ruituros.

א למנצח משכיל לדוד ׃

1 *Ad præstantem, Animaduersio Dauidis.*

ב בבוא דואג האדומי ויגד לשאול ויאמר לו בא דוד אל בית אחימלך ׃

2 *Cùm veniret Doegh Idumæus, & nũtiaret Sauli, ac diceret illi, Venit Dauid in domum Ahhimelech.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

ג מה תתהלל ברעה הגבור חסד אל כל היום׃

3 QVid te laudibus ô potens
Sic efferre iuuat, quod malè feceris?
FORTIS *diua benignitas*
Omni constat enim certa manens die.

3.4 Videris tibi summa gratia valere apud regem, quòd nomen meum atque sacerdotum per summam iniuriam & fraudem detuleris: istiusmodiq. improbitate & peruersitate tibi ipsi plaudis magis, quàm si auctor fuisses aut veniæ, aut reconciliationis, aut alicuius boni ac pij officij. iamque tibi & regi charus, & multis metuendus videris. At Deus fortis, qui misericordiam maximè probat, fraudem & malitiam improbat, viuit & valet; is tibi prout meritus es, rependet.

ד הות תחשב לשונך כתער מלשש עשות רמיה׃

4 *Fingit lingua dolos tua,*
Fraudi vt prompta nocet tersa nouacula.

ה אהבת רע מטוב שקר מדבר צדק סלה׃

5 *Præfers officiis malum*
Iustis, vana probas vsque libens magis:

ו אהבת כל דברי בלע לשון מרמה׃

6 *Te argumenta nocentia, &*
Fraudis lingua malæ detinet artifex.

ז גם אל יתצך לנצח יחתך ויסחך מאהל ושרשך מארץ חיים סלה׃

7 FORTIS *te quoque dissipans*
Abscissum penitus, funditus erutum
Tectis eijciet tuis:
Terris ne vsque queat viuere in intimis:

S *Radicem*

Digitized by Google

Radicem eruet is tuam,
Viuum terra tui vt iam teneat nihil.

8 Tuo exemplo iusti Deum iustitiæ vindicem reuerebuntur, & piè metuent, tuique similes ridebunt & contemnẽt, dicẽtque, En exitum eorum, qui in aliis rebus, præter Deum, suarum rerum prosperitatem collocant.

8 *Iustis visa pium metum, &*
Risum exempla dabunt nominis inuidi.
9 *En qui non posuit* DEVM
Robur perpetuum ac præsidium sibi:
Fidens pluribus asl opum
Gazis, ipse suo nixus erat dolo.

10 Ego te iam perdito & deleto, promissa mihi Dei benignitate & gratia constabilitus fruar & amplificabor.

10 *Ipse asl ædibus in* DEI
Ceu frondens oleæ ramus in vltima
Sospes sæcula temporum
Nitar subsidiis perpetuis DEI.

11 Tuam tunc erga eos quos diligis, & tibi deditos suscipis, secũdam prouidentiã memor & gratulabũdus prædicabo, vnà cum aliis piis eiusdem mecum sortis participibus.

11 *Gratus laudibus efferam,*
Auctoremque canam multisonis meum:
Me spes nominis ac tui
Semper fausta tuis ducet agens piis.

PSAL. LIII.

Dixit insipiens in corde suo.

ARGVMENTVM.

HIC Psalmus est quem Paulus indicabat, cùm diceret, Deum conclusisse omnia sub peccato: idem à Iohanne Euangelista significabatur, asserẽte mentiri eum, qui diceret, nos immunes esse à peccato; neque solùm mentiri, sed mendacem facere Deum. Igitur summum Psalmi argumentum est, omnes homines iudicio diuino non solùm reos, sed conuictos peccati teneri. esse tamen inter eos varium ac multiplex discrimen. nam stultissimi omnium Deum negantes, in omne sceleris genus præcipites feruntur; quidam Deum confitentes & agnoscentes, vitio tamen contaminati sunt in se admittentes varia peccata; alij autem notitia Dei imbuti, non solùm vitiis suis impuri, sed iniuriis in simpliciores immissis flagrãt. omnes autem pœnis dignos esse, sed primos & postremos diuinam vltionẽ maximè esse subituros; nisi resipiscere, pœnitere, ac reponere iniuriam illatam debitã satisfactione ipsi studuerint. postremò, cùm agnoscat simpliciores adhuc homines vitiis teneri saltem concupiscentiarum variarum, optat salutarem illum Christum mitti in orbem, qui peccata mundi auferat, & Spiritum sanctum suis donet.

1 *Ad præstantem super Mahhalath.*
Psalmus Dauid.

CARMEN

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

2 אמר נבל בלבו אין אלהים השחיתו התעיבו עול אין עשה טוב׃

2 INsanus alto dixit excors pectore,
Est nullus in cælo ARBITER:
Hinc peditorum vulgus in præceps furens,
Sacrum profanis miscuit;
Fraudem nefandam quisque honesto prætulit,
Nemo probandum perficit.

3 אלהים משכיח השקיף על בני אדם לראות היש משכיל דרש את אלהים׃

3 Cælis ab altis vsque despexit DEVS
Adami in errantis genus;
Num quis decori compos & veri studens,
Extétve qui quærat DEVM?

4 כלו סג יחדו נאלחו אין עשה טוב אין גם אחד׃

4 Flexisse visi singuli, qui non pari
Errore corrupti fluunt;
Certi nec vnus extat è cunctis boni
Probandus auctor numini.

5 הלא ידעו פעלי און אכלי עמי אכלו לחם אלהים לא קראו׃

5 Num turba prauæ seruiens libidini
Agnoscet infandum scelus?
Qui panis instar deuorant gentem meam,
Deum colunt ne, aut inuocant?

6 שם פחד פחד לא היתה פחד כי אלהים בדור צדיק׃ עצת עני בושתם כי יהוה מחסיו׃

6 Illic metu sed horruere, scilicet,
Nullus fuit prorsus metus.
Cùm membra te vallantis hostis sparserit
Vindex tui atque vltor DEVS;
Illos pudore at impotenti affeceris
DEVS quos ipse abhorruit.

7 מי יתן מציון ישועות ישראל בשוב אלהים שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל׃

7 En ex Sione compos Israel bonæ
Salutis vnquam emerserit?
Cùm seruitutem mutet inuidam DEVS
Gentis dicatæ tam sibi,
Bonam Iacobus gaudeat pius vicem,
Lætus triumphet Israel.

4 Quanquam alij homines humana imbecillitate considerata, aliis comparati, iusti verè dicantur, tamen ad diuinæ ac purissimæ iustitiæ trutinam examinati, cuncti violatæ legis rei conuincuntur.

5 Sed sunt quidam omnino impotentissimè suis libidinibus seruientes; qui cùm verè flagrent vitiis, tamen non sentiunt suum insaniæ morbũ, imò quælibet scelera & flagitia improbissimè & insolentissimè admittunt. Nunquid hi possunt dici agnoscere, colere, aut inuocare Deum?

6 Ironia Atqui inter illos est metus aliquis, vel religiosus, vel seruilis: nullo est inquã metus vel pœnarum à Deo repetendarum. At verò tu populo simplex expecta patienter, & sustine impetũ improborũ, quos cum Deo vltore dissipatos videbis, apertè pudefacies, asserẽs illos Deo esse inuisos, atq adeò pœnis addictos locus est obscurior in omnibus versionibus.

7 Quando erit vt ille auctor salutis detur Israeli, quum spiritu seruitutis exuto, & adoptionis filiorum spiritu accepto, ille humilis & metu plenus Iacob mutata sortis conditione euadat in Israel liberum, lætum principem, potentem cum Deo.

PSAL. LIIII.

Deus in nomine tuo saluum me fac.

ARGVMENTVM.

SI nullibi apud homines tutum, sed ab omnibus proditum, conqueritur Dauid apud Deum, cuius consilio, numine, & iussu ipse partes eas sustineret, quarum causa Sauli & aliis esset inuisus, quamobrem salutis suæ curam Deo præfidi, principi, & gubernatori suo committit omnem, cuius ope & efficientia futurum sperat, vt omnes aduersarij sui corruant, amici verò beneuoli & fautores prosperentur. eum euentum se gratulatorio carmine celebraturum vouet.

1 לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃

2 בְּבוֹא הַזִּיפִים וַיֹּאמְרוּ לְשָׁאוּל הֲלֹא דָוִד מִסְתַּתֵּר עִמָּנוּ׃

1 *Psalmus in Neghinoth, animaduersio Dauid.*

2 *Cùm venissent Ziphæi, & dixissent Sauli, Nónne Dauid abdidit se nobiscum?*

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

3 אֱלֹהִים בִּשִׁמְךָ הוֹשִׁיעֵנִי וּבִגְבוּרָתְךָ תְּדִינֵנִי׃

3 *ISto salutem nomine mí* DEVS
Ferto, tui méque assere numinis

4 אֱלֹהִים שִׁמְעָה תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה לְאִמְרֵי פִי׃

4 *Virtute; PRINCEPS, audi & aure,*
Dicta meo repetita ab ore.

5 כִּי זָרִים קָמוּ עָלַי וְעָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי לֹא שָׂמוּ אֱלֹהִים לְנֶגְדָּם סֶלָה׃

5 *Instant minantes extera pars mihi,*
Vitam meamque heu terribiles petunt;
Nec vsque curauit nocens hæc
Turba DEVM *arbitrio potentem.*

6 הִנֵּה אֱלֹהִים עֹזֵר לִי אֲדֹנָי בְּסֹמְכֵי נַפְשִׁי׃

6 *Ast ecce mî fit subsidium* DEVS,
Præsens amicis est DOMINVS *meæ*
Vitæ, patronos quos periclis
Cura mouet mediis tuendæ.

7 יָשִׁיב הָרַע לְשֹׁרְרַי בַּצָּמִיתְךָ הַכְחִידֵם׃

7 *Lethale cunctos excipiet malum,*
Ponunt latenteis qui insidias mihi;
Scissosque constrictosque in arctum
Nempe fides tua certa reddet.

8 בִּנְדָבָה אֶזְבְּחָה לָּךְ אוֹדֶה שִׁמְךָ יְהוָה כִּי טוֹב׃

8 *Tunc sponte ad aras sacra feram, tuum*
Vt nomen IAS *concelebrem bonum;*

9 כִּי מִכֹּל צָרָה הִצִּילָנִי וּבְאֹיְבַי רָאֲתָה עֵינִי׃

9 *Liber periclis, & quid hostes*
Manserit, hic oculus videbit.

PSAL.

3 Nomen tuum gubernatoris & iudicis integerrimi in me seruando interpositum tuere.

4 Audi attentè expositionem meam, & intelliges homines aduersum me insurgere, quibus nunquam nocui, quibus nulla probabilis ratio est, quam ob rem me insectentur, cùm certum sit, me nulla ambitione, sed tuo consilio duci, & tamen illi non curant Deum, sed hominum potiùs consilia vana sequuntur.

6 Atqui vident me tot periculis ereptum tuo auxilio; idque frequéter, vnde credendũ indubiè est, Deum mihi fauere, & fauturũ esse iis, qui mihi fauét, qui hactenus in nullam inciderũt difficultatẽ.

7 Contra autem eos qui mihi aduersantur, vtpote Dei aduersarios, malis grauibus esse afficiendos: nam tu verbo dictoq. tuo semper constas.

9 Viuens incolumisq. videbo exitum inimicorum meorum, imò tuorũ, & votũ meum carmine ac sacrificio exoluam.

Digitized by Google

PSAL. LV.

Exaudi Deus vocem meam.

ARGVMENTVM.

DAVID cognita Absalonis filij, & multorum ciuium, quos ipse nunquam læserat, coniuratione, hunc Psalmum composuit: in quo humanæ fidei defectum, fraudis ac doli abundantiam, accusat. aitque non esse inter homines viuendum viro bono & simplici, cui tutò agere nō liceat, ideoq. sibi optabilem esse solitariam vitam potiùs, quàm aliam conditionem, cùm inter genus hoc hominum versetur, vbi summa perfidia, praua crimina vigent, nulloque modo alio, aut consilio his malis caueri possit, aut eripi, præterquam Dei præsidio & prouidentia, cuius vnius numini totum se ipse, vt solet, committit & credit, speratque se hoc pacto ab omnibus insidiis liberatum, insidiatores verò vitæ suæ, perditum iri.

1 לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃

1 *Ad præstantem in Neginoth. Animaduersio Dauid.*

ODE EADEM.

2 הַאֲזִינָה אֱלֹהִים תְּפִלָּתִי וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתִי׃

2 *AVrem precanti mî* DEVS *admoue,*
Vultum tuo nec contege supplici;

3 הַקְשִׁיבָה לִּי וְעֲנֵנִי אָרִיד בְּשִׂיחִי וַאֲהֹמָיָה׃

3 *Sentire, respondens, proba te,*
Murmure quæ meditor dolente.

4 מִקּוֹל אוֹיֵב מִפְּנֵי עָקַת רָשָׁע כִּי יָמִיטוּ עָלַי אָוֶן וּבְאַף יִשְׂטְמוּנִי׃

4 *Clamore duro, heu, comprimor hostium,*
Quos ardor in me præcipites agit;
Cæcoque dementem furore
Prouocat in mea damna turbam.

5 לִבִּי יָחִיל בְּקִרְבִּי וְאֵימוֹת מָוֶת נָפְלוּ עָלָי׃

5 *Cor mî in reducto pectore condolet,*
Præsente mortis mens trepidat metu:

6 יִרְאָה וְרַעַד יָבוֹא בִי וַתְּכַסֵּנִי פַלָּצוּת׃

6 *Terror, pauores méque totis*
Artibus heu tremor asper angit.

7 וָאֹמַר מִי יִתֶּן לִי אֵבֶר כַּיּוֹנָה אָעוּפָה וְאֶשְׁכֹּנָה׃

7 *Votis precari sic soleo, en erit*
Instar columbæ vt præpetibus volem
Pennis, & optatas quietus
Ipse queam tenuisse sedes?

8 הִנֵּה אַרְחִיק נָד אָלִין בַּמִּדְבָּר סֶלָה׃

8 *Migrans remotos en peterem celer*
Tractus, & vsque in solitagis manens;

9 אָחִישָׁה מְפַלָּטִי לִי מִרּוּחַ סוּפָה׃

9 *Ventique vt impulsi procellis,*
Ipse meam fugerem in salutem.

Totus Psalmus aptissimè refertur ad Christum regem, datū Iudæis, & ad Iudæos ac Iudam proditorē, ipsi familiarissimum & Euangelij delectū Apostolum.

4 Iam apertis verbis & clamoribus me insectantur impudenter inimici mei, sibique coniuratium turbam adiungunt.

7 Optarim columbæ pennas velocissimas mihi aptari, vt fugere hominum consuetudinem & conuentus.

8 Non leuiter fugerem, sed ventorum instar quàm celerrimè ac longissimè.

10 Consilia istorum dissipa, & coniurationis artifices sermones confunde. alluſio eſt ad Dathan & Abiram hiſtoriam; nihil enim video in ciuitate, niſi iniurias, & iurgia domina, contumelias, & rixas ſeditione, dolos, ſcelere, atque libidine, & ira intra muros ciuitatis huius peccatur; idque perpetuò & inceſſanter.

10 *Abſume, ſorbe mi Domine hos citò,*
Illiſque linguas diuide diſſonas:
Iniuſta nil ipſe vrbe præter
Damna, malas video atque rixas.

11 *Noctu diuque haud mœnibus illius*
Vſquam quietus feruor obambulat;
Veſana, nec ceſſans libido
Occupat hanc penitusque turbat.

12 Fraudibus faciendis, ſimulationibus, prauitatibus dolosis, & verbis ſermonibus omnia feruent: talis & hodie mundi ſtatus eſt.

12 *Artes retortæ, vafraque prauitas*
Totam pererrat, nec dolus improbus,
Nec fraus recedit ſæua plenis,
Quas temerans celebrat, plateis.

13 Illud grauiſſimum eſt, quòd non tam cum hoſtibus legitimis, aut cum inimicis aliqua iniuria prouocatis, ſed cum iis, qui ſe amicos profitebatur, eſt mihi res difficillima, & periculis plenuſima.

13 *Non hoſtis vrgens me cruciat malis*
Probris, tuliſſe hunc nam valeam grauem:
Non inuidentis vexor amplis
Viribus; hunc potero & latere.

14 Ahhithophelem hæc oratio ſignificat in hiſtoria, in figura verò Iudam.

14 *Mortalis at tu, qui ordinis es mei,*
Tu mi magiſter, tu mihi cognitus;

16 Cùm fueris conſilij mei conſcius, atq. eiuſdem religionis, rituum & ſacramentorum particeps.

15 *Conferre cui verbum tacendum*
Dulce fuit: pariter ſumuſque
Verſati, in alti PRINCIPIS *ædibus:*

17 Redit ad exemplũ Dathan & Abiram.

16 *Hos damnet vltrix mors cita noxios,*
Viuoſque deturbet ſepulchrum
Cum domibus ſociisque culpæ.

17 Conentur vtiquidquid libeat, nitantur ſuo ingenio & conſilio, atque dolo, in hoc ſint toti omni tẽpore: ego verò vnius Dei conſilio, præſidio, & auxilio innitar ſemper.

17 *Ipſe inuocabo (ſic ſolitus)* DEVM,
Ias ſalutem conſtituet mihi:

18 *Occaſu & Ortu, æſtuque vocem hanc*
Audiet, eloquiumque triſte.

19 *Vitam redemptorque incolumem meam*
Reddet parato iam mihi prælio,
Cùm turba me magna inuidentum
Diſpoſitis peteret cateruis.

Antiquus

Digitized by Google

20 *Antiquus vsque est cui thronus, audiet,*
FORTIS que pressos fregerit hos vtò,
Quos nec vices nec sors refringit,
Quique DEVM timuere nunquam.
21 *Imò sacrati fœderis immemor*
Certos amicos quisque petit manu;
22 *Os lubricante lacte fingunt;*
Corda mouent inimica pugnam.
Vnguenta verbis vincere lenibus
Possunt, acuti hæc sunt gladij tamen:
23 *IAE sed imponas onus si*
Ipse tuum, reget ille dux te:
Is, ne labanti consilio ruat,
Iustum perenni tempore continet.
24 *Illos DEVS tu das in alti*
Præcipites puteum pericli:
Quoscunque sanguis frausque facit viros,
Hi non dies vel dimidiant suos;
At ipse fidens totus isto
Integer auxilio manebo.

20 Deus est rex antiquus, cuius thronum nemo turbauit; nouit ille, quemadmodum regna stabiliri adimique possint; potest quem velit defendere, quem non probet detrudere ac deiicere de gradu; ita hos deiciet, atque consiliis irritis perturbabit, vtpote qui Deum non timeant, neque consiliorum suorum auctorem, aut promotorem habeant; sed homines alios, quos fallacibus orationibus seducunt, in suasque partes trahunt. & tamen omnia vana & inutilia sunt istorum verba. non enim aliorum rei, sed suæ priuatæ studeut: atq. ita rempublicam omnē, imò religionem perturbant.

23 Apostrophe est ad semetipsum facta.

Qui magni & præter cæterorum hominum turbam cōspicui facti fuerint iniuriā, aut dolo, neque vitā, neque rebus sibi partis diu fruentur: ipse verò simplicitate mea auxilio Dei fretus, istis pereuntibus permanebo integer & incolumis.

PSAL. LVI.

Miserere mei Deus, quoniam conculcauit me homo.

ARGVMENTVM.

NVLLAM apud mortales salutem, sed vbique insidias & pericula constare cùm cognosceret Dauid, omnem suam spem & fiduciam in Deo collocandam esse sibi profitetur: cuius consilio, ope, & auxilio fretus, nihil timere possit periculi à carne humana, hoc est, à fragilissima natura comparati; imò vnius Dei verbo fisus, per dubias & ancipites vias transiturum se ait, atque obiectas difficultates superatorum: idque signum ac pignus habiturum futurarum à se superandarum, & optimi tandem exitus expectandi à Deo suorum laborum, cui liberum & incolumem se vouet celebraturum laudes diuinas, & docturum homines, vt Deus in dictis suis re ipsa præstandis, constans efficaxque sit.

Ad præ-

1 *Ad præstantem super columbam mutam remotorum. Dauidis Michthan, cùm deprehenderent eum Philistim in Gath.*

למנצח על יונת אלם רחוקים לדוד מכתם באחז אותו פלשתים בגת׃

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

2 *CLemens misertus me* DEVS *eripe:*
Mortalis in me proruit, atque hiat
Me qui premendo semper ambit
Belliger atque agitans perurget.

ב חנני אלהים כי שאפני אנוש כל היום לחם ילחצני׃

3 *O* SVMME, *plures assiduè mihi*
Instant hiatu belligeri fero;

ג שאפו שוררי כל היום כי רבים לחמים לי מרום׃

4 *Tu quo die vexor timore,*
Spes mihi certa manes salutis.

ד יום אירא אני אליך אבטח׃

5 *Verbum,* DEVS *quod protulit integrum,*
Laudabo sospes, spem posui DEVM;
Immotus ergo non timebo,
Quid mihi vis paret ægra carnis?

ה באלהים אהלל דברו באלהים בטחתי לא אירא מה יעשה בשר לי׃

6 *Si quid vel orno vel loquor, vndique*
Contristat vrgens me assiduus labor:
Intenta mens illis mihi actu
Pernitiem meditatur omni.

ו כל היום דברי יעצבו עלי כל מחשבתם לרעה׃

7 *Illis petendæ vt spes animæ est meæ,*
Sic & coactis insidiis latent,
Lustrare conati meos qua
Parte feram moueámve calces.

ז יגורו יצפינו המה עקבי ישמרו כאשר קוו נפשי׃

8 *Illis libido perfugium facit;*
Naso-sed acri dat populos DEVS
Immane detrusos ruina
Præcipites properare IVDEX.

ח על און פלט לכו באף עמים הורד אלהים׃

9 *Constet tibi cùm nostra vagatio,*
Infunde in vtrem has tu lachrymas tuum
Quas fundo, descriptasque libro
Ipse tuo numera effluenteis.

ט נדי ספרתה אתה שימה דמעתי כאוכך הלוא בספרתך׃

1 Te Deum appello misericordem, vt me eripias è periculis ac laboribus: cùm enim sis Deus & misericors, hoc facere voles & potes. Namque homines cùm adeò nihil possint magni præstare, quia mortales sunt, & vitam dare aliis non possunt, & sunt crudeles, vt mortem inferant, ideoque me conculcant & perdere studeant; à te igitur expecto auxilium, ab illis nihil nisi periculũ Ne patiaris mortalem consiliis DEI, hoc est, tuis, opponi.

5 Vt non ab homine est mihi proposita & commissa causa hæc, quã tueor, sed à Deo; sic, spero, ab ipso Deo perficietur: caro enim non poterit resistere Dei consiliis.

6 Non succedunt mihi cogitata, aut dicta, quibus apud homines aliquid proficere me putem, imò ab illis impediot, & ad necem petor. signum ergo est manifestum, omnem meam salutẽ ex Deo pendere.

8 Et cùm illi iniquè cupiãt innocẽtes perdere, vt me cupierunt, tamẽ impuniti euadũt ab hominibꝰ principibus. at verò Deus iudex est, cuius iudicio & sententia atque indignatione populi improbi, integri præcipitabuntur.

9 Tu scis quamobrem ego peregrinus, vagus, & instabilis sim, hoc est tua causa; ergo ne permittas frustra fluere meas lachrymas, sed excipe eas, ac numera, rationemque earũ habeto.

Primum

Digitized by Google

10 אשר יסובבוני אויבי אחור ביום אקרא זה ידעתי כי אלהים לי׃

10 *Primùm vocanti cùm mihi protinus*
Hostes coacti terga dabunt mei,
Hæc certa mi præsens fauoris
Signa sui DEVS *ipse ponet.*

10 Ego hoc signum peto à te, quòd meas res gubernes, vt cùm inimici me impetentes à te, per me, inuocato repulsi fuerint:

11 באלהים אהלל דבר ביהוה אהלל דבר׃

11 *Res, verba gratus cuncta feram* DEO;
IAE *notandi laudibus exitus,*
Promissi & auctori benigno
Verba canens celebrabo resque.

11 Tunc ipse acceptа referam omnia mea tuis verbis & factis.

12 באלהים בטחתי לא אירא מה יעשה אדם לי׃

12 *Me spes in vno fida manens* DEO
Quicquam timere à terrigenis vetat;
Quin vota persoluam DEVS, *quas*
Polliceor tibi ferre laudes.

13 עלי אלהים נדריך אשלם תודות לך׃

13 Agnoscam semper me tot periculis ereptum, vitam meam vitæque actiones omnes in tui cultum impendere debere.

14 כי חלצת נפשי ממות הלא רגלי מדחי להתהלך לפני אלהים באור החיים׃

14 *Tu morte præsens hanc animam eripis;*
Tu liberas hos, ne titubem, pedes:
Vt luce viuens hac fruensque,
Ipse DEVM *sequar vsque cultor.*

PSAL. LVII.

Miserere mei Deus, miserere mei.

ARGVMENTVM.

EXPONIT vates afflictionem & pressuram suam Deo, quem liberatorem inuocat, & salutarem: ostendit se vndique septum ab hominibus, qui cùm insanire inceperint, à religione & ratione decedentes, sæuissimis feris atrociores sunt; ideoque in tanto periculo solum Dei auxilium sibi petendum esse ait, qui iudex rectissimus est, singulis pro actorum ratione rependens, idemque fortissimus & supremus, qui quod velit, facillimè exequatur, & expeditissimè, à nemineque impediri possit: deinde spe salutis exultans, vouet gratulatorium carmen, omnium musicorum instrumentorum generibus celebrandum.

1 למנצח אל תשחת לדוד מכתם בברח מפני שאול במערה׃

1 *Ad præstantem Ne corrumpas. Dauidis Michtham,*
cùm fugeret à facie Saulis, in spelunca.

CARMEN SAPPHICVM.

2 חנני אלהים חנני כי בך חסיה נפשי ובצל כנפיך אחסה עד יעבר הוות׃

2 ME, DEVS, *me tu miseratus, huic, quæ*
Te petit fidens, animæ pericla
Transfer: alarum interea tuarum
Protegar vmbra.

T PRIN-

3 Ego principem & gubernatorem meum inuocabo, in cuius fidei ac tutelæ præsidio lateo. ille non ex impetu, vt homines, agit, sed ex iudicio & consilio sapientissimo.

3 PRINCIPEM *summum prece suscitabo*
Viribus FORTEM, *mihi qui probatis*
(Sic solet) factis statuetque & idem
Præmia tradet.

4 Quòd si cingor & obsideor ab hominibus in terra, tamen nō obsideor ab eis ex superiori parte, hoc est, ex cælo; illa pars Deo patet, nemini occupāda hominum: inde me eripiet ille, irritosque reddet conatus hominum. admiranda descriptio auxilij diuini, quod impediri nusquam potest.

4 *Sospes vtque in me superem* VSQVE *hiantum*
Probra, demittet DEVS *ipse verax*
Blanda de cælis DEVS *efficaci*
Numine dona.

5 Non solùm leones veros, qui in his montibus lustra habēt, sed inter alios veris truculentiores, filios, inquā, Adæ, affectibus perturbatissimis homines.

5 *Flammeos inter iaceo leones*
(Mens mihi quæ sit?) sobolemque Adami,
Lingua queis vibrans gladius sagittæ,
Hastaque, dentes.

6 *Tollere in cælos* DEVS, *atque terram*
Gloriæ extendas monumenta in omnem.

7 *Quà vales, rete hi pedibus pararunt*
Tendere nostris.
Cogitur curis animo hæc in arctum,
Quà viam tendo scrobibus refossis
Occulunt, casu penitus graui quas
Compleat auctor.

8 Enthusiasmos adeò certum est mihi auxilium ex diuina iustitia, sapientia, & prouidentia speratum, vt animus incipiat de gratulatorio carmine cogitare.

8 *Iam mihi exultat,* DEVS, *& paratum*
Cor modos gestit fidibus canoris
Iungere, ac dulci celebrare cantu
Munera dia.

9 Quantum ego ingenio, cogitatione, studio, & impulsu diuino valere possum, hoc totum vigilet, summaque diligentia impendatur in Dei laudibus canendis, quantum arte valeo, quantum effici nablio & cithara potest.

9 *O decus nostrum vigila, atque surge*
Nablium, exurgas cithara; ac neque ipsum
Me pigrum surgens præeat nitenti
Lucifer ortu.

10 *Te canens multis populis fatebor,*
Gentibus necnon DOMINVM, *patronum*
Gratus & lætus celebrabo, psalmis
Nempe canoris.

Nam:

כי יראה שמיך
מעשי אצבעתיך
ירח וכוכבים
אשר כוננתה

11 *Nam tui doni bonitas benigni*
Siderum tractus superat, polosque
Veritas dicti tua certa magnumque
Æthera vincit.

יהוה אדנינו מה
אדיר שמך בכל
הארץ אשר תנה
הודך על השמים

12 *Tollere in summos* DEVS *alme cœlos,*
Gloriæ ac terris monumenta cunctis
Tende, qua siccus pelago adiacenti
Prominet orbis.

PSAL. LVIII.

Si verè vtique iustitiam loquimini.

ARGVMENTVM.

CVM intelligeret Dauid, se ab hominibus non incognita causa, aut examinata, verùm inuidioso ac tumultuario iudicio damnatum, Psalmum hunc composuit, quo suam in imagine, & Christi per inuidiam tradendi ac damnandi rationem expositit. In eo peruersa hominum iudicia, ac temerarios impetus reprehendit; qui cùm sint ad prauitatem proclines, post primam Adæ præuaricationem, ac deberent sibi in hac parte diligenter cauere, tamen inconsultissimè solent de alienis rebus sententiam ferre, maximè verò damnando, atq. eos præcipuè quos vel principum inuidia, vel aliqua alia aduersitas insequitur, neque velle pati, vt à quopiam recti atq. æqui admoneantur: minatur autem illis suorum consiliorum & negotiorum aduersum omnino optatis exitum, idq. ex Dei iudicio integerrimo, quod iustis apertè probandum esse ait, videntibus vnicuiq. secundū opera sua rependi.

לדוד משכיל
תשחית אל
מכתם

1 *Ad præstantem, Ne corrumpas, Dauidis Michtham.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

האמנם אלם
צדק תדברון
מישרים תשפטו
בני אדם

2 *ANne ô concilium iustitiam loqui*
Nostis, iudicia an terrigenum genus
Recta æquo trutinæ examine ponitis,
Exacto officio integri?

גם בלב עולות
תפעלון בארץ
חמס ידיכם
תפלסון

3 *Atqui corde dolos prauaque perfido*
In terra solitos vos struere haud negem;
Vestris è manibus vis venit improba,
Librata & studio malo.

3 Malè verum examinabūt iudices, quibus vis ac fraus cordi est.

זרו רשעים
מרחם תעו
מבטן דברי
כזבו

4 *Flectunt nempe vias ex vtero impij,*
Ex aluoque petunt deuia callibus
Errorum, faciles vana loqui nimis,
Falsa & fingere non pigri.

4 Prauitas hominibus ineſt ab vtero matris; ea qui aguntur, ad improbitatem flectūtur, at pij ac Deum timentes, ſtudio ac diligentia vtūtur, ne corrumpantur illa natiua prauitate.

Digitized by Google

5 Improbi itaq. prauitatem exercentes, pestilentissimi sunt, & correctionē respuunt.

5 *Virus pestiferum ceu colubro est quibus,*
Virus quale nocens vipera concipit,
Quæ surdas nimium continet auribus
Obdens callida ianuas.

6 Vt aspides incantamēta, sic improbi suasionem & monitionē auersantur, exemplū apertissimum in aduersariis Iesu Christi.

6 *Frustrà illam magici murmuris artifex*
Tentat carminibus vincere fortibus;
Nil voces magici carminis audiet,
Temnetque artifices modos.

7. 8 Illud autem fiet his, vt cùm maximè ostensa fuerit ipsorum malitia, minimè efficax reddatur.

7 *Dentes ore suo comminue his* DEVS,
Molaresque feris tolle leonibus
8 IAS; *ceu liquidæ dispereant aquæ,*
Fluxu ac deficiant suo.
Et quæ dira solet tendere spicula,
Nequicquam noceant, arcubus irritis
Intercisa velut lentaque vulneri,
Et fallente cadant manu.
9 *Limax vt fluidis viribus eliquet,*
Vt fœtus, pereat, fœmineus putri
Tabo disperiens, lumina cui negat
Solis visere mors cita.

10 Consilium temerarium antè ebulliet, quàm calere & concoqui incipiat: atque ita crudum ac deuoratum malè cedet iis, à quibus suscipietur.

10 *Nondum flamma leues corripiat grauis*
Spinas, ante lebes incaleat nimis
Vester, consilia vt cruda cadant suis
Ebullita furoribus.

11 Hoc exēplo iusti agnoscent Dei iudicium integerrimum, illusque prouidētiam & iustitiam re ipsa atque matura executione probatam prædicabunt.

11 *Iusto exempla Dei vindicis agnita,*
Visa &, pacificam lætitiam ferent;
Testis namque pedes ipse cruoribus
Tinget, sanguine & improbo.
12 *Ac tunc dicet homo, nempe manet pios*
Fructus iustitiæ, nempe polo edito
Illos quidquid agant despiciens DEVS,
Terras iudicat infimas.

PSAL.

PSAL. LIX.

Eripe me de inimicis meis Deus meus.

ARGVMENTVM.

SE per inuidiam à Saule eiusque adulatoribus & malignis ministris ad necem peti, conqueritur apud Deum Dauid; quem orat, vt istorum conatus infringens, irritos omnino reddat: quandoquidem nullo ipse crimine, nulla offensione illam in se inuidiam concitasse, vel Deo ipso iudice, confirmare possit, illos autem facillimam existimare viam, se occidendi hominem tenuem, nullis opibus humanis munitum, domi conclusum. verùm confidere Deo supremo, iudici fortissimo & optimo, qui Iacob ex periculis liberatum, in Israelem amplificauit. Psalmus ad Christum etiam pertinet.

1 לַמְנַצֵּחַ אַל תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם בִּשְׁלֹחַ שָׁאוּל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ׃

1 *Ad præstantem, Ne corrumpas: Dauidis Michtham, cùm mitterent Saule obseruata fuit domus, vt occiderent eum.*

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

2 חַלְּצֵנִי מֵאֹיְבַי אֱלֹהָי מִמִּתְקוֹמְמָי תְּשַׂגְּבֵנִי׃

2 *SEruatum rabidis me eripe ab hostibus,*
Infestisque mihi protege mi DEVS;

2. 3 Eripe me ab his, qui malamente, maloq. animo vitæ meæ insidiantur.

3 הַצִּילֵנִי מִפֹּעֲלֵי אָוֶן וּמֵאַנְשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי׃

3 *His quos praua voluntas*
Vrget fundere sanguinem.

4 כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יָגוּרוּ עָלַי עַזִּים לֹא פִשְׁעִי וְלֹא חַטָּאתִי יְהוָה׃

4 *Namque ecce immeritas insidias meæ*
Tendentes animæ in me coeunt viri,
Robustum genus, IAS,
Culpa aut crimine non meo.

5 בְּלִי עָוֹן יָרוּצוּ וְיִכּוֹנָנוּ עוּרָה לִקְרָאתִי וּרְאֵה׃

5 *Praui in me nihil est, & properant tamen,*
In méque arma sibi & consilium parant:
Occurre excitus, ac me
Explora, & propius vide.

4 Parant arma, consilium & copias, idq. studiosè, vt grauius sit illorum scelus, qui nó ex subito impetu, sed deliberatè cupiunt occidere innocentem.

6 וְאַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָקִיצָה לִפְקֹד כָּל הַגּוֹיִם אַל תָּחֹן כָּל בֹּגְדֵי אָוֶן סֶלָה׃

6 *Vltor maxime dux tu armigerùm* DEVS
IAS, *quo fruitur* PRINCIPE *& Israel,*
Expergiscere, & omnes
Gentes pro meritis preme.
Clemens sis licet, his parcere desine,
Sæuæ quos agitans cura libidinis
Factis vsque malignis
Et prauis studiis tenet.

6 Tu Deus es potens, vindex & vltor iniuriarũ. Princeps Israelis in te credentis, atq. te vnico auctore sui nitentis excitare, vt olim, cùm Israelitas ex gentibus Aegyptiis, & aliis liberatos amplificabas.

Scio te clementem esse, verùm non erga eos, qui malitiosa studia remittere nolunt. id hoc tempore ostendas effice.

7 Vidétur esurire carnem meam, ac sitire sanguinem, vt canes famelici, qui noctu oberrant, ringentes & quærentes in viis & plateis escam aliquam. tunc enim putãt omnes dormire, neminemque esse qui eorũ excursiones impediat, aut interturbet.

7 *Nocturno assimilis turba latrans cani*
Vicos atque vias vrbis obambulat;
8 *His labra, osque, minaces*
Enses. namque quis audiet?
9 IAS *ludus erunt hi tibi, rideas*
Cunctarum studium cœptaque gentium:
10 *Illud robur ego ad te*
Arx nostra experiar DEVS.
11 *Clemens meque fouens præueniet* DEVS:
Ipse exempla mihi cernere in hostibus
Concedet DEVS, *atque*
Spectare incolumi dabit.

12 Nolo neque rogo vt subitò simul pereant occisi à te, sed vt irritis conatibus deiecti, & imbecilli, atque pudefacti exẽplo diuturno sint popularibus meis.

12 *Hos ne perde simul, ne & populo meo hoc*
Exemplum graue de mente cadat breui:
Illos detrahe motos
Noster tu clypee ô DEVS.
13 *Peccatum ore suo, verbaque proferunt*
Labris falsa suæ plena superbiæ;
Iuramentaque fraudi
Addent dira loquaculi.

14 Intelligant Iacob Dei patroni prouidẽtia singulari vbique terrarum, siue domi, siue foris, siue in Mesopotamia, siue in Ægypto custodiri.

14 *Hos, ne extare queant, dirue, dirue excandens;* VSQVE DEVM *munere præsidis*
Norint esse Iacobe
Oras orbis in vltimas.
15 *Nocturno assimilis turba latrans cani*
Vicos atque vias vrbis obambulat;

16 Inanes voto irrito redibunt.

16 *Quærunt quid comedant; hos*
Sed sistet vigiles fames.

17 Ego verò summo manè liberatum me tuo præsidio carminibus conditis ac decantatis, gratus prædicabo.

17 *Ipse at manè tuum præsidium canam;*
Et quantum ista mihi est nota benignitas;
Veram tempore in arcto
Te arcem ac perfugium mihi.

Te psal-

Digitized by Google

13 עוד אלך
אשתרה כי
אלהים משגבי
אלהי חסדי׃

12 *Te psallam fidibus præsidium meum,*
Te qui me solitus protegere es. DEVS,
PRINCEPS *ille benigno*
Cuius subsidio fruor.

PSAL. LX.

Deus repulisti nos, & destruxisti nos.

ARGVMENTVM.

AGNOSCIT Dauid calamitates à vicinis gentibus, Israelis populo allatas, Dei iudicio obuenisse infensi populo suo, ob violatam legem atq. virtutem veram neglectam, eiusdem vero misericordia & prouidentia tursus contigisse illis victorias de hostibus finitimis & remotioribus reportari, cuius præsidio & auxilio non dubitat, Idumæam sibi esse sub iugum mittendam. Carmen, est propheticum penitus, nam sub imagine illa Israelis & Idumææ, aliarumque gentium, significauit vates fore, vt Euangelij Christi virtute Gentes ad veritatis & fidei obedientiam & cultum deducerentur. Hoc indicabat Psaltes ipse, cùm Psalmi inscriptioni adderet illud, Ad docendum.

א לנצח על
שושן עדותו
מכתם לדוד
ללמד׃
ב בהצותו את
ארם נהריים
ואת ארם
צובה וישב
יואב ויך את
אדום בגיא מלח
שנים עשר
אלף׃

1 *Ad præstatem super Susan Gheduth: Michtham Da-*
2 *uidis, ad docendū. Cùm contenderet erga Aram*
Naharaim, & erga Aram Szobah, & conuersus
Ioab, percussit Edō in valle Salis duodecim millia.

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

ג אלהים
זנחתנו פרצתנו
אנפת תשובב
לנו׃

3 *DIruptos* DEVS *abstuleras nos percitus ira,*
Sed nobis te redde precamur.

4 Disrupti atq. variis ruinis dissipati, & intercepti sumus.

ד הרעשת
ארץ פצמתה
רפה שבריה
כי מטה׃

4 *Nutat terra tuo scissa ac tremefacta furore,*
Rimas tu committe labantis.

6 Dabas apertissimam significationem iræ atque offensionis tuę, per signa & vaticinia, ne calamitates populo ex casu, vel ex temporum vi allatæ putarentur.

ה הראית עמך
קשה השקיתנו
יין תרעלה׃

5 *Tu populo exhaurire tuo prædura dedisti &*
Plena tremoris pocula nobis.

7 Sed dabis salutem etiā idem (quia misericors es) dilectis tuis, próbioribus, & pijs, ne pereant in cōmuni calamitate: item etiam populo à te præter cęteras gentes, dilecto, vt sit hoc signum etiam aliis nationibus.

ו נתתה ליראיך
נס להתנוסס
מפני קשט סלה׃

6 *Signa tuis tollenda dabas cultoribus* VSQVE
Propositi veri monumentum.

ז למען יחלצון
ידידיך הושיעה
ימינך ועננו׃

7 *Det tua, vt euadant quos diligis ipse, salutem*
Dextera, teque mihi facilem da.

8 Possidebo loca vicina Mesopotamiæ & Armeniæ, eaque cum iis agris coniungam, quæ Ephraim, & Ruben, & dimidiæ tribui Manasses vltra Iordanem olim contigerāt.

ח אלהים דבר
בקדשו אעלזה
אחלקה שכם
ועמק סכות
אמדד׃

8 *Sancta loquēs responsa dedit* DEVS *irrita nunquā,*
Quæ gaudens ego certa tenebo.
Partiar ergo agros Sichimæ vallemque remensus,
Implent quam tentoria Suchoth.

Galge-

Digitized by Google

9 Galgedium nemus & Manaſes mea iura ſubibunt,
Atque mei munimen Ephraim.
10 Verticis: ac Iudas me decernente notabit.
Sunt & balnea noſtra Moabus.
Perferet ipſa meam ſoleam calcantis Idume:
Tuque Palæſthine & mihi plaude.
11 Quis me in munitam victorem deferet vrbem?
Ducet Idumæas & in oras?
12 Cùm Deus amotos tu nos eieceris, ac iam
Noſtra DEVS non agmina ducas:
13 Auxilium arctatis nobis tu porrige: vanum eſt
Ex homine expectare ſalutem.
14 Nos ductore DEO turmas armabimus; ille
Calcando noſtros teret hoſtes.

9 לי גלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחקקי׃
10 מואב סיר רחצי על אדום אשליך נעלי עלי פלשתי התרועעי׃
11 מי יובלני עיר מצור מי נחני עד אדום׃
12 הלא אתה אלהים זנחתנו ולא תצא אלהים בצבאותינו׃
13 הבה לנו עזרת מצר ושוא תשועת אדם׃
14 באלהים נעשה חיל והוא יבוס צרינו׃

Te voco in extremis finibus terræ Iudæ.

Tentorio

Digitized by Google

PSAL. LXI.

Exaudi Deus deprecationem meam.

ARGVMENTVM.

DAVID ſuperata periculorum ac difficultatum parte magna, iamque rex ſalutatus & habitus à multis, maximè Iudæorũ tribubus, Deũ orat, vt ipſo auctore & protectore cætera quæ ſuperſunt diſcrimina, ſibi ſuperari contingat, atque eo in loco eſſe, ad quem ex Dei voluntate fuerat electus; vt hoc exemplo cæteri diſcant, fide atque ſpe diuinis promiſſis adhærere, idque ipſum ab illo carminibus decantandis agatur.

1 Ad præſtantem, ſuper Neghinoth Dauidis.

1 לנצח על נגינת לדוד׃

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

2 AVdi quid orem, quid querar ô DEVS;
3 Terræ vt precans te à fine vocem ſacræ,
Defectus ipſe cordis ægri
Viribus atque animo impotenti.
Rupis prælte culmine me loca,
Quamque ipſe ſolus ſcandere non queo:
4 Mi namque tutum fis aſylum,
Fisque fero valida arx ab hoſte.

2 שמעה אלהים רנתי הקשיבה תפלתי׃
3 מקצה הארץ אליך אקרא בעטף לבי בצור ירוממני תנחני׃
4 כי היית מחסה לי מגדל עז מפני אויב׃

ה אמרה כאהלך עולמים אוחסה בסתר כנפיך סלה׃

5 *Tentorio ipſe in plurima ſæcula*
Iſto manebo, nil metuens mali;
Ac tutus alarum tuarum
Præſidio fruar VSQVE *firmo.*

5 Tuo præſidio pro tétorio tutiſſimo vſus, conſeruabor incolumis.

ו כי אתה אלהים שמעת לנדרי נתת ירשת יראי שמך׃

6 *Tu certa namque & vota facis mea;*
Hæreditatem téque timentium

6 Video me iam in partem regni promiſſi adductum, te auctore, qui mihi vires & vitam auges, vt ſperem pleniſſimum promiſſorum tuorum ſucceſſum.

ז ימים על ימי מלך תוסיף, שנותיו כמו דר דור׃

7 *Das auctor, ac Regem diebus*
Accumulas ſaturasque ſæclis.

ח ישב עולם לפני אלהים חסד ואמת מן יצרהו׃

8 *Semper ſedebit præſidio Dei*
Inſtructus omni tempore, gratia
Cui certa cuſtos eſt fidesque;
His nihil auſpiciis timebo.

8 Quod tui promiſſi gratia fides mea expectat, nequaquam impediendum metuo.

ט כן אזמרה שמך לעד לשלמי נדרי יום יום׃

9 *Sic nomen edam perpetuò tuum*
Neruis remixto carmine; ſic tibi
Quæ vota ſacraram, redemptus
Aßiduis ſoluam diebus.

PSAL. LXII.

Nónne Deo ſubiecta erit anima mea?

ARGVMENTVM.

PSALMVS hic compoſitus videtur ea tempeſtate, qua Dauid ciuilibus bellis & coniurationibus, Abſalone auctore, impeti cœpit. Canit autem in eo Pſaltes regni ſui ruinam fruſtra tentari ab hominibus mendacibus, ac nullo certo conſilio nixis, verùm ambitione & cupiditate motis, fraude ac fallacia agentibus; ſe enim Deo principe atque auctore regnum obtinere, cuius præſidio fiſus, neminem hominem timendum ſibi duxerit, vtpote iudicis integerrimi ac Domini potentiſſimi.

א למנצח על ידותון מזמור לדוד׃

1 *Ad præſtantem apud Ieduthun, Pſalmus Dauid.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

ב אך אל אלהים דומיה נפשי ממנו ישועתי׃

2 NEmpe ſpectat hæc mens DEVM
Silens petitque, pendet hinc ſalus mi;

ג אך הוא צורי וישועתי משגבי לא אמוט רבה׃

3 *Ille nempe rupes mea eſt*
Munimen atque nexe multa nutem.

3 *Ne multa nutem.*] Tentari quidem me Deus permittet, valde autem nutare ac ruinam minari non ſinet idem.

ד עד אנה תתחתתו על איש תרצחו

4 *Quamdiu in virum nequiter*
Agetis omnes? murus vt ruens cui

Digitized by Google

Tenditis necem perfidam,
Impulsa valli ceu caduca moles?
5 *Nempe de gradu vt detrahant*
Vana appetentes consuent; precantur
Ore, quæ probes; cordibus
Malis maligna deuouere sueti.
6 *Nempe spectat hæc mens* DEVM
Silens rogatque, pendet hinc mihi spes:
7 *Ille nempe rupes mihi &*
Munimen; haud nutabo nixus illo.
8 *In* DEO *salus est mea,*
Decusque petra roboris mei ipse est.
In Deo fides est mihi;
9 *Sperate gens hunc semper omnis vnum;*
Corda vestra & huic fundite;
Faustus DEVS *nam solus vsque nobis.*
10 *Nempe & Adæ nil est genus,*
Virisque natos vanitas reprendit.
Pone hos lancibus tu suis;
Tollet resultans vanitas leuatos.
11 *Nec vim pone spem tu tibi,*
Neu præda vos exerceat superba:
Crescat summa rerum licet,
Nil vestra corda figat aut moretur.
12 *Quæ semel locutus fuit*
Deus, reponam audita bis, valens nam
Constat atque præstans DEVS.
13 *Here ac benigna gratia est tibi, qui*
Singulis potens assoles
Vicem rependere actibus paratam.

5 Fraudulenti & versuti nocétiores multò sunt simpliciter improbis & inimicis apertis.

6 Sed animi mei consilium omne tacitè fertur in Deum, qui corda nouit hominũ, & iudicat singulos, pro meritisque afficit.
8 Vos etiam, qui aduersariorum meorum sermonibus & orationibus aures præbetis, intelligite nullam in hominibus esse facultatem salutis aut beatitudinis afferendæ, Deum bonorum verorum auctorem credite; hunc vobis proponite, cuius prouidẽtia nitamini, ita non sequemini studia vana.
10 Ex patris Adæ leuitate æstimari potest, quanti ponderis atq. grauitatis homines cæteri patre iam deteriores esse possint; sunt, inquam, ipsa vanitate leuiores.
11 Neque quorundã potentiam, aut vim, neq. aliorũ malè partas diuitias admiremini; harũ enim rerum exiguus vsus malus plerumque exitus est.
12 Tantum diuini verbi veritate ducimini, qui nunquam fallit, qui constantissimus est dicto suo vel semel effatus. Deus autem vnico sermone duo de se declarauit: se esse Principem potentissimũ, eundemq. Dominum misericordissimum, qui iustitiã ac misericordiã exercere possit, pro ratione actionũ humanarum.

אך נפשי לאלהים דומיה מ֝מֶנּוּ יְשׁוּעָתִי׃

אך הוא צורי וישועתי משגבי לא אמוט׃

על אלהים ישעי וכבודי צור עזי מחסי באלהים׃

בטחו בו כל עת עם שפכו לפניו לבבכם אלהים מחסה לנו סלה׃

אך הבל בני אדם כזב בני איש במאזנים לעלות המה מהבל יחדו׃

אל תבטחו בעשק ובגזל אל תהבלו חיל כי ינוב אל תשיתו לב׃

אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי כי עז לאלהים׃

ולך אדני חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו׃

PSAL.

PSAL. LXIII.

Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.

ARGVMENTVM.

DAVID inimicos fugiens, in Iudææ solitudinem secesserat, vt loci incommoditate sese sectantes retineret, & diuinam misericordiam suis ipse incommodis magis moueret & conciliaret sibi. Dicit totum tempus in ea solitudine sibi poni in cogitatione de Deo, Deique erga se prouidentia & benignitate, quem ita prospecturum sibi credit & sperat, vt in propriam ciuitatem, atque adeò in regnum restitui contingat, vbi opportuno loco diuino cultui sese dedere possit.

א מזמור לדוד בהיותו במדבר יהודה׃

1 *Psalmus Dauid, cùm is esset in solitudine Iudææ.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

ב אלהים אלי אתה אשחרך צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים׃

2 MAnè DEVS soleo te quærere, tu mihi PRIN-
Te nimis hæc anima et sitit ardēs. (CEPS,
Hæc caro te cupit ac petit hîc afflicta, vbi tota
Squallida terra arens caret vndis.

2.3.4.5.6. Quanquā caro in deserta terra appetere videatur cibum & potum, tamē te ipsum magis appeto, cibi ac potus oblitus; ideo volui esse in regione sancta potius, quàm in aliena etiam fertilissima. hic namq. vtar tuis viribus, atq. amplitudine, quæ longè præstat, non solùm rebus ad vitam commodis, sed vitæ etiam ipsi: dummodo te habeam mihi propitiū, nihil vltrà desiderabo deliciarum.

ג כן בקדש חזיתיך לראות עזך וכבודך׃

3 *Sic ego sancta sola inuisi, vt mihi cura videndi est*
Vires atque tuum decus ingens:

ד כי טוב חסדך מחיים שפתי ישבחונך׃

4 *Quippe benigna mihi est melior tua gratia vita, his*
Te labiis laudabo canamque:

ה כן אברכך בחיי בשמך אשא כפי׃

5 *Exoluamque tibi grates dum vita manebit,*
Altis ad tua nomina palmis.

ו כמו חלב ודשן תשבע נפשי ושפתי רננות יהללוך פי׃

6 *Delitiis anima hæc satura ac si pinguibus esset,*
Sic labia in laudes mea soluam.

ז אם זכרתיך על יצועי באשמרות אהגה בך׃

7 *Sum memor ipse tui stratis quæ plurima muto;*
Te ac meditor vigil omnibus horis.

7.8.9. Quippe cùm vbicunque sim, tuum subsidium experior, quod mihi incomparabile est, vincit enim omnia alia vitæ commoda infinito interuallo.

ח כי היית עזרתה לי ובצל כנפיך ארנן׃

8 *Te, auxilium præsens expertus sæpè, tuarum*
Alarum cantabo sub vmbra.

ט דבקה נפשי אחריך בי תמכה ימינך׃

9 *Hæc anima innitens tibi, subsequitur gradientem;*
Dextera me (et) tua fulsit euntem.

י והמה לשואה יבקשוה נפשי יבאו בתחתיות הארץ׃

10 *Quique meæ vitæ exitium cupiere paratum,*
Descendent loca ad infima terræ.

יא ינירהו על ידי חרב מנת שועלים יהיו׃

11 *Occisum gladio corpus, sine honore sepulchri,*
Vulpibus in prædam cadet amplam.

12 *Rex.*] Ego qui tuo præsidio ac numine rex constitutus sum, atque rex manebo, velint nolint inimici mei.

12 *Rexque* DEO *lætus grates laudemque reponet:*
Illius & qui numine iurat,
Victor laudis erit compos, dum falsa loquentum
Os clausum obstructumque silebit.

12 ושמח
בא־להים
יתהלל כל
הנשבע בו כי
יסכר פי דוברי
שקר׃

PSAL. LXIIII.
Exaudi Deus orationem meam.

ARGVMENTVM.

DAVID cùm videret sibi rem esse gerendam aduersus inimicos versutos, callidos, qui non solùm numero, sed consiliorum calliditate ac fraude doloque niterẽtur, quibus rebus nihil molestius, nihil importunius aut grauius accidere potest probo viro, simplicitatis suæ, à se nũquam deserendæ partes Deo fouendas, agendasq. commendat, quem credit & sperat, vtpote simplicissimum & optimum ita acturum, vt calliditate irrita, victa & labefactata, iustorum simplicitas & candor hoc exemplo confirmetur.

1 *Ad præstantem, Psalmus Dauid.*

1 למנצח
מזמור לדוד׃

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

2. 3. Defende me à turbâ frequenti, malitiosa atque callida.

2 *O Rantis audi sancte* DEVS *meam*
Vocem, pauore atque hostis ab improbi
3 *Defende celatum malignæ*
Consilio studiisque turbæ.

2 שמע אלהים
קולי בשיחי
מפחד אויב
תצר חיי׃
3 תסתירני
מסוד מרעים
מרגשת פעלי
און׃

4 Qui fraudes concipere, conceptas dolosè eloqui, atque conatu vehementi facere norunt.

4 *Queis lingua acutis ensibus aptior;*
Verba, vt sagittæ spicula tristia,
5 *In non paratos innocentes*
Insidiis iaculantur atris.

4 אשר שננו
כחרב לשונם
דרכו חצם
דבר כר׃
5 ליורת
במסתרים תם
פתאם יורנו ולא
ירהו׃

6 Existimant se sapientes, qui inuenire possint ea, quæ ab aliis obseruari nequeant.

6 *Firmata postquam constituunt mala,*
Deliberantes vt laqueos sciant
Celare, consultant, loquentes,
Quis notet ingenia hæc & artes?
7 *Commenta prauis fraudibus ac modis*
Exacta cunctis partibus instruunt,
Excogitato quisque cordis
Arbitrio, studio ac profundi.

6 יחזקו לבו
דבר רע יספרו
לטמון מוקשים
אמרו מי יראנו
למו׃
7 יחפשו עולה
תמנו חפש
מחפש וקרב
איש ולב עמק׃

8 Verùm hic erit fallaciarum ac doli exitus, Deo vindice.

8 *Ast imparatos confodiet* DEVS
Illos sagittæ vulnere concitæ,

9 וירם אלהים
חץ פתאם היו
משרתם׃

Queis

Digitized by Google

ט ויכסילחו קליעה לשונם יתנודדו כל ראה בם׃

9 *Queis lingua consistat procax, &*
Terror aget trepidus videntes.

9 Tunc qui existimabant horum res prudéter gubernari, exéplum illius exitus stupescent.

י וייראו כל אדם ויגידו פעל אלהים ומעשהו השכילו׃

10 *Exempla cunctos hæc homines,* DEVS,
Narrare cogent, quid faciat potens;
Et facta condiscent modosque
Quos init is, tenet atque IVDEX.

10 Omnes aliter loquétur quàm soleant: laudabuntque simplicitatem, quam Deus propugnat ac tuetur, & iudicium diuinum admirabuntur.

יא ישמח צדיק ביהוה וחסה בו ויתהללו כל ישרי לב׃

11 IAMque iustus lætior hinc suum
Dicet patronum & præsidium integrum;
Laudataque incedet triumphans
Simplicitas bonitasque cordis.

11 Iustum autem nõ pœnitebit simplicitatis suæ ac probitatis, quã Dei summè laudandi prouidentia tutam & incolumem sentiet.

PSAL. LXV.

Te decet hymnus Deus in Sion.

ARGVMENTVM.

IN Sione monte, id est, Ecclesia Dei, laudes perpetuò ac sine interpellatione celebrari oportere, Psaltes ait; itaque omnes cantus in populo Dei sacros esse decere confirmat: quippe cuius benignitas, misericordia, sapientia, ac virtus nullo tempore cesset benefaciens, vt Paulus aiebat, omnium nationum ac gentium hominibus, mittens eis pluuias, ac cæteras temporum commoditates, quibus humana vita non solùm alatur, verùm etiam recreetur; idque adeò quamquam magnum & assiduum, immò perpetuum Dei beneficium sit, tamén ab illo alio consilio ac proposito superetur de salute hominum generi afferenda, quod re ipsa præstiturum Deum esse, Vates confirmabat, nos præstitum iam certissimè credimus: ideo igitur Ecclesiam, in qua hæc salus constet, à diuinis laudibus minimè vacare oportere ait:

א למנצח מזמור לדוד שיר׃

1 *Ad præstantem, Psalmus Dauid.*
Canticum.

CARMEN SAPPHICVM.

ב לך דמיה תהלה אלהים בציון ולך ישלם נדר׃

2 LAus DEVS soli tibi destinata
Cæteros cantus iubet in Sione
(Debita agnoscens tibi dum reponit
Vota) silere.

2 דמיה Tacet, & decet aut conuenit.

ג שמע תפלה עדיך כל בשר יבאו׃

3 *Tu preces audis populi colentis*
Te, caro quærens petat omnis vnum

3 Nam tu audis preces, & exitu secundas; audies ergo laudes tuas libenter à populo grato & pio decantatas, & omnis caro cognoscet te esse omnis boni auctorem.

ד דברי עונת גברו כפי אתה תכפרם׃

4 *Te mihi, & cunctis facilem prementes*
Tollere culpas.

Digitized by Google

5 Delicijs quem tu facis & propinquum,
Atrijs felix manet ille in istis;
Is tui sancto fruitur palati
Munere & ædis.

6 Iustus vt nobis memores tremendas
Res, quibus nostram statuis salutem;
Spes & his cunctis DEVS & remotis
Trans mare terris.

7 Roboris vi prævalida recinctus
Montibus firmam stabilemque sedem

8 Ponis, & fluctus pelagi intumentes
Sistis & vndas.
Gentium sedas varios tumultus.

9 Qui colunt fines, tua pertimebunt
Signa, & occasus recient & ortus
Munera mira.

10 Visitas terræ cupientis aruum, &
Plurimo ditas reficisque fœtu,
PRINCIPIS pleno pelago redundans
Labitur humor.
Tu paras fruges auidis colonis:
Ipsa sic tellus tibi præparatur;
Irrigas sulcos, madidasque comples
Vbere glebas.

11 Ebriam stillis penitus caducis
Reddis, & quantum tulit illa germen,
Almus augendo recreas foues que, &
Perficis almus.

12 Fertili prodit nitidus corona,
Quam tuis donis sibi nectit annus;
Qua gradum flectis, fluit alta pingui
Munere nubes.

5.6 Quanquam omnes gentes ex beneficiorum tuorum contemplatione agnoscere te possint, ille beatior est, qui in tua Ecclesia est, teque ex doctrina tua cognoscit, atque colit; est enim tanquã familiaris tibi, & nouit promissum publicæ salutis à te initæ: salutis, inquam, non solùm huic Israeliticæ regioni, sed omnibus hominum nationibus afferendæ; omnes enim terræ te salutarem sperant, etiamsi nõ omnes homines huius salutis rationem cognoscant.
7. 8. 9. Magna autem, imò maxima virtute præstare te tua promissa posse, atque stabilire, indicãt montes à te firmati, indicãt tempestates quas sedare soles: ita vt nulla te res turbare aut retardare queat: nulli homines impedire.
10 Tuam autem perpetuam benignitatem terra perpetuò fœcũda prædicat.

Pascua

13 ירעפו נאות מדבר וגיל גבעות תתאזרנה

13 *Pascua in vasto renouata saltu*
Perfluunt fœtu saliente, rident
Et lacus musco redimiti, odoro &
Gramine colles.

13 Nō tantùm agrorum fertilitate homines saturas, sed pecuariæ rei vbertate exples.

14 לבשו כרים תצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו׃

14 *Induit campos pecus, atque valles*
Farris albentes subeunt amictus,
Vt sonent grato ac recinant ouantes
Carmine cuncti.

14 Itaque vario ac multiplici beneficiorum genere, laudum carmina tibi debentur.

PSAL. LXVI.

Iubilate Deo omnis terra.

ARGVMENTVM.

DEO vnico laudem ab omnibus gentibus debitam, exigit Psaltes, quòd is amplitudinem suam omni ex parte probauerit, mundo non solùm condendo, sed gubernando etiam; idque tam naturæ, quàm hominum rebus oportunè & commodè dispensatis, ostendat. Confirmat autem hanc rationem, ex calamitatibus populo Dei allatis, quas non casu, sed consilio ac iudicio allatas ait, atque misericordia diuina rursus leuatas. idem etiam Psaltes ipse suo exemplo comprobat; qui ex multis difficultatibus, inuocato Dei auxilio, erutus fuerit. Aptissimè conuenit hic Psalmus Ecclesiæ Christianæ.

א למנצח שיר מזמור

1 *Ad præstantem, Carmen Psalmi.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

הריעו לאלהים כל הארץ׃

OMnis terra simul vos edite iubila ouantes
Terricolaque DEO:

ב זמרו כבוד שמו שימו כבודו תהלתו׃

2 *Illius ac dignas componite nomine laudes*
Cantibus altisonis.

2 Adeò euidens ac manifesta roboris & efficacitatis tuæ virtus est, vt eos omnino qui te non colunt, aut negare studeant gubernatorem mundi esse, redarguat mendacij & apertæ falsitatis in iis, quæ de te dixerint vel scripserint.

ג אמרו לאלהים מה נורא מעשיך ברב עוז יכחשו לך איביך׃

3 *Dicite, quanta* DEVS *sunt tua gesta, tremenda*
Singula, cuncta simul.
Robonis ista tuos vis ampla redarguet hostes
Dicere ficta tibi.

ד כל הארץ ישתחוו לך וימרו לך ישמרו סלה׃

4 *Omnis terra tibi procumbat, carmine nomen*
Personet vsque tuum.

5 Si vultis scire quid possit Deus in naturæ rebus, & an ipse eas gubernet iussu & nutu, an illæ iponte sua consistent & durent, cōsiderate exempla in rebus naturalibus, coram tot hominū millibus testibus edita.

ה לכו חזו מפעלות אלהים נורא עלילה על בני אדם׃

5 *Ite & gesta* DEI *spectate, atque acta tremenda*
Cernite, terrigenis.

Nam

6 *Nam mare ſiccatum & pede nos tranſmittere lætos*
Ipſe dedit fluuium.

6 וישם ים ליבשה בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו׃

7 Vt naturæ, ſic etiam hominum res gubernat; neque ſinit perditiſſimum quemque votis ſuis ex animi ſententia potiri.

7 *Ipſe ſuo ſæclum deducit robore; gentes*
Proſpicit ille oculis.
Non erit vt propriis humana proteruia votis
Creſcat & exuperet.

7 משל בגבורתו עולם עיניו בגוים תצפינה המורים אל ירומו לסו סלה׃

8.9.10 Idem Deus miſericordiæ ſuæ amplitudinem erga nos populis omnibus probat: nam neq. affligi nos perpetuò ſinit, ſed corripi, corrigi, & examinari vult.

8 *Vosque* DEVM *populi noſtrũ linguisque animisque*
Dicite magnificum:

8 ברכו עמים אלהינו והשמיעו קול תהלתו׃

9 *Noſtras vitæ animas reddens, vetuit quoq. noſtros*
Ille labare pedes.

9 השם נפשינו בחיים ולא נתן לשוט רגלנו׃

10 *Inſtar & argenti tu nos examine multo*
Per mala dura probas.

10 כי בחנתנו אלהים צרפתנו כצרף כסף׃

11 *Tum preßis ſinuoſa dabas in retia lumbis,*
Vndique nos ſtimulans.

11 הבאתנו במצודה שמת מוצקה במתנינו׃

12 Fatemur nos ab homine mortali fuiſſe oppreſſos, ſed tuo permiſſu ac iudicio.

12 *Mortalis capiti noſtro, te auctore, volente*
Teque duce, incubuit.
Per calidos ingreſſi ignes, gelidasque per vndas
In ſatura egredimur.

12 הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה׃

13 Vnuſquiſque noſtrum debet ubi ſacrificia & gratulationé, ea ego tuæ miſericordiæ & prouidentiæ teſtis ſoluam.

13 *Ergo ſacra tuam veniam facturus in ædem,*
Vota quæ perſoluam:

13 אבוא ביתך בעולות אשלם לך נדרי׃

14 *Vota ego quæ labiis medio in diſcrimine apertis*
Oreque propoſui.

14 אשר פצו שפתי ודבר פי בצר לי׃

15 *Pinguia ſacra tibi fumeni, ariesque peruſtus*
Ardeat VSQVE *frequens:*
Cornigerique boues, ſacer & ſadat hircus, & aram
Imbuat ille tuam.

15 עלות מחים אעלה לך עם קטרת אילים אעשה בקר עם עתודים סלה׃

16 Quæ in vniuerſum erga naturam, hominum genus, & Eccleſiam commemorauit Dei mirabilia, ipſe etiam in me expertus narrabo.

16 *Vos quoſcunque* DEI *tangit reuerentia, adeſte*
Miraque percipite:
Dum memoro ac præſens narro, teſtisque, quid ipſe
Fecerit ille mihi.

16 לכו שמעו וספרה כל יראי אלהים אשר עשה לנפשי׃

17 *Illum ego ſublato linguæ clamore vocabam,*
Illum ego & ore meo.

17 אליו פי קרתי ורומם תחת לשוני׃

Non

Digitized by Google

18 אזן אם ראיתי בלבי לא ישמע אדני׃

18 *(Non me, ſi pectus præſtrinxit iniqua libido,*
Percipiet DOMINVS.)

18 Simpliciter & candidè, non ambitioſè aut ſimulatè inuocaui Dominum.

19 אכן שמע אלהים הקשיב בקול תפלתי׃

19 *Senſerat ergo* DEVS *noſtras vocemque preceſque,*
Audiit atque fauens:

20 ברוך אלהים אשר לא הסיר תפלתי וחסדו מאתי׃

20 *Vnde meis facilem precibus qui præbuit aurem,*
Gratulor ipſe DEO:
Quique mihi ſe præſentem exhibuitque benignum,
Gratulor ipſe pius.

PSAL. LXVII.

Deus miſereatur noſtri, & benedicat nobis.

ARGVMENTVM.

ELEGANTI rerum ad vitam oportunarū imagine efficiendam à Deo per Chriſtum humano generi ſalutem, pacem, & felicitatem ſummam hoc Pſalmo Vates deſcribebat: quamobrem omnes gentes ad laudes Deo ſacrandas & canendas inuitabat.

1 למנצח בנגינת מזמור שיר׃

1 *Ad præſtantem in Neghinoth, Pſalmus cantici.*

CARMEN SAPPHICVM.

2 אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה׃

2 NOS DEVS *nutu placidus benigno*
Proſperis ornet foueatque rebus,
Vſque nos curans niteat ſereni
Lumine vultus.

2 Vt Deus haſtenus prouidentiam ſuam ſingularem erga nos oſtendit, terrenis promiſſis exhibitis, ita illam ſummam miſericordiam promiſſam effectu ipſo exhibeat, quæ à nobis incipiens, ad omnes gentes pertineat.

3 לדעת בארץ דרכך בכל גוים ישועתך׃

3 *Gentibus terræ tua nota cunctis*
Sit via, & cunctis tua ſacra præſens
Sit ſalus, laudent populi fatentes
Te DEVS *omnes.*

4 יודוך עמים אלהים יודוך עמים כלם׃

4 *Iudicem rectum & populis probatum*
Te canent læti, recinentque ouantes
Qui colunt linguis variis diſertum &
Moribus orbem.

5 ישמחו וירננו לאמים כי תשפט עמים מישר ולאמים בארץ תנחם סלה׃

5 *Moribus, linguis variata tellus*
Quà patet, cuncti Duce te ſubibunt
Vſque iter certum, ſtudiumque veri
Numinis vnum.

5 Sanctificabitur nomen tuum apud omnes nationes orbis totius.

Digitized by Google

6 *Te, DEVS, dicant populi fatentes,*
Te (decet) cuncti fateantur atque
Singuli atque omnes populi, quot ardens
Irradiat Sol.

6 יהודך עמים אלהים יודך עמים כלם׃

7 *Terra (dicentes) tulit vber ipsa,*
Quod decet, germen proprium: DEVS nam
Prosperos noster DEVS esse fructu
Nos facit almo.

7 Natura humana allegoricẽs terra appellatur, neq tantùm allegoricẽs, sed propriè etiam. Hæc fructus suaueis, cùm Christũ Spiritus sancti operatione in B. Virgine nobis produxit, qui per eundem Spiritum sanctum magnos fructus in piis hominibus efficit. hoc iam enthusiasticos prophetæ omnes præcinebant, gratulati sęculis nostris.

7 ארץ נתנה יבולה יברכנו אלהים אלהינו׃

8 *Vt DEVS nobis faueat benignus,*
Hunc colent fines reuerenter omnes,
Qui mare excludunt cohibentque curuo
Margine terras.

8 *Vt*, optantis est, & rem certò speratam prænuntiat.

6 יברכנו אלהים ויראו אותו כל אפסי ארץ׃

PSAL. LXVIII.

Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius.

ARGVMENTVM.

PLENISSIMVS est Psalmus doctrina & mysteriis, continet enim veteris & noui Testamenti summam. eius scopus est, ostendere Deum esse potentissimum, sapientissimum, & misericordissimum, qui salutem æternam humano generi per Christum filium suum afferre proposuerit. id efficiendum esse, ostenditur ex figura illa eductionis Israelitarum ex Aegypto, quam tota rerum natura mirata fuit, & nulla humana potentia impedire potuit. Excitantur omnes homines ad laudem Dei, quandoquidem ad eam salutem vocandæ erant nationes omnes hominum, si modò vocatæ venire vellent, & non refugere diuinam vocationem.

1 *Ad præstantem Dauidis, Psalmus Cantici.*

1 למנצח לדוד מזמור שיר׃

CARMEN HEXAMETRVM MONOCOLON.

2 *SVrget DEVS emineatq. modò, subitò inuidus hostis*
Illius effugiet disiectus fulmine vultus.

2 יקום אלהים יפוצו אויביו וינוסו משנאיו מפניו׃

3 *Fumus vt impulsus flammis, vt cera liquescens,*
Impia turba DEO sic tota micante peribit.

3 כהנף עשן תנוף כהמס דונג מפני אש יאבדו רשעים מפני אלהים׃

4 *Parte alia præsente DEO noua gaudia ouantes*
Iusti lætitiam celebrent festasque choreas:

4 Deus per modestos & mansuetos animos lenis incedit; hos ipsi venienti substernere oportet.

4 וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלהים ויישישו בשמחה׃

5 *Dicite gratæ DEO vos carmina, psallite nomen*
Illius, huic animos substernite qui premit æthram,
Perque

5 שירו לאלהים זמרו שמו סלו לרכב בערבות

Digitized by Google

בית שמו ועלו לפניו׃

Perque polos ac ſumma regit per inania currum:
Hoc gaudete IAE *celebrando nomine læti.*

6 אבי יתומים דין אלמנות אלהים במעון קדשו׃

6 *Pupillis pater hic ſanctus, viduisque patronus,*
Æquus & eſt vindex ſanctæ de culmine ſedis.

7 אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות אך סוררים שכנו צחיחה׃

7 *Soluagos* DEVS *in domibus bene collocat, idem*
Compedibus vinctos ad vitæ libera ducit
Munia, ſed cohibent miſeros loca ſicca rebelles.

8 אלהים בצאתך לפני עמך בצעדך ביישימון סלה׃ 9 ארץ רעשה אף שמים נטפו מפני אלהים זה סיני כפני אלהים אלהי ישראל׃

8 *Te ducente tuum populum per inhoſpita teſqua,*
9 *Vſque,* DEVS, *tremuit tellus, maduereque cæli,*
Et gelidos liquido ſudarunt æthere rores,
Hoc præſente DEO, *Sinæque tenente cacumen;*
Iſraelis præſente DEO *atq. huic* PRINCIPE *gĕti.*

10 גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה׃

10 *Imbribus ipſe tuum aſſiduis ſemperque paratis*
Sufficiens inſpergis agrum DEVS, *ipſeque feſſum*

11 חיתך ישבו בה תכין בטובתך לעני אלהים׃

11 *Reſtituis, tibi grex illic tuus accubat, vltrò*
Proſpicis ipſe inopi DEVS, *accumulasq. benignus.*

12 אדני יתן אמר המבשרות צבא רב׃

12 *Hic* DOMINVS *narranda ſolet dictare puellis*
Lætaque, magnificos numeroſo ex hoſte triumphos.

13 מלכי צבאות ידודון ידודון ונות ביתי תשלל שללו׃

13 *Caſtrorum reges cedant, cedantque phalanges,*
Quæque domi reſident, ſpoliis onerentur opimis.

14 אם תשכבון בין שפתים כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ׃

14 *Et quamquam tripodes inter iaceatis & ollas,*
Attamen argento velata columba niteſcet,
Flauo alis rutilans penniſque micantibus auro.

15 בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון׃

15 *Cumque in eo Omnipotens reges extenderet, atris*
In tenebris, Salmone niues fulſere nitenti.

16 הר אלהים הר בשן הר גבננים הר בשן׃

16 *Baſſani nil cede* DEI *mons, culmina Baſan*
Montis habent celebres laudes, nomenq. ſuperbum.

17 למה תרצדון הרים גבנים הר חמד אלהים לשבתו אף יהוה ישכן לנצח׃

17 *Quid montes celſi ac tremuli capita alta ſalitis?*
Hunc amat ipſe DEVS *montem, ſibi figere ſedem,*
IAS *perpetua ipſe ſibi hîc habitacula ponet.*

18 רכב אלהים רבתים אלפי שנאן אדני בם סיני בקדש׃

18 *Millia multa* DEVM *currus equitesque ſequuntur*
Multiplici repetita acie, queis præſidet ipſe.

6 Qui cùm ſit adeò excelſus, tamè humilia curat; cùm ſit ab omni miſeria alienus, miſeretur imbecillorũ & tenuium.

7 Idem potentiſſimus ſuperbiæ ac malitiq & iniuriarũ eſt vindex.

8 Namq. omnis natura tremens & ſudãs teſtata eſt illũ potentiſſimũ & efficaciſſimum.

10 Te poſſe omnia efficere, vel quę in natura, vel quæ ſupra naturam ſunt, teſtatur aſſidua illa ſingularis prouidentia, qua promiſſas verbo ſuo pluuias, regioni noſtræ vtiliſſimas immittis; quia quos tu vt peculium ſuſcipis, peculiariter fouere potes & ſoles.

12 Idẽ gentes populo ſuo aduerſas vincere & perdere ſolet, eorãque geſtorum argumenta puellis cantanda ſuppeditare.

14 Itaque quanquam in miſeria & ærumna obſcuri iaceatis aut lateatis, hoc auctore, ad ſplendidiſſimũ nitoré transferemini, colũbæ rutilantis inſtar.

15 Eodem tempore cùm Deus potentiſſimos reges deiiceret, famulos ſuos euehebat.

16 Vt Baſan olim omnibus gentibus celebertimus fuit, ob ſummam loci vtilitatem: ſic mons Sion ob ſingularem Dei curam eſt omnibus montibus, atq. adeò ipſo Baſane celebrior.

18 Propter hunc Sionem montem Deus vincet hoſtem illum ſuum, cum omnibus exercitibus eius, de quo etiam triumphauit. vide vt Paulus hunc locum explicet.

Digitized by Google

Ipſe, inquam, DOMINVS *Sinai qui ſancta tuetur.*

19 *Alta petens fortiſque manu capta agmina ducens,*
Inde hominum generi pulcherrima dona tuliſti;
Vtque habites DEVS *excelſus, tundasque rebelles.*

20 Igitur ſalutis noſtræ auctori ſummo & vnico Deo laudum carminibus gratulamini, quicunq. hanc ſalutem expetitis; poteſt enim ille mortem vincere, & reperire rationem & viam, qua manente ſententia, morte morieris, tamé mors vincatur, & vita æterna detur hominibus: poteſt, inquam, damnare diabolum & peccatum, & cõſiliorum malorum Luciferi caput perdere.

20 *Aſſiduis* DOMINVM *(decet hoc) celebrate diebus*
FORTEM *vſque ac validum noſtrã cumulare ſalutẽ:*

21 FORTIS *enim is nobis optandas ferre ſalutes;*
Eſtque IAE DOMINO *mortis perrumpere portas,*

22 *Atque aperire aditus, obſtantia rumpere clauſtra.*
Nempe mali DEVS *exempli caput atteret altum;*
Hoſtiliſque comam transfiget verticis vltor.

23 Pollicitus enim eſt Dominus potens, ſe figurarum antiquarum vera atque admiranda exempla editurum.

23 *Illa olim,* DOMINVS *dixit, Baſanica reddam,*
Et maris illa olim referam ſpectacla profundi:

24 *Vt tibi pes rubeat, canibus quoque lingua cruore*
Hoſtili ſaturata tuis rubra defluat ipſo.

25 Iam olim videre patres noſtri obſeruãtes veſtigia quædam tuarum actionũ, quibus ſanctum regnum tuum inire cõſtituiſti, & nominis tui ſanctificationem publicè oſtendere: eam imaginem tribus Iſraeliticæ carminibus gratulatoriis proſequutæ ſunt.

25 *Spectauere tuos greſſus* DEVS, *illaque mira*
Conſilia, & greſſus FORTIS *quos hic meus, ac* REX
Sancta ſibi ipſe petens faciensque paransq. ferebat.

26 *Ordine præcedunt qui dicunt carmina voce;*
Tibia cum fidibus referunt numerosque modosque:
Tympana pulſabunt generoſæ hinc inde puellæ:

27 *Iſraelis ſacro quicunque ex fonte profecti*
Cœtibus hũc denſis DOMINVM *celebrate* DEVMq;.

28 Omnes Iſraelis tribus laudabunt editam illius imaginis veritatem cognoſcentes.

28 *Illicet exiguus Biniaminus imperat illis,*
Et proceres Iudæ in cœtu quoque nobilis illo,
Et Zabulon proceres, Nephthali & nomina prima:

29 *Conſtituit* DEVS *iſta tuus tibi robora* PRINCEPS.
Te, DEVS *ô, nobis auctore hæc robora conſtent:*

30 *Iſtud apud Solymos templumque ædemque beatam*
Sæpè tuam propter Reges donaria ponent.

31 Ille poteſt principes, imperatores, belli duces, aut ſignanos, et milites ſtipendiarios fundere, etiam militari diſciplina exercitatiſſimos.

31 *Haſtigeras potis es turbas diffundere tauros*
Robuſtos, populorum interque armenta iuuencos

Partibus

19 עלית לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם וְאַף סוֹרְרִים לִשְׁכֹּן יָהּ אֱלֹהִים׃

20 בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמֹס לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה׃

21 הָאֵל לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וְלַיהוִה אֲדֹנָי לַמָּוֶת תֹּצָאוֹת׃

22 אַךְ אֱלֹהִים יְמַחַץ רֹאשׁ אֹיְבָיו קָדְקֹד שֵׂעָר מִתְהַלֵּךְ בְּאַשְׁמָתָיו׃

23 אָמַר אֲדֹנָי מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב מִמְּצֹלוֹת יָם׃

24 לְמַעַן תִּמְחַץ רַגְלְךָ בְּדָם לְשׁוֹן כְּלָבֶיךָ מִן אוֹיְבִים מִנְהוּ׃

25 רָאוּ הֲלִיכֹתֶיךָ אֱלֹהִים הֲלִיכוֹת אֵלִי מַלְכִּי בַקֹּדֶשׁ׃

26 קִדְּמוּ שָׂרִים אַחַר נֹגְנִים בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת תֻּפֵּפוֹת׃

27 בְּמַקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים אֲדֹנָי מִמְקוֹר יִשְׂרָאֵל׃

28 שָׁם בִּנְיָמִן צָעִיר רֹדֵם שָׂרֵי יְהוּדָה רִגְמָתָם שָׂרֵי זְבוּלֻן שָׂרֵי נַפְתָּלִי׃

29 צַוֵּה אֱלֹהֶיךָ עֻזֶּךָ אֱלֹהִים זוּ פָּעַלְתָּ לָנוּ׃

30 מֵהֵיכָלְךָ עַל יְרוּשָׁלַ͏ִם לְךָ יוֹבִילוּ מְלָכִים שֵׁי׃

31 גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת אַבִּירִים בְּעֶגְלֵי עַמִּים מִתְרַפֵּס

Digitized by Google

בתוי כסף בדי עמים קרבות יהפצו׃

Partibus argenti se qui exposuere minutis.
Sparsit item populos optata in bella feroces.

32 יאתיו חשמנים ממצרים כוש תרוץ ידיו לאלהים׃

32 *Ægyptum linquens veniet gens densa Canopi,*
Æthiopumque DEO *manibus gens curret apertis.*

32 Vnde fit vt omnes nationes huic cedant & succumbant, vt Ægyptij atq. Æthiopes.

33 ממלכות הארץ שירו לאלהים זמרו אדני סלה׃

33 *Terræ regna* DEO *carmen resonate dicatum,*
VSQVE *etiã fidibus* DOMINVM *celebrate canoris,*

34 לרכב בשמי שמי קדם הן יתן בקולו קול עז׃

34 *Qui sedet antiquis cæli super æthera cælis.*
En dabit ille suæ vocem quoque robore vocis;

34 Est in loco supremo Deus, vnde omnia despicit & mouet, à nemine ipse motus aut tactus.

35 תנו עז לאלהים על ישראל גאותו ועזו בשחקים׃

35 *Huicque* DEO *robur, vos huic concedite palmam.*
Ille colit nostram gentem, decus Israel ille est;
Ille potens magnum demonstrat in æthere robur.

Ille Euangelij virtutem ostendet mundo, quod promisit Israelitis primùm.

36 נורא אלהים ממקדשיך אל ישראל הוא נותן עז ותעצמות לעם ברוך אלהים׃

36 *Terribilem tua sancta probãt te maxime* PRINCEPS
Israelisque DEVS, *populo qui robora magna*
Ac vires fert ipse suo, DEVS *optimus atque*
Laudibus assiduis, solenni & carmine dignus.

PSAL. LXIX.

Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt.

ARGVMENTVM.

PSALMVS hic geminus est sententia & significatione. Continet enim totam rationem traditionis & passionum Christi, tam ab inimicis inuisibilibus, quàm visibilibus allatarum, idque sub imagine Dauidis inimicorum & coniuratorum insidiis & conatibus ad extremũ impugnati. indicat autem qualis exitus maneat aduersarios, & aduersariorum ministros. victoriam præterea significat, quam Christus patientia ac tolerantia reportaturus sit ex hostibus, & nomen magnum, quod etiam sit adepturus ex obedientia patri exhibita.

א למנצח על שושנים לדוד׃

1 *Ad præstantem, super Sosanim Dauidis.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

ב הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש׃

2 *SOspes me* DEVS *erue,*
Obturare animam nam properant aquæ;

2 Afflictiones & labores vndiq. ambientes, & vndequaq. penetrantes, instar aquæ me inuadunt, tot visibilibus & inuisibilibus inimicis in me insurgentibus. Qui fuerint Dauidis, qui Christi inimici, satis constat.

ג טבעתי ביון מצולה ואין מעמד באתי במעמקי מים ושבלת שטפתני׃

3 *Cœnoso penitus luto*
Immersis pedibus sistere non queo:
Vndas decidi in infimas,
Cursus me & rapidi fluminis abstulit.

4 Dauid in ciuilibus bellis, Christus in agone.

4 *Clamando miser hæreo,*
Nec vox rauca sonat gutture in arido:
Intentique meum in DEVM
Dum spectant, oculi deficiunt mei.

5 Dauidem ciues & noti, Christum peccata mundi ad expiandum suscepta, & gens sua ac Pontifices sui cũ aliis ministris premebant. Posuit Deus iniquitates omnes nostras in Christo ad soluendum.

5 *Non tam densa caput meum*
Vestit cæsaries, quàm malè mî inuidi,
Queis nunquam fueram grauis,
Instant excidium fortiter in meum,
Mendaci studio hostium,
Vt quæ non rapui, soluere debeam.

6 An ego vel imprudens ipse errauerim, tu scis. in Dauide errorẽ; sed non contumacem malitiam deprehendit Deus, in Christo nihil erroris aut vitij proprij, sed pro nobis susceptа debita hac permissione diuina misericordia vehementius mouetur.

6 *Si quid stultitiæ mihi est,*
Scis, te nulla DEVS *culpa latet mea.*

7 Domine qui propugnare meam salutẽ potes, effice in hac causa, vt ij, qui te expectant, in grauissimis ærumnis irritam spem suam nunquam sentiant. hic enim quod in me statuis exemplũ omnium quæ extare possunt, grauissimum est, ex cuius exitu pij omnes, quid sibi in minoribus fuerit sperandum, intelligent.

7 *Sperantes,* HERE, *te, mei*
IAS *armipotens, ne pudeat grauis*
Exempli miseri ac nimis;
Non ex me rubeant, qui studio tui
Flagrant, ô DEVS, *Israel*
Quem magnum didicit noscere PRINCIPEM.

9 Ob causam diuinã studiosè susceptam, ac defensam, Christus in inuidiam suorum est raptus: sic Dauid, qui imaginẽ Christi præferebat.

8 *Te propter mala pertuli*
Probra, ac ora pudor turbidus inficit.
9 *Ignotus penitus meis*
Hospes reijcior fratribus, & meæ
Matris pignoribus: domus
10 *Me vrit cura tuæ. & probra nefaria*
In me iacta tuum cadunt.
11 *Ieiunus fleo, seu squallidus induor*

11 Quocunque modo agam cum illis de tua ac de veræ pietatis causa, vel irrideor, vel vexor, & infestor ac laedor.

12 *Sacco, materiem parant*
Risus, sumque viris fabula turpibus.
13 *Qui in portis simul aßident,*
De me colloquia atque otia transigunt:
Inter pocula me canunt,
Quos caupona iocis ebria detinet.

Ad te

Digitized by Google

14 חני השליחי לך יהוה עדת ריזון אלהיהם ברב חסדך עכני באמת ישעך׃

14 *Ad te ſed refero meas*
IAS ipſe preces, iam DEVS *annue,*
Reſponde mihi maximo
Quo gaudes bonus ô nomine dicier,
Quo verax opifer tuis
Promiſſíque tenax noſceris à pijs.

15 תשלחי מטיט ואל אשבענה אבואלת משנאי ומשנקוי מים׃ 16 אל תשטפני שבלת מים ואל תבלעני מצולתיו ואל תאטר עלי פעך פיה׃

15 *Ne mergar, trahe me, luto*
Ereptum inuidiæ fluctiſonisque aquis:
16 *Decurſus fluuij celer*
Ne me corripiat, gurgitis aut feri
Voluens ſorbeat impetus:
In me neu coëant ora voraginis.

15.16 Si fieri poteſt, transfer calicem hunc à me. Grauiſſima, terribilis, & vehementer horrenda humanorũ debitorũ ſarcina fuit, quam Chriſtus ſuſcepit, quæ neminẽ non obrueret, præterquam ipſum eundem hominem atque Deum ſimul.

17 ענני יהוה כי טוב חסדך כרב רחמיך פנה אלי׃

17 IAS *dicta foue mea;*
Namque eſt ſumma tua & nota benignitas:

18 ואל תסתר פניך מעבדך כי צר לי מהר ענני׃

18 *Tu, quem maxima veritas*
Delectat, propius reſpice me, tuo
Seruo neu faciem nega:
Anguſtè premor, ô me propera audiens:

19 קרבה אל נפשי גאלה למען איבי פדני׃

19 *Accede hanc animam, eripe,*
Hoſtes conficiunt, erue me erue:

19 Propera vt mihi adſis, quippe qui, quo in loco poſitus ſim, aperte vides.

20 אתה ידעת חרפתי ובשתי וכלמתי נגדך כל צוררי׃

20 *Nam tu probra tenes mea,*
Et quis me pudor atque inficiat rubor.

21 חרפה שברה לבי ואנושה ואקוה לנוד ואין ולמנחמים ולא מצאתי׃

21 *Quàm multis premar hoſtibus*
Scis, vt probra meum cor feriant mala.
Quàm multum doleam miſer;
Nemo eſt qui lachrymas commiſeranſ meas,
Quanquam quæſierim, leuet:
Solamenque petens, inuenio nihil.

21 Chriſto alij infenſi inimici & inuidi, alij propter naturæ & carnis infirmitatem, conſolationis afferendæ impotes.

22 ויתנו בבראתי ראש ולצמאי ישקוני חמץ׃

22 *Quin fel in mea ferculà*
Miſcere haud dubitant, poculáque acida:
Et corrupta parant mihi
Prompti porrigere hæc, dum ſitio dolens.

22 Aperte in Chriſto editum eſt hoc exemplum.

Illic.

23 Illis mensa ruat sua
Præsentem in laqueum, præmia debita:
Pace & præcipiti ruant:
24 Obscuris oculis nil videant, graui his
Lumbos pondere comprime.
25 Bilem funde tuam his quos furor ac tuus
Tactos turbet & opprimat.
26 Destructa his iaceant alta palatia,
Ac tentoria qui colat,
Horum permaneat nemo superstitum.
27 Pergunt vulnere nam graui,
Quem tu cunque feris perdere protinus:
Et narrant numero addito,
Occisi vt nimium perdoleant tui.
28 Prauo da vitio arbiter,
Vt prauum vitium connumerent suum;
Et nunquam veniant tuam
Illi in iustitiam (iudicio integro.)
29 Viuentum remoue hos libro,
Nec iustis genus hoc annumeres viris.
30 Ægrum me atque inopem DEVS
In celsis tuere & pone salutifer:
31 Nomen magnificum DEI
Laudabo celebri carmine gratulans.
32 IAE hæc dona placent magis,
Quàm si taurus ei vel vitulus cadat,
Terram spargere qui vngulis
Diffissis valeat, cornuaque exerat.
33 Exemplo atque inopum meo,
Cultorumque DEI viuida gestient
Lætis pectora gaudijs:
34 IAS namque humiles respicit audiens,

Nunquam

23 יהי שלחנם לפניהם לפח ולשלומים למוקש׃

24 תחשכנה עיניהם מראות וחלציהם תמיד המעד׃

25 שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם׃

26 תהי טירתם נשמה באהליהם אל יהי ישב׃

27 כי אתה אשר הכית רדפו ואל מכאוב חלליך יספרו׃

28 תנה עון על עונם ואל יבאו בצדקתך׃

29 ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו׃

30 ואני עני וכאב ישועתך אלהים תשגבני׃

31 אהללה שם אלהים בשיר ואגדלנו בתודה׃

32 ותיטב ליהוה משור פר מקרן מפריס׃

33 ראו ענוים ישמחו דרשי אלהים ויחי לבבכם׃

34 כי שמע אל אביונים

23 Illis. Ex eadē radice duplex significatio pacis, & repensionis siue præmij. Sit, inquit, illorum mēsa, ad quam quietis & recreationis, atque refectionis causa accumbunt, breuis pax, quæ in ruinam desinat illis dignam.

24 Ita factum est. Excæcauit enim Deus mentes infidelium Iudæorum, vt non fulgeat illis illuminatio Euangelij gloriæ Christi.

26 Iudæ proditoris exitus, & aliorū eiusdem factionis.

27 Cùm tuo iudicio & permissu factū sit, vt ego disciplinam pacis hominum susciperem, castigandus pro ipsorum debitis, illi se auctores huius meæ mortis iactant, grauissimos cruciatus addētes, & tum lætiores narrant, quemadmodum grauiter doleant ij, quos tua causa occidi finis, tantū abest, vt misericordia ipsorū tangantur.

33 Videbunt modesti, atque contriti, & humiles corde, qualis exitus sit obedientiæ, tolerantiæ, & patientiæ, cùm me ob humiliationem & obedientiam exaltatū conspiciēt, & nomine omnium nominum præstantissimo donatum.

Digitized by Google

יהוה חרש אפיריולא מחש

Nunquam negligit ac ſuos
Vinctos ſolliciti carceris in ſpecu.

35 יהללוהו שמים וארץ ימים וכל רמש בם׃

35 *Hunc terra, hunc celebrent poli;*
Hunc quidquid liquidis in pelagis meat.

36 כי אלהים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשוה׃

36 *Nam ſeruare Sionios*
Ciues, reſtituens mœnia & vrbibus
Sedem perpetuam parat;
Quamque hæres teneat turba fidelium:
Deductum & famulis ſuis

37 וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה׃

37 *Semen poſſideat, quique colunt ſacrum*
Nomen, progenies pia,
Securi ſaturis conſideant agris.

35. 36. Videbunt huius meæ obedientiæ virtute & efficientia, regnum cælorum hominibus eſſe apparatũ & adſcriptum.

PSAL. LXX.

Deus in adiutorium meum intende.

ARGVMENTVM.

EIVSDEM ferè ſententiæ cum ſuperiori eſt. Petit Dauid in mediis afflictionibus conſtitutus, diuinum ſubſidium, vt poſſit difficultates victor euadere inuitis ac perturbatis aduerſariis, omninoque pudefactis; contrà verò piis, lætis, & quantibus exemplo illo ſalutis à Deo allatæ vati ſe inuocanti. ex quo argumento laudum Deo decantandarum materiam vberem orituram ait. Idem in perſonam Chriſti, quam Dauid ſæpè ſuſtinuit, aptiſſimè quadrat.

א לבנצח לדוד להזכיר׃

1 *Ad præſtantem, Pſalmus Dauid*
ad admonendum.

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

ב אלהים להצילני יהוה לעזרתי חושה

2 ME liberare vt proſpicias citò
PRINCEPS vt adſis auxilio mihi
IAS benignusque æquus idem,
Accelera ac propera aduocatus.

ג יבשו ויחפרו מבקשי נפשי יסגו אחור ויכלמו חפצי רעתי׃

3 *Turpem repulſam principe te ferant,*
Quicunque quærunt hanc animam, malum
Optant meumve; & hos retrorſum
Dedecus amoueat pudendum.

Digitized by Google

23 Illis mensa ruat sua
Præsentem in laqueum, præmia debita:
Pace & præcipiti ruant:
24 Obscuris oculis nil videant, graui his
Lumbos pondere comprime.
25 Bilem funde tuam his quos furor ac tuus
Tactos turbet & opprimat.
26 Destructa his iaceant alta palatia,
Ac tentoria qui colat,
Horum permaneat nemo superstitum.
27 Pergunt vulnere nam graui,
Quem tu cunque feris perdere protinus:
Et narrant numero addito,
Occisi vt nimium perdoleant tui.
28 Prauo da vitio arbiter,
Vt prauum vitium connumerent suum;
Et nunquam veniant tuam
Illi in iustitiam (iudicio integro.)
29 Viuentum remoue hos libro,
Nec iustis genus hoc annumeres viris.
30 Ægrum me atque inopem DEVS
In celsis tuere & pone salutifer:
31 Nomen magnificum DEI
Laudabo celebri carmine gratulans.
32 IAE hæc dona placent magis,
Quàm si taurus ei vel vitulus cadat,
Terram spargere qui vngulis
Diffissis valeat, cornuaque exerat.
33 Exemplo atque inopum meo,
Cultorumque DEI viuida gestient
Lætis pectora gaudijs:
34 IAS namque humiles respicit audiens,

Nunquam

23 יהי שלחנם לפניהם לפח ולשלומים למוקש:

24 תחשכנה עיניהם מראות וחלציהם תמיד חמעד:

25 שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם:

26 תהי טירתם נשמה באהליהם אל יהי יושב:

27 כי אתה אשר הכית רדפו ואל מכאוב חלליך יספרו:

28 תנה עון על עונם אל יבאו בצדקתך:

29 ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו:

30 ואני עני וכואב ישועתך אלהים תשגבני:

31 אהללה שם אלהים בשיר ואגדלנו בתודה:

32 והיטב ליהוה משור פר מקרן מפריס:

33 ראו ענוים ישמחו דרשי אלהים ויחי לבבכם:

34 כי שמע אל אביונים

[illegible]

2 3 לשלומים. Ex eadē radice duplex significatio pacis, & repensionis siue præmij. Sit, inquit, illorum mēsa, ad quam quietis & recreationis, atque refectionis cauſa accumbunt, breuis pax, quæ in ruinam delinat illis dignam.

24 Ita factum eſt. Excæcauit enim Deus mentes infidelium Iudæorum, vt non fulgeat illis illuminatio Euangelij gloriæ Chriſti.

26 Iudæ proditoris exitus, & aliorū eiuſdem factionis.

27 Cùm tuo iudicio & permiſſu factū ſit, vt ego diſciplinam pacis hominum ſuſciperem, caſtigandus pro ipſorum debitis, illi ſe auctores huius meæ mortis iactant, grauiſſimos cruciatus addētes, & tum lætiores narrant, quemadmodum grauiter doleant ij, quos tua cauſa occidi ſinis, tantū abeſt, vt miſericordia ipſorū tangantur.

33 Videbunt modeſti, atque contriti, & humiles corde, qualis exitus ſit obedientiæ, tolerantiæ, & patientiæ, cùm me ob humiliationem & obedientiam exaltatū conſpiciēt, & nomine omnium nominum præſtantiſſimo donatum.

Digitized by Google

יהוה חנית אסיריו לא מוט׃

Nunquam negligit ac ſuos
Vinctos ſolliciti carceris in ſpecu.

35 יהללוהו שמים וארץ ימים וכל רמש בם׃

35 *Hunc terra, hunc celebrent poli;*
Hunc quidquid liquidis in pelagis meat.

36 כי אלהים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשוה׃

36 *Nam ſeruare Sionios*
Ciues, reſtituens mœnia & vrbibus
Sedem perpetuam parat;
Quamque hæres teneat turba fidelium:
Deductum & famulis ſuis

37 זרע עבדיו ינחלוה ואהבי שמו ישכנו בה׃

37 *Semen poſſideat, quique colunt ſacrum*
Nomen, progenies pia,
Securi ſaturis conſideant agris.

35. 36. Videbunt huius meæ obedientiæ virtute & efficientia, regnum cælorum hominibus eſſe apparatũ & adſcriptum.

PSAL. LXX.

Deus in adiutorium meum intende.

ARGVMENTVM.

EIVSDEM ferè ſententiæ cum ſuperiori eſt. Petit Dauid in mediis afflictionibus conſtitutus, diuinum ſubſidium, vt poſſit difficultates victor euadere inuitis ac perturbatis aduerſariis, omninoque pudefactis; contrà verò piis, lætis, & quantibus exemplo illo ſalutis à Deo allatæ vati ſe inuocanti, ex quo argumento laudum Deo decantandarum materiam vberem orituram ait. Idem in perſonam Chriſti, quam Dauid ſæpè ſuſtinuit, aptiſſimè quadrat.

1 לדוד להזכיר׃

1 *Ad præſtantem, Pſalmus Dauid*
ad admonendum.

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

2 אלהים להצילני יהוה לעזרתי חושה׃

2 *ME liberare vt proſpicias citò*
PRINCEPS vt adſis auxilio mihi
IAS benignusque æquus idem,
Accelera ac propera aduocatus.

3 יבשו ויחפרו מבקשי נפשי יסגו אחור ויכלמו חפצי רעתי׃

3 *Turpem repulſam principe te ferant,*
Quicunque quærunt hanc animam, malum
Optant meúmve; & hos retrorſum
Dedecus amoueat pudendum.

Digitized by Google

4 *Probrum reuerſi in præmia perferent,*
Vah, vah, ſolent qui dicere; gaudium
5 *Te ſed petentes atque dulcis*
Lætitia exhilarabit omnes.
Tuæ ſalutis munera quiſque amant,
Dicent ouantes: Maxima PRINCIPIS
Sit culta maieſtas, & omne
Perpetuò celebrata in æuum.
6 *Ergo ipſe egenus, pauper, inops, precor*
PRINCEPS *meum te præſidium, mihi*
Te ſoſpitalem, nil moratus
Accelera ô mihi proſper IAS.

5 Principis Dei, qui res hominum curat, & piis ſalutem efficit, impiis verò iudicium facit ſeuerum.

4 ישובו על עקב בשתם האומרים האח האח:
5 ישישו וישמחו בך כל מבקשיך ויאמרו תמיד יגדל אלהים אהבי ישועתך:
6 ואני עני ואביון אלהים חישה לי עזרי ומפלטי אתה יהוה אל תאחר:

PSAL. LXXI.
In te Domine ſperaui, non confundar in æternum.

ARGVMENTVM.

SVPERIORIS Pſalmi argumentum hoc carmine amplificatur multis & elegantibus partitionibus. Nam Dauid cùm videret ad extremũ vſque vitæ ſuæ diem non defore ſibi æmulos, inuidos, publicarum perturbatores rerum & ſeditioſos; indeque & populo calamitates impendere multas, & ipſius propoſito de diuina religione colenda & ſtabilienda magnam perturbationem, atque adeò Dei honori & veritati apud mortales eſſe detrahendum, qui affirmarent ſcilicet, vel Dauidis regnum non conſtare conſilio & oraculo diuino, vel diuinum eloquium ſibi non conſtare: has rationes omnes apud Deum exponit, quem ſtudioſiſſimè precatur, vt quæ in ſe ſemel ſua benignitate cœpit, virtute ac ſapiẽtia ad finem vſq. perducat. idem Pſalmus ad Chriſtum magno myſterio atque certiſſimo argumento refertur.

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

1 IAS *in te conſiſum ne me irrita ſpes hæc*
Pudore turbans vrgeat ſollicitudinibus.
2 *Iuſtus vt es, facilisque, aurem mihi flectẽs benignam;*
Defende, ſerua ſoſpitem, ne mala me perimant.
3 *Tu mihi præſidium ſis arx adeundaque ſemper*
Tu firma rupes, & ſalus ſit tibi chara mea.
4 *Eripe mî* DEVS *èque manu palmaque maligni;*
Atque improborum viribus, ſauitiaque graui.

1 בך יהוה חסיתי אל אבושה לעולם:
2 בצדקתך תצילני ותפלטני הטה אלי אזנך והושיעני:
3 היה לי לצור מעון לבוא תמיד צויתה להושיעני כי סלעי ומצודתי אתה:
4 אלהי פלטני מיד רשע מכף מעול ומחמץ:

IAS

Digitized by Google

5 כי אתה תקותי אדני יהוה מבטחי מנעורי:

6 עליך נסמכתי מבטן ממעי אמי אתה גחי בך תהלתי תמיד:

5 IAS tu DOMINE ô teneris fiducia ab annis
Tutela præsens semper & spes mihi certa manes.

6 In te ex visceribus sum nixus, matris & aluo
In lucis vsum me refers, conspicuumque diem.
Argumenta mihi laudum cumulata tuarum,
Quæcunque voluens cogito, tempora sufficiunt.

5 Omne id quod sum secundũ naturam, secundum miraculum, secundum electionẽ, totus, inquam, te auctore consto.

Dauid natus est Dei voluntate & consilio, ac beneplacito. Sed secũdus Dauid Christus, cùm naturæ cõmunis modum in genitura & ortu excesserit, Dei virtute constitit, & sanctus vocatus filius Dei est.

7 כמופת הייתי לרבים ואתה מחסי עז:

7 Portentum videor multis, tam dura superstes
Vincens pericla: tu sed es robora magna mihi.

8 ישלא פי תהלתך כל היום תפארתך:

8 Ore tuam pleno laudem assiduisque diebus,
Tuumque honorem gratulãs atque decus referam.

9 אל תשליכני לעת זקנה ככלות כחי אל תעזבני:

9 Viribus exuerit cùm me damnosa senectus,
Desertor haud me linquito subsidio vacuum.

10 כי אמרו אויבי לי ושומרי נפשי נועצו יחדו:

10 Hostes in me etenim dicta instituêre maligna,
Captantque vitam qui meam, consuluere simul.

11 לאמר אלהים עזבו רדפו ותשיגהו כי אין מציל:

11 Deseruit DEVS hunc, aiunt, comprẽdite captum;
Iam iam sequuti, nemo quem suscipit eripere.

12 אלהים אל תרחק ממני אלהי לעזרתי חישה:

12 Ne procul ô DEVS abstistas, mihi mî DEVS adsis
Festinus, vt me liberes, auxilioque iuues.

13 יבשו יכלו שטני נפשי יעטו חרפה וכלמה מבקשי רעתי:

13 Auersi hanc animam qui quærunt perdere, finis
Exterminatos turpiter dissipet atque pudor.

14 ואני תמיד איחל והוספתי על כל תהלתך:

14 Semper ego adiiciam mî spem, semper tibi laudes
Præter tot olim debitas soluere constitui.

15 פי יספר צדקתך כל היום תשועתך כי לא ידעתי ספרות:

15 Iustitiam narrabo tuamque tuasque salutes
Totis diebus, terminos nescio nam numeris.

16 אבוא בגבורות אדני יהוה אזכיר צדקתך לבדך:

16 Ingrediar narrare IAE DOMINI inclyta gesta,
Esto tuam mihi satis dicere iustitiam.

17 אלהים למדתני מנעורי ועד הנה אגיד נפלאותיך:

17 Me DEVS à primis docuisti protinus annis,
Mirandanarrẽ quæ tua atque hactenus enumerẽ.

18 וגם עד זקנה ושיבה אלהים אל תעזבני עד אגיד זרועך לדור לכל יבוא גבורתך:

18 Vsque in canitiem extremam seniumque recuruum
Ne linque vatem numinis me historicumque tui.
Integer ætatique meæ, sobolique futuræ
Tui stupendam brachij vim referam memorans;

15 Non possum numerare beneficia in me tua, ideò nullum statuo laudibus decãtandis numerum aut modũ, sed perpetuos dies consecro.

16 Cùm gesta quæ Deus hominum causa gessit potẽtissimus, narrare ingressus fuero, tamen in iustitia illius solummodo cõmemoranda, nedum narranda totum tempus insumere potero. namque à primis annis habeo quæ narrẽ à me obseruata; quid si antiqua etiam narraturus essem?

Digitized by Google

19 *Iustitiã* DEVS *atq. tuam* DEVS, *æthera ad, altã,*
Et magna facta, par tibi, quísve secundus erit?
20 *Indice te mala multa, angusta ac tristia sensi;*
Vitam quietam, redditus sed mihi, restituis:
Depresso è terræ centro latebrisque profundis
Sublimem in altũ me locum dux bone tu reuocas.
21 *Auges ipse meam, quo magnus dicar, opum vim;*
Solaris idem me & foues redditus ipse mihi.
22 *Nablio & ipse etiam pleno, citharaq.* DEVM *te*
Meum canam, sanctũ Israel, teque tuamq. fidem:
23 *Et fidibus mixtum referent labia hæc quoq. carmẽ;*
Dexterq. quam redemptor hãc erueras animam.
24 *Iustitiam cunctis meditata hæc lingua diebus*
Tuam requiret, consonis vocibus vt referat;
Cùm mihi consiliis iunctis mala multa parantes
Turpis repulsa mouerit, vestieritque pudor.

19 תצדקך אלהים עד מרום אשר עשית גדלות אלהים מי כמוך׃ 20 אשר תראיתנו צרות רבות ורעות תשוב תחייינו ומתהומות הארץ תשוב תעלנו׃

20 Grauissimos & plurimos dolores Christus sensit, patre ita consulente ad nostram salutem, reuocatus est ab inferis, morte, & sepulchro.

21 פרב גדלתי מחסב תנחמני׃

21 Christi regnũ diuina efficientia amplificatum, hoc Dauidis amplitudo significauerat.

22 גם אני אודך בכלי נבל אמתך אלהי אזמרלך בכנור קדוש ישראל׃ 23 תרנינה שפתי כי אזמרה לך ונפשי אשר פדית׃

24 גם לשוני כל היום תהגה צדקתך כי בשו כי חפרו מבקשי רעתי׃

PSAL. LXXII.

Deus iudicium tuum regi da.

ARGVMENTVM.

HVIVS Psalmi, vt cæterorum superiorum, auctorem Dauid fuisse credimus, qui Salomoni filio in regni successionem assumpto, faustam gerendarum rerum, publicæque administrandæ rei rationem, & integram perpetuamque regni atque gloriæ seriem precatus, Christi ex prosapia sua orituri, regisque à Deo constituendi imaginem viuam expressit. precatur in primis sapientiam, atque illam præcipuè sapientiæ partem, quæ iudiciũ iustitiaque vocatur, ad res publicas gubernandas apprimè necessariam, quæ in populorum rationibus & causis iudicandis cùm integrè versatur, pacem & beatam tranquillitatem parit, & gloriam atque famam gubernatori conciliat. eam gloriam perpetuam fore ait, & manifestam per totum orbem, vtpote Deo auctore ortam, cuius consilium & beneplacitum manifestum hominibus fore prædicit. Hac adeò imagine apertè significatur ea ratio, quam Christus in gubernanda per Euangelij virtutem, & Spiritus sancti præsentiam & efficientiam Ecclesia perpetuò obtenturus erat, atque ea gloria, quam ex eo munere ita administrato, sibi etiam Dei iudicio & consilio erat comparaturus.

1 *Salomoni.* 1 לשלמה

CARMEN DICOLON TETRASTROPHON.

Regi

Digitized by Google

אלהים משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך׃

RE*gi iura* DEVS *da tua, filio ac*
Regis iuſtitiam confer amabilem,

ב ידין עמך בצדק ועניך במשפט׃

2 *Æquus quá populum iudicet is tuum*
Princeps, atque inopes regat.

ג ישאו הרים שלום לעם וגבעות בצדקה׃

3 *Montes huic populo atque huic iuga collium*
Pacem compoſiti temporis afferent:

ד ישפט עניי עם יושיע לבני אביון וידכא עושק׃

4 *Hic iudex inopum, ac, hic violentiæ*
Vindex, pauperibus ſalus.

ה יראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים׃

5 *Te dum Solque die, Lunaque noctibus*
Præſint aſſiduis luminibus, colent
Te ſæclis ſoboles poſtera poſteris,
Regem te & metuent bonum.

ו ירד כמטר על גז כרביבים זרזיף ארץ׃

6 *Ceu detonſa cadens prata rigat vagus*
Imber, ceu pluuiæ roribus imbuunt
Tellurem, viridi & gramine veſtiunt,
Flore ac purpureo beant:

ז יפרח בימיו צדיק ורב שלום עד בלי ירח׃

7 *Sic hoc rege pijs plurima pax fluet,*
Vt ius perpetuo tempore floreat;
Donec Luna ſuo deficiens loco
Menſes auferat ac dies.

ח וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ׃

8 *Is cuncta imperio proſpiciet ſacro,*
Externum mare quæ claudit & intimum;
Vnde & prima caput flumina proferunt
Terræ littora ad vltimæ.

ט לפניו יכרעו ציים ואיביו עפר ילחכו׃

9 *Siluanus, genibus iam minor Æthiops*
Hunc lincto ac veriti puluere ſupplices
Hoſtes hunc precibus; muneribus colent
Regna hunc Punica præſtitis.

י מלכי תרשיש והאיים מנחה ישיבו מלכי שבא ומבא אשכר יקריבו׃

10 *Hunc qui regna tenent per maris inſulas*
Reges aſſiduis muneribus petent;
Hunc reges Arabum: debita proferent
Dona huic Æthiopes Sabæ.

3. 4 Veras integri & optimi principis artes præſtabit te auctore, qui non abutatur potentia, ſed vtatur integerrima iuſtitia.

7 Hæc rectiſſimè quadrant in Chriſtũ.

8. Chriſti regnũ per omnes orbis terrarum partes propagandum amplificandumque.

9 Non modò ciuitatum incolæ, ſed ruſtici & rudiſſimi homines, imò remotiſſimi & ſimpliciſſimi, qualis Aethiopũ natio eſt, hunc principẽ adorabunt, Afri etiã, Carthaginenſes, Itali, Galli, & Hiſpani, qui eam partem incolunt, ad quam nauibus itur.

10 Legatur liber Phaleg in Apparatu ſacro.

Digitized by Google

11 Huic ſe præpoſiti gentibus omnibus
Reges prouolüent, illius & ferent
Gentes ſeruitium, quot varijs tenent
Orbem legibus ac modis.

11 וישתחוו לו כל מלכים כל גוים יעבדוהו׃

12 Puſilli gregis cuſtos Chriſtus bonus paſtor, qui animam ſuam ponat pro ouibus ſuis.

12 Defendet querulum namque inopem, auxili
Dignum, ſed vacuum, tutor erit viro
Quem conſtricta premens pauperies agit,
Ac vis ditior opprimit.

12 כי יציל אביון משוע ועני ואין עזר לו׃

13 Contritos & mites ſeruat Chriſtus: eos qui perſeuerauerint vſque in finem, ſummo honore afficit.

13 Defectásque animas ille ſalutifer
Seruabit redimens ne pereant mala
14 Fraude aut vi immodica, valde etenim ſibi
Horum charus erit cruor.

13 יחס על דל ואביון ונפשות אביונים יושיע׃
14 מתוך ומחמס יגאל נפשם ויקר דמם בעיניו׃

15 Chriſtus ditat ſuos donis admirandis. lege Apocalypſis 1. 2. & 3. caput. Salomon liberalis fuit, quia ditiſſimus.

15 Viuentémque inopem prouidus aſſeret,
Donabitque Arabum torquibus aureis,
Hunc ſemper precibus concilians ſuis
Omni ac muneribus die.

15 ויחי ויתן לו מזהב שבא ויתפלל בעדו תמיד כל היום יברכנהו׃

16 Summa temporũ felicitas ętate Salomonis. Magna per Chriſtum hominũ proſperitas Euangelij virtute, quam ſacramenta teſtantur diuina.

16 Farrisque exiguum vertice in arduo
Montis, ceu Libani cedriferi nemus,
Denſa fruge ſtrepet, terra frequens viro,
Vrbi vt gramina proferet.

16 יהי פסת בר בארץ בראש ההרים ירעש כלבנון פריו וציצו מעיר כעשב הארץ׃

17 Eius perpetuò nomen erit ſacrum,
Nomen, quod ſoboles plurima proferet,
Dum præſens facie ex ætheris axibus
Sol effulſerit aurea.

17 יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו ויתברכו בו כל גוים יאשרוהו׃

In ſemine Abrahę Chriſto Ieſu benedicuntur omnes familię terræ.

Huius mirifico munere Gentibus
Cunctis plena fluet diua beatitas;
Hunc gentes celebri carmine maximum
Dignúmque imperio canent.

18 Ergo ſanctificetur nomẽ Dei, aduenianté. regnum eius; ille enim ſolus hanc admirandam ſalutem humano generi effecit, quã nemo homo ſibi efficere poterat.

18 IAS imperio floreat vnico
PRINCEPS ille bonus, qui DEVS Iſrael
Dictus, ſolus habet mirificis modis
Mira exponere munera.

18 ברוך יהוה אלהים אלהי ישראל עשה נפלאות לבדו׃

Cuius

19 וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן׃

19 *Cuius magnificum nomen in vltimas*
Oras amplificans fama ferat memor;
Et terram peragrans gloria compleat
Omnem numinis illius.
Explorata diu hæc consilia exitum
Faustum pollicitis contiguum bonis
Optare ac petere, & credere confore, &
Expectare iubent pios. Amen, Amen.

20 כלו תפלות דוד בן ישי׃

20 *Consummatæ sunt preces Dauid filij Isai.*

PSALMORVM LIBER III.

PSAL. LXXIII.

Quàm bonus Israel Deus.

ARGVMENTVM.

PSALMVS hic disputationem de Dei erga homines prouidentia continet, quæ bonis viris negotium interdum facessit præsentem improborũ prosperitatem spectantibus, quam hic exactè depictam videmus, sed eandem ad exitum vsque obseruatam & notatam, breuissimam vel nullam potius, ac felicitatis nomine indignam tandem intelligentibus, alia cogitatio subit, & confirmatur, pietatis atque virtutis nunquam deserendæ, quippe cuius fructus & vsus suauissimus, vtilissimus, ac perpetuus auctore Deo sit.

1 Optima ratio disputandi de prouidentia, sumitur ex contemplatione Dei, qui Iacob humilitatem ad Israelis dignitatem vsque euexit; ideò qui sapienter & purè hãc partem cognoscere cupiunt, Dei Israelis eloquia eiusque vias obseruent.

1 מזמור לאסף׃

1 *Psalmus Asaph.*

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

אך טוב לישראל אלהים לברי לבב׃

AT nempe si mens purior Israel
Constet, probandus constat itẽ DEVS
Iis, quos tueri nomen almum
Cura tenet, studiúmque rectum.

2 Ego ipse permotus iis argumẽtis fui, quibus hominũ probrorum animi aliquando mouentur improborum spectata prosperitate. quod quidem spectaculum vulgares & stultiores vehemẽter perturbare solet, atque interdũ de sana sententia deiicere.

3 ואני כמעט נטיו רגלי כאין שפכו אשרי׃

3 *O me (referre exempla iuuat mea)*
Quàm penè iniquo corrueram pede;
Namque inquietis iam lababam
Consiliis temerare gressum.

Nam

Digitized by Google

3 *Nam me ſoluto propoſito inuidum*
Vulgi profani ſtultitia abſtulit,
Florere dum cerno beatos,
Quos furor improbitasque verſant.

4 Non ſunt in miſeriis vitæ, ita vt mori optent, & nō poſſint, ſicut miſeris accidit ſemper, his 'eſt mors inexpectata & improuiſa, ideoque minus grauis. viuunt præterea validi & robuſti, pingues, carnoſi, delitiis pleni.

4 *Non obligatis hos retinet diu*
Mors lenta vinclis; viuida roboris
Vis conſtat illis, inſtar aulæ
Prævalidæ, ſolidata pingui.

5 *Mortalium hos non ægra moleſtia,*
Humana plaga aut tentat, vt inſolens

5 Peſtis, fames publica, & bellum, labor etiam, indigentia, & mæſtitia hos minimè omniū rangūt: fruuntur pro voto & animi ſententia rebus cupitis.

6 *Hos torque commendet ſuperbo,*
Veſtiat & violentus ardor.

7 *Queis craſſa pingui ſors adipe editur*
Erumpet ipſis ex oculis, licet
His ampla cordis vota ſurgant,
Exitus exuperat ſecundus.

8 Cùm ſint malorum ignari laborum, ſuperbiſſimè loquuntur contra Deum & homines. Proferunt in verba, Hebraicus idiotiſmus, pro, Proruunt temerè & inſolenter.

8 *Sic dum liqueſcunt, improba proferunt*
Iniuriarumque ac violentiæ
In verba, faſluque inſolenti
Alloquijs furiantur altis.

9 *Ore & ſceleſto ſidera tangere, &*
Sermone cælum tundere perfido
Audent, & infreni per omnem
Lingua adeunt temerantque terram.

10 Ex quo fit, vt poſt acerbos moleſtiarum hauſtus populus pius, ſed vulgaris adhuc cōſilij, vt plerique omnes homines ſunt, in diſputationē diuina prouidentia deducatur.

10 *Ergo (labore ac non ſine maximo)*
Haurire plenas mæſtitijs aquas
Eius coactus nec quietis
Huc animis populus redibit:

11 *Vt dicat, Ecquid noſcere creditur*
FORTIS? *ſuperno an conſtat in æthere*
Humana noſcendi facultas,
Aut ſuperos tenet vlla curas?

Iſti ea

Digitized by Google

12 הנה אלה רשעים ושלוי עולם השגו חיל׃

12 *Isti en nefandis moribus impij*
Mundi quietos continuant dies;
Quos res beatis apparata,
Vis & opum cumulata complet.

13 אך רקיתי לבבי ואזהץ בנקיון כפי׃

13 *Purgare frustra cor studui meum,*
Fruſtráque palmas innocuas lauo

13 Indoctiorum oratio, quam Psaltes etiá ad suam personam refert.

14 ואהי נגוע כל היום ותוכחתי לבקרים׃

14 *Certè, ac diebus manè cunctis*
Arguor assidueque plector.

15 אם אמרתי אספרה כמו הנה דור בניך בגדתי׃

15 *Si dico, sanè sic referam, quasi*
Hæc filiorum conditio notet
Vitam tuorum, falsus ipse
Colligo dum temerè, fefelli.

15 Si dixero, me narraturum & expositurum hanc conditionē esse communem in ætate nostra, vt improbi prosperè, probi verò miserè agant; & velim ita statuere; videbor tamen fefellisse inducendo, quoniam non omnino omnes homines hęc formula tenet. video enim quosdā improbos aduersis etiam rebus angi, probos nonnullos beatè & quietè vitam traducere, sed plerūq. aliter accidit, itaq. rationem certam ingenio statuere non possum, atq. ideò in perpetuo labore versor, dum hæc mente reuoluo.

16 ואחשבה לדעת זאת עמל היא בעיני׃

16 *Si scire certo examine cogitem*
Hæc, explicanti perpetuus labor,
Et fluctuantis cura mentis
Ante meos oculos oberrat.

17 עד אבואה אל מקדשי אל אבינה לאחריתם׃

17 *Arcana donec* FORTIS *in abdita*
Mens me vt venirem commonuit mea,
Horum notaremque, vt supremus
Exitus, vt recidatque finis.

17 Tandem ex diuinis eloquiis didici cogitare & cognoscere veritatem huius quæstionis.

18 אך בחלקות תשיתם למו הפלתם למשואות׃

18 *Nempe hos locis tu sistere lubricis*
Das, & ruinis exitialibus
Impellis, vt scissos repente
Comminuat cita vis pauorum:

18 Nępe, animaduerto illos tolli in altum, vt casu grauiore ruāt.

19 איך היו לשמה כרגע ספו תמו מן בלהות׃

19 *Nocturna qualem somnia imaginem*
Excussa perdunt terribilem prius

20 כחלום מהקיץ אדני בעיר צלמם תנאץ׃

20 IAS *eorum magna in vrbe*
Spectra dabis vigilata temni.

21 כי יתחמץ לבבי וכליותי אחדש׃

21 *Iam cor mi aceto feruerat, mei*
Renes me acuti pungere cœperant;

22 ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך׃

22 *Ignarus atque excors apud te,*
Quadrupedes veluti, stupebam.

21 22 Profectò si rationibus & disputationibus ex humano profectis ingenio agere intenderē, insanire prorsus possem.

23 Quumque ipse tecum semper obambulem,
Dextram tenentem teque sequar meam;
24 Ductum tuo me vera cepit
Gloria consilioque fultum.

25 Cælo sed omni quis mihi? nec velim
Terris, neque optem quem socium tibi.
Desit mihi vel cor, caro vel
26 Deficiat tenuata membris:
Munimen amplum, robur & est mei
Cordis, neque vnquam deficiens DEVS:
27 A te peribunt sed remoti;
Te & violans cadet ecce adulter.
28 Hoc, ipse dicam, si experiar DEVM
Semper propinquum, me iuuat, atque HERO
Fidisse in vno semper IA,
Cuncta tua & memorare facta.

23 Quumque ipse tecum semper obambulem, Dextram tenentem teque sequar meam;
24 Ductum tuo me vera cepit Gloria consilioque fultum.

23 ואני תמיד עמך אחזת בימיני ׃

24 בעצתך תנחני ואחר כבוד תקחני ׃

25 Cælo sed omni quis mihi? nec velim Terris, neque optem quem socium tibi.
Desit mihi vel cor, caro vel
26 Deficiat tenuata membris: Munimen amplum, robur & est mei Cordis, neque vnquam deficiens DEVS:

25 מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ ׃

26 כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי אלהים לעולם ׃

27 A te peribunt sed remoti; Te & violans cadet ecce adulter.

27 כי הנה רחקיך יאבדו הצמתה כל זונה ממך ׃

28 Hoc, ipse dicam, si experiar DEVM Semper propinquum, me iuuat, atque HERO Fidisse in vno semper IA, Cuncta tua & memorare facta.

28 ואני קרבת אלהים לי טוב שתי באדני יהוה מחסי לספר כל מלאכותיך ׃

21 At quū te ducem & doctorem sequor Deus, tunc rectè sapiorum causas, et tuenta cognosco.

25 Denique cognoui nullam esse in cælis neque in terris beatitudinem veram, certā, & solidā homini, nisi in te vno; quem qui habet, beatissimus est, quamuis cęteris ad vitam commodis rebus careat, imò quamuis ægrotus sit, & membrorum etiam vigore destitutus.

27 Cæteri qui aliud bonum præter te quęrunt, adulteri sunt, & præcipitium sibi moliuntur.

28 Igitur dum tu adsis mihi propinquus, ego beatus, & lætus verissimè ero. hoc itaq. tui amandi, teq. laudandi studio teneri volo.

PSAL. LXXIIII.
Vt quid Deus repulisti in finem.

ARGVMENTVM.

VATICINII nomine appellari Psalmus hic rectè potest: namque Psaltes futuram populo Dei post Babylonica tempora calamitatem præuidens, à vicinis, finitimis, & remotis etiam gentibus allatam adeò grauem, vt ipsos etiam populi ipsius homines in dubitationem de diuina erga se ac singulari prouidentia impelleret, hunc Psalmum composuit, cui ob eam rem Animaduersionis nomen fecit; continentē affectuosissimas erga Deum preces querimoniis plenas, de statu religionis penè iam labefactato; quem à Deo potentissimo & misericordissimo instaurari, imò amplificari & confirmari cupit, orat & sperat, atque adeò sibi ipsi per fidem & spem promittit. Animaduertendum autem est, animaduersionem hanc ad Christianæ Ecclesiæ tempora pertinere.

Admonitio Asapho.

1 CARMEN DICOLON DISTROPHON.

NAm cur DEVS remotiùs reieceris
Nullo reducens tempore?
Tuusque nasus in pecus fumat tuum,
Queis pastor ipse accesseras.

1 משכיל לאסף

למה אלהים זנחת לנצח יעשן אפך בצאן מרעיתך ׃

Memento

2 זכר עדתך קניתּ קדם גאלתּ שבט נחלתך הר ציון זה שכנת בו:

2 *Memento qualis comparatus iam tibi*
Grex, ac redempta quæ tribus:
Illa, est quæ amato lecta patrimonio
Sione monte in inclyto;
Terris magis quem cæteris elegeras
Tuo fouendum numine.

2 Scimus noſtra culpa nobis eſſe allatam hanc ruinam; ſed memento tamen ruinam eſſe regni tui, nō quo tu indigeas, ſed quo delectatus fueris ex miſericordiæ tuæ benignitate ac propoſito: itaque tuis rebus tuæque poſſeſſioni conſule.

3 הניטה פעמיך למשאות נצח כל הרע אויב בקדש:

3 *Attolle greſſus vaſtitatum vindices*
Diu iacentumque vrbium:
Nam ſancta multus hoſtis impetens loca
Auſu maligno polluit.

3 Hoſtes Eccleſiæ viſibiles & inuiſibiles innumeri, diabolus, pagani, infideles, hæretici, apoſtatæ, inutilis doctrinæ magiſtri & auctores.

4 שאגו צורריך בקרב מועדך שמו אותתם אותות:

4 *Fremuntque rugiuntque in tuis conuentibus;*
Ac nomen anguſtant tuum:
Panduntque latè ſigna, ſigna iam ſua,
Malo locata & omine:

4 Nomen cultumque tuum imminuūt, anguſtātque, nō ita celebrari ſinentes, vt decebat; illi autem ſua ſtudia promouent & propagant.

5 יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדמות:

5 *Inſignis alto monte notus vt fragor*
Bipennibus duris ſonat,
Quas in ſupernis ſilua ramis arborum
Tulit reciſo ſtipite:

6 ועתה פתוחיה יחד בכשיל ובילפות יהלמון:

6 *Cælata quondam, trita nunc ſunt malleis,*
Tuſa & ſecuri barbara.

6 Omnia ornamenta tẽpli tui magno artificio cælata & ſculpta, malleis trita ſunt & contuſa. Quis nō, hæc myſteria, ſi intelligat, amariſſimè fleat?

7 שלחו באש מקדשך לארץ חללו משכן שמך:

7 *Ædemque flammis torridis ſanctam tuam*
Miſere ſæuisque ignibus;
Sedis dicatæ ac nomini tuo domum in
Terra prophanè polluunt.

8 אמרו בלבם כינם יחד שרפו כל מועדי אל בארץ:

8 *Dixere ſecum, Diruamus hæc ſimul;*
Conuentus vndique ardeat:
Quicunque terra conſtitit prius ſacra,
Ceſſet peruſtus ignibus.

9 Videmus inimicos intentos & attentos ad noſtri cultusq. tui demolitionem; deſideramus interim tua illa antiqua ſigna, quibus te nobis ſingulatiter proſpicientē probabas. caremus prophetis qui reſponſa à te referant, rationeque indicent reſtituendæ rei noſtræ, quam ob rem videmur à te eſſe neglecti.

9 אותתינו לא ראינו אין עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה:

9 *Iam ſigna nuſquam noſtra, nuſquam viſitur*
Propheta, nullus cognitor,
Qui certa nobis indicare tempora
Modumque caſibus queat.

Digitized by Google

10 Sed si nobis ob culpam nostram fauere nolis, tamen cur non resistis inimicis tuis apertissimis? qui te non offendunt modò, verùm detestantur etiam.

10 *Quousque probra pressor ingeret* DEVS?
Illudet hostis ac tuum
Nomen nefandis semper ausis impius
Nullo repulsus tempore?
11 *Manum quid vltrà auertis? eia dexteram*
Exprome de sinu tuam.

10 עד מתי אלהים יחרף צר ינאץ אויב שמך לנצח׃

11 למה תשיב ידך וימינך מקרב חוקך כלה׃

12 Cùm præsertim tibi proprium & certum consilium esse salutis populo tuo efficiendę, iam olim multis signis, miraculis tebusque gestis ostenderis.

12 *Antiquo ab vsque* REX DEVS *mi tempore*
Terræ salutifer manens:
13 *Tu diuidebas vi tua mare, intra aquas*
Frangens draconibus caput.
14 *Tu contudisti cete magni vertices,*
Voranda præbens fercula:
Queis cunque sedes tesqua cedunt arida
Magnis adusta solibus.
15 *Erupit isto rupe fissa numine*
Fons, riuus atque ductilis:
Tuisque iussis aruere flumina
Lymphis repressa turgidis.

12 ואלהים מלכי מקדם פעל ישועות בקרב הארץ׃

13 אתה פוררת בעזך ים שברת ראשי תנינים על המים׃

14 אתה רצצת ראשי לויתן תתננו מאכל לעם לציים׃

15 אתה בקעת מעין ונחל אתה הובשת נהרות איתן׃

16 Non solùm rerũ omnium, sed temporũ quoq; potestas & imperium tuum est, itaq. temporum vis impedire te nõ potest, neq. vicissitudo vlla tẽporis te remorari. constãt enim tẽpora temporũque partes etiam minutissimę, te auctore: & si qua vis est diei & nocti, ad mutationem rerum ex te est.

16 *Tuus dies est, furua nox paret tuis*
Iubarque, Solque legibus:
Stetere cuncti te iubente termini
Terræ futuri immobiles.
17 *Hiems & æstas imperata munia*
Fictore te custodiunt.

16 לך יום אף לך לילה אתה הכינות מאור ושמש׃

17 אתה הצבת כל גבולות ארץ קיץ וחרף אתה יצרתם׃

18 Constant hostes tui in perfidia & malignitate. constabis etiam tù prouidentia ac benignitate erga Ecclesiam tuam vnicam catholicam, & quæ nullum habet alium sponsum præter te, tanquã turtur.

18 *Hostis memento probra quanta numini*
IAE *superno fuderit;*
Insana quantum turba nomen spreuerit,
Te sæpè prouocans, tuum.
19 *Feris tuæ ne prode vitam turturis*
Disperdere heu phalangibus:
Gregem tuorum næve longa pauperum
Obliuione defere.

18 זכר זאת אויב חרף יהוה ועם נבל נאצו שמך׃

19 אל תתן לחית נפש תורך חיית עניך אל תשכח לנצח׃

Attende

Digitized by Google

20 תבט לברית כי מלאו מחשכי ארץ נאות חמס׃

20 *Attende pacto, attende tandem fœderi,*
Quod ſaluus orbis audijt:
Nam plena terræ ſunt profunda paſcuis
Tenebricoſæ iniuriæ.

19.20 Allusio ad diluuij tempora.

21 אל ישב דך נכלם עני ואביון יהללו שמך׃

21 *Læſus querela ne erubeſcat irrita*
Te dum requirit arbitrum:
Vt nomen iſtud turba egena pauperes
Dignis loquantur laudibus.

22 קומה אלהים ריבה ריבך זכר חרפתך מני נבל כל היום׃

22 *Sta, ſurge* PRINCEPS, *ac tuam tu litiga*
Litem tremendo numine;
Memorque cerne probra, quæ iacit die
Inſana gens omni tibi:

22 Concluſio & epilogus. litem tuam tibi curæ eſſe volumus, vti propoſueramus initio.

23 אל תשכח קול צורריך שאון קמיך עולה תמיד׃

23 *Vocemque nec te tam prementum neglige*
Clamore ſæpè, quem tibi
Infeſta turba ſemper vſque in æthera
Tollit tumultu feruido.

PSAL. LXXV.

Confitebimur tibi Deus.

ARGVMENTVM.

CVM ſuperioris Pſalmi huius etiam ſententia connectitur; quo Aſaph prophetico ſpiritu impulſus, gratulatur Deo ſalutari iudici integerrimo, qui populo ſalutem, quam ſibi præuidendam oſtenderat eſſet effecturus, iudicatis omnibus Eccleſiæ aduerſariis & ininicis, iiſdem ad grauiſſimas pœnas luendas iuſtiſſimo iudicio addictis: repub. Eccleſiaſtica omni inſtaurata & amplificata, quam anteà offenſus affligi aliquandiu & vexari atque exerceri paſſus fuerat, ſed non tam grauibus ærumnis; vt longè maioribus & durioribus impij affligendi non ſint.

1 למנצח אל תשחת מזמור לאסף שיר׃

1 *Ad præſtantem, Ne corrumpas. Pſalmus*
Aſaphi Canticum.

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

2 הודינו לך אלהים הודינו וקרוב שמך ספרו נפלאותיך׃

2 TE *gratulati dicimus ô* DEVS,
Te gratulanti laude fatebimur:
Miranda nomen facta & iſta
Eſſe tuum referènt propinquum.

2 Apertiſſimę gratulationis carmen tibi debemus, cuius nomẽ nobis propinquũ eſt, quemadmodũ multa mirabilia ex te profecta teſtantur.

Digitized by Google

3 *Cùm dictus adsit, iudice me, dies,*
4 *Tunc æqua dicam iura: licet fluat*
Cultore tellus cum suo, vsque
Cuius ego statui columnas.
5 *Insanientes commonui vetans,*
Insana tandem stultaque sistite
Patrare, cornu tu & superbum
Tolle minus genus impiorum.
6 *Istudque cornu tollite ne altius;*
Ceruice neu vos crassa loquamini in-
7 *tenta; neque ortu nec cadenti*
Gloria sole venit neque Austro.
8 *Iudex* DEVS *namque integer illius*
Demergit imo puluere verticem;
Hunc sed decora sede in altis
Collocat ex humili cathedris.
9 *Nam rubra vini pocula miscuit*
IAS, *manu quæ plena tenet graui,*
Humore certè effudit ex hoc;
Fæx tamen hic residet tremenda.
Hanc suget, hanc & combibet impius,
Quemcunque tellus continet infima.
10 *Idque ipse narrabo per omnes*
Sæpè dies memor & reponam:
Psallamque, LVCTANS *quem coluit,* DEO:
11 *Cuncta impiorum & cornua conteram:*
Ast efferentur iusti in altum
Cornua, conspicuusque vertex.

3 כי אקח מועד
אני מישרים
אשפט:
4 נטגים ארץ
וכל ישביה אנכי
תכנתי עמודיה
סלה:
5 אמרתי
להוללים אל
תהלו ולרשעים
אל תרימו קרן:
6 אל תרימו
למרום קרנכם
תדברו בצואר
עתק:
7 כי לא
ממוצא וממערב
ולא ממדבר
הרים:
8 כי אלהים
שפט זה ישפיל
זה ירים:
9 כי טוס ביד
יהוה ויין חמר
מלא מסך ויגר
מזה אך שמריה
ימצו ישתו כל
רשעי ארץ:
10 ואני אגיד
לעולם אזמרה
לאלהי יעקב:
11 וכל קרני
רשעים אגדע
תרוממנה
קרנות צדיק:

3 Verba sunt Psaltis. Ipse ego, inquit, tantũ intellexi de diuini iudicij rationibus, docente Deo, vt sententiam ferre possim iustissimam de rerum humanarum exitu.

4 Quanquam enim omnia turbari viderentur mihi, & cælum terræ misceri, tamen iam singula in locum suũ animo & cogitatione reposui, ita vt quàm rectissimè omnia cõstare affirmem. Potest esse Dei oratio, sed simplicius, vt sit vatis à Deo edocti.

5 Res autem ita habet: nihil casu fit in mundo, omnia videt & iudicat Deus: quam ob rem ego dixi improbis, vt ab improbitate desisterent, alioquin iudicium erga se Dei seueritissimum experturis.

6 Non enim naturale aut fatale ex astris, aut aliàs ex locis atq. sedibus terræ constat superbia, ambitio, atq. excellentię opinio hominibus, sed ex ipsorum studio & cõsilio illi in hanc cogitationem incumbunt, veluti naturale & congenitum esset quibusdam extollì, aliis opprimi & vexari.

7 Id apertissimè ostẽdit Deus; qui quosdã, quos rerum, opum ac diuitiarũ copia, summaque potentia elatos videramus, iusto iudicio deprimit, & præcipites deiicit, alios tenues & humiles extollit: ita nos depressos restituet & amplificabit; illos verò elatos & insolentes deturbabit & conteret.

8 Namque Deus miscuit poculum amarũ peccatoribus nobis, populi sui hominibus aliquid effudit gustandum ob nostra delicta, sed acerbissimam partem reseruauit improbis & impiis omnibus. id ego cognitum narrabo, & factum commemorabo; atque celebrabo Deum, qui Iacob ex humili conditione in amplissimam eduxit.

LVCTANS idem valet quod IACOB.

PSAL.

Digitized by Google

PSAL. LXXVI.

Notus in Iudæa Deus.

ARGVMENTVM.

Hoc cantico docet Asaph, Deum illum mundi totius gubernatorem maxima & apertissima virtutis, prouidentiæ & fortitudinis suæ testimonia omni orbi dedisse in Ecclesia olim Israelitarum, postea Christianorum defendenda, gubernanda, & amplificanda.

1 לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר׃

1 *Ad præstantem in Neghinoth, Psalmus Asaphi canticum.*

CARMEN SAPPHICVM.

2 נוֹדָע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל שְׁמוֹ׃

2 NOtior Iuda DEVS est in omni,
Illius magnum celebratque nomen

3 וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן׃

3 *Israel, fixit Solymæ ac Sione*
Remque domumque.

4 שָׁמּוֹ שָׁבַר רִשְׁפֵי קֶשֶׁת מָגֵן חֶרֶב וּמִלְחָמָה סֶלָה׃

4 *Ille & ignitas ibi fregit artus*
Cuspides, scutum, gladiumque, & VSQVE

5 נָאוֹר אַתָּה אַדִּיר מֵהַרְרֵי טָרֶף׃

5 *Bella, Tu clarus, validus rapaces*
Vincere monteis.

6 אֶשְׁתֹּלְלוּ אַבִּירֵי לֵב נָמוֹג שְׁנָתָם וְלֹא מָצְאוּ כָּל אַנְשֵׁי חַיִל יְדֵיהֶם׃

6 *Corde robustis spoliata cessit*
Præda victori tibi: dormiens tunc
Mens viros forteis tenuit, manusque his
Nulla reperta est.

7 מִגַּעֲרָתְךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדַּם רֶכֶב וְסוּס׃

7 *Dum tua obiurgans DEVS alme Iacob*
Vox sonat, currus, equus, & magistri
Obruti segni posuere somno
Languida membra.

8 אַתָּה נוֹרָא אַתָּה וּמִי יַעֲמֹד (לפניך) [מִפָּנֶיךָ] אָז אַפֶּךָ׃

8 *Tu potens, terrens, metuendus ac tu;*
Cùm tuus vultus caluitque nasus,
Quis queat præsens trepidante nunquam
Sistere gressu?

9 מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ דִּין אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקָטָה׃

9 *Iudicem cælo simul ac tonantem*
Audijt tellus, metuens quiescit

10 בְּקוּם לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל עַנְוֵי אָרֶץ סֶלָה׃

10 VSQVE, *dum seruans humiles stat æquo*
Numine PRINCEPS.

2 Adeò clarè suam singularem prouidentiam in populo suo curãdo ostẽdit Deus, vt apertè videatur domicilium collocasse in Ierusalem, & ibi inter ciues Principem & gubernatorẽ agere. Deus in medio Ecclesiæ habitat.

4 Bello & perturbationibus, quç hostium manus attulerat, victis & fractis, pacem populo suo apertè fecit tranquillam.

5 Fortior tu es omnibus munitissimis locis, in quos se recipiũt prædarum captatores, & rapinæ studiosi.

6 Quidquid prædæ abstulerant vndique robustissimi, à te ereptum est illis, mente perturbatis & stupentibus, vt somno sepultis, atque animo veluti carentibus.

7 Recole historiam Iacob, Laban & Esau.
Te, inquam, asserente populum tuum, vel sola voce terrentur hostes robustissimi, cũ copiis & instructione sua omni.

9 Alludit ad Iacob & Laban.

Digitized by Google

11 Quandoquidem homo eriam iratus fatetur te esse vindicem tuorum, irascere etiam tu vehementi atque summa ira, vt magis agnoscaris vindex, ac timeatis.

11 *Bilis acris nam te hominis fatetur*
Vindicem; quidquid tibi restat iræ
Cinge; mortali reliquos tremendos
Cinge furores.

11 כי חמת אדם תודך שארית חמות תחגר׃

12 Igitur vos populi Dei, talem assertorem agnoscentes laudate.

12 *Vos* DEO *circum populus propinquus*
Vota damnate, atque animum probanti
Soluite, ac munus properate forti
Terribiliq́ue.

12 נדרו ושלמו ליהוה אלהיכם כל סביביו יובילו שי למורא׃

13 Vt ventus solet diuellere, decerpere, & dissipare racemos vitium; ita Dei Spiritus terribilis scindet & dissiciet spiritus principum.

13 *Vineæ plenos veluti racemos,*
Spiritus scindet nimium tumentes
Principum; terræ penitus tremendus
Regibus ipsis.

13 יבצר רוח נגידים נורא למלכי ארץ׃

PSAL. LXXVII.

Voce mea ad Dominum clamaui.

ARGVMENTVM.

PROPHETICO spiritu Asaph præuidens, populum Dei magnis calamitatibus post Babylonicæ captiuitatis tempora esse inuoluendum, hunc Psalmum composuit; in quo miseriam illam deplorat, & modum illarum ærumnarum atque exitum, qualem porrò expectare possit, inquirit: tandemque in spem erigitur, fore, vt Deus eum populum, quem repulsum præuisa miseria ostendebat, summa consolatione & amplificatione reficeret, misso orbis totius seruatore Christo; ideò enim populum illum ab initio Dei misericordia ac benignitate delectum sapientia ac virtute defensum ac fotum intelligebat; neque fore credebat, vt propositum Deo consilium, tantaque miraculorum & signorum mole productum, optimo euentu non expleretur.

1 *Ad præstantem super Ieduthun, Asaphi Psalmus.*

1 למנצח על ידיתון לאסף מזמור׃

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

2 Cùm ego querelam meam expositurus, Deum gubernatorem & iudicem appellarē; non surdum reperi, sed meæ querelæ illustre responsum tetuli.

2 *Clamore vocis cùm querulæ* DEVM;
Voce ac DEVM *cùm sollicito mea,*
Attendit is, præsente & aure &
Numine mi propior benigno.

2 קולי אל אלהים ואצעקה קולי אל אלהים והאזין אלי׃

3 Eo tempore quo publicarum rerū, quas labefactatū iri cernebam, cura tenerer, & dolore angerer grauissimo:

3 *Angusta quando me premeret dies,*
Curis petebam sollicitis HERVM,
Manante tota nocte nostro
Vulnere (nec requies) cruorem.

3 ביום צרתי אדני דרשתי ידי לילה נגרה ולא תפוג מאנה הנחם נפשי׃

Solamen

Digitized by Google

Solamen hæc mens respuit ac fugit:

Nolebam consolari alia re quàm Dei responso.

4 אזכרה אלהים ואהמיה אשיחה ותתעטף רוחי כלתו

4 *Tantùm* DEI *cùm sim memor infremens,*
Contemplor hic; & pressus vsque
Spiritus obruitur dolore.

5 אחזת שמרות עיני נפעמתי ולא אדבר:

5 *Per te meorum sunt quoque luminum*
Detenta claustra, mutus vt hæream:

6 חשבתי ימים מקדם שנות עולמים:

6 *Quondam nec oblitus dierum*
Sæcla suos recolo per annos.

7 אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי:

7 *Et mente nostram dum recolo lyram,*
Cor nocte curis spiritus implicat:

5 Eram quasi stupefactus, nec vigilans, nec dormiens, memineramque rerum gestarum à Deo huius populi amplificandi causa.

7 Cùm neque dormire, neq. quiescere possem, animi querelas leuandi causa, in mentem veniebat lyram accipere, & huiusmodi elegiam canere: Seclis, &c.

8 הלעולמים יזנח אדני ולא יסיף לרצות עוד:

8 *Sæclis* HERVS *num nos repellet?*
Nunquam animum referetque amicum?

9 האפס לנצח חסדו גמר אמר לדר ודר:

9 *Num vim benigni numinis abstulit,*
Prorsusque dictum desiit omnibus

10 השכח חנות אל אם קפץ באף רחמיו סלה:

10 *Sæclis; & ignouisse* FORTIS
Immemor est penitusque cessat?
An ne vsque clausit viscera, cùm furor
Nasum repleret? duruit intimè
Rectus benignum, nec misertus
Vsque animum & facilem reducet?

9 Nunquid omnino abstulit à nobis misericordiæ suæ vsum?

9.10 Vtitur ne nunc aduersum nos fortitudine tantùm sua, vt aduersum inimicos oblitus clementiæ suæ?

11 ואמר חלותי היא שנות ימין עליון:

11 *Correptus inquam, quin labor hic meus*
Altæ reponet tempora dexteræ;

12 אזכיר מעללי יה כי אזכרה מקדם פלאך:

12 *Antiqua gesta mira &* IAE
Ipse meis memorabo in annis?

13 והגיתי בכל פעלך ובעלילותיך אשיחה:

13 *Nam cogitabo exemplaque singula,*
Et gesta voluens mente colam tua:

14 אלהים בקדש דרכך מי אל גדול כאלהים:

14 [illegible]*more sancto semper idem*
Es DEVS *atque viæ probatæ.*

11 Mox verò meipsum reprehendens dicebam, Cur ita tristis sum, & tanta cura laboro, ac mœstitia, vt existimem populum repulsum à Deo esse, què scio semper fuisse benignum, præsentem & prospicientem, idq. non solùm antiquorum, sed meorũ etiam temporum exemplis cognoui.

Quis FORTIS *æquat magnificum* DEVM?

15 אתה האל עשה פלא הודעת בעמים עזך:

15 *Tu* FORTIS *auctor miraque perficis;*
Tu robur istud vimque magnam
Nosse dabas populis tremendus.

15 Quod ad virtutem & efficacitatem attinet, Deus noster fortissimus est, & fortitudinè suam aduersus improbos ostèdit, & pro filiis Iacob & Ioseph.

16 *Isto redempta & libera brachio*
Proles Iacob, Ioſephidum & genus
Exultat, & nomen ſacrati
Vſque tibi populo huic reponis.

16 נאלו בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה׃

17 Non ſolùm homines, ſed natura omnis teſtimonium reddere poſſunt miraculorum Dei, pro populo editorum.

17 *Videre & vndæ te, & trepidi quoque*
Videre fluctus te pelagi DEVS,
Et ſtagna, ſpumantesque abyſſi,
Oceanus tremuitque vaſtus.

17 ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו אף ירגזו תהומות׃

18 *Nubes procellas imbribus arduæ*
Fudere aquoſas, vox ſonuit polis,
Curſus ſagittarum tuarum
Æthereas peragrauit oras.

18 זרמו מים עבות קול נתנו שחקים אף חצציך יתהלכו׃

19 *Tunc vox fragoris pertonuit tui*
Tractum rotundum, luceque fulgurum
Splendebat orbis, fundo ab imo
Contremuit pauefacta tellus.

19 קול רעמך בגלגל האירו ברקים תבל רגזה ותרעש הארץ׃

20 *Conſtrata ſalſum per pelagus via eſt,*
Ceſſit reductis quod tibi ſemitis:
Veſtigia aſt obducta demens
Turba petit, reperitque nulla.

20 בים דרכך ושביליך במים רבים ועקבותיך לא נדעו׃

21 *Moſis fideli & pontificis manu*
Aronis almus tu populum tuum,
Paſtor pecus ceu, congregatum
Per nemora & fluuios agebas.

21 נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן׃

PSAL. LXXVIII.

Attendite populi meus legem meam.

ARGVMENTVM.

PRAEVISAM Iſraelitarum reprobationem, & gentium vocationē ad regnū cælorū, hoc Pſalmo Aſaph canebat, docens apertè, ipſorum culpa hoc euenire qui Deū à ſe ſæpiſſimè irritatū offenſumque, tandem abalienauerint: nō enim eius naturę eſſe Deū, qui nō poſſit iuſtè reprobatā gentem abiicere, & aliam ſibi aſciſcere & conciliare, eſſe tamē patientiſſimū & lentiſſimū ad iram; qui, antequam reprobet aliquos, diu expectet pœnitentiam; qua tamen nimium dilata, aut non purè inita, tandem ſeſe iudicem præbeat ſeuerum. itaq. hic Pſalmus de vocatione gentiū eſt, vt Hebręorū populus, aut ex illo populo, vel multi, vel aliqui ſaltem, ſibi huius Pſalmi commemoratione conſulerent.

Admo-

א משכיל לאסף

1 Admonitio Asaphi.

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

האזינה עמי תורתי הטו אזנכם לאמרי פי׃

AVribus intentis, populeô, mea percipe dicta,
Et ore, disce, quæ tibi feram meo.

ב אפתחה במשל פי אביעה חידות כני קדם׃

2 *Antiquis vates exemplis ora reſoluam,*
Promptus referre quæ abditis latent modis.

2 Non propriam aliquam ſingularem ſententiam, ſed veritatem argumentis firmiſſimis, & exemplis certiſſimis atque indubitatiſſimis corroboratam, vobis proferam.

ג אשר שמענו וניודעם ואבותינו ספרו לנו׃

3 *Quæque ipſi ex patribus noſtris audita tenemus,*
Malum nefasque ſit latere poſteros.

ד לא נכחד מבניהם לדור אחרון מספרים תהלות יהוה ועזוזו ונפלאותיו אשר עשה׃

4 IAE *vt narremus laudes mirandáque geſta,*
Stupenda celſis atque facta viribus.

4 Meæ orationis ſumma illa eſt, narrare beneficia Dei laudatiſſima, et ingratiſſimã noſtram improbitatẽ commemorare.

ה ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל אשר צוה את אבותינו להודיעם לבניהם׃

5 *Iſraelíque datam legem teſtetur Iacob*
Referre iuſſa filius monens ſuis;

5 Eadem, inquam, commemorabo, quæ commemorari ad noſtram vtilitatem, & filiis narrari Deus iuſſerat.

ו למען ידעו דור אחרון בנים יולדו יקמו ויספרו לבניהם׃

6 *Natorum vt ventura ætas ſciat, illáque dicant*
Et ſæcla narrent affutura poſteris:

ז וישימו באלהים כסלם ולא ישכחו מעללי אל ומצותיו יצרו׃

7 *Inque* DEO *figant memorem ſpem, geſtáque fortis*
In mente ſecum non mouenda conferant:
Illius ac ſtudio obſeruent præcepta probando,
Patrúmque facta deſerant rebellium:

7 Nihil enim noui eſt quod nõ fuerit, ideoq. antiqua exempla propoſita eſſe nobis ad noſtram vtilitatem ſcimus.

ח ולא יהיו כאבותם דור סורר ומורה דור לא הכין לבו ולא נאמנה את אל רוחו׃

8 *Exempla ætatis fugiant, ætatis iniquæ*
Maliſque corda iam notata fraudibus:
Cuius apud FORTEM *tunc mendax ſpiritus hæſit,*
Fidémque prodidit piis bonam viris.

8 Non ſolùm voluit Deus antiqua ſua beneficia ad ſpem nobis recoli, ſed & praua patrum acta ad exemplum, eorumque exitus vt caueremus, commemorari.

ט בני אפרים נושקי רומי קשת הפכו ביום קרב׃

9 *Ephraidum gens cincta armis, dexterrima & arcu,*
Dat verſa terga proh, fugítque prœlium:

9 Videmus reprobari Ephraitas & Saulem regem ex illa gente electum, ob ipſorũ improbitatem & culpam.

י לא שמרו ברית אלהים ובתורתו מאנו ללכת׃

10 *Namque rupere* DEI *fœdus, legíſque tenendæ*
Metu carere non pudebat improbos;

יא וישכחו עלילותיו ונפלאותיו אשר הראם׃

11 *Illius oblitos geſta & miracula certa*
Suis videre quæ peracta ſenſibus.

יב נגד אבותם עשה פלא בארץ מצרים שדה צוען׃

12 *Teſtibus ille horum patribus miracula quondam*
Agris Soanis fecit atque Miſrais:

Miſraim Ægyptus; Soan, Thebę antiquiſſima illius regionis vrbs.

יג בקע ים ויעבירם ויצב מים כמו נד׃

13 *Quos, mare diffindens, vndæ inter ſtantis aceruos*
Pede haud labante tranſtulit, nec humido.

23 Quumque ipse tecum semper obambulem,
Dextram tenentem teque sequar meam;
24 Ductum tuo me vera cepit
Gloria consilioque sultum.
25 Cælo sed omni quis mihi? nec velim
Terris, neque optem quem socium tibi.
Desit mihi vel cor, caro vel
26 Deficiat tenuata membris:
Munimen amplum, robur & est mei
Cordis, neque vnquam deficiens DEVS:
27 A te peribunt sed remoti;
Te & violans cadet ecce adulter.
28 Hoc, ipse dicam, si experiar DEVM
Semper propinquum, me iuuat, atque HERO
Fidisse in vno semper IA,
Cuncta tua & memorare facta.

23 Et quũ te ducem & doctorem sequor Deus, tunc rectè sapio rerum causas, et tuenta cognosco.

25 Denique cognoui nullam esse in cælis neque in terris beatitudinem veram, certã, & solidã homini, nisi in te vno; quem qui habet, beatissimus est, quamuis cęteris ad vitam commodis rebus careat, imò quamuis ægrotus sit, & membrorum etiam vigore destitutus.

27 Cæteri qui aliud bonum præter te quęrunt, adulteri sunt, & præcipitium sibi moliuntur.

28 Igitur dum tu adsis mihi propinquus, ego beatus, & lætus veritissimè ero. hoc itaq. tui amandi, teq. laudandi studio teneri volo.

23 ואני תמיד עמך אחזת בימיני׃

24 בעצתך תנחני ואחר כבוד תקחני׃

25 מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ׃

26 כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי אלהים לעולם׃

27 כי הנה רחקיך יאבדו הצמתה כל זונה ממך׃

28 ואני קרבת אלהים לי טוב שתי באדני יהוה מחסי לספר כל מלאכותיך׃

PSAL. LXXIIII.
Vt quid Deus repulisti in finem.

ARGVMENTVM.

VATICINII nomine appellari Psalmus hic rectè potest: namque Psaltes futuram populo Dei post Babylonica tempora calamitatem præuidens, à vicinis, finitimis, & remotis etiam gentibus allatam adeò grauem, vt ipsos etiam populi ipsius homines in dubitationem de diuina erga se ac singulari prouidentia impelleret, hunc Psalmum composuit, cui ob eam rem Animaduersionis nomen fecit; continentẽ affectuosissimas erga Deum preces querimoniis plenas, de statu religionis penè iam labefactato; quem à Deo potentissimo & misericordissimo instaurari, imò amplificari & confirmari cupit, orat & sperat, atque adeò sibi ipsi per fidem & spem promittit. Animaduertendum autem est, animaduersionem hanc ad Christianæ Ecclesiæ tempora pertinere.

Admonitio Asaphi.

1 משכיל לאסף

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

למה אלהים זנחת לנצח יעשן אפך באצן מרעיתך׃

NAm cur DEVS remotius reieceris
Nullo reducens tempore?
Tuusque nasus in pecus fumat tuum,
Queis pastor ipse acceſſeras.

Memento

זכר עדתך קנית קדם גאלת שבט נחלתך הר ציון זה שכנת בו:

2 *Memento qualis comparatus iam tibi*
Grex, ac redempta quæ tribus:
Illa, est quæ amato lecta patrimonio
Sione monte in inclyto;
Terris magis quem cæteris elegeras
Tuo fouendum numine.

2 Scimus nostra culpa nobis esse allatam hanc ruinam; sed memento tamen ruinam esse regni tui, nō quo tu indigeas, sed quo delectatus fueris ex misericordiæ tuæ benignitate ac proposito: itaque tuis rebus tuæque possessioni consule.

הרימה פעמיך נצחים כל הרע אויב בקדש:

3 *Attolle gressus vastitatum vindices*
Diu iacentumque vrbium:
Nam sancta multus hostis impetens loca
Ausu maligno polluit.

3 Hostes Ecclesiæ visibiles & inuisibiles innumeri, diabolus, pagani, infideles, hæretici, apostatæ; inutilis doctrinæ magistri & auctores.

שאגו צורריך בקרב מועדך שמו אותתם אותות:

4 *Fremuntque rugiuntque in tuis conuentibus;*
Ac nomen angustant tuum:
Panduntque late signa, signa iam sua,
Malo locata & omine:

4 Nomen cultumque tuum imminuūt, angustiāque, nō ita celebrari sinentes, vt decebat; illi autem sua studia promouent & propagant.

יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדמות:

5 *Insignis alto monte notus vt fragor*
Bipennibus duris sonat,
Quas in supernis silua ramis arborum
Tulit reciso stipite:

ועתה פתוחיה יחד בכשיל והילמות יהלמון:

6 *Cælata quondam, trita nunc sunt malleis,*
Tusa & securi barbara.

6 Omnia ornamenta tēpli tui magno artificio cælata & sculpta, malleis trita sunt & contusa. Quis nō, hæc mysteria, si intelligat, amarissimè fleat?

שלחו באש מקדשך לארץ חללו משכן שמך:

7 *Ædemque flammis torridis sanctam tuam*
Misere sæuisque ignibus;
Sedis dicatæ ac nomini tuo domum in
Terra prophanè polluunt.

אמרו בלבם ניחם יחד שרפו כל מועדי אל בארץ:

8 *Dixere secum, Diruamus hæc simul;*
Conuentus vndique ardeat:
Quicunque terra constitit prius sacra,
Cesset perustus ignibus.

9 Videmus inimicos intentos & attentos ad nostri cultusq. tui demolitionem; desideramus interim tua illa antiqua signa, quibus te nobis singulatiter prospicientē probabas. caremus prophetis qui responsa à te referant, rationēque indicent restituendæ rei nostræ, quam ob rem videmur à te esse neglecti.

אותותינו לא ראינו אין עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה:

9 *Iam signa nusquam nostra, nusquam visitur*
Propheta, nullus cognitor,
Qui certa nobis indicare tempora
Modumque casibus queat.

Digitized by Google

10 Sed si nobis ob culpam noſtram fauere nolis, tamen cur non reſiſtis inimicis tuis apertiſſimis? qui te non offendunt modò, verùm deteſtantur etiam.

10 *Quouſque probra preſſor ingeret* DEVS?
Illudet hoſtis ac tuum
Nomen nefandis ſemper auſis impius
Nullo repulſus tempore?
11 *Manum quid vltrà auertis? eia dexteram*
Exprome de ſinu tuam.

12 Cùm præſertim tibi proprium & certum conſilium eſſe ſalutis populo tuo efficiendę, iam olim multis ſignis, miraculis tebusque geſtis oſtenderis.

12 *Antiquo ab vſque* REX DEVS *mi tempore*
Terræ ſalutifer manens:
13 *Tu diuidebas vi tua mare, intra aquas*
Frangens draconibus caput.
14 *Tu contudiſti cete magni vertices,*
Voranda præbens fercula:
Queis cunque ſedes teſqua cedunt arida
Magnis aduſta ſolibus.
15 *Erupit iſto rupe fiſſa numine*
Fons, riuus atque ductilis:
Tuisque iuſſis aruere fluminta
Lymphis repreſſa turgidis.

16 Non ſolùm rerũ omnium, ſed temporũ quoq; poteſtas & imperium tuum eſt, itaq. temporum vis impedire te nõ poteſt, neq. viciſſitudo vlla tẽporis te remorari. conſtãt enim tẽpora temporũque partes etiam minutiſſimę, te auctore: & ſi qua vis eſt diei & nocti, ad mutationem rerum ex te eſt.

16 *Tuus dies eſt, furua nox paret tuis*
Iubarque, Solque legibus:
Stetere cuncti te iubente termini
Terræ futuri immobiles.
17 *Hiems & æſtas imperata munia*
Fictore te cuſtodiunt.

18 Conſtant hoſtes tui in perfidia & malignitate, conſtabis etiam tu prouidentia ac benignitate erga Eccleſiam tuam vnicam catholicam, & quæ nullum habet alium ſponſum præter te, tanquã turtur.

18 *Hoſtis memento probra quanta numini*
IAE ſuperno fuderit;
Inſana quantum turba nomen ſpreuerit,
Te ſæpè prouocans, tuum.
19 *Feris tuæ ne prode vitam turturis*
Diſperdere heu phalangibus:
Gregem tuorum néve longa pauperum
Obliuione deſere.

10 עד מתי אלהים יחרף צר ינאץ אויב שמך לנצח׃

11 למה תשיב ידך וימינך מקרב חוקך כלה׃

12 ואלהים מלכי מקדם פעל ישועות בקרב הארץ׃

13 אתה פוררת בעזך ים שברת ראשי תנינים על המים׃

14 אתה רצצת ראשי לויתן רתנגנו מאכל לעם לציים׃

15 אתה בקעת מעין ונחל אתה הנשרת נהרות איתן׃

16 לך יום אף לך לילה אתה הכינרת מאור ושמש׃

17 אתה הצבת כל גבולות ארץ קיץ וחרף אתה יצרתם׃

18 זכר זאת אויב חרף יהוה ועם נבל נאצו שמך׃

19 אל תתן לחית נפש תורך חיית עניך אל תשכח לנצח׃

Attende

Digitized by Google

20 תבט לברית כי מלאו מחשכי ארץ נאות חמס׃

20 *Attende pacto, attende tandem fœderi,*
Quod ſaluus orbis audijt:
Nam plena terræ ſunt profunda paſcuis
Tenebricoſæ iniuriæ.

19.20 Alluſio ad diluuij tempora.

21 אל ישב דך נכלם עני ואביון יהללו שמך׃

21 *Læſus querela ne erubeſcat irrita*
Te dum requirit arbitrum:
Vt nomen iſtud turba egena pauperes
Dignis loquantur laudibus.

22 קומה אלהים ריבה ריבך זכר חרפתך מני נבל כל היום׃

22 *Sta, ſurge* PRINCEPS, *ac tuam tu litiga*
Litem tremendo numine,
Memorque cerne probra, quæ iacit die
Inſana gens omni tibi:

22 Concluſio & epilogus. litem tuam tibi curæ eſſe volumus, vti propoſueramus initio.

23 אל תשכח קול צורריך שאון קמיך עולה תמיד׃

23 *Vocemque nec te tam prementum neglige*
Clamore ſæpè, quem tibi
Infeſta turba ſemper vſque in æthera
Tollit tumultu feruido.

PSAL. LXXV.

Confitebimur tibi Deus.

ARGVMENTVM.

CVM ſuperioris Pſalmi huius etiam ſententia connectitur; quo Aſaph prophetico ſpiritu impulſus, gratulatur Deo ſalutari iudici integerrimo, qui populo ſalutem, quam ſibi præuidendam oſtenderat eſſet effecturus, iudicatis omnibus Eccleſiæ aduerſariis & inimicis, iiſdem ad grauiſſimas pœnas luendas iuſtiſſimo iudicio addictis: repub. Eccleſiaſtica omni inſtaurata & amplificata, quam anteà offenſus affligi aliquandiu & vexari atque exerceri paſſus fuerat, ſed non tam grauibus ærumnis; vt longè maioribus & durioribus impij affligendi non ſint.

1 למנצח אל תשחת מזמור לאסף שיר׃

1 *Ad præſtantem, Ne corrumpas. Pſalmus*
Aſaphi Canticum.

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

2 תודינו לך אלהים תודינו וקרוב שמך ספרו נפלאותיך׃

2 TE *gratulati dicimus ô* DEVS,
Te gratulanti laude fatebimur:
Miranda nomen facta & iſta
Eſſe tuum referènt propinquum.

2 Apertiſſimę gratulationis carmen tibi debemus, cuius nomę nobis propinquũ eſt, quemadmodũ multa mirabilia ex te profecta teſtantur.

Digitized by Google

3 Cùm dictus adſit, iudice me, dies,
4 Tunc æqua dicam iura: licet fluat
Cultore tellus cum ſuo, vſque
Cuius ego ſtatui columnas.
5 Inſanientes commonui vetans,
Inſana tandem ſtultaque ſiſtite
Patrare, cornu tu & ſuperbum
Tolle minus genus impiorum.
6 Iſtudque cornu tollite ne altius;
Ceruice neu vos craſſa loquamini in-
7 tenta; neque ortu nec cadenti
Gloria ſole venit neque Auſtro.
8 Iudex DEVS namque integer illius
Demergit imo puluere verticem;
Hunc ſed decora ſede in altis
Collocat ex humili cathedris.
9 Nam rubra vini pocula miſcuit
IAS, manu quæ plena tenet graui,
Humore certè effudit ex hoc;
Fæx tamen hic reſidet tremenda.
Hanc ſuget, hanc & combibet impius,
Quemcunque tellus continet infima.
10 Idque ipſe narrabo per omnes
Sæpè dies memor & reponam:
Pſallamque, LVCTANS quem coluit, DEO:
11 Cuncta impiorum & cornua conteram:
Aſt efferentur iuſti in altum
Cornua, conſpicuusque vertex.

3 כי אקח מועד
אני מישרים
אשפט:
4 נכנים ארץ
וכל ישביה אנכי
תכנתי עמודיה
סלה:
5 אמרתי
להוללים אל
תהלו ולרשעים
אל תרימו קרן:
6 אל תרימו
למרום קרנכם
תדברו בצואר
עתק:
7 כי לא
ממוצא וממערב
ולא ממדבר
הרים:
8 כי אלהים
שפט זה ישפיל
זה ירים:
9 כי כוס ביד
יהוה ויין חמר
מלא מסך וינר
מזה אך שמריה
ימצו ישתו כל
רשעי ארץ:
10 ואני אגיד
לעולם אזמרה
לאלהי יעקב:
11 וכל קרני
רשעים אגדע
תרוממנה
קרנות צדיק:

3 Verba ſunt Pſaltis. Ipſe ego, inquit, tantũ intellexi de diuini iudicij rationibus, docente Deo, vt ſententiam ferte poſſim iuſtiſſimam de rerum humanarum exitu.

4 Quanquam enim omnia turbari viderentur mihi, & cælum terræ miſceri, tamen iam ſingula in locum ſuũ animo & cogitatione repoſui, ita vt quàm rectiſſimè omnia cõſtare affirmem. Poteſt eſſe Dei oratio, ſed ſimplicius, vt ſit vatis à Deo edocti.

5 Res autem ita habet: nihil caſu fit in mundo, omnia videt & iudicat Deus: quam ob rem ego dixi improbis, vt ab improbitate deſiſterent, alioquin iudicium erga ſe Dei ſeueriſſimum experturis.

6 Non enim naturale aut fatale ex aſtris, aut aliàs ex locis atq. ſedibus terræ conſtat ſuperbia, ambitio, atq. excellentię opinio hominibus, ſed ex ipſorum ſtudio & cõſilio illi in hanc cogitationem incumbunt, veluti naturale & congenitum eſſet quibuſdam extolli, aliis opprimi & vexari.

7 Id apertiſſimè oſtẽdit Deus; qui quoſdã, quos rerum, opum ac diuitiarũ copia, ſummaque potentia elatos videramus, iuſto iudicio deprimit, & præcipites deiicit, alios tenues & humiles extollit: ita nos depreſſos reſtituet & amplificabit; illos verò elatos & inſolentes deturbabit & conteret.

8 Namque Deus miſcuit poculum amarũ peccatoribus nobis, populi ſui hominibus aliquid effudit guſtandum ob noſtra delicta, ſed acerbiſſimam partem reſeruauit improbis & impiis omnibus. id ego cognitum narrabo, & factum commemorabo; atque celebrabo Deum, qui Iacob ex humili conditione in ampliſſimam eduxit.

LVCTANS idem valet quod IACOB.

PSAL.

PSAL. LXXVI.

Notus in Iudæa Deus.

ARGVMENTVM.

Hoc cantico docet Asaph, Deum illum mundi totius gubernatorem maxima & apertissima virtutis, prouidentiæ & fortitudinis suæ testimonia omni orbi dedisse in Ecclesia olim Israelitarum, postea Christianorum defendenda, gubernanda, & amplificanda.

1 לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר׃

1 *Ad præstantem in Neghinoth, Psalmus Asaphi canticum.*

CARMEN SAPPHICVM.

2 נוֹדָע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל שְׁמוֹ׃

2 NOtior Iuda DEVS est in omni,
Illius magnum celebratque nomen

3 וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן׃

3 *Israel, fixit Solymæ ac Sione*
Remque domumque.

4 שָׁמּוֹ שָׁבַר רִשְׁפֵי קֶשֶׁת מָגֵן חֶרֶב וּמִלְחָמָה סֶלָה׃

4 *Ille & ignitas ibi fregit artus*
Cuspides, scutum, gladiumque, & VSQVE

5 נָאוֵר אַתָּה אַדִּיר מֵהַרְרֵי טָרֶף׃

5 *Bella, Tu clarus, validus rapaces*
Vincere monteis.

6 אֻשְׁתּוֹלְלוּ אַבִּירֵי לֵב נָמוֹ שְׁנָתָם וְלֹא מָצְאוּ כָל אַנְשֵׁי חַיִל יְדֵיהֶם׃

6 *Corde robustis spoliata cessit*
Præda victori tibi: dormiens tunc
Mens viros forteis tenuit, manusque his
Nulla reperta est.

7 מִגַּעֲרָתְךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדַּם רֶכֶב וְסוּס׃

7 *Dum tua obiurgans DEVS alme Iacob*
Vox sonat, currus, equus, & magistri
Obruti segni posuere somno
Languida membra.

8 אַתָּה נוֹרָא אַתָּה וּמִי יַעֲמֹד לִפְנֶיךָ מֵאָז אַפֶּךָ׃

8 *Tu potens, terrens, metuendus ac tu;*
Cùm tuus vultus caluitque nasus,
Quis queat præsens trepidante nunquam
Sistere gressu?

9 מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ דִּין אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקָטָה׃

9 *Iudicem cælo simul ac tonantem*
Audijt tellus, metuens quiescit

10 בְּקוּם לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל עַנְוֵי אָרֶץ סֶלָה׃

10 VSQVE, *dum seruans humiles stat æquo*
Numine PRINCEPS.

1 Adeò clarè suam singularem prouidentiam in populo suo curãdo ostẽdit Deus, vt apertè videatur domicilium collocasse in Ierusalem, & ibi inter ciues Principem & gubernatorẽ agere. Deus in medio Ecclesiæ habitat.

4 Bello & perturbationibus, quç hostium manus attulerat, victis & fractis, pacem populo suo apertè fecit tranquillam.

5 Fortior tu es omnibus munitissimis locis, in quos se recipiũt prædarum captatores, & rapinæ studiosi.

6 Quidquid prædæ abstulerant vndique robustissimi, à te ereptum est illis, mente perturbatis & stupentibus, vt somno sepultis, atque animo veluti carentibus.

7 Recole historiam Iacob, Laban & Esau.
Te, inquam, asserente populum tuum, vel sola voce terrentur hostes robustissimi, cũ copiis & instructione sua omni.

9 Alludit ad Iacob & Laban.

Digitized by Google

11 Quandoquidem homo etiam iratus fatetur te esse vindicem tuorum, irascere etiam tu vehementi atque summa ira, vt magis agnoscaris vindex, ac timearis.

11 כי חמת אדם
תודך שארית
חמת תחגר׃

11 *Bilis acris nam te hominis fatetur*
Vindicem; quidquid tibi restat iræ
Cinge; mortali reliquos tremendos
Cinge furores.

12 Igitur vos populi Dei, talem assertorem agnoscentes laudate.

12 נדרו ושלמו
ליהוה אלהיכם
כל סביביו
יובילו שי
למורא׃

12 *Vos* DEO *circum populus propinquus*
Vota damnate, atque animum probanti
Soluite, ac munus properate forti
Terribiliqúe.

13 Vt ventus solet diuellere, decerpere, & dissipare racemos vitium; ita Dei Spiritus terribilis scindet & dissiciet spiritus principum.

13 יבצר רוח
נגידים נורא
למלכי ארץ׃

13 *Vineæ plenos veluti racemos,*
Spiritus scindet nimium tumentes
Principum; terræ penitus tremendus
Regibus ipsis.

PSAL. LXXVII.

Voce mea ad Dominum clamaui.

ARGVMENTVM.

PROPHETICO spiritu Asaph præuidens, populum Dei magnis calamitatibus post Babylonicæ captiuitatis tempora esse inuoluendum, hunc Psalmum composuit; in quo miseriam illam deplorat, & modum illarum ærumnarum atque exitum, qualem porrò expectare possit, inquirit: tandemque in spem erigitur, fore, vt Deus eum populum, quem repulsum præuisa miseria ostendebat, summa consolatione & amplificatione reficeret, misso orbis totius seruatore Christo; ideò enim populum illum ab initio Dei misericordia ac benignitate delectum sapientia ac virtute defensum ac fotum intelligebat; neque fore credebat, vt propositum Deo consilium, tantaque miraculorum & signorum mole productum, optimo euentu non expleretur.

1 *Ad præstantem super Ieduthun, Asaphi Psalmus.*

למנצח על
ידיתון לאסף
מזמור׃

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

2 Cùm ego querelam meam expositurus, Deum gubernatorem & iudicem appellarē; non surdum reperi, sed meæ querelæ illustre responsum retuli.

2 קולי אל
אלהים ואצעקה
קולי אל אלהים
והאזין אלי׃

2 *Clamore vocis cùm querulæ* DEVM;
Voce ac DEVM *cùm sollicito mea,*
Attendit is, præsente & aure &
Numine mî propior benigno.

3 Eo tempore quo publicarum rerū, quas labefactatū iri cernebam, cura tenerer, & dolore angerer grauissimo:

3 ביום צרתי
אדני דרשתי ידי
לילה נגרה ולא
תפוג מאנה
נחם נפשי׃

3 *Angusta quando me premeret dies,*
Curis petebam sollicitis HERVM,
Manante tota nocte nostro
Vulnere (nec requies) cruorem.

Solamen

Digitized by Google

Solamen hæc mens respuit ac fugit:

4 אזכרה אלהים ואהמיה אשיחה ותתעטף רוחי כלחו

4 *Tantùm* DEI *cùm sim memor infremens,*
Contemplor hic; & pressus vsque
Spiritus obruitur dolore.

5 אחזת שמרות עיני נפעמתי ולא אדבר:

5 *Per te meorum sunt quoque luminum*
Detenta claustra, mutus vt hæream:

6 חשבתי יכים בקדם שנות עולמים:

6 *Quondam nec oblitus dierum*
Sæcla suos recolo per annos.

7 אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי:

7 *Et mente nostram dum recolo lyram,*
Cor nocte curis spiritus implicat:

8 הלעולמים יזנח אדני ולא יסיף לרצות עוד:

8 *Sæclis* HERVS *num nos repellet?*
Nunquam animum referetque amicum?

9 התפס לנצח חסדו גמר אמר לדר ודר:

9 *Num vim benigni numinis abstulit,*
Prorsusque dictum desit omnibus

10 השכח חנות אל אם קפץ באף רחמיו סלה:

10 *Sæclis; & ignouisse* FORTIS
Immemor est penitusque cessat?
An ne vsque clausit viscera, cùm furor
Nasum repleret? duruit intimè
Rectus benignum, nec misertus
Vsque animum & facilem reducet?

11 ואמר חלותי היא שנות ימין עליון:

11 *Correptus inquam, quin labor hic meus*
Altæ reponet tempora dexteræ;

12 אזכיר מעללי יה כי אזכרה מקדם פלאך:

12 *Antiqua gesta mira &* IAE
Ipse meis memorabo in annis?

13 והגיתי בכל פעלך ובעלילותיך אשיחה:

13 *Nam cogitabo exemplaque singula,*
Et gesta voluens mente colam tua:

14 אלהים בקדש דרכך מי אל גדול כאלהים:

14 *Tu more sancto semper idem*
Es DEVS *atque viæ probatæ.*
Quis FORTIS *æquat magnificum* DEVM?

15 אתה האל עשה פלא הודעת בעמים עזך:

15 *Tu* FORTIS *auctor miraque perficis;*
Tu robur istud vimque magnam
Nosse dabas populis tremendus.

Nolebam consolari alia re quàm Dei responso.

5 Eram quasi stupefactus, nec vigilans, nec dormiens, memineramque rerum gestarum à Deo huius populi amplificandi causa.

7 Cùm neque dormire, neq. quiescere possem, animi querelas leuandi causa, in mentem veniebat lyram accipere, & huiusmodi elegiam canere: Sęclis, &c.

9 Nunquid omnino abstulit à nobis misericordiæ suæ vsum?

9.10 Vtiuę ne nunc aduersum nos fortitudine tantùm sua, vt aduersum inimicos oblitus clemętiæ suæ?

11 Mox verò meipsum reprehendens dicebam, Cur ita tristis sum, & tanta cura laboro, ac mœstitia, vt existimem populum repulsum à Deo esse, quę scio semper fuisse benignum, præsentem & prospicientem, idq. non solùm antiquorum, sed meorũ etiam temporum exemplis cognoui.

15 Quod ad virtutem & efficacitatem attinet, Deus noster fortissimus est, & fortitudinę suam aduersus improbos ostędit, & pro filiis Iacob & Ioseph.

16 Isto redempta & libera brachio
Proles Iacob, Ioſephidum & genus
Exultat; & nomen ſacrati
Vſque tibi populo huic reponis.

16 נאדרי
בזרוע עמך בני
יעקב ויוסף
סלה׃

17 Non ſolùm homines, ſed natura omnis teſtimonium reddere poſſunt miraculorum Dei, pro populo editorum.

17 Videre & vndæ te, & trepidi quoque
Videre fluctus te pelagi DEVS,
Et ſtagna, ſpumantesque abyſſi;
Oceanus tremuitque vaſtus.

17 ראוך מים
אלהים ראוך
מים יחילו אף
ירגזו תהמות׃

18 Nubes procellas imbribus arduæ
Fudere aquoſas, vox ſonuit polis;
Curſus ſagittarum tuarum
Æthereas peragrauit oras.

18 זרמו מים
עבות קול נתנו
שחקים אף
חצציך יתהלכו׃

19 Tunc vox fragoris pertonuit tui
Tractum rotundum, luceque fulgurum
Splendebat orbis; fundo ab imo
Contremuit pauefacta tellus.

19 קול רעמך
בגלגל הארו
ברקים רחל
ותרעש
הארץ׃

20 Conſtrata ſalſum per pelagus via eſt,
Ceſſit reductis quod tibi ſemitis:
Veſtigia aſt obducta dimens
Turba petit, reperitque nulla.

20 בים דרכך
ושבליך במים
רבים ועקבותיך
לא נדעו׃

21 Moſis fideli & pontificis manu
Aronis almus tu populum tuum,
Paſtor pecus ceu, congregatum
Per nemora & fluuios agebas.

21 נחית כצאן
עמך ביד משה
ואהרן׃

PSAL. LXXVIII.

Attendite populeus legem meam.

ARGVMENTVM.

PRAEVISAM Iſraelitarum reprobationem, & gentium vocationē ad regnū cælorū, hoc Pſalmo Aſaph canebat, docens apertè, ipſorum culpa hoc euenire qui Deū à ſe ſæpiſſimè irritatū offenſumque, tandem abalienauerint: nō enim eius naturę eſſe Deū, qui nō poſſit iuſtè reprobatā gentem abiicere, & aliam ſibi aſciſcere & conciliare, eſſe tamē patientiſſimū & lentiſſimū ad iram; qui, antequam reprobet aliquos, diu expectet pœnitentiam; qua tamen nimium dilata, aut non purè inita, tandem ſeſe iudicem præbeat ſeuerum. itaq. hic Pſalmus de vocatione gentiū eſt, vt Hebręorū populus, aut ex illo populo, vel multi, vel aliqui ſaltem, ſibi huius Pſalmi cōmemoratione conſulerent.

Admo-

משכיל לאסף

1 Admonitio Asaphi.

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

האזינו עמי תורתי הטו אזנכם לאמרי פי׃

A Vribus intentis, populè ô, mea percipe dicta,
Et ore, disce, quæ tibi feram meo.

2 אפתחה במשל פי אביעה חידות מני קדם׃

2 Antiquis vates exemplis ora reſoluam,
Promptus referre quæ abditis latent modis.

2 Non propriam aliquam ſingularem ſententiam, ſed veritatem argumentis firmiſſimis, & exemplis certiſſimis atque indubitatiſſimis corroboratam, vobis proferam.

3 אשר שמענו וניודעם ואבותינו ספרו לנו׃

3 Quæque ipſi ex patribus noſtris audita tenemus,
Malum nefasque ſit latere poſteros.

4 לא נכחד מבניהם לדור אחרון מספרים תהלות יהוה ועזוזו ונפלאותיו אשר עשה׃

4 IAE vt narremus laudes mirandáque geſta,
Stupenda celſis atque facta viribus.

4 Meæ orationis ſumma illa eſt, narrare beneficia Dei laudatiſſima, et ingratiſſimā noſtram improbitatē commemorare.

5 ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל אשר צוה את אבותינו להודיעם לבניהם׃

5 Iſraelíque datam legem teſtetur Iacob
Referre iuſſa filius monens ſuis,

5 Eadem, inquam, commemorabo, quæ commemorari ad noſtram vtilitatem, & filiis narrari Deus iuſſerat.

6 למען ידעו דור אחרון בנים יולדו יקמו ויספרו לבניהם׃

6 Natorum vt ventura ætas ſciat, illáque dicant
Et ſæcla narrent affutura poſteris:

7 וישימו באלהים כסלם ולא ישכחו מעללי אל ומצותיו ינצרו׃

7 Inque DEO figant memorem ſpem, geſtáque fortis
In mente ſecum non mouenda conferant:
Illius ac ſtudio obſeruent præcepta probando,
Patrúmque facta deſerant rebellium:

7 Nihil enim noui eſt quod nō fuerit, ideoq. antiqua exempla propoſita eſſe nobis ad noſtram vtilitatem ſcimus.

8 ולא יהיו כאבותם דור סורר ומורה דור לא הכין לבו ולא נאמנה את אל רוחו׃

8 Exempla ætatis fugiant, ætatis iniquæ
Maliſque corda iam notata fraudibus:
Cuius apud FORTEM tunc mendax ſpiritus hæſit,
Fidémque prodidit piis bonam viris.

8 Non ſolùm voluit Deus antiqua ſua beneficia ad ſpem nobis recoli, ſed & praua patrum acta ad exemplum, eorumque exitus vt caueremus, commemorari.

9 בני אפרים נושקי רומי קשת הפכו ביום קרב׃

9 Ephraidum gens cincta armis, dexterrima & arcu,
Dat verſa terga proh, fugítque prælium:

9 Videmus reprobari Ephraitas & Saulem regem ex illa gente electum, ob ipſorū improbitatem & culpam.

10 לא שמרו ברית אלהים ובתורתו מאנו ללכת׃

10 Nam rupere DEI fœdus, legíſque tenendæ
Metu carere non pudebat improbos,

11 וישכחו עלילותיו ונפלאותיו אשר הראם׃

11 Illius oblitos geſta & miracula certa
Suis videre quæ peracta ſenſibus.

12 נגד אבותם עשה פלא בארץ מצרים שדה צוען׃

12 Teſtibus ille horum patribus miracula quondam
Agris Soanis fecit atque Miſrais:

Miſraim Ægyptus; Soan, Thebę antiquiſſima illius regionis vrbs.

13 בקע ים ויעבירם ויצב מים כמו נד׃

13 Quos, mare diffindens, vndæ inter ſtantis aceruos
Pede haud labante tranſtulit, nec humido.

14 *Nube diu, placidíque hos lampade noctibus ignis,*
Vtrumque & ipse temperans præiuerat.
15 *Hos sterili in tractu discluſis cautibus ampla*
Aquæ refecit vt marinæ copia.
16 *E ſilicis venis riuos erumpere iuſſos*
Sequenti duxit is per arua flumine.
17 *Amplius addebant illi peccare SVPERNO*
Rebelle mente teſqua per malè hoſpita.
18 *Auſi animis tentare ſuis ac poſcere FORTEM,*
Sibi paranda fercla pro libidine.
19 *Inque DEVM ſummũ malè ſunt dubitata loquuti,*
Et hæc furenti protulere murmure:
Menſam ſtructam epulis deſerto ſternere ſaltu
Potéſtne FORTIS? an parare non valet?
20 *Certè illo nuper cautem feriente, fluebant*
Aquæ, tumens & inſtar vndaſluminis:
Num populo præbere ſuo panemque cibumque
Valebit ille munus atque carnium?
21 *Audijt ergo IAS ferucnti accenſus & ira, ac*
Iacob vſſit ignis, Iſrael furor.
22 *Quippe DEO renuit penitus gẽs credere, et exſpes*
Diu & ſalutis immemor iam cognitæ.
23 *Cælorum portas patefecit, & æthera iuſſit,*
Pluitque manna non profana fercula.
24 *His dedit annonam cæli, panemque ſupernum,*
Bonumque corda fortiora paſcere.
25 *Has epulas ſibi quiſque legens vir fœminaque edit*
Satis benigna dona prouidentiæ.
26 *Euro etiam cælis acto vi roboris ampla*
Dei vocantis ductus adfuit notus:
27 *Pulueris inque modum pennatam ex aëre carnem,*
Aueſque, arena quanta littore eſt, pluit:

In me-

14 וינחם בענן יומם וכל הלילה באור אש:
15 יבקע צרים במדבר וישק כתהמות רבה:
16 ויוצא נחלים ממלע ויורד כנהרות מים:
17 ויוסיפו עוד ליחטא לו למרות עליון בציה:
18 ויבחנו אל בלבבם לשאל אכל לנפשם:
19 וידברו באלהים אמרו היוכל אל לערך שלחן במדבר:
20 הן הכה צור ויזובו מים ונחלים ישטפו הגם לחם יוכל תת אם יכין שאר לעמו:
21 לכן שמע יהוה ויתעבר ואש נשקה ביעקב וגם אף עלה בישראל:
22 כי לא האמינו באלהים ולא בטחו בישועתו:
23 ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח:
24 וימטר עליהם מן לאכל ודגן שמים נתן למו:
25 לחם אבירים אכל איש צידה שלח להם לשבע:
26 יסע קדים בשמים וינהג בעזו תימן:
27 וימטר עליהם כעפר שאר וכחול ימים עוף כנף:

14 Nube diu] Per diem nubem, & per noctem ignem.

15 Hos ſterili] Exod. 17. Num. 20.

16 E ſilicis] Exod. 17. Num. 20.

17 Cùm loci difficultate & horrore deterreri deberent à peccato.

18 In loco vaſto cõtenti eſſe debebant cibo aſſiduè ſuppetẽte, quo vitam producere poſſent ſanam, & tamen importunè nimium delitias quærebant.

19 Inque DEVM] Exod. 16. Num. 11.

20 Mirabilem dubitationis illius inſaniã, cùm vidiſſent paulò antè virtutẽ Dei, fontem ſubitò in loco arido expromentis.

21 Audijt ergo] Num. 11.

22 Quippe DEO] Deut. 1.

25 איש Vnuſquiſque. nemo fuit expers illius cibi. ſic Paulus interpretatur.

Digitized by Google

28 ויפל בקרב מחנהו סביב למשכנותיו׃

28 *In media atque illis effudit caſtráque circum,*
Domosque, tela quas retexta ſtruxerat.

29 ויאכלו וישבעו מאד ותאותם יביא להם׃

29 *Et quamuis auidis, tamen attulit vſque cupitas*
Dapes ſatis ſuperque quàm petit fames.

30 לא זרו מתאותם עוד אכלם בפיהם׃

30 *Ore & adhuc dapibus pleno non illa remota*
Cupido ceſſit intimo proſax ſinu.

31 ואף אלהים עלה בהם ויהרג במשמניהם ובחורי ישראל הכריע׃

31 *Iráque* DEI *intumuit naſus, pinguesque cecidit,*
Et Iſraelis optimos ſolo impulit.

32 בכל זאת חטאו עוד ולא האמינו בנפלאותיו׃

32 *Cuncta licet certa hæc, vrgent peccare, nec illi*
DEI *ſtupenda credidere munera.*

32 Quanquam & diuinæ prouidentiæ & ſeueritatis exempla viderãt, tamẽ improbitatem ſuam proferebant vlterius.

33 ויכל בהבל ימיהם ושנותם בבהלה׃

33 *Ergo dies tenues illis conſumpſit & annos*
Malis volantes turbidos laboribus.

34 אם הרגם ודרשוהו ושבו ושחרו אל׃

34 *Cumque illos cædens vexaret, manè reuerſi haud*
Requirere atque poſtulare deſinunt.

34 Tantùm timore præſentis & inſtantis pœnæ retardabantur aliquantulum à nouo peccato, non autem virtute, aut pura & ſincera pietate agebantur.

35 ויזכרו כי אלהים צורם ואל עליון גאלם׃

35 *Tũc* FORTEM *meminere* DEVM FORTEM*q. ſuum*
Suumq. robur, & ſalutis arbitrum; (pernũ,

36 ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו׃

36 * *Ore quidem docti blandiri, & ſubdola linguis*
Simulque vana verba ſæpè fingere:

* *Hic eſt dimidium libri.*

37 ולבבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו׃

37 *Cor tamen haud illis firmum,* DOMINO*q. probandũ,*
Fidéſve ſacri non caduca fœderis.

37 Tanta fuit veteris legis infirmitas, vt improbitatem non domuerit vnquam.

38 והוא רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו׃

38 *Ipſe tamen clemens, ſolitusque ignoſcere prauis,*
Nec is libenter actus ipſe perdere:
Qui ſtudet ipſe ſuum naſum compeſcere, bilem
Sibi paratus temperare concitam.

39 ויזכר כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב׃

39 *Sed meminit, quòd fracta caro, quòd ſpiritus alis*
Abire promptus, haud redire commodis.

39 Meminit illos adhuc eſſe ſub pondere carnis veteris Adæ; ideoque clementius tractandos, & ad pœnitentiã expectandos.

40 כמה ימרהו במדבר יעציבוהו בישימון׃

40 *O quoties illi per ſola & inhoſpita teſqua*
Tentant acerbis & premunt negotiis;

41 וישובו וינסו אל וקדוש ישראל התוו׃

41 *Atque iterum ſæpè ac* FORTEM *tentare, verendo*
Et Iſraelis arcta ſigna figere.

41 Cùm eſſent ipſi ignobiles, viles, & debiles, tamen Fortem prouocabant.

42 לא זכרו את ידו יום אשר פדם מני צר׃

42 *Nec meminere manus, cuius virtute redemptos*
Colenda ab hoſte nuper extulit dies.

43 *Cùm Phariis ſua ſigna dabat, portentáque regnis,*
Agro & Soanis efficace numine:
44 *Illicet in rubrum ſunt flumina verſa cruorem,*
Negant petita & his fluenta poculum.
45 *Miſit apem, veſpam, muſcas inſectáque miſcens*
Quibus comedit, vſſit atque perfidos:
Peſtiferam immiſit per flumina & oppida ranam,
Reducta vt intret perdere in cubilia.
46 *Germina cũcta dedit brucho attondẽda, hominũq. et*
Boum in labores trux locuſta ſæuijt.
47 *Grandine confecit vites, glaciéque rotunda*
Agrorum inußit vtiles ſycaminos.
48 *Tradidit illorum lapidoſo grandini inerme*
Pecus, globis dedit gregéſque flammeis.
49 *Ardorémque ſui naſi permiſit in illos,*
Furoris iræ in arcta clauſtra pectorum:
Anguſtè afflictis furias immiſerat atras,
Malos ferenda dona pérque nuntios.
50 *Ipſe ſuum expediit naſum cui ſemita facta, vt*
Eat furoris haud retentus impetus:
Nullas ille animas letho ſternente negauit,
Data eſt necanda vita cuncta peſti.
51 *Ægypti primis natorum regna per ampla*
Ferita cuncta concidêre corpora:
Primitias generis ſtatuendi & roboris omnes
Chami quot ampla fouerat feri domus.
52 *Inde ſuum populum ſemotum eduxit, vt olim*
Agri magiſter in reducta fert gregem:
53 *Tutos & nulla oppreſſos formidine duxit,*
Salo obruente caſtra texit hoſtium.
54 *Peruenere ſuos in fines, ſanctáque montis*
Loca, eius alma dextra quæ ſacrauerat.

50 In naſo eſt iræ indicium, ideò ſæpè Hebraicus ſermo naſum pro ira vel indignatione vſurpat.

51 Primogeniti Ægyptiis chariſſimi erant.

52 Oſtenderat Deus potentiam ſuam aduerſus inimicos, et miſericordiam erga populum ſuum.

43 אשר שם במצרים אתותיו ומופתיו בשדה צוען:
44 ויהפך לדם יאריהם ונחליהם בל ישתיון:
45 ישלח בהם ערב ויאכלם וצפרדע ותשחיתם:
46 ויתן לחסיל יבולם ויגיעם לארבה:
47 יהרג בברד גפנם ושקמותם בחנמל:
48 ויסגר לברד בעירם ומקניהם לרשפים:
49 ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים:
50 יפלס נתיב לאפו לא חשך ממות נפשם והיתם לדבר הסגיר:
51 ויך כל בכור במצרים ראשית אונים באהלי חם:
52 ויסע כצאן עמו וינהגם בעדר במדבר:
53 וינחם לבטח ולא פחדו ואת אויביהם כסה הים:
54 ויביאם אל גבול קדשו הר

Genti-

Digitized by Google

55 וינרש מפניהם גוים ויחלם בחבל נחלה וישכן באהליהם שבטי ישראל׃

55 *Gentibus expulsis metiri prædia iussit,*
Agrósque, cessit incolis domos nouis.
Quæque illæ tenuere feræ tentoria gentes,
Tenet colenda diuidenda & Israel.

56 ויצו וימרו את אלהים עליון ועדותיו לא שמרו׃

56 *Illi altum tentare* DEVM, *contemnere fœdus*
Pergunt profani & ampla testimonia.

Humana malitia nulla conditione contenta, semper Deum peccatis & sceleribus irritat, vt arcus iniquus, qui quocunque modo intendatur & conuertatur, sempes fallit.

57 ויסגו ויבגדו כאבותם נהפכו כקשת רמיה׃

57 *More patrum prauè inuersi nimiúmque rebelles,*
Dolosus arcus vt ferire peruicax.

58 ויכעיסהו בבמותם ובפסיליהם יקניאוהו׃

58 *Inuidiam cœpere suis altaribus, iras*
DEO mouere, signa sculpere & noua.

59 שמע אלהים ויתעבר וימאס מאד בישראל׃

59 *Audiit egressus* DEVS *ac fastidijt Israel;*
Suo remouit húncque valdè pectore.

60 וישש משכן שלו אהל שכן באדם׃

60 *Culta sibi vicina hominum tentoria Siloh,*
Domum reliquit & sibi ante cognitam:

61 ויתן לשבי עזו ותפארתו ביד צר׃

61 *Præsidij atque sui sedem robúrque decúsque*
Manu afferenda tradidit prementium.

61 A Palæstinis occisi, & Arca sacra expoliati sunt.

62 ויסגר לחרב עמו ובנחלתו התעבר׃

62 *Ipse suum populum gladiis obiecit, in ira*
Suo recessit ipse patrimonio.

63 בחוריו אכלה אש ובתולותיו לא הולללו׃

63 *Consumpsitque ignis iuuenes, sine laude Hymenæi*
Nouum sacranda nupta venit in torum.

Iuuenes igne vsti; virgines violatæ, ita vt postea ductæ, nó possent epithalamium audire.

64 כהניו בחרב נפלו ואלמנתיו לא תבכיינה׃

64 *Ense sacerdotes ceciderunt, mœsta mariti*
Puella luxit orba funus haud sui.

65 ויקץ כישן אדני כגבור מתרונן מיין׃

65 *Excitus vt somno* DOMINVS *tunc, ac velut heros*
Mero solutus ore concrepat graui:

66 ויך צריו אחור חרפת עולם נתן למו׃

66 *Et ferit ipse suis postica prementibus, addens*
Plagas, pudenda semper atque vulnera.

67 וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר׃

67 *Fastiditque Ioseph tentoria, lectáque Ephraim*
Tribus relicta est non probante numine.

68 ויבחר את שבט יהודה את הר ציון אשר אהב׃

68 *Illi est lecta tribus Iudæ, montísque Sionis*
Amata valde constitere culmina.

69 ויבן כמו מרומים מקדשו כארץ יסדה לעולם׃

69 *Sancta sibi hic veluti constructa palatia fixit,*
Velútque terra non mouenda sæculo.

Dele-

70 *Delegitque Dauid famulum, caulisque vocatum*
Recepit atque de grege hunc bidentium:
71 *Duxit oues fœtas & pabula læta secutum,*
Vt pasceret suum Iacob, & Israel.
72 *Sincero sic corde ipsos; palmisque peritis*
Greges magister egit impiger suos.

70 ויבחר בדוד עבדו ויקחהו ממכלאת צאן:
71 מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו וביסראל נחלתו:
72 וירעם כתם לבבו ובתבונות כפיו ינחם:

PSAL. LXXIX.

Deus, venerunt gentes in hæreditatem tuam.

ARGVMENTVM.

TEMPORA post Babylonicam transmigrationem, ante & post Machabæorum ætatem, Israelitarum reipub. ac religioni omnino aduersa, prænoscens Psaltes, orat Deum, vt finē tantis calamitatibus & miseriis imponat eū, quem ex ipsius misericordia & promissione expectare deceret, misso videlicet illo totius orbis seruatore Christo, qui hostibus inuisibilibus victis, perpetuam pacem spiritualem Ecclesiæ suæ gigneret.

1 *Psalmus Asaphi.*

1 מזמור לאסף

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

1 Finitimi Samaritani, Armenij, Idumæi, Palęstini, Græci etiam remotiores; sed spiritualiter & verissimè hæresiarchæ, apostatæ, infideles, & inutilis doctrinæ magistri: Ambitiosi etiam principes, qui religionis auctoritate abutūtur.

Salem alta & conspicua interpretatio est nominis Ierusalē.

Ecclesiæ Christianæ imago fuit Ierusalem & Sion.

2.3 Lege Machabæorum historiam.

Hæreditatem plurima gens tuam
Inuasit ausu præcipiti ô DEVS;
Ædémque sacratam, tuíque
Sancta ferox temerat palati.
Salémque aceruis ruderis obruta
Illa alta quondam, claráque, nunc iacet:
2 *Cælíque pennatis cadauer*
Esca data est famulùm tuorum:
Carnes piorum terræ etiam feræ
3 *Scindunt rapaces: diffluit & cruor,*
Diruptus amplæ vt riuus vndæ,
Mœnibus in Solymis abundans:
Nemo sepulchro condere prospicit.
4 *Probrum malignis nos sumus accolis;*
Ridemur, illusíque circum
Vndique finitimis manemus.

אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלם לעיים:
2 נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידיך לחיתו ארץ:
3 שפכו דמם כמים סביבות ירושלם ואין קובר:
4 הייינו חרפה לשכינו לעג וקלס לסביבותינו:

IAS

Digitized by Google

ה עד מה יהוה תאנף לנצח תבער כמו אש קנאתך׃

5 IAS *modum quem conſtitues diu*
Succenſus, ira vt flamma equidem tua
Excreſcit, ac zelus tremendo
Exuperat, trepidatque motu.

5 Iratus es nobis ob peccata, ſed tamen populus tuus ſumus, à te delectus, qui te cognoſcimus Deum gubernatorem miſericordem, ira quidem iure excandeſcit in peccatores, ſed deteriores nobis ſunt, qui te non norunt, qui notũ non colunt; in illos potius iram plenam effunde, in nos minorem exerce, quæ ſatis ad corripiendum ſit.

ו שפך חמתך אל הגויים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו׃

6 *Effunde bilem gentibus ô tuam,*
Regnis tui almi & numinis inſcijs,
Nullus tui queis aut vocandi
Nominis eſt amor aut colendi.

ז כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו׃

7 *Namque illa Iacob ſuſtulit heu vorax*
Gens, culta & arua hæc perdidit ac domos.

ח אל תזכר לנו עונת ראשנים מהר יקדמונו רחמיך כי דללנו מאד׃

8 *Delicta iam noſtra heu priora*
Parce precor meminiſſe praua:
Feſtinus imò viſceribus tuis
Occurre nobis pauperibus nimis,

8 Scimus ob proprias prauitates antiquas, noſtrorũ etiã parentũ imitatione admiſſas, nos corripi. Memineris tamẽ tuæ propriæ miſericordiæ, & promiſſorum tuorum, atque rerum à te ſalutis noſtræ cauſa effectarum, maximè cùm ſimus in extremo miſeriæ loco.

ט עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך׃

9 PRINCEPS *ſalutis almæ, vt olim,*
Sis DEVS, *auxiliumque præſtes:*
Conſtet tui vt ſic gloria nominis,
Ignoſce noſtris criminibus, tuum
Nomenque firmando, periclis
Eripe nos, redime &, paratis.

י למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם יודע בגיים לעיניט נקמת דם עבדיך השפוך׃

10 *Nam cur prophano murmure gentium*
Dicetur, Horum nunc vbi iam Deus?
Vt ſanguinis vindicta conſtet
His oculis, famulûm tuorum.

10 Præſentium temporum ſpectata facie negant aliæ gentes, te nobis adeſſe, aut prouidere: vlciſcere ergo ſanguinem tuorũ, qui religionis tuæ cauſa occiſi ſunt. hoc ſpectat iuſtitiæ tuæ rationes, facitq. ad religionis tuæ obſeruantiam; maximè ſi vltio ſpiritualis ſit per Euãgelij virtutem.

יא תבוא לפניך אנקת אסיר כגדל זרועך התר בני תמותה׃

11 *Sit nota cunctis gentibus vltio hæc,*
Audi gementem carcere in horrido,
Magna tui iam vi & lacerti
Colla neci annumerata ſolue.

יב והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך אדני׃

12 *Vicina nobis ter ferat & quater*
Pœnas malorum turba ſinu ſuo
Ludibriorum, quæ, exprobrando
Impia te DOMINVM, *vomebat.*

13 Inimicis noſtris viſibilibus & inuiſibilibus ſuperatis & profligatis, nos in ſumma ſpirituali pace agẽtes, tibi perpetuò gratulabimur.

13 *Semper fatentes nos populus tuus*
Et grex, tui nos agmina paſcui,
Laudes tuas & nos canemus
Quas ſoboles renouanda diſcat.

PSAL. LXXX.

Qui regis Iſrael, intende.

ARGVMENTVM.

ORATIO eſt, in qua Aſaph commemorat Dei beneficia, & ſingularẽ prouidentiam atq. benignitatẽ erga electam Eccleſiam, quam præſentibus calamitatibus exerceri, ab hoſtibuſq. viſibilibus & inuiſibilibus vexari dolet, vexatamque Deo commendat ſtudioſiſſimè: precatur ac poſcit Meſſiam illum ſalutarem mitti, qui peccato ex hominum animis deleto, cauſas amoueat, ex quibus huiuſmodi calamitates & ærumnæ Eccleſiæ adueniunt.

1 *Ad præſtantem ſuper Soſanim Gheduth.*
Aſaphi Pſalmus.

CARMEN DICOLON TETRASTROPHON.

1 Qui Iſrael in Ægyptum deduxiſti, viſurum Ioſephum filium ſuum, quem mortuũ putauerat, filiis auctũ, ſummisq. honoribus amplificatũ, & in populum magnum amplificandũ te auctore.

2 Qui tua ipſius voluntate principem & præſidem te nobis donas, atque inter Cherubim in medio populo habitas.

3 *Valentiam.*] Maximam fortitudinem & virtutem גבורה. tu qui vltrà etiam præſtitiſti filiis poſtremis Iacob & Ioſeph, quanquã ætate minoribus, quos numero plures feciſti populi incremento, idẽ nunc quod cœpiſti, promoue ſpiritu ac veritate.

2 PAſtor proſpiciens qui regis Iſrael,
Ioſeph lanigeras ceu pecudes agens,
Auſculta; reſides qui Cherubim ſuper,
Lucem redde fauens tuam.
3 Exaltare tuam perge valentiam
Præſens Ephraimo, Beniamino ac tuis,
Præſens ac Menaſæ; denique tu ſalus
Nobis omnibus adueni.
4 Nos reddens tibi iam reſtitue ô DEVS;
Vultus da properè fulgeat vt tuus;
Nobis ſemper erit namque ſalutifer,
Auctor lætitiæ & bonæ.
5 IAS armipotens quem DEVS ô modum
Fumandi in populi ſæpè tui preces
6 Pones? queis miſeris fercula, pocula
Metiris lachrymis mera.

Certa-

7 חשינו מדון לשכיבינו ואיבינו ילעגו למו׃

7 *Certamen positum simus vt hostibus*
Nostris, ludus item finitimis, facis:

7 Hostes Israelitarum multi olim, plures nũc Ecclesiæ, & detrimi omnium sũ, qui finitimi.

8 אלהים צבאות חשיבנו האר פניך ונושעה׃

8 *Nos redde armipotens, iste salutifer*
Vultus fulgeat ô DEVS.

9 גפן ממצרים תסיע תגרש גוים ותטעה׃

9 *Vitem, quam Phario transtuleras solo,*
Plantasti, penitus gentibus, aduenam,

10 פנית לפניה ותשרש שרשיה ותמלא ארץ׃

10 *Eiectis; colis hanc, & vacuo loco*
Radices agere efficis.

11 כסו הרים צלה וענפיה ארזי אל׃

11 *Montes vmbra tegens illius induit,*
Ramos præualidis persimiles iubes

12 ותשלח קציריה עד ים ואל נהר יונקותיה׃

12 *Cedris, ac teretes ad mare palmites*
Flumen tangere germina.

11 Mirum in modũ propagasti populum tuũ, ab Euphrate Flumine ad mare vsque, tam in mõtibus quàm in vallibus & planis locis habitantem.

13 למה פרצת גדרה ותעזה כל עברי דרך׃

13 *Disruptis patulam cur modò sepibus*
Cuncti diripiunt (nec labor) hospites?

13 Auxilio tuo destitutos illo singulari multi inuadunt hostes.

14 יכרסמנו חזיר מיער יער שדי ירעענה׃

14 *Hanc siluestris aper proterit, hanc agri*
Depascit varia & fera.

15 אלהים צבאות שוב נא הבט משמים וראה ופקד גפן זאת׃

15 *Iam nunc armipotens ô* DEVS *huc redi,*
Et vitem memor hanc inspice ab æthere,

16 ובנטה אשר נטעה ימינך ועל בן אמצתה לך׃

16 *Ac plantam, tua quam dextera seuerat,*
Germen quod tibi fixeras,

15 Deus iniuriarum vindex, tuique assertor propositi reconciliare nobis, & perfice quod cœpisti.

17 שרופה באש כסחוי מגערת פניך יאבדו׃

17 *Ardet scissa ruens, ignibus ac perit,*
Dum vultus furor hanc increpuit tui,
Dum flagrat facies ista, periculis
Cunctis heu penitus subest.

18 תהי ידך על איש ימינך על בן אדם אמצתה לך׃

18 *Constet iam ista manus, conferat ac vire,*
Quem dextræ extuleras præsidio tuæ;
Et quem terrigenam tu tibi prouido
Firmum robore feceras.

18 Memineris te ex humili homine Iacob effecisse virum potentem cum Deo superiorem hominibus.
Alludit ad hoc nomen ישראל.

19 ולא נסוג ממך תחייינו ובשמך נקרא׃

19 *A te distrahier, téque relinquere*
Continget minimè; viuere tu dabis
Nobis, cura quibus tunc fuerit tui
Cultus nominis vnica.

19 Nũc idé perfice spiritu ac veritate, vt in te & per te viuentibus nunquam accidat à te diuelli, te toto corde amabimus.

20 Hoc effice oramꝰ, te vt nobis propitium exhibeas, missō illo splendore vultus tui, cuius virtute & efficientia seruandi sumus.

20 IAS *restituas armipotens* DEVS
Nos, ac da, facies splendeat vt tua;
Nobis certa salus hæc fuerit: tuo
Ergo hoc numine perfice.

כ יהוה אלהים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה׃

PSAL. LXXXI.
Exultate Deo adiutori nostro.

ARGVMENTVM.

GRATVLATORIVM carmen est, & enthusiasmos Asaphi, præuidentis Dei misericordiam, populo suo ob neglectæ religionis crimen oppresso exhibendam, Dei, inquam, quem id quod in figura Iacobo ad Israelis dignitatem amplificato cœperat, spiritu ac veritate in Ecclesia perfecturum, præcinit Psaltes, vt quo tempore angustissimis rebus vrgeatur Dei populus, tum misso salutis auctore, seruandus & amplificandus sit.

1 *Ad præstantem super Githith Asaphi.*

א למנצח על הגתית לאסף׃

CARMEN SAPPHICVM.

2 Gratulamini ei qui nobis in populum peculiarem receptis, singulari prouidentia principem se exhibuit ac declarauit.

2 PRINCIPI *nostro canite, & potenti*
PRINCIPI *lætas geminate voces;*
Quem DEVM *quondam tenuis benignum*
Sensit Iacob.

ב הריעו לאלהים עזנו הריעו לאלהי יעקב׃

3 *Tollite huic hymnum, sonitusque ferte*
Tympani ac dulcis citharæ canoros;
Tibiæ his mixtæ, referantque lætum
Nablia psalmum.

ג שאו זמרה ותנו תף כנור נעים עם נבל׃

4 Festorum obseruatio nobis olim instituta fuit ad antiquorum beneficiorum Dei cōmemorationem, & futurorum expectationem.

4 *Cùm refert cursum, renouatque menses*
Certus, & festam repetit diem Sol,
Quæ sacra in nostris numeratur annis,
Clangite cornu.

ד תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו׃

5 *Sic statum multis tenet antè sæclis*
Israel, postquam DEVS *ipse Iacob*
Prouidus fouit; stata suntque ritè
Debita iura.

ה כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב׃

6 *Esse quæ magno monumenta Ioseph*
Is dabat, quando Pharij tyranni

ו עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים

Viserat

Digitized by Google

שמה לא ידעתי אשמע׃

Viſerat terras, labij & colonos
Non mihi noti.

7 הסירותי מסבל שכמו כפיו מדוד תעברנה׃

7 *Ipſe onus preſſo ex humero ferentis*
Abſtuli, ac palmas penitus remoui
Et cabos vda ſolitas & ollam
Fingere creta.

7 Proſopopœia, Dei ipſius orationem referens, oſtendit omnem afflictionem populo euenisſe ex obliuione beneficiorum diuinorum, & veri cultus neglectione.

8 בצרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם אבחנך על מי מריבה סלה׃

8 *Rebus anguſtis tibi me vocanti*
Adfui ſoſpes, tibi iura dixi
Abditus vaſto tonitru, tui vſque
Quale periclum
Fecerim, teſtis Meribæ eſt aquarum

8 Teſtatus enim fuerat Deus multis argumentis miſericordiam ſuam erga populum, & ſui colendi rationẽ puram, cum promiſſione perpetuæ felicitatis.

9 שמע עמי ואעידה בך ישראל אם תשמע לי׃

9 *Riuus. His audi monitis, mihique*

10 לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר׃

10 *Iſrael pare; & peregrina ſperne*
Numina cultor.

11 אנכי יהוה אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו׃

11 *Sum tuus quando* DEVS *vnus* IAS,
Quo duce & terras Pharias relinquis,
Os tuum profer, pete magna, magnis
Quippe replebo.

12 ולא שמע עמי לקולי וישראל לא אבה לי׃

12 *Vocibus noſtris populus remiſſa*
Aure conſtabat, mea nec volebat
Iſrael dicta aut retinere mente
Iuſſa fideli.

12 Populus non Dei voluntate & impulſu, ſed ſua ipſius malignitate à Deo auertitur, & in miſerias incidit.

13 ואשלחהו בשרירות לבם ילכו במועצותיהם׃

13 *Ergo laxis hos rapidos habenis*
Corde permiſi nimium ſoluto
Ire quà præceps ageret libido,
Conſiliúmve.

14 לו עמי שמע לי ישראל בדרכי יהלכו׃

14 *O meus mî ſi populus fidelis*
Vellet audire, ac potius viarum
Quà voco præſens facilisque duco, in-
ſiſtere calles:

14 Fidem & pœnitẽtiam hominibus propoſitam Deus exigit, vt miſericordiam exerceat.

15 כמעט אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב ידי׃

15 *Iam manu verſa peterem prementes*
Quos pauent hoſtes domitos; & IAE

16 Diuinorum donorum ſpiritualium animos paſcentium, alentium, & amplificantium, cibus & potus ſuauiſſimus & optimus imago eſt allegoricæ.

16 *Inuidos falſum trepidus profari*
Cogeret horror:
Tempora & longum ſtabilita in æuum
17 *His forent: flore ac ſaturos benigni*
Farris, è ſaxo liquidi repleſſem
Flumine mellis.

16 משנאי יהוה יכחשו לו ויהי עתם לעולם:

17 ויאכילהו מחלב חטה ומצור דבש אשביעך:

PSAL. LXXXII.

Deus ſtetit in ſynagoga deorum.

ARGVMENTVM.

POPVLI vitia, culpam & improbitatem in cauſa eſſe ipſius ærumnarũ, Aſaph in ſuperiori Pſalmo oſtenderat, nunc populo peruertendi officij auctores reprehendit, nimirum principes, iudices, & magiſtratus ipſos qui à iure & æquitate ad iniuriam & iniquitatẽ traducti, cæteros exemplo ſuo in fraudem & improbitatem deduxere. vaticinatur autem fore, vt his maius iudicium ſubeundum ſit Deo vltore & vindice, qui Euangelij doctrina redarguet, efficacitate verò conficiet omnes fraudis & iniuriæ auctores.

1 *Pſalmus Aſaphi.*

1 מזמור לאסף

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

COnuentu DEVS *imminens*
Aſtat magna videns ſceptra potentiæ;
Iura ac iudicibus ſua
Exercet medius, puraque vindicat.
2 *Vobis quis fuerit mali,*
Praui ac iudicij quis pudor, aut modus?
Quem finem faciet fauor,
Quo læta improbitas vſque fouebitur?
3 *Quin pupillus & indigens*
Pauper cum miſero iuſtitiæ ſuæ
4 *Certo vindice gaudeant,*
Dum vos iudicium cernitis integrum,
Vos defendite & integrum;
Vos ſæuis tenues eruite improbis.
5 *Iſti munera neſciunt,*
Nec pondus reputant officij ſui;

אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט:

2 עד מתי תשפטו עול ופני רשעים תשאו סלה:

3 שפטו דל ויתום עני ורש הצדיקו:

4 פלטו דל ואביון מיד רשעים הצילו:

5 לא ידעו ולא יבינו בחשכה

Obſcu-

Digitized by Google

יחללו יחדו כל מוסדי ארץ׃

Obſcuris penitusque eunt
Errorum tenebris ; quamlibet omnia
Nutent cardine proruto
Fundamenta, quibus terra grauis cubat.

Omnino cæci ſunt, ac demẽtes, adeò, vt cùm videant eorum culpa & delirio orbem turbari, non ſentiant tamen.

6 אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם׃

6 *Omnes vos ego dixeram*
Et natos ſuperi principis & deos:

7 אכן כאדם תמותון וכאחד השרים תפלו׃

7 *At vos mors manet illa Adam*
Et caſus ſimilis principibus feris.

7 Vt Adam electus in orbis terrarum dominum, & animantium omnium principem, de gradu ſua ipſius culpa decidit in mortem: ſic & vos, quãuis à me in iſta diuina dignitate collocatos, tamen veſtra fraus in mortem acerbam & gigantum illorum caſibus ſimilem, præcipites dabit.

8 קומה אלהים שפטה הארץ כי אתה תנחל בכל הגוים׃

8 *Surge, atque arbitrio* DEVS
Terram corrigito ac terrigenas tuo:
Nam tu prouidus omnium
Hæres regna tenes iuraque gentium.

PSAL. LXXXIII.

Deus quis ſimilis erit tibi?

ARGVMENTVM.

DEO vindici iniuriarumque vltori, eidem miſericordi erga pios, ac religioſo timore calentes, populum ſuum Pſaltes commendat cuſtodiendũ, ſeruandum, & liberandum à variis hoſtibus, non modò populi ipſius, ſed multo etiã magis diuini nominis cauſa, quod ſuper populũ illum appellatũ, deſinere omnino & aboleri impia gens cupit, idque ſtudioſè curat: precatur autem Deum, vt antiquorum exemplorum erga populum illum fouendum, memoriam nouis etiam argumentis redintegret, imò potiùs amplificet exhibita illa ſalute maxima ab initio promiſſa, & prophetis cunctis expectata.

1 שיר מזמור לאסף׃

1 *Canticum Pſalmi Aſaph.*

CARMEN DICOLON TETRASTROPHON.

2 אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל׃

2 NE ſurdus taceas, neu ſileas DEVS,
FORTEM *nulla quies te teneat precor,*

2 Cùm fortis ſis & cognomineris, fortitudinem tuam exerce in aduerſariis & hoſtibus reprimendis ac diſſipandis.

3 כי הנה אויביך יהמיון וּמשנאיך נשאו ראש׃

3 *Hoſtes ecce tui nam fremitu improbo*
Tendunt tollere verticem.

4 על עמך יעדידו סוד ויתיעצו על צפוניך׃

4 *Occulta hi populum conſilia in tuum*
Iungunt, atque tuos callida in intimos,

4 Horum vis & facultas magna, conſilia callida, copia innumerabilis te vltorem exigit; nemo enim alius nobis auxilio eſſe poteſt aduerſus tam difficiles ac duros hoſtes.

5 אמרו לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד׃

5 *Aiunt, Huc agite, ac ſcindere ſtirpibus*
Imis hos ſimul vndique

Perga-

Pergamus, genus hoc funditus vt ruat,
Nec vltrà ſoboles nomen & Iſrael
Dicatur potius viuere, nec memor
Quiſquam hoc enumeret genus.
6 *Vno corda animo conciliant ſimul*
In te polliciti fœdera iungere,
7 *Quotquot caſtra, & Edom continet efferus,*
Et quotquot vagus Iſmael:
Moabi ſoboles cumque Hagaris grege,
8 *Ghebalique domus, Ghamonis & genus,*
Durus queis Ghamaleq iungitur, & Tyrus,
Infeſta & Peleſeth nimis.
9 *His iuncti Aſſyrij brachia filiis*
Loti firma parant; vſque etenim valent
10 *Hi, quondam vt tumidus Siſara, concidant*
Fac, & ceu Madian ferox:
Qualemque herbiferis vallibus impium
Viderunt Iabinum flumina Kiſonis:
11 *Lætamenque olidum ceſa dedit manus*
Terræ quam Dorius lauat.
12 *Horum magnificos nempe dabis velut*
Ghorebum, Zeebum, caſtraque Salmunagh:
Cunctos pone precor ceu Zebeam ferum
13 *Horum præcipites duces*
Auſos, pulchra quidem, dicere, Sors DEI
Nobis cedat, ager nos dominos beet:
14 *Ceu vento ſtipula impellitur, hos age,*
Ceu turbo pueris, DEVS.
15 *Igni frondiferumque vt nemus vritur,*
Vt flammæ altiſonis montibus increpant;
16 *Tempeſtate rue hos præcipites tua*
Sic, & turbine diſſipa.

14 Hoſtes ſuos inſanire permittit Deus, ac tandem in præcipitiũ ipſa eorum inſania impellit.

Totam

Digitized by Google

17 כלא פניהם קלון ויבקשו שמך יהוה׃

17 *Totam fusus item hos per faciem pudor*
IAE nomen agat quærere turbidos:

18 יבשו ויבהלו עדי עד ויחפרו ויאבדו׃

18 *Pleni dedecore ac perpetuò ruant,*
Turbati & pereant diu.

19 וידעו כי אתה שמך יהוה לבדך עליון על כל הארץ׃

19 *Sic te discere, sic noscere maximum*
IAM, te poterunt dicere & vnicum,
Omnis terra tremens suspicit editi
Cuius numina nominis.

17 Tandem consilij inceptique sui pudore affectos eò adige, vt nomen tuum, quod frangere vel debilitare cupiebant, venerétur, quærant, & adorent, vel turbatissimi, ac demum in suam ipsorũ salutem suscipiant.

PSAL. LXXXIIII.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum.

ARGVMENTVM.

DOCET hic Psalmus, illos tantùm homines beatos esse, quos Deus familiaritate sua dignetur: huiusmodi autẽ beatitudinis obtinẽdæ viam, esse fidem & morum probitatem, cum innocentia ac simplicitate animi coniunctam. eam viam qui institerint, summè à Deo recreandos & reficiendos perpetuaque pace ac tranquillitate fruituros esse confirmat.

א לבני קרח מזמור׃

1 *Ad præstantem super Gitthith filiorum*
Corahh, Psalmus.

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

ב מה ידידות משכנותיך יהוה צבאות׃

2 BEllipotens IAS *tua quàm tentoria diua*
Digna coli sunt, dignaque amari.

ג נכספה ואם כלתה נפשי לחצרות יהוה לבי ובשרי ירננו אל אל חי׃

3 *Atria quàm cupit hic animus, quàm percupit, IAE:*
Testatura caro mea corque est.
Quippe et ouãs canet hæc caro, cui tũ cõcinet hoc cor,
Et FORTEM & viuum celebrabunt.

ד גם צפור מצאה בית ודרור קן לה אשר שתה אפרחיה את מזבחותיך יהוה צבאות מלכי ואלהי׃

4 *Inuenit passerque domũ & nidum sibi, hirundo hæc*
Pignora deposuit sua, pullos.
Armipotens IAS mihi rex, Deus & mihi, vt aras
Ipse tuas cupio meditorque!

ה אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה׃

5 *Felices quicunque tua versantur in æde,*
Vsque & perpetuò celebrant te.

2 Ex omnibus castris, in quibꝰ homines militant, nulla comparanda sunt tuis tentoriis, Dux optime & potentissime, tu securos tutosque omnes, qui tibi sacramentum dant & obseruant, cõstituis.

4 In tuis tabernaculis etiam auiculæ, vt tutò, ita libenter quoque nidos ponunt: igitur ipse beatus ero, si in domo tua sanctè ac purè versor.

c Quique

6 Beati qui te præsidium statuẽtes suum, vias muniunt, quibus te petant.

7 In viis illis fontes stillant, quibus reficiuntur lassi. sunt & cisternæ ex imbre cælitus demisso, hoc est, gratia tua reficiens & recreans.

Testes rebúsque secundis. vtrumque translatum est ex verbo מורה.

8 Turmatim venient alij alios sequuti, atq. ita perpetuò frequentabitur Dei domus piis iis, quos ipse in suam familiam adoptabit, & magnis virtutibus cumulabit.

9 Deus qui Iacob solitariè fugientem, cum tribus turmis reduxisti.

10 Christum, quem Ecclesiæ tuæ præposuisti caput, respice, illiusque nomine eam foue.

11 Veræ diuitiæ, & gloria amplissima, Deo proximum esse.

12 Tu es enim qui nos foues, viuificas, illuminas, ac defendis & protegis.

6 *Quique homines sibi te robur posuere, beati,*
Strata viasque in corde probatas.
7 *Vallibus ingressi plorante vbi murmure fons est,*
Cisternæ quoque & imbre recepto;
Imbre vt cisternæ testes rebusque secundis
Exundentque fluantque benignè;
8 *Ex turma in turmam venient;* DEVS *inq. Sione*
Hos auctos virtute videbit.
9 *Bellipotens* IAS DEVS *audi vota, precesque*
VSQVE *meas* DEVS *excipe Iacob.*
10 *O* DEVS *ô noster clypeus nos respice, Christi &*
Cerne tui vultus faciemque.
11 *Mille dies vnus vincit tua ad atria, tantùm*
Viuitur ille dies quoque lætus.
Ipse mei optarim potius prope limina, vt hospes,
Esse DEI, *tentoria quàm si*
Improba possessor nimis ac ditata tenere
Atque frequentare integra possem.
12 *Nam Sol, nã clypeus* DEVS *est, namq. optimus* IAS,
Et decus & præbebit honorem.
Non negat ille bonum cunctis qui simplice cursu
Ire viam tendúntque fouéntque.
13 *Armipotens* IAS, *homo, spes tua quem tenet, ille*
Multiplici vt sit sorte beatus!

6 אשרי אדם עז לו בך מסלות בלבבם:
7 עברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה:
8 ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון:
9 יהוה אלהים צבאות שמעה תפלתי האזינה אלהי יעקב סלה:
10 מגנינו ראה אלהים והביט פני משיחך:
11 כי טוב יום בחצריך מאלף בחרתי הסתופף בבית אלהי מדור בשאלי רשע:
12 כי שמש ומגן יהוה אלהים חן וכבוד יתן יהוה לא יחשך טוב להלכים בתמים:
13 יהוה צבאות אשרי אדם בטח בך:

PSAL. LXXXV.

Benedixisti Domine terram tuam.

ARGVMENTVM.

AD MIRANDAM illam misericordiam, quam Deus erga humanum genus præstiturus vltrò erat, Psalmus hic prædicat; ostenditque humanam naturam per semen illud promissum ita esse nouandam & perficiendam, vt beatissimam Deoque gratissimam appellare liceat. Hoc autem totum fore ipsius Dei miserentis donum, quod pulcherrimis ac significantissimis translationibus & allegoriis describitur.

Ad præ-

Digitized by Google

א לתנצח לבני קרח מזמור׃

Ad præſtantem filiorum Corahh Pſalmus.

CARMEN SAPPHICVM.

ב רצית יהוה ארצך שבות יעקב׃

2 IAm tuæ terræ miſerator IAS
Admoues mentem bonus & benignus;
Iam iugo liber redit ipſe fracto
Te duce Iacob.

2 Iacob nomine natura hominis ſignificatur, pij quidem ac Deum colentis; ſed humanæ imbecillitatis & difficultatis infirmitudine laborantis, qué Deus ipſe perficiendum, amplificãdumque ſuſceperit. Expectatio verò ac ſpes promiſſi beneficij, rem ipſam veluti præſentem per enthuſiaſmum proponit.

ג נשאת עון עמך כסית כל חטאתם סלה׃

3 *Iam tui prauam populíque culpam*
Tollis, & noxas vitioſáque acta
Occulis, nullo refricanda, & vſque
Obruis, æuo.

ד אספת כל עברתך השיבות מחרון אפך׃

4 *Contines iram ſuperantis omnem*
Iſtius naſi, & cohibes calorem.

4 Tua ipſius clementia ac miſericordia deponis iram, perfice ergò id quod inſtituiſti.

ה שובינו אלהי ישענו והפר כעסך עמנו׃

5 *Nos ſalutaris* DEVS *ô repreſſo*
Redde furore.

ו הלעולם תאנף בנו תמשך אפך לדר ודר׃

6 *Nunquid æternùm ſubeunda nobis*
Iſtius nubes furibunda vultus?
Tendet in cunctas ſoboleſque naſi
Iſtius ardor?

6 Non eſt enim tuum æternùm iraſci, nõ noſtrum iram iſtam poſſe ferre æternùm; perimus enim funditus, ſi perpetuò in nos iraſcereris.

ז הלא אתה תשוב תחיינו ועמך ישמחו בך׃

7 *Nónne tu vitæ propius redibis*
Auctor? vt viuens populus tuus te
Te patre & vitam referente certam
Gaudeat almo?

7 Imò tuæ eſt benignitatis ad nos redire, noſtræ verò expectationis in te, hoc eſt, tua virtute nobis communicata lætari.

ח הראנו יהוה חסדך וישעך תתן לנו׃

8 *Te ſalutarem miſerator* IAS
Redde nobis, te facilem & benignum oſ-

ט אשמעה מה ידבר האל יהוה כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו ואל ישובו לכסלה׃

9 *tende. Quid* FORTIS *Dominus locutus*
Proferet IAS
Audiam; namque is populo ſuorum
Proferens pacem placidam eloquetur,
Ac piis nunquam in vitium reuerſis
Stultitiámve.

9 Nitimur enim ſpe promiſſorum Dei efficaciſſimi, qui quod promittit, præſtare poteſt. ille autem Euangeliũ gratiæ & gloriæ ſuæ promiſit fidelibus ſibi credentibus, & obtemperantibus, atq. à ſtultitia priori abalienatis per ſolidam pœnitentiam.

י אך קרוב ליראיו ישעו׃

10 *Proxima aſt ipſum gregibus timentum*
Iam ſalus conſtans aderit, manebit

10 Illud diuinũ beneficiũ, quo humana natura, quæ eſt ארץ terra, erit perpetuum.

Digitized by Google

Gloria hæc, terram ſubitura noſtram
Fixa manebit.

לשכן כבוד
בארצנו׃

11 Cùm Deus homines in illam dignitatẽ extulerit, tũc promiſſorum & rerum promiſſarũ, hoc eſt, miſericordiæ, ſimul conſtabunt rationes, tunc homines iuſti erunt, tunc inter Deum & humanum genus pax firmabitur.

11 *Competent, fœdus venientque in arctum*
Veritas diua & bonitas ſorores;
Oſcula æternùm ſibi ſancta iungent
Iuſtitia & pax.

חסד ואמת
נפגשו צדק
ושלום נשקו׃

12 Veritas creſcet penitus beato
Germine è terra, aſpicietque cælis
Alma quæ formet recreetque mundum,
Iuſtitiæ fax.

אמת מארץ
תצמח וצדק
משמים נשקף׃

12 Illius magni promiſſi veritas, qui Chriſtus eſt, ex terra, hoc eſt, humana natura etiam oriturus eſt, qui cùm Deus ſit, idemq. homo, homines iuſtificabit iuſtitia è cælis deducta, hoc eſt, ſua ipſius iuſtitia.

13 *Et bonum præſtans dabit almus* IAS;
Noſtra præbebit proprios colono
Terra prouentus, referet probandas
Copia fruges.

גם יהוה יתן
הטוב וארצנו
תתן יבולה׃

13 Tunc mutata iam maledictione in benedictionem, natura humana fructus feret Deo gratos, qualesque proferri oportet à filiis Dei. eritque perpetua & conſtãs via virtutis ac iuſtitiæ hominibus iis, quos iam ſuperiùs indicauimus.

14 *Et via conſtans gradietur ampla,*
Liberos ſemper moderata greſſus;
Ipſiusque almam faciem præibit
Iuſtitiæ vis.

צדק לפניו
יהלך וישם
לדרך פעמיו׃

PSAL. LXXXVI.

Inclina Domine aurem tuam.

ARGVMENTVM.

PRECES à Dauid perpetuò fuſas, continet hic Pſalmus. alij quippe ex argumento oblato compoſiti, hic verò aſſiduè repetitus à vate videtur. Poſtulat diuinam miſericordiam ad peccatorum ſuorum veniam impetrandam: poſtulat liberationem ab inimicis viſibilibus & inuiſibilibus: ex qua diuinæ prouidentiæ & ſingularis erga ſe tutelæ exemplum apertum edi cupit.

1 *Oratio Dauid.*

תפלה לדוד׃

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

1 Miſericordia erga egentes maximè conſpicitur, id ego ſum.

AVrem miſertus verte precor tuam
IAS, mihi, proh, pauperi & indigo

הטה יהוה אזנך
ענני כי עני
ואביון אני׃

2 *Reſponde, & hanc cuſtos potensque*
Serua animam famuli probati.

שמרה נפשי
כי חסיד אני
הושע עבדך

Te nam

Digitized by Google

אתה אלהי תבטח אליך׃

Te nam Deumque & te mihi PRINCIPEM
Confido certum, te famulus peto;

3 חנני אדני כי אליך אקרא כל היום׃

3 IAS *misertus te diebus*
Omnibus excipe me vocantem.

4 שמח נפש עבדך כי אליך אדני נפשי אשא׃

4 *Gaudere iussamque hanc animam foue*
Serui, patronum nam colo te meum;
Vni tibi iam dedicatam
Hanc animam fero & ipse tollo.

4 Omnē ſpem meam in te collocaui, certam ergo effice.

5 כי אתה יהוה טוב וסלח ורב חסד לכל קראיך׃

5 *Tu nam bonus, tu parcère promptior,*
Valde & benignus tu Domine es tuis:
Quicunque te quærunt, bonumque
Te vocitant, Dominumque clamant.

5 Spes mea benignitate innititur tua.

6 האזינה יהוה תפלתי והקשיבה בקול תחנוניי׃

6 *Attende &* IAS, *excipe & hanc precem,*
Vocem tui nec ſpernito ſupplicis:

7 ביום צרתי אקראך כי תענני׃

7 *Reſponde in angustiis vocanti*
Temporibus miserisque preſſo.

8 אין כמוך באלהים אדני ואין כמעשיך׃

8 *Nullus tibi par eſt Domine, ac tibi*
Inter ſecundus nullus erit, Deos:
Exempla factis æqua & vſquam
Nulla tuis memorabit ætas.

8 Intelliget gentes, meliberato, & ſimilibus exēplis editis erga eos, qui te inuocant, nullū eſſe Deum tibi ſimilem in iis, qui coluntur, diis: alij ſiquidem non exaudiunt, vocantes non defendunt, quia non ſunt verè & natura ſua dij.

9 כל גוים אשר עשית יבואו וישתחוו לפניך אדני ויכבדו לשמך׃

9 *Gentes quot orbis conditor vnicus*
Feciſti, ab omni climate confluent,
Et ſupplicabunt, atque nomen
Laude tuum DOMINE *ampliabunt:*

9 Ita fiet, vt gentes omnes te vnum agnoſcant, & petant colentes.

10 כי גדול אתה ועשה נפלאות אתה אלהים לבדך׃

10 *Nam magnus ipse ac mirificus* DEVS
Tu ſolus, ergo me doceas viam,

10 Videbunt ſolum te eſſe Deum magnū, & miraculorum opificem; alij enim miracula non edunt.

11 הורני יהוה דרכך אאלך באמתך יחד לבבי ליראה שמך׃

11 *Ritus tuosque, vt veritatem*
Ipse tuam ingrediens frequentem:
Vt nomen hoc cor pertimeat tuum,
Curas inanes vanaque diſſice
Huic cogitata, hæc vna tantùm
Cura tui maneat colendi.

11 Iſtam viam, qua naturam omnemque virtutem naturalē ſuperas, & oſtendis te benignum, fortem, & ſapientem, edoce me; nam ſic te colam, timens purè ac ſanctè: ſed adde mihi gratiā, qua te ita, vt oportet, colam.

12 אורך אודיך
אלהי בכל לבבי
ואכבדה שמך
לעולם׃

12 *Te corde toto te celebrem* DEVM,
Nomen tuumque ac te Dominum colam,
Hoc semper vt mi sit supremum
Perpetuos studium per annos.

13 כי חסדך
גדול עלי ותצלת
נפשי משאול
תחתיה׃

13 Illa liberatio, quæ mihi, auctore te, continget, benignitatis tuæ erga me argumẽtum perpetuũ, & laudis etiam meæ erit.

13 *Nam magna constat mi bonitas tua,*
Imò (fateri debeo) maxima,
Tu quippe seruasti è profundis
Hanc animam barathri cauernis.

14 אלהים זדים
קמו עלי ועדת
עריצים בקשו
נפשי ולא שמוך
לנגדם׃

14 Oportunè ergo me liberabis, namq. premor valde.

14 *Gens insolentum mi* DEVS *institit,*
Et turba præceps ac violentior,
Curare queis te cura nulla est,
Hanc animam petiere fortes.

15 ואתה אדני
אל רחום וחנון
ארך אפים ורב
חסד ואמת׃

15 Tuæ misericordiæ varia nomina in meã causam appello.

15 *At* FORTIS *es tu promere gratiam,*
Mitisque, valde mi DOMINE *ac bonus,*
Et naribus latis serenus,
Polliciti stabilisque compos.

16 פנה אלי
וחנני תנה עזך
לעבדך והושיעה
לבן אמתך׃

16 In me miseria est, & misericordiæ à te exhibẽdæ materia: ratio autẽ, quòd famulus tuus tibi dicatus sum, & antiquus famulus ancillæ tuæ filius. obligatissimus itaque tibi sum, tu autem mei tanquam antiqui famuli curator eris, quia familiarior tibi sum, quàm hostes mei, qui non ita domestici sunt erga te.

16 *Vt me misertus respicias, tuum*
Roburque præstes huic famulo, tua
Ancilla quem produxit; atque
Exhibeas celerem salutem.

17 עשה עמי
אות לטובה
ויראו שנאי
ויבשו כי אתה
יהוה עזרתני
ונחמתני׃

17 Aliquid ergo discriminis, imò multum pone inter me & eos, qui famuli tui non sunt, idque sit singularis prouidentiæ atq. gratiæ in me exhibitę.

17 *Signum boni in me perfice, vt inuidos*
Spectare iussos conficiat pudor;
Solamine, IAS, *quo tuo, quo*
Auxilioque fruar, videntes.

PSAL. LXXXVII.

Fundamenta eius in montibus sanctis.

ARGVMENTVM.

MAGNA & admirabilis præstantia veræ Ecclesiæ hoc Psalmo prædicatur, quippe quæ Dei singulari prouidentia atque gratia regitur, & homines plurimos habet veræ sapientiæ, atque cognitionis Dei compotes: id quod aliis nationibus, quæ vel naturæ obseruatione, vel maiorum suorum exemplis ducuntur, non contingit.

Filiorum

Digitized by Google

א לבני קרח משכיל שיר יסדותו בהרי קדש:

1 *Filiorum Corahh Psalmus cantici, cuius fundamentum in montibus sanctitatis.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

ב אהב יהוה שערי ציון מכל משכנות יעקב:

2 *MOntibus in sanctis vrbem fundauerat* IAS,
Firmo quam munimine fixit.
Nempe Iacobiadum præter tentoria cuncta
Portas diligit ille Sionis:

ג נכבדות מדבר בך עיר האלהים סלה:

3 *Ampla quidem digna ac de te dicuntur, & in te,*
Vrbs dilecta DEO VSQVE *potenti.*

ד אזכיר רהב ובבל לידעי הנה פלשת וצור עם כוש זה ילד שם:

4 *Vt memorem Rahaba quotquot Babyloneque magna*
Me norintque colantque timentes:
Adde Palæsthinam, Æthiopes, Tyriosque, notatur
Ille ibi ceu rarissimus ortus.

ה ולציון יאמר איש ואיש ילד בה והוא יכוננה עליון:

5 *At vir, virq. frequens numerusq. Sione,* SVPERNVS
Quem stabilit, natus referetur.

ו יהוה יספר בכתוב עמים זה ילד שם סלה:

6 *Dum populorum* IAS *librum scriptumque recenset,*
Hunc illic natum inuenit vsque.

ז ושרים כחללים בלי עיני בך:

7 *Cantores tibicinibus non impare censu*
In te suntque omnes mihi fontes.

2 Certã delegit Deus tribum Iudæ videlicet, in qua religionis suæ præcipuam rationem explicaret expectatione Christi, quem ex illa tribu fore promisit: eó autem tendunt templi maiestas, & cætera.

3 Non desunt inter gentes, qui cognoscant Deum; sed si conferãtur cum iis, qui in Ecclesia sunt, illi rarissimi & exigui inueniẽtur. Rahab Ægyptũ hoc loco significat.

5 In Sione vir & vir, hoc est, frequentes nascuntur &, nati sunt, qui Deum norunt & colunt: deinde alij ex ingenio ac naturę obseruatione cognoscũt; eiꝰ verò doctrinæ, quæ in Ecclesia est, Deus est auctor.

6 Deus enim numerum & nomina omnium, qui se norunt, in libro suo habens raros recensẽt in nationibus.

8 In te autẽ Sion, non solùm qui cognoscãt, sed qui laudent, prædicent, cantentq. Deũ, plurimi sunt: sunt omnes veræ sapientiæ & scientiæ fontes; cætera sunt riuuli apud gentes.

PSAL. LXXXVIII.

Domine Deus salutis meæ.

ARGVMENTVM.

ETHAN, Ezrahites Christi indutus personam, huius Psalmi argumentum reliquit, quo Christus peccatorum causa ac debitis susceptis, patrem orat, vt se ab illa tenebrarum hora ac potestate ad lucem vitæ referat, dimissis peccatorum debitis, pro quibus ipse iram diuinam, & castigationem, atque expiationem susciperet: eo enim tempore Christus omniũ peccatorum personam sustinebat, pro quibus ipse humiliatus est vsque ad mortem crucis.

א שיר מזמור לבני קרח למנצח על מחלת לענות משכיל להימן האזרחי:

1 *Canticum Psalmi filiorum Corahh, ad præstantem super Mahhalath Leghanoth, Admonitorium Heman Ezraitæ.*

CARMEN ELEGIACVM.

IAS,

Digitized by Google

2 IAS teque DEVM noſtræ auctoremque ſalutis
Te, coram clamans, nocte dieque precor.
3 Ante tuos vultus veniant mea dicta precesque,
Atque aurem penetret noſtra querela tuam.
4 Namq. anima hæc ſaturata malis, mea vita ſepulchrũ
Penè intrat, certè iam properata tenet.

5 Peccator à Deo reliſtus, mortuus eſt, quippe in Deo vita eſt. idem variis afflictionibus, ærumnis ac miſeriis vexatur. Sed hæc omnia ad Chriſtum tempore paſſionis referenda ſunt.

5 Comparor in foueam demiſſis, vis mihi, vt illis,
Nulla quibus reſtat, iam perit atque, viris.
6 Vtque alij extincti defuncti cenſeor, vt quos
In foueam occiſos mors violenta iacit;
Quorum non vltrà memor es, ſciſſosque repentè
Diceris ipſe tua depoſuiſſe manu.

7 Status horrendus ac tenebroſus peccatoris.

7 Meque ima in fouea (te ſic ſtatuente) profundis
Deiectum penitus, ſentio & in tenebris.
8 Incubuit bilis tua cuncta in me, atque tuis me
Fluctibus immiſſis omnibus vſque premis.

9 Tranſlatio ab iis qui in mari periclitantur.

9 Me procul abſcedunt noti, te auctore, ego & illis
Horreor incluſus, cui via nulla patet.
10 Hique oculi triſtes, IAS, mœrore laborant;
Te voco, quàm longa eſt lentaque mœſta dies.
Interea palmas ad te & tua numina tendo,
Auxiliumque inter dura pericla peto.

12 Ne permittas me omnino perire, namq. eos, qui omnino pereunt, à vitaque diſcedũt, nõ ſoles tu fouere ac promouere: ita vt inde materia laudis tibi debita extet. viuentes, & valentes, atque liberati tua ope, hi debent & poſſunt te laudare. tuis igitur laudibus conſule. in Chriſto hæc imago, maximam indicat terribilemque vicem ſuſcepti pro nobis debiti.

11 Nunquid in extinctis facies miracula? an VSQVE
Ad laudes ſurgent, qui cecidere, tuas?
12 Anne tua extabit bonitas narrata ſepulchro?
An tua in exitio ſit patefacta fides?

13 *In terra, quæ meminiſſe nequit.* Mortuorũ loco, qui ſenſu & memoria carent.

13 In tenebris miranda tua an ſint nota! vel iſta
Iuſtitia in terra, quæ meminiſſe nequit?
14 Atqui ego te ſupplex IAS, te poſtulo clamans;
Anticipo aßidua te quoque manè prece.
15 Cur verò hanc animam depellens reſpuis IAS?
Cur à me facies abdis & ipſe tuas?

Debilis

ב יהוה אלהי ישועתי יום צעקתי בלילה נגדך׃
ג תבוא לפניך תפלתי הטה אזנך לרנתי׃
ד כי שבעה ברעות נפשי וחיי לשאול הגיעו׃
ה נחשבתי עם יורדי בור הייתי כגבר אין אל׃
ו במתים חפשי כמו חללים שכבי קבר אשר לא זכרתם עוד והמה מידך נגזרו׃
ז שתני בבור תחתיות במחשכים במצלות׃
ח עלי סמכת חמותיך וכל משבריך ענית סלה׃
ט הרחקת מידעי ממני שתני תועבות למו כלא ולא אצא׃
י עיני דאבה מני עני קראתיך יהוה בכל יום שטחתי אליך כפי׃
יא הלמתים תעשה פלא אם רפאים יקומו יודוך סלה׃
יב היספר בקבר חסדך אמונתך באבדון׃
יג היודע בחשך פלאך וצדקתך בארץ נשיה׃
יד ואני אליך יהוה שועתי ובבקר תפלתי תקדמך׃
טו למה יהוה תזנח נפשי תסתיר פניך ממני׃

Digitized by Google

16 עקי אמי ונוע מנער כשאתי אמיך אפונה׃

16 *Debilis à prima ac pauperrimus ipſe iuuenta*
Perfero terrores, queis ſecor vſque, tuos.

16 Cùm intellexerim quàm offenſus fueris peccatis & ſceleribus hominum, vehementer horreo tuam iram, quam laturus ſum, vt expiem mundi crimina.

17 עלי עברו חרוניך בעותיך צמתתוני׃

17 *Me ſuper incenſíque tui venere furores,*
Sunt formidinibus membra reciſa tuis.

18 סבוני כמים כל היום חקיפו עלי יחד׃

18 *Ambitus his preſſuſque laboribus inſtar aquarum,*
Circundor toto contineorque die.

19 הרחקת ממני אהב ורע מידעי מחשך׃

19 *Me chari ſociíque procul, te auctore, latentes*
In tenebris, noti ac deſeruere mei.

PSAL. LXXXIX.

Miſericordias Domini in æternum cantabo.

ARGVMENTVM.

ETHAN Ezrahites præuidens aliquando futuras Eccleſiæ calamitates ob hominum culpam, hunc Pſalmum compoſuit: in quo Deus oratur, vt miſericordiæ ac promiſſorum memor ſuorum, afflictis rebus opem ferat per Chriſtum olim promiſſum, nunc iam donatum Eccleſiæ. Refert promiſſionum argumenta, calamitatum exponit magnitudinem, diuinâ correptionem erga homines agnoſcit, iram deprecatur, clementiam poſcit, ac miſericordiam appellat, certiſſima fide ac ſpe impetrandi; niſi alias hominum peccata ipſorum bonum, quo minus afferatur, vel impediant, vel retardent.

1 משכיל לאיתן האזרחי׃

1 *Admonitorium Ethan Ezrahitæ.*

CARMEN SAPPHICVM.

2 חסדי יהוה עולם אשירה לדר ודר אודיע אמונתך בפי׃

2 *DOna in æternum miſerantis* IAE
Sunt mihi vati recinenda, & ore
Veritas noſtro eſt memoranda longa in
Sæcla nepotum.

3 כי אמרתי עולם חסד יבנה בשמים תכין אמונתך בהם׃

3 *Dixeram, vt mundus, bonitas perennis*
Conſtat, extructus, tua & alma cælis
Veritas firma eſt, ea quippe & ipſos
Continet orbes.

3 Dixeram promiſſorum Dei veritatem firmiſſimam conſtantiſſimamque eſſe: quippe verbum Dei manere, mundi machina probat ſuis partibus omnino ac viciſſitudinib⁹ ſibi ipſi conſtans.

4 כרתי ברית לבחירי נשבעתי לדוד עבדי׃

4 *Fœdus electo pepigi ſacratum,*
Vt meo iurans famulo Dauidi,

4 Eſt autem vnum ex magnis Dei promiſſis, id quod ego ex ipſius ſententia referam.

5 עד עולם אכין זרעך ובניתי לדר ודר כסאך סלה׃

5 *Comparem totum ſobolis futuræ*
Semina in æuum.

5 Promiſſi domui Dauidis facti ſumma eſt, illius regnum conſtituendum perpetuoq. conſeruandum, me auctore, idque effectum iri per Chriſtū à me mittendum.

Digitized by Google

Condidi atque iſtud ſolium, quod ætas
Omnis extructum colat vſque; cæli vt
Mira teſtentur tua congregatis
Veraque ſanctis.

6 ויודו שמים פלאך יהוה אף אמונתך בקהל קדשים׃

7 Id autem à Deo miſericorde ſemel promiſſum præſtari poſſe manifeſtiſſimũ eſt, vtpote fortiſſimo ac præſtãtiſſimo, vltra omnẽ potentiam & efficacitatem.

7 *Præpotens* IAS. *ſimilis quis* IAE *in*
Æthere eſt; IAE *ex pueris* POTENTVM
Par erit quis, vel referetur alter,
Proximus aut quis?

7 כי מי בשחק יערך ליהוה ידמה ליהוה בבני אלים׃

8 Idem etiam certiſſimum eſt, & exploratiſſimum antiquis exemplis, tam in populo ſuo iuuando, quàm in hoſtibus vlciſcendis.

8 FORTIS *arcani validúſque magni &*
Conſili ſanctis; metuendus idem
Accolis quotquot prope & hunc frequentant,
Finitimíſque.

8 אל נערץ בסוד קדשים רבה ונורא על כל סביביו׃

9 Valet non ſolùm ſapientia ac virtute Deus, ſed multis copiis & exercitibus, per quos expedire poſſit quidquid velit, omnino autem veritas Dei conſtat.

9 *Copiis* IAS *validis* DEVS, *quis*
Par tibi? quis vel ſimilis? tuos qui
Protegis, certa ac tua te fides IAM
Vndique cingit.

9 יהוה אלהי צבאות מי כמוך חסין יה ואמונתך סביבותיך׃

10 Quæ propoſita ſunt exemplis, in rerũ natura, atque hominũ genere editis, confirmantur.
Rahab, Ægyptum ſignificat.

10 *Tu maris fluctus cohibes, ſuperbis*
11 *Temperáſque vndis. Rahabámque cæſam*
Triueras, hoſtes valido lacerto
Diſpuleras tu.

10 אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבחם׃
11 אתה דכאת כחלל רהב בזרוע עז פזרת אויביך׃

12 *Et tibi cæli, tibi terra ſubſtant,*
Quidquid & nuſquam vacuum per orbem
Durat exiſtens, oritur tuis id
Státque elementis.

12 לך שמים אף לך ארץ תבל ומלאה אתה יסדתם׃

13 Meridionalis & Borealis mundi partes, quæ ſitu ſuo variare etiam res poſſunt, à te creatæ ſunt ac diſpoſitæ.
Abditam ſedem] Explicat nomen venti צפון:

13 *Dexteram mundi, Boreæ creaſti*
Abditam ſedem; tibi cantat Hermon,
Et tuum nomen recitat ſonoro
Carmine Thabor.

13 צפון וימין אתה בראתם תבור וחרמון בשמך ירננו׃

14. 15 Igitur cùm tu poſſis præſtare id quod vis, & velis bonum præſtare, efficie in nobis, quod ſæpe te velle & poſſe re ipſa oſtendiſti.

14 *Brachij quando valida eſt tui vis,*
Polleat victrix manus iſta, in altum
Dextera exurgat tua certa ſummi
Roboris index.

14 לך זרוע עם גבורה תעז ידך תרום ימינך׃

Muniunt

Digitized by Google

טז צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך׃

15 *Muniunt iſtud ſolium perenne*
Æquitas & ius; faciem tuámque
Veritas conſtans præit, & iuuandi
Certa voluntas.

טז אשרי העם יודעי תרועה יהוה באור פניך יהלכון׃

16 *Ille dicendus populus beatus,*
Qui ſciunt IAM *reſonare, itérque*
Qui tui ſplendens ineunt micantis
Lumine vultus.

16 Parœbaſis elegantiſſima, ex argumento præſenti petita.

יז בשמך יגילון כל היום ובצדקתך ירומו׃

17 *Nominis fient hilares tui vi,*
Iuſtus hos tolles, faciéſque iuſtos;

17 Myſterium iuſtitiæ per Chriſtum hominibus affercndæ.

יח כי תפארת עזמו אתה וברצונך תרים קרננו׃

18 *Tu decus, robur quibus euehendis*
Præſidiúmque es.

יט כי ליהוה מגננו ולקדוש ישראל מלכנו׃

19 *Tu probas noſtri ſtatuenda regni*
Cornua, & figes ea; namque noſtri
Regis eſt cura, eſt clypeúſque ſancto
Iſrael IAE.

19 Ideò conſtituiſti regnum temporale in domo Dauid, quod æternum ſignificabat regnum.

כ אז דברת בחזון לחסידך ותאמר שויתי עזר על גבור הרימותי בחור מעם׃

20 *Iam pio, te qui colit, es locutus*
Certa viſenti, E populo valentis
Auxili lectum iuuenem ſuperna ad
Culmina tollo.

20 Dixiſti Samueli, te velle de populo eligere regem magnũ, magniq. regni olim ſtatuendi ſignum.

כא מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו׃

21 *Sum Dauid nactus famulum probatum;*
Vngere hunc ſancto ſtatui ipſe oliuo;

כב אשר ידי תכון עמו אף זרועי תאמצנו׃

22 *Comparat noſtra hunc manus, húncque noſtra*
Brachia firmant.

כג לא ישיא אויב בו ובן עולה לא יענגו׃

23 *Hoſtis hunc nunquam ſuperans tributi*
Lege vexabit, premet aut iniquus:

כד וכתותי מפניו צריו ומשנאיו אגוף׃

24 *Conterámque ipſi malè amica plagis*
Agmina duris.

כה ואמונתי וחסדי עמו ובשמי תרום קרנו׃

25 *Veritas huic & mea vis benigni*
Numinis conſtans aderit, meoque
Illius firmum ac ſtabile eminebit
Nomine cornu.

25 Huic conſtabit regnum, quod erit ſignũ veritatis Chriſti à me promiſſi conſtituræ.

26 Dauidi partim in figura, ſed Chriſto plenè in veritate.

26 *Huius imponam pelago manumque ac*
Dexteram cunctis fluuiis timendam:
Hunc colent terræ, mare quas oberrat,
Flumina ſcindunt.

27 *Me patrem dicet proprium ſibi ille,*
Me ſibi FORTEM, *ſcopulum ſalutis.*

28 *Illum ego terræ faciam priorem*
Regibus altis.

29 *Numinis ſemper mea vis benigni*
Certa conſtabit, ſolidique pacti

Vſque & vſque. Exprimitur phraſis Hebræa, qua infinitudinem ſignificat.

30 *Veritas, huius ſobolemque in vſque &*
Vſque reponam:

Per me ſemper cõſtabit beneficentiæ pactum, & miſericordiæ exemplum, illorũ culpa, ſi aliquãdo hæc minus viſantur, correptio eſt adhibenda.

Quot dies cæli, ſolium tot huius
31 *Conditum ſtabit. mea lex tamen ſi*
Filiis huius iaceat, nec illi
Iura frequentent,

32 *Quæque decernens ſtatui prophanent,*
Iuſſa nec ſeruent, ſcelus ipſe virga
33 *Proſequar dura, repetamque praua*
Verbere facta.

34 *Huic meum ſed nec ſtudium benignum,*
Nec fidem pacti violans negabo:
35 *Protuli quidquid labiis meis, hic*
Non iterabo.

36 *Numine ac noſtro celebrata ſancto*
Iura iurandi ſemel, illa nunquam
Vt Dauid vana experiatur, vt vel
Irrita, fingam.

37 Vti Sol, quanquã noctu lucere non videatur, nunquam tamen lumen amittit, ſed apud me in cælo perpetuò lucet, & vt Luna nubilo etiam tempore, ſi non clarè,

37 *Quamdiu mundus, ſoboles manebit*
Huic, & vt præſens mihi ſemper eſt Sol,
Huic erit præſens ſolium perenni ac
Tempore firmum.

26 ושמתי בים
ידו ובנהרות
ימינו:

27 הוא יקראני
אבי אתה אלי
צור ישועתי:

28 אף אני בכור
אתנהו עליון
למלכי ארץ:

29 לעולם
אשמור לו חסדי
ובריתי נאמנת
לו:

30 ושמתי לעד
זרעו וכסאו
כימי שמים:

31 אם ינטשו
בניו תורתי
ובמשפטי לא
ילכון:

32 אם חקי
יחללו ומצותי
לא ישמרו:

33 ופקדתי
בשבט פשעם
ובנגעים עונם:

34 וחסדי לא
אפיר ממנו ולא
אשקר
באמונתי:

35 לא אחלל
בריתי ומוצא
שפתי לא
אשנה:

36 אחת
נשבעתי בקדשי
אם לדוד אכזב:

37 זרעו לעולם
יהיה וכסאו
כשמש נגדי:

Luna-

Digitized by Google

18 כירח יכון עולם ועד בשחק נאמן פלתו׃

18 *Lunáque vt mundo ſuperat fidelis*
Teſtis, & nubem variata luſtrat;
VSQVE conſtanti ſolium Dauid ſic
Comparo mundo.

tamen lucem ſuã proferens, teſtatur ſe ſuũ curſum complere: ita mea benignitas, quãuis ob hominum populi mei ſcelera et culpas minus frequens minusq. explicita cõſpiciatur, nunquam tamen omnino ſemota ab ipſis erit.

39 ואתה זנחת ותמאס התעברת עם משיחך׃

39 *Tu tamen pulſum procul ac reiectum*
Percitus flammis tumidi furoris
Vnxeras quem tu, ſinis, & repulſum
Negligis heu nunc.

40 נאצתה בריתו עפרך חללת לארץ נזרו׃

40 *Ac tui fœdus famuli recidens,*
Sternis & ſacrum diadema terræ;

40. 41. 42. Vexatus tamen populus tuus, & confligitur, variis ærumnis anguſtè oppreſſus, variisque ab hoſtibus vexatus ac deriſus.

41 פרצת כל גדרתיו שמת מבצריו מחתה׃

41 *Illius ſepta ac ruis, atque muros*
Proteris altos.

42 שסהו כל עברי דרך היה חרפה לשכניו׃

42 *Hunc manu euellunt, pedibusque calcant,*
Qui viam iuxta tenuere, cuncti;
Huncque vicini grauibus cachinni
Vocibus vrgent.

43 תרימות ימין צריו השמחת כל אויביו׃

43 *Dexteram tollis nimis hunc prementum*
Hoſtium; pectus reficisque magno

44 אף תשיב צור חרבו ולא הקמתו במלחמה׃

44 *Gaudio: atque huius tu aciem retundis*
Enſis acutam.
Præliis hunc nec ſtabilis, remiſſus

45 השבתו מטהרו וכסאו לארץ מגרתה׃

45 *Splendor eſt huius, perijtque per te,*
Atque humi excelſum ſolium iacet quod
Proruis ipſe.

46 Illum nitorem quo initio lucebat, illumq. iuuẽtutis ſplendorem minui pateris.

46 הקצרת ימי עלומיו הלעטיתו עליו בושה סלה׃

46 *Huic dies curtæ minuis iuuentæ;*
Vſque & obuoluis miſero hunc pudore:

47 עד מה יהוה תסתר לנצח תבער כמו אש חמתך׃

47 *Quis tibi eſt IAS, modus hunc negandi aut*
Diſſimulandi?
Bilis an, ferwet tua quæ inſtar ignis,

48 Memineris exiguã eſſe ſua natura vitam meam, & ætatem breuiſſimam, meq. moriturũ eſſe breui, neq. opus eſſe feſtino & celeri igne iræ tuę cõſumi eam, quæ breui conſumenda eſt. Nemo enim eſt qui non moriatur corporali morte.

48 זכר אני מה חלד על מה שוא בראת כל בני אדם׃

48 *Sæuiet ſemper? quid ego, memento,*
Sæculi; an vanè ſobolem creaſti
Terrigenarum?

49 *Quem virum expertem tenet alma mortis*
Vita? Se quis nam excipiat sepulchro
50 VSQVE *subducens? Bonitas vel ista*
Est vbi prisca?

Memẽto potius tuæ illiꝰ antiquæ bonitatis & misericordiæ, quam obtineas precor.

Quæ fides sancto tibi iure pacta
Cum tuo quondam, DOMINE *ô,* DAVIDE?

51 Contra quam benignitatem inimici tui obloquuntur.

51 *Te tuis par est meminisse seruis*
Addita probra.
Iacta, quæ à multis populis recepi,
Perfero, atque his in sinubus repono
Probra viuenti tibi non ferenda
Incolumíque.
52 *Vt petant probris, repetántque vt,* IAS,
Gens tui hæc calces inimica Christi:
53 *At fides constans celebretur* IAE *in*
Sæcula mundi.

49 מי גבר יחיה
ולא יראה מות
ימלט נפשו מיד
שאול סלה׃

50 איה חסדיך
הראשנים אדני
נשבעת לדוד
באמונתך׃

51 זכר אדני
חרפת עבדיך
שאתי בחיקי כל
רבים עמים׃

52 אשר חרפו
אויבין יהוה
אשר חרפו
עקבות משיחך׃

53 ברוך יהוה
לעולם אמן
ואמן׃

FINIS LIBRI III.

PSALMO-

PSALMORVM LIBER IIII.

PSAL. XC.

Domine, refugium factus es nobis.

ARGVMENTVM.

MOSES quo tempore in solitudinibus commorabatur, orationem hoc argumento composuit, vt Deum illi populo iratum placaret, & reconciliaret: exponit autem suam ipsorum omnem salutem, vitam, & beatitudinem in vnius Dei gratia, voluntate, ac misericordia esse positam. Petit ipsum quàm breuissimè depositа ira, illis placatum, clementem, & facilem se exhibere, ac tandem salutis illius promissæ & per Christum præstandæ tempora non differri.

תפלה למשה איש האלהים

1 *Oratio Mosis viri* DEI.

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

אדני מעון אתה היית לנו בדר ודר׃

MAnsio tu DOMINE *es nobis, domus atque firma in omni*
Ætate, mũdus quàm peregit, antè.

בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל ומעולם עד עולם אתה אל׃

2 *Antè graues montes quàm Terra parẽs daret renixa,*
Et orbis esset, FORTIS *ipse constas.*

תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם׃

Et sæclis idem cunctis prior, inque sæcla FORTIS
Mansisti, & idem semper & manebis.

3 *Mortalem in frusta imminuens teris vt minuta testæ,*
Iubesque verti filios Adami.

כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבר ואשמורה בלילה׃

4 *Ante tuos oculos milleſimus annus vt dies est*
Hesternus; hora vt nocte fixa transit.

זרמתם שנה יהיו בבקר כחציר יחלף׃

5 *Vorticibus turbas, somnus velut impotens, futuros,*
Vt manè fœnum transit innouatum.

בבקר יציץ וחלף לערב ימלל ויבש׃

6 *Manè nouum florénsque nitet bene; vesperi reciſum*
Aret viroris roboríque id expers.

כי כלינו באפך ובחמתך נבהלנו׃

7 *Namque tuo naſo defecimus, atque terret iſta*
Nos bilis ardens, turbidósque vexat.

Et no-

1 Scimus in te vno ſitum eſſe noſtræ felicitatis præſidium, & vitæ ſubſidium, idque maiorum noſtrorum ſæculis cognouimus.

2 Scimus fortitudinẽ atque efficacitatẽ tibi propriã perpetuamq; eſſe, vt nobis præſidio eſſe poſſis.

3 Et tamen contendis cum miſero mortali, quem potiùs contũdis & conteris; qui nihil omnino valet reſiſtere, & indicis terrigenis conuerſionẽ ſuarũ rerum in melius.

4 Iram autem tuam longo tempore prorogas, longo, inquã, miſeris mortalibus, non tibi: nam tibi mille anni vt dies vna eſt.

5 At verò illis quodcunque tempus longũ eſt & tardum, tempus inquam laboris; ſunt enim adeò fragiles, vt exigui temporis ærumnas ſuſtinere nõ magis valeant, quàm fœnũ præciſum æſtus ferre valet.

7 Hominibus grauiſſimus & vrentiſſimus eſt naſi tui æſtus.

8 Et nostra opponis tibi praua; tui manere vultus
Occulta nostra ob lucidam facem das.
9 Te nanque omnes diuertêre dies frementе nostri;
Annique nostri, sermo ceu, volarunt.
10 Annorum nobis denûm prope septies dies sunt;
Aut adde denos robori notando.
Quorum vsus summus, cura est grauis, & labor molestus,
Iniqua facti inuentio improbandi.
Cumque citò (solet vt) praciditur exciditque vita,
Volamus alis nescijs reuerti.
11 Istius nasi vim quis sciet? vrat vtque flamma
Ardens, tui pro debito timoris?
12 Sic, quandoque dies nostri numerantur, edoce nos;
Et prouidens tunc recta cor feremus.
13 IASô, redeas; quisnam modus? atque redde seruis
Te iam tuis, & prospice his misertus.
14 Nosque tua manè exatura bonitate, quod canentes
Lætas dierum ferias agamus.
15 Exhilara nos; vt mœstosque dies dabas premendo;
Longos vt annos vidimus malorum.
16 Istud opus monstra atq. istud decus ede te incolentũ,
Et genti & horum posteris futuris:
17 Vt nostri iucunda DEI DOMINIque vis fauoris
Immissa semper sitque fausta nobis.
Dirigat hæc manibus nostris facienda, prosperetque,
Vis nostra quidquid fecerit manusque.

8 שת עוֹנֹתֵינוּ לְנֶגֶד עָלְמֵנוּ לְמָאוֹר פָּנֶיךָ׃
9 כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְּמוֹ הֶגֶה׃
10 יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה׃
11 מִי יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וְכִירְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ׃
12 לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִיא לְבַב חָכְמָה׃
13 שׁוּבָה יְהוָה עַד מָתַי וְהִנָּחֵם עַל עֲבָדֶיךָ׃
14 שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וְנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל יָמֵינוּ׃
15 שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה׃
16 יֵרָאֶה אֶל עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ וְהָדְרְךָ עַל בְּנֵיהֶם׃
17 וִיהִי נֹעַם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ׃

10 Nam tota vita hominis etiam longissima, octogesimum annum non excedit.
Atque hi ipsi anni vt plurimùm laboribus, ærumnis, curis, & cogitationibus molestis consumuntur: & his finitis, vita claditur.

11 Atque quàm sit magna ira tua, nemo satis nouit, nemo satis timere potest indignationis tuæ vim: igitur doce nos numerum dierum, quo feremus istam iram, vt docti sapiamus, & corde sapienti, quæ agenda sunt, agamus tuæ reconciliationis causa; nam aliàs nos dies nostros nõ rectè numerare possumus, nec sapere sine te.

13.14.15. Imó potiùs tu te nobis redde, & rediens reconciliare, tua clemẽtia, & quàm citissimè, mane ipso, non in extremo temporis, nos tua misericordia satura, vt breues hos vitæ dies non in miseria, sed in lætitia sancta traducam⁹, satis diu doluimus; gaudeamus tantundem.

17 Demum tuum illum salutis Pontificẽ mitte nobis, qui spiritum addat, quo tibi grata per omnẽ vitam faciamus.

PSAL.

Digitized by Google

PSAL. XCI.

Qui habitat in adiutorio Altissimi.

ARGVMENTVM.

CERTAM, singularē & perpetuam Dei prouidentiam & curā erga verè pios homines describit Psalmus: est enim Catholici argumenti, ad eos omnes pertinens, qui se totos ad pietatem purè colēdam tradiderunt; Deumq. suum præsidium & summum bonum sibi proposuerunt, idque simplicissimè & candidissimè; hos nullis periculis, nullis difficultatibus, quamuis maximis, superandos esse docet, angelorum ministerio fouendos, & veræ atque absolutæ salutis illius, cuius Christus Pontifex fuit, compotes efficiendos esse pollicetur.

CARMEN SAPPHICVM.

1 ישב בסתר עליון בצל שדי יתלונן׃

1 QVi latens vmbra sedet in SVPERNI &
Copiis MAGNI manet; ille & IAE (vt

2 אמר ליהוה מחסי ומצודתי אלהי אבטח בו׃

2 Dicam ego) Tutor meus, arxque firma,
Spes DEVS & mi.

3 כי הוא יצילך מפח יקוש מדבר הוות׃

3 Ille te absconso eloquio remotum
Eruet, dura excipiétque peste;

4 באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה צנה וסחרה אמתו׃

4 Te sua penna teget & sub alis,
Tutior vt sis.
Illius scutum & clypeus fides est.

5 לא תירא מפחד לילה מחץ יעוף יומם׃

5 Noctis horrores nihil, aut volanteis
Per diem clarum celeres sagittas
Inde timebis.

6 מדבר באפל יהלך משוד צהריים׃

6 Non frequentem vmbris nebulisque pestem,
Non luem, qualis medium per æstum
Dira grassatur, rapidóque vastat
Membra calore.

7 יפל מצדך אלף ורבבה מימינך אליך לא יגש׃

7 Ad latúsque istud moribunda mille
Corpora, ad dextram decies cadántque
Millies quamuis; tamen illa nunquam
Te prope tanget.

8 רק בעיניך תביט ושלמת רשעים תראה׃

8 Vt tuis spectes oculis, periclo
Liber ac testis, videásque qualis

1 Deus altus à nemine tangi, à nemine videri, omnes tangere, omnes videre, suos protegere, alienos turbare & obruere potest. Idem copiis magnus, qui alere suos potest abundātissimè.

2 Ille dicet de Deo id quod ego referam, Tu mihi tutor, &c.

3 In hoc Psalmo varia personarum inductio est auctor psalmi, vir pius de quo Psalmus est, & Deus loquuntur. à 3 versu vsque ad 8. auctor loquitur.

5 Omnes hæ liberationes perpetuò spiritaliter, nonnunquam etiam simpliciter explicantur.

5 Veritas promissorū illius pro scuto tibi est.

6 Non venena, non naturæ ac temporum incommoda, nō bella & mille ab hominibus profecta pericula.

8 Manifesta Dei iudicij & prouidentiæ exempla piis obseruantur.

Impios merces maneat, mali quæ
Præmia facti.

9 Prosopopœia pij viri. ait sibi hæc omnia certa spe proposita esse, Deum tutoré suum habenti, cuius sedes sancta, & præsidium firmissimum sit.

9 *Namque tu certus mihi tutor* IAS,
Cui loco sedes posita est superno:

10 Auctoris oratio.

10 *Et mali aduersi tibi nil parari,*
Accidere aut quit;
Nec tuo plaga aut violens propinquam
11 *Se tabernaclo dabit: is suos nam*
Angelos iussit comites viarum ad-
esse tuarum:
Esse custodes, leuibusque palmis
12 *Ferre sublimem, tibi saxa lædant*
Ne pedem offenso. subigetque euntis
Planta leonem.
13 *Aspida impunè & catulos leænæ*
Ipse calcabis, volucrem & draconem
Terga voluentem sinuata longis
Squamea spiris.

14 Dei oratio. Quandoquidem me cognouit, cognitum coluit, atq. omni studio quæsiuit, ac petiit, nominis mei virtute, qua fisus est, liberabitur.

14 *Me bene ardenti est animo hic secutus,*
Arctè & amplexus, procul hunc periclis
Eruam, celsum statuam meo sic
Nomine doctum.

15 Appellatus illi adero præsenti auxilio, adeoque apertè consulam, & prouidebo, vt cognosci possit, quãtum interfit inter veros cultores meos, & eos, qui me non colũt, aut nõ purè colũt.

15 *Certa responsa huic referam vocatus,*
Huic in angustis adero ipse rebus;
Libero ac tuto decus atque honorem
Prouidus addam.

16 Piorum dies quia bene expositi, etiamsi pauci, tamen lõgi sunt & boni, ita vt vita satur pius decedat, atq. illo diuino beneficio tandem donetur, in quo omnium promissorum continetur summa.

16 *Hunc dabo longis saturum diebus,*
Et meæ tandem faciam salutis
Compotem sensu solido videre
Dona beatæ.

PSAL.

Digitized by Google

PSAL. XCII.

Bonum est confiteri Domino.

ARGVMENTVM.

QVIBVS rebus pij populi animi festis diebus vacare debeant, apertè Psalmus hic docet. nempe Dei laudibus canendis ex contemplatione operum ac beneficiorum Dei; ne mens ab hac grata ac debita contemplatione in tenebras incidat infidelitatis, vt multi inciderunt, sensu abalienati à Deo, & ad vanas commentationes traducti, quorum vitæ ac doctrinæ exitus detestandus fuit: cùm Deus semper maneat potens, sapiens, & misericors, qui perpetua mirabilium ac beneficiorum suorum monumenta statuerit. quæ qui obseruauerit, atque auctorem ipsum purè sancteque coluerit, ille magnis Dei promissis, tandem compos maioris etiam, & perpetuæ laudis materiam nanciscetur.

א מזמור שיר ליום השבת׃

1 *Psalmus cantici ad diem Sabbathi.*

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

ב טוב להודות ליהוה ולזמר לשמך עליון׃

2 IAM *veridicis dicere versibus*
Lux hæc læta, bona, & commoda Sabbathi est,
Isti ac ferre superno
Psalmi cantica nomini:

ג להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות׃

3 *Summo ac manè tua exponere munera,*
Vltrò quæ bonus hic edere tu soles,
Quæ & præstare fidelis,
Totis addere noctibus.

ד עלי עשור ועלי נבל עלי הגיון בכנור׃

4 *Testudo fidibus quæ resonat decem,*
Adsintque vtre cauo nablia spiritus
Plena, & quæ modulantur
Argutos citharæ sonos.

ה כי שמחתני יהוה בפעלך במעשי ידיך ארנן׃

5 *Nam quod constat opus te artifice, & manus,*
IAS, *quæque tuæ facta patent, mihi*
Læto carminis ampli
Argumenta parant pia.

ו מה גדלו מעשיך יהוה מאד עמקו מחשבותיך׃

6 IAS *magna tua vt facta! & vt intimè &*
Valdè occulta probas consilia vt tua!

ז איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת׃

7 *Nosse hoc nec stupidus quit,*
Stultus nec valet assequi.

3 Vt ex contemplatione operum tuorũ deueniamus ad misericordiam promissorum, atque constantiã in iis præstandis cognoscendã & laudandam, idque toto die agamus.

4 Intentis animis ac sensibus.

5 Nemo potest rectè rerũ contemplari naturam, quin in admirationẽ raptus, te laudet & canat.

6 Ex rerum naturæ contemplatione euidens cognitio prouidentiæ tuæ oritur, quam stulti & stupidi non intelligunt.

Digitized by Google

8 Herbarum vt similes floribus improbi
Crescunt atque nitent qui mala perpetrant,
Excisi vt pereant, sint
Vsque in perpetuum nihil.

9.10. Cùm tu manifestus & editus proberis ex iis, quæ à te facta sunt, malè peribũt, qui te impugnãt, negantes aut esse, aut mundi auctorem esse.

9 IAS perpetuò excelsus & editus
10 Tu summus que manes: ecce etenim tui
Hostes, ecce tui IAS
Hostes vt pereunt malè!
Et qui praua gerunt, dißilient quoque;

11 Illi omnino disperdẽtur cum sua doctrina & vanitate: mea autem gloria superabit, qui te cõfiteor mundi conditorem, rectorem, & misericordiæ auctorem.

11 Dissectique fluent: tu tamen editum
Cornu vt Rhinocerotis
Tolles, & statues meum.
Perfusus viridi iamque oleo fruar

12 Non solùm spei & fidei meæ exitum videbo optimum; sed finem insidias mihi parantium dignum aspiciam, & pœnas audiam illis destinatas.

12 Ipse. Atque his oculis mi insidiantium
Finem conspiciam; atque his
Pœnas auribus audiam,
Infestos mihi iam quæ excipient malos.

13 Iustus floruerit palma velut virens,
Multo & germine crescet
Felix ceu Libani larix.

14 Omnium vanarũ doctrinarum & sectarum finis erit infelicissimus; illorũ verò qui in disciplina & religione Dei instituti perseuerauerint, erit finis honestissimus & beatissimus.

16 Prauitas nulla in Deo, eiusve operibus, consiliis & prouidentia est. Quæcunque prauitas est, ex hominum ingenio & stultitia est.

14 IAE inque æde boni qui fuerint sati,
Nostri nempe DEI floridi in atriis
15 Fient: inque senecta
Pingues, nec steriles virent.
16 Vt cuncti referant, æquus vt omnibus
IAS perpetuò permaneat, mea
Rupes, cuius in almo
Nulla est numine prauitas.

PSAL.

PSAL. XCIII.

Dominus regnauit, decorem indutus est.

ARGVMENTVM.

AD eundem cum superiore finem & vsum Psalmus hic compositus fuit, vt ex rerum à Deo effectarum, quarum historiæ leguntur festis diebus, cõtemplatione alia diuinæ laudis argumenta oriantur: quibus explicetur Deũ regnare in orbe terrarum, quod non solùm creatione ipsa mundi & partium eius, verùm etiam nouis miraculis circa mundi partes editis, confirmetur, vt in transitu filiorum Israel per mare & Iordanem, & aliis.

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

יהוה מלך גאות לבש לבש יהוה עז התאזר אף תכון תבל בל תמוט׃

1 IAS *regna tenet, vestem vestitque decoram;*
Accinxit se robore & IAS.
Testis & orbis erit, qui conditus, vt stabilisque est
Firmatus non dissilit vnquam.

1 Deus ille noster gubernat mundum, regisque decus, & potẽtiam exhibet, apertis argumentis, quòd sit potens & fortis, eius opus indicat stabile.

נכון כסאך מאז מעולם אתה׃

2 *Estque tuum solium, stabilitaque regia præ tunc,*
Ipse & præ mundo quoque constas.

2 Ille autẽ ante mundum æternus erat.
Præ tunc. ex Hebræo, vt significetur æternitas à parte anteriori.

נשאו נהרות יהוה נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכיים׃

3 *Flumina vocem,* IAS, *attollunt, flumina tollunt,*
Et fluuij tollunt quoque fluctus.

4 *Fortibus ac multis vndarum vocibus altè*
Fortior est maris editus IAS

3 Quòd regnet, gubernet, & moderetur, probant magnæ mutationes rerũ ad tempus editæ.

מקלות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום יהוה׃

5 *Fluctibus effractis. Tua sunt testata fideli*
Numine firmata ac bene certo.
IAS, *sancta tua est ædes; sanctumque, decusq. hanc*
Sæcla decent in longa dierum.

5 Igitur his testibus probatur tua efficientia & virtus in rebus gubernandis: probatur & veritas & sanctitas religionis eius, quæ te rectè colit, & veneratur.

PSAL. XCIIII.

Deus vltionum Dominus.

ARGVMENTVM.

PSALMVS hic summam quandam obseruationem complectitur eius doctrinæ sacrę partis, in qua de diuini iuris rationibus agitur; quę cũ æquissimæ sint, omnibusque partibus absolutissimæ, Deũ ipsum iudicem orbis probant, cuius muneris virtutem admirabilem in miseris & afflictis à potentiorum manu atque tyrannide asserendis, ostendi mundo pij cupiunt, quorum oratio hoc refertur carmine.

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

אל נקמות יהוה אל נקמות הופיע׃

1 VIndex refulge numine vindice
O FORTIS IAS, *tollere & arbiter*

1.2. Deus, qui idem Fortis, idem vindex iniuriarũ diceris verè, iudicẽ te exhibe mun-

do, magnis hominum sceleribus inquinato.

2 *Terræ repende, & quæ arrogantes*
Præmia commeruere fastus.

3 Improbi cũ nõ sentiant in se manifesta seueritatis iudicij sui argumenta, nõ solùm negant te iudicem, sed sibi plaudunt vt potétioribus & sapientioribus præter cæteros. nomen רשע impium & improbum rectè vertamus.

3 IAS *modus quis, quis modus impiis*
Plausus, nouandi gaudia & improbis?
4 *Pronuntiabunt dura praui*
Artifices, loqui & insolescent?
5 IAS, *tuum qui sic populum atterunt,*
Fundum ac prementes imminuunt tuum:

7 IAH nomen Dei est, ethnicis etiam notum, quod illi IAH vocant. hunc impij & improbi humanas res non videre aut nõ curare aiunt. vindex Dei Iacob, qui humilem Iacob suscepit fouendum, defendendum, & promouendum.

6 *Orbumque, & orbatam marito*
(Aduenæ & haud miseret) trucidant.
7 *Dicuntque, Non* IAH *viderit, ac* DEVS
Vindex Iacob prospiciet nihil.

9 Illũ agnoscere omnia, probat naturæ opus; nam qui vim sensibus tribuit, eam vim etiam ipse citra sensum membra & instrumẽta possidet.

8 *Insana quando turba discès?*
Perspicite hoc stupidumque vulgus.
9 *Qui plantat aurem, non tamen audiet?*
Fictor videbit non oculi artifex?

10 Ab ipso etiam improbari maleficia & scelera, probat animaduersio in plures gẽtes edita, & doctrina eius qua ius docetur, atque æquitatis ratio ostenditur.

10 *Qui corripit gentes, reprensor*
Non erit, idem hominumque doctor?
11 *Quæ cogitata vt sint hominis nihil,*
12 *Cognouit* IAS. *Quem virum & erudis*
Et lege curas edocendum, est,
IAH, solidis numeris beatus.

12. 13. 14. Ille beatus est, & vitę suæ cursum rectè instituere potest, qui non rationibus & cogitationibus humanis, sed legis tuæ notitia & cognitione eruditur ac docetur; ex cuius legis cognitione ad omnes humanarũ rerum formas, partes & casus optimè & cõmodissimè instruitur.

13 *Illum diebus tuta quies malis*
Mulcebit, alta exciditur improbo
14 *Dum fossa: nam fundum suum non*
Destituet, populum vel IAS.

15. 16. 17. 18. Cùm aliquis doctus fuerit diuinæ legis præceptis & institutis, ius æquitatemque seruabit, cũ iustitia & pietate coniuncta, dummodo recto corde sit. Sed si idem à potentissimis

15 *Cùm vis redibit iustitiæ sequax,*
Atque id sequentur cor quibus integrum est:
16 *Quis mi in sceleſtos, quis ne sistet?*
Prauificos ferat atque rectus?
17 *Quàm penè furua ad claustra silentium*
Sedisset altè scissa anima hæc, nisi

IAS

Digitized by Google

שכנת חוכחד נפשי׃

IAS *mihi, is qui ſemper adſtat,*
Ferret opem auxiliumque certus.

& improbiſſimis oprimatur, non deſperabit, ſed credens expectabit ſui aſſertorẽ, malorumq; vindicem Deum.

18 אם אמרתי מטה רגלי חסדך יהוה יסעדני׃

18 *Si dico forſan, Pes labat en meus;*
Fulcibat, IAS, me bonitas tua:

19 כרב שרעפי בקרבי תנחומיך ישעשעו נפשי׃

19 *Curas & inter me prementes*
Hanc animam recreator ipſe

20 היחברך כסא הוות יצר עמל על חק׃

20 *Solaris. An ne is ſit ſocius tibi,*
Peruerſa fingens qui ſtatuit, thronus?

20 Non enim Deus admittit ad ſe iniquos, aut iniquitatem, neq. eos qui praua honeſtis, honeſta improbis nominibus perturbãt: ſimpliciſſimus eſt Deus, & fraudem omnem execratus, ſimplicitatem ſimplicesque tuetur.

21 יגודו על נפש צדיק ודם נקי ירשיעו׃

21 *Iuſti phalange atque acta damnant*
Compoſita, innocui & cruorem?

22 ויהי יהוה לי למשגב ואלהי לצור מחסי׃

22 IAS *meumque eſt præſidium; meus,*
Tutela rupesque eſt DEVS; *& mihi.*

23 וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם יצמיתם יהוה אלהינו׃

Fraus his erit conuerſa fraudi,
Artifices repetet ſuosque.

23 *Exſcindet* IAS *hos proprio malo,*
Exſcindet ipſa hos nempe malignitas,
Noſter DEVS, *qui nos tuendo*
Principis officium probabit.

PSAL. XCV.

Venite exultemus Domino.

ARGVMENTVM.

DIVINAE miſericordiæ in beneficiis humano genere promittendis, & veritatis atque conſtantiæ in iiſdem præſtandis rationes, Pſalmus hic exponit: aſſerens Deum eſſe potentiſſimum, ſapientiſſimum, ac benigniſſimũ, qui Eccleſiam ipſe elegerit fouendam, gubernandam, amplificandamque ſuſceperit; idque omnino præſtiterit erga eos, qui recta fide & morũ probitate, virtutisque exercitatione pietatis ſtudium colentes, in diuina illa electione permanſerint: aliis verò contrà euenerit, qui infidelitate atque inobedientia ſeſe tantis beneficiis indignos reddiderint.

CARMEN SAPPHICVM.

1 לכו נרננה ליהוה נריעה לצור ישענו׃

1 VOcibus iunctis, animisque ouantes
Iubilis IAE *properè canamus,*
Noſtra qui rupes, reſonemus, alta eſt
Spesque ſalutis.

1.2. Diuinorum beneficiorum erga nos memoriam gratulationibus celebremus, & ſupplicationib⁹ decretis recolamus.

Laude

Digitized by Google

2 *Laude præclarum celebri fatentes*
Illiusque os & faciem petamus
Obuij ac docti resonare numen
Illius hymno.

3 Eritque huiusmodi laudum à nobis decătandarum argumentum, vt Fortem, constantem, auctoritate valentem prædicemus Deum.

3 *Magnus est* IAS *valideque* FORTIS;
Magnus est, omnes superat Deosque
4 *Rex, manus cuius penetranda terræ*
Continet antra.
Montiumque illi insuperata substant
5 *Culmina; auctori huic mare substat; huius*
Ficta prudentis manibus, magistri &
Arida constat.

6 *Ergo prostrati penitusque curui,*
Supplices IAE *genibusque flexis*
(Quo patre, auctore ac, sumus) ante dia
Ora cadamus.

7 Præterea illum nostri amatorem, curatoré, & pastorem singulari prouidẽtia; nos populum gregemque suum esse, gaudentes canamus, si tamẽ velimus voci eius obedire.
8 Nam aliàs ob infidelitatẽ & inobedientiam ab illa electione & singulari gratia decidemus. Inducitur iã hoc loco Deus alloquutus populum.
Meriba, cõtentio & exacerbatio. loci nomen est ita dicti, ob monumentũ criminis Israelitarum & iudicij Dei; sic etiam Mazzah loco nomen positum est, à tentatione Israelitarum aduersus Deũ.
10 Satis magnũ exemplum patientiæ, expectationis, & seueritatis etiam iudicij mei, quadraginta integris annis est editum ad posterorũ eruditionem ac prudentiam.

7 *Ille nam noster* DEVS *est, & ipsi*
Pascui illius populus pecusque,
Quos manus ducens agit & recenset
Illius vna.
Auribus vocem modò si tenetis
8 *Illius certis hodie; cauete,*
Vestrane, vt quondam in Meriba, rigescant
Ferrea corda.
Quo die Mazzah retulit tremendum
Nomen incultos Arabum per agros;
9 *Me quidem vestri voluere cùm ten-*
tare parentes.
10 *Qui meum experti didicere opusque; &*
Ipse contendi generi per annos
Huic quater denos, populusque, dixi,
Corde proteruo est:

2 נקדמה פניו
בתודה בזמרות
נריע לו׃

3 כי אל גדול
יהוה ומלך גדול
על כל אלהים׃

4 אשר בידו
מחקרי ארץ
ותועפות הרים
לו׃

5 אשר לו הים
והוא עשהו
וחרבות ידיו
יצרו׃

6 בואו נשתחוה
ונכרעה נברכה
לפני יהוה
עשנו׃

7 כי הוא
אלהינו ואנחנו
עם מרעיתו
וצאן ידו היום
אם בקלו
תשמעו׃

8 אל תקשו
לבבכם כמריבה
כיום מסה
במדבר׃

9 אשר נסוני
אבותיכם
בחנוני גם
ראו פעלי׃

10 ארבעים
שנה אקוט
בדור ואמר עם
תעי לבב הם
ואתם לא ידעו
דרכי׃

Gens

Digitized by Google

Gens & erroris ſtudio, meas &
Quæ vias ſpernit, renuitque noſſe,
יא אשר נשבעתי באפי אם יבואון אל מנוחתי׃ 11 *(Iuro vt offenſus) mea ſi ſubibunt*
Regna quietus.

PSAL. XCVI.

Cantate Domino canticum nouum.

ARGVMENTVM.

PSALMVS hic refertur ad laudem potentiæ, virtutis, auctoritatis, & maieſtatis Dei, quæ ſpectatæ fuere apertiſſimè, cùm populus Iſrael ex ſolitudine Arabiæ in gentium regiones deductus eſt, quarũ qui dicebantur dij, nihil omnino valuerunt, neque dicatas ſibi regiones aut gentes propugnare potuerunt, quia dæmonia erant, quorum vis cum diuina virtute nullo modo comparari debet aut poteſt.

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

א שירו ליהוה שיר חדש שירו ליהוה כל הארץ׃ 1 IAM *carminibus dicite nunc nouis,*
IAM *cuncta canat terráque perſonet;*
IAE *nomen & almum*
Gratis dicite laudibus.

1 Omnes nos, qui ad Dei populum pertinemus, imò omnis habitabilis terra, agnoſcat hunc eſſe verum ac ſolum Deum cũctis celebrandũ, hunc eſſe conditorem orbis.

ב שירו ליהוה ברכו שמו בשרו מיום ליום ישועתו׃ 2 IAM, *certa ſalus quo venit arbitro;*
Vos hunc lætificis dicite nuntijs;
Seruantemque die & nos
Omni vos canite hunc die.

2 Eundem hominum ſalutem eſſe, canentes affirmate, qui metuẽdus & colendus ſit; nõ ſolùm hominibus, verùm diis vocatis omnibus.

ג ספרו בגוים כבודו בכל העמים נפלאותיו׃ 3 *Illumque amplificum dicite gentibus*
Et cunctis populis mirificum, magis
ד כי גדול יהוה ומהלל מאד נורא הוא על כל אלהים׃ 4 *Cunctis terribilem dijs*
IAM *laudéque maximum.*

ה כי כל אלהי העמים אלילים ויהוה שמים עשה׃ 5 *Omnes nam, populi quos celebrant Deos,*
Sunt diri, & nihili, ſtultitiæ, impotes:
IAS *auctor at ipſe*
Cælos fecit & æthera.

5 Omnia hæc ſignificat nomen אלילים ex etymo.

ו הוד והדר לפניו עז ותפארת במקדשו׃ 6 *Maieſtas præit hunc, claraque dignitas*
Huius ſancta decus, robur &, obtinent;
ז הבו ליהוה משפחות עמים הבו ליהוה כבוד ועז׃ 7 IAE *roboris ampli*
Numen cedite maximum

Vos ô de populis innumeris genus
8 *Et linguis varium, moribus & bono*
IAE afferte probanda,
Digna & munera nominis.
9 *IAE sancta pij atque atria visite,*
Insignisque loci procidite huic solo,
Cuius numina vultus
Omnis terra tremens colat.
10 *IAS regnat enim, dicite gentibus*
(Orbis constat vti, nec refugus labat)
Iudex iuráque recta
Hic dicet populis bonus.
11 *Cæli lætitia percelebri sonent,*
Omnis terra quibus gestiat accimens;
Vastumque intonet æquor,
Quidquidque hoc replet, assonet.
12 *Exultent saturi & quidquid habent agri,*
Tunc siluis recinant omnibus arbores
13 *IAS cùm veniet, cùm*
Terræ aduenerit arbiter;
Orbem iustitia qui reget integra,
Et certa populos conueniet fide:
Namque est ipse fideli
Verax numine maximus.

8 Et linguis varium, moribus & bono: IAE afferte probanda, Digna & munera nominis.

9 Huius vnicam Ecclesiam adite & frequentate: hunc colite, & humi procumbentes adorate.

9 IAE sancta pij atque atria visite, Insignisque loci procidite huic solo, Cuius numina vultus Omnis terra tremens colat.

10 Vt orbem cõstare certum est, ita IAM regem & gubernatoré orbis esse, est certissimũ & verissimũ: náq. huius vnica prouidẽtia & moderatione constat. non constaret sibi, si à pluribus diis gubernaretur.

10 IAS regnat enim, dicite gentibus (Orbis constat vti, nec refugus labat) Iudex iuráque recta Hic dicet populis bonus.

11 Cæli lætitia percelebri sonent, Omnis terra quibus gestiat accimens; Vastumque intonet æquor, Quidquidque hoc replet, assonet.

12 Exultent saturi & quidquid habent agri, Tunc siluis recinant omnibus arbores

13 IAS cùm veniet, cùm Terræ aduenerit arbiter; Orbem iustitia qui reget integra, Et certa populos conueniet fide: Namque est ipse fideli Verax numine maximus.

PSAL. XCVII.

Dominus regnauit, exultet terra.

ARGVMENTVM.

IDEM huius ac præcedentis est Psalmi argumentum, verùm temporis & causæ ad componendum diuersa ratio indicatur. Namq. hic earũ rerum conditionem referre videtur, quæ populo Israelitarum Palæstinorum vrbes expugnante atque occupante, constituta fuit; ex qua manifestum signum extitit veritatis promissorum Dei de orbis seruatore ex Iudæ posteritate oriundo. Igitur & præteritorum ac præsentium commemoratio, & futurorum Dei beneficiorum expectatio hoc Psalmo continetur.

CARMEN DIDYMON. ANTISTROPHON.

Rege

1 יהוה מלך תגל הארץ ישמחו איים רבים׃

1 REge IA exultet tellus, agat insula festos
Plurima læta dies.

1. Terra continẽs omnis, & quæ mari interiecto à continente distat.

2 ענן וערפל סביביו צדק ומשפט מכון כסאו׃

2 Cui circum densa est nubes, ius fulsit & æquum,
Iustitia huic solium.

2. Deus inuisibilis quanquam sit, tamen visibilia & manifesta æquitatis ac iudicij sui signa edit.

3 אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו׃

3 Hunc rapidus properansque suos flammare premẽtes
Anteit ignis edax.

3. Est enim seuerus in impios.

4 האירו ברקיו תבל ראתה ותחל הארץ׃

4 Fulgura præstringunt orbem, tellusque laborans
Fulgura clara videt.

5 הרים כדונג נמסו מלפני יהוה מלפני אדון כל הארץ׃

5 Terra omnis DOMINVM ante IAM mõtesq. liCera velutque, fluunt. (quescunt,

6 הגידו השמים צדקו וראו כל העמים כבודו׃

6 Iustitiam cuius cæli ostendere, videntque
Cuncti etiam populi

7 יבשו כל עברי פסל המתהללים באלילים השתחוו לו כל אלהים׃

7 Amplificum numen. puduitque dolata colentes,
Quique DEOS nihili
Iactant: huic omnes se proïcientque trementes,
Et quoque diï suberunt.

7. Non modò aduersum vanorum deorũ cultores, verumetiam aduersus deos ipsos vanos, potentem & seuerũ exhibuit se iudicem.

8 שמעה ותשמח ציון ותגלנה בנות יהודה למען משפטיך יהוה׃

8 IAS læta Sion, Iudæ ac tua iura puellæ
Audierint alacres.

8. Sion & Iuda, quibus præcipuè & singulariter expressum est promissum salutiferi illius regis.

9 כי אתה יהוה עליון על כל הארץ מאד נעלית על כל אלהים׃

9 IAS namque omnis te dicet terra supernum,
Te Dominumque suum.
Qui & premis immenso prælatus numine cunctos
Magna potensque Deos.

10 אהבי יהוה שנאו רע שמר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם׃

10 Vos quibus est studium, magni quibus est amor IAE,
Feruidi & vsque piï
Fastidite malum; vitas animasque piorum
Ille tuetur amans:
Improba ne lædat manus hos ille eruit, à vi
Liberat ille mala.

10. Est seuerus aduersum impios & improbos, beneficentissimus & amantissimus erga pios & probos.

11 אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה׃

11 Lux seritur iustis, & queis rectissima corda,
His fata lætitia est.

12 שמחו צדיקים ביהוה והודו לזכר קדשו׃

12 Sancti IAE memores laudum gaudete piï, qui
Iustitiam colitis.

PSAL. XCVIII.

Cantate Domino canticum nouum, quia mirabilia fecit.

ARGVMENTVM.

POPVLI Israelitici in sedibus ac regionibus promissis collocati, ac diuinis beneficiis in summa pace vsi, imaginem quandam hic Psalmus refert: docetque Deum in promissis constantissimum esse, idque praestandis oportunè beneficiis declarare, eundem etiam iudicem seuerissimum aduersus impios improbosque esse ostendit. Atque hac imagine ad salutis illius maximè per Christum mundo afferendæ, expectationē hominum animos instruit.

1 *Psalmus.*

מזמור א

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

1 Nouis & assiduis carminibus celebrandus est Deus, qui assidua mirabilium suorum documēta renouat, & perpetuō se salutiferum probat, potentissimumque manifestat.

שירו ליהוה
שיר חדש כי
נפלאות עשה
הושיעה לו
ימינו וזרוע
קדשו׃

IAE *mirifico vos noua carmina*
Auctori celebri dicite, dexteræ
Cuius certa salutis
Sancta & vis quoque brachij.

2 Eadem opera salutem populo suo attulit, & iudicium in gētes ipsi improbandas exercuit.

ב הודיע יהוה
לעיני
הגוים גלה
צדקתו׃

2 IAE *diua salus cognita constitit,*
Præsens iustitia est ante oculos patens,
Visa & gentibus, illam
Queis ipse exposuit bonus.

3 Promissorū suorum constātiam re ipsa demonstrauit Israelitis, in destinatas regiones adductis & collocatis, idem facturus in veritate salutis æternæ, & regni cælorum, quod in figura ostenderat.

ג זכר חסדו
ואמונתו לבית
ישראל ראו כל
אפסי ארץ את
ישועת אלהינו׃

3 *Verax namque, boni ac propositi memor,*
Auxit pollicitis Israelis domum,
Terræ ac finibus omnis
Nostri est visa salus DEI.

ד הריעו ליהוה
כל הארץ פצחו
ורננו וזמרו׃

4 IAM *terra alacris tota sonans, strepens,*
Exclamans & ouans psallite, psallite

ה זמרו ליהוה
בכנור בכנור
וקול זמרה׃

5 IAE, *nec citharæ vox*
Absit, nec citharis fides.

ו בחצוצרות
וקול שופר
הריעו לפני
המלך יהוה׃

6 *Voci mixta crepans sit tuba cornuum:*
IAM *regem alacres præcinite, intonet*

ז ירעם הים
ומלאו תבל
וישבי בה׃

7 *Fœcundum mare monstris*
Orbisque, orbis & incolæ.

8 Flumina præter solitum exuberantia, vt Iordanis, applaudant cum montibus Domino. alludit ad Iordanis refluxum.

ח נהרות
ימחאו כף יחד
הרים ירננו

8 *Et palmas feriant flumina, montium*
Idem sit studium, vox & ouantium

Ante

לפני יהוה כי בא לשפט הארץ ישפט תבל בצדק ועמים במישרים

9 *Ante* IAM; *veniet cùm is*
Terram vt iudicet arbiter.
Orbi iustitiæ ac arbitrij integri
Dicens iura dabit, queis populos reget
Iudex legibus æquis
Recti examine ponderis.

9 Venturus enim est, vt iudicium faciat in terra, aliosque seruet, fideles & obtemperãtes videlicet: infideles verò, & improbos, ac rebelles damnet, Euãgelij virtute & efficacitate.

PSAL. XCIX.

Dominus regnauit, irascantur populi.

ARGVMENTVM.

AD regum tempora pertinet hic Psalmus, cùm iam Deus è tabernaculis mobilibus ad ædificatam sibi ædem inter homines prouidentia quadam singulari habitaturus migrauerat. id enim maximam ipsius misericordiam, & erga homines dilectionem declarauerat: illudque significabat fore, vt in ipsorum hominum animis per Spiritum sanctum domicilium sibi collocaret gratissimum.

CARMEN DICOLON TETRASTROPHON.

יהוה מלך ירגזו עמים ישב כרובים תנוט הארץ׃

1 IAS *regnat enim, iam populi tremant,*
Nutet terra, sedens in Cherubim editus.

1 Agnoscant populi verè Deum regnare in terris, vtpote cuius singularis prouidentia cognoscitur, sedentis inter Cherubim, indeque Sionis ciuitatem, & omnem Israelitarũ regionem gubernãtis.

יהוה בציון גדול והוא רם הוא על כל העמים׃

2 IAS; *alma Sion quem colit, altior*
Cunctos qui populos premit.

יודו שמך גדול ונורא קדוש הוא׃

3 *Magnum, terribile, ac sanctius omnibus*
Fassis percelebre & nomen erit tuum:

3 Huiusmodi testimonio populi Deum confiteantur.

ועז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים משפט וצדקה ביעקב אתה עשית׃

4 *Est Rex ipse potens, iuraque diligit;*
Ipse at recta fouens paras;
Auctor iura Iacob iustitiam & facis.

4 Tu defendis Iacob ab iis, qui opprimere student, illumque iustitia auges, & misericordia foues. nam iustitiæ nomen misericordię siue beneficentiæ rationem quoque indicat.

רוממו יהוה אלהינו והשתחוו להדם רגליו קדוש הוא׃

5 IAM *nostrum, agite, extollite vos* DEVM,
Huic ad scamna throni lucida supplices
Sancto procidite ad pedes.

משה ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו קראים אל יהוה והוא יענם׃

6 *Quem Moses, & Aron quem colit illius*
Inter sacrificos; quem Semuel pius
Sancto magnificum nomine subditæ
Genti prædicat & docet.

6 Ille à magnis ac summis viris adoratus & cultus est, cùm nõdum se adeò familiarẽ hominibus exhiberet; namq. è nube loquebatur illis in tabernaculo mobili, etiam respondebat è nube. illis ministris gubernabat populum.

בעמוד ענן ידבר אליהם

7 IAE *oracla petunt & referunt data,*
Dum nube è tereti hos alloquitur latens,

7 E nube leges illis propositas seruandas præcipit, quas ipsi reuerenter atque piè obseruarunt.

Hi teſtata patres ipſius obtinent,
Et decreta colunt data.

8 Eo tempore te rectorem, gubernatoré ac iudicem exhibeas, prouidens illis, & caſtigans improba commenta eorum.

8 IAS *ipſe* DEVS, *quem colimus, dabas*
His reſponſu, bonus parcere, FORTIS *&*
Vlciſcens ſtudij crimina non probi,
Vindex & ſcelerum malis.

9 Ergo decet oportetque maximè hunc colere atq. adorare, propiori nobis loco ſeſe noſtrum regem exhibentem, & ſedem etiã figentem.

9 IAM *laude* DEVM *tollite maxima*
Noſtrum, ſanctus enim noſter & eſt DEVS;
Sancto in monte ſibi quem dicat ac tenet,
Huic procumbite ſupplices.

PSAL. C.

Iubilate Deo omnis terra.

ARGVMENTVM.

LEGIS doctrinæ ſumma eſt Dei omnipotentis cognitio, creationis contemplatio, humani generis à Deo electi notitia, promiſſorum de ſalute hominum fides, & præceptorum ad eam ſalutem obtinendam obſeruantia. hanc ſummam Pſalmus hic breuiter perſtringit, quem ad gratiarum actionis vſum Pſaltes accommodauit.

1 *Pſalmus ad confeſſionem.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

1 Ad omnes homines ſpectat Dei creatoris, electoris, & ſeruatoris cognitio, & earum cõſideratio rerum, quæ ad hæc pertinent; ex qua cognitione laudis perpetuæ argumenta oriuntur.

1 IAM *terra omnis numeris reſonate canoris,*
Hunc voce & plaudente vocate.

2 IAM *læti omnes colite & ſacra illius ora*
Voce animi plaudentis adite.

3 Ille Deus qui cælũ & terram cõdidit, ille populum ſibi optauit, quem ſingulari benignitate foueret.

3 IAS *ipſe* DEVS *noſter cognoſcite, & illo*
Nos ſumus auctore atque valemus.
Non ſumus à nobis facti, grex illius imò
Ille & quos paſcitque regitque.

4 *Illius & faſti & celebrantes oſtia adite,*
Et nomen celebrate fatentes.

5 Deus vt patribus terrena promiſſa præſtitit, præſtabit nobis cæleſtia, iis, qui ab electione ſuo ipſorum vitio non deciderint.

5 *Nam bonus eſt* IAS, *& in omnia ſæcla benignus,*
Verax ætatemque per omnem.

PSAL.

PSAL. CI.

Misericordiam & iudicium cantabo tibi Dñe.

ARGVMENTVM.

DAVIDIS in regem à Deo electi & constituti professio hoc Psalmo exponitur. Qui officium suum Deo probandum fore sperans, canit, idque duplici capite constiturum declarat, videlicet misericordia & iudicio erga eos, quos regendos susceperit, & simplici vitæ suæ probitate, atque improborum hominũ detestatione, quę ad priora illa duo capita expediẽda commodè adhiberi debent.

לדוד מזמור 1

Dauidis Psalmus.

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

חסד ומשפט אשירה לך יהוה אזמרה׃

ET ius benignæ & mentis opus mihi
Cantanda semper proposui, bone
IAS, tibi vni & hæc reponam,
Et referens mea cuncta psallam.

1 Meum carmẽ perpetuò mihi meditandum & canendum, duobus argumentis à te petitis cõstabit, benignitatis in populo leniter gubernando, et iudicij atque æquitatis in iure dicundo.

2 אשכילה בדרך תמים מתי תבוא אלי אתהלך בתם לבבי בקרב ביתי׃

2 *Curabo sanam prospiciens viam*
Nouisse, quando tu venies mihi,
Versabor integro domique
Corde meæ penitusque simplex.

2 Te venturum meorum actorum, atque officij obseruatorem semper intelligam, ideoque illam viam communiam, quæ tibi grata est, hoc est, integritatis & simplicitatis.

3 לא אשית לנגד עיני דבר בליעל עשות סטים שנאתי לא ידבק בי׃

3 *Nec ferre nequam possum oculis meis,*
Nec rem scelestis ausibus editam:
Obliqua mi ipse hærere facta
(Odi equidem) patiar nec vnquam.

3 Non tãtùm ipse me præstare curabo pium & integrũ, sed familiam omnẽ meam & ministros ad huius normæ examen deligam; eos enim prorsus reiiciam, quos duplices, violentos, aut dolosos cognouero.

4 לבב עקש יסור ממני רע לא אדע׃

4 *Cor praua fingens (sit procul) arceo,*
Ignara semper sit mihi mens mali;

5 מלושני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל׃

5 *Detractor occultusque amici*
Sit mihi perpetuò recisus:
Nec qui prælatis est oculis, neque
Corde arroganti qui intumeat, fero:

Arrogantes ambitiososque detestor.

6 עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי הלך בדרך תמים הוא ישרתני׃

6 *Attendo & in terræ fideles*
His oculis, sociosque gratos.
Hos mecum iisdem sedibus applico;
Esse & viæ quem non piget integræ,
Hunc ipse dilectum ministrum
Esse mihi statuo probóque.

6 Probos, veri amatores amo.

Modestos, qui plana via sine anfractibus aut compendiis vitæ viuntur.

Auctor

7 Nō semel, sed semper curabo meam familiam huiusmodi hominum impuritatibus expurgari.

7 *Auctor dolosæ fraudis & artifex*
Nullus manebit sub trabibus meis;
Qui vana consultò loquetur,
Ante meos oculos neque astet.
8 *Manè ac per omnes sollicitus dies*
Omnes recidam protinus improbos
Terræ; sacrata ex vrbe vt IAE
Prauifici minuantur omnes.

7 לא ישב בקרב ביתי עשה רמיה דבר שקרים לא יכון לנגד עיני׃

8 לבקרים אצמית כל רשעי ארץ להכרית מעיר יהוה כל פעלי און׃

PSAL. CII.

Domine exaudi orationem meam.

ARGVMENTVM.

PVBLICO Ecclesiæ & singulari cuiuscunque fidelis nomine hic Psalmus compositus est: pertinetque ad omnia tempora Ecclesiæ afflictæ, aut cuiuscunque animi vexati. Occasio prima videtur fuisse tempus illud Babylonensis captiuitatis, & præsertim tempestatis Machabæorum: implorantur diuina misericordia ad veram salutem animorum, veramque pacem Ecclesiæ afferendam, expositione miseræ conditionis, in qua vnusquisque ex Ecclesia fidelis est, quo tempore Deus iratus est.

1 *Oratio afflicti, cùm obruitur & effundit coram* DOMINO *meditationem suam.*

1 תפלה לעני כי יעטף ולפני יהוה ישפך שיחו׃

CARMEN DICOLON TETRASTROPHOM.

2 Te appello eo nomine, quo misericordiæ & constantiæ tuæ magnitudinem significari voluisti.

3 Nō otiosè à me appellaris, verùm in ipsa oportunitate misericordiæ ostendendæ.

In te summa misericordia, in me magna misericordiæ materia, & oportunitas maxima: nam si tu tardes, tum dies mei breues sunt; tum ipsa calamitate oppressus, peribo etiam citius: namque mearū virium exiguitas, meaq. magna infirmitas id minatur.

5 Non solū toto corpore infirmus sum, sed animo etiam ægerrimo & mœstissimo.

2 IAS *aure precem suscipito meam,*
Hæc mœsta atque adeat te querimonia:
3 *A me neu faciem condideris tuam*
Angustum mihi per diem.
Te quo clamo die mœstus & inuoco,
Aurem flecte precor mi facilis tuam,
4 *Respondéque citus: namque dies mei*
Ceu fumus tenues eunt:
Vsto hæc ossa pyræ ceu rogus anolant;
5 *Ictum corque perit gramen vt aridum:*
Nam pane ipse etiam non memini meo
Vesci, vt displiceo mihi.

2 יהוה שמעה תפלתי ושועתי אליך תבוא׃

3 אל תסתר פניך ממני ביום צר לי הטה אלי אזנך ביום אקרא מהר ענני׃

4 כי כלו בעשן ימי ועצמותי כמוקד נחרו׃

5 הוכה כעשב ויבש לבי כי שכחתי מאכל לחמי׃

Dum

6 נאנחתי
ברוגזי עצמי
לבשרי׃

6 *Dum ſuſpiro gemens, oſſibus hæc caro eſt*
Hærens, aſſiduis marcida vocibus:

7 דמיתי לקאת
מדבר הייתי
כנטש חרבות׃

7 *Ceu ſilueſtris auis congemo, in aridis*
Qualis falco gemit locis.

8 שקדתי
ואהיה כצפור
בודד על גג׃

8 *Ceu tecto aſſiduus paſſer agit, fui*
Solus, probra meis hoſtibus heu die

9 כל היום
חרפוני אויבי
מהוללי בי
נשבעו׃

9 *Multa omni excipiens, tum mea deierant*
Stulta hæc gens mihi per mala:

10 כי אפר
כלחם אכלתי
ושקוי בבכי
מסכתי׃

10 *Et, panem veluti, ſic cineres edo,*
Et potum tepidis miſceo fletibus:

11 מפני זעמך
וקצפך כי
נשאתני
ותשליכני׃

11 *Ira hæc nempe tua in me efficit ac furor,*
Semper ſentio quæ miſer.

12 ימי כצל
נטוי ואני כעשב
איבש׃

12 *Me quem ſuſtuleras, præcipitem iacis;*
Inclinata velutque vmbra dies mei;
Ipſe vtque herba, virens, gramen vt, areo,
Fuſus viribus omnibus.

13 ואתה יהוה
לעולם תשב
חברך לדר ודר׃

13 IAS *perpetuo tu ſolio ſedes;*
Fama &, quam celebret poſteritas tuam,
Ætates ſuperat ſæculaque omnia,
Quotquot tempus agens volat.

14 אתה תקום
תרחם ציון כי
עת לחננה כי
בא מועד׃

14 *Rem, ſurge, ac miſerans cerne Sioniam,*
Nam tempus placidæ huic munera gratiæ,
Certum pollicitis poſtulat, illicet
Opportuna venit dies.

15 כי רצו
עבדיך את
אבניה ואת
עפרה יחננו׃

15 *Affecere tuos nam famulos nimis*
Diſperſi lapides, pulueris illius
Gratos atque pios commiſeret, faues
Quorum tu ſtudiis bonus.

16 ויראו גוים
את שם יהוה
וכל מלכי הארץ
את כבודך׃

16 IAE *nomen erit gentibus omnibus*
Terrori, atque tui gloria numinis,
Reges quod metuent quotquot habet ſinu
Tellus fertilis ac fouet.

8 Omni humano auxilio deſtitutus omnino ſum; & præterea ab inimicis vexatus; itaque in tanta interna & exterinſeca difficultate tuo auxilio maximè indigeo.

Adeò ſum miſer, vt illi qui me ad inſaniã impellunt, meam afflictionem in iuſiurandum afferant, tanquam exemplum extremæ miſeriæ.

10 Mœſtiſſimi hominis habitu, & geſtu, atq. ſitu iaceo & oro, ac deprecor tuã iram.

12 Ego prorſus deficio, tũ naturæ debilitatione, tum acerbitatis vi.

13 Tu verò & perpetuò æternitate tua cõſtas, & eadem ſemper de te laus & commemoratio eſt, quòd miſericors ſis, quòd populo tuo bene facere velis; promiſſorũ tuorum magna & conſtans fama eſt.

14 Hic verſus declarat captiuitatis tempore Pſalmum fuiſſe compoſitum; ſed magna ſignificatione indicat ſalutẽ per Chriſtum Eccleſiæ affe-rendam.

16 Ex tuo hoc' beneficio religio in animis hominum creſcet, & amplificata propagabitur. gloria tua notior erit omnibus.

17 Muros ædificet cumque Sionios
IAS, conſpicuus tunc fuerit ſuæ
18 Maieſtatis honos: reſpicietque de-
ſerti haud deſpiciens precem.

19 Tuæ miſericordiæ maximæ & prouidentiæ cum tanta maieſtate cõiunctæ exemplũ, omnium animos in admirationem, atq. adeò in laudem debitam rapiet.

19 Hæc & ſcripta etiam poſteritas leget,
Edendus populus IAH celebret quoque:
20 Nam ſancto ſolio proſpicit è ſuo,
Celſæ & ſedibus è domus.
Terram conſpicere vt non piget infimam
IAM de nitidis ſedibus ætheris;
21 Vt vincti gemitus audiat, & neci
Addictos ſolüat graui.

24 Redit ad commemorationem laboriosæ & afflictæ cõditionis, quam paulò antè exponebat, ex qua cũ liberatus fuerit, dicturus eſt, Profectò fuerat mihi magnum iter laborũ propoſitum, vires & tẽpus contracta in breue, niſi à Deo meo ſuſceptus ſiruarer, periiſſem in tanta difficultate: ſine mihi Domine, vt viuam vitam meam, & dies meos impleam; vt poſſim iter meũ peragere: quando tu tuos annos habes perpetuos, & æternos, neq. meis indiges, neq. inuides.

22 IAE vt laudis honos per Solymam ſonet,
Narrata & reſonent munera nominis
Magni, is conſtituit quod proprium ſibi,
Et grata hoc referat Sion.
23 Cùm regna & populi conuenient ſimul,
IAM cumque piis muneribus colent.
24 Heu vimque ille meam preſſerat in via, &
Soles reddiderat breues.
25 FORTIS mi, ergo dies ad medium meos,
Dixi, præpropere excindere parcito;
Annis ipſe tuis vtere, qui omnia
Vincent ſæcula ſæculis.
26 Fundamenta prius fortia ieceras
Terræ; conſtat opus que è manibus tuis
27 Cælorum: pereant quamlibet omnia hæc,
At numen ſtabile eſt tuum.
Cuncta hæc, veſtis vti trita, vetuſque, erunt,
Et mutabis vti ſordida pallia:
28 Is tu, qui fueras, ſemper eris, neque
Annis finis erit tuis.

26 Namque vita omnium rerum à te eſt, & duratio, adeò, vt tua voluntate & efficientiâ terra & mõtes permaneant: id ita eſſe tu vis. velis ergo meũ iter peragi à me tuo auxilio. ſcio hęc poſſe mutari, & mutãda eſſe cùm oportuerit, te tamen immutato. mutabis ergo meam afflictionem, atq. etiam tu, immutatus manebis, imò idem quem te eſſe declaraſti. idque conſtitebuntur filij & poſteri noſtri in melius mutati.

Et nati

Et nati famulis posterа gens tuis,
Vitamque incolumes pacificam colent;
Quorum compositum semen erit piè, &
Vultus ante tuos aget.

PSAL. CIII.

Benedic anima mea Domino.

ARGVMENTVM.

A DAVIDE compositus est Psalmus hic, sibi & populo reconciliatum, & propitium Deum gratulante; materiamque laudum petente ex diuinæ misericordiæ inexhaustis ac perpetuò fluentibus fontibus; ex quibus non solùm præsentem sui temporis ætatem, sed antiquorũ etiam omnes hausisse, & futuras abundantissimè hausturas esse, idem vates canit: quamobrem nõ solùm ætatem hominum omnem, sed angelorum cęlorumque naturas cunctas ad Dei laudes celebrandas inuitat.

Dauidis.

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

MEns IAM *cane grata mea, et mea viscera san-*
Eius dicetis quoque nomen. (*ctum*

2 *Mens* IAM *cane grata mea, ac ne dona canenti*
Illius exciderint tibi cuncta.

3 *Ille tibi ignoscit clemens prava omnia, morbos*
Ille tibi medicúsque resoluit.

4 *Ille tuam redimit vitam fouea atque sepulchro,*
Te & clemens bonitate coronat.

5 *Os illud saturátque bonis, aquilæ instar & ætam*
Antè tuam nouat ille iuuentam.

6 IAS *iustitias exercet, iudicorum*
Omnibus est auctor quoque pressis.

7 *Monstrauit propriasque vias, mirandáque Mosi*
Israelis natis sua gesta.

8 *Est clemens faculísque* IAS, *est naribus amplis,*
Et multus bonitate benigna.

9 *Iurgia nec semper mouet is, nec seruat iniquam*
Offensam longum quoque in æuum.

1 Mens mea, quæ magnis curis; & viscera, quæ magnis ob mæstitiam difficultatibus laborabatis, nũc refecta & recreata, gratulatorium carmen Deo dicate, ita vt ab interiori mente, animo, & visceribus hic pietatis cultus proficiscatur.

2 Perpetui carminis materiam perpetuorum beneficiorum illius recordatio præbebit.

5 Cùm præ dolore, cura, & mæstitudine consenescis, ad finemque vitę iam proximè accedis, ab illo reuocaris, reficeris, ac renouaris.

6 Ille quidem iustus iudex est, iudiciumq. exercet, quo oppressos liberat, oppressores damnat ac punit.

7 quod Mosi tempore sæpè demonstrauit.

8 Idem autem misericors est, misericordiamque in miseros exercet.

10 Iudicat ille quidé rectè, vt peccati conuictos non pœnitentes puniat; sed modú adhibet in pœnis erogandis: non tantú punit quantum quisque commeritus est: at verò in misericordia præstanda iis, qui se timent & colunt, copiosissimus, largissimus ac perpetuus est.

10 *Æqua is peccatis nostris non contulit, & non*
Reddidit æqua ausis quoque prauis.
11 *Vt cælum à terra est altum, superare timentes*
Inque suos voluit bonitatem.
12 *Ortus ab occasu quàm longè distat, abesse*
Nostra facit delictaque nobis.
13 *Sic pater est lenis natis, metuentibus vt se*
IAS *est lenis facilisque.*

14 Ille non metitur suam misericordiam & bonitatem nostræ tenuitatis rationibus: nos enim fragiles, labiles, & mortales, vitaque breuis sumus.

14 *Figmentum quippe is nostrum nouit, meminitque*
Puluere quo facti quoque simus.
15 *Mortalique dies vt gramen, flosculus vt qui*
Floret agris, sic floret & ipse.
16 *Nam vento inuasus nusquam est, illumque notare*
Nemo queat florémve locúmve.

17 Ille verò maximus omni nomine ac virtute æternusq. est, se itaque respicit in beneficentia præstanda, non nos.

17 *Ast* IAE *bonitas à sæclo in sæcla timentes*
Se super incumbítque manétque.
Illius & natos natorum prospera tangit
Iustitia, & iustos facit ipsa:

18 Nunquam lassatur exhibendis beneficiis, & promissis suis re ipsa confirmandis erga eos, qui se legitimè colentes, fœdus obseruant.

18 *Queis cordi est eius custodia fœderis, & queis*
Iussorum efficiens memor est vis.
19 IAS *in cælis solium sibi condidit, eius*
Inde patens regit omnia regnum.

20 Est autem potentissimus, & omnia prospiciens, nam sedé habet altissimam, vnde omnia regit, moderatur & gubernat, habet ibi ministros & instrumenta, quibus efficit quod vult, potest & sine ministris atque instrumentis efficere: ministri igitur illius æque instrumenta hoc laudando testentur. testétur opera ipsius omnia, quibus mea anima accinat semper.

20 *Vos* IAM *angelici cuncti celebrate ministri,*
Magno queis stat robore virtus:
Eius qui facitis verbumque, audireque verbi
Vocem eius prompti cupidique.
21 IAM *vos omnes eius celebrate phalanges,*
Ad placitum celeresque ministri:
22 *Vos* IAM *celebrate eius facta omnia, quidquid*
Omnia, quà regnat, loca complet.
Mens IAM *cane grata mea, haud celebrasse sit vllus,*
Nec ceciniſſe modus tibi laudes.

10 לֹא כַחֲטָאֵינוּ
עָשָׂה לָנוּ וְלֹא
כַּעֲוֹנֹתֵינוּ גָּמַל
עָלֵינוּ׃
11 כִּי כִגְבֹהַּ
שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ
גָּבַר חַסְדּוֹ עַל
יְרֵאָיו׃
12 כִּרְחֹק מִזְרָח
מִמַּעֲרָב הִרְחִיק
מִמֶּנּוּ אֶת
פִּשְׁעֵינוּ׃
13 כְּרִחַם אָב
עַל בָּנִים רִחַם
יְהוָה עַל יְרֵאָיו׃
14 כִּי הוּא יָדַע
יִצְרֵנוּ זָכוֹר כִּי
עָפָר אֲנָחְנוּ׃
15 אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר
יָמָיו כָּצִיץ
הַשָּׂדֶה כֵּן יָצִיץ׃
16 כִּי רוּחַ
עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ
וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד
מְקוֹמוֹ׃
17 וְחֶסֶד יְהוָה
מֵעוֹלָם וְעַד
עוֹלָם עַל יְרֵאָיו
וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי
בָנִים׃
18 לְשֹׁמְרֵי
בְרִיתוֹ וְלִזְכְרֵי
פְקֻדָיו לַעֲשׂוֹתָם׃
19 יְהוָה
בַּשָּׁמַיִם הֵכִין
כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ
בַּכֹּל מָשָׁלָה׃
20 בָּרְכוּ יְהוָה
מַלְאָכָיו גִּבֹּרֵי
כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ
לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל
דְּבָרוֹ׃
21 בָּרְכוּ יְהוָה
כָּל צְבָאָיו
מְשָׁרְתָיו עֹשֵׂי
רְצוֹנוֹ׃
22 בָּרְכוּ יְהוָה
כָּל מַעֲשָׂיו בְּכָל
מְקוֹמוֹת
מֶמְשַׁלְתּוֹ בָּרְכִי
נַפְשִׁי אֶת יְהוָה׃

PSAL.

Digitized by Google

PSAL. CIIII.

Benedic anima mea Domino.

ARGVMENTVM.

PENDET ex superiori hic Psalmus ab auctore compositus; nam continet mirabiles laudes Dei, ex diuinæ naturæ contemplatione, non quidem secundum seipsam, vtpote humanæ mentis captus infinito interuallo superantem; sed secundum virtutes illius, ex creatarum rerum natura & vsu obseruatas: celebratur autem principiò diuina maiestas, deinde potentia & sapientia in naturæ partibus omnibus creandis; prouidentia etiam atq. benignitas maxima in iisdem conseruandis & temperādis. porrò non inuento materiæ ad laudes fine, consistit Psaltes, & permanet in professione ac voto perpetuæ laudis, dum vita manebit, precaturque voti sui probationem; & improborum, qui diuinas virtutes non agnoscunt, nec prædicant, extinctionem.

CARMEN SAPPHICVM.

1 ברכי נפשי את יהוה יהוה אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת׃

1. *MEns mea hîc magnum celebrabis* IAM,
Mi DEVS *magnus tibi valde es* IAS,
Laude vestiris celebri, decusque
Induis almum.

2 עטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה׃

2. *Pallij lucem tibi voluis instar,*
Explicas cælum velutique velum;

3 המקרה במים עליותיו השם עבים רכובו המהלך על כנפי רוח׃

3. *Ille contignat tabulata in altis*
Et sua lymphis.
Is sua nubis sedet in quadriga,
Stridulis venti vehiturque pennis;

4 עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט׃

4. *Spiritus legat, sibi sunt & ignis*
Flamma ministri.

5 יסד ארץ על מכוניה בל תמוט עולם ועד׃

5 *Hîc situ terram posuit fideli,*
Mobilem nullis refugámve sæclis;

6 תהום כלבוש כסיתו על הרים יעמדו מים׃

6. *Quam prius vastis sinubus tegabat*
Vestis abyssi.
Montibus lymphæ tumidæ incubabant:

7 מן גערתך ינוסון מן קול רעמך יחפזון׃

7 *Increpas dumque has, fugiunt, tuaque*
Vocis ad primum trepidant fragorem,
Accelerantque.

8 יעלו הרים ירדו בקעות אל

8. *Montium celsum subitò cacumen*
Tollitur, valles subeunt iacentes,

1 Natura diuina quocunque nomine considerata, magnijudine amplissimâ ostendit, atque ad sui admirationem & laudem cõtemplantes, iure suo addicit.

2 Es inuisibilis, non tamen inuisibilis vti tenebræ, sed vti lux; quæ manifesta quidé est, verùm intuentium oculos præstringit. ipse autē vestitus tuus tam lucidus est, vt humanum superet sensum, ideoq. te nobis imperscrutabilem esse confirmat.

3 Domus Dei maiestas. Cælum tua sedes est, etiam lucidissima natura, ex purissima aqua & perspicua magno artificio cõstans.

4 Currus nubes sunt, quibus iussa Dei perferuntur, ventis currū impellentibus, hic pluit, illic ningit, alibi grandinat, præsente vbique Deo, & id fieri volente. Habet Deus ministros angelos velocissimos & efficacissimos, vt ignis. atque hæc de maiestate aulæ Dei breuiter.

5 Transit ad hominis domum, hoc est, ad terram à Deo creatā, multisque partibus, tū ad speciem, tum ad vsus ornatam.

Quæque fundatum, &c.] Singulæ terræ partes suum locũ diuina dispositione sortitæ, tuentur.

Quæque fundatum petit & locum, quem
Quæque tuetur.
9 *Terminúmque vndis posuisti, vt illum*
Transeant nunquam; aut valeant reuersæ
Aridæ vultus operire terræ, aut
Temnere metas.

10 Ornatus & vsus terræ & aquarũ, commoditasque locorum.

10 *Mittis hinc fontes media fluentes*
Valle, quæ monteis abigit reductos:
11 *Hinc sitim frangunt onagri, bibúntque*
Hinc animantes.

Aquæ in inferioribus locis ductiles sunt ad sata, ad arbores vtiles, ad animãtium genera in siti reficiendũ.

12 *Hîc aues propter residentvagis quæ*
Persecant alis; volitant & æthram
Fronde sub læta solitæ canoras
Edere voces.

13 Habet Deus suos hortos, nulla humana cura plantatos aut cultos; hos ipse rigat, imbribus cælitus immissis. sunt autem hi horti montes editissimi, illa irrigatio communis est omni terræ altæ ac depressæ, atque eadem vtilissima omnium, omnibusque animantibus commodissima.

13 *E suis montes rigat is supernis*
Fornicum stagnis: saturatur alma
Prouido fructus operum tuorum
Munere tellus.
14 *Crescere armentis iubet ille fœnum,*
Cultibúsque herbas hominum feraces,
Terra quò panémque epulásque dulceis
Proferat alma.

15 *Vina mortali dare nata cordi*
Gaudium, vultúsque oleo nitentes
Aptiùs; firmat reficitque panis
Languida corda.

16 *Arbores* IAE *saturantur, & quas*
Seuit is cedros Libani: volucris
17 *Omnis hîc nidos struit, hîc domum ci-*
conia fagis.

18 *Montibus tutæ capreæ fugaces*
Editis; rupes foueas minori &

18 *Minori lapsori*] Cuniculis.

Antra

מלעיט מחמדו לשמגיהו׃

Antra præbebunt lepori atque iniquis
Deuia ventis.

19 עשרי ירח למועדים שמש ידע מבואו׃

19 *Fecit is certam renouare menſes*
Spiritus matrem celerémque Lunam,
Oſtia agnouit varium per annum
Quæ ſubeat Sol.

19 Viciſſitudines variæ temporum, rerum commodarum materiem apparant. luminarium autem miniſterio viciſſitudines illæ fiunt.

17 תשרו חשך ויהי לילה בו ירמשו כל חיתו יער׃

20 *Ponis obſcuras tenebras, & eſt nox;*
Tunc feræ ſiluis rugiunt & errant;

21 הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם׃

21 *Spes agit prædæ atque epulas leones*
Poſcere FORTEM.

22 רזרחו השמש יאספון ואל מעונתם ירבצון׃

22 *Sole ſe rurſus referunt nitente,*
Et ſuis abdunt recubántque luſtris;

23 יצא אדם לפעלו ולעבדתו עדי ערב׃

23 *Prodit ad cultus homo tunc ſuos, dum*
Heſperus extet.

24 מה רבו מעשיך יהוה כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך׃

24 *Partibus cunctis tua multa vt, IAS,*
Facta ſunt, ſeſe & ſapientis eſſe
Cuncta opus monſtrant! opibus tuis quàm
Terra referta eſt!

24 Quidquid terræ cælíque rationem ſpectat, maximum eſt, multipliciſque conſiderationis materia fertum, cõditoris magnitudinem indicat.

25 זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדלות׃

25 *Quid mare hoc magnum? manibus quod amplis*
Vel tenet terras, aperit vel, altas:
Reptiles illic numero carentes
Súntque natántque:
Magna viuentum genera & minora.

25 Admitanda prouidentiæ tuę argumẽta in mari ſunt, quod litoribus vaſtiſſimis terras alluit atque intrat, plenũ beſtiis, tua prouidentia aſſiduè alendis: id quod hominum genus teſtari poteſt, qui nauibus mare peragrant. quod ſapientiæ tuę argumẽtum etiam aliud eſt.

26 שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו׃

26 *Hic iter naues faciunt, licenter*
Commeant, ludunt, ſpatiantur illic
Grandia cete.

27 כלם אליך ישברון לתת אכלם בעתו׃

27 *Cuncta te expectant, proprijs & horis*
Singula expoſcunt epulum ſuum, das,

28 תתן להם ילקטון תפתח ידך ישבעון טוב׃

28 *Colligunt: hæc tu manibúſque apertis*
Commodus exples.

29 תסתיר פניך יבהלון תוסף

29 *His tuam tu ſi faciem recondas,*
Cuncta turbantur, cohibes & illis

29 Neq. enim ea natura ſunt, vt viuere ſine cibo poſſint, eoque vario; non eſt autem locus ſationi aut plan.

tationi aptum: ergo ex tua vnica prouidentia pendent: nam si tu illis victum neges, omnia turbabuntur.

Spiritum, extincta in cinerem ſuum iam
Cuncta redibunt.
30 *Spiritum mittes recreator iſtum,*
Rurſus extabunt rediuiua, & almos
Denuò vultus renouata tellus
Plena nitebit.
31 *Ampla maieſtas celebretur* IAE,
Sæcla dum durent ſuperentque mundo;
Et ſuis factis celebratus ipſe
Gaudeat IAS.

32 Natura ipſa rerũ magnarum & mutarum, confitetur Deum maieſtate magna eſſe, & omnibus venerandum, ac tremendum; qui non ſolùm gubernare omnia, ſed tremefacere atq. diſijcere mundum poſſit, idque fulgure, tonitruis, & fulminibus oſtẽditus.

32 *Cuius inſpectu tremit ima tellus,*
Ardui montes trepidant, rotantque
Fumeam nubem feriente cuius
Fulgure tacti.
33 *Ipſe dum viuam (probet ille tantùm*
Vota laudantis) celebrabo & IAM,
34 IAM *ego ſemper referam probato*
Carmine lætus.

34 Qui vel impietate ſua Deum in cælo regnare negant, vel improbitate & peccatis terram contaminant, huiuſmodi peribunt, & aboliti à terris erũt, at Deus laude digniſſimus manebit; laudetur igitur à me, & à vobis omnibus.

35 *Turba peccantum vitioſa terris*
Excidat cunctis; penitus neque extent
Impij, mens & mea laudet IAM,
Vosque haleluiah.

PSAL. CV.

Confitemini Domino, & inuocate.

ARGVMENTVM.

DEI laudes hic Pſalmus perſequitur, à naturæ rerum contemplatione ad ſingularem erga homines prouidentiam deductus: oſtendit autẽ Deum, qui ſe in natura creanda ſapientiſſimum, potentiſſimum, & prouidentiſſimum oſtenderit, eundem in humano genere amplificando miſericordiſſimum ſeſe exhibere, promiſſa maxima hominibus ſalute, quam ſuo tempore afferendam, magna prouidentia & ſapientia apparet electo Abrahamo, ex cuius familia ille totius orbis ſeruator mundo eſſet exhibendus: ad hanc rem verò docendam, omnem Abrahæ & filiorum hiſtoriam contexit, multis obſeruationibus ac documentis ornatam.

CARMEN DICOLON TETRASTROPHON.

IAM

1 הודו ליהוה קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו׃

1 IAM vos celebri dicite carmine,
Nomenque hymnisonis dicite laudibus;
Illius populos discere cogite
Mores actaque maxima.

1 Vos Abrahamidæ docete alios populos, quæ Deus hominũ generis cauſa egerit & agat.

2 שירו לו זמרו לו שיחו בכל נפלאותיו׃

2 Huic voce ac fidibus psallite, tibiis
Mira, attendite, sint quàm illius omnia:

2 Ex hac celebratione cõsequetur magna diuini nominis laus apud populos, & lætitia piis, & vobis Israelitis honos, quorum gẽtem præcipuè Deus elegit, cui hæc declararet, ad eruditionem aliarum gentium.

3 התהללו בשם קדשו ישמח לב מבקשי יהוה׃

3 Sanctum nomen erit, gloria maxima,
Vobisque eximium decus.
Et cor lætitia gaudeat omnium,

4 דרשו יהוה ועזו בקשו פניו תמיד׃

4 IAM queis studium est quærere. poscite
IAM: vos faciem, vosque potentiam
Eius; quærere nec modus.

5 זכרו נפלאותיו אשר עשה מפתיו ומשפטי פיו׃

5 Eius mira colat facta animus memor
Vester; prodigia & iudicia illius

6 זרע אברהם עבדו בני יעקב בחיריו׃

6 Ore expressa, Abrahæ vos genus & sui,
Stirps & læta Iacobidum.

7 הוא יהוה אלהינו בכל הארץ משפטיו׃

7 IAS ipse DEVS noster; & omnibus
Terris iudicia is constituit sua.

7 Habet ille ius in omnes terras, sed singulari quadã beneficiorum collatorum obligatione sibi venditat nos, & regionem omnem nostram: namq. is fœderis à se pacti nunquam immemor fuit.

8 זכר לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור׃

8 Æternùm meminit fœderis, ac sui
Mille in sæcula crediti

9 אשר כרת את אברהם ושבועתו לישחק׃

9 Verbi, quodque Abrahæ pactus erat, fore,
Iurabatque Isaco; certaque præstitit;

10 ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם׃

10 Et firmata Iacob; ius quod & Israel
Pactum & perpetuum foret.

11 לאמר לך אתן את ארץ כנען חבל נחלתכם׃

11 Tradam, dixit, agros hos Chanaan tibi; hi
Funis sorsque tui sint patrimonij:

Etenim in promptu est cognoscere, quanta veritate pacta sua firmarit, quanta prouidẽtia promouerit eos, quibus cum pactum sanxerat.

12 בהיותם מתי מספר כמעט וגרים בה׃

12 Essent exiguo cùm numero hospites
Illic, aduenæ & haud diu:

13 ויתהלכו מגוי אל גוי מממלכה אל עם אחר׃

13 Et gentes alias gentibus alteris
Migrantes peterent, regnaque linquerent
Illa, istum subeunt dum populum, neque
Certis ædibus insident.

14 *Hos nullis hominum fraudibus ac malis*
Permiſit, potius conſuluit ꝟiris
15 *Reges corripiens. ꝟnxi ego quos meos*
Vates, parcite lædere.
16 *In terramque vocat ſollicitam famem:*
Fulcimenque epulis fregerat omnibus,
17 *Præmiſitque Ioſeph proſpiciens ꝟirum*
Serui ad munia ꝟenditum.
18 *Arcta crura ꝟiri compede vinciunt,*
Illiusque animam ferrea vis ſubit:
19 *Verbi perueniunt tempora dum ſibi*
IAE *dictaque lucida.*
20 *Hunc, (rex curat enim ſoluier,) imperat*
Qui multis populis, liberat, atque herum
21 *Præponit domui hunc atque opibus ſuis,*
Summum dicit & arbitrum,
22 *Promptum conſpicuo munere principes*
Certa ad vota animæ ſtringere iam ſuæ,
Aptum conſiliis & ſapientia
Inſtruxiſſe ſenes ſuos.
23 *Aegyptum petijt iuſtus & Iſrael,*
Exceptusque Iacob hoſpitiis Chami,
24 *Is cuius populum creſcere, & hoſtium*
Maiorem ſobole auxerat.
25 *Conuertitque odiis cor Chamidùm, ſuos*
Seruos ac populum ꝟt fraudibus impetant:
26 *At Moſes famulus mittitur arbiter,*
Delectusque Aharon ſibi.
27 *Illi mira* DEI *ſigna dabant ſui,*
Et terris & agris prodigia in Chami.
28 *Obſcuras tenebras miſit, & omnia*
Iis caligine condidit.

14 לא הניח
אדם לעשקם
ויכח עליהם
מלכים׃

15 אל רגעו
במשיחי
ולנביאי אל
תרעו׃

17 וישלח לפניהם
על האדון כל
משנה לחם שבר׃

18 שלח
לפניהם איש
לעבד נמכר
יוסף׃

19 עד עת בא
דברו אמרתו
יהוה צרפתהו׃

20 שלח מלך
ויתירהו משל
עמים ויפתחהו׃

21 שמו אדון
לביתו ומשל
בכל קנינו׃

22 לאסר
שריו בנפשו
וזקניו יחכם׃

23 ויבא ישראל
מצרים ויעקב
גר בארץ חם׃

24 ויפר את עמו
מאד ויעצמהו
מצריו׃

25 הפך לבבם
לשנא עמו
להתנכל
בעבדיו׃

26 שלח משה
עבדו אהרן אשר
בחר בו׃

27 שמו בהם
דברי אותתיו
ומופתים בארץ
חם׃

28 שלח חשך
ויחשך ולא מרו
את דבריו׃

Illis

Digitized by Google

Illis nulla mora est iussa facessere.

29 *His mutauit aquas sanguinis in modum:*
Occisis redolent piscibus omnia,
Damnosa & populo nece.

30 *Ranis squallet ager totaque regia,*
Ipsis rana loquax in penetralibus
Importuna salit regibus obstrepens,
Nec puras epulas sinit.

31 *Mixta insecta malis Cyniphibus suo*
Dicto iussa ineunt finibus omnibus.

32 *Imbres terra tulit, damnaque grandinis,*
Densis fulgura & ignibus.

33 *Vitisque icta perit, ficus & interit,*
Arbos fracta cadit finibus omnibus.

34 *Tunc ascita ruit saeua locusta que*
Bruchique innumerum genus.

35 *Herbae quidquid erat, graminis & noui,*
Fructus spesque boni, cuncta voracium
Cedunt pestiferis dentibus; alma quod
Tellus protulerat, perit.

36 *Terrae prima ferit pignora, & omnium*
Viuentum sobolis primitiae cadunt.

37 *Non offensa tribus agmina prodeunt*
Auro vaseque ditia.

38 *Aegyptus grauibus pressa pauoribus*
Ire hos laeta sinit; vela quibus die

39 *Nubes densa facit: nox duce pergitur*
Ignis lampade lucidi.

40 *His optata venit missa auium phalanx,*
Caelorum saturos panibus efficit:

41 *Fissa rupe fluunt, & properant aquae,*
Arente ac fluuius loco.

42 כי זכר את דבר קדשו את אברהם עבדו׃

42 *Namque is ſancta memor verba, Abrahæ ſuo*
Quæ quondam famulo dixerat, explicat:

43 ויוצא עמו בששון ברנה את בחיריו׃

43 *Ergo lætitia & carmine cum pio*
Electum populum extulit.

44 ויתן להם ארצות גוים ועמל לאמים ירשו׃

44 *Illis arua dedit ruraque gentium,*
Et quæ continuis parta laboribus
Diuerſis fuerant iam populis, habet
Hæres & fruitur nouus.

45 בעבור ישמרו חקיו ותורתיו ינצרו הללו יה׃

45 *Vt decreta ſuis ſanctaque legibus*
Obſeruent memores & faciant pij,
IAH *laudate bonum,* IAH *halelu bonum,*
Hunc & carmine dicite.

PSAL. CVI.

Confitemini Domino, quoniam bonus.

ARGVMENTVM.

NOVVM laudis diuinæ argumentum oblatum eſt Pſalti conſideranti Deum, vtpote benigniſſimum & miſericordiſſimum pacto & promiſſis ſuis erga hominum genus ſeruandum & amplificandum, ſemper conſtantiſſimè ſtetiſſe, quanquam hominum ipſorum pacti rationes, & ſanctitatem ſæpiſſimè violantium, culpis offenſum.

CARMEN HEXAMETRVM MONOCOLON.

1 Creſcit argumentũ miſericordiæ Dei prędicandæ ex cõſtantia illius per omne ſæculum, & hominum demeritis toties pactum violantium, & tamen ab illo curatorum & promotorum.

Nemo eſt qui poſſit pro dignitate narrare ea, quæ à Deo hominum cauſa acta ſunt & geſta, verùm illi qui iudicium & iuſtitiam obſeruãt, & diligenter cuſtodiunt, poſſunt melius de his Dei mirabilibus diſſerere, vtpote qui diſciplina & experiẽtia de pietate loqui poſſunt, inter quos vtinam ego ãte, mi Deus, numerari põſſem; nam lætã tua canerem mirabilia: ſed quia non omnes adeò integrè hanc rationem pietatis tenemus, fas ſit ſaltem confeſſione tuæ benignitatis, & exprobratione noſtræ culpæ tuas laudes narrare.

1 הללו יה הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו׃

1 IAH *laudate bonum; grati celebrabitis* IAM,
Cuius numen adeſt æterna in ſæcla benignum.

2 מי ימלל גבורות יהוה ישמיע כל תהלתו׃

2 *Fortia geſta* IAE *digno quis proferet ore?*
Quiſnam audire eius laudis præconia cuncta

3 אשרי שמרי משפט עשה צדקה בכל עת׃

3 *Narrando dabit? ô quantum grex ille beatus,*
Quos iuris pia cura tenet! quos tempore in omni

4 זכרני יהוה ברצון עמך פקדני בישועתך׃

4 *Iuſtitia exercet. Populo memor ipſe probando*
IAS *me annumeres; cùm tempeſtiua ſalutis*
Hora aderit, me deſcriptum ſimul ipſe recenſe,

5 לראות בטובת בחיריך לשמח בשמחת

5 *Vt compos teſtisque boni, quo lecta fruetur*
Pars tibi, lætitiamque tuis cum gentibus ipſe

Ipſe

Digitized by Google

נויך לחתחלך עם נחלתך׃

Ipſe ego concelebrem lætus, laudémque ferentis
Conſors ipſe tui fundi pars certáque fiam.

6 אחטאנו עם אבותינו העויכו הרשענו׃

6 *Eheu peccati pudet heu noſtríque patrúmque:*
Prauáque noſtrorum quis nam neget improba facta?

7 אבותינו במצרים לא השכילו נפלאותיך לא זכרו את רב חסדיך ויכרו על עם בים סוף׃

7 *Nam tua mira patres non aduertêre videntes*
Ægypto in media, obliti tua multa benigna
Facta rubrum propter pelagus, mare cauſa timendi
Queis fuit, atque animo tunc defecere ſoluto:

8 וישיעם למען שמו להודיע את גבורתו׃

8 *Hóſque ſuum propter nomen ſeruauit, vt orbi* Exod. 14, 28.
Roboris oſtendat proprij vim. Namque minantis

9 ויגער בים סוף ויחרב ויוליכם בתהמות כמדבר׃

9 *Voce mare abſcedens arenti conſtitit imo,*
Duratúmque ſolo eſt, populo & conceſſit eunti,
Ceu calcaret agros, pelagi tranſire profundum.

10 וישיעם מיד שונא ויגאלם מיד אויב׃

10 *Eripuítque odio hos hoſtis, manibúſque redemit.*

11 ויכסו מים צריהם אחד מהם לא נותר׃

11 *Obruit vnda ſuos preſſores. nemo ſuperſtes* Exod. 14, 27.
Fit reliquus. Iam credebant, laudéſque canebant:

12 ויאמינו בדבריו ישירו תהלתו׃

12 *Sed citò geſtorum immemores, non illius almum*

13 מהרו שכחו מעשיו לא חכו לעצתו׃

13 *Conſilium expectare volunt. vitioſa libido* Exod. 17, 2.

14 ויתאוו תאוה במדבר וינסו אל בישימון׃

Quæ iubet, hæc cupiũt; per agros et inhoſpita teſqua,
Perq. arens Ieſimon FORTEM *haud tẽtare pudebat.*

14 Mira libido, miræ deliciæ hominum, qui in ſolitudine peterent & cuperent id, quod in ciuitatibus luxuria eſſet cupere. Num. 11, 31.

15 ויתן להם שאלתם וישלח רזון בנפשם׃

15 *Híſque petita dedit, maciémque immiſit in imam*

16 ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש יהוה׃

16 *Horum animam. Deinde vj Moſenque Aharonaque*
ſanctum,
Pontificémque IAE *inuidia petiere maligna.*

15 *Maciem.* VSque ad faſtidium expleuit eos carnibus.

17 תפתח ארץ ותבלע דתן ותכס על עדת אבירם׃

17 *Tum Dathanque Abiranque gregem diſſciſſa voratos* Num 16, 31.

18 ותבער אש בעדתם להבה תלהט רשעים׃

18 *Terra tegit. flammis igníſque vltricibus ardens*

19 יעשו עגל בחרב וישתחוו למסכה׃

19 *Impia corripuit collegia. Nempe iuuencum*
Fuſum opus Orebi in tractu coluêre, decúſque

20 וימירו את כבודם בתבנית שור אכל עשב׃

20 *Mutauere ſuum paſcentis imagine tauri,* Exod. 32, 4.

21 שכחו אל מושיעם עשה גדלות במצרים׃

21 *Graminibúſque bouis ſaturi;* FORTIS*que potentis*
Scilicet obliti, quo experti auctore ſalutem

22 נפלאות

22 *Ægypto in media fuerant, & maxima facta*

Admiranda Chami in terra, metuendaque rubro
23 *In pelago. Vastare illos decreuerat, idque*
Feciſſet, niſi delectus conſiſteret antè,
Figeret ac rupto in vallo veſtigia Moſes,
Verteret vt bilem properantis perdere cunctos.
24 *Hos etiam optandæ terræ faſtidia tetra*
Corripuere, fidem dictis habuere nec almis:
25 *Surgit & infidum mala per tentoria murmur,*
Num.14,28. *Credere nolle* IAE, *vocemve audire potentis.*
26 *Extulit ille manum ſolis vt ſternat arenis*
27 *Hunc populũ, & ſemen, gentes terrasq. per amplas*
Num.25,7. 28 *Diſſipet abiectum. Phagori illi ad numina vani*
Se ſociant, comedunt funeſtaque ſacra profani.
29 *His ſtudiis ſtimulata etiam lenta ira laborem*
30 Quanquam iratus Dominus, placatus tamen eſt actione Phinhas ſacerdotis: & eæ res adſcripta eſt viro ad iuſtitiam: ſemper enim Deus vnicuique ſuum opus bonũ honeſtamque actionem integrã obſeruat, ſiue iratus ſiue placatus ſit. 30 *Peſtiferum cumulat. ſtetit ipſa ad limina Pinhas,*
31 *Imminuit precibus plagam: quæ cura miniſtro*
32 *Iuſtitiæ in ſæclum ætatem eſt adſcripta per omnem.*
Propter aquas Meribah inſenſum incẽdêre, malè idq.
Illorum ob furiam Moſi quoque ceſſit iniquam;
33 *Spiritus eſt cuius turbatus, vóxque fefellit,*
Labráque ſermonem non produxêre relatum;
Num.20.2. Deut.1,1. 34 *Perdere nec populos voluêre, vt iuſſerat* IAS;
35 *Imò inter populos mixti didicere ſceleſta*
Facta hominum; coluere nihil ſimulacra iuuantum:
36 *Hic illis laqueus præcépſque immane ruinæ.*
37 *Et Satyris natos, natas quoque manibus imis,*
Infandum flamma ſcelus incendere voraci,
38 *Natorum innocuo, & natarum ſanguine fuſo:*
Sacrilegi Chanaan diuos coluere nefaſtos:
Sanguinibus tellus infecta & crimine fœda eſt,
39 *Pollutique ſuis factis ſtudiiſque malignis,*
Inuertere ſacri thalami ſanctiſſima iura.

Exarſit-

קורן חם
נוראות על ים
סוף׃
23 ויאמר
להשמידם לולי
משה בחירו
עמד בפרץ
לפניו להשיב
חמתו
מהשחית׃
24 ויפאסו
בארץ חמדה
לא האמינו
לדברו׃
25 וירגנו
באהליהם לא
שמעו בקול
יהוה׃
26 וישא ידו
להם להפיל
אותם במדבר׃
27 ולהפיל
זרעם בגוים
ולזרותם
בארצות׃
28 ויצמדו לבעל
פעור ויאכלו
זבחי מתים׃
29 ויכעיסו
במעלליהם
ותפרץ בהם
מגפה׃
30 ויעמד
פינחס ויפלל
ותעצר המגפה
31 ותחשב לו
לצדקה לדר ודר
עד עולם׃
32 ויקציפו על
מי מריבה וירע
למשה בעבורם
33 כי המרו
את רוחו ויבטא
בשפתיו׃
34 לא השמידו
את העמים
אשר אמר יהוה
להם׃
35 ויתערבו
בגוים וילמדו
מעשיהם׃
36 ויעבדו את
פסיליהם ויהיו
להם למוקש׃
37 ויזבחו את
בניהם ואת
בנותיהם
לשדים׃
38 וישפכו דם
נקי דם בניהם
ובנותיהם אשר
זבחו לעצבי
כנען ותחנף
הארץ בדמים׃
39 ויטמאו
במעשיהם ותזנו
במעלליהם׃

Digitized by Google

40 ויחר אף יהוה בעמו ויתעב את נחלתו׃
40 *Exarſitque* IAE *naſus, populum, atque ſuorum eſt*
Deteſtatus eam ſortem quam legerat ipſe.

41 ויתנם ביד גוים וישלו בהם שנאיהם׃
41 *Tradidit & manibus gentis non vnius, his quæ*
Imperat, inuidia ac odiis mota inueteratis.

42 וילחצום אויביהם ויכנעו תחת ידם׃
42 *Hoſtibus atque ſuis preſsi, manibúſque ſubacti*
Seruitium patiendo, humiles: ſed ſæpius illos

43 פעמים רבות יצילם והמרו ימרו בעצתם ויפכו בעונם׃
43 *Eripuit: toties illi cepere rebelle*
Conſilium: triti & prauis cecidere notandi

44 וירא בצר להם בשמעו את רנתם׃
44 *Auſibus. Hos vidit preſſos, audire querelam.*

45 ויזכר להם בריתו וינחם כרב חסדו׃
45 *Horum dignatus, meminiſſe ac fœderis à ſe*
Compoſiti, vtque ſolet, multa eſt bonitate miſertus:

46 ויתן אותם לרחמים לפני כל שוביהם׃
46 *Hóſque dedit lenis clemenſque exempla benigni*
Numinis ante omnes populos vbi capta manebat

47 הושיענו יהוה אלהינו וקבצנו מן הגוים להודות לשם קדשך להשתבח בתהלתך׃
47 *Natio. Nos* IAS *ſerua* DEVS *optime noſter,*
Gentibus éque aliis nos collige, laudibus iſtud
Vt ſanctum noſtris nomen celebretur, vt ipſi
Laude tua nobis grati charíque fruamur.

47 Igitur bonitatem & miſericordiam iſtã maximam, qua non quid cõmeruerimus, verùm quid tu pollicitus fueris, æſtimas in nobis; tandem comple, vt per ſanctũ Euãgelium euocati ac redempti de manu inimicorum noſtrorum liberati, ſeruiamus & gratulemur tibi.

48 ברוך יהוה אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו יה׃
48 *Sit celebris cunctíſque modis* DEVS *Iſrael* IAS,
Quidquid agítque egítque à primo ad ſæcula ſumma.
Huic Amen populus cunctus canat atque Halelu Iah.

FINIS LIBRI IIII.

PSALMO-

Digitized by Google

PSALMORVM LIBER V.

PSAL. CVII.

Confitemini Domino quoniam bonus.

ARGVMENTVM.

SVPERIORI Psalmo laudabatur Deus, vt constantis misericordiæ in populum, cui promissa sua exposuerit: in hoc autē laudatur idem apertæ ac perpetuæ misericordiæ ac benignitatis in vniuersum hominum genus, cuiuscunque nationis & regionis. Namq. misericordia in alios ex miseria eripiendos spectatur; ostenduntur verò multiplici miseriarum genere versati homines, & tamen Deum inuocantes liberati fuisse: quibus omnibus obseruatis & collatis, duo declarantur, videlicet Dei misericordiam omnibus se inuocantibus adesse: quamobrem D. Paulus Deum diuitem esse ait in misericordia erga omnes qui inuocant eum. Alterum autem est, orationem, & preces, inuocationesque puras hominum nō otiosas aut inanes, sed omnino vtiles esse.

CARMEN HEROICVM.

1 עולם duo significat, sæculum & mundū. in superiori Psalmo significatio prior potissimum, in hoc verò posterior vsurpata est.

Pericula discrimináque omnia, quibus humana vita sæpè afflictatur, ad hæc genera, quæ in hoc Psalmo indicantur, referuntur. hæc enim cōmunia sunt omnium ferè hominum generi, etiam iis, apud quos neque fraus, neque iniuria, aut bellum, aut violentia est. nam captiuum duci, in carcerem trudi, aberrare, & pallare, ægrotare, in mari periclitari, etiam simplicibꝰ hominibus accidit aliquando. Fames publica, quanquā ob peccata accidat, tamē & pueros & alios non adeò improbos corripit.

8 Intercalare carmen cum conclusione argumentationis.

9 Detrusi in carcere.

1 הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו׃

1 VOs IAM celebrate bonum ac per sæcla benigno
Numine, quod mundo monstrauit prouidus omni.

2 יאמרו גאולי יהוה אשר גאלם מיד צר׃

2 Idque redempta IAE dicat gens, ipse redemit
Quos arcti è manibus domini, variisque locorum

3 וממארצות קבצם ממזרח וממערב מצפון וימים׃

3 Collegit terris, occasu & Solis ab ortu,
Vnde latet Boreas, vnde & spatia ampla mari sunt:

4 תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מצאו׃

4 Per steriles tractus & inhospita tesqua vagantes
Quærentes inopésque viæ, quæ duceret vrbem

5 רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף׃

5 Ad cultam; pressi antè faméque sitíque molesta,

6 ויצעקו אל יהוה בצר להם ממצוקותיהם יצילם׃

6 Obtecta ac tenebris anima est. Clamore sed IAM
Angustis rerum pressi petiere periclis:

7 וידריכם בדרך ישרה ללכת אל עיר מושב׃

7 Et grauibus curis hos eruit ille; hominúmque
Rectum iter ad sedes dux commonstrauit & vrbem.

8 יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם׃

8 Ergo IAM propria & bonitas, miraculaque ipsis
Cognita terrigenis fateantur concelebrentque.

9 כי השקה נפש שוקקה ונפש רעבה תמלא טוב׃

9 Prouidus ille animam quoniam satiauit anhelam,
Ille bonis animam sitientem sæpè repleuit.

Quíque

10 ישבי חשך וצלמות אסירי עני וברזל׃

10 *Quique ſedent tenebris & opacæ mortis in vmbra,*
Vincti atque ærumnis & iniquo pondere ferri:

11 כי המרו אמרי אל ועצת עליון נאצו׃

11 FORTIS *dicta auſi quoniam violare,* SVPERNI

12 ויכנע בעמל לבם כשלו ואין עזר׃

12 *Conſilium ſpreuere. igitur ſua corda labore*
Afflicta & miſeris rebus cecidere: iuuare

13 ויזעקו אל יהוה בצר להם ממצוקותיהם יושיעם׃

13 *Hos voluit nemo; donec clamoribus* IAM
Rebus in anguſtis vnum petiere; periclo

14 יוציאם מחשך וצלמות ומוסרותיהם ינתק׃

14 *Multiplici & cura preſſis tulit ille ſalutem.*
Hos tenebris, gelida ac de mortis protulit vmbra;
Vincláque conuellens, his libera crura remiſit.

15 יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם׃

15 *Ergo ſua & bonitas* IAM, *miracula & ipſis*
Cognita terrigenis fateantur concelebrentque.

16 כי שבר דלתות נחושה ובריחי ברזל גדע׃

16 *Qui chalybum vectes, portas quoque fregit ahenas:*

17 אוילים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו׃

17 *Qui ſtulti ſcelerumque via prauorum & amore*

18 כל אכל תשקץ נפשם ויגיעו עד שערי מות׃

18 *Decumbunt preſſi; faſtidia magna ciborum*
Obducunt animas miſeris, foribuſque propinqui

19 ויזעקו אל יהוה בצר להם ממצוקותיהם יושיעם׃

19 *Mortis eunt atræ. Demum clamoribus* IAM
Rebus in anguſtis petiere; hos ille periclis

20 ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם׃

20 *Ac trepidis curis ſeruauit: mittere verbum*
Dignatusque ſuum, medicatos eruit ipſis
Ex foſſis penitus, quibus acceſſere, ſepulchri.

21 יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם׃

21 *Ergo ſua & bonitas* IAM, *miracula & ipſis*
Cognita terrigenis, fateantur, concelebrentque:

22 ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנה׃

22 *Et ſacra teſtantis laudis certumque fatentis*
Sacrificent cantum, & narrent ſua maxima facta.

23 יורדי הים באניות עשי מלאכה במים רבים׃

23 *Qui mare deſcendunt ratibus, ſua munia quique*

24 המה ראו מעשי יהוה ונפלאותיו במצולה׃

24 *In magnis obeunt vndis; videre profundo*
Facta IAE *in pelago, mirandáque plurima: namq. is*

25 ויאמר ויעמד רוח סערה ותרומם גליו׃

25 *Dixit, & exurgens ventoſo turbine fluctus*

26 יעלו שמים ירדו תהומות נפשם ברעה תתמוגג׃

26 *Tollitur. illi alti iam cælos tangere, iamque*
Imis deducti, abſorpti & creduntur abyſſis.

27 יחוגו וינועו

27 *Deficit ærumnis anima his. nutántq. tremúntq. vt*

11 Carceres ad ſceleratorum cuſtodiam inſtituti, tametſi aliquando innocentes conſtringant; ſed id non ex recto vſu, verùm ex errore vel malitia accidit vtentium.

15 Ergo & qui vincti fuerunt, poſteaquã liberati ſunt, Dei beneficentiã erga homines, nõ tantùm Iſraelis, ſed communiter erga Adę filios confiteantur ac teſtentur.

17 Qui ex vitio & luxuria, ex intemperie aut alia cauſa ægrotant.

22 Hi vota ſibi in ipſo vitæ diſcrimine & graui morbo ſuſceptа perſoluant gratulatione debita.

23 Periclitantes in mari.

27 Aegrimonia, nauſea, & agitatione, aeq. metu ita oppreſſi, etiã magiſtri & rectores nauis ſunt, vt nullum conſilium inueniant, niſi vt ad Deum confugiant.

Ebrius, absorpta hos omnis sapientia fallit.
28 *Rebus ita angustis* IAM *clamore vocarunt,*
Anxietate omni penitus quos extulit ille.
29 *Stare iubet, stantem tempestatémque tacere,*
Et posuit motos in tuta silentia fluctus.
30 *Ob tacitas placidásque vndas lætantur, & idem*
Incolumes ducit quò mens, quò cura ferebat.
31 *Ergo sua & bonitas* IAM, *miraculáque ipsis*
Cognita terrigenis, fateantur concelebréntque.
32 *Hunc populi in cœtu extollant, clarique senatus*
Consessu hunc celebrent, resonanti & laude salutent.
33 *Desertum posuit fluuios; quique exitus vndis*
Antè frequens fuerat, sitientes transit in agros:
34 *Fructiferam terram in sterilem iubet ire salinam,*
Ipsorum ob noxam, sceleratáque facta colentum.
35 *Rursus aquas in deserto, riuósque fluenteis*
Constituit; tellus arens fit & exitus vndis.
36 *Collocat hícq. fame oppressos: queis cõdere & vrbẽ,*
37 *Atque habitare dedit. Tunc semina iacta per agros;*
Consita maturos produxit vinea fructus.
38 *Multiplici hos auget prole; ac decrescere non vult*
39 *His pecus: imminuit tamen illis dura tyrannis,*
Anxietásque, malũ proprium, & violenta potestas.
40 *Obruit effuso contemptu magnificos, qui*
Auia deiecti loca, sicca & senta pererrant.
41 *Extulit idem inopem, duris quem rebus egestas*
Vrserat, vt pecus hos componit prole frequenti.
42 *Spectantes gaudent recti: peruersa sed omnis*
Turbáque iniqua sibi præcluso conticet ore.
43 *Quis sapiens hæc obseruat prudenter? vt* IAE
Munera noscantur plura atque exempla benigni.

PSAL.

בשכור וכל חכמתם תתבלע׃
28 ויצעקו אל יהוה בצר להם ממצוקותיהם יתיצם׃

29 יקם סערה לדממה ויחשו גליהם׃

30 וישמחו כי ישתקו וינחם אל מחוז חפצם׃

31 יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם׃

32 וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו׃

33 ישם נהרות למדבר ומצאי מים לצמאון׃

34 ארץ פרי למלחה מרעת יושבי בה׃

35 ישם מדבר לאגם מים וארץ ציה למוצאי מים׃

36 ויושב שם רעבים ויכוננו עיר מושב׃
37 ויזרעו שדות ויטעו כרמים ויעשו פרי תבואת׃
38 ויברכם וירבו מאד ובהמתם לא ימעיט׃
39 וימעטו וישחו מעצר רעה ויגון׃
40 שפך בוז על נדיבים ויתעם בתהו לא דרך׃

41 וישגב אביון משוני וישם כצאן משפחות׃

42 יראו ישרים ויסמחו וכל עולה קפצה פיה׃

43 מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי יהוה׃

32 Nam ita solent nautæ iam securi in portu euasa pericula visentibus se narrare.

33 Fames & inopia ex inducta in agros sterilitate.

35 Hæc exempla natiuæ soli sterilitatis in summam vbertatem mutatæ, manifestam Dei prouidentiam in omnes terræ partes probant.

40 Sæpè accidit, vt copia et vbertas regionis vitia alat; vitia tyrannidem excitent, tyrannis diuinam vltionem prouocet: sed eodem tempore cùm superbos Deus vltor deijcit, humiles & modestos beneficentia sua extollit.

42 Ita fit vt recti & prudentes iudicij & benignitatis Dei argumenta læti obseruent.

43 Igitur diuina sempiterna virtus ipsa sese manifestat, dummodo sapienter eam homines obseruent.

PSAL. CVIII.

Paratum cor meum Deus.

ARGVMENTVM.

OMNEM victoriam, prosperitatem, amplitudinẽ suam, atque populi sui Deo acceptam refert Dauid in hoc Psalmo; qui neque se potuisse, neque populum Israeliticum meritum fuisse tot vicinos, ac finitimos remotosq. hostes superare ac domare affirmat, sed vnius Dei voluntate & virtute hanc sibi felicitatem contigisse: quippe cùm Deus misericors illum populũ non perdere, sed conseruare velit, ex quo seruatorem illum sit orbi donaturus, per quem omnes nationes ad Euangelij fidem & obedientiam, & regni cælorum communionem vocatæ, adducantur.

א שיר משמור לדוד׃

1 *Canticum Psalmi Dauid.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

ב נכון לבי אלהים אשירה ואזמרה אף כבודי׃

2 *COnstat cor mihi mi* DEVS,
Psallam, téque canam; tum mea gloria

Mea gloria. Amplitudo animi mei, hoc est, quantum ipse studio & conatu efficere possum, gratia Dei iuuante.

ג עורה חנבל וכנור אעירה שחר׃

3 *Nablum cum cithara excita,*
Cúmque aurora venit protinus exciter.

ד אודך בעמים יהוה ואזמרך בלאמים׃

4 *IAs te in populis feram,*
Te psallam varians natio quà patet:

ה כי גדול מעל שמים חסדך ועד שחקים אמתך׃

5 *Cælos nam bonitas tua*
Altos, exuperátque æthera veritas.

In promittendo & præstandis promissis maximus es.

ו רוממה על שמים אלהים ועל כל הארץ כבודך׃

6 *Cælis tollitor ô* DEVS,
Et sit terra minor gloria quàm tua.

ז למען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך ועננו׃

7 *Vt gens chara tibi eruta*
Extet nempe, tuæ munere dexteræ
Serua atque assere; tum mihi
Responde facilis, prouidus & faue.

ח אלהים דבר בקדשו אעלזה אחלקה שכם ועמק סכות אמדד׃

8 *Sic sancto eloquio* DEVS
Dixit: Lætus ego diuidere inclytos
Agros quos Sichime colit;
Vallem Suchoti metiar & mihi.

8 Deus ipse effatus est, & verbo suo firmauit, thronum meũ fore stabilẽ & prospetum, igitur aggrediar etiã difficillima quæque ab ipso proposita; nam me fides & spes adipiscendi animat.

ט לי גלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחקקי׃

9 *Sunt siluæ Gilead meæ:*
Est & mi Manasses, ac Ephraim mei
Firmamen capitis, meis
Iudas scriba manet legibus vnicus.

10 *Moab olla mihi est, pedes*
Et qua crura lauem: mittere calceum
Inque Edom meditor meum;
Atque vsque in Peleseth lætus ouans ferar.
11 *En quis sistet in arcibus*
Me nunc, inque domos ducet Idumedum?
12 *An non nos* DEVS *abijcis?*
Nec dux nostra moues agmina prodiens.
13 *Nobis auxilium dato ex*
Arctis; vana salus est hominis quidem.
14 *Virtus nostra parabitur*
Ipso auctore DEO, *qui premet hostium*
Nostrorum petulantiam;
Atque illos penitus queis premimur, teret.

Videor difficillima aggredi, & sine te nihil possum. Atqui videmur à te abiecti, cũ tot calamitates perpessi hactenus fuerimus; sed esto nobis dux.

10 מואב סיר רחצי קל אדום אשליך נעלי על פלשת אתרועע׃

11 מי יבילני עיר מבצר מי נחני עד אדום׃

12 הלא אלהים זנחתנו ולא תצא אלהים בצבאתינו׃

13 תנה לנו עזרת מצר ושוא תשועת אדם׃

14 באלהים נעשה חיל והוא יבוס צרינו׃

PSAL. CIX.

Deus laudem meam ne tacueris.

ARGVMENTVM.

QVO tempore Dauid ciuilibus turbis, & domesticorum suorum odiis ac dolis circunueniebatur, hunc Psalmum composuit, quo insidiarum sibi structarum, & probrorum atque ignominiarum, quibus impetitus fuerat, vindicem Deum appellat, cui causam exponit omnem, suamq. cum primis innocentiam probat; atque inimicorum malitiam, inuidiam, & iniurias demonstrat. quorum pœnas ex diuini iudicij integritate ac seueritate comparatas prænoscens, non tam precatur, quàm prædicit, hostes suos deterrendi magis, quàm vlciscendi animo. Atque hunc Psalmum vnum ex iis esse, qui propriè ad Christum referantur, Spiritus sanctus apertè nos docuit, D. Petro interprete.

1 *Ad præstantem Dauidis Psalmus.*

1 לבנצח לדוד מזמור

CARMEN ELEGIACVM.

אלהי תהלתי אל תחרש׃

QVem laudo DEVS, *quo laudor* PRINCIPE, *ne*
Dissimules, surdi aut more precor taceas. (*tu*

2 כי פי רשע ופי מרמה עלי פתחו דברו אתי לשון שקר׃

2 *Impia nam fraude artifici patuere super me*
Ora, mihi vanum suntque locuta dolum.

3 ודברי שנאה סבבוני וילחמוני חנם׃

3 *Verba odij me atque inuidiæ obsedere malignæ;*
Immeritoque mouent prælia sæua mihi.

Hi mihi

Iudicij tui integritas ipsa postulat, vt nõ dissimules, quæ mihi obiiciuntur probra, quæque in me parantur mala; nam multa & grauia sunt, & indignissima: proficiscũtur enim ab iis, quos amo, quos foui & ornaui, in me innocentẽ, & nulla alia causa, quàm quòd eam personam, quam tu mihi imposuisti, studiosissimè tueor.

Digitized by Google

4 Hi mihi quos & amo, aduersi infensíque minantur;
Pro quibus ipse pia te DEVS oro prece.

5 Proque bono officio rursus mî incommoda ponunt,
Dántque odium nostræ præmia amicitiæ.

6 Opprimat improbus hunc impunè, vt dexter & ipsi
Stet Satan praui crimine iudicij.

6 Diuini iudicij sententia est, vt sceleratus & iniurius homo quod fecerit, expectet, cùm scelus malitioso studio & consilio admiserit. hanc sententiã cognitam pronuntiat Psaltes, magis adeò prædicens, quàm vltioni studens.
6 Huiusmodi conditio est horrenda eorũ, qui ob summam malitiam diuino iudicio reprobati sunt, vt Iudas.

7 Impius in causa ac damnatus prodeat illi;
Sint sibi peccato quas volet esse preces.

8 Exiguos agat ille dies, munus ferat alter
Illius, fido promptior officio.

9 Sint orbi huic nati, vidua ac deserta sit vxor;
10 Sint nati instabiles, perpetuóque vagi:
Mendici excurrant, quærant patriísque ruinis
Eiecti ac domibus, quas habitare nefas.

11 Creditor illaqueet quidquid possederat ille;
Eius erit cunctus præda aliena labor.

12 Illi nullus opem facilis qui porrigat, adsit;
Illius natis nemóve prospiciat.

13 Posteritas excisa omnis cadat illius; ætas
Vna illis nomen deleat atque tegat.

14 Et memori consistent IAE delicta parentis,
Peccatum & matris non premat vlla dies.

15 Reputet hos Deus aduersarios sibi esse, atque consultò ipsi obsistere.

15 IAM sint semper contra, terráque recisa,
Omnia dispereant his monumenta simul.

16 Reprobationis causæ.

16 Immemor ipse fuit miserandi, namque & egentem
Dum cupit ac miserum perdere, persequitur;
17 Trito corde virúmque occidere quærit. Amata,
Quæ sibi quæsiuit, dira nefasta feret.
Non voluit benedicta sibi, benefaustáque; longè
Et benedicta illum protinus effugient.

18 Induat vt vestem malefausta hæc, pectore vt vndas,
Vtque oleum penetrans ossibus excipiat.

19 *Hunc & amictus vti velet, ceu cingula semper*
Cingat, & à nodis non solüenda ferat.
20 *Hoc operæpretium, aduersos expectet ab* IA
Hos, optant animæ qui maledicta meæ.
21 Nomen illud tuũ, quo oppressorũ te misereri declarasti, in mea etiã causa tuere.
21 IAS *tuq. tuum* DOMINE *ô precor assere nomen;*
Erue munifico numine méque bono.
22 *Quippe ego pauper egens peto te; mea visceraq. intra*
Occisum iam cor sentio quippe meum.
Nihil est in me vitium ferè ab istis relictum, præter tuũ præsidium quo nitor. Dauid hoc de se dicit, & Christus ex infirmitate secundum carnem, in qua & passus est.
23 *Iam velut vmbra cadens abeo, vt propulsa locusta*
Excussus, finem quærere pergo meum.
24 *Debilia hæc genua, assidua ac ieiunia reddunt;*
Macra caro est, succo nam caret ipsa suo.
25 *Illis ipse fui probrum, quassantéque videntes*
Me caput; & moto vertice despiciunt.
26 IAS *auxilium mihi fer* DEVS *atque salutem,*
Vt facilis constans diceris, vtque bonus.
27 IAS *nempe tuam cognoscent vimque manumque,*
Auctorem agnoscent te, ac tua facta scient.
28 Eorum studium, votum & conatum irritum facies. neque maledictis, neque conatibus quicquam efficient, vt cupierant.
28 *Ij maledicta ferent, sed tu benefausta repones,*
Surgent, hos turpis sed pudor afficiet.
29 *Hos pudor obuoluet ceu pallia: gratus vt* IAM
30 *Ore canam multum, confitearque meo.*
Illum etiam medius cœtu laudabo frequenti,
Atque modis laudes pluribus has repetam.
31 *Nam stetit ipse inopi dextérque, animámq. malignis*
Ereptam iussit viuere iudicibus.

PSAL. CX.

Dixit Dominus domino meo.

ARGVMENTVM.

CHRISTO in cælos ascensuro, æternam regni possessionem atque potestatem à Deo patre tribuendam esse, Dauid hoc Psalmo prædixit, inducta Dei ipsius filium alloquentis oratione, atque expositione virtutis auctoritatisque

tatisque eius, quam Christus morte, sepultura, ac resurrectione sua, ea parte, qua homo est, obtinuit. eam verò auctoritatem ac regni possessionem æternã fore prænuntiat. cõstat oratio omnis translationibus elegantissimis.

לדוד מזמור 1

Dauidis Psalmus.

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

נאם יהוה לאדני שב לימיני עד אשית איביך הדם לרגליך:

DVm responsa meo DOMINO pronuntiat IAS,
Sic ait, Assideas mihi dexter:
Donec & ipse tuos deuictos protinus hostes
Scamna pedum iubeo esse tuorum.

1 Christo secundum humanitatem concessus à patre, atque adiudicatus locus ad dexteram, qui secundũ diuinitatem proprius illi ab æterno est.

Donec.] Promissionis & affirmationis vim habet, non exceptionis; namque ille locus æternùm Christi erit.

משרת עזך ישלח יהוה מציון רדה בקרב איביך:

2 Sceptra Sione tui mittet tibi roboris IAS,
Vt medios domineris in hostes.

2 In Ierusalem expeditio facienda erat Christo, ad vincendũ diabolum, peccatum, & mortem, qui omnium spiritualiũ hostium sunt principes.

עמך נדבת ביום חילך בהדרי קדש מרחם משחר לך טל ילדתיך:

3 Sponte tuus populus veniet tibi, sponte, die quo
Publica constabit tua virtus:
Sanctis pulchra inquam virtus splendoribus, ille
Almus nascentisque tui ros
Ex vtero tibi; nec tantus desinet ab ipsa
Aurora, exurget tibi quantus.

3 Pentecostes die Spiritu sancto in discipulos misso, Christi virtus aperte constitit mundo.

נשבע יהוה ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק:

4 IAS iurauit, nunquam & iurata recidet,
Tu mihi perpetuusque minister
Melchisedek ritu æternus dicere sacerdos,
Atque eris is verbo mihi certo.

4 על דברתי & ritum & constitutionẽ, & verbum meum significat.

אדני על ימינך מחץ ביום אפו מלכים:

5 Ipse die nasique sui DOMINVS tibi dexter
Vulneribus reges dabit ictos.

5 Quo die Dominus iratus maximè erit & vlciscetur peccata mundi, eodem te victorem efficiet. magnum mysterium his versibus continetur.

ידין בגוים מלא גויות מחץ ראש על ארץ רבה:

6 Arbiter in gentes, densoque cadauere complens
Procedet iustúsque potensque.
Sternet & in multa terra caput ille cruentum,
Vt spatiis iam victor in amplis.

6 Conuenit cum illo Isaiæ, Quis est iste qui venit de Edom?

מנחל בדרך ישתה על כן ירים ראש:

7 Inque via bibet è riuo; caput ergo decoro
Attollet pulchróque triumpho.

7 Bibit Christus è riuo sanguinis effusi p. multis, in redemptionem peccatorũ. totus Psalmus, vti admonuimus, allegoriis cõstat.

PSAL.

PSAL. CXI.

Confitebor tibi Domine.

ARGVMENTVM.

Ex contentæ in superiori Psalmo sententiæ contemplatione huius etiam argumentum natum est, quo Psaltes Ecclesiam ad laudes inuirat Dei omnipotentis & misericordissimi, qui salutis æternæ promissa antiquis figuris adumbrata, re ipsa mundo per Christum præstiterit, atque euentu confirmauerit; id enim futurum præuidebat Psaltes: hortatur autem homines, vt illam salutem expectent in timore Domini ac tremore, certa fide in Deum, atque piarum actionum & operationum studio indefesso, firmaque perseuerantia: qui enim hoc præstiterit, illius tandem salutis compos factus, in æternum laudabitur.

Inscriptione singulari caret; indicat autè verbum, Halelúiah, esse gratulatorium Psalmum.

1 Haleluiah. 1 הללו יה

CARMEN DICOLON DISTROPHON
acrostichon ordine Alphabeti.

א A Tqui IAM integro laudabo ex corde, bonis ac אודה יהוה בכל לבב בסוד
ב Rectis seorsum, siue sim cœtibus in mediis. ישרים ועדה׃

1 Siue familiari sermone, siue publica oratione agam, idem argumentum erit dicendi laudes Dei.

2 Grandia facta IAE constant, quærendaq. ab omni ג 2 גדלים מעשי
ד Desiderante mente; qui concupit illa pius. יהוה דרושים
לכל חפציהם׃

2 Dei maxima sunt facta, promissa amplissima, promissorum præstantissima constantia & veritas.

ה 3 Huius opus laude est dignum pleneque decorum; 3 הוד והדר
ו Vnius & stat cuncta per tempora iustitia. פעלו עומדת
לעד׃

4 זכר עשה ז 4 Summaque mirandis fecit monumenta, probatus לנפלאותיו חנון
ח His fautor IAS: gratiæ prouidus atq. parens. ורחום יהוה׃

5 Vt ille promissa terrena re ipsa impleuit, sic etiam præstabit ea quæ per suum Christum præstanda esse recepit: nam nũquam immemor est suorum promissorum.

ט 5 Tradidit isque suis prædam metuentibus; ille 5 טרף נתן
י Omni memor sæclo sui fœderis ipse manet. ליראיו יזכר
לעולם בריתו׃

כ 6 Cuius vis operum est populo monstrata fideli, ac 6 כח מעשיו
ל Laus, gentium fundum suo cùm dedit is populo. הגיד לעמו לתת
להם נחלת
גוים׃

7 Fides in promissis efficiendis, ius in ratione rerũ præceptarum, & in iussis sũis. itaq. promittit & præstat, idem proponit et iubet, quid agendum sit iis, qui promissorũ compotes esse velint: id autem maximo iure, admirandaque ratione constat.

מ 7 Magna fides ac ius, manuum sunt illius acta; 7 מעשי ידיו
נ Quæcunque mandat ille sunt constabilita fide; אמת ומשפט
נאמנים כל
פקודיו׃

ס 8 Sustentata vltra voluentia sæcula mundi, 8 סמוכים לעד
ע Et æqua, veritatis & consolidata modis. לעולם עשוים
באמת וישר׃

פ 9 Pollicitus misit vitam populo ille redempto, 9 פדות שלח
צ Suúmque iussit fœdus in sæcla perenne fore. לעמו צוה
לעולם בריתו
קדוש ונורא
שמו׃

10 ראשית
חכמה יראת
יהוה שכל טוב
לכל עושיהם
תהלתו עומדת
לעד׃

ק 10 Quàm sanctum est eius, quàm formidabile nomen!
ר Rectũ, metúsque IAE pius, principiũ sapere est.
ש Scit, sapit is, fruitúrque aptè qui fecerit illa,
ת Tenétque laudis integrum perpetuúmq. decus.

PSAL.

Digitized by Google

PSAL. CXII.

Beatus vir qui timet Dominum.

ARGVMENTVM.

IN ſuperioris Pſalmi calce docuerat Pſaltes, diuinorum promiſſorum conſtantiam eos propriè ſpectare, qui Deum timent; huius pij timoris rationem idem Pſaltes hoc Pſalmo exponit eodem carminis genere, atque eadem inſcriptionis forma Haleluiah. complectitur autem hoc nomine timoris Domini pietatis exercitia, ea maximè quæ ad proximos ex charitate iuuandos pertinent.

1 הללו יה א

Haleluiah.

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON ACRÓSTICHON.

אשרי איש ירא את יהוה במצותיו חפץ מאד׃

א *ATqui beatus qui timet & colit*
ב *IAM, bene eius iuſſáque diligit,*

2 גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך׃

ג *Grande huic potenti ac dignitate*
Terra videt venerata ſemen.
ד *Directa virtus eſt quibus, audient,*
Ætate læti quod memorent ſua.

3 הון והשר בביתו וצדקתו עמדת לעד׃

ה *Huius domumque & copia alma*
Diuitiis opibuſque complet.
ו *Viuens ſtat illi iuſtitiæ æquitas,*

4 זרח בחשך אור לישרים חנון ורחום וצדיק׃

ז *Splendénſque rectis candida lux nitet*
Caliginoſa nocte. clemens,
ח *Hic facilis, bonus atque iuſtus.*

5 טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט׃

ט *Tam pulchra ſors eſt munifici viri,*
Clemens roganti qui ſua commodat;
Huic cuncta, res & verba, conſtant
י *Iudicio moderata recto.*

6 כי לעולם לא ימוט לזכר עולם יהיה צדיק׃

כ *Certè labanti nunquam animo cadet;*
ל *Longiſque iuſti gloria ſæculis,*
Experſque durabit maligni

7 משמועה רעה לא ירא נכון לבו בטח ביהוה׃

מ *Murmuris, inuidiamque vincet.*
נ *Nam fixum in* IA *fidere cor tenet,*

8 סמוך לבו לא ירא

ס *Stat corde fultus, nil metuet quidem,*

Iuſſa Dei, tam quæ ad animi motus, corporisque actus, & ſenſuum affectus temperandos, quàm quæ ad alios iuuandos data ſunt.

4 Huiuſmodi piorum ratio, etiamſi omnis orbis turbetur, conſtat apud Deum clara, & lucet apud homines cùm opus eſt.

7. 8. Ille nititur fide & ſpe Dei promiſſorũ, præceptorumq. eiuſdem rectam viam ſequitur, quam dum inſiſtit, nihil mouetur perturbatione rerum,

Digitized by Google

imò videt aduersarios suos in aliis viis prauis pereuntes.

ע *Exempla pressorum suorum*
Dum videat stupeátque digna.

9 Huius suas res bene profundentis, honor, dignitas, atque decus & amplitudo crescit, quamuis decrescentibus diuitiis & opibus humanis.

9 פ *Panditque egenis non tenuem manum,*
צ *Sic huic perennis iustitia ac manet;*
ק *Quantumque consurgit decorum*
Tollitur erigiturque cornu.

10 Ipsa autem inuidia huius aduersarios vlciscetur.

10 ר *Rectique cernit nescius impius,*
ש *Sæuit macrescens dentibus & crepat:*
ת *Totum peribit quidquid optant*
Impia percupiuntque turba.

PSAL. CXIII.

Laudate pueri Dominum.

ARGVMENTVM.

HVMANA opera, quamuis ad diuinæ dignitatis, & puritatis, atque efficientiæ amplitudinem immensam collata, exigua omnino sunt, tamen gratissima Deo esse, & inæstimabili præmio non destitui, ait Psaltes, propterea quòd ab ipso Deo præcepta commendataque sunt, promissis propositis, & à Dei famulis promissorum fide ac spe animatis, atque obedientia inductis; pro virili suscipiuntur & exhibentur; idque adeò Dei ipsius bonitate & benignitate niti; qui quanquam altissimus, & omnino summus maximusque sit, tamen totius mundi partes vel minimas cognoscit, curat & gubernat, & ex minimis, atque adeò non existentibus rebus magnas facit & cõstituit. vt ex sterilitate naturali fœminas magnarũ familiarum matres reddit aliquando, argumento magno misericordiæ ac liberalitatis suæ.

1 *Halelúiah.*

CARMEN DICOLON TETRASTROPHON.

IAM *vos famuli tollite laudibus,*
IAE *nomen age ac laudibus edite:*
2 IAE *nunc celébre & nomen in vltima*
Vltra & sæcula personet.
3 *Vnde & Sol oritur, quaque cadens subit,*
IAE *nomen erit laudibus inclytum.*
4 IAS *celsus enim gentibus omnibus,*
Cælis amplus & eminet.

IAE

ג מי כיהוה אלהינו המגביהי לשבת׃

5 IAE *quis ſimilis, quem colimus* DEVM?
Qui ponit́que thronum ſedibus editis:

ו המשפילי לראות בשמים ובארץ׃

6 *Quique vt reſpiciat quidquid in æthere*
Ac terra eſt, ſe humilem refert.

ז מקימי מעפר דל מאשפת ירים אביון׃

7 *Mendicum tenui è puluere qui erigit;*
Deiectuḿque ſimo qui leuat indigum,

ח להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו׃

8 *Iungat principibus quem; populi ſui*
Siſtat principibus parem.

ט מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחת הללויה׃

9 *Ille hanc, quæ ſterilis vixerat in domo,*
Fœcundam locat; & pignora dulcia
Dat matri, & cumulat gaudia pectori;
Ergo IAH *halelu inclytum.*

6 Hoc exemplo ſæpiſſime ſpectato, confirmatur Deũ opera ſeruorum ſuorum, quãquam exigua, tamen reſpicere, curare, & probare, promiſſoque præmio proſequi.

PSAL. CXIIII.

In exitu Iſrael de Aegypto.

ARGVMENTVM.

DEI ſummi, maximi ac potentiſſimi benignitatem ſignificat Pſalmus hic; qui quanquã altiſſimus ſit & ſupernus, vt in præcedenti oſtenſum erat, tamen ſeſe ad exiguas res, præcipuè ad hominum genus fouendum, promouendum, & amplificandum demittit: cuius rei exemplum manifeſtiſſimum editum eſt in liberatione ac eductione filiorum Iſrael ex Aegyptiaca ſeruitute, vbi Dominus populum illum ſibi peculiariter dilectum ac ornatum eſſe, magnis virtutibus ac ſignis declarauit.

CARMEN SAPPHICVM.

א בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לעז׃

1 IIſrael *quando ſoboleſque Iacob*
Barbaræ linquens populum loquelæ, &
Regna Mitſraim, nimium moleſtis
Vrbibus exit:

ב היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו׃

2 *Iuda tunc ſanctum in populum ſacratur;*
Principem agnoſcit Dominumque lætus
Iſrael dictis, opere ac potentem,
Imperiisque.

ג הים ראה וינס הירדן יסב לאחור׃

3 *Hoc mare vt vidit, trepidans refugit,*
In caput verſus redytque Iarden;

ד ההרים רקדו כאילים גבעות כבני צאן׃

4 *Vtque verueces ſaliere montes,*
Et iuga vt agni.

1 Iudæ tribus præcipuè ſelecta in ſignificationẽ Chriſti ex illa orituri: & omnes Iſraelitarũ familiæ propter promiſſa patribus facta, liberatæ, ornatæ, & amplificatæ ſunt; declaratusq. eſt Iſrael populus, in quo Deus imperans ſeſe ſanctificare, hoc eſt maximũ & ſingulari quadam gratia prouidentem oſtendere voluerit.

3. 4. Ad eam rem oſtendendam, ſignis ac teſtimoniis naturæ magnis vſus eſt Deus, magna virtute editis.

Digitized by Google

5 *Dic mare ô quid te fugere, ac te Iarden*
Cogit ad ſummum remeare fontem?
6 *Vtque verueces trepidare montes,*
Et iuga vt agnos?
7 *Terra præſentem* DOMINVM *tremebat*
Ac DEVM, *cuius puer eſt Iacob.*
8 *Vertit is rupem in pelagus, fluenteis*
Saxaque in amnes.

ה מה לך הים כי תנוס הירדן תסב לאחור׃
ו ההרים תרקדו כאילים גבעות כבני צאן׃
ז מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלוה יעקב׃
ח ההפכי הצור אגם מים אלמיש למעינו מים׃

PSAL. CXV.
Non nobis Domine, non nobis.

ARGVMENTVM.

HVMANI generis amplificationem illam Iſraelitico populo promiſſam, vt Deus abſoluat ac perficiat, ſtudiosè hoc Pſalmo oratur, ratione habita, non tam exiguitatis ac tenuitatis hominum, quàm magnitudinis diuini nominis; quæ apertè cognoſcetur ex exiguis & humilibus rebus ipſius voluntate & efficientia ad maximam mplitudinem euectis.

CARMEN SAPPHICVM.

1 Quoniam tu ita voluiſti, ita promiſiſti, ita te effecturũ recepiſti.

1 *NOſtra non nobis celebretur* IAS
Gloria, aſt iſtud decus atque nomen
Aſſere, vt conſtet bonitas fidesque
Iſta per orbem.

א לא לנו יהוה לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך׃

2 Si populum tuum aut minorẽ, aut parem aliis nationibus eſſe ſiueris, aut de veritate, aut de efficacitate tua gentes dubitabunt, ſiniſtreq. diſſerent; aut te non eſſe, aut ipſorũ diis forſan eſſe ſimilẽ, edm tamen hoc veriſſimè reſpõdere debeamus, te in cœlo eſſe potentiſſimum, illorum deos neque natura, neque efficacitate deos eſſe, ſed meram vanitatem & inanitatem.

2 *Dicere & cur nam patiere gentes,*
Horũ vbi PRINCEPS DEVS *eſt?* DEVS *nam*
3 *Noſter in cælis operis potensque*
Conſiliique eſt.
4 *Plena at ærumnæ ſimulachra abiſtis*
Culta ſunt, aurum atque hominum labores
Sunt & argentum, manibusque formas
Accipiunt has.
5 *Os habent, nunquam tamen eloquentur,*
Nec ſuis poſſunt oculis videre,
6 *Nil vel audire, vt patulis propinqui*
Auribus adſtent.

ב למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם׃
ג ואלהינו בשמים כל אשר חפץ עשה׃
ד עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם׃
ה פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו׃
ו אזנים להם ולא ישמעו

Naſus

Digitized by Google

אף להם ולא יריחון ׃

Naſus iis expers liquidi eſt odoris:

7 ידיהם ולא ימישון רגליהם ולא יהלכו לא יהגו בגרונם ׃

7 *Nil tenent illis manibúſve tangunt;*
Nec ſuis vadunt pedibus, ſonant nec
Gutture voces.

8 כמוהם יהיו עשיהם כל אשר בטח בהם ׃

8 *Hæc ſibi qui vel coluere facta,*
Fidit aut quiſquis veneratus ipſis,
Horum erunt cuncti ſimiles, Deorum
Nempe ſuorum.

9 ישראל בטח ביהוה עזרם ומגנם הוא ׃

9 *Iſrael fidet bene doctus* IAE,
Is ſibi tutor clypeuſque; & IAE

10 בית אהרן בטחו ביהוה עזרם ומגנם הוא ׃

10 *Fidit Aronis domus, huicque tutor*
Præſidiumque eſt.

11 יראי יהוה בטחו ביהוה עזרם ומגנם הוא ׃

11 *Qui timent* IAM *ſapienter* IAE
Semper ij fidunt, quibus ille tutor
Eſt & inuictus clypeus, ſupernum
Præſidiumque.

12 יהוה זכרנו יברך יברך את בית ישראל יברך את בית אהרן ׃

12 *Nos memor fauſtè benedicet* IAS,
Iſrael fauſtè benedicet ille
Sic domum; Aronis benedicet amplam
Ille domumque.

13 יברך יראי יהוה הקטנים עם הגדלים ׃

13 *Ille cultores benedicet,* IAM
Qui timent, magnos ſimul ac minores.

14 יסף יהוה עליכם עליכם ועל בניכם ׃

14 *Vos bonus, natos pariterque veſtros,*
Augeat IAS.

15 ברוכים אתם ליהוה עשה שמים וארץ ׃

15 *Proſperi atque* IAE *penitus ſacrati*
Eſte, qui cælos ſolidamque terram

16 השמים שמים ליהוה והארץ נתן לבני אדם ׃

16 *Fecit. at cæli referuntur* IAE
Regnáque cæli:
Filiis terram dedit ille Adami.

17 לא המתים יהללו יה ולא כל ירדי דומה ׃

17 *Mortui non* IAH *celebrant, nec omnes*
Antra qui foſſæ ſubeunt ſilentisque
Atra ſepulchri.

8 Iſti ſunt inutiles dij omnino, qui nec ſe, neque ſuos iuuare poſſunt, imò deteriores quotidie fiunt, ipſa vetuſtate rumpuntur & franguntur, ruinis & caſibus obnoxij. qui his confidunt, ſimiles euadent; neque enim maius optare quiſque debet, quàm vt Deo ſuo ſimilis ſit.

9 Ita nobis cõtinget, qui cùm fidamus Deo vero, viuo, & efficaciſſimo, erimus ab eo adiuti, ſuſcepti, & amplificati.

12 Benedictione ſpirituali in cæleſtibus per ſemẽ illud, in quo benedicendæ ſunt omnes familiæ terræ, qui crediderint cum fideli Abraham.

13 Non ſolùm ex Abrahæ & Iſraelis poſteritate ſecundũ carnem, ſed ex omnibus gentibus, qui timent Dominum, ij benedictionis illius communione fruentur dono ipſius Dei.

15 Qui initio cęli imperium & ſedem ſibi præcipuè adſcripſit; Terræ homines præfecit; ſed benedicet idem nobis, ita vt cælorum etiam regni participes efficiat.

16 Deus dedit terram filiis hominum viuẽtibus, à quibus laudari oportet. nam viuens ipſe eſt, & viuos cultores poſtulat: cæteri dij mortui ſunt, hoc eſt, non dij, & cultores habent mortuos.

18 Nos verò qui viuimus & speramus vitam alterâ perpetuam, semper & in hac & in altera vacabimus laudibus diuinis : igitur laudate Deum omnes Ecclesiæ.

18 *Laudibus crebris celebrare at* IAM
Cura sit nobis modò & vsque in omne
Sæculum longè penitus futurum,
Vosque haleluiah.

18 והכחנו
מברך יה מעתה
ועד עולם הללו
יה׃

PSAL. CXVI.

Dilexi, quoniam exaudiet Dominus.

ARGVMENTVM.

DAVID post promissum sibi à Deo, Samuele interprete, regnum, cùm variis difficultatibus ac multis, idque frequenter, conflictaretur, numquam tamen fidem aut spem deposuit, neque animum despondit, neque obiectos labores ita horruit, vt diuina ope fretus non subiret; interim autem hominum iudicio illius rerum exitus bonus fore negabatur. cùm tamen omnibus hostibus & inimicis victis, omnique difficultate superata, regno iam rebusque cum summa dignitate & amplitudine potiretur, hunc Psalmum composuit; quo docet Dei propositum & promissum firmissimum certissimumque esse, nullaque difficultate, nullis viribus, nulla potentia impediri posse, quominus ad exitū oportunè perducatur, idq. suo ipsius exẽplo cõfirmat: cui multa pericula ac discrimina, implorato diuino auxilio, sunt superata, & promissi diuini fides euentu ipso firmata. Quamobrẽ ipse sese & studia sua, atque actionem omnem Deo, tanquam seruum Domino, à quo redemptus fuerit, dedicare consecrareque velle ait.

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

1 IAM *diligo maximum,*
Vocem quippe, meas audijt ac preces:
2 *Aurem mi appulit is suam;*
Appellabo dies hunc igitur meos:
3 *Mortis namque doloribus*
Iam iam septus eram; sollicitus frequens,
Qualisque est barathri, labor
Me inuentum penitus presserat, ipseque
Angusta anxiáque omnia
Nanciscì poteram, nil mihi commodi.
4 IAE *nomen at inuoco,*
IAS hanc animam, te precor, erue.
5 IAS *numine gratiæ*
Lenis, iustitiæ ac numine qui valet:

1 אהבתי כי
ישמע יהוה את
קולי תחנוני׃

2 כי הטה אזנו
לי ובימי אקרא׃

3 אפפוני חבלי
מות ומצרי
שאול מצאוני
צרה ויגון
אמצא׃

4 Vitã quam in summo discrimine versati video, erue, vnicam videlicet; namque ipse vitam meam tueri nõ possum, nedum alias res aut quærere aut defendere: quòd si tot mihi labores subeundi sunt, animã tu meã vitamque custodi, qua ferre queam has ærũnas.

4 ובשם יהוה
אקרא אנה יהוה
מלטה נפשי׃

5 חנון יהוה
וצדיק ואלהינו
מרחם׃

Idem,

Digitized by Google

Idem, quem colimus DEVM,
Clemens ingenio, viſceribus bonis.

6 שמר פתאים יהוה דלותי ולי יהושיע׃

6 IAS *ſimplicium vigil*
Cuſtos, certa ſalus ſit tenui mihi.

7 שובי נפשי למנוחיכי כי יהוה גמל עליכי׃

7 *Ad certam requiem tibi*
IAS *fautor adeſt, ô mea mens redi.*

8 כי חלצת נפשי מטכות את עיני מן דמעה את רגלי מדחי׃

8 *Morti ipſe hanc animam dabas,*
Ipſe hæc à lachrymis lumina libera,
Hunc, ne corruerem, pedem.

9 אתהלך לפני יהוה בארצות החיים׃

9 *Ante* IAM *ingrediar, terræ animantium*
Inter multiplicis gregem.

10 האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד׃

10 *Ipſe vt credideram ſic loquor; ille ego*
Qui afflictus fueram nimis.

11 אני אמרתי בחפזי כל האדם כזב׃

11 *Ipſe ac dum trepido, dum tremo, dixeram,*
Mendax omnis homo quidem.

12 מה אשיב ליהוה כל תגמולוהי עלי׃

12 IAE *quid referam pro meritis bonis?*
Tot pro muneribus mihi?

13 כוס ישועות אשא ובשם יהוה אקרא׃

13 *Attollam calicem pocula ſoſpitum,*
IAM *vocéque proferam.*

14 נדרי ליהוה אשלם נגדה נא לכל עמו׃

14 IAE, *dum populus me ipſius adſpicit,*
Reddam vota libens mea.

15 יקר בעיני יהוה המותה לחסידיו׃

15 IAE *eſt ante oculos chara pijs ſuis*
Mors illata fidelibus.

16 אנה יהוה כי אני עבדך אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי׃

16 IAS (*ſeruus enim ſum tuus*) *en age*
(*Seruæ filius ac tuæ*)
Soluiſti penitus tu mea vincula.

17 לך אזבח זבח תודה ובשם יהוה אקרא׃

17 *Sacrum* (*profiteor tibi*)
Laudis perpetuæ ſacrificans feram,
IAE *nomen & inuocans.*

18 נדרי ליהוה אשלם נגדה נא לכל עמו׃

18 IAE, *cùm populus me ipſius inſpicit,*
Reddam vota libens mea.

19 בחצרות בית יהוה

19 IAE *inque æde ſacra ſtans & in atrijs,*

Intra-

8 Vitam meam tu liberaſti à morte; & oculos, vt probra aliosque inſultus, multos etiá dolores quos ferebam, perpetuoque lugebam, peruincens, lachrymas in gaudiũ mutarem.

10 Atqui nemo mortalium pollicitus mihi eſt hanc ſalutem, qua nunc fruor. Fides mihi, vt crederem diuinis verbis, dedit, credens accepi, accipiens poſſum vera ac certa loqui de diuinis promiſſis; idque loquor ac locutus fui: quo enim tempore ego affligebar, atq ab hominib⁹ ad deſperationem incitabar, dixi Deũ eſſe veracem, hominum omnium iudicium & dictum à Deo auerſum, mendax fallaxq. eſſe.

12 Igitur omnia accepta Deo fero, ſed quo officio reſpondebo Deo meo?

13 Sacrificabo ſacrificium confeſſionis, & ipſe liberatus ſoſpitale poculum Deo libabo, ac dicam. Propino tibi Domine, gratus atque ſupplex, & gratulabundus.

15 Non facile ſuos fideles perire patitur Deus.

16 Fateor me ſeruum tuum à te redemptũ, ſeruum etiam natum, filium humilis fœminæ tibi obligatæ.

18 Priuatim ac ſingulariter in animo, atque etiam ad exemplum laudis tuæ & gratulationis in Eccleſia publicè confitebor tibi: vtrumque ratio pietaſque poſtulat.

Digitized by Google

Intraque ô Solyme tuos
Muros; vosque simul IAH *halelu bonum.*

פרוצי יהוה לם
תללו יה:

PSAL. CXVII.

Laudate Dominum omnes gentes.

ARGVMENTVM.

GRATVLATORIVM carmen est, Ecclesiæ nomine editum, eo tempore quo diuino beneficio communis omni populo salus data est, vt in transitu maris rubri, ingressu regionis promissæ, restitutione ex Babylone, sed præcipuè in totius mundi redemptione per Christum facta, ad quam rem propriè ac præcipuè Psalmus hic pertinet, additus à Dauide tanquam coronis eius qui antecessit.

CARMEN DICOLON TETRASTROPHON.

1 IAM *dicite laudibus*
Omnes vndique gentium;
Orbis natio plurima
IAM *concelebrate.*

א הללו את יהוה כל גוים שבחוהו כל האמים:

2 *Eius nam bonitas adest*
Nobis robore maxima;
IAE *& perpetua est fides,*
Ergo IAH *halelu bonum.*

ב כי גבר עלינו חסדו ואמת יהוה לעולם הללויה:

PSAL. CXVIII.

Confitemini Domino, quoniam bonus.

ARGVMENTVM.

SVB Dauidis imagine Christi mysterium continet hic Psalmus, namq. Dauid salutem sibi ac regnum Deo auctore constitisse; idque, quamuis repugnantibus omnibus illius aduersariis, & multis, & frequentibus, & potentissimis; apertè significauit, Christum suorum, atq. humani generis inimicorum innumeris myriadibus superatis, victorem euasurum, & regni cælestis regem declarandum esse, apertissimè Spiritu sancto in discipulos suos immisso, cuius virtute diuinorũ donorum confessio in Ecclesia futura esset in perpetuum.

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

1 Ecclesiç omnes gratulatorium carmen cũ perpetuis laudib⁹ Deo canite, qui bonus, benignus est, & benignitate sua ac misericordia summa mundum perpetuò affecit.

2 Sed quia hæc salus primùm nota ac spectata fuit in Israele, confessio ab Israele incipiat. Israel in vniuersum prius vocatus ad notitiam mysteriorũ, deinde Aaronis.

1 IAE *ferte bono memorem laudemque decusque,*
Cuius benignum numen est, perpetuóq. manet.

א הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו:

2 *Israel hunc dicet primus que fatebitur Almum;*
Cuius benignum numen est, perpetuóque manet.

ב יאמר נא ישראל כי לעולם חסדו:

Dicet

Digitized by Google

3 יאמרו נא בית אהרן כי לעולם חסדו׃

3 *Dicet & Aronis domus huncque fatebitur almum,*
Cuius benignum numen est, perpetuóque manet.

4 יאמרו נא יראי יהוה כי לעולם חסדו׃

4 *Qui metuunt* IAM, *dicent, referentque fatentes,*
Cuius benignum numen est, perpetuóque manet.

5 מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה׃

5 *Ipse locis arctis* IAH *pressus nempe vocabo,*
Respondit amplioribus IAH *spatiisque mihi.*

6 יהוה לי לא אירא מה יעשה לי אדם׃

6 IAS *ipse mihi assistat, nihil ipse timebo,*
Conentur in me quidquid, aut efficiant homines.

7 יהוה לי בעזרי ואני אראה בשנאי׃

7 IAS *auxiliisque meis mihi commodus adstet,*
Ipse inuidentes non pauens despiciamque meos.

8 טוב לחסות ביהוה מבטוח באדם׃

8 *Confugere, atque* IAE *auxilium perquirere præstat,*
Niti caduco quàm viro, fidere quamq. homini.

9 טוב לחסות ביהוה מבטוח בנדיבים׃

9 *Confugere, atque* IAE *auxilium perquirere præstat,*
Quàm vel potentioribus fidere principibus.

10 כל גוים סבבוני בשם יהוה כי אמילם׃

10 *Me gentes omnes circumstent, nomine at* IAE
Illos paratus cædibúsque exitiisque petam.

10 Mysterium Christi, omnium gentium debita suscipientis.

11 סבוני גם סבבוני בשם יהוה כי אמילם׃

11 *Vndique me obsessum circundent, nomine at* IAE
Illos paratus cædibúsque excidiisque petam.

12 סבוני כדברים דעכו כאש קוצים בשם יהוה כי אמילם׃

12 *Me obsideant vt apes; spinis ceu extinguitur ignis,*
In nomine IAE *sic eos excidio afficiam.*

13 דחה דחיתני לנפל ויהוה עזרני׃

13 *Præcipiti impulsu impuleras turbare ruentem*
Me aggressus, IAS affuit mi, auxiliúmque tulit.

14 עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה׃

14 IAH *robur mihi & auxiliu, psalmusq. canendus,*
Auctor salutis qui fuit semper eritque mihi.

15 קול רנה וישועה באהלי צדיקים ימין יהוה עשה חיל׃

15 *Voce salutaris resonent tentoria cantus*
Iustis; vt IAE *exercitum dextra facit solidum.*

Vt IAE. *&c.*] Cantici argumentum erit; omnem opem & facultatem, atque virtutem solidam, ex dextera Dei esse.

16 ימין יהוה רוממה ימין יהוה עשה חיל׃

16 *Alta* IAE, *excellens præstanti numine, dextra,*
Vires, & IAE *exercitum dextra facit solidum.*

17 לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה׃

17 *Non moriar, viuens referam* IAH *fortia gesta;*

18 יסר יסרני יה ולמות לא נתנני׃

18 *Correptor* IAS *mi fuit; non dedit vt morerer.*

17 Sacrificaturus hostiam laudis Deo, ingrediar portam iustitiæ ac misericordiæ. his portis verè ingressus est Christus, quas aliis etiam patefecit.

19 פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה׃

19 *Iustitiæ quas ingrediar mihi pandite portas,*
IAH gratiarum munus ac debita sacra feram.

20 *Hæc porta est* IAE, *iusti quam semper adibunt:*
21 *Laudabo te, exoratus es qui mihi certa salus.*
22 *Quem lapidem artificum proiecerat improbitas, hic*
Est angularis in domo præcipuúmque caput.
23 *Hoc nostris oculis mirandum constat ab* IA;
24 *Nobis ab* IA *hic est dies lætitiæ celebris.*
25 *Nunc adeò serua, núncque* IAS *seréque salutem,*
IAS *secunda cœpta fac nunc adeóque faue.*
26 *Prosper & ille,* IAE *venit huc qui nomine vobis,*
IAE *precamur fausta queis contigit esse domus.*
27 FORTIS *nempe* IAS *nobis illuxit; ad aræ*
Ligate cornua hostiam funibus implicitam.
28 *Extollēs mihi te* FORTEMq. DEVMq. *fatebor,*
Te laude tollam in astra, te gratus vbique canam.
29 IAE *ferte bono memorem laudemque decusque,*
Cuius benignum numen est, perpetuóque manet.

22 Fuerat reiectus & repudiatus Dauid, sed iudicio & efficientia Dei caput populi est constitutus. Verus lapis angularis Christus, qui vtrumque pariete coniunxit, & vtraque vnum fecit.
23 Hæc lætitia vera, verè est per Christum allata.

20 זה השער ליהוה צדיקים יבאו בו׃
21 אודך כי עניתני ותהי לי לישועה׃
22 אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה׃
23 מאת יהוה היתה זאת היא נפלאות בעינינו׃
24 זה היום עשה יהוה נגילה ונשמחה בו׃
25 אנא יהוה הושיעה נא אנא יהוה הצליחה נא׃
26 ברוך הבא בשם יהוה ברכנוכם מבית יהוה׃
27 אל יהוה וישר לנו אסרו חג בעבתים עד קרנות המזבח׃
28 אלי אתה ואודך אלהי ארוממך׃
29 הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו׃

PSAL. CXIX.

Beati immaculati in via.

ARGVMENTVM.

DIVINORVM eloquiorum contemplatio diligens atque diserta, mysteriorumque in illis libris contentorum admiratio, summæque ac planè diuinæ sapientiæ agnitio mirabiles sui in vatis mente atque animo excitauerat amores, ex quibus Psalmus hic, summo tum iudicio, tum artificio promanauit. qui totius legis, hoc est, diuinorum librorum summam complectitur laudem, præstantiam in primis, auctoritatem, æquitatem, rerum cognitionem omnium, maximam præterea vtilitatem in illis cognoscendis, & studio vero ac pio exercendis esse declarans, dignam perpetuo studio, perpetuoque obsequio atque exercitio lectionē illam esse affirmans: verùm quòd ad puritatem in ipsis libris & præceptis diuinis exactam & postulatam præstandam, filiorū Adæ vires non adeò valent interim dum vetus homo in membris ipsis continetur: poscit vates, anxieque cupit & optat, illud impedimentum à se remoueri ac pelli, virtute Dei per Spiritum sanctum immissum, cuius efficientia ipse possit & velle & perficere pro bona voluntate Dei ipsius. Constat carmen plurimis argumentis & ornamentis ex ipsa diuinæ legis contemplatione & obseruatione petitis.

CARMEN ELEGIACVM ACROSTICHON.

✠ A

1 AMplè felices illi quibus est via simplex,
Lege IAE *ingressis id studiumque manet.*

1 אשרי תמימי דרך ההלכים בתורת יהוה

Ac qui

Digitized by Google

ב אשרי תמימי דרך הולכים בתורת יהוה׃

2 *Ac qui eius teſtata ſtudent ſeruare, beati,*
Huncque omni quærunt corde petúntque pij.

ג אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו׃

3 *Artifices fraudis prauæ ſimul eſſe nequibunt;*
Illius innocuas atque tenere vias.

5 Iuſtiſſima ſunt quæ præcepiſti, ideoque digniſſima, quæ ſummo ſtudio & omnibus viribus obſeruentur, atque ita à te inſtum eſt.

ד אתה צויתה פקודיך לשמר מאד׃

4 *At tu præcipiens validè obſeruare iubebas*
Quæ mándata tuo ſunt data conſilio.

ה אחלי יכנו דרכי לשמר חקיך׃

5 *Atque vtinam tua decreta vt ſanctiſſima ſeruem,*
Sint mihi conſtratæ compoſitæque viæ.

5 Vtinam autem omnino méte, animo atq. virtute omni ita comparatus ſim, vt poſſim tua præcepta, vti decet, ſeruare.

ו אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך׃

6 *Abfuerit mihi túncque pudor, tua cuncta videndo*
Cùm præcepta ſequi, conſpicere ac valeam.

ז אודך בישר לבב בלמדי משפטי צדקך׃

7 *Addiſcens tua cùm fuero iuſtiſſima iura,*
Perfecto grates tunc tibi corde feram.

ח את חקיך אשמר אל תעזבני עד מאד׃

8 *Attamen vt decreta tua obſeruare parantem*
Ne me, valde oro, deſtituas famulum.

8 Id autem tua gratia magna potero, quam, vt mihi præſtes, oro.

ב B

ט במה יזכה נער את ארחו לשמר כדברך׃

9 *Blanda iuuenta viam quis purget? ſeruet vt illa,*
Quæ verbis monſtras ſignificasque tuis.

9 A pueritia ipſa nulla commodior inſtitutio ad vitam informandam, quàm legis tuæ ſtudium.

י בכל לבי דרשתיך אל תשגני ממצותיך׃

10 *Blando etiam te corde peto, te pectore toto,*
Fallere præceptis ne ſine méque tuis.

יא בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך׃

11 *Blanda tua abdideram iam corde ac pectore dicta,*
Ne tibi peccarem, neu vitium facerem.

יב ברוך אתה יהוה למדני חקיך׃

12 *Blanda tua ô benedicte* IAS *decreta doce me;*
Te mihi doctorem diſcipulus celebrem.

12 Cupio non ſolùm indice, ſed doctore atque auctore te vti.

יג בשפתי ספרתי כל משפטי פיך׃

13 *Bellè ipſe & labiis propriis numerata ferebam*
Iura, oris mihi ſunt quæ monumenta tui.

יד בדרך עדותיך שעשעתי כעל כל הון׃

14 *Bellis diuitiis tua me teſtata, meam plus*
Omnibus afficiunt lætificántque viam.

14 Nullę diuitiæ mũdi me magis afficere, aut beatum lætumq. reddere poſſunt, viæque meæ curſum proſperè promouere, quàm ea quæ teſtatus es.

טו בפקודיך אשיחה ואביטה ארחותיך׃

15 *Blanda tua vt mandata libẽs meditórq. loquórque,*
Aſpicio ipſe frequens orbita quáque tua eſt!

טז בחקותיך אשתעשע לא אשכח דברך׃

16 *Bella mihi decreta tua & mihi gaudia magna*
Inde fluunt, verbi haud ſim memor ipſe tui.

Digitized by Google

ג G

17 Tuo ſeruo ac obſequiis tuis addicto, etſi inutili ſit præmiũ vita illa, qua tibi melius poſſim ſeruire.

17 Grandia redde tuo famulo tua præmia, viuam
Obſeruans verbum comperiarque tuum.

17 גמל על עבדך אחיה ואשמרה דברך׃

18 Præbe mihi tu ſpiritus tui gratiam.

18 Grandia vt ipſe tuæ inſpiciam miracula legis,
Auctor luce meos expedias oculos.

18 גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך׃

19 Interim dum me renouas, & ciuem cõſtituis ſanctorum, inſtrue me tuis præceptis, ne errem in via morum ac vitæ.

19 Grata mihi tua ne abſcondas præcepta; etenim ſum
Terræ hoſpes, patriis exul & ipſe locis.

19 גר אנכי בארץ אל תסתר ממני מצותיך׃

20 Geſtit & in cunctas anima hæc dum percupit horas,
Iura tua exoptans frangitur ac teritur.

20 גרסה נפשי לתאבה אל משפטיך בכל עת׃

21 Grex maledictus erit deteſtandusque ſuperbi,
Præceptis errant qui exiliuntque tuis.

21 גערת זדים ארורים השגים ממצותיך׃

22 Ne permittas me irrideri ac deſpici teſtimoniorum tuorum cauſa, verùm teſtimonia tua euentu ſecundo confirmato.

22 Garrula probra mihi longè hinc, deſpectio & abſit;
Teſtamenta etenim ſunt mihi ſancta tua.

22 גל מעלי חרפה ובוז כי עדותיך נצרתי׃

23 Principes multa de me & cõtra me loquuntur, quæ tamen ipſe omnino prætermitto, non valde curans, dum meditor ea quæ à te decreta ſunt & conſtituta principibus ac ſingulis ordinibus.

23 Grande ſonant verbis Domini in me multa locuti,
Sed decreta tua hæc ipſe loquor famulus.

23 גם ישבו שרים בי נדברו עבדך ישיח בחקיך׃

24 Gaudia ſumma mihi tua teſtamenta feruntur,
Sunt mihi conſulti conſiliique viri.

24 גם עדותיך שעשעי אנשי עצתי׃

ד D

25 Demiſſa hæc anima eſt hæretque in puluere, verbi
Ipſe tui vt viuam iam memor efficias.

25 דבקה לעפר נפשי חייני כדברך׃

26 Doctum redde tuis decretis me, mihi adesque,
Reſpondeque, meas dum numero ipſe vias.

26 דרכי ספרתי ותענני למדני חקיך׃

27 Doctus ego tua quò mediter miracla, viam da
Te duce mandati diſcere poſſe tui.

27 דרך פקודיך הבינני ואשיחה בנפלאותיך׃

28 Defluit hæc ſtillans anima heu nimis anxia, ſultor
Me firma, ac verbi ſis memor ipſe tui:

28 דלפה נפשי מתוגה קימני כדברך׃

29 Dimoueasque viam mendacem protinus à me;
Lege tua & grata & me miſerante foue.

29 דרך שקר הסר ממני ותורתך חנני׃

30 Delegi ipſe viam veram penitusque fidelem,
Et tua propoſui iura ineunda mihi.

30 דרך אמונה בחרתי משפטיך שויתי׃

31 Diuelli haud poſſint IAS teſtata; mihi iſta
Hærent; quorum tu ne ſine me pudeat.

31 דבקתי בעדותיך יהוה אל תבישני׃

Decur-

32 דרך מצותיך
אורני כי תרחיב
לבי׃

32 *Decurram ipſe viam præceptorúmque tuorum,*
Ipſe velis modò cor amplificare meum.

32 Auge me Spiritus ſancti dono, cuius virtute cor meum amplificetur, ad decurrẽdam viam, &c.

ה H

33 הוריני יהוה
דרך חקיך
ואצרנה עקב׃

33 *Horteris doceáſque viam me, peſco, tuorum*
Decretorum IAS, *quam ſequar in ſolidum.*

34 הבינני
ואצרה תורתך
ואשמרנה בכל
לב׃

34 *Hîc me tu erudiens doceas modò, lex tua cordi*
Sic ſacra, ſic conſtans, ſic erit apta meo.

34 Effice vt te doctore ego viar, dicarque doctus à te.

35 הדריכני
בנתיב מצותיך
כי בו חפצתי׃

35 *Hanc volo, túq. mihi hanc monſtra, quæ certa tuorũ*
Eſt præceptorum ſemita, quam cupio.

36 הט לבי אל
עדותיך ואל אל
בצע׃

36 *Hoc tua propenſum cor teſtamenta petat fac,*
Semotum turpi ſorde & auaritia.

37 העבר עיני
מראות שוא
בדרכך חיני׃

37 *Hos oculos, ne vana queant, diuerte, videre;*
Méque tua inſpira viuificáque via.

38 הקם לעבדך
אמרתך אשר
ליראתך׃

38 *Huic ſtatues dictúmque tuum reſponſáque ſeruo,*
Quæque tui poſſunt accumulare metum.

38 Interim dum nondum filius, ſed ſeruus dicor, timore illo pio me imple.

39 העבר חרפתי
אשר יגרתי כי
משפטיך
טובים׃

39 *Horrens quódq. tuli opprobrium durũ, mihi trãsfer,*
Quippe tua (agnoſco) ſunt bona iudicia.

40 הנה תאבתי
לפקודיך
בצדקתך חיני׃

40 *Hic mandata animus cupit en tua, viuere me fac*
Iuſtum, iuſtitiæ participémque tuæ.

ו V

41 ויבואני חסדך
יהוה תשועתך
כאמרתך׃

41 *Vt tua dicta* IAS, *tua ſic bonitáſque ſalúſque*
Fac, potes, accedant, adueniántque mihi.

41 Effice in me id, quod dicto tuo erga hominum ſalutem pollicitus es.

42 ואענה חרפי
דבר כי בטחתי
בדברך׃

42 *Verbum exprobranti mihi iam reſponſáque reddam,*
Iſtud quod verbum ſit mihi præſidium.

43 ואל תצל
מפי דבר אמת
עד מאד כי
למשפטיך
יחלתי׃

43 *Vſque fidele meo verbum ne dimoue ab ore,*
Omnino expectans dum tua iura peto.

44 ואשמרה
תורתך תמיד
לעולם ועד׃

44 *Vſque in ſæcla tuæ póſtque omnia ſæcula legis*
Semper ego obſeruans cultor eróque pius.

45 והתהלכה
ברחבה כי
פקודיך דרשתי׃

45 *Vt tua quæſiui cupidus mandata, per amplum*
Vitæ iter inſtituens progredior ſpatium.

45 Cùm ego exactè legem obſeruauero mandatorum tuorum diligenter cognitam, nullis animi anxietatibus afficiar.

46 ואדברה
בעדותיך נגד
מלכים ולא
אבוש׃

46 *Vſus & ipſe tuis teſtatis, eloquar ante*
Reges, nec fuerit mî pudor illa loqui.

56 Eſt enim in illis ſumma auctoritas ac ſapientia maxima.

Digitized by Google

47 *Valde amo quippe tua amplexus præcepta; mihi illa*
Gaudia perpetuam lætitiámque ferent.
48 *Vt tua chara mihi palmas ad iussa leuabo!*
Decretíſque tuis vt meditabor auens!

47 ואשתעשע
במצותיך אשר
אהבתי׃

48 ואשא כפי
אל מצותיך אשר
אהבתי ואשיחה
בחקיך׃

ז S

49 *Sis memor ô verbi, famulo iam pollicitus quod*
Cùm fueris, certam ſpem facis eſſe mihi.
50 *Solamen mihi, dum rebus miſeris premor, hoc eſt,*
Quod mihi ades, dicto viuere dasque tuo.
51 *Sæpè diu ac valde me deriſere ſuperbi;*
A lege at flexi non tamen ipſe tua.
52 *Sum memor, à primo refero tua iuráque mundo,*
IAS *ſolaménque hoc mihi fit ſolidum.*
53 *Sat mihi membra tremũt, me totũ inuaſit & horror,*
Quòd legem ſpernant impia turba tuam.
54 *Sunt mihi pſallendi, tua ſunt decreta canendi,*
Materies variis queis vagor hoſpitiis.
55 *Sum quoque nocte tui memor* IAS *nominis; vtque*
Obſeruem legem, ſtat mihi cura, tuam.
56 *Sancta & culta mihi tua quòd mandata fuerunt;*
Hæc mihi contingunt experiórque bona.

49 זכר דבר
לעבדך קו
אשר יחלתני׃

50 זאת נחמתי
בעניי כי אמרתך
חיתני׃

51 זדים הליצוני
עד מאד
מתורתך לא
נטיתי׃

52 זכרתי
משפטיך מעולם
יהוה ואתנחם׃

53 זלעפה
אחזתני
מרשעים עזבי
תורתך׃

54 זמירות היו
לי חקיך בבית
מגורי׃

55 זכרתי בלילה
שמך יהוה
ואשמרה
תורתך׃

56 זאת היתה
לי כי פקודיך
נצרתי׃

ח H

57 *Hæc mea pàrs, IAS, dixi, obſeruare tenebor*
Verba tua, hoc dixi, propoſitúmque manet.
58 *Hoc precor ante tuos vultus miſerere, rogo te*
Corde omni, certa ac fac mihi dicta tua.
59 *Hos ego namque pedes tua per teſtata reduxi,*
Dum referóque meas, cogito dúmque vias.
60 *Hactenus ipſe tua vt ſeruem præcepta (nec vnquam*
Ceſſaui) properans, & celer ipſe fui.
61 *Haud mihi (me quamuis præda implicuere cateruæ*
Impiæ) erat legis cura relicta tuæ.

57 חלקי יהוה
אמרתי לשמר
דבריך׃

58 חליתי פניך
בכל לב חנני
כאמרתך׃

59 חשבתי
דרכי ואשיבה
רגלי אל עדתיך׃

60 חשתי ולא
התמהמהתי
לשמר מצותיך׃

61 חבלי רשעים
עדתני תורתך
לא שכחתי׃

54 Omni loco, tempore, & occaſione inuenio in decretis tuis, quemadmodum agẽdum vtendumq. mihi ſit. idque tunc cano atque laudo.

Horri-

Digitized by Google

62 חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך׃

62 *Horrida vel mitis nox ſit, media erigor, vt te*
Iuráque confitear, iuſtitiámque tuam.

63 חבר אני לכל אשר יראוך ולשמרי פקודיך׃

63 *His ego ſum ſocius cunctis metuentibus & te,*
Et queis mandati cura probanda tui eſt.

63 Sanctorum communione fruor, dum pietatem exerceo.

64 חסדך יהוה מלאה הארץ חקיך למדני׃

64 *Hauſit terra tuum numen, quo eſt plena, benignum;*
Decretis me IAS *perge docere tuis.*

ט T

65 טוב עשית עם עבדך יהוה כדברך׃

65 *Tu bene munificus famulo mihi nempe fuiſti*
IAS, *quæ verbi vis memoranda tui eſt.*

66 טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי׃

66 *Tuáque bonum ſenſum melius quoque ſcire doce me:*
Nam tua præcepta hæc ſunt mihi certa fide.

67 טרם אענה אני שגג ועתה אמרתך שמרתי׃

67 *Tramite depulſus, cùm nondum frangerer, ipſe*
Errabam; ſeruo nunc tua dicta pius.

67 Correptus à te ſum quòd errarem; nunc iam cautior mihique ſapientior factus correptione tua, dictis tuis animũ ſtudiumq. admoui.

68 טוב אתה ומטיב למדני חקיך׃

68 *Tu bonus & bene munificus decreta doceto*
Me tua, méque tuum perfice diſcipulum.

68 Optarim verò potius doceri Spiritu tuo.

69 טפלו עלי שקר זדים אני בכל לב אצר פקודיך׃

69 *Toto corde tua obſeruo mandata, ſuperbi*
Quamquam compingant nomina vana mihi.

70 טפש כחלב לבם אני תורתך שעשעתי׃

70 *Tanquam pinguis adeps horum cor gliſcit obeſum,*
Lex tua ſed magnam fert mihi lætitiam.

71 טוב לי כי עניתי למען אלמד חקיך׃

71 *Tunc mihi, cùm fueram afflictus, bene contigit, vnde*
Mî tua decreta addiſcere poſſe datum eſt.

72 טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף׃

72 *Tam mihi chara tui lex oris, commoda tamque eſt,*
Auri atque argenti millia vt exuperet.

י I

73 ידיך עשוני ויכוננוני הבינני ואלמדה מצותיך׃

73 *Inſtrue me vt diſcam tua iam præcepta, paratus*
Quippe ego ſum manibus factus & antè tuis.

74 יראיך יראוני וישמחו כי לדברך יחלתי׃

74 *Inſpicientque pij me læti, téque timentes,*
Quòd ſpem firmarint hanc tua verba mihi.

75 ידעתי יהוה כי צדק משפטיך ואמונה עניתני׃

75 IAS, *ipſe ſcio tua ſanctáque iuſtáque iura:*
Quòd me afflixiſti, veráque cauſa fuit.

76 יהי נא חסדך לנחמני כאמרתך לעבדך׃

76 *Iſta tua ô bonitas me conſoletur, vt iſtud*
Verbum, quo famulus ſtat tuus, expoſuit.

Interia-

77 Renoua sensum cordis mei Spiritu sancto misericordissimo tuo, sic in interiori homine viuens, mandata tua rectè seruabo.

77 *Interiora tua accedant mihi viscera, viuam;*
Nam tua lex certam fert mihi lætitiam.
78 *Illos & pudeat, qui me inuertere superbi*
Falsò: mandata at proloquar ipse tua.
79 *Illi etiam, qui te metuunt, testatáque norunt*
Qui tua, me reditu vel properante petant.
80 *Isto decreto simplex rectúmque meum cor*
Esto, vt non possit me temerare pudor.

77 יבאוני רחמיך ואחיה כי תורתך שעשועי׃
78 יבשו זדים כי שקר עותתוני אני אשיח בפקודיך׃
79 ישובו לי יראיך וידעו עדותיך׃
80 יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש׃

כ C

81 *Cúmque à te hæc anima expectat poscítque salutem,*
Deficit, expecto sed tua verba tamen.
82 *Cuncta & vis oculos hos deficit; in tua dicta*
Me consolari, dico vbi tempus erit?
83 *Certè oblitus eram nunquam decreta tua, etsi*
Instar vtris fumo complicitus fuerim.
84 *Certa tuo famulo præbe vt sit summa dierum,*
Hostes cùm statues iudicio ipse meos.
85 *Clàm puteos mihi foderunt foueásque superbi,*
Lege tua quæ non constituisse licet.
86 *Cuncta tua (hoc scio) sunt præcepta fidelia, vanè*
Me sequitur turba hæc; tu mihi profer opem.
87 *Consumptus penè his fueram, terráque repulsus;*
Mandata at liqui non tamen ipse tua.
88 *Custodire tuum vt possim testata per os, da;*
Viuere & vt possim pro bonitate tua.

81 כלתה לתשועתך נפשי לדברך יחלתי׃
82 כלו עיני לאמרתך לאמר מתי תנחמני׃
83 כי הייתי כנאד בקיטור חקיך לא שכחתי׃
84 כמה ימי עבדך מתי תעשה ברדפי משפט׃
85 כרו לי זדים שיחות אשר לא כתורתך׃
86 כל מצותיך אמונה שקר רדפוני עזרני׃
87 כמעט כלוני בארץ ואני לא עזבתי פקודיך׃
88 כחסדך חיני ואשמרה עדות פיך׃

ל L

89 *Laude omni verbum dignum, dum sæcla manebunt,*
In cælis IAS *státque manétque tuum.*
90 *Lata ac terra tuis dictis vt condita constat*
Sæcula cuncta, manet sic tua certa fides.
91 *Lecta etenim sunt cuncta tibi, et famulantur ad vn-*
Iudicijs hodie certa stetere tuis. (*guem;*

91 Omnia quæ creata sunt, constant in suo gradu singula, ea, inquam, quæ permanserunt in electione sua; eaque hodie certissima sunt, eundemque ordinem tenent.

89 לעולם יהוה דברך נצב בשמים׃
90 לדר ודר אמונתך כוננת ארץ ותעמד׃
91 למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך׃

Lex

Digitized by Google

92 לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעניי׃

92 *Lex niſi me tua delectet, iucundáque firmet,*
Dum premor afflictus, perditus ipſe forem.

93 לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני׃

93 *Liber in æternum tua non mandata relinquam*
Immemor; his etenim tu mihi viuere das.

94 לך אני הושיעני כי פקודיך דרשתי׃

94 *Lætus ego quoniam quæro mandata tua & ſum,*
Sum tuus, ergo mihi ſit tua certa ſalus.

95 לי קוו רשעים לאבדני עדותיך אתבונן׃

95 *Lata acie expectant me vt perdant, impia turba;*
Teſtamenta tua at tum mage perſpicio.

96 לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד׃

96 *Latum eſt vſque tuum præceptū & ſine carēs; quem*
Vidi equidem in ſummis omnibus ipſe aliis.

96 Omnium aliarum rerum humanarū ac dictorum finem certum, & ſummam eſſe conſtat, omnes autem aliarum rerum ſummas exuperat magnitudine tuum mandatum.

מ M

97 מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי׃

97 *Me tua lex quanto deuinctum incendit amore;*
Hanc meditor totum cogito perque diem.

98 מאיבי תחכמני מצותך כי לעולם היא לי׃

98 *Magna mea exuperat per te ſapientia & hoſtes,*
Iſtis præceptis; quæ mihi perpetua.

99 מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה לי׃

99 *Magna ego dum meditor tua teſtatiſſima, multa*
Noui, doctores quæ latuere meos.

100 מזקנים אתבונן כי פקודיך נצרתי׃

100 *Mandata obſeruo quoniam tua, iam mihi cedent*
Prudentes monitis conſilióque ſenes.

101 מכל ארח רע כלאתי רגלי למען אשמר דברך׃

101 *Meque meosque pedes prauis auerto viis, vt*
Obſeruem verbum, proſequar atque, tuum.

102 ממשפטיך לא סרתי כי אתה הוריתני׃

102 *Me valde doctum feciſti; quippe tuis non*
Vllo dimoueor tempore iudiciis.

103 מה נמלצו לחכי אמרתך מדבש לפי׃

103 *Melle magisque meo tua dulcia dicta palato &*
Ori ſunt, quid tam dulce referre queam?

104 מפקודיך אתבונן על כן שנאתי כל ארח שקר׃

104 *Me tua prudentem reddunt mandata, quòd omnis*
Deteſtata ideò ſemita vana mihi eſt.

נ N

105 נר לרגלי דברך ואור לנתיבתי׃

105 *Næ pedibus noſtris præſtant tua verba lucernam,*
Lumen ſunt certum tramitis atque mei.

106 נשבעתי ואקימה לשמר משפטי צדקך׃

106 *Non fallam iurata mihi, ſtabilitáque figam,*
Vt iura obſeruem iuſtitiamque tuam.

107 *Non modus afflicto mihi conſtat, viuifica me*
IAS, quæ verbi ſpes mihi magna tui eſt.
108 *Noſtro ore & quæ ſponte fero, gratè excipias; me*
Iudicia ô IAS edoceasque tua.
109 *Nam quanquã hãc animã expoſitã ſemper fero, pal-*
Inque meis, legis ſum memor ipſe tuæ. (mis
110 *Non pia turba mihi laqueum poſuere, ſed egi*
Errans mandatis deuia nulla tuis.
111 *Nota mihi ſunt ſors tua conteſtata per æuum,*
Illa etenim cordi gaudia certa meo.
112 *Nempe ipſe vt faciam tibi quæ decreta, meum cor*
Inclino; tandem hoc eſt mihi perpetuum.

ס *S*

113 *Sunt inuiſa mihi commenta agitataque vili*
Ingenio; legem diligo at vſque tuam.
114 *Scutum, & , qua lateam, mihi tu es tutela; manetq.*
In verbo conſtans ſpes mihi ſumma tuo.
115 *Siſtite me procul, ô, procul hinc eſtote maligni;*
Vt præcepta mei ſint mihi culta DEI.
116 *Suſtentare tuo, vt viuam, me pergito dicto;*
Me ac ſpe decepta ne patere vt pudeat.
117 *Suffer me, vt ſeruer ſemper; decreta tua & ſint*
Gaudia, lætitiæ materieſque mihi.
118 *Spretos calcaſti, tua qui decreta relinquunt*
Errantes, mendax fraus agit hos etenim.
119 *Sanè tu veluti fæces terræ impia deles*
Agmina, teſtata hinc diligo & ipſe tua.
120 *Statque horrens caro noſtra tuo ſtupefacta timore,*
Eque tuis pauidus iudiciis metuo.

ע *H*

121 *Hoc egi, vt facerem ius, feci iuſtitiamque;*
Ne patere vt turba heu me violenta premat.

Hunc

107 נעניתי עד מאד יהוה חיני כדברך׃
108 נדבות פי רצה נא יהוה ומשפטיך למדני׃
109 נפשי בכפי תמיד ותורתך לא שכחתי׃
110 נתנו רשעים פח לי ומפקודיך לא תעיתי׃
111 נחלתי עדותיך לעולם כי ששון לבי המה׃
112 נטיתי לבי לעשות חקיך לעולם עקב׃
113 סעפים שנאתי ותורתך אהבתי׃
114 סתרי ומגני אתה לדברך יחלתי׃
115 סורו ממני מרעים ואצרה מצות אלהי׃
116 סמכני כאמרתך ואחיה ואל תבישני משברי׃
117 סעדני ואושעה ואשעה בחקיך תמיד׃
118 סלית כל שוגים מחקיך כי שקר תרמיתם׃
119 סיגים השבתה כל רשעי ארץ לכן אהבתי עדותיך׃
120 סמר משפחדך בשרי וממשפטיך יראתי׃
121 עשיתי משפט וצדק בל תניחני לעשקי׃

Digitized by Google

122 עשה עבדך לטוב אל יעשקני זדים׃

122 *Hunc famulum posito confirma pectore in alma*
Commoda, ne violens turba superba premat.

123 עיני כלו לישועתך ולאמרת צדקך׃

123 *Hærent dum sperant oculi hi, expectantq. salutem,*
Dictáque iustitiæ dum tua; deficiunt.

124 עשה עם עבדך כחסדך וחקיך למדני׃

124 *Huic famulo, vt solitus te es confirmare benignum,*
Effice; decretis me doceasque tuis.

125 עבדך אני הבינני ואדעה עדתיך׃

125 *Hoc sum, confiteor, seruus tuus, instrue tu me; ac*
Testamenta iube me bene nosse tua.

126 עת לעשות ליהוה הפרו תורתך׃

126 *Hora ac tempus adest* IAE *vt faciátque parétque:*
Lex tua spreta istis & violata fuit.

127 על כן אהבתי מצותיך מזהב ומפז׃

127 *Hic præcepta tua et mihi sunt charißima plusquàm*
Aurum, perspicua Pazius ac facie.

128 על כן כל פקודי כל ישרתי כל ארח שקר שנאתי׃

128 *Hinc ergo omnino rectè mandata notaui*
Omnia, & inuisa est semita vana mihi.

פ P

129 פלאות עדותיך על כן נצרתם נפשי׃

129 *Planè mira etiam sunt contestata tua, vnde*
Hæc anima obseruans illa colit meritò.

130 פתח דבריך יאיר מבין פתיים׃

130 *Porta ipsa illustrat verborum prima tuorum,*
Illa rudes animos erudit atque docet.

131 פי פערתי ואשאפה כי למצותיך יאבתי׃

131 *Pandens osque meum aspiro ac sitibundus anhelo;*
Nam præcepta aueo percupióque tua.

132 פנה אלי וחנני כמשפט לאהבי שמך׃

132 *Pone oculos in me aspiciens, miserere mei; qui*
Nomen amant, quali iure fuere, tuum.

132 Eundem te mihi exhibe, quem soles tui nominis amatoribus.

133 פעמי הכן באמרתך ואל תשלט בי כל און׃

133 *Passus, oro, meos compone ac dirige verbo*
Ipse tuo; obliqui vt nil mihi præsit, age:

134 פדני מעשק אדם ואשמרה פקודיך׃

134 *Praua hominis me vi ac violenta siste redemptum,*
Mandata vt seruem perficiámque tua.

135 פניך האר בעבדך ולמדני את חקיך׃

135 *Prome tui lucem vultus, & lumina seruo,*
Decreta ac doctor dicere da tua me.

136 פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך׃

136 *Plena oculi hi lachrymis ideò emisere fluenta,*
Quòd seruata istis lex tua non fuerit.

Digitized by Google

ע S

137 Sancte IAS iustum celebrent te, iustus enim tu es, צדיק אתה יהוה וישר משפטיך׃
Et tua iusta simul rectáque iudicia.

138 Sunt præcepta tuis testatis iussáque constans צוית צדק עדתיך ואמונה מאד׃
Iustitia, atque fides, sunt tibi chara adeò.

139 Succisus zelo indignor quòd non memores sunt; צמתתני קנאתי כי שכחו דבריך צרי׃
Nec recolunt hostes, quæ tua verba, mei.

140 Seruus amat tua dicta tuus, purissima multum & צרופה אמרתך מאד עבדך אהבה׃
Explorata etiam sæpè probata magis.

141 Sum paruus, contemptus ego: mandata tua atqui צעיר אנכי ונבזה פקודיך לא שכחתי׃
Casibus in nullis immemor abÿciam.

142 Stat tua iustitia in totum iustissima seclum; צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת׃
Est tua lex verax, ipsáque summa fides.

143 Stringens anxietas reperit me angustiaque ingens: צר ומצוק מצאוני מצותיך שעשעי׃
Sed præcepta tua hæc sunt mihi delitiæ.

144 Sunt testata tua in totum iustissima sæclum: צדק עדותיך לעולם הבינני ואחיה׃
Instrue me, & viuam; scire ea, vita mihi est.

ק Q

145 Quum te corde voco toto, exorare precor, mi קראתי בכל לב ענני יהוה חקיך אצרה׃
IAS decreta atque vsque tenebo tua.

146 Qui voco te, mihi tu fer opem, proferque salutem; קראתיך הושיעני ואשמרה עדותיך׃
Testatisque tuis inuigilabo pius.

147 Quum primũ venit aurora, & prior excitor, & te קדמתי בנשף ואשועה לדבריך יחלתי׃
Inuoco, dant certam spem tua verba mihi.

148 Antequam matutini custodes indicent auroræ aduentũ, ego iam euigilans cogito de dictis tuis.

148 Quò tua dicta loquens mediter, mea lumina somno קדמו עיני אשמרות לשיח באמרתך׃
Excita, custodes præueniunt vigiles.

149 Qua bonitate vales IAS hanc excipe vocem, קולי שמעה כחסדך יהוה כמשפטיך חייני׃
Iura tua vt constent, me quoque viuere fac.

150 Qui scelus admittunt sectantes, nempe propinqui קרבו רדפי זמה מתורתך רחקו׃
Sunt sceleri, atque tua lege abiere procul.

151 Quippe prope es tu IAS, tua sunt præceptáq. vera, קרוב אתה יהוה וכל מצותיך אמת׃
Immò ipsum verum, certaque summa fides.

Quod

152 קדם ידעתי מעדותיך כי לעולם יסדתם׃

152 *Quòd tua fundaris ſæclum teſtamina in omne,*
Iam pridèm noram, protinus ac teneo.

ר *R*

153 ראה עניי וחלצני כי תורתך לא שכחתי׃

153 *Reſpice me, afflictumque vide, méque erue, quando*
Nunquam ſum legis non memor ipſe tuæ.

154 ריבה ריבי וגאלני לאמרתך חיני׃

154 *Rixam litigiumque meum rixare redemptor*
Suſcipe, me dicto viuificaque tuo.

155 רחוק מרשעים ישועה כי חקיך לא דרשו׃

155 *Reſtat abeſtque malis procul atq. remota ſalus eſt,*
Quos decreta piget ſollicitare tua.

156 רחמיך רבים יהוה כמשפטיך חיני׃

156 *Reſpiciens tua iura* IAS, *tua viſcera, quæ ſunt*
Multa tibi, vitam da mihi, da propriam.

157 רבים רדפי וצרי מעדותיך לא נטיתי׃

157 *Reſcidi nunquam tua teſtamenta profanus,*
Quamuis turba petat plurima, méque premat.

158 ראיתי בגדים ואתקוטטה אשר אמרתך לא שמרו׃

158 *Rumpor, diſcrucior ſpectans, vt perfida turba*
Obſeruare negat dicta colenda tua.

159 ראה כי פקודיך אהבתי יהוה כחסדך חיני׃

159 *Reſpice vt ipſe, IAS, amo quæ mandata dediſti;*
Et me viuifica qua bonitate vales.

160 ראש דברך אמת ולעולם כל משפט צדקך׃

160 *Recta fides verum, imò ipſum verbi caput extat*
Iſtius, æternæ iuraque iuſtitiæ.

ש *S*

161 שרים רדפוני חנם ומדבריך פחד לבי׃

161 *Sectantur domini immeritum me, ſed tua verba:*
Excoluit venerans cor timuitque meum.

162 שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב׃

162 *Sic ego, ſicque tuo dicto ſum lætus ouansque;*
Multa velut cui iam præda reperta fuit.

163 שקר שנאתי ואתעבה תורתך אהבתי׃

163 *Sancta mihi tua dilecta eſt lex vana peroſo;*
Omnia deteſtor ficta dolumque malum.

164 שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך׃

164 *Septima per lucem tibi laus mea certa diéque eſt,*
Et pro iudiciis iuſtitiaque tua.

165 שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול׃

165 *Seruat amatoresque tuæ pax plurima legis:*
Offendit nihil hos, impedit hosque nihil.

166 שברתי לישועתך יהוה ומצותיך עשיתי׃

166 *Seruator mihi ſis* IAS, *nam expecto ſalutem*
Ex te, præceptis & ſtudeo ipſe tuis.

167 Sunt mihi chara adeò quæ tu es teſtatus, vt illa
Hæc anima obſeruet perpetuóque colat.
168 Seruo tua & mandata, tua & teſtata, meaque
Omnes te coram ſuntque patentque viæ.

ת T

169 Te prope & ante tuam faciem clamor meus IAS
Adſit, pro verbo tu inſtrue méque tuo.
170 Túque tuum dictum firmes vt, me eripe, dáque
Accedat faciem noſtra querela tuam.
171 Tunc labia hæc fundēt laudem, decreta tua & cùm,
Te mihi doctore, addiſcere contigerit.
172 Tunc mea lingua tuum referet certiſſima dictum;
Omnia præcepta vt ſint tua iuſta, canet.
173 Tota mihi delecta tua vt mandata repono,
Sic tua mi certo ſit manus auxilio.
174 Te cupiens IAS poſcóque tuámque ſalutem,
Lex tua iucundæ ſunt mihi delitiæ.
175 Te hæc anima & viuens laudabit, viuere tu da,
Auxilióque mihi ſint tua iudicia.
176 Tu famulum perquire tuum præcepta tua haud qui
Negligit; errat & vt perditus agnus agris.

167 שמרתי עדותיך כי כל דרכי נגדך׃
168 שמרתי פקודיך ועדותיך
169 תקרב רנתי לפניך יהוה כדברך הבינני׃
170 תבוא תחנתי לפניך כאמרתך הצילני׃
171 תבענה שפתי תהלה כי תלמדני חקיך׃
172 תען לשוני אמרתך כי כל מצותיך צדק׃
173 תהי ידך לעזרני כי פקודיך בחרתי׃
174 תאבתי לישועתך יהוה ותורתך שעשעי׃
175 תחי נפשי ותהללך ומשפטך יעזרני׃
176 תעיתי כשה אבד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי׃

PSAL. CXX.

Ad Dominum cùm tribularer.

ARGVMENTVM.

PII hominis vitam, laboribus, periculis, atque ærumnis expoſitam eſſe, hoc Pſalmo Vates declarat; veruntamen ipſorum auxilium ac præſidium in diuina virtute poſitum eſſe docet, quod nulli pio rectéque petenti negatur: maximum autem totius vitæ laborem piis ex maleuolorum atque inuidentium lingua proficiſci ait, ex cuius veneno maxima bellorum ac perturbationum mala oriuntur: oportere autem virum bonum forti animo eſſe, ad huiuſmodi linguas, vel maledicas, vel doloſas vitandas, interdum autem ferendas & contemnendas; ipſumque diligenter vigilare & cauere, ne maledictum pro maledicto reponat.

I שיר המעלות

Canticum graduum, ſiue, aſcenſionum.

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

IAM

אל יהוה בצרתה לי קראתי ויענני:

IAM *cùm premor inuoco,*
Is respondet enim consulit ac mihi.

2 יהוה הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה:

2 IAS *hanc animam erue*
A lingua artificiáque à labio doli.

3 מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה:

3 *Quid dat, quid cumulat tibi*
Fraudis lingua, mali & consilij artifex?

3 Quid tu pius poteris expectare aut timere à lingua dolosa?

4 חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים:

4 *Fortis spicula militis,*
Carbonesque graues nempe genistici.

4 Nempe nihil leuius sagittis atque carbonibus ardentibus ex genistæ ligno.

5 אוירה לי כי גרתי משך שכנתי עם אהלי קדר:

5 *Heu me, quique vagus colo*
Moschos, quique Arabum non stabiles domos.

5 Inter hoc hominũ genus ita versor, ac si inter Moschouitas, Scythas, Arabesque campestres versarer, imò vagarer incertis consuetudinibus & sedibus.

6 רבת שכנה לה נפשי עם שונא שלום:

6 *Per multum hæc anima accolit*
Pacis iuncta malis hostibus integræ.

7 אני שלום ובי אדבר המה למלחמה:

7 *Pax mi, pax placet, at strepunt*
Pugnam scilicet hi & prælia, cùm loquor.

6. 7. Non videor mihi cũ ciuibus, verùm cum pacis inimicissimis agere: quanquam ipse & ingenio & studio pacem amem & colam.

PSAL. CXXI.

Leuaui oculos meos in montes.

ARGVMENTVM.

CVM superiore Psalmi huius sententia connectitur: cùm enim dixisset vir pius, sibi pacem meditanti, insidias & pugnas ab improbis parari, subiungit in hoc Psalmo auxilium suum esse in Deo, cuius numen ipse colat, veneretur, atque inuocet, potentissimo ac misericordissimo, deinde vigilantissimo, & semper suos curante atque defendente.

א שיר למעלות

I *Canticum graduum.*

CARMEN DICAEON. DISTROPHON.

אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי:

A *Tenta in montes tollam mea lumina, certum*
Vnde meum auxilium veniet mi.

1 In montes, vbi templum Dei est; cuius contemplatio in cælũ quoque oculos attollere facit.

2 עזרי מעם יהוה עשה שמים וארץ:

2 *Ex* IA *auxilium constat mihi, terra polique*
Auctorem quem noscere debent.

3 אל יתן למוט רגלך אל ינום שמרך:

3 *Non dabit vt tibi pes labatur, nec tuus ille*
Custos dormitare feretur.

4 הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל:

4 *En neque dormitat, neque dormit prouidus atque*
Magnus custos Israel ille.

Est

5 *Est* IAS *custos*, IAS *tibi & vmbra, tibi qui*
Dexter adest, dextramque tuetur.
6 *Teque diu nec Sol feriet, neque roscida Luna*
Lædet nocte etiam afficiétve.
7 IAS *namque malis cunctis te seruat, & istam*
Ille animam seruat tibi custos.
8 Actorum tuorum initia & fines ille fouet atq. promouet.
8 *Siue exis, siue ingrederis, custodiet* IAS
Te nunc, atque in sæcla patronus.

PSAL. CXXII.

Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi.

ARGVMENTVM.

IERVSALEM vrbem illam terrestrem, vtpote cælestis alterius Ierusalem imaginem referentem, summo cũ gaudio Dauid ingrediebatur, eamq. studiosè colebat, atque omnibus modis ornabat, faustisque precationibus prosequebatur; ostendens videlicet Ecclesiam militantem, quæ ad triumphantis Ecclesiæ dignitatem omni studio cõtendit, magno piorum hominũ affectu, omnique conatu fouendam colendamque esse, & perpetuis precibus Deo commendandam, extra quam neque sapientia, neque iudiciorum integritas, neque salus, imò nulla recta hominum societas est.

1 *Canticum graduum Dauidis.*

CARMEN DICOLON TETRASTROPHON.

2 Valdè lætus audio aliquem mihi dicentem, parari reditũ Hierosolymam; in qua templũ illud est, quo Deus colitur.
VT lætis capio nuntia gaudiis!
Quæ dicunt mihi, Nos ibimus in domum
2 IAE; *constiterint, ô Solyme, pedes*
Vt nostri in foribus tuis.
3 Hęc Ierusalem cùm rectè ædificatur, instar habet vrbis illius supernæ.
Vrbs constructa velut, imctaque & vnicè
4 *Est ipsi; hanc adeunt* IAH *celebres tribus*
Testantesque tribus Israelis genus,
IAE *nomen vt efferant.*
5 Recti & integri iuris reddendi norma, ex hac Ierusalem petenda est omni populo Dei, in qua Dauidis domus ac regnum est; hoc est, ex Ecclesia catholica, in qua Christi sedes locatur.
Illic iudicij nam solia insident;
Firma inquam solia hæc Dauidis in domo.
6. 7. 8. Omniũ communi voto & studio pax cælestis Ierusalem gratia petatur.
6 *Pacem vos Solymis poscite amantibus,*
Felix pax aderit tuis.

Pax

7 יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך׃

8 למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך׃

9 למען בית יהוה אלהינו אבקשה טוב לך׃

7 *Pax in præsidio sit populi tui,*
Istis atque quies alma palatiis.
8 *Pacem nuncque tibi proloquar in meos*
Fratres & socios pius.
9 IAE *proque domo quem colimus Deum,*
Ipse omni studio, viribus omnibus,
Contentis precibus prospera & omnia
Quæram, cuncta bona ac, tibi.

Namque Ecclesiæ pax in omnes fratres redundat.

PSAL. CXXIII.

Ad te leuaui oculos meos.

ARGVMENTVM.

SPES omnis & fiducia Ecclesiæ in Deo posita esse hoc Psalmo declaratur; quippe cuius virtus efficacissima sit ad omnes Ecclesiæ ipsius inimicos vincendos, turbandos, reprimendos, atq. omnino opprimendos; hac autem spe atque fide omnem laborem, omnemque difficultatem, omnem denique exercitationem ab Ecclesia interim tolerari & superari, quoad Deus misertus, pacem illi afferens, victoriæ etiam copiam gignat aduersus omnem aduersariorum fastum, & arrogantiam, atque superbiam.

א שיר המעלות

1 *Canticum graduum.*

CARMEN MONOCOLON.

אליך נשאתי את עיני הישבי בשמים׃

AD te, qui superas æthera, & insides
Cælis, hos oculos tollo, velut manu

ב הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גברתה כן עינינו אל יהוה אלהינו עד שיחננו׃

2 *Spectant serui oculi, quam moueant heri,*
Ancilla atque manum ceu dominæ suæ:
IAM *nostri oculi suspiciunt* DEVM
Sic nostrum, dederit munera gratiæ

Vt serui & ancillæ labore imposito exercentur, atque interim subinde dominorum suorum gestus respiciunt, expectantes intermissionis aut quietis signum: sic nos hos labores, in quibus versamur, ferentes, signũ clementiæ ac misericordiæ speratæ expectamus.

ג חננו יהוה חננו כי רב שבענו בוז׃

3 *Dum nobis. miserans munera gratiæ*
IAS *da bonus ô, da tua, gratiam*
Nobis da saturis multiplici diu

ד רבת שבעה לה נפשנו הלעג השאננים התת לגאיונים׃

4 *Despectu, satias vsque adeò asperi*
Cepit nostram animam ludibrij, malè
Quo nos excipiunt quos recreat quies;
Contemptusque hominum, qui nimium editi
Fastu nos tenues despiciunt graui.

PSAL. CXXIIII.

Nisi quia Dominus erat in nobis.

ARGVMENTVM.

PLANE propheticus hic Psalmus est à Dauide compositus, in quo sub imagine liberationis diuinæ ex Palæstinis cæterisque finitimis hostibus, significatur grauissima illa conditio, in qua nos sub veteris hominis potestate & imperio positi fueramus, omnino periculosa atque exitialis, nisi Dei auxilio, Christique eius opera ex illo profundo miseriæ barathro ac luto fæcis extracti, ad libertatem filiorum ac populi Dei traducti fuerimus: quam ob rem gratiam maximam & perpetuam Deo ipsi liberatori ac salutari habendam & agendam esse docet.

1 *Canticum graduum Dauidis.* שיר המעלות לדוד

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

2 Cùm nos opprimeret Adam ille vetus, impetuosissimus importunissimusque tyrannus.

NIAS ni adesset (dicat id Israel) לולי יהוה שהיה לנו יאמר נא ישראל׃
2 *NIAS adesset nos nisi liberans,* לולי יהוה שהיה לנו בקום עלינו אדם׃
Cùm staret instaretque nobis *Mens hominis furiosa visque:*
3 *Viuos voràssent nos penitus nimis* אזי חיים בלעונו בחרון אפם בנו׃
Ardente naso in nos nimium fero:
4 *Tum nos aquarum vis rapax iam* אזי המים שטפונו נחלה עבר על נפשנו׃
Volueret, obrueretque torrens.
5 Inundarent nos aquæ peccatorum & iræ Dei. *Tunc insolentes transfluerent aquæ;* שוי עבר על נפשנו המים הזידונים׃
Nostramque ferrent tunc animam simul.
6 *Laus constet IAE, nos qui ab illis* ברוך יהוה שלא נתננו טרף לשניהם׃
Dentibus haud dedit auferendos.
7 *Erepta sospes nostra anima, vtque auis* נפשנו כצפור נמלטה מפח יקושים השבר נשבר ואנחנו נמלטנו׃
Euasit arcto de laqueo aucupum:
Nos liberati, rupta vincla
Liquimus, & laqueum tenacem.
8 *IAE canendo nomine præstitum* עזרנו בשם יהוה עשה שמים וארץ׃
Nobisque præsens auxilium fuit:
Auctore quo constat potenti
Terra humilis superique cæli.

9 Qui nos ex terræ illius nostræ humilitate ac fæce ad cælestem dignitatem transtulit.

PSAL.

PSAL. CXXV.

Qui confidunt in Domino.

ARGVMENTVM.

DEVM maximo, firmissimo, ac perpetuo præsidio esse iis, qui in se fidunt, Ecclesiæque tutelam & propugnationem suscepisse, quam nulla inimicorum vis, nec portæ inferi expugnare queant, hic Psalmus docet. exerceri quidem pios improborum in eos impetu & excursionibus, non tamen perdi aut subiici posse; esse autem illos pios, qui hoc loco indicentur, quicunque & moribus boni sunt, & simplici doctrina atque pura imbuti. alios verò, qui suis cogitationibus acti, ab illa simplicitate deuiant, ad eundem catalogum cum prauis referri à Deo: Israelem verò spiritualem, hoc est, eos qui verè Israelitæ sunt, in quibus dolus non est, pacem diuinam obtenturos.

שיר המעלות 1

Canticum graduum.

CARMEN SAPPHICVM.

הבטחים ביהוה כהר ציון לא ימוט לעולם ישב׃

QVi bono fidunt patienter IAE,
Vt Sion mons, nec metuit ruinam,
Nutat & nunquam, situs inque sæclum
Consident altè.

1 Sic est firma & fixa horũ conditio atque Sionis mõtus, sed pulchrior & illustrior.

ב ירושלם הרים סביב לה ויהוה סביב לעמו מעתה ועד עולם׃

2 *Ambiunt montes Solymos, beatum*
Ambit IAS *& populum suorum,*
Nunc & in longi, bene quos tuetur,
Tempora sæcli.

ג כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים למען לא ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם׃

3 *Impij virga haud residens manebit,*
Possit vt iustis violare sortem;
Ne manus iusti malè praua in acta
Mittere tentent.

3 Non ita tentari permittit Deus eos, quos tuetur, vt omnino ab improbis superentur, & possessione pietatis deturbentur: ne iusti de prouidentia erga se dubitantes, ad prauitatem dilabantur omnia sunt allegorica, & metaphoris plena

ד היטיבה יהוה לטובים ולישרים בלבותם׃

4 *Sit bonis,* IAS, *bene, te patrono ac*
Arbitro, rectè quibus illa cordis
Sanitas constat, placet atque virtus
Simplicitasque.

4 Id quod te velle & præstare nouimus, à te petimus.

ה והטיים עקלקלותם יוליכם יהוה את פעלי האון שלום על ישראל׃

5 *Consili sed qui proprij secuti*
Deuia exquirunt, numero patrantum
Praua ducet, qui facit ipse pacem
Israel IAS.

Digitized by Google

PSAL. CXXVI.

In conuertendo Dominus captiuitatem Sion.

ARGVMENTVM.

SVB exemplo reducti ex Babylonica captiuitate Israelis, celebrat Psaltes, magnam mutationem in populo Dei factam, salute per Christum allata, idque χ' ἀνάστασιν præcinit. ait autem priorem seruitutis conditionem miserrimam, calamitosam, difficillimam planè, laboriosam, lamentabilemque fuisse; posteriorem verò beatissimam, gratissimam, atque lætissimam ex Dei beneficio contigisse, adeò, vt è tenebris in admirabilem lucem traductos, confiteri ac prædicare sese possint.

1 *Canticum graduum.* שיר המעלות

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

Adeò erat nouum & magnũ gaudium, adeò inusitatũ nobis, vt videremur rapti ac penitus absorpti, vt qui magnum aliquod lætitiæ genus contigisse sibi somniant, excitati autem & expergefacti ex illo raptu pleni fuimus veræ lætitia, risu, atque cantu. itaque sensimus nos esse liberatos: deinde ea fama ad gentes alias perlata est, quæ nostram salutem admirabantur.

IAS cùm retulit quondam agmina capta Sionis, בשוב יהוה את שיבת ציון
Somnia visentum persimiles fuimus. היינו כחלמים׃

2 *Os nostrum risus impletum est, linguaque cantus* אז ימלא שחוק פינו ולשוננו
Tunc, & delatum gentibus est aliis. רנה אז יאמרו בגוים הגדיל יהוה לעשות עם אלה׃

Tunc gentes dixêre, IAS est magnificus, qui
Grandia tam præsens efficere his voluit.

3 *IAS magnificus nobis magna omnia fecit;* הגדיל יהוה לעשות עמנו היינו שמחים׃
Grati ergo in risu lætitiaque sumus.

4 *Ergo IAS referas nostra ô capta agmina, vt Austro* שובה יהוה את שבותינו כאפיקים בנגב׃
Riui fœcunda posteritate fluunt.

5 *Semina qui lachrymis flentes seuere, canentes* הזרעים בדמעה ברנה יקצרו׃
Iam dulci plausu carminibusque metent.

6 *Ibit flens, paruum & semen feret, inde maniplos,* הלוך ילך ובכה נשא משך הזרע בא יבא ברנה נשא אלמתיו׃
Dum veniens veniet, mox referet proprios.

PSAL. CXXVII.

Nisi Dominus ædificauerit domum.

ARGVMENTVM.

AD magnas consequendas res, frustrà consilium, studium, & conatum, quamuis maximum, poni ab hominibus, qui aliquid eiusmodi citra Dei opem auxiliúque tentant, neque enim vel familiam rectè constitui, neque regnum aut rempub. administrari, defendive rectè posse iis, quos Deus nõ promouerit; contrà verò eis, quibus Deus verbo promisso auxilioque suo præsto est, exiguo suo ipsorum studio, consilio, & conatu, maximam rerum omnium, quæ ad veram prosperitatem pertinent, copiam suppetere: quamobrem

Digitized by Google

quamobrem à Deo in omnibus magnis rebus initium & exitum petendum esse, concludit Psalmus, vtpote verorum bonorum auctore summo. Attingit autem Psalmus plures ex sacris libris historias, & refertur propriè ad veram animorum beatitudinem, quam nemo homo sibi comparare potest, quamuis magno ingenio & molimine; illius enim auctor est Deus, à quo petenda, summaque animi contentione & pietatis exercitatione impetranda est.

Canticum graduum Salomonis.

א שיר המעלות לשלמה

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

אם יהוה לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו אם יהוה לא ישמר עיר שוא שקד שומר׃

IAS ni ædificet domum,
Fruſtra ſtat nimiis ſtructa laboribus;
Fallitque artifices ſuos.
IAS ſeruet item vrbem niſi prouidus,
Cuſtos manè licet vigil
Aſſiſtat; tamen hic excubat irritus.

ב שוא לכם משכימי קום מאחר שבת אכלי לחם העצבים כן יתן לידידו שנה׃

2 *Fruſtra maneque ſurgitis;*
Tardè & ſolliciti nempe quieſcitis
Vos quicunque editis malis
Panem & perpetuis parta moleſtiis,
Plena & fercla laboribus;
Somnum ſic dabit huic quem fouet atque amat.

2 Qui non rectè, neq. ex diuini verbi ſententia inſtituitis actiones veſtras magno & indefeſſo labore, magna cura ac vigilantia, nihil tandem efficitis.

ג הנה נחלת יהוה בנים שכר פרי הבטן׃

3 *Ecce IAE patrimonium*
Fructus atque vteri præmia liberi:

3 Seruis ſuis dormientibus, tempore quo quieſcere oportet, bona omnia multiplicat & amplificat Deus, & ſobolé auget ac beat.

ד כחצים ביד גבור כן בני הנעורים׃

4 *Fortis tela velut manum*
Armant atque decent; ſic iuuenes viri

ה אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער׃

5 *Nati. virque beatior,*
His telis propriam qui pharetram replet:
Turpis non tenet hos pudor:
In portis quoties hoſtibus efferis.
Quicquam dicere cogitent;
Siſtent intrepidi & colloquium ferent.

His Dei donis, & filiorum ſuorum optimorum comitatu inſtructi, reſpondebunt in iudicio aduerſariis ſuis, nihil veriti potétiam aut calliditatem illorum.

PSAL. CXXVIII.

Beati omnes qui timent Dominum.

ARGVMENTVM.

NE otiosam pietatem commendari in superiori Psalmo quispiam intelligat, sed simplicem quandam vitam probari, quæ cum maximo pietatis studio occupationem etiam honestam & innocentem coniungit, ad victum sibi domesticisque suis parandum, atque adeò ad egentiorum subsidium; sine vlla cupiditatis aut auaritiæ perturbatione, rerum suarum arbitrio diuinæ prouidentiæ permisso: huiusmodi vitum beatum esse affirmat psalmus hic, illiusque familiæ amplificationem, Deo auctore, constare maximam; amplificationem, inquam, non ambitiosam, aut superbam, sed modestam atque egregiam, qualis fuit amplitudo eorum, qui filij Dei quondam dicebantur.

1 *Canticum graduum.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

1 Primùm quæritur pietas, eaque maximè & studiosissimè colenda bono viro: deinde honesto negotio panis victusque modestus, vtrumq; Deus promouet, & familiis bonis liberis refertam constituit; filij ad paternæ pietatis exemplũ instituti familiam propagant.

IAM, *beatus, quisquis & timens colit,*
Eius frequentat & vias.
2 *Labore vesceris tuo, & manus tuæ vt*
Te pauerint; beatitas,
Bonumque certa spe tibi promittitur.
3 *Vt vitis vberi in solo*
Vxor beatis fructibus replet domum:
Instarque oliuæ consitæ
Plantæ tuam sic filij circumsident
4 *Mensam; virum, sic qui timet*
IAM, *beabit læta & alma faustitas:*
5 IAS *Sione te beet;*
Bonumque Salem quo fruetur, integrum
Viuenti & vsque det tibi, &
6 *Videre natos det tibi nepotibus*
Iunctos vti pace Israel.

PSAL.

PSAL. CXXIX.

Sæpe expugnauerunt me.

ARGVMENTVM.

POST ſingulares virorum iuſtorum & iniuſtorum hominum atque principum & ciuitatum rationes in præcedentibus Pſalmis tractatas, totius Eccleſiæ conditionem exponit hic Pſalmus; oſtendens Dei populum in vniuerſum non minus fuiſſe vexatum ab externis & finitimis hoſtibus & inimicis, quàm ſingulos eius populi bonos viros & pios ab improbis: diuino autem auxilio omnia pericula ſuperata ab ipſis fuiſſe, omnemque difficultatem & anguſtiam ſuſtentatam: vſque ad aduerſationum perturbationem & ruborem, qui ſuos conatus irritos reddi viderent, nullisque pro animi ſententia haberent exitus. id autem omnibus hominibus certiſſimum argumentum eſſe iuſtitiæ ac prouidentiæ Dei erga Eccleſiam ſuam.

שיר המעלות 1

1 *Canticum graduum.*

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

רבתי צרוני מנעורי יאמר נא ישראל׃

ANguſta multùm (dixerit Iſrael)
Sunt à iuuenta illata mihi noua:

2 Ab initio naſcentis Eccleſiæ nũquam defuerunt aduerſarij & oppreſſores, qui Dei populum vexarent.

2 רבתי צרוני גם לא יכלו לי׃

2 *Anguſtè & oppreſſum iuuenta*
Vſque mea nihil expulere.

3 על גבי חרשו חורשים האריכו למעניתם׃

3 *Longiſque ſulcis terga ſuper mea*
Fortes arabant, quos ſtudium hoc tenet:

4 יהוה צדיק קצץ עבותי רשעים׃

4 *Sed iuſtus* IAS *ſcindit hos, quos*
Impia gens poſuere, funes.

5 יבשו ויסגו אחור כל שנאי ציון׃

5 *Turpis repulſæ ſummoueat pudor*
Omnes Sionis quos odium trahit:

5 Voluntas, ſtudium, & conatus impiorum & improborum irrita ſunt Dei iuſti iudicio.

6 יהיו כחציר גגות שקדמת שלף יבש׃

6 *Sint herba vt in tectis, prius quæ*
Quàm ſiliquas meditetur, aret.

7 שלא מלא כפו קוצר וחצנו מעמר׃

7 *Illa manum non impediit ſuam*
Meſſor, manipłos nec poſuit ſinu;
Audita dicentum ſalutem
Nulla etiam memorata verba.

8 ולא אמרו העברים ברכת יהוה אליכם ברכנו אתכם בשם יהוה׃

8 *Nec tranſeuntes dicere ceu ſolent,*
Dicent, Ab IA *fauſta beatitas*
Vobis ſit; ipſis nos & IAE
Nomine fauſta, bona ac precamur.

8 Non promouebitur iſtorum conatus & ſtudiũ, neque gratiam obtinebit ſperatam ab hominibus.

PSAL.

PSAL. CXXX.

De profundis clamaui ad te Domine.

ARGVMENTVM.

DAVID anxietate, sollicitudine, ac laboribus pressus variis, inimicorum opera procuratis, Dei misericordis auxilium implorat, agnoscens quidem se peccatorem, & vitiis obnoxium, si modò exacto Dei iudicio examinari eueniat; verùm Deum misericordem esse, qui veniam annuat peccatoribus pœnitentiam agentibus, seque inuocantibus, ideoque coli ac timeri à piis, qui ex diuinis oraculis cognouerint, illum nō solùm priuatis & singularibus quibusdam hominibus, sed omni Israeli salutem allaturum esse, cum remissione peccatorum; Israeli, inquam, hoc est, populo Dei, fide atque obedientia pietateque valenti.

1 *Canticum graduum.*

שיר המעלות

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON

TE de profundis anxius inuoco
2 *IAS, meam tu mi Domine excipe*
Vocem, vocantis te querelæ intende tuas miserator aures.

ממעמקים קראתיך יהוה׃
אדני שמעה בקולי תהיינה אזניך קשבות לקול תחנוני׃

3 *Si prauitates* IAH DOMINE *intimè obseruare cures, quis steterit sibi?*
4 *Numen benignumque est tuum: sic*
Parcis, vti & metuare iustus.

אם עונות תשמר יה אדני מי יעמד׃
כי עמך הסליחה למען תורא׃

5 *Expecto &* IAM; *expectat item manens*
IAMque sperans hæc anima, illius
Spe nitor, attendoque verbi,
6 *Hæc anima à* DOMINO *que pendet.*
Nec manè tantum expectat auens vigil
Custos frequens qui manè cupit nouum:
7 *Expectat* IAM *perbenignum*
Israel, & bene vindicantem.
8 *Assertor ille & seruitio graui*
Ducet redemptum prouidus Israel,
Omnique dimissum resoluet
Nomine criminibusque prauis.

קויתי יהוה קותה נפשי ולדברו הוחלתי׃
נפשי לאדני משמרים לבקר שמרים לבקר׃
יחל ישראל אל יהוה כי עם יהוה החסד והרבה עמו פדות׃
והוא יפדה את ישראל מכל עונתיו׃

3 Si tu obseruare & examinare velis singulas deuiationes hominum ab exacta præceptorum tuorum puritate & rectitudine, quis stabit, & rectum se constituet coram te?
4 Sed tu es benignus, & coleris à piis hoc nomine benignitatis, misericordiæ, ac dimissionis peccatorum, iis, qui ad te conuertuntur.
5 Custodes excubias agentes, non tantùm expectant & cupiunt auroræ aduentum, vt ipsi quiescant, quantū anima mea expectat & cupit Deum liberatorem & redemptorē.

PSAL.

PSAL. CXXXI.

Domine non est exaltatum cor meum.

ARGVMENTVM.

NON solùm pœnitentiam & invocationem, sed totius vitæ simplicitatem exigit Deus abiis, qui se ipsi tradunt, pietatemque profitentur, spe dimissionis peccatorum, & gratiæ accipiendæ, quocunque conditionis loco gradúve sint; nam superbos & elatos animos nō modò reiicit, sed vehemēter abominatur Deus. huiusmodi animi simplicitatem, & candorem, modestiam & obedientiam profitetur de se Dauid; agnoscens omnia sua à Deo pendere, ab ipsoque proficisci, quæcunque bona verè appellari possunt; neque enim aliter is posset Israelita dici, nisi Israelis exemplo illius antiqui patris semper Dei fide & spe nitatur, idque antiquum esse iis, qui verè Israelitæ sunt.

שיר המעלות לדוד

Canticum graduum Dauidis.

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

יהוה לא גבה לבי ולא רמו עיני ולא הלכתי בגדלות ובנפלאות ממני׃

IAS nec altum cor tumuit mihi,
Sublata nec sunt lumina; grandia
Nostræque virtuti negata
Nunquam animo aut studio frequento.

2 אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמל עלי אמו כגמל עלי נפשי׃

2 Si non silentem hanc ipse animam fero,
Depulsus vt qui matris ab vbere est,
Vt lacte depulsum puellum,
Hanc animam mihi & ipse pono.

2 Profectò ipse nihil tumultuosę cogitationis animo admitto, nihil sublime sapio, nihil moliot magnū, sed perinde ex te totus pendeo, atque puer ablactatus ex matris suæ cura.

3 יחל ישראל אל יהוה מעתה ועד עולם׃

3 IAM benignum suscipe & hunc tibi
Attende solum (si sapis) Israel.
Attende nunc & vsque in ampli
Tempora pòst renouanda sæcli.

PSAL. CXXXII.

Memento Domine Dauid.

ARGVMENTVM.

DIVINORVM promissorum memoriam perpetuò recolens Dauid, Ierosolymis Deo templum ædificare studebat, & parabat, vt illo in conuentu populus diuina promissa recoleret, atque in eadem ciuitate, in domo, familiaque sua præstanda expectaret. id autem cùm diligenter ac solicitè ageret, efficere prohibitus est diuino oraculo, vt qui bellator fuisset, & minus ob eam rem idoneus ad templum illud iuxta significationis rationem ædificandum & sacrandum. cùm verò studium suum impediri videret, vota tamē sua probari Deo cupiebat; idque hoc Psalmo agit, Deum pientissimè & studiosissimè precatus, vt quanquam ipse templum non construat, tamen

illo

illo maximo dono Dei non careat, quod certis promissis sibi factis spectabat, vt videlicet in illa ciuitate ex ipsius familia oriatur ille orbis omnis redemptor Christus, qui Iudæis primùm, deinde Gentibus aliis, & salutis nuntium & salutem afferat.

Canticum graduum.

1. CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

IAs *memento quot tulerit grauis*
Dauid labores sollicitudinis:
2 *Iurabat* IAE *vota, Iacob*
Quem coluit solidè potentem.
3 *Tentorium si vel subeam domus*
Nostræ, vel alti strata petam thori:
4 *Si palpebris præstem quietem,*
Dulcem oculísve meis soporem:
5 *Donec repertum constituam locum*
IAE, *Iacobi ac prænalido domos.*
6 *Audiuimus nos hanc Ephratæ;*
Estque in agris nemorum reperta.
7 *Tentoria ergo hinc illius ibimus,*
Ad scamna plantis prociduis pedum:
8 IAS *quieti tu tuæ adsta &*
Arca tui solidi valoris.
9 *Iustum ministri vestierint tui,*
Cantent tibi & qui se obtulerint pios:
10 *Serui memor Dauid nec vncti.*
Ora tui faciémque vertas.
11 *Iurauit* IAS *veráque Dauidi*
Et certa, numquam quæ reuocet, tui:
De ventris apponamque fructu,
Qui solium teneat perenne.
12 *Fœdus meum si posteritas tua ac*
Testata seruet, quæ hanc doceam, mea;
Natique natis vsque & vsque
Vsque tibi in solio sedebunt.

2. 3. 4. 5. Iacobi exemplo vouerat votum Deo, se non quieturũ, donec pararet locum domo Dei, cui⁹ virtute Iacob nixus, ad dignitatem Israelis ascẽdit.

9 Id mihi fuerat Ephratæ dictum, domũ Dei ædificandam esse per meam familiam, ego domum Dei tabernaculũ illud manu factum, quo aliud significatur arcanum, cùm transferre cogitarem, in domo Obed Edom in syluis reperi.

7 Tunc dixi, Ibimus ergo in tẽtoria Dei, & adorãtes precabimur, vt velit migrare in locum quietiorem, hoc est in ciuitatem.

9 Celebrent te sacerdotes tui ministri iustitia induti, & pij omnes tibi cantent. Sed placare etiã propitiusque esto Dauid vncto tuo, ne vertas faciẽ tui Messiæ, quem Dauidis domum spectare declarabas iuramento addito.

11 Semper erit perpetuoque regnabit rex ille de fructu ventris tui proferendus.

12 Necnon si filij tui permanserint in fœdere & cõtestatione hac, quam ipsi ex me discent, erunt etiam reges & principes in terra, recta posteritatis tuæ serie.

IAS

כי בחר יהוה בציון אוה למושב לו׃

13 IAS *Sionem nam ſibi legerat,*
Sedemque gratam percupijt ſibi.

Namque Deus Ieruſalem, atque in ea præcipuè Sion delegerat, cuius ciues magnis donis cumularet, ſignificatione magna ciuitatis Dei ſpiritualis.

זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי אויתיה׃

14 *Hæc concupita eſt vſque & vſque,*
Grata quies mihi, & hic ſedebo.

צידה ברך אברך אביוניה אשביע לחמם׃

15 *Eius beatum perficiam cibum,*
Et pane egenos exaturans, ſuos

וכהניה אלביש ישע וחסידיה רנן ירננו׃

16 *Ornem ſacerdotes ſalute,*
Carmina turba canet piorum.

17 *Florere & illic cornua Dauidi,*
Vncto & lucernam iam foueo meo;

17 Huius hoſtes, me auctore toti pudefiét, videntes conſilia votaque ſua vana omnia, huiusque amplitudinem ſpectantes. cuius corona, qui Chriſtus eſt, florebit miris virtutibus mireque fragrantibus.

שם אצמיח קרן לדוד ערכתי נר למשיחי׃

אויביו אלביש בשת ועליו יציץ נזרו׃

18 *Hoſtes pudore ornabo & huius;*
Huicque feret diadema flores.

PSAL. CXXXIII.

Ecce quàm bonum & quàm iucundum.

ARGVMENTVM.

BENEDICTIONEM illam & proſperitatem atque amplitudinem ſpiritualem in ſuperioti Pſalmo ſignificatam, eos proprie ſpectare Dauid docet, qui in Eccleſiæ & charitatis communione & coniunctione fraternis prorſus animis perſeuerauerint, iiſdem legibus diuinis eruditi, pietatis ſtudiis & exercitationibus conuenientibus ac non diſſidentibus intenti, hanc animorum atque morum concordiam ſuauiſſimi odoris fragrantia gratam eſſe Deo, atque eidem probatam foueri, vitæque æternæ dono amplificari.

שיר המעלות לדוד

1 *Canticum graduum Dauidis.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד׃

EN bona quàm fratrum & ſuauis cõcordia, quos
Et ſedes pariter tenet vna: (mens

כשמן הטוב על הראש ירד על הזקן זקן אהרן שירד על פי מדותיו׃

2 *In caput Aronis ceu lapſa vnguenta ſacratum*
Quæ barbam barbamque perungunt:
Inque ſacram demiſſa oram, quibus oblita veſtis
Iucundos inſpirat odores.

כטל חרמון שירד על הרי ציון כי שם צוה יהוה את הברכה חיים עד העולם׃

3 *Hermon vtque nitet, demiſſo rore, Sionis*
Montes fœcundique fouentur.
Illic quippe & opes IAS *vitamque benignus*
Tempore perpetuo iubet eſſe.

PSAL. CXXXIIII.
Ecce nunc benedicite Dominum.

ARGVMENTVM.

QVATVORDECIM continuato ordine præcedentium Psalmorum concluſionem & epilogum refert hic, qui à Sacerdotibus & Leuitis maximum atrium ingreſſis, cantabatur. eius autem argumentum ipſos templi miniſtros & cuſtodes ſpectat, qui omni tempore, quo in ſacro ſunt, diuinis laudibus cogitandis, meditandis, ac decantandis operam dare iubentur; à rege Dauid primùm, deinde ab aliis regibus, qui officium ſuum ſacerdotibus commendabant. eſt autem laudum materia diuinarum perpetua, atque adeò inexhauſta, quã illi ſequi deberent, perſequi non poſſent, nihilominus tamen id propoſitum vrgere iubentur, vt Deo gratias agant; illi autem regi atque ſacerdoti maximo hoc commendanti bene precantur, ob curam religionis & pietatis colendæ.

1 *Canticum graduum.* שיר המעלות

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

CVncti IAE *famuli vos en benedicite &* IAE, הנה ברכו את יהוה כל עבדי יהוה העמדים בבית יהוה בלילות׃
Laudibus atque huic plaudite magnis.
Noctibus æde IAE *inſtantes quicunque manetis,*
2 *Sancta manus ad tollite veſtras,* שאו ידכם קדש וברכו את יהוה׃
3 *Laudibus atque* IAE *benedicite. Teque Sione*
Proſperet, efficiatque beatum
Ille & ſublimis cælorum conditor IAS,
Et terræ quoque fertilis auctor.

Qui interdiu miniſteriis, noctu cuſtodiis vacatis, Deum celebrate, illum orate & colite.

3 Reſponſio & benè precatio miniſtrorum aduerſum Regem vel Pontificem, officium commendantem.

יברכך יהוה מציון עשה שמים וארץ׃

PSAL. CXXXV.
Laudate nomen Domini.

ARGVMENTVM.

PERPETVARVM laudum Dei materia multiplex ſacerdotibus ac Leuitis hoc Pſalmo proponitur, petita ex duplici conſiderationis ratione; primùm ex ipſius potentia, virtute ac ſapientia, quæ in naturæ rerũ ſumma partibusque conditis & gubernatis elucet; deinde ex admirabili miſericordia erga genus humanum promouendum & beandum, cuius rei cauſa populus Iſraeliticus delectus eſt, & maximis pluriſque beneficiis affectus, ſignorumque teſtimoniis terra marique, tum priuatim, tum publicè coram aliis gentibus ornatus & exaltatus.

Halleluiah. הללו יה

1 CARMEN DICOLON DISTROPHON.

IAH *laudate* IAE *famuli, vos nomen &* IAE הללו את שם יהוה הללו עבדי יהוה׃
Concelebrate bonum.

IAE

2 שמשרים בבית יהוה בחצרות בית אלהינו׃

2 IAE *quique domo statis, qui & ad atria nostri*
Sancta DEI *vigiles,*

2 Diurni ministri, nocturnique custodes, omni tempore vobis suppetit diuinarum laudum materia.

3 הללו יה כי טוב יהוה זמרו לשמו כי נעים׃

3 IAH *laudate; bonus quippe* IAS, *suaueque nomen*
Illius accinite.

4 כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו׃

4 *Quippe Iacob sibi* IAH *legit, sors certa peculi*
Israel estque sui.

4 Iacob humilé hominem delectum sibi, ad Israelis dignitatem euexit Deus; eumque in populum suum adoptauit, ad lucem gétium, &c.

5 כי אני ידעתי כי גדול יהוה ואדנינו מכל אלהים׃

5 *Noui etenim magnumq.* IAM, *cunctosque minores*
Hoc DOMINO *esse deos.*

5 Magnitudo illius omnem potentiam & virtutē aliam superat, etiam earum rerum, quæ pro diis coluntur in mundo vel cælo, aliquid præstantiq habentium, vt Solis, Lunæ, astrorum, atque adeò angelorum; ille enim proprie Dominus omnium est.

6 כל אשר חפץ יהוה עשה בשמים ובארץ בימים וכל תהמות׃

6 *Omnia quæ voluit, potuit quoque, fecit &* IAS,
(Hunc nihil impedijt.)
Quæ cælis, quæque in terris, maribusque & abyssis
Infima & alta simul.

7 מעלה נשאים מקצה הארץ ברקים למטר עשה מוצא רוח מאוצרותיו׃

7 *Finibus è terræ suspendit in aere nubes,*
Fulgura & ad pluuiam
Apta facit; promit ventos cellisque reductis
Elicit ille suis.

7 Nam quæ fiunt in mundo, quanquam [illegible] alia etiam quæ falsò pro diis coluntur, vt homines, animalia, &c ex doctrina Aegyptiorum ipse iudicauit & percussit.

8 שהכה בכורי מצרים באדם ועד בהמה׃

8 *Ægypti percussit item pecorumque ferarum, &*
Primitias hominum.

9 שלח אתות ומפתים בתוככי מצרים בפרעה ובכל עבדיו׃

9 *Ægypti in mediis Pharaoni eiusque ministris*
Prodigiosa dedit

9.10 11.12. Declarauit se Deum vnicum, potentissimum & misericordissimum.

10 שהכה גוים רבים והרג מלכים עצומים׃

10 *Signa: idem gentes multas, reges que potentes*
Cædibus inuoluit.

11 לסיחון מלך האמרי ולעוג מלך הבשן ולכל ממלכות כנען׃

11 *Amorrhæorum Seon, Ghogumque tyrannum*
Basanidum nemorum:
Regnáque cuncta olim malè quæ Cananæa premebat
Impia progenies.

12 ונתן ארצם נחלה נחלה לישראל עמו׃

12 *Illorumque dedit terram patrimonia seruo*
Israel ipse suo.

13 יהוה שמך לעולם יהוה זכרך לדר ודר׃

13 IAS *sæcla tuum nomen memorent; colat* IAS,
Cunctáque posteritas.

13 Igitur omnis mundus, & omne tempus tuum vnius nomen agnoscat, nullū alium Deum esse sciat præter te; id enim satis aperte in omni naturæ & gentium parte declaratum est: eius etiam nominis memoria & recordatio ad omnem posteritatem perferatur.

14 כי ידין יהוה עמו ועל עבדיו יתנחם׃

14 *Namque suum populum vindex bonus asseret* IAS,
Parcet item famulis.

14 Sitque recordationis & monimenti illud in summa argumentum, Deum vindicem & assertorem populi sui esse.

15 *Religiosa autem gentes simulachra per omnes*
Nomina culta Deum.
Sunt aurum argentumque, hominis quæ finxerit & (mens
Et manus artificis.

16 *Ore loqui ficto haud possunt oculisve videre, aut*
Auribus excipere.

17 *Nullus & illorum subsistit spiritus ore,*
Denique nil & agit.

18 *Vtque illi, sic auctores quicunque fidem vel*
His habeant, fuerint.

19 *Vos domus Israelis grati benedicite & IAM,*
Vos domus atque Aharon.

20 IAM *vosque domus Leui benedicite &* IAE
Quos timor almus agit.

Vos IAM *cuncti benedicite; deque Sione*
Carmine sit celebris.

Vos qui illius Ecclesiæ cùm sitis, rectâ & veram Dei, illiusq; beneficiorũ notitiam habetis, ipsum laudate.

21 IAS *qui Solymis habitat benedictus; age* IAM
Laudibus accinite.

PSAL. CXXXVI.

Confitemini Domino quoniam bonus.

ARGVMENTVM.

LAVDES Dei in superiori decantatas Psalmus hic prosequitur, relato multiplici argumento ad simplex, quod maximè ac præcipuè ab hominibus piis celebratur, videlicet ad misericordiam Dei: nam vltra alia Dei attributa, quanquam illa infinita sunt, vt Deus infinitus est, præcipuè tamẽ misericordia sese hominum generi cognoscendam præbet. Appellamus autem hoc & multis aliis in locis, misericordiam, quam Latini benignitatem, vel beneficentiam, siue liberalitatem dicunt; eam in cunctis operibus Dei ab ipsa rerum mundi conditura ad humani generis salutem vsque spectari Vates confirmat; ideoque singulari eius argumenti carmine edito, Deum misericordiæ siue benignitatis frequenter appellato nomine Deum laudandũ esse docet ac monet.

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

1 Omni mundo, omni tempore Dei benignitas & beneficentia constat.

1 VOs IAM *fassi celebrate, is nam bonus extat:*
Namque ille est in sæcla benignus.

Hunc

2 Hunc fassi celebrate altum, DEVS ille deorum est,
Namque ille est in sæcla benignus.

3 Hunc celebri DOMINVM dominorũ dicite laude,
Namque ille est in sæcla benignus.

4 Qui solus miranda facit, qui maxima solus,
Namque ille est in sæcla benignus.

5 Cuius stellanteis fecit prudentia cælos,
Namque ille est in sæcla benignus.

Prouidentia cæli facti sunt, ita vt non ex necessitate, sed ex prudentiæ ac prouidentię diuinę legibus & norma motus & efficientias suas moderentur.

6 Qui liquidis terram solidatam extendit in vndis,
Namque ille est in sæcla benignus.

7 Idem etiam fecit duo maxima lumina mundo,
Namque ille est in sæcla benignus.

8 Solem qui clari moderatur iura diei:
Namque ille est in sæcla benignus.

9 Et Lunam varios & stellas moderamina noctis:
Namque ille est in sæcla benignus.

10 Ægypti primos fœtus percussit iniquæ,
Namque ille est in sæcla benignus.

10. Percussit primogenita Aegypti, ad Israelitarum liberationem, in signum salutis totius mundi.

11 Israelem mediis eduxit & hostibus idem,
Namque ille est in sæcla benignus.

12 Hosque manu eduxit forti extentoque lacerto:
Namque ille est in sæcla benignus.

13 Qui mare iuncosum per segmina plurima fidit:
Namque ille est in sæcla benignus.

14 Israelem mediam traiecit & ille per vndas.
Namque ille est in sæcla benignus.

Omnia autem hæc ad misericordiam orbi omni præstandam pertinent.

15 Excussit Pharaona mari illiusque phalanges:
Namque ille est in sæcla benignus.

16 Dúxque suum populum deserta per auia rexit:
Namque ille est in sæcla benignus.

17 Qui magnos etiam percussit cæde tyrannos:
Namque ille est in sæcla benignus.

Occidit

18 *Occîdit reges ualidos nimiumque potentes:*
Namque ille est in sæcla benignus.
19 *Amorrhæorum fortem Seona tyrannum:*
Namque ille est in sæcla benignus.
20 *Et Ghog Basani nemorosa ad culmina regem:*
Namque ille est in sæcla benignus.
21 *Ille dedit cultamque horum patrimonia terram:*
Namque ille est in sæcla benignus.
22 *Illa suo Israeli famulo patrimonia fixit:*
Namque ille est in sæcla benignus.
23 Postquam pro peccatis nostris afflicti fuimus & castigati, rursus meminit nostri, nosque restituit, vt propositum misericordiæ suæ opus perficiat.
23 *Et memor est humilis nostræ qui conditionis:*
Namque ille est in sæcla benignus.
24 *Nos dominis ualde oppressosque redemit ab arctis:*
Namque ille est in sæcla benignus.
25 Sic vitam & alimentum spirituale hominibus præbebit.
25 *Ille omni carni panem quoque suggerit almus:*
Namque ille est in sæcla benignus.
26 Confitemini Deo, qui fortissimus est, & constantissima virtute in cælis habitat.
26 *Cælorum fortem cuncti celebrate fatentes:*
Namque ille est in sæcla benignus.

PSAL. CXXXVII.
Super flumina Babylonis.

ARGVMENTVM.

MISERA conditio populi fui in Babyloniea detenti captiuitate, à sacerdotibus & Leuitis hoc Elegiaco carmine cõmemoratur; cuius ærumnæ grauissima illa pars fuit, quòd diuino cultui ex more ac ritu antiquo purè ac sanctè operam dare non liceret, abductis à patria hominibus, & desiderantibus templum illud, in quo vnicus & verus Deus colebatur: illudque durissimum, quòd per ludibrium & insultationem iubebantur, illi cum mœstissimi essent, canere Psalmos, & alia carmina, quæ ad Dei laudes cani solebant. Eiusmodi hostium siue libidini, siue curiositati minimè se obtemperaturos, singuli vouerunt, adiuratione etiam addita, cum spe restitutionis & salutis atque libertatis ex illa miserabili & lugubri conditione. huius irrisionis à Babyloniis perlatæ occasione, memoria refricata est sæuitiæ & malevolentiæ Idumæorum aduersus Hierosolymitanos, cuius vitio Deo in hoc carmine permittitur, & Babylonici regni ruina prædicitur.

CARMEN ELEGIACVM.

1 *FLeuimus hærentes Babylonica flumina propter,*
Dum memores illic nos tenet alma Sion.

Illius

2 על ערבים בתוכה תלינו כנורותינו׃

2 *Illius in medio citharas ſuſpendimus altos*
Ad ſalicis ramos, pignora lætitiæ.

3 כי שם שאלונו שובינו דברי שיר והוללינו שמחה שירו לנו משיר ציון׃

3 *Atqui illic, qui nos captos duxere, petebant*
Verba ſacri quondam carminis apta modis:
Lætitiæ ac noſtræ pendentia pignora; carmen
Vos canite hic nobis quale Sionis erat.

3 Petebant à nobis vt operam daremus citharis depoſitis ex arbore vnde pendebant, & carmina etiá patrio ritu caneremus.

4 איך נשיר את שיר יהוה על אדמת נכר׃

4 *Ergo* IAE *carmen nos, quondam dulce, canentes*
Audiet externo terra dicata Deo!

5 אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני׃

5 *O Solyme, immemor ipſe tui ſi vixero, dextra*
Opto etiam mea ſit, non memor ipſa ſui.

6 תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלם על ראש שמחתי׃

6 *Hæreat, oblito mihi tè, mea lingua palato,*
Hæreat areſcens faucibus illa meis:
Ni Solymam tollens & certa mente locabo,
Ipſe meæ ſtatuam lætitiæ inque caput.

Primum argumentum & caput lætitiæ meæ erit, Hieroſolymæ ciuitatis conditio & ſtatus.

7 זכר יהוה לבני אדום את יום ירושלם האמרים ערו ערו עד היסוד בה׃

7 *At quoque Idumææ ſobolis tu ſis memor* IAS,
Turbida cùm Solymis adfuit illa dies.
Fundite, dicebant, euertite, fundite, donec
A fundamentis ipſa reuulſa cadat.

8 בת בבל השדודה אשרי שישלם לך את גמולך שגמלת לנו׃

8 *Filia vaſtandæ Babylonis turba, beatus*
Cui noſtra ſolues præmia digna vice.

9 אשרי שיאחז ונפץ את עולליך אל הסלע׃

9 *Quique tibi ereptos pueros diſperget acutis*
Cautibus allidens, ille beatus erit.

PSAL. CXXXVIII.

Confitebor tibi Domine in toto corde meo.

ARGVMENTVM.

DIVINORVM dictorum & promiſſorum conſtantiam & veritatem hoc Pſalmo celebrat Dauid, affirmans Deum eſſe miſericordem & propitiũ inuocantibus ſe animo ſimplici ac pio; idque ſuo ipſius experimento comprobatum eſſe ait: quamobrem teſtimonium ille ſuum profitetur publicè & priuatè, coram cæli ac terræ principibus, videlicet Deum efficaciſſimum eſſe in iuuandis iis, qui illũ inuocant, proinde etiam efficaciſſimum quoque & conſtantiſſimum eſſe & fore in ſeruandis iis ac præſtandis, quæ vltrò ipſe promiſerit, quemadmodum etiam exemplo in ſe ipſo edito demonſtratur, qui regnum à Deo promiſſum obtinuerit, quamobrem ſperare ait, cætera effectum iri, quæ ad ſalutem publicam à Deo promiſſa ſunt.

Digitized by Google

Dauidis.

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

TOto corde meo te referam, tibi
Fassus, nempe tua vt munera prædicem:
Coram principibus te
Psalmis dulcisonis canam.
2 Ipse ad sancta tui templa palatij
Prostratus meditor dicere nominis
Magna exempla benigni
Veracis solidè ac tui.
Dictum namque tuum magnificas, tuum
3 Vltra atque omne foues nomen: eo die
Quo te nempe vocarim,
Respondere soles mihi;
Præstare hanc animam viribus efficis.
4 IAS, terricolis regibus omnibus
Oris dicta tui cùm
Sint audita, probaberis.
5 IAE percelebres carminibus vias
Ponent ij; & referent; maxima gloria.
6 Est IAE, qui humilem altus
Et celsus videt infimum:
Altumque ille scit, & prospicit eminus.
7 Anguste medius comprimar vt licet,
Viuum atque incolumem tu
Arcto me eripies loco.
Tendes ipse manum propter & hostium
Nasum (me innumeri quamlibet ambiant)
Constabitque salus mi
Dextræ subsidio tuæ.
8 IAS perficiet nempe meam vicem.
IAS munificus perpetuo manes

Saclo;

Præter cætera quibus nomẽ admirabile tibi posuisti, dictorũ tuorum constantiã oportuno amplificas euentu.

5 Alta & humilia ille omnia curat, hæc adspiciens, illa prospiciens. ex perspectiua sumitur similitudo & sermo.

7 Inimicis meis inuitis & contemptis, atq. adeò læsis, ego tua virtute liberabor. perstat in translatione sumpta elegantissima.

8 Quanquã ego ideoneus non sim ad eam rem, quam Deus in me & per me efficere parat, tamen habet ille magnas in misericordia sua cõmoditates,

א לדוד
תודה בכל לבי
נגד אלהים
אזמרך׃
ב אשתחוה אל
היכל קדשך
ואודה את שמך
על חסדך ועל
אמתך כי הגדלת
על כל שמך
אמרתך׃
ג ביום קראתי
ותענני תרהבני
בנפשי עז׃
ד יודוך יהוה כל
מלכי ארץ כי
שמעו אמרי
פיך׃
ה וישירו בדרכי
יהוה כי גדול
כבוד יהוה׃
ו כי רם יהוה
ושפל יראה
וגבוה מרחוק
יידע׃
ז אם אלך
בקרב צרה
תחיני על אף
איבי תשלח
ידך ותושיעני
ימינך׃
ח יהוה יגמר
בעדי יהוה
חסדך לעולם

מעשי ידיך אל תרף׃

Sæclo; haud facta remittas
Quæ cœpere manus tuæ.

quas ſuffcere mihi poteſt: idq. aget quãdo ſemel opus ipſe ſuũ vltrò ſuſcepit perficiẽdum: cui ego ſi non dignitatem & habilitatem, votum meum tamen ſuppeditabo; non tantùm non repugnabo.

PSAL. CXXXIX.

Domine probaſti me, & cognouiſti me.

ARGVMENTVM.

DIVINAE prouidentiæ admirandam omnibus modis ac partibus rationem hoc carmine Dauid commendat, reuerenterque diſputat; ſibi enim ſuo experimento cognitam aſſerit, quanquam propter incomparabilem diuinæ naturæ excellentiam minimè in cuncta diſputationis huius membra intueri poſſe fateatur. Deinde ex hac hypotheſi ad theſim deueniens, cauſam ſimplicitatis ſuæ ſine vlla ſua diſputatione Deo examinãdam relinquit: malitioſorum verò & peruerſorum hominum iudicium, quemadmodũ à Deo exerceatur, ſpectare ſe velle ait; vt non modò ſimplicibus ac ſibi ſimillimis, ſed improbis etiam manifeſta ſit Dei cura erga res humanas.

א לחנצח לדוד מזמור

1 *Ad præſtantem Dauidis Pſalmus.*

CARMEN DICOLON TETRASTROPHON.

יהוה חקרתני ותדע׃

SCrutatus penitus me bene cognitum

ב אתה ידעת שבתי וקומי בנתה לרעי מרחוק׃

2 IAS *ipſe tenes; ſtem, ſedeam, ſitus*
Noſti nempe meos: proſpicis eminus
Quo me paſcere cogitem.

Omnis ferè huius carminis oratio ex venatricis artis tranſlatione petita eſt.

Argumentationis ſumma ſimplex.

ג אורחי ורבעי זריתה וכל דרכי הסכנתה׃

3 *Quæ mi ſemita ſit, quaéue cubilia*
Indagator habes, cingis enim; vias
Tu calleſque meas, ſuetus & omnibus
Ipſe es tramitibus meis.

3 Tu me Domine aſſequeris ac tenes totũ extrà & intus. ego te neque intus neq. extrà aſſequi poſſum, ſed admirari tantùm poſſum, dum te in me & in te ipſo contemplor.

ד כי אין מלה בלשוני הן יהוה ידעת כלה׃

4 *Nondum lingua mea effarier incipit,*
IAS *cuncta tibi en dictio cognita eſt;*

ה אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה׃

5 *Retrò atque antè etiam me petis, inſuper*
Palma eſt indita mî tua.

ו פלאית דעת ממני נשגבת לא אוכל לה׃

6 *Me miranda adeò cognitio fugit,*
Altè quam poſitam tangere non queo:

6 Ex his efficitur, vt, quò me vertã, neſciã; adeò à te obſeſſum & conſtrictũ me ſentio.

ז אנה אלך מרוחך ואנה מפניך אברח׃

7 *Quò me ſubripiam, quò? vt bene ſpiritum*
Vultúsve vt fugiam tuos?

ח אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך׃

8 *Cælos ſiue velim ſcandere, tu quidem es*
Illic, ceu tumulum ſtrauero, tu ecce ades;

8 Nullus locus prouidentia diuina & præſentia vacat iis, qui vbique Dei naturam contemplantur.

Digitized by Google

9 Pennas, vtque habitem trans maris vltima,
Auroræ accipiam leueis.

10 Illic ista etiam me manus egerit,
Capturnque ista tenens dextera presserit:

10 Nullo tempore, nulla temporis conditione, aut commoditate tuam præsentiam latere possum.

11 At caligo teget me bene, dixeram, &
Lucem nox mihi suggeret.

11 Perspicacitatis tuę in caligine & obscuritate signum mihi est artificium illud mirabile, quo cõpactus ego sum in obscurissimo loco; imò quæ in me mihi, abditissima sunt, tibi verò perspicua. est mirandum illud verbum, acu texere, siue acu pingere, quo vates Hebraicè vsus est.

12 Sed caligo tegit nil penitus tibi,
Cui nox, clara dies lucet vt, emicat
Vt caligo refert lumina, lux ita
Par caligini & est tibi.

13 Renes quippe meos arbiter obtines;
Materno me vtero texueras acu:

13 Ipse sentio te penetrare renes meos, idq. confiteor; quippe renes mei tanguntur conscientiæ terrore; vnde video & intelligo miranda operum tuorum.

14 Te (miranda etenim sunt mihi) prædico,
Sum mirabilis atque ego.
Sunt & facta tua vt mira, scit hoc bene,

15 Scit valde hic animus. Nec latuit meum
Te corpus, fierem cumque ego in abditis
Terræ ac texerer infimis.

16 Indigesta tuis massa mea & rudis
Perspecta est oculis, membra libro in tuo
Descripta extiterant, ficta diebus, in
Queis nec defuit vnicum.

17 At quàm cara mihi, quàm pretiosaque ô
FORTIS proposiți pabula sunt tui,
Vt præstant solidè ac prænalidè omnium
Summarum exuperant caput!

18 Videbor semper incipere dum tecum fuero.

19 Thesis Psalmi. Cùm sis adeò sapiens ac simplex, & simplices duplicesque noris, scire cupio quid facias iis, qui latere & effugere sese tuam prouidentiam, teque fallere posse putant; qui omnia cum omnibus vana ac ficta loquuntur, idque etiam tecum faciunt.

18 Hæc ipse vt numerem, plura minutulis
Occurrent numero tunc mihi arenulis:
Expergiscar item sæpius, atque adhuc
Tecum, haud progrediens ero.

19 PRINCEPS morte soles si afficere improbum,
A me cedite vos sanguipetæ viri;

Astu

20 אשר יסחיך לשחוד נשוא לשוא ערך׃

20 *Astu occulta tibi dicere qui solent,*
Hostes vana ferunt tui.

21 הלוא משנאיך יהוה אשנא ובתקוממיך אתקושט׃

21 *Osores penitus non amo ego tuos*
IAS, *ast odiis prosequor omnibus,*

22 כתכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי׃

22 *Contendo iis quibus & propositum insolens*
In te insurgere nascitur.

23 חקרני אל ודע לבבי בחנני ודע שרעפי׃

23 *Extremo inquam odio hos odi ego, sunt mihi*
Hostes oppositi, me penitus, precor,
Noris FORTIS, *& hoc sic tibi cognitum*
Cor redde, atque animum meum.

24 וראה אם דרך עצב בי ונחני בדרך עולם׃

24 *Mentis densa meæ mille periculis*
Expertus videas num mihi sit via
Offensæ; ipse mihi duxque præi, agnita
Mundi atque ire iube via.

PSAL. CXL.

Eripe me Domine ab homine malo.

ARGVMENTVM.

INIMICORVM suorum malitia accusata, defensionem & assertionem suam diuinæ tutelæ Propheta commendat; quam certam fore confidit, ac sibi promittit, cùm ob aduersariorum insolentiam omni vltione dignam, tum ob diuini illius nominis non dignitatem, vnde illa etiam consequutura esse ait, vt improbitas numquam nusquámve prospero vtatur successu; probitas verò & simplicitas cum debita nominis diuini laude superstes victrixque tandem euadens, pace ac tranquillitate perpetua fruatur.

1 למנצח מזמור לדוד׃

2 *Ad præstantem Psalmus Dauid.*

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON

2 חלצני יהוה מאדם רע מאיש חמסים תנצרני׃

2 IAS *sceleste me ex homine eripe,*
Iniurioso atque asserve me viro:

Absolutâ malitiam describit, impulsus videlicet, & conatus, & orationis,

3 אשר חשבו רעות בלב כל יום יגורו מלחמות׃

3 *Qui corde voluentes maligna,*
Bella die experiuntur omni.

4 שננו לשונם כמו נחש חמת עכשוב תחת שפתימו סלה׃

4 *Serpentis instar linguam acuunt suam;*
Bilis draconis sub labiis latet

5 שמרני יהוה מידי רשע

5 *His* VSQVE. *Me custodiat* IAH
A manibus, precor, improbandi:

Non modò vi ac manifesta iniuria, sed dolo ac fraude, & calumnia se ab inimicis impeti ait.

Iniurioso atque assere me à viro,
Curantibusque vt præcipitent mea
6 *Vestigia. Abscondunt superbi*
Mi laqueos tetricosque funes.
Et rete tendunt ad latus orbitæ,
Atque VSQVE *ponunt hi pedicas mihi.*

7 Neminem ego vindicem, aut patronum, aut ptopugnatorem expertus agnosco, nisi te vnum, qui iam diu res meas defendendas suscepisti.

7 *Dico ipse at* IAE, FORTIS *es mi, intende meæ precis ergo voci.*

8 In magnis bellis & grauissimus pugnis, vbi aperta vi res agebatur, tu me protexisti, ne de me triumpharent hostes, aut occiso gauderent.

8 IAS *salutis præsidium meæ*
Notum mihi extas, ô HERE, *tu caput*
Hoc protegebas, quo die me
Arma trucis petiere pugnæ.

9 Eundé ergo te mihi ostende aduersum inimicos & inuidos, qui fraude ac malis artibus me oppugnant.

9 IAS *cupita haud cesseris improbo,*
Astutiam néve illius efferas:
10 *Tollentur* VSQVE, *at me ambientum*
E labiis caput obteget fraus.

11 Translatio à carbonibus, ex fortissimo igne discussis.

11 *Et carbo in illos dissiliet frequens,*
Vrentem in ignem hos coniiciet, cauas
Non restituros inque fossas,
Sistere nec penitus valentes.

12 Sententia catholica, ex qua sibi simplicibusque omnibus securitatem sperandam indicat.

12 *Terra in iacente haud prosper & editus*
Linguosus vllus constiterit, malo
Iniurioſum sed frequens fraus
Præcipitem dabit in pericla.

13 IAS *misello (sat scio) iudicem,*
Æquumque egenis se feret arbitrum,
14 *Rectique coram te sedentes*
Nominis esse tui hoc probabunt.

PSAL.

PSAL. CXLI.

Ad te Domine clamaui.

ARGVMENTVM.

SIMPLICITATEM candoremque cùm orationis, tum cogitationis suæ Deo examinandam ac probandam Vates proponit, cui vni sese credere ac fidere affirmat; vtpote simpliciùm animorum tutori summo atque vnico, eidemque salutis rerumque suarum rationes commendat omnes, quas hoc pacto optimè compositũ iri sperat, cùm idẽ peruersis hominibus, quales multi in terra sunt, & sibi inuidentibus, omninoque fraudulentis, nihil suarum rerum commissum esse velit: non enim tuta est simplicitas apud malitiosos homines; sed apud Deum tantùm tutissima est, qui simplices fouet, duplices & dolosos auersatur, ac tandem punit. Ita sperare se concludit, vt istorum protritis ac dissipatis consiliis, actionibus ac studiis omnibus, ipse ipsiusque res Deo vindice conseruentur.

משכיל לדוד 1 1 *Psalmus Dauid.*

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

יהוה קראתיך חושה לי האזינה קולי בקראי לך׃

IAs vocanti te mihi ades citò,
Attende voci, dum voco te, meæ;

תכון תפלתי קטרת לפניך מנשאת כפי מנחת ערב׃ 2 2 *Suffitus atque vt gratus, hæc prex*
Missa tibi & bene certa constet,
Dono mearum, quas tibi porrigo
Palmas vt almo munere vesperis.

שיתה יהוה שמרה לפי נצרה על דל שפתי׃ 3 3 *Placatus* IAS *pone custos*
Ore meo excubias fideles.
Labris meis & ianua quà patet,
Qui obseruet addas, quique notet vigil.

3 Obserua orationis meæ simplicitatem & puritatem, à malo dolo alienam.

אל תט לבי לדבר רע להתעולל עלילות ברשע את אישים פעלי און ובל אלחם במנעמיהם׃ 4 4 *Ad rem meum cor parce prauam*
Flectier, aut studium improbandum.
Obliqua, neu me, qui mala agunt, viris
Iungi relinquas; horum ego dulcibus
Pasci cauebo suauibusque
Delitiis, fluido & sapore.

4 Non solùm orationem, sed cogitationem quoq. meam tibi probari cupio; & si qua parte erratum mihi esset, corrigi omnino per te cupio: nam simplicitatẽ prorsus amo.

יהלמני צדיק חסד ויוכיחני שמן ראש אל יני ראשי 5 5 *Me iustus imò pulset, id arbitror*
Munus benignum, carpat & increpet;
Id principale vnguentum in hoc si
Deciderit, caput haud refringet.

Deteſtor omnem coniunctionẽ & communionem improborum, quantumuis iucundam: piorum verò etiam seuerissimorum consuetudinem opto amplectorque.

Vox

Digitized by Google

Non quòd ego malè cupiam prauis ex odio perſonarum, quibus quidem omnia mala deprecor, ſed eorum ſtudia odi ac deteſtor.

Vox nempe conſtat, imò etiam mea
Vox conſtat inquam, dum video malis
Iſtos laborantes miſellis,
Eripier cupio precorque.

6 Imò illorum etiam antiſtites in leuioribus periculis iuuare ſoleo, quàtum poſſum, oratione fauſta & bene precanti, Seruet te Deus, &c.

6 *Labantur horum ſi in ſilicis latus,*
Poſſint tamen quo ſiſtere, iudices;
Audire per fauſtum precata
Dulcia dicta mea ac licebit.

7 Cùm tamen in afflictiſſimis rebus neminem ego, qui mihi bene cupiat, nullum qui auxilio ſit præter te Deum meum, habeam.

7 *Fiſſor velut qui diſiiciens humi eſt,*
Sic ad ſepulchri os diſſiliunt mea
8 *Diſperſa iam oſſa* IAS, *at in te*
Fixi oculos DOMINE *hos benignum.*
Te fido in vno, ne hanc animam ſinas,
9 *Oro, vacare, & me laquei manus*
Serua, mihi quem præligarunt
Funibus ac mala prauè agentum.
10 *Suis ruent in retibus improbi,*
Quæ quiſque praua fraude tetenderit:
Illæſus ipſe at præteribo
Interea pariterque tutus.

PSAL. CXLII.

Voce mea ad Dominum clamaui.

ARGVMENTVM.

VITAM ſuam ſimplicem, atque omnino probam (id quod Deo ipſi iudicandum proponit) multis & magnis in periculis verſari conqueritur, hoc agentibus inimicis, improbis hominibus, qui virtutem odio habent: neminem verò eſſe, à quo vel ſua, vèl virtutis ac pietatis cauſa ſubſidium ſibi allatum iri videat; quamobrem ſeſe Deo probitatis aſſertori, atq. oppreſſionum vindici ſeruandum ac liberandum commendat.

1 *Animaduerſio Dauidis cùm eſſet in ſpelunca, Oratio.*

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

Tranſlatio ſumpta ab innocentibus animantibus, quibus tamen per crudeles venatores inſidiæ ſtruuntur.

2 IAM *voce mea clamabo, ſupplice voce*
Implorare IAM *mihi cerſum eſt.*

Ante

Digitized by Google

3 אשפך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד׃

3 *Ante illum mea & effundam meditata, mihíque*
Quanta ſit anxietas referam ipſi.

4 בהתעטף עלי רוחי ואתה ידעת נתיבתי בארח זו אהלך טמנו פח לי׃

4 *Spiritus obruitur meus in me, ſemita noſtra*
Nota tibi eſt quando; & tamen iſti,
Incedam quacunque via, mihi tendere opertum
Non ceſſant laqueumque dolumque.

5 הביט ימין וראה ואין לי נכיר אבד מנוס ממני אין דורש לנפשי׃

5 *Attentè ad dextram aſpicias, mihi nemo repertus*
Agnitor; effugiumque deeſt mî.
Sedulus huic animæ aſſertor, quæſitor & æquus;
Quíve ſatis præſtet mihi nemo eſt.

Perſonæ mutatio, oportuna & elegans vatibus familiaris figura.

6 זעקתי אליך יהוה אמרתי אתה מחסי חלקי בארץ החיים׃

6 IAS *ad te clamaui, dixi, vt mihi conſtas*
Viuorum in terra vnica pars tu?

Inter viuentes omnes terræ incolas, inter quos tanquam alienus verſor.

7 הקשיבה אל רנתי כי דלותי מאד הצילני מרדפי כי אמצו ממני׃

7 *Exhauſtus nimium, miſer ac, ſum; intende meæ tu,*
Quam ſupplex expono, querelæ.
Eripe me ſæuis à ſectatoribus, ij nam
Mi valido mage robore præſtant.

8 הוציאה ממסגר נפשי להודות את שמך בי יכתרו צדיקים כי תגמל עלי׃

8 *Hanc animam è claustro profer; nomenque profeſſam,*
Deinde tuum & celebrare paratam.
Cùm videantque vices in me & tua præmia iuſti, in
Me expedient nectentque coronas.

Cùm iuſti animaduerterint exempla iudicij tui, coronabuntur præ gaudio.

PSAL. CXLIII.

Domine exaudi orationem meam.

ARGVMENTVM.

DEVM iuſtum iudicem ad cauſam ſuam audiendam, examinandam & iudicandam, tandemque aſſerendam appellat Dauid, à quo cupit examinari innocentiam & integritatem ſuam; non quidem ad diuinæ illius & ſimpliciſſimæ puritatis, ſed ad humanæ imbecillitatis, atque adeò ad aduerſariorum ſuorum improbitatis rationes comparatam: hoc enim pacto ſperat ſe cauſam obtenturum apud integerrimum iudicem & iniuriarum propulſatorem, ac vindicem ſeueriſſimum & fortiſſimum contra aduerſarios improbiſſimos, qui fraude, calliditate, vi & dolo atque impietate ſe immeritum perſequuti, perdere conantur. quæ ex re illud euenturum prædicit, vt innocentiæ ac ſimplicitatis, probitatisque ratione conſtabilita, diuinę prouidentiæ, miſericordiæ, atque iuſtitiæ celebretur laus.

Digitized by Google

1 *Psalmus Dauidis.* א מזמור לדוד

CARMEN MONOCOLON.

Insinuatio. Quandoquidem tu verax es, & pollicitus te auditurũ oppressos, audi, & iudica ex æquitate, non ex æstimatione & collatione tuæ illius purissimæ virtutis ac simplicitatis, cui comparatus, neque infans vnius diei iustus est.

AVditor IAS *excipe ô meam precem,* אזינה שמעה תפלתי האזינה אל רנתי הקשיבה
Meam querelam senti & auribus tene. באזנך שפתי
(Fidem tuam probabis) atque æquus mihi בשקר׃
Responsa redde iusta iustus arbiter.

2 *Tuum seuero iure parce seruulum* ב ואל תבוא
Adire; iustum nemo namque lampada במשפט את
Viuens probabit se vt ferat vultus tui. עבדך כי לא
יצדק לפניך
כל חי׃

3 *Vitam sequutus hostis contundit meam,* ג כי רדף אויב
Humi refringens atra & in caligine נפשי דכא לארץ
Sedere cogit me, velut quos abdidit חיתי הושיבני
Tempus remotum per sepulchra conditos. במחשכים
כמתי עולם׃

Vt vulgares iam diu extinctos, & cõmuni sepulchro confusè humatos.

4 *In me est mei vis obuoluta spiritus,* ד ותתעטף עלי
Stupet meo cor destitutum pectore: רוחי בתוכי
ישתומם לבי׃

5 Dum memoro exẽpla antiqua, quæ nunc etiam requitere mihi videor, sed tamẽ summa fide ac spe, vt renouentur, oro.

5 *Quondam dierum tempora vt colo memor,* ה זכרתי ימים
Opus tuumque verso & omne cogito; מקדם הגיתי
Exemplum & efficacis istius manus בכל פעלך
במעשה ידיך
אשוחח׃

6 *Contemplor omne: Pando tunc meas tibi* ו פרשתי ידי
Manus, auensque te peto ex solo arido: אליך נפשי
כארץ עיפה
לך סלה׃

7 *Et vsque dico, Redde mi precor citò* ז מהר ענני
IAS referque, linquor ipse spiritu; יהוה כלתה
Vultus tuos ne prouidos mihi abdito: רוחי אל תסתר
פניך ממני
Nam par sepultis ipse, si negas, ero. ונמשלתי עם
ירדי בור׃

8 *Audire numen manè me iube tuum,* ח השמיעני
Numen benignum; fido quippe te vnico. בבקר חסדך כי
Iter, viamque quam sequutus ambulem, בך בטחתי
Ostende, auenti te ac volenti te, mihi. הודיעני דרך זו
אלך כי אליך
נשאתי נפשי׃

9 Vt auiculæ exiguæ aliquando ad aquilam cõfugiunt tutelę causa, cuius virtute proteguntur à rapacium auium aliarũ sæuitia.

9 *IAS latêre in te volo; me tu meis* ט הצילני מאויבי
Tegens latentem proteges ab hostibus. יהוה אליך
כסתי׃

10 *Tibi probanda me doceto & exequi,* י למדני
Meum colo nam te atque duco PRINCIPEM, לעשות רצונך
כי אתה אלהי

Tuo

Digitized by Google

רוחך טובה תנחני בארץ מישור׃

Tuo bono voloque duci ſpiritu;
Namque ille plano ritè me ducet ſolo.

יא למען שמך יהוה תחייני בצדקתך תוציא מצרה נפשי׃

11 IAS *probabis nomen, vt ſoles, tuum,*
Vt me iubebis auctor ipſe viuere;
Exempla iuſta moris ac feres tui,
Meam ſi ab arcta proferes anguſtia,
Qua viuo, partem, ſpiro, quaque ſentio.

11 Ego nullum habeo alium aſſertorem, nullumque auctorem cõſilij ad res meas componendas præter te, cuius ſpiritu gubernari opto; illius enim virtute & auctoritate ipſe tutus, doctus, & omnino ſecurus agã: ſæpiſſimè hunc Spiritum ſanctum antiqui petebant.

יב והחסרת איבי והאבדת כל צרי נפשי כי אני עבדך׃

12 *Hoſtesque ſtringes & premens coges meos;*
Quippe es benignus fautor & clemens tuis:
Meam prementes, viuo qua, partem exitu
Digno perire tu iubebis ac modo;
Tuum ſtudentes ſeruulum me perdere.

PSAL. CXLIIII.

Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prœlium.

ARGVMENTVM.

CARMEN eſt gratulatorium, ob partam ſibi diuinitus in bello victoriam, populosque ſubiectos, & regnum conſtitutum: eſt etiam ſupplicatio ad ſtabiliendam rempublicam illam, ex diuini conſilij ſententia rebellibus atque obtrectatoribus ſuperatis; non enim defuerunt Dauidi multi maleuoli & aduerſarij, imperitique detrectatores etiam in regno iam conſtituto. Poſtrema in hoc Pſalmo eſt inſinuatio ad perſuadendum populo, vt imperium ferant eius regis, qui non ex propria libidine, ſed ex Dei PRINCIPIS optimi ac maximi legibus eſſet gubernaturus; ſeque Dei ipſius ſimplicem & integrum miniſtrum exhibiturus: nihil enim aut beatius aut magis optandum rebus publicis contingere poſſe, nihilque magis ad ſummam felicitatem conferre, quàm vt DEVS præſit; cuius conſilio, verbo, & ſpiritu cuncta gerantur.

א לדוד

Dauidis.

CARMEN TRICOLON TETRASTROPHON.

ברוך יהוה צורי המלמד ידי לקרב אצבעותי למלחמה׃

RVpes & IAS *præſidium mihi*
Eſt prædicandus, nam docet is manus
Pugnare noſtras, inſtruitque
Hos digitos ad acuta bella.

Omne conſiliũ inceptum, principium, & exitum omnem, deniq. ſucceſſum Deo auctori acceptum refero, idque publicè profiteor.

ב חסדי ומצודתי משגבי ומפלטי

2 *Is mi benignus, præualida arx mihi,*
Præruptus idemque editus eſt locus:

Digitized by Google

Is me tueturque eripitque;
Et clypeus mihi constat idem.
Securus illo protegor vnico;
Subiecit idem mi populum meum.

Namq. homo quid est, aut qualis, aut quantus, nempe vt tibi notus & exploratus est, vanitati est similimus; sed si quid recte efficit, id est, quia tu eum consilio, viribus & industria auges ad magnas obeundas res.

3 IAS *homo quid? nosti & illum,*
Et reputas misero ac caduco

Vmbris nubium confertur homo.

4 *Mortale natum; persimilis quidem*
Nil atque vanis constat homo; dies
Illius vmbræ vt transeuntes
Prætereunt celeresque currunt.

5 IAS *polorum flecte micantium*
Axem tuorum prouidus; indeque
Descende, fumatura montis
Culmina multiplicisque tange.

6 *Flagranti & illos fulgure fulgura;*
Perde, & minutim præcipites rue;

Hostium externorũ & finitimorum impetum deprecatur.

Absume turbatos tuisque hos
Missilibus penitus sagittis.

7 *Extende celso; atque erue me; manus,*
Et me profundis eripias aquis;
E vi manusque ac pertimenda,
Quam soboles aliena tendit.

Hostium populi Dei, nec oratio, nec potentia certo fundamento nititur.

8 *Os vanitatem falsaque nuntiat;*
Horumque mendax dextera dextera est:

Carminis argumentũ.

9 *Carmen canam* PRINCEPS *nouandum*
Nabliolo fidibusque denis.

Dicam regibus non ex proprio cõsilio, aut ex orationis facultate, aut ex potentia & viribus, sed ex Deo salutem parati.

10 *Dicam salutis regibus efficax*
Quis sit, suum qui Dauida liberet
Seruum dicatum, de malisque
Excipiat gladij periclis.

11 *Extraneorum de sobolis manu*
Ereptor vt me suscipias precor,

לי ענני ובו-
תיתי ערדד.
עמי תחתי׃

ג יהוה מה אדם
ותדעהו בן
אנוש
ותחשבנו׃

ד אדם לחבל
דמה ימיו כצל
עובר׃

ה יהוה הט
שמיך וירד גע
בהרים ויעשנו׃

ו ברוק ברק
ותפיצם שלח
חציך ותהמם׃

ז שלח ידיך
ממרום פצני
ותצילני ממים
רבים מיד
בני נכר׃

ח אשר פיהם
דבר שוא
וימינם ימין
שקר׃

ט אלהים שיר
חדש אשירה לך
בנבל עשור
אזמרה לך׃

י הנתן
תשועה למלכים
המשה את דוד
עבדו מחרב
רעה׃

יא הצילני
ופדני מיד בני נכר

Os vana

Digitized by Google

אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר:

Os vana quorum proloquutum,
Dextera & est quoque dextra mendax:

Summa gentibus ac mundo creditæ felicitatis.

12 אשר בניהם כנטעים מגדלים בנעוריהם בנותיהם כוורות מחצבות תבנית היכל:

12 *Nostris iuuentus sit pueris, velut*
Plantata crescit silua, puellulæ &
Nostræ angulorum ceu lacunar
Marmoreæ nitidum palati.

13 מזוניהם מלאים מפיקים מזן אל זן צאנותינו מאלפות מרבבות בחוצותינו:

13 *Nobis repletis ac licet angulis*
Proferre frugis multiplicis genus,
Nostri greges & mille nostris
Concipiunt decuplantque vicis.

14 אלופינו מסבלים אין פרץ ואין יוצאת ואין צוחת ברחובותינו:

14 *Nostri iuuenci sustineant, trahant*
Carnes onúsque, vt dispereat nihil,
Nil effluat, non in plateis
Vox sonet haud bene grata nostris.

15 אשרי העם שככה לו אשרי העם שיהוה אלהיו:

15 *Quamuis beatus sit populus bonis*
His vsus, atqui est ille beatior
Quicunque IAH *spectat colítque,*
Principe & hoc fruitur benigno.

PSAL. CXLV.

Exaltabo te Deus meus rex.

ARGVMENTVM.

DIVINAS laudes canendas tribus nominibus hoc Psalmo Dauid suscipit, potentiæ inquam, sapientiæ & misericordiæ nominibus, quibus omnibus maximum, immensum cunctis argumentis Deum se ostendisse ait; sed qui præcipuè præter cætera misericordiæ ditissimum sese ostendere exhibereque gaudeat: ex quo fit, vt omnibus rerum naturis, apertissimè verò animantium generi omni omnibus temporibus prospiciens victum opportunum suppeditet, atque adeò erga humanam naturam propensæ misericordiæ sit, vt assiduis beneficiis cùm omnes homines, tũ miserrimos quosque, maximè verò sese appellantes, & purè ac simpliciter petentes prosequatur: idque in primis curet, vt salutem illam animorum hominibus promissam, per Christum afferendam, quam sapientissimè paret ac maturet oportunè exhibiturus, quibus ex rebus omnibus diuinarum laudum celebritatem assiduam perpetuamque apud homines esse oportere concludit.

Laus Dauidi suscepta.

א תהלה לדוד

CARMEN DICOLON DISTROPHON, ACROSTICHON ex Hebraicarum notarum serie, vt Hebraicè habet.

א A Ttollens celebrabo meũ rex magne DEVM te,
Tuumq. nomen prædicãs perpetuò referã:

ב *Blanda equidẽ referam, referã pulcherrima gratus*
In omne ſæculum tuo nomini & vlterius.

ג *Grandis & eſt* IAS *valde & laudandus, at idem*
Quàm magnus extet, æſtimet nemo hominũ pe-

4 Facta erga orbem totum, geſta erga hominum genus.

ד *Dicet facta tua ætati, laudabit & ætas,* (nitus.
Exponet atque prædicans fortia geſta tua.

ה *Hoc decus eximium, tua quo ſit gloria pulchra,*
Narrabo, mira verba, queis te memor ipſe ferã.

6 Exponent verba videlicet à me pronuntiata.

ו *Verè etiam metuenda tua exponentque ſeuera*
Exempla, magnitudinem commemorabo tuam.

7 Multi alij præterea memoriam tuæ amplitudinis & beneficentiæ renouabunt.

ז *Sacra bonique tui magni memoranda profati*
Exempla dicent canticis, iuſtitiamque tuam.

ח *Hique* IAM *placidũ, miſerantem, naribus amplũ,*
Et liberalitatibus magnificis facilem.

ט *Totus & exemplis bonus* IAS, *denique cunctis;*
Eius ſuperq. facta cuncta eſt miſerantis amor.

10 Laudaberis ob cuncta opera & facta, vt auctor omnium, ſed piis erit illud argumẽtum de regno tuo celeberrimum.

י IAS, *cuncta tua agnoſcunt te facta profeſſa;*
Quin prædicabunt & pij te referentque tui:

כ *Clarum atq. amplificũ regnũ, tua ſceptraq. dicent,*
Et fortitudinem tuam proloquio referent.

ל *Laude hac terrigenis geſta illius alta docebunt,*
Regnique ſplendorem ſui, magnificumq. decus.

13 Tu regnas, & imperas ſuperiori mũdo Angelorum & Spirituum, & inferiori hominum, & omnibus temporibus atq. ætatibus erit: igitur in hominũ cordibus & animis regnes.

מ *Mundis eſt regnum cunctis iſtud quoque regnum,*
Æuis poteſtas ſæculisq. omnibus iſta præeſt.

14 נ *Sanè* IAS *cunctos fulcitque tenétque ruenteis,*
Idem recuruos erigit, quos premit anxietas.

15 ע aſpiratio, aut litera gutturalis antiquis in proximam vocalem abire ſolet.

ע *In te cuncta oculos vnum ſpectantia figunt,*
Præbéſq. cuique pabulum cõmodus ipſe ſuum.

16 פ *Pandẽs ipſe manũ, ſaturas genus omne animãtũ, et*
Viuẽs benign⁹ quidquid his et placet et petitur.

Siſtit

17 צ *Sistit nempe viis cunctis iustissimus* IAS
Suis benignus, hũc sua ergo omnia facta probẽt.
18 ק *Quin & se verè puréque vocantibus* IAS
Cunctis adest, propinquo et est omnibus auxilio.
19 ר *Ritè optata suis faciet metuentibus; horum*
Salutis auctor supplicem sentiet ille precem.
20 ש *Seruat & ipse suos* IAS *custodit amantes*
Cunctos; & omnes improbos diruet ille etiam.
21 ת *Talem* IAE *laudem nostrum os persæpe loquatur;*
Caroque cuncta nomen hoc efferet eximium.
Illius hoc sanctum nomen per sæcula dicent;
Quidquidve sæclo & vltimo posterius fuerit.

17 זך צדיק יהוה בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו:
18 קרוב יהוה לכל קראיו לכל אשר יקראוהו באמת:
19 רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם:
20 שומר יהוה את כל אהביו ואת כל הרשעים ישמיד:
21 תהלת יהוה ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד:

PSAL. CXLVI.

Lauda anima mea Dominum.

ARGVMENTVM.

VANAM esse omnino cogitationem ac sententiam eorum, qui felicitatem suam in hac vita in principum gratia statuunt, cùm principes omnes mortales sint, & multis ipsi etiam obnoxij miseriis, nec suos nec se etiam necessitate eripere valeant: illum autem sapere vel virum vel populum, qui diuinis legibus & institutis regatur, Deumque sibi principem cõstituerit, vtpote potentissimum, sapientissimum, ditissimum, iustissimum, æquissimum, clementissimum, misericordissimum, liberalissimum, rerum omnium perspectorem vigilantissimum, maximorum ac minimorum curatorem diligentissimum; sublimium & humilium gubernatorem strenuissimum, verè ac propriè regem, eundemque æternum regem. ex quibus omnibus rebus colligitur, Sionem, hoc est, Ecclesiam, omnium rerũ publicarum beatissimam esse, quæ à Deo rege in perpetuum gubernetur.

1 Decreui laudũ argumentum mihi perpetuò proponere Deũ, qui propriè benignus est & liberalis, idemq. semper me beneficiis afficere potest dum viuam, imò dum sim vel in hac vel in futura vita: id quod nemo sibi promittere queat de terreno aliquo principe; quem nescias an tibi viuus & beneficus futurus sit dum viuas, potest enim perire dũ tu viuas, etiamsi non diu vixeris; quippe qui nec sibi salutem afferre, nec spem suam sibi certam facere ipse potest; quam sæpissimè longam constitutam mors præscindit.

1 הללויה

Haleluiah.

CARMEN DICOLON TETRASTROPHON.

הללו נפשי את יהוה:
2 אהללה יהוה בחיי אזמרה לאלהי בעודי:

IAM laude cole ó mens, anima ac mea,
2 *IAM laude colam, viuere dum mihi,*
Esse ac dum liceat, constitui pius
IAM dicere canticis.

3 אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה:

3 *Ah non munificis fidite vos, viro*
Nec vos terrigenæ: non etenim salus

Illi

Illi eſt, quam validus proſpiciat ſibi
Auctor vel ferat alteri.

4 Quid mirum, cùm ipſe terreus ſit corpore, & ſpiritus vitæ retinendi compos non ſit?

4 *Exibit leuis huic ſpiritus, inque humum*
Concedet propriam: perdet ea ac dies
Huius propoſitum, votáque ſplendida,
Curas, conſilia ardua.

4 ותצא רוחו ישב לאדמתו ביום ההוא אבדו עשתנתיו׃

5 Attentè conſiderare oportet collationem Dei principis, cũ principibus terrenis, & munificis illis viris.

5 *Felix multiplici ſorte Iacobidum,*
Cui dux FORTIS *adeſt auxilio efficax,*
Qui vult ſéque ſuo credere PRINCIPI,
IAE *& fidere prouido.*

5 אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על יהוה אלהיו׃

6 Deus fortis gubernator, adeò diues, vt totum cælotum, terræ ac maris orbem cum contenta rerum copia crearit; poteſt ergo ea impertiri ſuis, nec ideò pauper manere, namque & ſibi & aliis quibus velit, alium orbem aliasque copias creare & proferre poteſt: humani magnifici nec omnibus largiri poſſunt, & iis careant neceſſe eſt quę donarint. eſt autem adeò verax in pactis & promiſſis, vt illius veritate ſola mundus conſeruetur, aliàs ruiturus.

6 *Cælos ille facit; terra ferax, mare*
Atque his quidquid ineſt, hunc perhibent ſuum
Auctorem; orbis & hunc perpetuum ſui
Vert continet arbitrum.

6 עשה שמים הארץ את הים ואת כל אשר בם השמר אמת לעולם׃

7 *Fraudatos liquido iudicio afficit;*
Paſcit quos cruciat ſæua fames; cauo
IAS *quóſque ligant carcere vincula*
Soluit, liberat ac leuat.

7 עשה משפט לעשוקים נתן לחם לרעבים יהוה מתיר אסורים׃

8 Aliæ virtutes magni principis, iuſtitia, æquitas, patrocinium, doctrina, inſtructio, tutela, quæ in Deo & immenſæ & æternæ ſunt; in aliis plerumque requiruntur & deſiderantur, aut imbecillæ, inſtabilesque reperiuntur.

8 IAS *pandit item lumina turbida*
Cæcis, quóſque premit, curuat & impetus,
IAS *conſtabilit, iuſtitiæ probos*
IAS *diligit aſſeclas.*

8 יהוה פקח עורים יהוה זקף כפופים יהוה אהב צדיקים׃

9 IAS *curat item, ſeruat & aduenas,*
Pupillum cumulat, nec viduam minus:
Torquebitque viam, quam tenet improba
Turba & quem inſtituit modum.

9 יהוה שמר את גרים יתום ואלמנה יעודד ודרך רשעים יעות׃

10 IAS *perpetui in ſæcula ſæculi*
Regnabit tuus, ô crede Sion, bonus
PRINCEPS, *præterita vt prædicet hanc, ſimul*
Ætas poſtera prædicet.

10 ימלך יהוה לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה׃

PSAL.

PSAL. CXLVII.

• Laudate Dominum, quoniam bonus est psalmus.

ARGVMENTVM.

ADMIRABILIS Psalmus est, & qui magnam expositionem, plenissimamque locorum omnium demonstrationem postulet. continet enim naturalem, moralem, & Theologicam rationem omnem; cuius argumentum illud est: nullam canendi materiam vel vtiliorem, vel iucundiorem hominibus offerri posse, quàm Dei laudes, quem mundi totius auctorem, principem & gubernatorem omnipotentem, sapientissimum, benignissimumque esse, ipsa etiam rerum natura considerata, demonstret; omnibusque hominibus velut digito indicet; sed iis longè clarius, quibus præter naturalium rerum obseruationem, diuinorum oraculorum vsus viua voce & scripto concessus est; clarissimè verò omnium iis, quos Spiritu sancto immisso, singulari admirandoque modo docendos & instruendos Deus ipse susceperit: ita verò omnium totius mundi, & ætatum, & conditionum homines hoc Psalmo comprehensi ad Dei laudes celebrandas inuitantur; videlicet legis naturæ & scriptæ, ac denique Ecclesiæ Christianæ homines.

CARMEN SAPPHICVM.

א 1 הללויה כי טוב זמרה אלהינו כי נעים נאוה תהלה׃

1 NAmque IAH psalmis celebrare pulchrum est;
Laude iucundum celebrate nostrum
PRINCIPEM; laus hæc penitus decora
Grataque constat.

1 Diuinarum laudum argumentum & vtile & iucundũ est; vtroq. igitur nomine suscipiendum. nam, omne tulit punctum, qui miscuit vtile dulci.

Thesis Psalmi ad nouum testamentũm pertinet. ille condidit Israelis populũ, quem pereuntem restituet in meliorem conditionem, nempe Christianorum ouile Christo pastori committendũ: sed hæc promissio eos complectetur, qui fide & pœnitentia hanc salutem sibi à Deo donandam procurabũt. Hypothesis virtutis, efficacitatis & prouidentiæ Dei.

ב 2 בונה ירושלם יהוה נדחי ישראל יכנס׃

2 Auctor est IAS, Solymumque is vrbem
Condit, & pulsos repetet legetque,
Coget ac iungens periêre quotquot
Israëlitum.

ג 3 הרפא לשברי לב ומחבש לעצבותם׃

3 Ille confractis, miseróque ruptis
Corde, deiectísque animo medetur,
Ac ligans acres solidat dolores
Tristitiásque his.

ד 4 מונה מספר לכוכבים לכלם שמות יקרא׃

4 Siderum solus numerum recenset,
Singulis nomen proprium vocando;
Singulis vires, propria atque cunctis
Munia didit.

Vocando] יקרא enim indicat perpetuitatẽ, vt aliàs de futuro docebamus.

ה 5 גדול אדוננו ורב כח

5 Noster est magnus DOMINVS, neque impar;
Plurima est illi valida atque virtus,

Qua mundum gubernat, eaq. notissima est.

r Prouí-

תבונה prouidentia, qua rebus hominum consulit.

Prouida at quàm sit, numerus valebit
Ponere nullus.

6 Humanarum rerũ partitio in mites & insolentes: quid Deus erga vtrosque agat.

6 *Ampliátque* IAS *cumulátque mites,*
Improbos idem penitus repulsos
Deijcit, terram redigítque ad ipsam
Vsque ruenteis.

7 עני Respondete per choros professi Dei laudes, quarũ argumẽta sunt manifesta.

7 *Inuicem cantu memorate grato,*
Publico atque, IAM *celebrem professi:*
PRINCIPI *nostro resonetque vestris*
Gloria psalmis.

8 Qui nusquam aut nũquam semetipsum sine testimonio reliquit, dans pluuias de cælis, &c. hoc argumento vsus est Paulus apud gentes.

8 *Nubibus cælum tegit ille densis,*
Is parat terræ pluuiam feraci,
Ille fœcundat viridi supinos
Gramine montes.

9 Solet etiam prospicere desolatis & omni auxilio destitutis; quãquam nõ cognoscatur modus quo id efficiat.
Ideò etiã humanis opibus non indiget, vt suos liberet, tueatur & gubernet, quos ipse vltrò amans suscipit.

9 *Belluis escas varias dat, atri &*
Filiis corui, his vbi cura matrum
Negligens voces mouet, & rogare
Cogit anhelos.

Expositio superioris partis, conclusa duob⁹ verbis Hebræis.

10 *Ille equi non vim validam requirit,*
Non amans curat solidè viriles

11 Altera pars theseos, diuinam prouidẽtiam & misericordiam singulariter ostẽdit Israelitis, hoc est, Ecclesiæ fidelium; olim, inquã, Israelitarum, secũdum carnem tamen diuinæ voluntati obtemperãtium; deinde verò & nunc Christianæ Ecclesiæ. hanc autẽ prouidentiam tutelæ cuiusdã externæ ac præcipuæ imagine descripta significauit propheta.

11 *Tibias: se vult, fouet ac, timentes*
Curat & IAS:
Illius qui cum didicere votis
Omnibus sanctum, placidum, benignum
Numen & fidi & solido manentes
Pectore poscunt.

12 Mysteriũ Ecclesiæ Christianæ, quę Israeliticæ Ecclesiæ filia fuit: vnde mater Synagoga vocatur illa prior. hanc maioribus donis, quàm illã priorem, Deus auget.

12 *Prædica vrbs* IAM *Solymûm, tuúmque*
PRINCIPEM *laudans celebra Sione,*
Quòd tuis vectes foribus valenti
Robore firmat.

12 *Prosper & natos sobolem tuamque*
Euehit, magnis cumulátque donis,

Quos

פרך בניך בקרבך׃

Quos tui muri cumulant, tua & quos
Mœnia claudunt.

Nam extra Ecclesiam non est salus; limes quo Ecclesia recta ab aliis pseudoecclesiis & sectis dignoscitur, pax est diuina. Mysterium magnum.

14 חשם גבולך שלום חלב חטים ישביעך׃

14 *Limitem, pacem & requiem beatam,*
Is tuum figit, statuítque, pingui
Tritici ac multa varij medulla
Te saturabit.

15 השלח אמרתו ארץ עד מהרה ירוץ דברו׃

15 *Legat vt terræ proprium ipse dictum,*
Currit illius properátque verbum,

16 הנתן שלג כצמר כפור כאפר יפזר׃

16 *Et niuem vt lanam, glaciémque, sparsum*
Vt cinerem, dat.

17 כשליך קרחו כפתים לפני קרתו מי יעמד׃

17 *Et suum frustis simile at minutis*
Is gelu canens iacit: heu feret quis
Illius durum, stabili aut manebit
Pectore frigus?

18 ישלח דברו וימסם ישב רוחו יזלו מימיו׃

18 *Mittet vt verbum proprium, liquescent*
Flante subtili, tenuíque vento
Defluent lymphæ, cadet atque vinclis
Stilla solutis.

18 Velut dicto suo mittit terræ efficaces impressiones, quæ impediri à nemine possunt. ita mittere potest Ecclesiæ suæ spiritus verbo suo promissi, dona maxima & efficacissima; idq. faciet oportunè.

19 מגיד דברו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל׃

19 *Indicat verbum proprium; refertque*
Ipse Iacob quæ statuit, sua atque
Iura delecto populo piisque
Israelitis.

19 Cæteras gentes Deus docuit naturæ contemplatione, sed Iacob verbo suo instituit, promissisque instruxit suis.

20 לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום הללויה׃

20 *Fecit haud omni simile ipse genti, haud*
Quippe nouerunt ea quæ feruntur
Iura mirandis celebranda semper
Consiliis IAH.

20 Ex quo cognoscitur maioribus beneficiis aucta esse fidelium Ecclesia, quæ hac postrema parte psalmi ad singularem gratulationem appellabatur.

משפט significat æquitatem, quæ in diuinis præceptis & institutis mirè lucet.

Digitized by Google

PSAL. CXLVIII.

Laudate Dominum de cælis.

ARGVMENTVM.

SVPERIORVM inferiorumque rerum naturæ omnis breuem, sed elegantissimam summam continet hic psalmus: deinde etiam gratiæ diuinæ significationem admirabilem. principiò enim distributis vtriusque mundi partibus, ornamentis & cultoribus auctorem adscribit Deum, Deum, inquam, illum יהוה (præter quem nullus alius est) cui laudes laudumque argumenta omnia adiudicat summo, proprio, certo ac manifesto iure. Commodè autem ad homines orationem transfert, quos omnis ætatis & conditionis, omniumque munerum se suaque omnia, quæ bona aliquo iure dici possunt, Deo huic auctori & gubernatori deberi affirmat. Demũ ad fideles homines deuenit, quibus vltra communem cum aliis naturæ conditionem & cognitionem accessisse ait, diuinæ tum promissionis notitiam, tum voluntatis significationem expressam; vnde nata in illis fuerit viua fides & certa spes salutis per Christum afferendæ, quam oportuno tempore Deus ipse iis qui crediderint & obtemperauerint, ac perseuerauerint vsque in finem, sit præstiturus.

1 *Haleluiah.* 1 הללויה

CARMEN DICOLON DISTROPHON.

Propositio ex partitione. Naturæ ordo. sed incipit à notioribus in vnoquoque genere. Angeli & spiritus alij, qui non tam nuntij quàm ministri dicuntur.

PRincipium laudis de cælis ducite, & IAM
In templis laudate supernis. הללוהו יהוה מן השמים הללוהו במרומים:

2 *Hunc omnis laudate cohors, quam legat & ipse;*
Huncque sua omnis dicite turma. 2 הללוהו כל מלאכיו הללוהו כל צבאו:

3 *Hunc Sol, Luna etiam celebrate, & lucida cuncta*
Sidera vos hunc dicite laude. 3 הללוהו שמש וירח הללוהו כל כוכבי אור:

4 *Cæli, qui cælis incumbitis, edite laudem huic,*
Quæque vndæ superant quoque cælos. 4 הללוהו שמי השמים והמים אשר מעל השמים:

5 Argumenta laudis, creatio, constitutio, institutio.

5 *His laude & nomen celebretur, numen &, IAE;*
Quo sunt cuncta creata iubente. 5 יהללו את שם יהוה כי הוא צוה ונבראו:

6 *Ille eadem statuit sæclis mansura, datúmque his*
Decretum transire negauit. 6 ויעמידם לעד לעולם חק נתן ולא יעבור:

7 Inferior mũdi pars, cuius manifestissimũ & firmissimum membrum terra, ea in duas regiones diuiditur, superiorem & inferiorẽ; vtraque pars suos habitatores habet; ex abyssis terræ hæc omnia proferuntur.

7 *IAE etiam à terra repetitas dicite laudes*
Vos colubri & vos infima cuncta. 7 הללו את יהוה מן הארץ התנינים וכל תהומות:

8 *Ignis, grando, niues, vapor, ac vis turbida venti*
Illius qui verba facessit. 8 אש וברד שלג וקיטור רוח סערה עשה דברו:

9 Laricem propriè vertimus speciem illam cedri vtilissimam.

9 *Montes & colles omnes, lignúmque ferax ac*
Fructiferum & laricum genus omne. 9 ההרים וכל גבעות עץ פרי וכל ארזים:

Bellua

Digitized by Google

י תהיה וכל בהמה רמש וצפור כנף:

10 *Bellua & omne pecus, iumentâque, reptile, & alis*
Quæ volucris ſecat aëra pernix.

יא מלכי ארץ וכל לאמים שרים וכל שפטי ארץ:

11 *Vos terræ reges magni & res publica cuncta,*
Et proceres iurisque miniſtri.

יב בחורים וגם בתולות זקנים עם נערים:

12 *Vos iuuenes lecti ſimul innuptæque puellæ;*
Iuncti etiam pueríque ſenéſque.

יג יהללו את שם יהוה כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים:

13 *Laudabunt* IAE *nomen, nam tollitur altum*
Id nomen, ſolúmque ſupernum eſt.
Imminet illius decus atque honor vndique terræ,
Imminet & cælis honor ille.

13 Laudis cauſa & ratio, diuini nominis maieſtas; ex qua omnis humana recta ratio & conditio proficiſcitur.

יד וירם קרן לעמו תהלה לכל חסידיו לבני ישראל עם קרבו הללויה:

14 *Ille ſuo populo cornu extulit, omnibus eius*
Hæc laus certa piíſque boníſque eſt;
Iſraelis natis, populo, quem nempe propinquum
Ipſe ſibi fecit, IAH *dicite laude.*

14 Præter laudũ gentibus omnibus communia argumenta, eſt vnum etiam proprium Iſraelitis, quòd ex ipſorũ gente erexit cornu ſalutis omni orbi afferendæ, hoc eſt, Chriſtũ ex Iſraelitarũ genere hominibus edi. quare effectum eſt, vt hic populus familiarior Deo ſit redditus, quàm cæteri, quibus huiuſmodi promiſſio non eſt facta: ſed quia nõ definitur Iſraelites ſecundum carnem tantùm, ſed ſecundum ſpiritũ & vocationem Dei, additum eſt populo propinquo ipſi Deo videlicet.

PSAL. CXLIX.

Cantate Domino canticum nouum.

ARGVMENTVM.

TOTVS hic Pſalmus propheticus, totus planè diuinus admirabiliſque eſt: in quo Vates per enthuſiaſmon ſibi præſentem proponit populum Chriſtianum, qui per Chriſtum è tenebris in admirabile lumen Dei erat educendus, victurus nouam vitam ex renouatione interioris hominis, qui ſecundũ Deum creatus eſt in ſanctitate, iuſtitia & veritate: eam autẽ vitam perpetua pace ac lætitia Chriſti cumulandam fore ait. id quod noui Teſtamẽti ætate ſatis apertè intellexerunt, & ſenſu ipſo animi interno cognouerũt, quicunq. Chriſti ſpiritu aguntur, nihil timentes exteriorum afflictionum, quarum vel frequenti & maximo impetu non poterunt auelli à charitate Dei, quæ in ipſorum cordibus eſt diffuſa. Atque ex illis ij, qui doctrinæ virtute præditi fuerint, omnia aduerſariorum etiam potentiſsimorum prœlia ſtrenuè ſuſtinebunt, & vincent. Hæc cùm præuideret Vates, noſtræ aureæ ætatis homines ad nouum & perpetuum gratulationis cantum inuitabat, atq. eadem ſpe ſui etiam temporis populum ad laudes hortabatur.

א תהלויה

1 *Haleluiah.*

CARMEN DICOLON TETRASTROPHON.

שירו ליהוה שיר חדש תהלתו בקהל חסידים:

IAE *carmen age ô dicite vos nouum,*
Hunc cœtus celebri laude ſonet pius;

ב ישמח ישראל בעשיו בני

2 *Auctoríque ſuo gratior Iſrael*
Feſtum & lætitiam colet.

Eccleſiæ Chriſtianæ periphraſis.

2 Communi lætitia Iſrael gratulatur Deo, qui ſe ex Iacob ad Iſraelis amplitudinem euexit.

Digitized by Google

Fausta ac rege suo turma Sionia
Prodat multisonis gaudia plausibus.
3 *Huius concelebrent cum citharis chori &*
Nomen tympana personent.
4 IAS *namque fouens vult populum suum,*
Ornabítque humiles ipse salutifer:
5 *Securos adiget dulce decus pios*
Lectis concinere in suis.
6 *Vt* FORTEM *que ferat laudibus affluens*
Horum guttur erit, tum gladium manus
7 *Stringens ancipitem, quo populis graues*
Pœnas, gentibus & paret:
8 *Vt reges manicis stringere, vinculis*
Magnates valeant claudere ferreis:
9 *Et præscripto vt eos iudicio mali*
Admissi afficiant reos.
Ipse at splendor & est omnibus vnica
Virtus nempe bonis atque nitor suis;
Clarabitque pios quotquot erunt, sacrum hoc
Valdè, ac perpetuum decus.

3 Laudum ratio, quòd Deus ipse sua sponte & propria misericordia ita dilexerit mundum, vt filium suum salutis pontificem dare voluerit, qui humiles & contritos corde spiritu suo auctos, omni pace & quiete spirituali cumulet, atque ex variis laboribus fatigatos, tandem in lectis illis admirandis ac desideratis collocet. poeticè summa quies descripta est.

8 Virtus Euangelij per Apostolos aliosque discipulos Iesu Christi enuntiati.

Omne sufficientiam illam suam ad magnas res subeundas & agendas, Deo asscribunt sancti.

ציון יגילו במלכם׃

3 יהללו שמו במחול בתף וכנור יזמרו לו׃

4 כי רוצה יהוה בעמו יפאר ענוים בישועה׃

5 יעלזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם׃

6 רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם׃

7 לעשות נקמה בגוים תוכחות בלאמים׃

8 לאסר מלכיהם בזקים ונכבדיהם בכבלי ברזל׃

9 לעשות בהם משפט כתוב הדר הוא לכל חסידיו הללו יה׃

PSAL. CL.

Laudate Dominum in sanctis eius.

ARGVMENTVM.

OMNIVM Psalmorum, qui alio nomine laudes vocantur, summam, & veluti perorationem quandam continet hic Psalmus, inuitans Ecclesiam omnem ad diuinas laudes ex puro corde celebrandas; atque omni externo etiam canendi & gratulandi instrumento sociandas, ita vt nihil aliud audiatur animis in gratulationem intentis, quàm id quod eandem gratulationem iuuare ac promouere possit. Hanc verò gratulationē atque laudem Deo deberi ob naturæ suæ maiestatem, ob sapientiæ, virtutis, ac misericordiæ infinitam considerationem multis exemplis & argumentis nobis propositam in mundi creatione & gubernatione, atque in admirandis rebus hominum causa gestis, tam in figura, quæ veteris testamenti ætatibus exhibita fuit, quàm in figurato ipso, quod noui testamenti beato sæculo præstitum est per Iesum Christum mundi seruatorem, atque humani generis amplificatorem efficacissimum.

Halelu-

Digitized by Google

1 הללו יה

1 *Haleluiah.*

CARMEN SAPPHICVM.

הללו אל בקדשו הללוהו ברקיע עזו׳.

LAudibus fortem celebrate in alta
Ipsius sede & solio sacrato;
Dicite hunc rerum validè efficacem
Æthere vasto.

Diuina maiestas in se considerata, & cum angelorum ac beatorum spirituum ministerio.

2 הללוהו בגבורתיו הללוהו כרב גדלו׳

2 *Fortia atque huius celebrate gesta*
Clara mortali generi, atque magnis
Laudibus magnum memorate multis
Nominibusque.

2 Virtus Dei in creatione earum rerũ quæ factæ sunt, & quç assiduè efficiuntur, vt in sublimi videmus.

3 הללוהו בתקע שופר הללוהו בנבל וכנור׳

3 *Cornua hunc acres resonent tubæque,*
Spiritu ac pleno referat tumens hunc
Nablium, claros citharа eloquatur
Huius honores.

3 Antiquorũ instrumentorum varia genera ex Hebraicis nominibus indicata.

4 הללוהו בתף ומחול הללוהו בנבים ועגב׳

4 *Tympana hunc laudent, alacres choríque;*
Dispar hunc iunctis calamis cicuta
Rumpat; huic blandas minuátque longa
Tibia voces.

5 הללוהו בצלצלי שמע הללוהו בצלצלי תרועה׳

5 *Tinnula hunc ludo recinant loquaci*
Sistra, & hunc pulsu crepitante sistra:

Sistrorum genera duo, tinniens & crepitans.

6 כל הנשמה תהלל יה הללויה׳

6 IAH *sonet nomen, celebrétque laudes*
Halitus omnis.

Halitus omnis quidquid aere percusso vel vocem, vel sonum edere potest.

FINIS LIBRI PSALMORVM.

Digitized by Google

BENED. ARIÆ MONTANI
AD D. PETRVM VELEIVM
Gueuaram Theolog. & Iurisperitum Hispalensis Ecclesiæ Priorem, & Iurisconsultum Canonicum.

O QVI *meorum præsidia intima*
Præcordiorum perpetuus tenes,
O nomen haud vllis mouendum
Huic animo memori periclis;
VELLEI, *piorum lætitia ac decus,*
Quicunque puris moribus ardua
Virtutis haud accessa vulgo
Templa colunt sapientiaq́:
Tecum peractos dum memoro dies,
Grata & silentum tempora noctium,
Nec fallo præsentem laborem
Nec recreor, velut assolebam.
Immò dolori, mœstitiæ & graui,
Queis ipse totis solibus obruor,
Tormenta coniungit peracti
Temporis irreuocanda imago.
Nam tunc malorum, queis miserum genus
Mortale culpa concutitur sua,
Spectator expers qui videbar,
Nunc medijs agor in theatris.
Tunc me cauendis rebus & actibus
Tu mente maior vocibus & prior

Quid

Digitized by Google

Quid quaque proferret notare
Scena hominum & populi, iubebas.
Exempla noſtri turbida ſæculi
Naſcentis orbis veſpere ab extimo
Dum comparatis explicamus
Ponderibus, malè preſſa vincunt.
Solamen ergò & conſilium vnicum
Auctore nobis te fuerat, ſuas
Vulgaribus ceſsiſſe partes
Pro ſtudio & numero petentum:
Meq; in reducta rupis & edita
Antro beatum muneribus tuis
Gaudere quærentem latere
Impauidum maris ac procellæ:
Illic ſuperni conſiliis Dei,
Vatumq; veris vocibus & ſacris,
Vitamq; ſplendentesq; luces
Aſsiduis operis vouere.
Prædulcis at ſors inuida me boni
Tractum quieto ſuſtulit è loco,
Ventisq; turbandum moleſtis
In dubium pelagus remiſit.
Quos vita fluctus poſt mea pertulit
Impulſa rerum caſibus aſperis,
Formidat vſa & mens referre,
Et refugit memorare carmen.

Testis dolorum mœstitiæ & grauis
Iniurioſis aula frequens malis,
Testisq́ cursus, in remotas
Quò feror excutiorq́ terras.
Nunc plena venis glebamet allicis,
Quæ membra denſo vellere ineptius
Amicit Hibernumq́ nomen
Oceano Heſperio tuetur;
Nunc me colore ſplendida candido,
Quæ noctis horas vix numerat breuis,
Tenet vagantem me Britani
Terra ſoli Tameſisq́ amœnus.
Nunc inquietis Gallia finibus,
Vel flaminalis mœnia Legia,
Rheni vel hirſutus colonus
Fertilis Alſacidúmve tractus.
Illinc reuiſos iam mihi ſæpius
Rhethos, Genaunos, Luceriæ & lacus,
Et iam fide diſſentientes
Aſcanidum populos pererro.
Siluas & altis Alpibus inſitas,
Hetruſca & arua, & quæ Tyberis lauat,
Qui lege mutauit ſacratum
Imperium meliore Roma.
Illinc regreſſus conſpicio tuos
Picens agros, quæq́ Adria littora

Perfun-

Perfundit insignis refluxu
Et Venetûm populo superbus.
Taurina rursus trans iuga deferor
Et per niualis prona Sabaudiæ
Querceta, vicinosq; Francis
Lotarigos, Retelosq; curro.
Hinc longiori tempore iam mihi
Exculta campis Belgia pascuis
Et nata & inuentrix alendis
Artibus hæc regio subitur.
Nuper probatis ritibus omnium
Prouinciarum delitiæ, & suis
(Dum pax fidesq; permanebant)
Ingenijs operisq; felix:
Heu nunc scelesto dissidio & malis
Vexata morbis ac vitio intimo,
Multisq; dissultans ruinis
(Ni superi aspiciant) perire.
Diuersa terræ transierim licet
Ventis neque ijsdem regna patentia,
Sermonis ac distantis vsum;
Forma eadem studijs notatur.
Fraudes iniquæ & multiplices doli
Et concitatis ambitio artibus
Conata tentare atque sede
Luciferum ruere emicantem.

Ardens vbique & fax violentia,
Iniuriarumq́, irruit impetus,
Nullisq́, definita metis
Sordida & esuriens cupido.
Reiecta virtus vrbibus omnibus,
Nec certa pagis hospitia obtinet,
Laudata nonnusquam decoris
Vocibus, officio at repulsa.
Nullus supremi vindicis aut metus
Mortale pectus concutit intimum:
Vix signa deprendas rubentis
Sanguinis in facie, aut pudoris.
Hæc summa tantis exiliis tuo
Tandem peractis constitit Ariæ:
Nouisse, in humanis probandum
Egregiè nihil emicare.
Sermonis ergò me istius vndique
Desiderantem commoda cogniti
Infesta curarum caterua
Aggreditur, premit, atque pungit.
Vnus librorum, quos Deus edidit,
Vsus labantem me recreans tenet,
Fastidioso dum molesti
Abstrahit officij labore.
Ergò colendis lucibus annua
Sol quas reduxit splendidus orbita,

Vel

Digitized by Google

Vel canto qua Dauid sacratis
Exposuit meditata verbis.
Vel qua superna Fons sapientiæ
Genti probauit promere simplici,
Hæc ipse deducens fideli
Continuo exhibeoq; filo.
Tu seu disertos legibus ordines
Rectè explicandis & tribuis modos,
Seu voce conformas decenti
Eloquij sonitum Latini:
Seu scripta docti temporis omnia
Voluis Paneti Socraticam & domum,
Seu pura quos audit magistros
Religio pietasq; voluis:
Siue ipsa diuæ plena scientiæ
Exhausta nunquam flumina combibis,
Quæq; antè duxit supremus
Per geminos Pater ipse riuos:
Quidquid regendo temporis aut choro
Ponis piorum, quos celebres Deo
Certis canendæ semper horis
Afficiunt retinentq; laudes:
Quidquid vel altis in studiis locas
Graui laboris, respice opus nouum
Præsens, quod absentis memorq;
Ipse tui meditabar ager.

FINIS.

Digitized by Google

AD Dominũ cùm tribul. 278
Ad te Domine clamabo. 85
Ad te Domine leuaui. 78
Ad te leuaui oculos meos. 281
Afferte Domino filij Dei. 86
Attendite populc meus. 186
Audite hæc omnes gentes. 130

B.

Beati immaculati in via. 266
Beati omnes qui timent Dñm. 286
Beati quorum remiſſæ ſunt. 93
Beatus qui intelligit ſuper. 115
Beatus vir qui non abiit. 33
Beatus vir qui timet Dominũ. 257
Benedicam Dominum. 97
Benedic anima mea. 235
Benedic anima mea. 237
Benedictus Dominus Deus. 307
Benedixiſti Domine terram. 102
Bonum eſt confiteri Domino. 229

C.

Cæli enarrant gloriam Dei. 67
Cantate Domino canticum. 225
Cantate Domino. 228
Cantate Domino. 317
Confitebimur tibi. 181
Confitebor tibi Domine. 47
Confitebor tibi Domine. 256
Confitebor tibi Domine. 297
Confitemini Domino & inu. 240
Confitemini Domino quon. 244
Confitemini Domino. 248
Confitemini Domino. 264
Confitemini Domino. 294
Conſerua me Domine. 59
Credidi propter quod locut. 262
Cùm inuocarem. 38

D.

De profundis clamaui. 281
Deus auribus noſtris. 121
Deus deorum Dominus. 132
Deus Deus meus reſpice. 72
Deus Deus meus ad te de. 155
Deus in adiutorium meum. 169
Deus in nomine tuo ſaluum. 140
Deus iudicium tuum regi da. 172
Deus laudem meam ne tac. 252
Deus miſereatur noſtri. 161
Deus noſter refugium. 126
Deus quis ſimilis erit tibi. 199
Deus repulisti nos & deſt. 151
Deus ſtetit in ſynagoga. 198
Deus venerunt gentes. 192
Deus vltionum Dominus. 221
Dilexi quoniam exaudiet. 262
Diligam te Domine fort. 63
Dixi, cuſtodiam vias meas. 111
Dixit Dominus domino meo. 254
Dixit iniuſtus vt delinquat. 103
Dixit inſipiens in corde ſuo. 56
Dixit inſipiens in corde ſuo. 138
Domine ad te clamaui. 305
Domine Deus meus in te. 43
Domine Deus ſalutis meæ. 267
Domine Dominus noſter. 45
Domine exaudi oratiõem meam. 232
Domine exaudi orat. meam. 305
Domine in virtute tua. 71
Domine ne in furore tuo. 41
Domine ne in furore. 109
Domine non eſt exaltatum. 289
Domine probaſti me. 229
Domine quid multiplicati. 57
Domine quis habitabit. 57
Domine refugium factus es. 215
Domini eſt terra & plenit. 77
Dominus illuminatio mea. 83
Dominus regit me. 76
Dominus regnauit, decorem. 221
Dominus regnauit, exulter. 226
Dominus regnauit, iraſcantur. 229

E.

Digitized by Google